

Handwritten notes in Latin script, partially illegible due to fading and bleed-through.

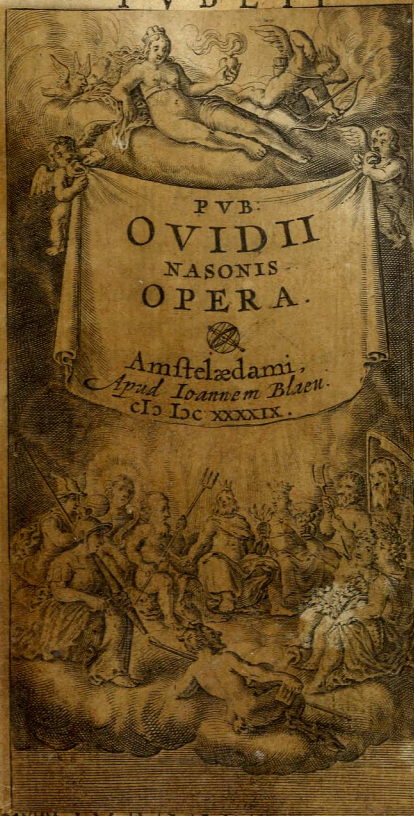
BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0115216

P V B L I I

I

M DC. XXXIX.

P V B L I I
O V I D I I
N A S O N I S
O P E R V M T O M V S I.

quo continentur

Heroidum Epistolæ.

Amorum Libri III.

De arte Amandi Libri tres.

De Remedio Amoris Libri II.

Et alia, quæ aversa pagella indicat.

AMSTELÆDAMI,
Apud IOANNEM BLAEV,
M DC, XXXIX.

FUW0115216

K. 171/p3

31

St-80

Accesserunt huic tomo continenti
opera quæ ante exilium à Nasone
scripta sunt.

A. Sabini epistolæ tres, quibus ad to-
tidem Heroidum Ovidii responde-
tur.

De Nuce.

De medicamine faciei.

De Pulce.

De Philomela.

Somnium.

Epigrammata.

Elegia ad Liviam Augustam de morte
Drusi.

Panagyricon ad Pisonem.

31

P. OVIDII NASONIS
EPISTOLÆ HEROIDVM.

Epist. I. PENELOPE VLYSSI.

Anc tua Penelope lento tibi mittit V-
lysses, (veni.

Nil mihi rescribas, attamen ipse
Troja jacet, certe Danaïs invisa puellis,
Vix Priamus tanti totaq; Troja fuit.

O utinam tunc, cum Lacedæmona classe petebat,

Obrutus insans esset adulter aquis.

Non ego deserto jacuissem frigida lecto,

Nec quererer tardos ire relicta dies.

Nec mihi quarenti spatiosam fallere noctem,

Lassaret viduas pendula tela manus.

Quando ego non timui graviora pericula veris?

Res est solliciti plena timoris amor.

In teungebam violentos Troas uiros,

Nomine in Hæctoreo pallida semper eram.

Sive quis Antilochum narrabat ab Hæctore victum,

Antilochus nostri causæ timoris erat.

Sive Menottiadem falsis cecidisse sub armis,

Flebam successu posse carere dolos.

Sanguine Tlepolemus Lyciam tepescerant hastam,

Tlepolemi leto cura novata mea est.

Denique quisquis erat castis jugulatus Achivis,

Frigidius glacie pectus amantis erat.

Sed bene consuluit casto Deo: æquus amori,

Veræ est in cineres sospite Troja viro.

Argolici rediere duces, altaria fumant,

Ponitur ad patrios barbara prada deos.

Grata ferunt Nympha pro salvis dona maritis,

Illi viستا suis Troica fata canunt.

Mirantur iustique senes, trepidæque puella,

Narranti consensu pendet ab ore viri.

Iam

Iamque aliquis peftra monftrat fera pralia menfa,
 Pingit & exiguo Pergama tota mero.
 Hac ibat Simois, hic eft Sigeia tellus,
 Hic fteferat Priami regia celfa fenis.
 Illiæ Acides, illic tendebat Vlyffes,
 Hic lacer amiffos terruit Hecfor equos.
 Omnia namque tuo, fenior, te querere miffio,
 Rettulerat nato Neflor, at ille mihi.
 Rettulit & ferro Rhefiumque Dolonaque cafos:
 Virque fit hic fomno proditus, ille dolo.
 Ausus es, ô nimium, nimiumque oblite tuorum,
 Thracia nocturno tangere cafta dolo.
 Torque fimul mactare viros, adjutus ab uno:
 At bene cautus eras, & memor ante mei.
 Vique metu micuere finus, dum victor amicum
 Dictus es Ifmariis iffe per agmen equis.
 Sed mihi quid prodeft veftris difjecta lacertis
 Ilios, & murus quod fuit ante folum?
 Si maneo, qualis Troja durante manebam:
 Virque mihi demto fine, carendus abeft?
 Diruta funt aliis, uni mihi Pergama reflant,
 Incola captivo qua bove victor arat.
 Iam fegetes eft, ubi Troia fuit, refecandaque falce,
 Luxuriat Phrygio fanguine pinguis humus.
 Semifepulta virum curvis feruntur aratris
 Offa, ruinosas occulit herba domos.
 Victor abes: nec fcire mihi qua caufa morandi,
 Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
 Quifquis ad hac veritè peregrinam littora puppim,
 Ille mihi de te multa rogatus abit.
 Quamque tibi reddat, fi te modo viderit ufquam,
 Traditur huius digittis charta notata meis.
 Nos Pylon, antiqui Neleia Nefloris arva,
 Mifimus: incerta eft fama remiffa Pylo.
 Mifimus & Sparten, Sparte quoque nefcia veri,
 Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.

Vilius flarent etiam nunc monia Phœbi,
 Irafcor votis heu levis ipfa meis.
 Scirem ubi pugnares, & tantum bella timerem,
 Et mea cum multis iuncta querela foret.
 Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens,
 Et patet in curas area lata meas.
 Quacunque aquor habet, quacunque pericula tellus,
 Tam longa caufas fufpicio effe mora.
 Hac ego dum flulte meditor, quæ veftra libido eft,
 Effe peregrino captus amore potes.
 Forftan & narras, quam fit tibi ruflica conjux,
 Quæ tantum lanas non finit effe rudes.
 Fallar, & hoc crimen tenues vaneſcat in auras,
 Neve revertendi liber abeffe velis.
 Me pater Icarius viduo difcedere lecto
 Cogit, & immenſas increpat uſque moras.
 Increpet uſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet:
 Penelope conjux ſemper Vlyſſis ero.
 Ille tamen pietate mea, precibusque pudicis
 Frangitur, & vires, temperat ipſe ſuas.
 Dulichii, Samique, & quos tulit alia Zacynthos,
 Turba ruunt in me, luxurioſa, proci:
 Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
 Viſcera noſtra, tua dilacerantur opes.
 Quid tibi Piſandrum, Polybumq; Medontaq; dirum,
 Eurymachique avidas, Antinoique manus:
 Atque alios referam? quos omnes turpiter abſens,
 Ipſe tuo partis fanguine rebus aliis.
 Irus egens, pecorisque Melantihius author edendi,
 Vltimus accedunt in tua damna pudor.
 Tres ſumus imbelles numero: ſine viribus uxor,
 Laerteſque ſenex, Telemachusque puer.
 Ille per infidias pene eſt mihi nuper ademiſſus,
 Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
 Dii, precor, hoc jubeant, ut euntibus ordine ſais,
 Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc faciunt custosque boum, longaeuque nutritrix,
Tertius immunda cura fidelis hare.
Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis annis,
Hostibus in mediis regna tenere potest.
Telemacho veniet (vixit modo) fortior atas,
Nunc erat auxilium illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires, inimicos pellere rectis,
Tu citius venias, portus & aura tuis.
Est tibi, sique precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laerten, ut jam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, que fueram te discedente puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

Epist. II. PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeia Phyllis,
Vlura promissum tempus abesse queror.
Cornua cum Luna pleno semel orbe coissent,
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit, toto quater orbe recessit,
Nec vehit Adraas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene qua numeramus amantes
Non venit ante suum nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tarde qua credita, laedunt,
Credimus, invita nunc & amante nocent.
Sape fui mendax pro te mihi: saepe putavi,
Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea deuorui, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne dum vada tendis ad Hebrum,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sape deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece thurificremis deuenerata facis.
Sape videns ventos caelo pelagoque facientis,
Ipsa mihi dixi, si valet, ipse venit.

Deni-

Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit: & ad causas ingeniosa fai.
At tu lentus abes, nec te iurata reducant,
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Vnum in me scelus est, quod te scelerate recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.
Iura, fides, ubi nunc? commissaque dextera dextra,
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus locos ubi nunc hymeneus in annos,
Qui mihi coniugii sponsor, & obex erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis,
Per quod saepe ieras, per quod iturus eras.
Perque tuum mihi iurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis aquora mulcet, arum.
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces.
Iunonemque, toris que praesidet alma mariis,
Et per tadsere mystica sacra deae.
Si de tot laetis sua numina quisque Deorum
Vindict, in poenas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci,
Vt qua desereret, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patior telis vulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis,
Credidimus generi, nominibusque tuis:
Credidimus lacrymis, a- & ha simulare docentur?
Ha quoque habent artes: quaque iubentur, eunt.
Dns quoque credidimus, quid jam tot pignora nobis
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te iuri portuque, locoque,
Debiti hac meriti summa fuisse mei.

A 5

Tur-

Turpiter hospitium lecto cumulasse jugali,
 Poenitet, & lateri conseruisse laus.
 Quae fuit ante illam, mallei suprema fuisset
 Nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori.
 Speravi melius, quia te meruisse putavi.
 Quaecumque ex merito spes venit, aqua venit.
 Fallere credentem non est operosa puellam
 Gloria, simplicitas digna favore fuit.
 Sum decepta tuus & amans, & foemina, verbis:
 Dii faciant laudis summa sit ista tua.
 Inter & Aegidas media statuaris in urbe,
 Magnificus titulus stet pater ante sua.
 Cum fuerit lectus, Scyrona toruque Procrustes,
 Et Sinis, & Tauri mixtaeque forma viri:
 Et demita bello Theba, fusisque Bimembres.
 Et pulsata nigri regia caeca Dei.
 Hoc tua post illos titulo signetur imago,
 Hic est cuius amans hospita capta dolo est.
 De tanta rerum turba, factisque parentis,
 Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
 Quod solum excusat, solum miraris, in illo
 Haredem patria perfide fraudis agis.
 Illa, nec invideo, fruitur meliore marito:
 Inque capistratus tigribus alta sedet.
 At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
 Quod feror externum proposuisse meis.
 Atque aliquis jam nunc, doctas est, inquit, Athenas:
 Armiseram Thracen, qui regat, alter erit.
 Exitus acta probat. careat successibus opto,
 Quisquis ab eventu facta notanda putat.
 At si nostra tuo summe/cant aquora remo,
 Iam mihi, jam dicar, consuluisse meis.
 Sed neque consului, nec te mea regia tangit,
 Fessaque Bistoniam membra lavabis aqua.
 Illa meis oculis species abeuntis inhaeret,
 Cum premeret portus classis itura meos.

Ausus es amplecti, colloque infusus amantis
 Oscula per longas jungere pressa moras.
 Cumque tuis lacrymis lacrymas confundere nostras
 Quodque foret velis aura secunda queri.
 Et mihi discedens suprema dicere voce,
 Phylli fac expectes Demophoonia tuum.
 Expectem? qui me nunquam visurus abisti?
 Expectem pelago vela negata meo?
 Et tamen exopto, redeas modo serus amanti,
 Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
 Quid precor infelix: jam te tenet altera conjux
 Forsitan, & nobis qui male savit amor.
 Vitque tibi excidimus, nullam puto Phyllida nescis:
 Hei mihi, si qua sum Phyllis, & unde, rogas.
 Quae tibi Demophoon longis erroribus acta,
 Threjiciorum portus, hospitiumque dedi.
 Cujus opes auxere mea, cui dives egenti
 Munera multa dedi, multa datura fui.
 Quae tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
 Nomine saminæ vix satis apta regi.
 Quae patet Rhodope Rhodope glacialis ad Aetnum,
 Et sacer amissas exigit Hebrus aquas.
 Cui mea virginias aribus libata sinistris,
 Castaque fallaci zona recincta manu.
 Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
 Et cecinit maestum devia carmen avis.
 Affluit Alecto brevibus torquata colubris,
 Suntque sepulchrali lumina mota face.
 Maesta tamen scopulos, fruticosaeque littora calco,
 Quaque parent oculis littora lata meis.
 Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
 Sidera, prospicio quis freta ventus agat.
 Et quacumque procul venientia lintea vidi,
 Protinus illa meos auguror esse Deos.
 In freta procuro, vix me retinentibus undis,
 Mobile qua primas porrigit aquor aquas.

Quo magis accedunt, minus & minus utilis asto,
 Linquor, & ancillis excipienda cado.
 Est sinus adductos modice falcatus in arcus,
 Ultima prærupta cornua mole rigent.
 Hic mihi suppositas immittere corpus in undas,
 Mens fuit: & quoniam fallere pergis, erit.
 Ad tua me fluctus projectam littora portent,
 Occurrantque oculis intumescula tuis.
 Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque:
 Non tibi sic, dices, Phylli sequendus eram.
 Sape venenorum suis est mihi, sape cruenta
 Trajectam gladio morte perire iuvat.
 Colla quoque, infidis que se necenda laceris
 Præbuerant, laqueus implicuisse iuvat.
 Stat nece matura tenerum pensare pudorem,
 In necis electu parva futura mora est.
 Inscribere meo causa in vidiosa sepulcro:
 Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
 Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
 Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

Epist. III. BRISEIS ACHILLI.

Qvam legis, à rapta Briseide littera venit:
 Vix bene barbarica, Græca notata, manu.
 Quasunque aspicias, lacryme fecere lituras:
 Sed tamen hæc lacryma pondera vocis habent.
 Si mihi pauca queri de te, dominoque, viroque,
 Fas est: de domino pauca, viroque querar.
 Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
 Culpa tua est: quamvis hac quoque culpa tua est.
 Nam simul Eurybates me, Talithybiisque vocarunt:
 Eurybati data sum: Talithybiusque comes.
 Alter in alterius iactantes lumen vulum
 Quarebant taciti, noster ubi esset amor.
 Differri potui, pœna mora grata fuisset:
 Hæc mihi discedens oscula nulla dedi.

At lacrymas sine fine dedi, rupique capillos:
 Infelix iterum sum mihi visa rapi.
 Sape ego decepto volui custode reverti:
 Sed me qui timidam prenderet, hostis erat.
 Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
 Quamlibet ad Priami munus itura mirum.
 Sed data sum, quia danda fui: tot noctibus abs sum,
 Nec repetor: cessas, iraque lenta tua est.
 Ipse Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
 Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
 Non repetisse parum est: pugnas ne reddar, Achilles:
 I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
 Venerunt ad te, Telamone & Amytore nati,
 Ille gradus propior sanguinis, ille comes:
 Laerteque satus: per quos comitata redirem,
 Auxerunt blanda grandia dona prece.
 Viginti fulvos operoso ex ære lebetes,
 Et tripodas septem pondere & arte pares.
 Addita sunt illis auri bis quinque talenta,
 Bis seni assueti vincere semper equi.
 Quodque super vacuum est, forma præstante puella
 Lesbites, eversa corpora capta domo.
 Cumque tot his, sed non opus est tibi conjuge, conjux,
 Ex Agamemnoniis una puella tribus.
 Si tibi ab Atrida precio redimenda fuisset:
 Quæ dare debueras, accipere illa negas.
 Quæ merni culpa, fieri tibi vilis, Achille?
 Quo levis a nobis tam cito fugit amor?
 An miseros tristis fortuna tenaciter urget,
 Nec venit inceptis mollior aura meis?
 Diruta Marte tuo Lyrnessia moenia vidi,
 Et fueram patria pars ego magna mea.
 Vidi consortes pariter generisque necisque,
 Tres cecidisse: tribus, quæ mihi, mater erat.
 Vidi quantus erat, fuscum tellure cruenta,
 Pectora iactantem sanguinolenta virum.

Tot tamen amissis, te compensavimus unum:
 Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
 Tu mihi juratus per numina matris aquosa,
 Vtile dicebas ipse fuisse capi.
 Scilicet, ut quamvis veniam dotata, repellar,
 Et mecum fugias, qua tibi dantur opes.
Quin etiam fama est, cum crastina fulserit hora,
Te dare nubiferis linea vela notis.
 Quod scelus ut pavidas misera mihi contigit aures,
 Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
 Ibis, & o misera cui me violente reliques?
Quis mihi deserta mite levamen erit?
 Devorer ante et precor subito telluris hiatus,
 Aut rutilo missi fulminis igne cremar:
 Quam sine me Phœbii canescant aquora remis,
 Et videam puppes ire relicta tuas.
 Si tibi jam redituque placent, patriæque penates,
 Non ego sum classi sarcina magna tua.
 Victorem captiva sequar, non nupta maritum.
 Est mihi, que lanas molliat, apta manus.
 Inter Achaiadas longe pulcherrima matres,
 In thalamos conjux ibit, eatque tuos.
 Digna nurus socero, Iovis Eginæque nepote,
 Cuique senex Nereus pro socer esse velit.
 Nos humiles famulaque tua, data pensa trabemus,
 Et minuent plenas stamina nostra colos.
 Exagitet ne me tantum tua deprecatur uxor,
 Qua mihi, nescio quo, non erit aqua, modo.
Neve meos coram scindi patiare capillos,
Et leviter dicas, hæc quoque nostra fuit.
 Vel patiare licet, dum ne contenta relinquitur:
 Hic mihi va misera concutit ossa metus.
 Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet ira,
 Et jacet ante tuos Græcia mæsta pedes.
 Vince animos, iramque tuam, qui cætera vincis.
 Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?

Arma cape Æacide, sed me tamen ante recepta,
 Et preme turbatos Marte favente viros,
 Propter me mota est, propter me desinat ira,
 Simque ego tristitia causa, modique tue.
 Nec tibi turpe puta, precibus succumbere nostris
 Conjugal Oenides versus in arma prece est.
 Res audita mihi, nota est tibi: fratribus orba
 Devovit nati spemque, caputque, parens.
 Bello erat ille ferox, postius secessit ab armis
 Et patria rigida mente negavit opem.
 Sola virum flexit conjux, felicior illa:
 At mea pro nullo pondere verba cadunt.
 Nec tamen indignor, nec me pro conjuge gessi,
 Sepius in domini serva vocata torum.
 Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
 Servitio, dixi, nominis addit onus.
 Per tamen ossa viri subito male tecta sepulcro,
 Semper iudicii ossa verenda meis:
 Perque trium fortes animas, mea numina fratrum,
 Qui bene pro patria, cum patriaque jacent:
 Perg, tuum, nostrumque caput, quod iunximus una,
 Perque tuos enses, cognita tela meis:
 Nulla Mycenaum sociasse cubilia mecum,
 Iuro: fallentem deseruisse velis.
 Si tibi nunc dicam, fortissime tu quoque jura,
 Nulla tibi sine me gaudia facta, neges.
 At Danaï mœrere putant, tibi plectra moventur,
 Te tenet in tepido mollis amica sinu.
 Et si quis quærat, quare pugnare recuses?
Pugna nocet: ciuhara, voxque, Venusque jurant.
 Tuius est jacuisse toro, tenuisse puellam,
 Threiciam digitis increpasse lyram,
 Quam manibus clypeos, & acutæ crispidis hastam,
 Et galeam pressa sustinuisse coma.
 Sed tibi pro tutis insignia facta placebant,
 Patriaque bellando gloria dulcis erat.

An tantum, dum me caperes, fera bella probabas ?

Cumque mea patria laus tua victa jacet ?

Dii melius, validoque precor vibrat a lacerto

Transseat Hecloreum Pelias hasta latus.

Mittite me Danaï, dominum legata rogabo,

Mixtaque mandatis oscula multa feram.

Plus ego quam Phoenix, plus quam sacundus Ulysses,

Plus ego quam Tencri (credite) frater agam.

Est aliquid soliti collum tetigisse lacertis,

Præsentisque oculos admonuisse sinu.

Sis licet immittis, matrisque ferocior undis,

Vt taceam, lacrymis comminuere meis.

Nunc quoque sic omnes Peleus pater impleat annos,

Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuus :

Respice sollicitam Briseida sortis Achille,

Nec miseram lenta ferreus ure mora.

At si versus amor tuus est in tadia nostri,

Quam sine te cogis vivere, coge mori.

Vtque facis, coges : abiit corpusque, colorque,

Sustinet hoc animi spes tamen una tui.

Qua si destituar, repetam fratreque, virumque :

Nec tibi magnificum fœmina iussa mori.

Cur autem jubeas ? stricto pete corpora ferro,

Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.

Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,

Ensis in Atride pectus iturus erat.

At potius servas nostram, tuâ munera, vitam :

Quod dederas hosti victor, amica rogo.

Perdere quos melius possis, Neptunia præbent

Pergama : materiam cadis ab hoste pete.

Me modo, sive paras impellere remigē classē,

Sive manes, domini more venire jube.

Epist. IV. PHÆDRA HIPPOLYTO.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem,
Mittit Amazonio Cressa puella viro.

Per-

Perlege quodcumque est, quid epistola læsta nocebit ?

Te quoque, in hac aliquid, quod jurevet, esse potest.

His arcana notis, terra, pelagoque feruntur :

Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.

Ter tecum conata loqui, ter inutilis hasti

Lingua, ter in primo destitit ore sonus.

Qua licet, & sequitur, pudor est miscendus amor :

Dicere qua puduit, scribere jussit amor.

Quidquid amor jussit, non est contemnere intum,

Regnat, & in dominos jus habet ille deos.

Ille mihi primo dubitanti scribere, duxit :

Scribe, dabit victas ferreus ille manus.

Adsit, & ut nostras avido fover igne medullas,

Fingat sic animos in mea vota tuos.

Non ego nequitiæ socialia fœdera rumpam :

Fama (velim quæras) crimine nostra vacet.

Venit amor gravius, quo serius urimur : intus

Urimitur, & cæcum pectora vulnus habent.

Scilicet ut teneros lædunt iuga prima juvencos,

Frangaque vix patitur de grege captus equus :

Sic male, vixque subit primos rude pectus amores,

Sarcinaque hac animo non sedet apta meo.

Ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis :

Qua venit exacto tempore, pejus amat.

Tu nova servate carpes libamina fama,

Et pariter nostrum fiet uterque nocens.

Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,

Et tenuis primam delicere ungue rosam.

Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,

Candor ab insolita labe notandus erat.

At bene successit, digno quod adurimur igne,

Pejus adulterio turpis adulter obest.

Si mihi concedat luno fratremque, virumque,

Hippolytum videor præpositura lovi.

Iam quoque (vix credes) ignotas mitto in artes :

Est mihi per sævas impetus ire feras.

In nemo ire libet, pressisque in retia cervis,
 Hortari celeres per juga summa canes.
 Iam mihi prima Dea est arcu presignis adunco,
Delia, iudicium subsequar ipsa tuum.
 Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
 Aut in graminea ponere corpus humo.
Sape juvat versare leves in pulvere curvus,
Torquentem franis ora fugacis equi.
 Nunc feror, ut Bacchi furis Eleides acta.
Quaeque sub Idaeo tympana colle movent.
 Aut quas semidea Dryades, Faunisque bicornes,
 Numine contactas attonuere suo.
 Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
 Omnia: me tacitam consocii urit amor.
 Forsitan hunc fato generis reddamus amorem,
 Et Venus ex tota gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea genis origo)
 Dilexit, taurum dissimulante Deum.
 Pasiphae mater decepto subdita taurum,
 Enixa est utero crimen, onusque suum.
 Perfida Aegides ducentia sula secutus,
 Curva mea fugit testis sororis ope.
 En ego nunc, me forte parum Minioa credas,
 In socios leges ultima gentis eo.
 Hoc quoque fatale est, placuit domus una duabus,
 Me tua forma capit, capta parente soror.
 Thesides, Thesensque duas rapuere sorores,
 Ponite de nostra bina trophaea domo.
 Tempore, quo nobis inita est Cerealis Eleusis,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
 Tunc mihi precipue, nec non tamen ante, placebas:
 Acer in extremis ossibus haesit amor.
 Candida vestis erat, praecincti flore capilli,
 Flava verecundius tinxerat ora rubor.
 Quemque vocant alia vultum rigidumque, truceque,
 Prorigido, Phadra iudice, foras erat.

Sint

Sint procul à nobis juvenes, ut foemina, comiti:
 Fine colit modico forma virilis amat.
 Te tuus iste rigor positique sine arte capilli,
 Et levis egregio pulvis in ore decet.
 Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
 Exiguo flexos miror in orbe pedes:
 Seu lentum valido torques hastile lacerto,
 Ora ferox in se versa lacertus habet:
 Sive tenes lato venabula cornea ferro:
 Denique nostra juvat lumina, quicquid agis.
 Tu modo duritiem sylvis depone jugosis,
 Non sum materia digna perire tua.
Quid juvat incincta studia exercere Diana?
 Et Veneri numeros eripuisse suos?
 Quod caret alterna requie, durabile non est:
 Hac reparat vires, fessaque membra novat.
 Arcus, & arma tua tibi sint imitanda Diane,
 Si nunquam cessas tendere, mollis erit.
 Clarus erat Cephalus sylvis, multaue per herbas
 Conciderant illo percutiente feras:
 Nec tamen Aurora male se praebebat amandum:
 Ibat ad hunc sapiens à sene diva viro.
 Sape sub illicibus Venerem, Cinyraque creatum,
 Sustinuit positos qualibet herba duos.
 Arsit & Oenides in Manalia Atalanta:
 Illa fere spoliis, pignus amoris habet.
 Nos quoque jam primum turba numeremur in ista:
 Si Venerem tollas, rustica sylva tua est.
 Ipsa comes veniam, nec me latebrosa movebunt
 Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
 Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon,
 Et tennis tellus audit utrumque mare.
 Hic tecum Troæna colam, Pittheia regna,
 Iam nunc & patria charior illa mea est.
 Tempore adest, aberitque diu Neptunius heros:
 Illum Pirithoi detinet ora sui.

Pra-

Præposuit Theseus, nisi nos manifesta negamus,
Pirithoum Phadra, Pirithoumque tibi.

Sola nec hac ad nos injuria venit ab illo:

In magnis lassi rebus uterque sumus.

Ossa mei fratris clava perfracta trinodi,
Sparsit humi: soror est prada relicta feris.

Prima securigeras inter virtute puellas,
Te peperit nati digna favore parens.

Si quæras, ubi sit? Theseus latus ense peregit,
 Nec mater tanto pignore tuta fuit.

At nec nuptia quidem, tædæque accepta jugali:
 Cur, nisi, ne caperes regna paterna nothi?

Addidit & fratres ex me tibi, quos tamen omnes
Non ego tollendi causa sed ille fuit.

O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
 In medio nisi viscera rupta forent.

I nunc, & meriti lectum reverere parentis,
 Quem fugit, & factis abdicat ille suis.

Nec quia privigno videar coitura noverca,
 Terruerint animos nomina vana tuos.

Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
 Rustica Saturno regna tenente, fuit.

Saturnus periit, perierunt & sua jura:

Sub love nunc mundus, iussa sequare Iovis.
Iuppiter esse prium statuit, quodcumque iuraret,

Et fas omne facit fratre marito soror.

Ille cois firma generis junctura cathena,
 Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.

Nec labor est celare: licet, pete munus ab illa,
 Cognato poterit nomine culpa tegi.

Viderit amplexus aliquis, laudabimur ambo,
 Dicar privigno fida noverca meo.

Non tibi per tenebras duri referenda mariti,
 Ianua, nec custos decipiendus erit.

Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit:
 Oscula aperta dabis, oscula aperta dabis.

Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa,
 Tu licet in lecto conspiciare meo.

Tolle moras tantum, properataque fœdera junge:
 Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.

Non ego dedignor supplex, humiliisque precari:
Hen, ubi nunc fastus, altaque verba jacent?

Et pugnare diu, nec me summittere culpa
 Certa fui: certi si quid haberet amor.

Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
 Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.

Depudit, profugusque pudor sua signa reliquit.
 Da veniam fassæ, duraque corda doma.

Quod mihi sit genitor, qui possidet aquora Minos,
Quod veniant proavi fulmina tota manu:

Quod sit arvis radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem:

Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum,
Et mihi si non vis parcere, parce meis.

Est mihi dotalis tellus Iovis insula Crete:
 Serviat Hippolyto regia tota meo.

Esse feros animos: potuit corrumpere taurum,
Mater, eris tauro sævior ipse truci?

Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum est:
 Sic nunquam, quæ te spernere possit, ames.

Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
 Sylvaque pendendas præbeat alta feras.

Sic jaceant Satyri, montanæque numina Panes,
Sic cadat adversa cuspide fossus aper.

Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odisse puellas
 Diceris) arenem quæ levet unda sitim. (cantis

Adminus his precibus lacrymas quoque verba pre-
 Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

Epist. V. OENONE PARIDI.

Perlegis? an conjunx prohibet nova? perlege, non
 Ista Mycenæ littera facta manu. (est

Pega-

Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima sylvis;
 Lasa queror de te, si finis ipse, meo:
 Quis Deus opposuit nostris sua numina votis,
 Ne tua permaneam: quod mihi crimen obest?
 Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
 Qua venit indigne poena, dolenda venit.
 Nondum tantus eras, cum te contenta marito,
 Edita de magno flumine Nympha fui.
 Qui nunc Priamides (absit reverentia vero).
 Servus eras, servo nubere Nympha tuli.
 Sape greges inter requievimus arbore tecti,
 Mixtaque cum foliis praeuit herba torum.
 Sape super stramen, saenoque jacentibus alto,
 Depressa est humili cana pruina casa.
 Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
 Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
 Retia saepe comes maculis distincta tetendi,
 Sape citos egi per juga summa canes.
 Incisa servant à te mea nomina fagi,
 Et legor Oenone falce notata tua.
 Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
 Crescite, & in titulos surgite rite meos.
 Populus est, memini, fluviali consista ripa:
 Est in qua nostri litera scripta memor.
 Popule urve precor, qua consista margine ripa,
 Hoc in rugoso cortice carmen habes:
 Quum parvis Oenone poterit spirare relicta,
 Ad fontem Xanthis versa recurrat aqua.
 Xanthis retro propera, versa que recurrit lympha,
 Sustinet Oenonen deservisse Paris.
 Illa dies fatum misera mihi duxit, ab illa
 Pessima mutati cepit amoris hyems,
 Qua Venus, & Iuno, sumtisque decentior armis
 Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
 Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
 Ut mihi narraſti, dura per ossa tremor.

Consului (neque enim modice terrebar) anusque,
 Longavosque senes, consilium esse nefas.
 Casa abies, sectaeque trabes, & classe parata,
 Carula cerata accipit unda rates.
 Flesti discens, hoc saltem parce negare,
 Prærito magis est iste pudendus amor.
 Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos,
 Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
 Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
 Vi tua sunt collo brachia vincta meo.
 Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
 Riserunt comites: ille secundus erat.
 Oscula dimissa quoties repetita dedisti?
 Quam vix sustinuit dicere lingua, vale?
 Aura levis rigido pendantia lintea malo
 Suscitât, & remis eruta canet aqua.
 Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
 Qua licet: & lacrymis humet arena meis.
 Vtique celer venias, virides Nereidas oro,
 Scilicet ut venias in mea damna celer.
 Votis ergo meus alii reditu redesti:
 Hei mihi, pro dira pellice blanda fui.
 Aspexit immensum moles nativa profundum,
 Mons fuit, aquoreis illa resistit aquis.
 Hinc ego prima tua propexi vela carina,
 Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
 Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora:
 Pertimui, cultus non erat ille tuus.
 Fit propior, terraque cita ratis attigit aura,
 Fœmineas vidi corde tremente genas.
 Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
 Harebat gremio turpis amica tuo.
 Tunc flevi, rupique sinus, & pectora planxi,
 Et secui madidas ungue rigente genas.
 Implevique sacram querulis ululatus Idam,
 Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.

Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret:
 Quaeque prior nobis intulit, illa ferat.
 Nunc tecum veniunt, qua te per aperta sequuntur
 Aequora, legitimos desituntque viros.
 At cum pauper eras, armentaue pastor agebas,
 Nulla: nisi Oenone, pauperis uxor erat.
 Non ego miror opes: nec me tua regia tangit:
 Nec, de tot Priami dicar ut una mirus.
 Non tamen, ut Priamus nymphae socer esse recuset:
 Aut Hecuba fuerim dissimulanda nurus.
 Dignaue sum, & cupio fieri matrona potentis,
 Sunt mihi, quas possunt sceptrum decere, manus.
 Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
 Despice: purpureo sum magis apta toro.
 Denique tuus amor meus est: tibi nulla parantur
 Bella, nec ultrices advehit unda rates.
 Tyndaris infestis fugitiva repositur armis:
 Hac venit in thalamos dote superba tuos.
 Quae si sit Danaïs reddenda, vel Hectoris fratrem,
 Vel cum Deiphobo, Polydamanti roga.
 Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
 Consule, quævis atas longa moesta fuit.
 Turpe rudimentum, patria praeponere raptam:
 Causa pudenda tua est: iusta vir arma movet.
 Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacaniam
 Quae sit in amplexus tam cito versa tuos,
 Vi minor Atrides temerati foedera lecti.
 Clamat, & externo lassus amore dolet:
 Tu quoque clamabis, nulla reparabilis arte,
 Lassa pudicitia est: deperit illa semel.
 Ardet amore tui: sic & Menelaon amavit:
 Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
 Felix Andromache, certo bene nupta marito:
 Vxor ad exemplum fratris habenda fuit.
 Tu levior solus, tunc cum sine pondere succi
 Mobilibus venis aridas aëta cadunt.

Et minus est in te, quam summa pondus arista,
 Quae levis assiduis solibus uestia riget.
 Hac tua, nam recolo, quondam germana canebat,
 Sic mihi diffusis vaticinata comis.
 Quid facis Oenone? quid arena semina mandas?
 Non profecturis littora bobus aras.
 Graja juvenca venit, qua te, patriamque, domumque
 Perdat: io prohibe, Graja juvenca venit.
 Dum licet, obsecram ponto demergite puppim,
 Heu quantum Phrygiis sanguinis illa vehit.
 Dixerat, in cursu famula rapuere furem,
 At mihi flaventes diriguere coma.
 Ah nimium misera vates mihi vera fuisti:
 Possidet en saltus illa juvenca meos.
 Sit facie quamvis insignis, adultera certe est,
 Deferuit patrios hospite capta deos.
 Illam de patria Thebes (nisi nomine fallor)
 Nescio quis Thebes, abstulit ante sua.
 A juvene, & cupido credatur reddita virgo?
 Vade hac compererim tam bene, queris? amo.
 Vim licet appelles, & culpam nomine velis:
 Quae toties rapta est, praebit ipsa rapi.
 At manet Oenone fallenti casta marito,
 Et poteras falli legibus ipse tuis.
 Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
 Quaesierant rapido turba proterva pede.
 Cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
 Faunus in immensis, qua tumet Ida, iuvis.
 Me fide conspicuus Troja muniitor amavit,
 Ille mea spolium virginitatis habet.
 Id quoque luctando, rupi tamen ante capillos,
 Oraque sunt digitis aspera facta meis.
 Nec pretium stupri, gemmas, aurumque poposci:
 Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
 Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes,
 Admisitque meas ad sua dona manus.

Quaecumq; herba potens ad opem, radixque medendi
Utilis in toto nascitur orbe, mea est.

Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis :

Destituor prudens artis ab arte mea.

Ipse repertor opti, vaccas pavisse *Pheræas*

Dicitur, & nostro saucius igne fuit.

Quod neque graminibus tellus fecunda creatis ,

Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes .

Et potes, & merui, digna miserere puella :

Non ego cum Danaus arma cruenta fero.

Sed tua sum, tecumque fui puerilibus annis :

Et tua, quod superest temporis, esse precor.

Epist. VI. HYP S I P Y L E I A S O N I.

Littora Thessalia reduci tetigisse carina

Diceris, aurata vellere divos oris.

Gratulor incolumi, quantum finis : hoc tamen ipso .

Debueram scripto certior esse tuo.

Nam, ne pacta tibi prater mea regna redires ,

Cum cuperes, ventos non habuisse potes.

Quamlibet adverso signetur epistola vento ,

Hypsipyle missa digna salute fui.

Cur mihi fama prior, quam nuncia littera, venit ?

Ipse sacros Martis sub iuga panda boves :

Seminibus iactis segetes adolese virorum ,

Inque necem dextra non eguisse tua :

Pervigilem spoliis pecudis servasse draconem ,

Rapta tamen forti vellera fulva manu.

Hac ego, si possem timide credentibus ista ,

Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem ?

Quid queror officium lenti cessasse mariti ?

Obsequium, maneo si tua, grande tecum.

Barbara narratur venisse venefica tecum ,

In mihi promissi parte recepta tori.

Credula res amor est: utinam temeraria dicar

Criminibus falsis infimulasse virum.

Nuper ab Hamoniis hospes mihi Thessalus oris

Venerat, & tactum vix bene limen erat :

Æsonides, dixi, quid agit meus ? ille pudore

Hæsit, in opposita lumina fixus humo.

Procinus exiliis: tunicisque à pectore ruptis ,

Vivit, an, exclamo, me quoque fata trahunt ?

Vivit, ait, timidumque mihi jurare coegi :

Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.

Vique animus rediit, tua facta requirere cœpi,

Rettulit, eripeds Martis arasse boves.

Vipereas dentes in humum pro semine iactos ,

Et subito natos arma tulisse viros.

Terrigenas populos civili Marte peremptos,

Implese etatis fata diurna sua.

Devicto serpente, iterum, si vivat Iason ,

Quærimus: alternant spesque timorque fidem.

Singula dum narrat, cursu, studioque loquendi ,

Detegit ingenio vulnera facto suo.

Hæu ubi pacta fides: ubi connubialia iura ,

Faxque sub arsiuros dignior ire rogos ?

Non ego sum furctim tibi cognita: pronuba Iuno

Adfuit, & tertius tempora vincit Hymen.

At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinys

Prætulit insanas sanguinolenta faces.

Quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu,

Quid tibi cum patria navita Tiphys mea ?

Non erat hic aries villo spectabilis aureo :

Non senis Ætæa regia Lemnos erat.

Certa fui primo (sed me mea fata trahebant)

Hospita faminea pellere castra manu.

Lemniadesque viros nimium quos, vincere norunt :

Milite tam forti vita tuenda fuit.

Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi :

Hic tibi bisque æstas, bisque cucurrit hyems.

Tertia messis erat, cum tu dare vela coactus ,

Implesti lacrymis talia verba tuis :

Abstrahor Hypsipyle. si dent modo fata recursum :
 Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
 Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
 Vivat, & ejusdem simus uterque parens.
 Haec tamen, & lacrymis in falsa cadentibus ora,
 Cetera te meminisse non potuisse loqui.
 Ultimus è sociis sacram conscendis in Argo,
 Illa volat, ventus concava vela tenet.
 Carula propulsa subdicitur unda carina :
 Terra tibi, nobis aspicuntur aquae.
 In lateus omne patens turris circumspicit undas,
 Huc feret, & lacrymis ora sinusque madent.
 Per lacrymas speculo, cupidaque faventia menti,
 Longius assusto lumina nostra vident.
 Adde preces castas, immixtaque vota timori,
 Nunc quoque te salvo persolvenda mihi.
 Vota ego persolvam? votis Medea fruatur?
 Cor dolet, atque ira mixtus abundat amor.
 Dona feram templis? vivum quod Iasona perdam?
 Hostia pro damnis concidet ista meis?
 Non equidem securi fui: semperque verebar,
 Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
 Argolica timui: nocuit mihi barbara peller,
 Non expectato vulnus ab hoste tuli.
 Nec facie meritisque placet: sed carmine movit,
 Divaque cantata pabula falce metit.
 Illa reluctantem cursu deducere Lunam
 Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
 Illa refrenat aquas, obliquaque flumina sistit:
 Illa loco sylvas, virvaque laxa movet.
 Per tumulos errat passis discincta capillis,
 Certa quae de tepidis colligit ossa rogis.
 Devovet absentes, simulacraque carea fingit:
 Et miserum tenuis in secur urget acus.
 Et quae nescierim melius male quaeritur herbis,
 Moribus & forma conciliandus amor,

Hanc

Hanc potes amplecti, thalamoque relictus in uno,
 Impavidus somno nocte silente frus?
 Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coegit:
 Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
 Adde quod ascribi factis procerumque, tuisque
 Se facit, & titulo conjugis uxor obest.
 Atque aliquis Pelia de partibus, acta venenis,
 Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
 Non haec Aesonides, sed filia Phasias Aëta,
 Aurea Phryxæ terga revellit ovis.
 Non probat Alcimedea mater tua, consule matrem,
 Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
 Illa sibi à Tanais, Scythicaque paludibus unda
 Quarat, & à patria Phasidis usque virum.
 Mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,
 Cur tua polliciti pondere verba carent?
 Vir meus hinc ieras: cur non meus inde redisti?
 Sim reducis conjux, sicut euntes eram.
 Si te nobilitas, generosaeque nomina tangunt,
 En ego Minoo nata Theante ferer.
 Bacchus avus, Bacchi conjux redimita corona,
 Præradiat stellis signa minoræ suis.
 Dostibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti,
 Me quoque jam tales inter habere potes.
 Nunc etiam peperit: gratare amboibus Iason:
 Dulce mihi gravida fecerat auctor onus.
 Felix in numero quoque sum, prolemque gemellam,
 Pignora Lucina bina favente dedi.
 Si quas, cui sint similes, cognosceris illis.
 Fallere non norunt, cetera patris habent.
 Legatos quos pane dedi pro matre ferendos:
 Sed tenuit coeptas sava noverca vias.
 Medeam timui: plus est Medea noverca:
 Medea facinus ad scelus omne manus.
 Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
 Corpora: pignoribus parcere illa meis?

B 3

Hanc

Hanc tamen ô demens, Colchisque ablata venenis,
 Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
 Turpiter illa virum cognovit adultera virgo,
 Me tibi, teque mihi, tædæ pudica dedit.
 Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thianta:
 Deseruit Colchum, me mea Lemnos obabet.
 Quid referam? scelerala piàm si vincit, & ipso
 Crimine dotata est, emeruitque virum?
 Lemniadum facinus culpo, non miror Iason,
 Quæ libet iratis ipse dat arma dolor.
 Dic age, si ventis (ut oportuit) actus iniquis,
 Intrasses portus, tuque, comeque meos.
 Obviaque exissem fortu comitata gemello,
 Hiscere nonne tibi terra roganda foret:
 Quo vultu natos, quo me scelerala videres?
 Perfide quo precio, qua nece dignus eras?
 Ipse quidem per me tutus, sospesque fuisses:
 Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
 Pellicis ipsa meos implexsem sanguine vultus,
 Quosque veneficiis abstulit illa suis.
 Medea Medea forem, quod si quis ab alto
 Instus adest votis Iupiter ipse meis,
 Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
 Mæreat, & leges sentiat ipsa suas.
 Vigue ego destitutor conjux, materque duorum:
 A totidem natis orba sit illa viro.
 Nec male parta diu teneat, pejusque relinquat:
 Exulet, & toto quærat in orbe fugam.
 Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
 Filia: tam natis, tam sit acerba viro.
 Cum mare, cum terras consumserit: æra tentet,
 Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
 Hac ego conjugio fraudata Thoantias oro:
 Vivite devoto nuptaque, virque toro.

Epist. VII. D IDO ÆNEÆ.

Sic, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis
 Ad vada Maandri concinit albus olor.
 Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
 Alloquor: adverso movimus ista Deo.
 Sed meriti famam, corpusque animumque pudicum
 Cum male perdiderim, perdere verba leve est.
 Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido:
 Atque iidem venti vela, fidemque ferent.
 Certus es Ænea cum fœdere solvere naves:
 Quæque ubi sint nescis, Italæ regna sequi.
 Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
 Mœnia, nec scepro tradita summa tuo.
 Facta fugis, facienda petis: quærenda per orbem
 Altera, quæ sita est altera terra tibi.
 Ut terram invenias, quæ eam tibi tradet habendam?
 Quis sua non notis arva tenenda dabit?
 Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
 Quamque iterum fallas, altera danda fides.
 Quando erit, ut condas instar Carthaginiæ urbem?
 Et videas populos altus ab arce tuos?
 Omnia si veniant, nec te tua vota morentur:
 Vnde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
 Vror ut in ducto cerata sulphure tædæ,
 Ut pia fumosis addita thura rogis.
 Æneasque oculis semper vigilantibus hæret,
 Æneamque animo noxque, diesque refert:
 Ille quidem male gratus, & ad mea munera surdus:
 Et quo, si non sim stulta, carere velim.
 Non tamen Æneam, quamvis male cogitet, odi:
 Sed queror insidum, quæstaque pejus amo.
 Parce Venus nuri: durumque amplectere fratrem
 Frater amor: castris militet ille tuis.
 Aut ego, quæ cœpi (neque enim dignor) amare,
 Materiam cura præbeat ille mea.

Fallor, & ipsa mihi falso jactatur imago,
 Matris ab ingenio dissidet ille sua.
 Te lapis, & montes, innat aque rupibus altis
 Robora, te sava progeniure fera.
 Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
 Quo tamen adversis fluctibus ire paras.
 Quo fugis? obstat hyems. hyemis mihi gratia proficit:
 Aspice ut everfas concitet Eurus aquas.
 Quod tibi malueram, sine me debere procellis.
 Iustior est animo ventus & unda tuo.
 Non ego sum tanti, quod non meliteris inique,
 Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
 Exerces preciosa odia, & constantia magno:
 Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
 Iam ventus ponent: strataque aequor unda,
 Caruleis Triton per mare curret equis.
 Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses:
 Et, nisi duritia robora vincis, eris.
 Quid? si nescires, insana quid aequora possent,
 Experte & toties jam male credis aqua?
 Ut pelago suadente etiam retinacula solvas:
 Multa tamen latus tristitia pontus habet.
 Nec violasse fidem tentantibus aquora prodest,
 Perfidia poenas exigit ille locus.
 Precipue cum laesus amor: quia mater amorum,
 Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
 Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti:
 Non bibat aquoreas naufragus hostis aquas.
 Vive, precor: sic te melius quam funere perdam,
 Tu potius leti causa ferere mei.
 Finge age te rapido (nullum sit in omine pondus)
 Turbine preendi, quid tibi mentis erit?
 Protinus occurrent falsa perjurio lingua:
 Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
 Conjugia ante oculos decepta stabit imago
 Tristis, & effusus sanguinolenta comis.

Quit-

Quicquid id est, totum merui, concede, dices:
 Quaque cadent, in te fulmina missa putes.
 Da breve sacvitia spacium, pelagique, tuaque,
 Grande mora precium, iuta futura via, est.
 Nec mihi tu cura: puero parcaturo Iulo.
 Te statim est titulum mortis habere mea.
 Quid puer Ascanius? quid dii meruere Penates?
 Ignibus ereptos obruet unda Deos?
 Sed neque fers tecum: nec, qua mihi perfide jactas,
 Prefferunt humeros sacra, paterque tuos.
 Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
 Incipit à nobis, primaque plector ego.
 Si quaras, ubi sit formosi mater Iuli:
 Occidit, à duro sola relicta viro.
 Hac mihi narrabas: at me movere merentem,
 Illa minor culpa, poena futura mea est. (venit.)
 Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina dam-
 Per mare, per terras, septima jactat hyems.
 Fluctibus ejectum iuta statione recepi:
 Vixque bene audito nomine, regna dedi.
 His tamen officiis utinam contenta fuisset:
 Et mihi concubitus fama sepulta foret.
 Illa dies nocuit, qua nos decivæ sub antrum
 Cœruleus subitus compulit imber aquis.
 Audieram voces: Nymphas ululasse putavi.
 Eumenides fati signa dedere meis.
 Exige læse pudor poenas violatæ Sicæ:
 Ad quem (me miseram) plena pudoris eo.
 Est mihi marmorea sacratus in ade Sichæus,
 Opposita frondes, velleræque alba tegunt.
 Hinc ego me sensi noto quater ore citari,
 Ipse sono tenui dixit, Elisa veni.
 Nulla mora est, venio, venio tibi debita conjux:
 Sum tamen admissi tarda pudore mei.
 Da veniam culpa, decepit idoneus auctor,
 Invidiam noxa detrahit ille mea.

B 5

Divæ

Diva parens, seniorque pater, pia sarcina nati.
 Spem mihi mansuri rite dedere viri.
 Si fuit errandum, causas habet error honestas:
 Adde fidem, nulla parte pigendus erit.
 Durat in extremum, vitæque novissimæ nostræ
 Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
 Occidit in terras, conjunx matatus ad aras,
 Et sceleris tanti præmia frater habet.
 Exul agor, cineresque viri, patriamque relinquo,
 Et feror in duras hoste sequente vias.
 Applicor ignotis, fratrique elapsa, fretoque,
 Quod tibi donavi per fide, litus emo.
 Urbem constitui, lateque patentia fixi
 Mœnia, finitimis invidiosa locis.
 Bella tument, bellis peregrina & sæmina tentor:
 Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
 Mille procis placui, qui me coiere querentes,
 Nescio quem thalamis prapossuisse suis.
 Quid dubitas vincitæm Getulo tradere Iarba?
 Præbueram sceleri brachia nostra tuo.
 Est etiam frater, cujus manus impia poscit
 Respergi nostro, sparsa cruore viri.
 Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:
 Non bene cœlestes impia dextra colit.
 Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
 Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
 Forſitan & gravidam Dido scelerate relinquo:
 Parsque tui lateat corpore clausa meo.
 Accedet satis matris miserabilis infans,
 Et nondum nati funeris auctor eris.
 Cumque parente sua frater morietur Iuli,
 Pœnaque connexos auferet una duos.
 Sed jubet ire Deus, vellem vetuisset adire:
 Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
 Hoc duce, nempe deo, ventis agit aris iniquis:
 Et teris in rapido tempora longa freto,

Perga-

Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
 Hæc tibi vivo quanta fuere, forent.
 Non patrium Simoenta petis, sed Tybridis undas:
 Nempe ut pervenias, quo cupis, hospes eris.
 Vique latet, refugitque tuis obstrusa carinis,
 Vix tibi continget terra petita seni.
 Hos populos potius in dotem, ambage remota
 Accipe. & advectas Pygmalionis opes.
 Ikon in Tyriam transfer felicius urbem,
 Inque loco regis, sceptraque sacra tene.
 Si tibi mens avida est belli, si querit Iulus
 Vnde suo partus Marte triumphus eat:
 Quem superet (ne quid desit) præbeimus hostem.
 Hic pacis leges, hic locus arma capit.
 Te modo per patrem, fraternaque tela sagittas,
 Perque fuga comites, Dardana sacra Deos,
 Sic superent quoscunque tua de gente reportas,
 Mars ferus, & damni sit modus ille tui.
 Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
 Et senis Anchisa molliter ossa cubent.
 Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
 Quod crimen dicis præter amasse meum?
 Non ego sum Phibia, magnisque oriunda Mycenis,
 Nec steteram in te virque paterque meus.
 Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
 Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
 Nota mihi freta sunt Afrum frangentia litus,
 Temporibus certis danique negantque viam.
 Cum dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
 Nunc levis ejectam continet alga ratem.
 Tempus ut observem, manda mihi, certius ibis:
 Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
 Et socii requiem poscunt, laniataque classis
 Postulat exiguas semirefecta moras.
 Pro meritis, & si qua tibi debemus ultra,
 Pro spe conjugii tempora parva peto.

B 6

Dum

*Dum freta mitescunt, Amor dum temperat usum,
 Fortiter ediscam tristitia posse pati.
 Sin minus, est animus nobis effundere vitam,
 In me crudelis non potes esse diu.
 Adspicias utinam, qua sit scribentis imago:
 Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
 Perque genas lacryma strictum labuntur in enses,
 Qui jam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
 Quam bene conveniunt fato tua munera nostro,
 Instruis impensa nostra sepulchra brevi.
 Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
 Ille locus feri vulnus amoris habet.
 Anna soror, soror Anna mea male conscia culpa,
 Iam dabis in cineres ultima dona meos.
 Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichai,
 Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
 Præbuit Aeneas & causam mortis, & enses:
 Ipsa sua Dido concidit usa manu.*

Epist. VIII. HERMIONE ORESTI.

Alloquor Hermione nuper fratremque virumq;
 Nunc fratrem, nomen conjugis alter habet.
 Pyrrhus Achilleides animosus imagine patris,
 Inclusam contra jusque piumque tenet.
 Quod potui, renui, ne non invita tenerer:
 Cætera foemineæ non valuerat manus.
 Quid facis Æacide, non sum sine vindice, dixi,
 Hæc tibi sub domino Pyrrhe puella suo est.
 Sturdior ille freto clamantem nomen Orestis,
 Traxit inornatis in sua tecta comis.
 Quid gravius capta Lacedæmone serva tulisse m?
 Si raperet Grajas barbaræ turba nurus?
 Parcius Andromachen vexavit Achæia victrix,
 Cum Danaus Phrygiæ ureret ignis opes.
 At tu cura mei si te pia tangit Oreste,
 Injice non timidas in tua jura manus.

An

*An si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
 Arma feras? raptâ conjuge lentus eris?
 Sit socer exemplo nupta repetitor ademptæ,
 Cui pia militiæ causa puella fuit.
 Si socer ignavus vacua stertisset in aula,
 Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
 Non tu mille rates, sinuosaque vela parabis,
 Nec numerum Danaï militis: ipse veni. (est,
 Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito
 Aspera pro charo bella tulisse toro.
 Quid? quod avus nobis idem Pelopeus Atreus?
 Et, si non esses vir mihi, frater eras.
 Vir precor uxori, frater succurre sorori:
 Instant officio nomina bina tuo.
 Me tibi Tyndareus vita gravis auctor, & annis,
 Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
 At pater Æacida promiserat, inscius acti,
 Plus quoque, qui prior est ordine, possit avus.
 Quum tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
 Si juncar Pyrrho, tu mihi lasus eris.
 Et pater ignoscet nostro Menelaus amori,
 Succubuit telis præpetis ipse Dei.
 Quem sibi permisit, genero permittet amorem:
 Proderit exemplo mater amata suo.
 Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
 Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
 Ille licet patrius sine fine superbiat actus,
 Et tu quæ referas facta parentis, habes.
 Tantalides omnes, ipsumque regebat Achillem.
 Hic pars militiæ, dux erat ille ducum.
 Tu quoque habes proavū Pelopen, Pelopisq; parentem:
 Si melius numeres à love quintus eris.
 Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti.
 Sed tu quid faceres? induit illa patrem.
 Materia vellem fortis meliore fuisses:
 Non læta est operi, sed data causa tuo.*

B 7

Hanc

Hanc tamen implesti, juguloque Ægistus aperto
 Testa cruentavit, quæ pater ante tuus.
 Increpat Æcides, laudemque in crimina vertit:
 Et tamen aspectus sustinet ille meos.
 Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
 Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
 Hermione coram quiquamne objecit Orestis?
 Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest.
 Flere licet, certe flendo diffundimus iram:
 Perque sinus lacryma fluminis instar eunt.
 Has semper solas habeo, semperque profundo:
 Hument inculsa fonte perenne gena.
 Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos,
 Tantalides omnes apta rapina sumus.
 Non ego flumine referam mendacia cynci,
 Nec querar in plumis delituisse Iovem.
 Quæ duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
 Vesta peregrinis Hippodameja rotis,
 Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci,
 Reddita Mopsopia Tyndaris urbe soror.
 Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite raptæ,
 Argolicas pro se vertit in arma manus.
 Vix equidem memini (memini tamen) omnia luctus,
 Omnia solliciti plena timoris erant.
 Flebat avus, flebatque soror fratresque gemelli:
 Orabat superos Leda suumque Iovem.
 Ipsa ego, non longos etiam tunc scissa capillos,
 Clamabam, sine me, me sine mater abis?
 Nam conjux aberat, ne non Pelopeia credar:
 Ecce Neoptolemo prada parata fui.
 Pelides utinam vitasset Apollinis arcus,
 Damnaret nati facta proterva pater.
 Nec quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli
 Abducta viduum conjuge flere virum.
 Quæ mea cælestes injuria fecit iniquos?
 Quodve mihi misera sidus obesse querar?

Parva mea sine matre fui, pater arma gerebat:
 Et duo cum vivant, orba duobus eram.
 Non tibi blanditias primis mea mater in annis,
 Incerto dictas ore puella tuli.
 Non ego captavi brevibus tua colla lacertis,
 Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
 Non cultus tibi cura mei, nec pacta marito
 Intravi thalamos matre parente novos.
 Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
 Nec facies nobis nota parentis erat.
 Te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi:
 Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
 Pars hæc una mihi, conjux, bene cessit, Orestes:
 Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
 Pyrrhus habet captam reduce, & victore parente:
 Et minus à nobis diruta Troja fuit.
 Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
 Perfruo infelix liberiore malo.
 Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gementē
 Condidit in mæsto procubuique toro:
 Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis:
 Quaque licet fugio, sicut ab hoste, viro:
 Sæpe malis stupeo, rerumque oblita, locique,
 Ignara tetigi Scyria membra manu.
 Vique nefas sensi, male corpora tacta relinquo,
 Et mihi pollutas credor habere manus.
 Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestis
 Exit: & errorem vocis ut omen amo.
 Per genus infelix oro, generisque parentem,
 Qui freta, qui terras, & sua regna quatit.
 Per patris ossa tui, patrui mihi: quæ tibi debent,
 Quod se sub tumultu fortiter ultæ jacent.
 Aut ego pramior, primoque extinguar in ævo,
 Aut ego Tantalida Tantalus uxor ero.

Epist. IX. DE IANIRA HERCVLI.

G Ratulor Oechaliam titulis accedere nostris,
 Victorem victa succubuisse queror.
 Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
 Decolor, & factis inficienda tuis.
 Quem nunquam luno, serieque immensa laborum
 Fregerit, huic lolen imposuisse jugum.
 Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis:
 Latraque sit vite labe noverca tua.
 At non ille venit, cui nox (si creditur) una
 Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
 Plus tibi quam luno nocuit Venus: illa premendo
 Sustulit, hac humili sub pede colla tenet.
 Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
 Quis latam Nereus coeruleus ambit humum.
 Se tibi pax terra, tibi se tota aquora debent:
 Implesti meritis solis utramque domum.
 Quod te laturum est, calum prius ipse tulisti:
 Hercule supposito sidera fuisse Atlas.
 Quid nisi noxia est misero quaesita pudori,
 Si cumulas stupri facta priora nota?
 Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
 Cum tener in cunis jam love dignus eras?
 Coepisti melius, quam desinis: ultima primis
 Cedunt, dissimiles hic vir, & ille puer.
 Quem non mille fera, quem non Si beneleius hostis,
 Non potuit luno vincere, vincit amor.
 At bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
 Sitque socer, rapidus qui tonat altus equis.
 Quam male inaequales veniunt ad aratra iuvenci,
 Tam premitur magno conjuge nupta minor.
 Non honor est, sed onus, species laesura ferentes:
 Si qua vales apte nubere, nube pari.
 Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes:
 Monstraque, terribiles persequiturque seras.

Ipsa

Ipsa domo vidua, votis operata pudicis,
 Torqueo, infesto ne vir ab hoste cadat.
 Inter serpentes, aprosque, a videsque leones
 Lactor, & hesuros cerno per ossa canes.
 Me pecudum fibra, simulacraque inania somni,
 Ominaque arcana nocte petita movent.
 Aucupor infelix incerta murmura fama:
 Speque timor dubia, speque timore cadit.
 Mater abest, queriturque Deo placuisse potenti:
 Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
 Arbiter Eurystheus ira Iunonis iniqua
 Sentitur nobis, iraque longa Dea est.
 Hac me ferre parum est: peregrinus addis amores,
 Et mater de te qualibet esse potest.
 Non ego Parthenius temerata vallis Augem,
 Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
 Nec tibi crimen erunt Theutrantia turba sorores,
 Quarum de populo nulla relicta tibi est.
 Vna recens crimen referetur adultera nobis,
 Vnde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
 Maander, toties qui terris errat in iisdem,
 Qui lapsas in se saepe retorquet aquas,
 Vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
 Illo, cui celum sarcina parva fuit.
 Non puduit forteis auro cohibere lacertos,
 Et solidis gemmas apposuisse toris.
 Nempe sub his animam pestis Nemea lacertis
 Edidit, unde humerus tegmina laevus habet.
 Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
 Aptior Herculeae populus alba coma.
 Nec te Meonia, lasciva more puella,
 Incingi zona dedecuisse pudet?
 Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
 Effersur humana qui dape parvit equos?
 Si te vidisset cultu Buisris in isto,
 Huic victor victo nempe pudendus eras.

De-

Detrahat Antaeu duro redimicula collo,
 Ne pigeat molli succubuisse viro.
 Meonias inter calathum tenuisse puellas
 Diceris, & domina pertimuisse minas.
 Non fugis Alcide vittricem mille laborum
 Rasilibus calathis imposuisse manum?
 Crassaque robusto deducis pollice fila,
 Aequaque formosa pensa rependis hera.
 Ab quoties, digitis dum torques stamina duris,
 Prævalida fufos comminuere manus.
 Crederis infelix scutica tremefactis habenis,
 Ante pedes domina pertimuisse minas.
 Eximius pompis præconia summa triumphi,
 Factaque narrabas dissimulanda tibi.
 Scilicet immanes elisos faucibus hydros,
 Infantem nuda dilacerasse manu.
 Vt Tegeæ aper cupressifero Erymantho
 Incubat, & vasto pondere lædit humum.
 Non tibi Threiciis affixa penatibus ora,
 Non hominum pingues cade tacentur equa.
 Prodigiumque triplex armenti dives Iberi
 Geryones, quamvis in tribus unus erat.
 Inque canes totidem trunco digestus ab uno,
 Cerberus, implicitis angue minante comis.
 Quæque redundabat foecundo vulnere serpens
 Fertilis, & damnis diuor ipsa suis.
 Quique inter lævumque latus, dextrumq; lacertum,
 Pergrave compressa fauce pependit onus.
 Et male confisum pedibus, formaque bimembri,
 Pulsam Thessalicis agmen equestre iugis.
 Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
 Dicere? num cultu lingua retenta filet?
 Se quoque nympha tuis ornauit Iardanis armis,
 Et tulit è capto nota trophæa viro.
 I nunc, tolle animos, & foris facta recense,
 Quod tu non esses jure, vir illa fuit.

Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
 Quam quos vicisti, vincere majus erat.
 Illi præcedit rerum mensura tuarum.
 Cede bonis: hæres laudis amica tua est.
 O pudor: hirsuti costis exiit leonis:
 Aspera texerunt vellera molle latæ.
 Falleris, & nescis, non sunt spolia ista leonis,
 Sed tua: tuque fera victor es, illa tui.
 Fœmina tela tulit Lernaïs atra venenis,
 Ferre gravem lana vix satis apta colum.
 Instruxitque manum clava domitricæ ferarum,
 Vidit & in speculo conjugis arma sui.
 Hac tamen audieram, licuit non credere fama,
 En venit ad sensus mollis ab aure dolor.
 Ante meos oculos adducitur advena pellex,
 Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
 Non sisis averti, mediam captiva per urbem
 Inuitis oculis adspicienda venit.
 Non venit incultis capitarum more capillis,
 Fortunam vultus fassa tegente suos.
 Ingreditur late multo spectabilis auro,
 Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
 Dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo,
 Oechaliæ viro stare parente putes.
 Forsitan expulsa Ætolide, Deianira,
 Nomine deposito pellicis, uxor erit.
 Euritidos Ioles, atque insani Alcide
 Turpia famosus corpora junget Hymen.
 Mens fugit admonitum, frigusque perambulat artus,
 Et jacet in gremio languida facta manus.
 Me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti:
 Ne pigeat, pugna bis tibi causa sui.
 Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
 Truncaque limosa tempora merfit aqua.
 Semivir occubuit vi, Lerniferoque veneno
 Nessus, & infectis sanguis equinus aquas.

Sed quid ego hac refero ? scribenti nuncia venit
 Fama, virum tunica labe perire mea.
 Hei mihi quid feci ? quo me furor egit amantem ?
 Impia quid dubitas Deianira mori ?
 An tuus in media conjux lacerabitur Oeta ?
 Tu sceleris tanti causa, superstes eris ?
 Et quid adhuc habeo facti, cur Hercules uxor
 Credar ? conjugii mors mea pignus erit.
 Tu quoque cognosces in me Meleagre sororem,
 Impia quid dubitas Deianira mori ?
 Hec devota domus, solo sedet acrior alto :
 Oeneas desertum longa senectia premit.
 Exulat ignotis Tydeus germanus in oris,
 Alter fatali virum in igne fuit.
 Exegit ferrum sua per praeordia mater,
 Impia quid dubitas Deianira mori ?
 Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti,
 Ne videar thalamis insidiata tuis.
 Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
 Hic, dixit, & vires sanguis amoris habet.
 Illita Nessao misi tibi texta veneno,
 Impia quid dubitas Deianira mori ?
 Iamque vale seniorque pater, germanaque Gorge,
 Et patria, & patriae frater adempte mea.
 Tu quoque lux oculis ho dierna novissima nostris,
 Virque (sed ô possis) & puer Hylle, vale.

Epist. X. A R I A D N E T H E S E O.

Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum,
 Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.
 Quae legis, ex illo Theseu tibi littore mitto,
 Unde tuam sine me vela tulere ratem.
 In quo me somnusque mens male prodidit, & tu,
 Proh facinus, somnis insidiate meis.
 Tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
 Spargitur, & tecta fronde queruntur aves.

Incer-

Incertum vigilans, à somno languida, mori
 Thesea prensuras semisopita manus.
 Nullus erat : referoque manus, iterumque retento,
 Perque torum moveo brachia, nullus erat.
 Excussere metus somnum : conterrita surgo :
 Membraque sunt viduo praecipitata toro.
 Protinus adductus sonuerunt pectora palmis :
 Vique erat è somno turbida, rapta coma est.
 Luna fuit, specto si quid nisi littora cernam :
 Quod videant oculi, nil nisi litus habent.
 Nunc huc, nunc illuc, & utroque sine ordine curro :
 Alta puellares tardat arena pedes.
 Interea toto clamanti littore, Theseu,
 Reddebant nomen concava saxa tuum.
 Es quoties ego te, toties locus ipse vocabat :
 Ipse locus misera ferre volebat opem.
 Mons fuit, apparent frutices in vertice rari,
 Nunc scopulis rancis pendet adesus aquis.
 Ascendo, vires animus dabat, atque ita late
 Aequora prospectu metior alta meo.
 Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
 Vidi praecipiti carbasa tensa noto.
 Aut vidi, aut certe quia me vidisse putavi,
 Frigidior glacie, semianimisque fui.
 Nec languere diu patitur dolor, excitor illo,
 Excitor, & summa Thesea voce voco.
 Quo fugis ? exclamo, scelere te revertere Thesem,
 Plecte ratem, numerum non habet illa sumum.
 Hoc ego, quod voci decrat, plangore replebam :
 Verbera cum verbis mista fuere meis.
 Si non audires, ut saltem cernere posses,
 Iactata late signa dedere manus.
 Candidaque imposui longa velamina virga,
 Scilicet obliuos admonitura mei.
 Iamque oculis ereptus eras, tunc denique flavi :
 Torpuerant molles ante dolore gena.

Quid

Quid potius facerent, quam me mea lumina flectent,
 Postquam desiderant vela videre tua?
 Aut ego diffusis erravi sola capillis,
 Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo.
 Aut mare prospiciens, in saxo frigida sedi:
 Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
 Sape torum repeto, qui nos acceperat ambos,
 Sed non acceptos exhibiturus erat.
 Et tua, qua possum, pro te vestigia tango,
 Strataque, qua membris intepuere tuis.
 Incumbo, lacrymisque toro manante profusus,
 Pressimus, exclamo, te duo, redde duos.
 Venimus hic ambo, cur non discedimus ambo?
 Perfide pars nostri lectule major ubi est?
 Quid faciam? quo sola ferar? vacat insula cultu:
 Non hominum video, non ego facta bouum,
 Omne latus terra cingit mare, navita nusquam est,
 Nulla per ambiguas puppis itura vias.
 Finge dari comitesque mihi, ventosque, ratemque,
 Quid sequar? accessus terra paternam negat.
 Ut rate felici pacata per aquora labar,
 Temperet ut ventos Æolus, exul ero.
 Non ego te Crete centum digesta per urbes
 Aspiciam, puero cognita terra Iovi.
 Nam pater, & tellus iusto regnata parente,
 Proditæ sunt factio nomina chara meo.
 Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
 Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
 Tu mihi dicebas, per ego ipsa pericula iuro,
 Te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.
 Vivimus, & non sum Thesæua: si modo vivit
 Fœmina, perjuri fraude sepulta viri.
 Me quoque, qua fratrem mactasset improbe clava,
 Esset, quam dederas morte soluta fides.
 Nunc ego non tantum qua sum passura recorder,
 Sed quacunque potest ulla relicta pati,

Occur-

Occurrunt animo pereundi mille figura,
 Morsque minus poena, quam mora mortis habet.
 Iam jam venturus aut hac, aut suspicor illac,
 Qui lamient arido viscera dente, lupos.
 Forstan & fulvos tellus alit ista leones,
 Quis scit, an hac savas insula tigris habet?
 Et freta dicuntur magnos expellere phocas,
 Quis vetat & gladios per latus ire meum?
 Tantum ne religer dura captiva catena,
 Neve traham serva grandia pensa manu.
 Cui pater est Mimos, cui mater filia Phœbi,
 Quodque magis memini, qua tibi pacta fui.
 Si mare, si terras, porretæque littora vidi,
 Multa mihi terra, multa minantur aqua.
 Cœlum restabat, timeo simulacra deorum:
 Destituit rapidis prada cibique feris.
 Sive colunt, habitantque viri, diffidimus illis:
 Externos didici lasa timere viros.
 Vivet Androgeos utinam, nec facta tulisses
 Impia, funeribus Cecropi terra tuis.
 Nec tua mactasset nodosa stipite Thesæu
 Ardua, parte virum, dextera, parte bovem.
 Nec tibi, qua reditus monstrarent, fila dedissem,
 Fila per adductas sæpe recepta manus.
 Non equidem miror, si fiat victoria tecum,
 Strataque Cretæam bellua stravit humum.
 Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
 Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
 Illuc tu silices, illuc adamant a tulisti:
 Illic qui silices, Thesæa vincat, habes.
 Crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
 At semel æterna nocte premenda fui.
 Vos quoque crudeles venti, nimiumque parati,
 Flaminaque in lacrymas officiosa meas.
 Dextera crudelis, quæ me, fratremque necavit:
 Et data poscenti, nomen inane, fides,

In me jurarunt somnus, ventusque, fidesque :
 Prodit a sum causis una puella tribus.
 Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo,
 Nec, mea qui digitis lumina condant, erit?
 Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
 Nec positos artus unget amica manus.
 Ossa superstabunt volucres inhumata marina:
 Hae sunt officiis digna sepulcra meis.
 Ibis Cecropios portus, patriaque receptus,
 Cum sletis turba celsus honore tuae.
 Et bene narraris letum taurique virique,
 Sectaque per dubias saxea tecta vias,
 Me quoque narrato solam tellure relictam:
 Non ego sum titulis surripienda tuis.
 Nec pater est Egeus, nec tu Pittheidos Aethra
 Filius: auctores saxa, fretumque tui.
 Di facerent, ut me summa de puppe videres,
 Morisset vultus moesta figura tuos.
 Nunc quoque non oculis, sed qua potes, aspice mentes,
 Harentem scopulo, quem vaga pulsata aqua.
 Aspice demissos lugentis more capillos:
 Et tunicas lacrymis, sicut ab imbre, graves.
 Corpus ut impulsas segetes Aquilonibus horret,
 Litteraeque articulo pressa tremente labat.
 Non te per meritum (quoniam male cessit) adoro:
 Debita sit factis gratia nulla meo.
 Sed nec poena quidem, si non ego causa salutis,
 Non tamen est, cur tu sis mihi causa necis.
 Has tibi plangendo lugubria pectora lassas,
 Infelix tendo trans freta longa manus.
 Hos tibi, qui superant, ostendo moesta capillos:
 Per lacrymas oro, quas tua facta movent.
 Fleste ratem Theseu, versoque relabere vento:
 Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

Epist. XI.

Epist. XI. CANACE MACAREO.

Si qua tamen cecis errabunt scripta lituris,
 Oblitus a domina cade libellus erit.
 Dextra tenet calami, strictum tenet altera ferrum:
 Et jacet in gremio charta soluta meo.
 Hac est Aelidos fratri scribentis imago,
 Sic videor duro posse placere patri.
 Ipse necis cuperem nostra spectator adesset,
 Authoremque oculis exigeretur opus.
 Ut ferus est, multoque suis truculentior eurus:
 Spectaret siccis vulnera nostra genis.
 Scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
 Ingenio populi convenit ille sui.
 Ille Noto, Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
 Imperat, & pennis Eure proterve tuis.
 Imperat heu ventis, tumida non imperat ira:
 Possidet & vitis regna minora suis.
 Quid iuvat admotam per avorum nomina coelo,
 Inter cognatos posse referre Iovem?
 Num minus infestum, funebria munera, ferrum,
 Fœmina teneo, non mea tela, manu?
 O utinam Macareu, quae nos commisit in unum,
 Venisset leto senior hora meo.
 Cur unquam plus me frater, quam frater, amasti?
 Et tibi non debet quod soror esse, fuit?
 Ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam,
 Nescio quem sensi corde tepente Deum.
 Fugerat ore color, macies adduxerat artus,
 Sumebant minimos ora coacta cibos.
 Nec somni faciles, & nox erat annua nobis,
 Et gemitum nullo lasa dolore dabam.
 Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam:
 Nec noram quid amans esset, at illud eram.
 Prima malum nutrix animo praesens anili:
 Prima mihi nutrix Aëoli dixit, amas.

C

Erubus

Erubui, gremioque pudor deiecit ocellos :
 Hac satis in tacita signa fatentis erant.
 Iamque tumescebant viriati pondera ventris ,
 Aequaque furtivum membra gravabat onus.
 Quas mihi non herbas, quae non medicamina nutritrix
 Attulit ? audaci suppositique manu ?
 Ut penitus nostris (hoc te calavimus unum)
 Visceribus crescens excuteretur onus.
 Ab nimium virax admotis restitit infans
 Artibus, & testus tutus ab hoste fuit.
 Iam novies erat orta soror pulcherrima Phœbi ,
 Denaque luciferos Luna premebat equos.
 Nescia, quae faceret subitos mihi causa dolores ,
 Et rudis ad partum, & nova miles eram.
 Nec tenui vocem, quid, ait, tua crimina prodixit ?
 Oraque clamantis conscia pressit anus.
 Quid faciam infelix ? gemitus dolor edere cogit :
 Sed timor, & nutritrix, & pudor ipse vetant.
 Continuo gemitus, elapsaque verba reprendo :
 Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
 Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat :
 Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
 Cum superincumbens, scissa tunicaque comaque ,
 Pressa refovisisti pectora nostra tuis.
 Et mihi, vive soror, soror ô carissima dixisti ,
 Vive, nec unius corpore perde duas.
 Spes bona det vires, fratrinam nupta futura es :
 Illius, de quo mater, & uxor eris.
 Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi :
 Et positum est uteri crimen onusque mei.
 Quid tibi grat aris ? media sedet Aëolis aula :
 Crimina sunt oculis surripienda patris.
 Frondibus infantem, ramisque albenis olivæ ,
 Et levibus vittis sedula celat anus.
 Fictaque sacra facit, dicitque precantia verba :
 Dat populus sacris, dat pater ipse viam,

Iam

Iam prope limen erat, patrias vagitus ad aures
 Venit, & indicio proditur ille suo.
 Eripit infantem, mentitæque sacra revelat
 Aëolus, insana regia voce sonat.
 Vi mare sit tremulum, tenuis cum stringitur aura :
 Ut quatitur tepido fraxina virga Noto :
 Sic mea vibrari pallentia membra videres ,
 Quassus ab imposito corpore lectus erat.
 Irruit, & nostrum vulgat clamore pudorem :
 Et vix à misero continet ore manus.
 Ipsa nihil prater lacrymas pudibunda profudi :
 Terpuerat gelido lingua retenta metu.
 Iamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
 Iusserat, in solis destituique locis.
 Vagitus dedit ille miser, sensisse putares :
 Quaque suum poterat voce rogabat arum.
 Quid mihi tunc animi credis germane fuisse ?
 Nam petes ex animo colligere ipse tuo.
 Cum mea me coram sylvas inimicus in altas
 Viscera montanis ferret edenda lupis.
 Exierat thalamo : tunc demum pectora planxi .
 Contigit inque meas unguibus ire genas.
 Interea patrius vultu mœrente satelles
 Venit, & indignos edidit ore sonos.
 Aëolus hunc ense mittit tibi (tradidit ense)
 Et jubet ex merito scire quid isto velit.
 Scimus, & itemur violento fortiter ense :
 Pectoribus quondam dona paterna meâ.
 His mea muneribus genitor connubia donas ?
 Hac tua dote pater filia dives erit ?
 Tolle procul deceptæ faces Hymenæas maritæ ,
 Et fuge turbato tectâ nefanda pede.
 Ferre faces in me, quas fertis, Erinnyes atra ,
 Vt meus ex isto luceat igne rogos.
 Nubite felices Parca meliore sorores :
 Admissi memores sed tamen este mei.

C 2

Sicil

Quid puer admisit tam paucis editus horis?
 Quo lasit factio vix bene natus avum?
 Si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
 Ab miser admissio plectitur ille meo.
 Nate dolor matris, rapidarum prada ferarum,
 Hei mihi natali dilacerate tuo.
 Nate parum fausti miserabile pignus amoris,
 Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
 Non mihi te licuit lacrymis perfundere iustis,
 In tua non tonsas ferre sepulchra comas.
 Non super incubus, non oscula frigida carpsi:
 Diripiunt avida viscera nostra fera.
 Ipsa quoque infantis cum vulnere persequar umbras:
 Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
 Tu tamen ô frustra misera sperate forori,
 Sparsa precor nati collige membra tui.
 Et refer ad matrem, socioque impone sepulchro,
 Vtnaque nos habeat quamlibet ætæ duos.
 Vive memor nostri, lacrymasque in funere funde:
 Neve reformida corpus amantis amans.
 Tu (pogo) projecta nimium mandata fororis
 Perfer: mandatis perfruar ipsa patris.

Epist. XII. MEDEA IASONI.

VT tibi Colchorum (memini) regina vacavi,
 Ars mea cum peteres ut tibi ferret opem:
 Tunc quæ dispensant mortalia fata sorores,
 Debeuerant fufos evoluisse meos.
 Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
 Produxi vita tempore, pœna fuit.
 Hei mihi, cur unquam juvenilibus acta lacertis
 Phrixeam petiit Pelias arbor ovem?
 Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo?
 Turbaque Phasiacæ Graja bibistis aquam?
 Cur mihi plus æquo flavi placere capilli?
 Et decor, & lingue gratia fida tue?

At (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
 Venerat, audaces attuleratque viros)
 Iffet anhelatos non pramedicatus in ignes
 Immemor Æsonides, oraque adunca boum.
 Semina jecisset, totidem sumpfisset & hostes,
 Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
 Quantum perfidia tecum scelerate perisset?
 Dempsta forent capiti quam mala multa meo?
 Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
 Hæc fruar, hæc de te gaudia sola feram.
 Iussus inexpectant Colchos advertere puppim,
 Intraſti patria regna beat a mea.
 Hoc illic Medea fui, nova nuptia quod hic est:
 Quam pater est illi, tam mihi dives erat.
 Hic Ephyren bimarem, Scythia tenuis ille nivosa,
 Omne tenet Ponti, quæ plaga læva jacet.
 Excipit hospitio juvenes Ætæ Pelasgos:
 Et premittis pictos corpora Graja toros.
 Tunc ego te vidi, tunc coepi scire quis esses:
 Illa fuit mentis prima ruina mea.
 Ut vidi, ut perii, nec notis ignibus arsi:
 Ardet ut ad magnos pinea tecta deos.
 Et formosus eras, & me mea fata trahebant:
 Abstulerant oculi lumina nostra tui.
 Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
 Eminet indicio prodita flamma suo.
 Dixerat interea tibi rex, ut dura ferorum
 Insolito premeres vomere colla boum.
 Martis erant tauri plus quam per cornua sævi,
 Quorum terribilis spiritus ignis erat.
 Ære pedes solidi, prætentæque naribus æra,
 Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
 Semina præterea populus genitura iuberis
 Spargere devota læta per arva manu:
 Qui peterent natis secum tua corpora telis;
 Illa erat agricolæ messis iniqua suo.

Lumina custodis succumbere nescia somno,
 Ultimus est aliqua decipere arte labor.
 Dixerat Aetes, maestis consurgis omnes,
 Mensaque purpureos deserit alta toros.
 Quam tibi tunc longe regnum dotale Creusa,
 Et focer, & magni nata Creontis erat.
 Tristis abis: oculis abeuntem prosequor udis,
 Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
 Ut positum thalamo tetigi male faucia lectum,
 Acta est per lachrymas nox mihi, quanta fuit.
 Ante oculos taurique meos, segetesque nefanda:
 Ante meos oculos pervigil anguis erat. (rem.)
 Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amo-
 Mane erit, & thalamo chara recepta soror.
 Dissectamque comas, adversaque in ora jacentem
 Invenit, & lachrymis omnia plena meum.
 Orat opem Minyis, petit altera, & altera habebit:
 Aesonio juveni, quod rogat illa, damus.
 Est nemus & piceis, & frondibus ilicis atrum:
 Vix illuc radiis Solis adire licet.
 Sunt in eo (fuerant certe) delubra Diana:
 Aurea barbarica stat dea facta manu.
 Nescio, an exciderint mecum loca: venimus ambo
 Orsus es infido sic prior ore loqui:
 Ius tibi, & arbitrium, nostra fortuna salutis
 Tradidit: inque tua est vitaeque morsque manu.
 Perdere posse sat est, si quem juvat ista potestas:
 Sed tibi servatus gloria major ero.
 Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen:
 Per genus, & numen cuncta videntis avi.
 Per tripliceis vultus, arcanaque sacra Diana,
 Et si forte aliquos gens habet ista deos.
 O virgo miserere mei, miserere meorum:
 Effice me meritis tempus in omne tuum.
 Quod si forte virum non dedignare Pelasgum,
 (Sed mihi tam facileis unde, deosque meos?)

Spiritus

Spiritus ante meus tenuis vaneſcit in auras,
 Quam thalamo, nisi tu, nupta ſit ulla meo.
 Conſcia ſit Iuno ſacris perfectæ maritis,
 Et dea, marmorea cuius in ade ſumas.
 Hac animum, & quota pars horum movere puellæ
 Simplicis, & dextra dextera junctæ meæ.
 Vidi etiam lacrymas: an & eſt pars fraudis in illis?
 Sic cito ſum verbis captæ puella tuis.
 Iungis & aripedes inaduſo corpore taurous:
 Et ſolidam juſſo vomere ſindis humum.
 Arva venenatis pro ſemine dentibus impleſ:
 Naſcitur & gladios ſcutaque miles habens.
 Ipſa ego, qua dederam medicamina, pallida ſedi.
 Cum vidi ſubitos arma tenere viros.
 Donex terrigena (facinus miſerabile) fratres
 In ſe conſtriſſas conſervare manus.
 Pervigil ecce draco ſquammiſ crepitantibus horrens,
 Sibilat, & torto pectore verrit humum.
 Dotis opes tibi erant? ubi erat tunc regia conjux?
 Quique maris gemini detinet Iſthmos aquas?
 Illa ego, qua tibi ſum nunc denique barbara facta,
 Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
 Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno:
 Et tibi, qua raperes, vellera tuta dedi.
 Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
 Munus, in exilio, quodlibet eſſe, tui.
 Virginitas facta eſt peregrini præda latronis:
 Optima cum chara matre relictæ ſoror.
 At non te fugiens ſine me germane reliqui:
 Deſicit hoc una littera noſtra loco.
 Quod facere auſa mea eſt, non audeſ ſcribere, dextra.
 Sic ego, ſed tecum dilaceranda fui.
 Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
 Credere me pelago fremina, jamque nocens.
 Numen ubi eſt? ubi di? meritas ſubeamus in alto,
 Tu fraudis poenas, credulitatis ego.

C 4

Compreſſos

Compressos utinam Symplegades elisissent,
 Nostraque adhererent ossibus ossa tuis.
 Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos:
 Debuit ingratis Scylla nocere viris.
 Quaeque vomit totidem fluctus, totidemque resorbet,
 Nos quoque Trinacria suppositusset aqua.
 Sospes ad Hemonias victorque reverteris urbes:
 Ponitur ad patrios aurea lana deos.
 Quid referam Pelia natis pietate nocentes?
 Casaque virginea membra paternam manu?
 Ut culpant alii, tibi me laudare necesse est,
 Pro quo sum toties esse coacta nocens.
 Ausus es & (iusto desunt sua verba dolori)
 Ausus es Aesoniam, dicere, cede domo.
 Iussa domo cessi, natis comitata duobus:
 Et qui me sequitur semper amore tui.
 At subito nostras ut Hymen cantatus ad aures
 Venit, & accenso lampades igne micant:
 Tibique effudit socialia carmina vobis,
 At mihi funesta flebiliora tuba:
 Pertinui, nec adhuc tantum scelus esse putabam:
 Sed tamen in toto pectore frigus erat. (tant:
 Turba ruunt, & Hymen clamant, Hymenaeae frequen-
 Quo propior vox est, hoc mihi peius erat.
 Diversi flebant serva, lacrymaeque tegebant:
 Quis vellet tanti nuncius esse mali?
 Me quoque, quidquid erat, potius nescire juvabat:
 Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
 Cum minor è pueris, iussu studioque videndi,
 Constitit ad gemina limina prima foris.
 Hinc mihi mater abi, pompam pater, inquit, Iason
 Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
 Protinus abscissa planxi mea pectora veste,
 Tutam nec à digitis ora suere meis.
 Ire animus media suadebat in agmina turba,
 Raptaque compositis demere seria comis.

Vix

Vix me continui, quin sic laniat a capillis,
 Clamarem, Meus est, injiceremque manus.
 Lase pater gaudere, Colchi gaudete relicti:
 Inferias umbra fratris habete mei.
 Deseror amissis regno, patriaque, domoque,
 Coniuge, qui nobis omnia solus erat.
 Serpentes igitur potui, taurosque furentis:
 Vnum non potui perdomuisse virum.
 Quaeque feros repuli doctis medicatibus ignes,
 Non valeo flammis effugere ipsa meas.
 Ipsi me cantus, artesque, herbaeque relinquunt:
 Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
 Non mihi grata dies: noctes vigilantur amara.
 Nec tener in misero pectore somnus adest.
 Qua me non possum, potui sopire draconem:
 Virilior cuius, quam mihi, cura mea est.
 Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:
 Et nostri fructus illa laboris habet.
 Forsitan & stulta dum te iactare marito
 Quaris, & iniustus auribus apta loqui:
 In faciem moreque meos nova crimina fingis:
 Rideat, & vitis lata sit illa meis.
 Rideat, & Tyrio jaceat sublimis in ostro:
 Flebit, & ardores vincet adusta meos.
 Dum ferrum, flammamque, adcrunt, succusque veneni,
 Hostis Medaea nullus inultus erit.
 Quod si forte preces precordia ferrea tangunt,
 Nunc animis audi verba minora meis.
 Nam tibi sum supplex, quod tu mihi saepe fuisti:
 Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
 Si tibi sum vilis, communis respice natos:
 Sciviet in partus dira noverca meos.
 Et minimum similes tibi sunt, & imagine tangor:
 Et quoties video, lumina nostra madent.
 Per superos oro, per avia lumina flamma,
 Per meritum, & nates pignora nostra duos:

C 5

Redde

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
 Adde fidem dictis, auxiliumque refer.
 Non ego te implo ro contra taurosq ue virosq ue:
 Vtque tua serpens victa quiescat ope.
 Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti:
 Cum quo sum pariter facta parente parens.
 Dos ubi sit quæris? campo numeravimus illo,
 Qui tibi laturo vellus, arandus erat.
 Aureus ille Aries villo spectabilis aureo,
 Dos mea: quam, dicam, si tibi Redde, neges.
 Dos mea tu sopes, dos est mea Graja juvenitus:
 I nunc, Sisyphias improbe confer opes. (tem,
 Quod viris, quod habes nuptam, socerumque poten-
 Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
 Quos equidem actutum. sed quid prædicere causam
 Attinet? ingentes parturit ira minas.
 Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit:
 Et piget insido consuluisse viro.
 Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.
 Nescio quid certe mens mea majus agit.

Epist. XIII. LAODAMIA PROTES.

Mittit Gæptat amans quo mittitur ire, salutem.
 Amonis Amonio Laodameja viro.
 Aulide te fama est vento retinente morari:
 Ah, me cum fugeres, hic tibi ventus erat?
 Tunc freta debuerant vestris obfistere remis:
 Illud erat servis utile tempus aquis.
 Oscula plura viro, mandatæque plura dedissem:
 Et sunt quæ volui dicere, plura tibi.
 Raptus es hinc præceptis: & qui tua vela vocaret,
 Quem cuperent nauta, non ego, ventus erat.
 Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
 Solvor ab amplexu Protesilæ tuo.
 Linguaque mandatis verba imperfecta reliquit:
 Vix illud potui dicere triste, vale.

Incubuit Boreas, arreptaque vela tetendit:
 Iamque meus longe Protesilaus erat.
 Dum potui spectare virum, spectare jurabat:
 Sumque tuos oculos usque secuta meis.
 Vt te non poteram, poteram tua vela videre:
 Vela diu vultus detinuerunt meos.
 At postquam nec te, nec vela fugacia vidi:
 Et quod spectarem, nil nisi pontus erat.
 Lux quoque tecum abiit: tenebrisq; exanguis obortis,
 Succiduo dicor procubuisse genu.
 Vix socer Iphichis, vix me grandævus Acastus,
 Vix mater gelida mæsta refecit aqua.
 Officium fecere pium, sed inutile nobis:
 Indignor misera non licuisse mori.
 Vique animus rediit, pariter rediere dolores:
 Pectora legitimus casta momordit amor.
 Nec mihi pectendos cura est præbere capillos,
 Nec libet aurata corpora veste tegi.
 Vt quas pampinea tetigisse bicorniger hasta
 Creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
 Conveniunt matres Phylacides, & mihi clamant:
 Indue regales Laodameja sinus.
 Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes?
 Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
 Ipsa comas pectam? galea caput ille prematur?
 Ipsa novas vestes? dura vir arma ferat?
 Quo passum squalore tuos imitatus labores
 Dicar, & hac belli tempora tristis agam.
 Dux Pari Priamide damno formosæ tuorum,
 Tam sis hostis iners, quam malus hospes erat.
 Aut te Tanaria faciem culpasse marito,
 Aut illi vellem displicuisse tuam.
 Tu qui pro rapta nimium Menelæe laboras,
 Hei mihi, quam multis flebilis ultor eris.
 Disprecior à nobis omen removete sinistrum:
 Et sua det reduci vir meus arma Iovi.

Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,
 More nivis lacryma sole madentis eunt.
 Ilion, & Tenedos, Simoisque, & Xanthus, & Ide,
 Nomina sunt ipso pane timenda sono.
 Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
 Hospes erat: vires noverat ille suas.
 Venerat (ut fama est) multo spectabilis auro:
 Quisque suo Phrygiis corpore ferret opes.
 Classe, virisque potens, per qua fera bella geruntur:
 Et sequitur regni pars quota quemque sui.
 His ego te victam consors Leda gemellis
 Suspicio: hac Danaïs posse nocere puto.
 Hecora nescio quem, timeo, Paris Hecora dixit
 Ferrea sanguinea bella movere manu.
 Hecora quisquis is est, si sum tibi chara, caveto:
 Signatum memori pectore nomen habe.
 Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
 Et multos illic Hectoras esse puta.
 Et facito ut dicas, quoties pugnare parabis;
 Parcere me iussit Laodamia sibi.
 Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
 Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
 Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
 Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
 Irruat, & causa, quem vincit, vincat & armis:
 Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
 Causa tua est dispar: tu tantum vivere pugna,
 Inque pios domina posse redire sinus.
 Parcite Dardanida de tot (precor) hostibus uni,
 Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
 Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
 Savaque in oppositos pectora ferre viros.
 Fortius ille potest multo, qui pugnat amore:
 Bella gerant alii, Proteusilaus amet.
 Hunc (fateor) volui revocare, animusque ferebat:
 Substituit auspicii lingua timore mali.

Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
 Pes tuus offensus limine signa dedit.
 Ut vidi, ingemui, tacitoque in pectore dixi:
 Signa reversuri sint precor ista viri.
 Hac tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
 Irritus in ventos hic timor omnis eat.
 Sors quoque, nescio quem, fato designat iniquo,
 Qui primus Danaum Troada tanget humum.
 Infelix, qua prima virum lugebit ademptum:
 Di faciant, ne tu strenuus esse velis.
 Inter mille rates tua sit millesima puppis,
 Iamque fatigatas ultima verset aquas.
 Hoc quoque pramoneo, de nave novissimus exi:
 Non est, quo properes, terra paterna tibi.
 Cum venies, remoque move, veloce carinam:
 Inque tuo celere littore siste gradum.
 Sive lares Phœbus, seu terris altior extat,
 Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
 Noctē tamen, quam luce magis: nox grata puellis,
 Quarum suppositus colla lacertus habet.
 Aucupor in lecto mendaces coelibe somnos:
 Dum careo veris, gaudia falsa jurant.
 Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
 Cur venit à verbis multa querela tuis?
 Excitior somno, simulacraque noctis adoro:
 Nulla caret fumo Thestalis ara meo.
 Thura damus, lacrymaeque super, qua sparsa relucet:
 Ut solet assufo surgere flamma mero.
 Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
 Languida letitia solvar ab ipsa mea?
 Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno,
 Militia referas splendida facta tua?
 Quae mihi dum referes, quamvis audire juvabit,
 Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
 Semper in his apte narrantis verba resistunt:
 Promptior est dulci lingua referre mora.

*Sed cum Troja subit, subeunt ventique fretumque :
 Spes bona sollicito victa timore cadit.
 Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas ,
 Me movet : invitis ire paratusquis ?
 Quis velit in patriam vento prohibente reverti ?
 A patria pelago vela vetante datis.
 Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem.
 Quo ruitis ? vestras quisque redite domos.
 Quo ruitis Danaï ? ventos audite vetanteis :
 Non subiti casus, numinis ista mora est.
 Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello ?
 Dum licet Inachia vertite vela rates.
 Sed quid ego revoco hac ? omen revocantis abesto,
 Blandaque compositas aura secundet aquas.
 Troadas invideo, quæ sic lacrymosa suorum
 Funera conspicient, nec procul hostis erit.
 Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
 Imponet galeam, barbaræque arma dabit.
 Arma dabit; dumq; arma dabit simul oscula sumet.
 Hoc genus officii dulce duobus erit.
 Productæque virum, dabit & mandata reverti :
 Et dicet, Referas ista face arma Iovi.
 Ille ferens domina mandata recentia secum ,
 Pugnatib; caute, respicietque domum.
 Exuet & reduci galeam, clypeumque resolvat :
 Excipietque suo corpora lassa sinu.
 Nos sumus incerta, nos anxius omnia cogit ,
 Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
 Dum tamen arma geris diverso miles in orbe ,
 Quæ referat vulnus, est mihi cæca, tuos.
 Illi blanditias, illi tibi debita verba
 Dicimus, amplexus accipit illa meos.
 Crede mihi, plus est, quam quod videtur, imago:
 Adde sonum cere, Proteusilaus erit.
 Hanc specto, teneoque sinu pro conjuge vero :
 Et tamquam possit verba referre, queror.*

Per

*Per reditus, corpusque tuum, mea numina, juro,
 Perque pares animi conjugiiq; faces :
 Perque, quod ut videam canis albere capillis ,
 Quod tecum possis ipse referre, caput.
 Me tibi venturam comitem quocunque vocari.
 Sive, quod heu timeo, sive superstes eris.
 Ultima mandato claudatur epistola parvo :
 Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.*

Epist. XIV. HYPERMNEST. LYNCEO.

Mittit Hypermnestra de tot modo fratribus uni:
 Cetera nuptiarum crimine turba jacet.
 Clausa domo teneor, gravibusque coercita vinculis:
 Est mihi supplicii causa fuisse piam.
 Quod manus extimuit jugulo dimittere ferrum ,
 Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
 Esse ream præstat, quam sic placuisse parenti:
 Non piget, immunes cadis habere manus.
 Me pater igne licet, quem non violavimus, urat :
 Quæque aderant sacris, tendat in ora faces.
 Aut illo juleat, quem non bene tradidit, ense :
 Vt qua non cecidit vir nece, nupta cadat.
 Non tamen, ut dicant morientia, poenitet, ora :
 Efficiet, non est, quam piget esse piam.
 Poeniteat sceleris Danaum, sævasque sorores :
 Hic solet eventus facta nefanda sequi.
 Cor pavet admonitu temerata sanguine noctis :
 Et subitus dextra præpedit ossa tremor.
 Quam tu cade putes fungi potuisse mariti ,
 Scribere de facta non sibi cade timet.
 Sed tamen experiar. modo facta crepuscula terris ,
 Ultima pars lucis, primæque noctis erat.
 Ducimur Inachides magni sub testâ Pelasgi ,
 Et focer armatas accipit ipse nurus.
 Undique collucent præcincta lampades auro :
 Dantur in invitos impia thura focos.

Vul-

Vulgos Hymen Hymenae vocant fugit ille vocantes:
 Ipsa Iovis conjux cessit ab urbe sua.
 Ecce mero dubii comitum clamore frequentes,
 Flore novo madidas impediens comas.
 In thalamos lati, thalamos sua busta, feruntur:
 Strataque corporibus funere digna premunt.
 Iamque cibo vinoque graves, somnoque jacebant:
 Securumque quies alta per Argos erat.
 Circum me gemitus morientum audire videbar:
 Et tamen audieram: quodque verebar, erat.
 Sanguis abit, mentemque calor corpusque reliquit:
 Inque novo jacui frigida facta toro.
 Vtique levi Zephyro graciles vibrantur arista:
 Frigida populeas ut quatit aura comas.
 Aut sit, aut etiam tremui magis, ipse jacebas:
 Quasque tibi dederam vina, soporis erant.
 Excussere metum violenti jussa parentis:
 Erigor, & capio tela tremente manu.
 (Non ego falsa loquor) ter acutum sustulit ensem,
 Ter male sublato decidit ense manus.
 At rursus monitis jussuque coacta parentis,
 Admovi jugulo tela paterna tuo.
 Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
 Castaque mandatum dextra refugit opus.
 Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
 Exiguo dixi talia verba sono:
 Savius Hypermnestra pater est tibi, jussa parentis
 Effice: germanis sit comes iste suis.
 Fœmina sum, & virgo: natura mitis, & annis.
 Non faciunt molles ad fera bella manus.
 Quin age, dumque jacet, forteis imitare sorores:
 Credibile est, casos omnibus esse viros.
 Si manus hac aliquam posset committere cadem,
 Morte foret domina sanguinolenta sua.
 Quid meruere necem patruelia regna tenendo?
 Qua tamen externis danda forent generis.

Finge

Finge viros meruisse mori, quid fecimus ipsa?
 Quo mihi commissio non licet esse piam?
 Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puella?
 Aptior est dignis lana colusque meis. (tur,
 Hac ego: dumque queror, lacryma sua verba sequun-
 Deque meis oculis in tua membra cadunt.
 Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas,
 Pene manus telo saucia facta tua est.
 Iamq; patrem, famulosque patris, lucemq; timebam:
 Expulerant somnos hac mea dicta tuos:
 Surge age Belide, de tot modo fratribus unus:
 Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
 Territus excurgis, fugit ornus inertia somni:
 Aspicis in timida fortia tela manu.
 Quærenti causam: Dum nox sinit, effuge, dixi.
 Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
 Mane erat, & Danaus generos ex cade jacentes
 Dinumerat: summa criminis unus abes.
 Fert male cognata jacturam mortis in uno,
 Et queritur factum sanguinis esse parum.
 Abstrahor à patris pedibus: raptamque capillis
 (Hac meruit pietas præmia) carcer habet.
 Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
 Quo bos ex homine est, ex bove facta dea.
 An satis est poena, teneram mugisse puellam,
 Nec modo formosam posse placere Iovi.
 Astitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
 Cornuque in patriis non sua vidit aquis.
 Et conata queri, mugitus edidit ore:
 Territaque est forma, territa voce sua.
 Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
 Quid numeras factos ad nova membra pedes?
 Ipsa Iovis magni pellex, metuenda sorori,
 Fronde le vas nimiam cespitibusque famem.
 Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
 Et ne te feriant quæ geris arma, times.

Quæ-

Quaque modo, ut posses etiam love digna videri,
 Dives eras, nuda nuda recumbis humo.
 Per mare, per terras, cognataque flumina curris:
 Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
 Que tibi causa fuga? quid lo freta longa pererras?
 Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
 Inachi quo properas? eadem sequerisque fugisque:
 Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
 Per septem Nilus portus emissus in aquor,
 Exiit insana pellicis ora bovis.
 Ultima quid referam? quorum mihi cana senectus
 Author: dant anni, quod querar, ecce mei.
 Bella pater patruusque gerunt, regnoque domoque
 Pellimur: ejestas ultimus orbis habet.
 Ille ferox, solus solio sceptrisque potitur:
 Cum sene nos inopi turba vagantur inops.
 De fratrum turba pars exiguissima restat:
 Quique dati leto, quaque dedere, fleo.
 Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
 Accipiat lacrymas utraque turba meas.
 En ego, quod vivis, poena crucianda referor:
 Quid fiet fonti, cum rea laudis agar?
 Et consanguinea, quondam centesima turba,
 Infelix uno fratre manente cadam.
 At tu, si qua pia remanet tibi cura sororis,
 Quaque tibi tribui munera, dignus habes:
 Vel fer opem, vel dede neci, defunctaque vita
 Corpora furtivis insuper adde rogis.
 Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa,
 Sculptaque sint titulo nostra sepulchra brevi:
 Exul Hypermnestra pretium pietatis iniquum,
 Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
 Scribere plura libet, sed pondere lassæ cathena
 Est manus: & vires subtrahit ipse timor.

Epist. XV.

Epist. XV. SAPPHO PHAONI.

NUnquid ubi aspecta est studiosa littera dextra,
 Protinus est oculis cognita nostra tuis?
 An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
 Hoc breve nescires, unde movetur, opus?
 Forsitan & quare mea sint alterna, requiris,
 Carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
 Flendus amor meus est, elegia flebile carmen:
 Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
 Vror, ut indomitis ignem exercitibus euris,
 Fertilis accensis messibus ardet ager.
 Arva Phaon celebrat diversa Tiphoidos Aetna:
 Me calor Aetnae non minor igne tenet.
 Nec mihi, dispositis qua iungam carmina nervis,
 Proveniunt: vacua carmina mentis opus.
 Nec mihi Pyrrhiades, Methymniadesve puella,
 Nec me Lesbiodum cetera turba juvat.
 Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno:
 Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis.
 Atque aliae centum, quas non sine crimine amavi:
 Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
 Est in te facies, sunt apti lufibus anni:
 O facies oculis insidiosa meis.
 Sume fidem, & pharetram, fies manifestus Apollo:
 Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
 Et Phoebeus Daphnem, & Gnosida Bacchus amavit:
 Nec norat lyricis illa, vel illa, modos.
 At mihi Pegasides blandissima carmina distant:
 Iam canitur toto nomen in orbe meum.
 Nec plus Alcaeus conforis patriaque, lyraque,
 Laudis habet: quamvis grandius ille sonet.
 Si mihi difficilis formam naturæ negavit,
 Ingenio forma damna rependo mea.
 Sum brevis: at nomen, quod terras impleat omnes,
 Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.

Candida

Candida si non sum, placuit Cephæa Perseo,
 Andromede, patria fusca colore sua.
 Et variis alba junguntur saepe columba:
 Et niger a viridi turtur amatur ave.
 Si, nisi qua facie poterit te digna videri,
 Nulla futura tua est, nulla futura tua est.
 At mea cum legeres, etiam formosa videbar:
 Vnamur abas usque decere loqui.
 Cantabam (memini, meminere) omnia amantes)
 Oscula cantanti tu mihi raptā dabas.
 Hac quoque laudabas, omnique a parte placebam:
 Sed tunc precipue, cum sit amoris opus.
 Tunc te plus solito lascivia nostra iurabat,
 Crebraque mobilitas, aptaque verba joco.
 Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
 Plurimus in lasso corpore languor erat.
 Nunc tibi Sicelides veniunt nova prada puella:
 Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
 O vos, erronem tellure remittite nostrum,
 Nisiades matres, Nisiadesque nurus.
 Nec vos decipiant blanda mendacia lingua:
 Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
 Tu quoque, quæ montes celebras Erycina Sicanos
 (Nam tua sum) vati consule diva tua.
 An gravis inceptum peragit fortuna tenorem?
 Et manet in cursu semper acerba suo?
 Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
 Ante diem lacrymas ossa bibere meas.
 Arsit inops frater, victus meretricis amore:
 Mistaque cum turpi damna pudore tulit.
 Factus inops, agili peragit freta carula remo:
 Quasque male amisit, nunc male quarit opes.
 Me quoque, quod monui bene male fideliter, odit:
 Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
 Et tanquam desunt, quæ me sine fine fatigant:
 Accumulat curas filia parva meas.

Ultima tu nostris accedis causa querelis:
 Non agitur vento nostra carina suo?
 Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli,
 Nec premit articulos lucida gemma meos.
 Veste tegor vili, nullum est in crinibus aurum.
 Non Arabum noster dona capillus olet.
 Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
 Ille mei cultus unicus auctor abest.
 Molle meum levibus cor est violabile telis:
 Et semper causa est, cur ego semper amem.
 Sive ita nascenti legem dixere sorores,
 Et data sunt vitæ fila severa mea:
 Sive abeunt studia in mores, arteque magistras:
 Ingenium nobis molle Thalia facit.
 Quid mirum, si me prima lanuginis atas
 Abstulit: atque anni, quos vir amare potest?
 Hunc ne pro Cephæo raperes Aurora, timebam:
 Et faceres, sed te prima rapina tenet.
 Hunc si conspiciat, quæ conspiciat omnia, Phæbe,
 Iussus erit somnos continuare Phaon.
 Hunc Venus in cælum curru vexisset eburno,
 Sed videt & Marti posse placere suo.
 O nec adhuc juvenis, nec jam puer, utilis atas:
 O decus, atque ævi gloria magna tui.
 Huc ades, inque sinus formosæ relabere nostros:
 Non ut ames, oro, verum ut amare sinas.
 Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis:
 Aspice, quam sit in hoc multa litura loco.
 Si tam certus eras hinc ire, modestius isses,
 Si mihi dixisses, Lesbi puella vale.
 Non tecum lacrymas, non oscula nostra tulisti:
 Denique non timui, quod dolitura fui.
 Nil de te mecum est, nisi tantum injuria: nec te
 Admonuit, quod tu munus amantis habes.
 Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
 Vlla, nisi ut nolles immemor esse mei.

Per, tibi, qui nunquam longe discedit, amorem,
 Perque novem iuro numina nostra deas.
 Cum mihi nescio quis, Fugiant tua gaudia, dixit:
 Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
 Et lachryma deerant oculis, & verba palato:
 Africtum gelido frigore pectus erat.
 Postquam se dolor imminuit, mea pectora planx:
 Nec puduit ruptis exululare comis.
 Non aliter, quam si nati pia mater adempti
 Portet ad extractos corpus inane regos.
 Gaudet, & è nostro crescit mæror Charaxus:
 Frater, & ante oculos itque reditque meos.
 Vique pudenda mei videatur causa doloris:
 Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait. (bat
 Non veniunt in idem pudor atque amor omne vide-
 Vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
 Tu mihi cura Phaon, te somnia nostra reducunt,
 Somnia formoso candidiora die.
 Illic te invenio, quanquam regionibus absis:
 Sed non longa satis gaudia somnus habet.
 Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,
 Sæpe tua videor supposuisse meos.
 Oscula cognosco, qua tu committere lingue,
 Aptaque consuevas accipere, apta dare:
 Blandior interdum, verisque simillima verba
 Eloquor, & vigilant sensibus ora meis.
 Vtlerius pudet hic narrare: sed omnia fiunt,
 Et iuvat: & sine te non licet esse mihi.
 At cum se Titan ostendit, & omnia secum,
 Tam cito me somnos destituisse queror. (sint:
 Antra nemusq; peto, tanquam nemus antraq; pro-
 Consicia deliciis illa fuere meis.
 Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichthæ
 Impulit, in collo crine jacente feror.
 Antra vident oculi scabro pendentia topko,
 Quæ mihi Mygdonii marmoris instar erant.

Invenio

Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
 Præbuit, & multa texit opaca coma:
 Sed non invenio dominum sylvaque, meumque:
 Vile solum locus est, dos erat ille loci.
 Cognovi pressas non mihi cespitis herbas:
 De nostro curvum pondere gramen erat.
 Incubus, terrique locum, qua parte fuisti:
 Grata prius lachrymas combibit herba meas.
 Quin etiam rami positos lugere videntur
 Frondibus: & nulla dulce queruntur aves.
 Sola virum non ulta prius mæstissima mater,
 Concinit Ismariam Daulias ales Ityn.
 Ales Ityn, Sappho miseros decantat amoris:
 Hæc idem ut media cætera nocte silent.
 Est natiens, vitreoque magis perlucidus amne,
 Fons sacer: hunc multi numen habere putant.
 Quem supra ramos extendit aquatica lotos:
 Vna nemus, tenero cespite terra viret.
 Hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,
 Constitit ante oculos Naias una meos.
 Constitit, & dixit: Quoniam non ignibus aquis
 Vreris, Ambracia est terræ petenda tibi.
 Phœbus ab excelso, quantum patet, aspiciat aquor:
 Actæum populi Leucadiumque vocant.
 Hinc se Deucalion, Pyrrha successus amore,
 Misit, & illæso corpore pressit aquas.
 Nec mora, iussus amans fugit lætissima Pyrrha
 Pectora, Deucalion igne levatus erat.
 Hanc legem locus ille tenet: Pete protinus altam
 Leucata, nec saxo desiluisse time.
 Vi monuit, cum voce abiit, ego territa surgo:
 Nec gravida lachrymas continuare gena.
 Ibimus o Nympha, monstrataque saxa petemus:
 Sit procul insano victus amore timor.
 Quidquid erit, melius quam nunc erit, aura subitot
 Et mea non magnum corpora pondus habent:

Te

Tu quoque mollis amor, pennas suppose cadenti,
 Ne sim Leucadia mortua crimen aqua.
 Inde chelyn Phœbo communia munera ponam,
 Et sub ea versus unus & alter erit.
 Grata lyram posuit tibi Phæbe poetica Sappho,
 Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
 Cur tamen Asiaticas miseram me mittis ad oras,
 Cum profugum possis ipse referre pedem?
 Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
 Et potes meritis tu mihi Phœbus eris.
 An potes ô scopulis, undaque ferocior illa,
 Si moriar, titulum mortis habere mea?
 Ab quanto melius, iungi mea pectora tecum,
 Quam poterant saxi precipitanda dari.
 Hæc sunt illa Phaon, qua tu laudare solebas,
 Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
 Nunc vellem facunda forem: dolor artibus obstat,
 Ingeniumque meis substitit omne malis.
 Non mihi respondent veteres in carmina vires:
 Plestra dolore tacent, muta dolore lyra est.
 Lesbides æquorea, nupturaque, nuptaque proles,
 Lesbides Æolia nomina dicta lyra.
 Lesbides, infamem qua me fecistis, amata,
 Desinite ad citharas turba venire meas.
 Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat:
 Me miseram, dixi quam modo pene, meus.
 Efficit, ut redeat: vates quoque vestra redibit:
 Ingenio vires ille dat, ille rapit.
 Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?
 An riget, & Zephyri verba caduca ferunt?
 Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent,
 Hoc te, si sciperes, lenta decebat opus.
 Sive redas, puppique tua vota parantur
 Munera: quid laceras pectora nostra mora?
 Solve ratem: Venus orta mari, mare præstat amanti:
 Aura dabit cursum, tu modo solve ratem.

Ipse

Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
 Ipse dabit tenera vela, legetque manu,
 Sive jurat longe fugisse Pelasgida Sappho:
 (Non tamen invenies, cur ego digna fuga.)
 Hoc saltem misera crudelis epistola dicat:
 Ut mihi Leucadia fata petantur aqua.

Epist. XVI. PARIS HELENÆ.

Hanc tibi Priamides misto Ledaæ salutem,
 Qua tribui sola te mihi dante potest.
 Eloquar? an flammæ non est opus indice nota?
 Et plus quam vellem, jam meus exeat amor?
 Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
 Latitæ, mistos non habitura meus.
 Sed male dissimulo, quis enim celaverit ignem,
 Lamine qui semper proditur ipse suo?
 Si tamen exspectas, vocem quoque rebus ut addam:
 Vror. habes animi nuncia verba mei.
 Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
 Perlege, sed forma conveniente tua. (est:
 Iam dudum gratum est, quod epistola nostra recepta
 Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
 Quæ rata sit, nec te frustra promiserit opto:
 Hoc mihi, qua suasti mater Amoris, iter.
 Namque ego divino monitu, ne nescia pecces,
 Advehor: & cepto non leve numen adest.
 Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
 Pollcita est thalamo te Cytherea meo.
 Hæc duce Sigæo dubias à littore feci
 Longa Phereclea per freta puppe vias.
 Illa dedit faciles auras, ventoque secundos:
 In mare (nil mirum) ius habet orta mari.
 Perstet: & ut pelagi, sic pectoris adjuvet astus:
 Deferat in portus & mea vota suos.
 Attulimus flammæ, non hic invenimus illas:
 Hæc mihi tam longa causa fuere via.

D

Nam

Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error:
 Tanaris est classi terra petita mea.
 Nec me, crede, fretum merces portante carina
 Findere: quas habeo, di tueantur opes.
 Nec veni Grajas velui spectator ad urbes:
 Oppida sunt regni divitiora mei.
 Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro:
 Te prius optavi, quam mihi nota fores.
 Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
 Prima fuit vultus nuncia fama tui.
 Nec tamen est mirum, si sicut oportet, arcus
 Missilibus telis eminus tuis, amo.
 Sic placuit fatis: que ne convellere tentes,
 Accipe cum vera dicta relata fide.
 Matris adhuc utero partu remorante tenebar,
 Iam gravidus iusto pondere venter erat.
 Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni,
 Flammiferam pleno reddere ventre facem.
 Territa consurgit, metuendaque noctis opaca
 Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
 Arsurum Paridis vates canit Iliou igni:
 Peccatoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
 Forma, vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
 Indicium testis nobilitatis erat.
 Est locus in media nemorosa valibus Ida
 Devius, & piceis ilicibusque frequens.
 Qui nec ovis placida, nec amantis saxa capella,
 Nec patulo tarda carpitur ore bovis.
 Hinc ego Dardania muros, excelsaque testia,
 Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
 Ecce pedum pulsa visa est mihi terra moveri:
 Vera loquar, vero vix habitura fidem.
 Constitit ante oculos actus velocibus alis
 Atlantis magni, Pleioneisque nepos.
 Fas vidisse fuit, fas sit mihi visa referre:
 Inque dei digitis aurea virga fuit,

Tresque simul diva, Venus, & cum Pallade Iuno,
 Graminibus teneros imposuere pedes.
 Obsupui, gelidusque comas erexerat horror,
 Cum mihi, Pone metum, nuncios ales ait.
 Arbitr es forma, certamina siste dearum,
 Vincere qua forma digna sit una duas.
 Neve recusarem, verbis Iovis imperat: & se
 Protinus atheria tollit in astra via.
 Mens mea convalluit, subitoque audacia venit:
 Nec timui vultu quamque notare meo.
 Vincere erant omnes digna: iudexque verebar,
 Non omnes causam vincere posse suam.
 Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
 Hanc esse ut scires, unde moveretur amor.
 Tantaque vincendi cura est: ingentibus ardent
 Indicium donis sollicitare meum.
 Regna Iovis conjux, virtutem filia jactat:
 Ipse potens dubito, fortis an esse velim.
 Dulce Venus risit: nec te Pari munera tangant
 Viraque, suspensi plena timoris ait.
 Nos dabimus quod ames, & pulchra filia Leda
 Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.
 Dixit: & ex equo donis formaque probata,
 Victorem caelo rettulit illa pedem.
 Interea (credo) versis ad prospera fatis,
 Regius agnoscor per rata signa puer.
 Lata domus nato per tempora longa recepto,
 Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
 Vique ego te cupio, sic me cupiere puella.
 Multarum votum sola tenere potes.
 Nec tantum regum nata petiere, ducumque:
 Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
 At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
 Conjugii spes est Tyndari facta tui.
 Te vigilans oculis, animo te nocte videbam:
 Lumina cum placido victa sopore jacent.

Quid facies praesens, qua nondum visa placebas?
 Ardebam, quamvis hic procul ignis erat.
 Nec potui debere mihi spem longius istam,
 Carulea peterem quin mea vota via.
 Troia caduntur Phrygia pineta securi,
 Quaque erat aquoreis utilis arbor aquis.
 Ardua proceris spoliatur Gargara sylvis,
 Innumeraeque mihi longa dat Ida trabes.
 Fundatura citas flectuntur robora naves,
 Texitur & costis panda carina suis.
 Adimus antemnas, & vela sequentia malos:
 Accipit & pictos puppis adunca deos.
 Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
 Sponsor conjugii stat dea picta sui.
 Imposita est facta postquam manus ultima classi,
 Protinus Aegeis ire iubebar aquas.
 Et pater & genitrix inhihent mea vota rogando,
 Proposuitumque via voce morantur iter.
 Et soror effusis (ut erat) Cassandra capillis,
 Cum vellent nostra jam dare vela rates,
 Quo ruis? exclamat, referes incendia tecum:
 Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
 Vera fuit vates, dictos invenimus ignes:
 Et ferus in molli pectore flagrat amor.
 Portuius egredior: ventisque ferentibus usus,
 Applicor in terras Oebali Nympha tuas.
 Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
 Non sine consilio, numinibusque Deum.
 Ille quidem ostendit, quidquid Lacedemone tota
 Ostendi dignum, conspicuumque fuit.
 Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
 Lumina nil aliud, quo caperentur, erat.
 Ut vidi, obstupui: praeordiaque intima sensi
 Attonitus curis intonuisse novis.
 His similes vultus (quantum reminiscor) habebat,
 Venit in arbitrium cum Cytherea meum.

Si tu venisses pariter certamen in illud,
 In dubium Veneris palma futura fuit.
 Magna quidem de te rumor praconia fecit,
 Nullaque de facie nescia terra tua est.
 Nec tibi par usquam Phrygia, nec solis ab ortu
 Inter formosae altera nomen habet.
 Credis & hoc nobis: minor est tua gloria vero:
 Famaque de forma pene maligna tua est.
 Plus hic invenio, quam quod promiserat illa:
 Et tua materia gloria victa sua est.
 Ergo arsti merito, qui noverat omnia, Theseus:
 Et visa est tanto digna rapina viro.
 More tuae gentis, nitida dum nuda palaestra
 Ludit, & es nudis femina mista viris.
 Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam.
 Tam bona constanter praeda tenenda fuit.
 Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
 Quam tu de thalamis abstraherere meis.
 Tene manus unquam nostra dimittere vellent?
 Tene meo paterer vivus abire sinu?
 Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:
 Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
 Vel tua virginitas esset libata, vel illud,
 Quod poterat salva virginitate rapi.
 Da modo te: Paridis quae sit constantia, nosces.
 Flamma rogi flammam finiet una meas.
 Praeposui regnis ego te, qua maxima quondam
 Pollicita est nobis nupta sororque Iovis.
 Dumque tuo possem circumdare brachia collo,
 Contempta est virtus Pallade dante mihi.
 Cum Venus, & Iuno, Pallasque in vallibus Ida,
 Corpora iudicio supposuere meo.
 Nec piget: haud unquam stulte elegisse videber,
 Permanet in voto mens mea firma suo.
 Spem modo ne nostram fieri patiare caducam
 Deprecor, o tanto digna labore peti.

Non ego conjugium generosa degener opto,
 Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
 Plejada (si queras) in nostra gente, Iovemque
 Invenies: medios ut taceamus avos.
 Sceptra parens Asia, qua nulla beatior ora est,
 Finibus immensus vix obeunda, tenet.
 Innumeras urbes, atque aurea testâ videbis:
 Quaque suos dicas templa decere deos.
 Ilion aspicias, firmataeque turribus altis
 Moenia Phœbeae structa canore lyra.
 Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
 Vix populum tellus sustinet illa sum.
 Occurrent denso tibi Troades agmine matres,
 Nec capient Phrygiæ atria nostra nurus.
 O quoties dices: Quam pauper Achaia nostra est:
 Vna domus quamvis urbis habebit opes.
 Nec mihi fas fuerit, Sparten contempere vestram:
 In qua tu nata es, terra beata mihi est.
 Parca sed est Sparte, tu cultus divite digna:
 Ad talem formam non facit iste locus.
 Hanc faciem largis sine fine paratibus vii,
 Delicisque decet luxuriare novis.
 Cum videas cultus nostra de gente virorum,
 Quales Dardaniæ credis habere nurus?
 Da modo te facilem, nec dedignare maritum,
 Rure Theramneon nata puella Phrygem.
 Phryx erat, & nostro genitus de sanguine, qui nunc
 Cum dis potando nectare miscet aquas.
 Phryx erat Aurora conjux: tamen abstulit illum,
 Extremum noctis que dea finit iter.
 Phryx erat Anchises, volucrum cui mater amorum
 Gaudet in Idaei concubuisse jugis.
 Nec puto, collatis forma Menelaus, & annis
 Iudice te, nobis antefereendus erit.
 Non dabimus certe socerum tibi, clara fugantem
 Lumina, qui trepidos à dape vertat equos.

Nec

Nec Priamo pater est soceri de cade cruentus,
 Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
 Nec proavo Sygga nostro captantur in unda
 Poma, nec in mediis quaritur humor aquis.
 Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis,
 Cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
 Heu facinus, totis indignus noctibus ille
 Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
 At mihi conspiceris posita vix denique mensa:
 Multaque qua ladant, hoc quoque tempus habet.
 Hostibus eveniant convivium talia nostris,
 Exuper posito qualia saepe mero.
 Poenitet hospitii, cum me spectante, lacertos
 Imponit collo rusticus ille tuo. (rem?)
 Rumpor, & invideo (quid nunc tamen omnia nar-
 Membra supersecta cum tua veste fovet.
 Oscula cum vero coram non dura daretis,
 Ante oculos posui pocula sumpta meos.
 Lumina demitto, cum te tenet artius ille:
 Crescit & invito lentius in ore cibus.
 Saepè dedi gemitus, & te lasciva notavi,
 In gemitu risum non tenuisse meo.
 Saepè mero volui flammam conspescere: at illa
 Crevit, & ebrietas ignis in igne fuit.
 Multaque ne videam, versa cervice recumbo:
 Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
 Quid faciam dubito. dolor est meus, ista videre:
 Sed dolor à facie major abesse tua est.
 Qua licet, & possum, luctor celare furorem:
 Sed tamen apparet dissimulatus amor.
 Nec tibi verba damus, sentis mea vulnera, sentis:
 Atque utinam soli sint ea nota tibi.
 Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
 Ne causam fieri quæreretur ille mei.
 Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
 Ad vultus referens singula verba tuos.

D 4

Indi

Indiciumque mei ficto sub nomine feci:
 Ille ego, si nescis, verus amator eram.
 Quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
 Non semel ebrietas est simulata mihi.
 Proditæ sunt (memini) tunica tua pectora laxa,
 Atque oculis aditum nuda dedere meis.
 Pectora vel nixibus puris, vel lacte, tuamque
 Complexo matrem candidiora tove.
 Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam)
 Tortilis à digitis excidit ansa meis.
 Oscula si nata dederas, ego protinus illa
 Hermiones tenero latus ab ore tuli.
 Et modo cantabam veteres resupinus amores,
 Et modo per nutum signa tegenda dabam. (rum
 Et comitum primas Clymenemque Æthramq; tua-
 Ausus sum blandis nuper adire sonis.
 Quæ mihi nil aliud, quam formidare, locuta,
 Orantis medias deferuere preces.
 Dii facerent, pretium magni certaminis esses,
 Teque suo posset victor habere toro.
 Vt tulit Hippomenes Schœneida, premia cursus:
 Venit ut in Phrygios Hippodameia sinus.
 Vt serus Alcides Acheloia cornua fregit,
 Dum petiit amplexus Deianira tuos.
 Nostra per has leges audacia fortiter isset,
 Teque mei scires esse laboris opus.
 Nunc mihi nil superest, nisi te formosa precari:
 Amplectique tuos si patiari, pedes.
 O decus, ô præsens geminorum gloria fratrum:
 O love digna viro, ni love nata fores.
 Aut ego Sigeos repetam te conjuge portus,
 Aut hic Tanaria contegar exul humo.
 Non mea sunt summa leviter districta sagitta
 Pectora, descendit vulnus ad ossa meum.
 Hoc mihi (nam repeto) fore, ut à coeleste sagitta
 Figar, erat verax vaticinata soror.

Parce

Parce datum fati Helena contemnere amorem,
 Sic habebas faciles in tua vota deos.
 Multa quidè subeunt: sed coram ut plurà loquamur,
 Excipe me lætæ nocte silentis tuo.
 An pudet? an metuis Venerem temerare maritum?
 Castaque legitimi fallere jura tui?
 Ah nimium simplex Helene, ne rustica dicam,
 Hanc faciem culpa posse carere putas.
 Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est.
 Lis est cum forma magna pudicitia.
 Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
 Hec tibi nempe patrem furti dedere Iovem.
 Vix fieri, si sint vires in semine amorum,
 Et Iovis & Lede filia casta potes.
 Casta tamen tunc sis, cum te mea Troja tenebit:
 Et tua sim (quæso) crimina solus ego.
 Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis,
 Si modo promissit non mihi vana Venus.
 Sed tibi & hoc suadet, rebus, non voce, maritus:
 Neve sui furtis hospitii obstat, abest.
 Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
 Aptius: ô mira calliditate virum.
 Exit, & Idæi mando tibi, dixit iturus,
 Curam pro nobis hospitii uxor agas.
 Negligis absentis (testor) mandata mariti:
 Cura tibi non est hospitii ulla tui.
 Huncine tu speras hominem sine pectore, dotè
 Posse satis forma Tyndari nosse tue?
 Falleris, ignorat: nam si bona magna putaret,
 Quæ tenet, externo crederet illa viro?
 Vt te nec mea vox, nec te metus incitet ardor,
 Cogimur ipsius commoditate frui.
 Aut erimus stulti, sic ut superemus & ipsum,
 Sitam securum tempus abibit iners.
 Pane suis manibus ad te deduxit amantem:
 Vtere mandantis simplicitate viri.

D 5

Sola

Sola jaces viduo tam longa nocte cubili,
 In viduo jaceo solus & ipse toro.
 Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant:
 Candidior medio nox erit illa die.
 Tunc ego jurabo quæ vis tibi numina, meque
 Astringam verbis in sacra jura meis.
 Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
 Efficiam præsens, ut mea regna petas.
 Si pudet, aut metuis, ne me videre secuta,
 Ipse reus sine te criminis huius ero.
 Nam sequar Ægida factum fratrumque tuorum:
 Exemplo tangi non propiore potes.
 Te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi:
 Quatuor in exemplis annumerabor ego.
 Troica classis adest, armis instructa virique:
 Iam facient celereis remus & aura vias.
 Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
 Teque novam credet vulgus adesse deam.
 Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flamma:
 Casaque sanguineam victima planget humum.
 Dona pater, fratreque, & cum genitrice sorores,
 Iliadesque omnes, totaque Troja dabit.
 Hei mihi, vix à me pars dicitur ulla futuri:
 Plura feres, quam qua littera nostra refert.
 Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
 Concitet & vires Græcia tota suas.
 Tot prius abductis ecquæ est repetita per arma?
 Crede mihi, vanos res habet ista metus.
 Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
 Tutæ tamen bello Bistonis ora fuit.
 Phæsiæ puppe nova vexit Pagæasus Iason,
 Læsa nec est Colcha Thessala terra manus.
 Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus,
 Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
 Terror in his, ipso major solet esse periclo:
 Quaque timare libet, pertinuisse pudet.

Finge

Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
 Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
 Nec minor est Asia, quam vestra copia terra:
 Illa viris dives, dives abundat equis:
 Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
 Quam Paris: aut armis ante ferendus erit.
 Pæne puer caesis abducta armenta recepi
 Hostibus: & causam nominis inde tuli.
 Pæne puer juvenes vario certamine vici,
 In quibus Iliæneus, Deiphobusque fuit.
 Neve putes, non me nisi comminus esse timendum,
 Figitur in iussu nostra sagitta loco.
 Non potes hac illi prima dare facta juventa,
 Instruere Atriden non potes arte mea.
 Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem:
 Vnus is innumeri militis instar erit.
 Quid valeam nescis, & te mea robora fallunt:
 Ignoras cui sis nupta futura viro.
 Aut igitur nullo belli repetere tumultu,
 Aut cedent Marti Dorica castra meo.
 Nec tamen indignor pro tanta sumere bellum
 Coniuge: certamen præmia magna movent.
 Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
 Nomen ab æterna posteritate feres.
 Spe modo non timida, dis hinc egressa secundis,
 Exige cum plena munera pacta fide.

Epist. XVII. HELENA PARIDI:

Nunc oculos tua cum violarit epistola nostros,
 Non rescribendi gloria visa levis.
 Ausus es hospitii temeratis advena sacris,
 Legitimam nupta sollicitare fidem.
 Scilicet idcirco ventosa per aquora vectum,
 Excepit portu Tanaris ora suo?
 Nec tibi diversa quamvis è gente venires,
 Oppositas habuit regia nostra fores?

D 6

Esset

Effet ut officii merces injuria tanti
 Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?
 Nec dubito, quin hac, cum sit tam justa, vocetur
 Rustica iudicio nostra querela tuo.
 Rustica sim sane, dum non oblita pudoris,
 Desamque tenor vite sit sine labe mea.
 Si non est ficto vultus mihi tristis in ore,
 Nec sedit duris torva superciliis.
 Fama tamen clara est, & adhuc sine crimine lusi:
 Et laudem de me nullus adulter habet.
 Quo magis admiror, qua sit fiducia cepto:
 Spemque tori dederit qua tibi causa mei.
 An quia vim nobis Neptunius intulit heros,
 Rapta semel, videor bis quoque digna rapti?
 Crimen erat nostrum, si delinita fuisset,
 Cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
 Non tamen è facto fructum tulit ille petuum,
 Excepto redit passa timore nihil.
 Oscula luctando tantummodo pauca protervus
 Abtulit: ulterius nil habet ille mei.
 Quae tua nequitia est, non his contenta fuisset.
 Dii melius: similis non fuit ille tui.
 Reddidit intactam, minuitque modestia crimen:
 Et juvenem facti poenituisse patet.
 Thesea poenituit: Paris ut succederet illi:
 Ne quando nomen non sit in ore meum.
 Nec tamen irasor: quis enim succenset amanti?
 Si modo, quem praefers, non simulatur amor.
 Hoc quoque enim dubito: non quod fiducia desit,
 Aut mea sit facies non bene nota mihi:
 Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
 Verbaque dicuntur vestra carere fide.
 At peccant alia, matronaque rara pudica est:
 Quis prohibet raris nomen inesse meum?
 Nam mea quod visa est tibi mater idonea, cujus
 Exemplo flecti me quoque posse putes:

Matris

Matris in admissio falsa sub imagine lusa,
 Error inest: pluma testis adulter erat.
 Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
 Error, qui facti crimen obumbrat, erit.
 Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit:
 Felix in culpa quo love dicar ego?
 Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
 Clara domus satis hac nobilitate sua est.
 Iuppiter ut joceri proavus taceatur, & omne
 Tantalida Pelopis, Tyndareique genus.
 Dat mihi Leda lovem cycno decepta parentem,
 Quae falsam gremio credula fovit avem.
 I nunc, & Phrygia clara primordia gentis,
 Cumque suo Priamo Laomedonta refer.
 Quos ego suspicio: sed qui tibi gloria magna est
 Quintus, is à nostro sanguine primus erit.
 Sceptra tua quamvis rear esse potentia Troja,
 Non tamen hac illis esse minora puto.
 Si jam divitiis locus hic, numeroque virorum,
 Vincitur, at certe barbara terra tua est.
 Munera tanta quidem promittit episcopa dives,
 Vt possint ipsas illa movere deas.
 Sed si jam vellem fines transire pudoris,
 Tu major culpa causa futurus eras.
 Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo;
 Aut ego te potius, quam tua dona sequar.
 Vitae ea non sperno, sic acceptissima semper
 Munera sunt, autor qua preciosa facit. (ris.)
 Plus multo est, quod amas, quod sum tibi causa labo-
 Quod tam per longas spes tua dona sequar.
 Illa quoque, apposita qua nunc facis improbe mensa,
 Quamvis experiar dissimulare, noto.
 Tu modo me spectas oculis lascive protervis,
 Quos vix instantes lumina nostra ferunt.
 Et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
 Sumis: quaque bibi, tu quoque parte bibis.

D 7

Ab

Ah quoties digitis, quoties ego recta notavi
 Signa supercilio pane loquente dari.
 Et sepe extimui, ne vir meus illa videret:
 Non satis occultis erubuique notis.
 Sape vel exiguo, vel longo murmure dixi,
 Nil pudet hunc: nec vox hac mea falsa fuit.
 Orbe quoque in mensa legi sub nomine nostro,
 Quod deducta mero littera fecit, Amo.
 Credere me tamen hoc oculo renuente negavi:
 Hei mihi, jam didici, sic quoque posse loqui.
 His ego blanditis, si peccatura fuisset,
 Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
 Est quoque (confuseor) facies tibi rara: potestque
 Velle sub amplexu ire puella tuos.
 Altera sed potius felix sine crimine fiat,
 Quam cadat externo nosse amore pudor.
 Disce meo exemplo, formosis posse carere:
 Est virtus, placitis abstinuisse bonis.
 Quam multos credis juvenes optare quod optas,
 Qui sapient: oculos an Paris unus habes?
 Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
 Non tibi plus cordis, sed minus oris adest.
 Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
 Cum mea virginitas mille petita procis.
 Si te vidissem, primus de mille fuisset:
 Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
 Ad possessa venis, praeceptaque gaudia seruis.
 Spes tua lenta fuit, quod petis, alter habet.
 Ut tamen optarem fieri tua Troica conjux,
 Inuitam sic me non Menelaus habet.
 Desine molle (precor) verbis convellere pectus:
 Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
 Sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri:
 Nec spoliū nostrī turpe pudoris habere.
 At Venus hoc pacta est, & in alta vallibus Ida,
 Tres tibi se nudas exhibuere dea.

Vna-

Vnaque cum regnum, belli daret altera laudem:
 Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
 Credere vix equidem coelestia numina possum,
 Arbitrio formam supposuisse tuo.
 Vtique sit hoc verum, certe pars altera ficta est:
 Iudicii pretium qua data dicar ego.
 Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
 Maxima, teste dea, dona fuisse putem.
 Contenta est oculis hominum mea forma probari:
 Landatrix Venus est insidiosa mihi.
 Sed nihil infirmo, faveo quoque laudibus istis:
 Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
 Nec tu succense nimium mihi creditus agere:
 Tarda solet magnis rebus inesse fides.
 Prima mea est igitur, Veneri placuisse, voluptas:
 Proxima, me visam praemia summa tibi.
 Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
 Auditus Helena praeposuisse bonis.
 Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum:
 Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
 Ferrea (crede mihi) non sum: sed amare recusō
 Illum, quem fieri vix puto posse meum.
 Quid bibulum curvo proscindere litus aratro,
 Spemque sequi coner, quam locus ipse negat?
 Sum rudis ad Veneris furtum: nullaque fidelem
 (Di mihi sunt testes) lusimus arte virum.
 Nunc quoque quod tacito mando mea verba libello,
 Fungitur officio littera nostra novo.
 Felices, quibus usus adest? ego nescia rerum,
 Difficilem culpa suspicor esse viam.
 Ipse malo metus est, jam nunc confundor, & omnes
 In nostris oculos vultibus esse reor.
 Nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
 Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
 At tu dissimula, nisi tu desistere mavis.
 Sed cur desistas? dissimulare potes.

Ludo:

Ludo : sed occu'te, major, non maxima nobis
 Est data libertas, quod Menelaus abest.
 Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus:
 Magna fuit subita iustaque causa via.
 At mihi sic iustum est : ego cum dubitaret, an iret,
 Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
 Omne latatus dedit oscula : resque, domusque,
 Et tibi sit cura Troicus hospes, ait.
 Vix tenui risum : quem dum comperceroluctor,
 Nil illi potui dicere, prater, Erit.
 Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis :
 Sed tu non ideo cuncta licere puta.
 Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
 An nescis longas regibus esse manus ?
 Fama quoque est oneri : nam quo constantius ore
 Laudamur vestro, iustius ille timet.
 Qua iuvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est:
 Et melius fama verba dedisse fuit.
 Nec quod abest, hic me tecum mirare relictam :
 Moribus, & vita credidit ille mea.
 Defacie metuit, vita confidit : & illum
 Securum probitas, forma timere facit.
 Tempora ne pereant ultro data, precipis : utque
 Simplicis utamur commoditate viri.
 Et libet, & timeo : nec adhuc exacta voluntas
 Est satis, in dubio pectora nostra labant.
 Et vir abest nobis, & tu sine conjugē dormis :
 Inque vicem tua me, te mea forma capit.
 Et longa noctes, & jam sermone coimus :
 Et tu (me miseram) blandus, & una domus.
 Et peream, si non invitent omnia culpam :
 Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
 Quid male persuades, utinam bene cogere posses :
 Sic mea rusticitas excutienda foret.
 Veilis interdum est ipsis injuria passis :
 Sic certe felix ipsa coacta forem,

Dum

Dum novus est, caepo potius pugnemus amor :
 Flamma recens parva sparsa resedit aqua.
 Certus in hospitibus non est amor, errat ut ipsi :
 Cumque nihil speres firmissus esse, fugit.
 Hypsipyle testis, testis Minoia virgo est,
 In non exhibitis utraque juncta toris.
 Tu quoque dilectam multis infide per annos,
 Diceris Oenonem deseruisse tuam.
 Nec tamen ipse negas : & nobis omnia de te
 Quarere, si nescis, maxima cura fuit.
 Adde, quod ut cupias constans in amore manere,
 Non potes : expedient jam tua vela Phryges.
 Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur :
 Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
 Cur sibus in mediis novitatis plena relinques
 Gaudia : cum ventis noster abibit amor.
 An sequar, ut suades, laudataque Pergama visam ?
 Pronurus & magni Laomedontis ero ?
 Non ita contemno volucris praecordia fama,
 Ut probris terras impleat illa meis.
 Quid de me poterit Sparte ? quid Achaia tota ?
 Quid gentes Asia ? quid tua Troja loqui :
 Quid Priamus de me ? Priami quid sentiet uxor ?
 Totque tui fratres ? Dardaniaque nurus ?
 Tu quoque, qui poteris fore me sperare fidelem,
 Et non exemplis anxius esse tuus ?
 Quicumque Iliacos intraverit advena portus,
 Is tibi solliciti causa timoris erit.
 Ipse mihi quoties iratus, adultera, dices,
 Oblitus nostro crimen inesse tuum ?
 Delicti fies idem reprehensor & autor :
 Terra (precor) vultus obruat ante meos.
 At fruor Iliacis opibus, cultuque beato :
 Donaue promissis uberiora feram.
 Purpura nempē mihi, preciosaeque texta dabuntur :
 Congestoque auri pondere dives ero.

Da

Da veniam passa: non sunt tua munera tanti.
 Nescio quo tellus me tenet ista modo.
 Quis mihi, si ladar, Phrygiis succurret in oris?
 Vnde petam fratris, unde parentis opem?
 Omnia Medea fallax promisit Iason,
 Pulsa est Aesoniam non minus illa domo.
 Non erat Aetes, ad quem despecta rediret:
 Non Ipsa parens, Chalciopeque soror.
 Tale nihil timeo: sed nec Medea timebat.
 Fallitur augurio spes bona sepe suo.
 Omnibus invenies, que nunc iactantur in alto,
 Navibus in portu lene fuisse fretum.
 Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam,
 Ante diem partus est tua visa parens.
 Et Vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
 Ilion arsurum pramonuisse ferunt.
 Vique favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
 Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
 Sic illas timeo, quæ, si tua gloria vera est,
 Induce te causam non tenuere duas.
 Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur:
 Ibit per gladios (hei mihi) noster amor.
 An fera Centauris indicere bella cœgit,
 Atracis Emonios Hippodameia viros:
 Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,
 Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
 Quod bene te iactes, & fortia facta loquaris,
 A verbis facies disidet ista tuis.
 Aptæ magis Veneri quam sunt tua corpora Marti.
 Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
 Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto.
 Militia est operis altera digna tuis.
 His ego, si scirem, pauloque audacior essem,
 Vterer: uterur, si qua puella sapit.
 Aut ego deposito faciam fortasse pudore,
 Et dabo convictas tempore victa manus.

Quod

Quod petis, ut furtim præsentem ista loquamur,
 Scimus quid captes, colloquiumque voces. (est:
 Sed nimium properas, & adhuc tua messis in herba
 Hac mora sit voto forsitan amica tuo.
 Hactenus arcanum furtiva conscia mentis
 Littera jam lasso pollice sistat opus.
 Cetera per socios Clymenen Æthramque loquamur,
 Quæ mihi sunt comites, consiliumque dua.

Epist. XVIII. LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
 Si cadat ira maris, Sesta puella tibi.
 Si mihi di faciles, & sunt in amore secundi,
 In vitis oculis hac mea verba leges.
 Sed non sunt faciles: nam cur mea vota morantur?
 Currere me nota non patiuntur aqua.
 Ipsa vides cælum pice nigrius, & fieta ventis
 Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
 Vnus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
 Redditur, à portu navita fecit iter.
 Apcensurus eram, nisi quod dum vincula proa
 Solveret, in speculis omnis Abydus erat.
 Non poteram celare meos, velut ante, parentes:
 Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
 Protinus hac scribens, felix i littera, dixi:
 Iam tibi formosam porriget illa manum.
 Forsitan admotis etiam tangere labellis,
 Rumpere dum niveo vincula dente volent.
 Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
 Cætera cum charta dextra locuta mea est.
 Ah quanto mallet, quam scriberet, illa nataret,
 Meque per assuetas sedula ferret aquas.
 Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
 Est tamen & sensus apta ministra mei.
 Septima nox agitur, spæcum mihi longius anno,
 Sollicitum rancis ut mare fervet aquis.

H's

His ego si vidi mulcentem pectora somnum
 Noctibus, insani sit mora longa freti.
 Ripe sedens aliqua, spectro tua littora tristis:
 Et quo non possum corpore, mente feror.
 Lumenta quin etiam summa vigilantia turre,
 Aut videt, aut acies nostra videre putat.
 Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
 Ter grave tentavi carpere nudus iter.
 Obstitit inceptis tumidum juvenilibus aquor,
 Mersit & adversis ora natantis aquis.
 At tu de rapidis immanissimè ventis,
 Quid mecum certa praelia mente geris?
 In me (si nescis) Borea, non aquora sevis:
 Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
 Tam gelidus cum sis, non te tamen improbe quondam
 Ignibus Actæis incaluisse neget.
 Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
 Aereos aditus, quo paterere modo?
 Parce, precor, facilemque move moderantius auram:
 Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
 Vanâ peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
 Quaque quatit, nulla parte coerct aquas.
 Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
 Icarium quamvis hic prope littus adest.
 Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auram
 Tollere, quod dubia sæpe pependit aqua.
 Interea dum cuncta negant ventique, fretumque,
 Mente agito furti tempora prima mei.
 Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
 Cum foribus patriis egrediebar amans.
 Nec mora, deposito pariter cum veste timore,
 Iactabam liquido brachia lenta mari.
 Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
 Ut comes in nostras officiosa vias.
 Hanc ego suspiciens, Faveas o candida dixi,
 Et subeant animo Latmia lœxa tuo.

Non

Non sinit Endymion te pectoris esse severi:
 Flecte (precor) vultus ad mea furta tuos.
 Tu dea mortalem cælo delapsa petebas,
 (Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa dea est.
 Neu referam mores cælesti pectore dignos,
 Forma nisi in veras non cadit illa deas.
 A Veneris facie non est prior ulla, tuæque:
 Neve meis credas vocibus, ipsa vide.
 Quantum cum radiis fulges argentea puris
 Concedunt flammis sœdera cuncta tuis:
 Tanto formosus formosior omnibus illa est.
 Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
 Hæc ego, vel certe non his diversa locutus,
 Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
 Unda repercussa radiabat imagine Luna
 Et minor in tacita nocte diurnus erat.
 Nullaque vox unquam nostras veniebat ad aures,
 Præter dimota corpore murmur aquæ.
 Alcyones sola memores Ceycis amati,
 Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
 Iamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
 Fortiter in summis erigor altius aquas.
 Ut procul affexi lumen: meus ignis in illo est,
 Illa meum, dixi, littora lumen habent.
 Et subito lassus vires rediere lacertis:
 Visæque, quam fueras, mollior unda mihi.
 Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
 Qui calet in cupido pectore præstat amor.
 Quo magis accedo, propioraque littora sunt:
 Quoque minus restat, plus libet ire mihi.
 Cum vero possim cerni quoque, protinus addis
 Spectatrix animos, ut valeamque facis.
 Tunc etiam nando nomina placuisse laboro,
 Atque oculis iactò brachia nostra tuis.
 Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum:
 Hoc etenim vidi, nec mihi verba dabas.

Nes

Nec tamen efficit, quamvis retinebat euntem,
 Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
 Excipis amplexus feliciaque oscula jungis,
 Oscula diis magnis trans mare digna peti.
 Deque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
 Et madidam succas aquoris imbre comam.
 Cetera nox, & nos, & turris conscia novit,
 Quodque mihi monstrat per vada lumen iter.
 Non magis illius numerari gaudia noctis,
 Hellepontiaci quam maris alga potest.
 Quo brevius spacium nobis ad furta dabatur,
 Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
 Iamque fugatura Titboni conjuge noctem,
 Prævis Aurora Lucifer ortus erat.
 Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
 Et querimur parvas noctibus esse moras.
 Atque ita cunctatus monitu nutricis amaro
 Frigida deserta littora turre peto.
 Digredimur flentes, repetoque ego virginis aquor,
 Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
 Si qua fides vero est, veniens huc, esse natator:
 Cum redeo videor naufragus esse mihi.
 Hoc quoque si credis, ad te via prona videtur:
 A te cum redeo, clivus inertis aqua.
 Inventus patriam repeto: quis credere posset?
 Inventus certe nunc moror urbe mea.
 Hei mihi, cur animis juncti, fecerimur undis?
 Vnaque mens, tellus non habet una duos?
 Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
 Tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.
 Cur ego confundor, quoties confunditur aquor?
 Cur mihi causa levis ventus obesse potest?
 Iam nostros curvi norunt delphinis amores,
 Ignorant nec me piscibus esse reor.
 Iam patet atritus solitarum limes aquarum,
 Non aliter, multa quam via pressa rota.

Quon

Quod mihi non esset, nisi sic iter are, querebar:
 At nunc per ventos hoc quoque deesse, queror.
 Fluctibus immodicis Athamantidos aquora canent:
 Vixque manet portu tuta carina suo.
 Hoc, mare cum primum de virgine nomina mersa,
 Qua tenet, est nactum, tale fuisse puto.
 Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
 Vixque mihi parcat, nomine crimen habet.
 Invideo Phrixo, quem per freta tristitia tutum
 Aurea lanigero vellere vexit ovis.
 Nec tamen officium pecoris, navisque requiro:
 Dummodo, quas findam corpore, dentur aqua.
 Arte ego nulla, detur modo copia nandi:
 Idem navigium, navita, vector, ero. (Eton:
 Nec sequar aut Helicen, aut qua Tyrus utitur, Ar-
 Publica non curat sidera noster amor.
 Andromeden alius spectet, claramque Coronam:
 Quaque micat gelido Parrhasis Vrsa polo.
 At mihi quod Perseus, & cum Iove Liber amarunt,
 Indicium dubia non placet esse via.
 Est aliud lumen multo mihi certius istis,
 Non erit in tenebris quo duce nosset amor.
 Hoc ego dum spectem, Colchos, atque ultima Ponti,
 Quaque viam fecit Thessala puppis, eam:
 Et juvenem possim superare Palamona rando,
 Miraque quem subito reddidit herba deum.
 Sape per affluos languent mea brachia motus,
 Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
 His ego cum dixi precium non vile laboris,
 Iam domina vobis colla tenenda dabo.
 Protinus illa valent, atque ad sua premia tendunt,
 Ut celer Eleo carcere missus equus.
 Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores:
 Teque magis caelo digna puella sequor.
 Digna quidem caelo, sed adhuc tellure morare:
 Aut dic, ad superos hinc mihi qua sit iter.

His

Hic es, & exiguum misero contingis amanti:
 Cumque mea sunt turbida mente freta.
 Quid mihi, quod lato non separor aquare, prodest?
 Non minus hac nobis tam brevis obstat aqua.
 Num malum, dubito, toto procul orbe remotus,
 Cum domina longe spem quoque habere meam.
 Quo propius nunc es, flamma propiore caleco:
 Et res non semper, spes mihi semper adest.
 Pane manus, quod amo, tanta est vicinia, tango:
 Sape (sed heu) lacrymas hoc mihi pane movet.
 Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
 Spemque suo refugio fluminis ore sequi?
 Ergo ego te nunquam, nisi cum volet unda, tenebo:
 Et me felicem nulla videbit hyems.
 Cumq; minus firmum nil sit, quam ventus, & unda,
 In venis & aqua spes mea semper erit.
 Fletus adhuc tamē est, quid, cum mihi laserit aquor,
 Plejas, & Arctophylax, Oleniumque pectus?
 Aut ego non novi, quam sim temerarius: aut me
 In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
 Neve putes id me, quod abest, promittere tempus:
 Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
 Sit tumidum paucis etiam nunc nobis aquor,
 Ire per invias experiemur aquas.
 Aut mihi continget felix audacia salvo,
 Aut mors solliciti finis amoris erit.
 Optabo tamen, ut partes expellat in illas,
 Et teneant portus naufraga membra tuos.
 Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
 Et mortis, dices, huic ego causa fui.
 Scilicet interitus offenderis omine nostri.
 Litteraeque invisa est hac mea parte tibi.
 Desine parte queri: sed ut & mare finiat iram,
 Accedant (quæso) fac tua vota meis.
 Pace brevi nobis opus est, dum transferor istuc:
 Cum tua contigero littora, perses hyems,

Illic

Illic est aptum nostra navale carina:
 Et melius nulla stat mea puppis aqua.
 Illic me claudat boreas, ubi dulce morari est:
 Tunc piger ad nandum, tunc ego cantus ero.
 Nec faciam surdis convicia fluctibus ulla,
 Triste nataturo nec querar esse fretum.
 Me pariter venti teneant, tenerique lacerti:
 Per causas istuc impediaturque duas.
 Cum patietur hyems, remis ego corporis utar:
 Lumen in aspectu tu modo semper habe.
 Interea pro me pernoctet epistola tecum,
 Quam precor, ut minima persequar ipse mora.

Epist. XIX. HERO LEANDRO.

Quam mihi misisti verbis Leandre salutem,
 Ut possim missam rebus habere, veni.
 Longa mora est nobis omnis, qua gaudia differt.
 Da veniam sassa: non patienter amo.
 Vimur ignepari: sed sum tibi viribus impar.
 Fortius ingenium suspicor esse viris.
 Ut corpus, teneris sic mens infirma puellis.
 Deficiam, parvi temporis adde moram.
 Vos modo venando, modo rus geniale colendo,
 Ponitis in varia tempora longa mora.
 Aut fora vos retinent, aut uncta dona palaestra:
 Flectitis aut freno colla fugacis equi.
 Nunc volucrum laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
 Diluitur solito serior hora mero.
 His mihi submoris, vel si minus acriter utar:
 Quid faciam? superest, prater amare, nihil.
 Quod superest, facio: teque o mea sola voluptas,
 Plus quoque, quam credi quod mihi possit, amo.
 Aut ego cum chara de te nutrice iussuro
 Quaque tuum, miror, causa moretur iter.
 Aut mare prospiciens, odioso concita vento
 Corripio verbis aquora pene tuis.

E

Aut

Aut ubi sevitia paulum gravis unda remisit,
 Posse quidem, sed te nolle venire, queror. (nanti)
 Dumque queror, lacryma per amantia lumina mæ
 Pollice quas tremulo conscia siccata anus.
 Sape tui spectro, si sint in littore passus:
 Impositas tanquam servet arena notas.
 Vitque rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo
 Venerit: aut quærat, si quis Abydon eat.
 Quid referam, quoties du vestibus oscula, quas tu
 Hellepontica pontis iturus aqua?
 Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
 Exhibuit pulsa sydera clara die
 Protinus in summa vigilia lumina turre
 Ponimus, assuetæ signa notamque via.
 Tortaque versato ducentes flamina fuso,
 Fœminea tardas fallimus arte moras.
 Quid loquar interea, tam longo tempore, quaris:
 Nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
 Iamne putas exisse domo mea gaudia nutrit?
 An vigilant omnes, & timet ille suos?
 Iamne suas humeris illum deponere vestes?
 Tingere jam pingui Pallade membra putas?
 Annuit illa fere: non nostra quod oscula curet:
 Sed movet obrepens somnus anile caput.
 Postque mora minimum: jam certe navigat, inquam,
 Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
 Paucaque cum tacta perfecti flamina terra,
 An medio possis, querimus esse freto.
 Et modo prospicimus, timida modo voce precamur:
 Ut tibi des faciles utilis aura vias.
 Auribus interdum voces captamus, & omnem
 Adventus strepitum credimus esse tui.
 Sic ubi decepta pars est mihi maxima noctis,
 Acta subit furtim lumina fessa sopor.
 Forsitan invidius, mecum tamen improbe dormis
 Et quamvis non vis ipse venire, venis.

Nanti

Nam modo te videor prope jam spectare natantem,
 Brachia nunc humeris humida ferre meis.
 Nunc dare quæ soleo, madidis velamina membris:
 Pectora nunc juncto nostra fovere sinu.
 Multaque præterea lingua reticenda modesta:
 Quæ fecisse juvat facta referre pudet.
 Me miseram, brevis est hac & non vera voluptas:
 Nam tu cum somno semper abire soles.
 Firmius ô cupidi tandem coeamus amantes,
 Ne careant vera gaudia nostra fide.
 Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
 Cur toties à me lente natator abes?
 Est mare (consteor) nondum tractabile nanti:
 Noctē sed hesternā lenior aura fuit.
 Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
 Tam bona cur perit, nec tibi capta via est?
 Protinus ut similis detur tibi copia cursus,
 Hoc melior certe, quo prior illa, fuit.
 At cito mutata est jactati forma profundi:
 Tempore, cum properas, sepe minore venis.
 Hic (puto) deprehensus, nil quod quæreris, haberes:
 Meque tibi amplexu nulla noceret hyems.
 Certe ego tunc ventos audirem lata sonantes:
 Et nunquam placidas esse precarer aquas.
 Quid tamen evenit, cur sis metuentior unda?
 Contemptumque prius nunc vereare fretum?
 Nam (memini) cum te saxum veniente, minaxque
 Non minus aut multo non minus aquor erat.
 Cum tibi clamabam: Sic tu temerarius esto,
 Ne misere virtus sit tua flenda miki.
 Unde novus timor hic? quoque illa audacia fugit?
 Magnus ubi est fretis ille natator aquis?
 Sit tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas:
 Et facias placidum per mare tutus iter.
 Dummodo sis idem: dum sic, ut scribis, amemur:
 Flammaque non fiat frigidus illa cinis.

E 2

Nanti

Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
 Quam similis vento ne tuus erret amor.
 Et ne sim tanti, superentque pericula causam:
 Et videar merces esse labore minor.
 Interdum metuo, patria ne laedar: & impar
 Dicar Abydeno Sesta puella viro.
 Ferre tamen possum patientius omnia, quam si
 Ocias, nescio qua pellice captus, agas.
 In tua si veniant alieni colla lacerti,
 Sique novus nostri finis amoris amor.
 Ah potius peream, quam crimine vulnerer isto,
 Fataque sint culpa nostra priora tua.
 Nec quia venturi dederis mihi signa doloris,
 Hac loquor, aut fama sollicitata nova.
 Omnia sed vereor (quis enim securus amaruit?)
 Cogit & absentes multa timere locus.
 Foelices illas, sua quas praesentia nosse
 Crimina vera iuvat, falsa timere vetat.
 Nos tam vana movet, quam facta injuria fallit:
 Incitat & morsus error uterque pares.
 O utinam venias, aut hic veniuse, paterve,
 Causaque sit tanta foemina nulla mora.
 Quod si quam sciero, moriar (mihi crede), dolens
 lamadudum peccas, si mea fata petis.
 Sed neque peccabis, frustraquo ego terreor istis:
 Quoquo minus venias, invida pugnat hyemis.
 Me miseram, quanto planguntur litora fluctu,
 Et laet obscura condita nube dies.
 Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
 Mersaque voratis nata flectur aquis.
 Aut mare ab inviso privigna nomine dictum
 Vexat in aquoream versa noverca deam.
 Non faver, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
 Hac Helle periit, hac ego lador aqua.
 At tibi flammarum memori Neptune tuarum,
 Nullus erat ventis impediendus amor.

Si neque Amynone, nec laudatissima forma
 Criminis est Tyro fabula vana tui.
 Lucidaque Alcyone, Ceyceque, & Antone nata,
 Et nondum nexis angue Medusa comis.
 Flavaque Laodice, coeloque recepta Celano.
 Et quarum memini nomina lecta mihi.
 Has certe, pluresque canunt Neptune poeta,
 Molle latus lateri conservisse tuo.
 Cur igitur toties vires expertus amoris,
 Assuetum nobis turbine claudis iter?
 Parce ferox, latoque mari tua praelia misce:
 Seducit terras hac brevis unda duas.
 Te decet, aut magnas magnum iactare carinas;
 Aut etiam totis classibus esse truce.
 Turpe deo pelagi, juvenem terrere natantem:
 Gloriaque est stagno quolibet ista minor.
 Nobilis ille quidem est, & clarus origine: sed non
 A tibi suspecto duxit Vlysse genus.
 Da veniam, servaque duos, natat ille: sed iisdem
 Corpus Leandri & spes mea pendet aquis.
 Interen lumen (posito nam scribimus illo)
 Stertuit, & nobis prospera signa dedit.
 Ecce merum nutrit: faustos distillas in ignes:
 Cras erimus plures, inquit, & ipsa bibit.
 Effice nos plures evicta per aquora lapsus,
 O penitus toto corde recepte mihi.
 In tua castra redi, socii desertor amoris:
 Ponuntur viduo cur mea membra toro?
 Quod timeas, non est: auso Venus ipsa favebit,
 Sternet & aquoreas aquore nata vias.
 Ire libet medias ipsi mihi saepe per undas:
 Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
 Nam cur hic vinctus Phrixo Phrixique sorore,
 Sola dedit vastis fremina nomen aquis?
 Forsitan ad reditum metus, ne roboras desint,
 Ac nequeas gemini ferre laboris onus,

At nos diversi medium coeamus in aquor,
 Obvique in summis oscula demus aquis.
 Atque ita quique suas iterum redeamus in urbes:
 Exiguam, sed plus quam nihil, illud erit.
 Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare:
 Vel timidus fama cedere vellet amor.
 Nunc male res junctæ: calor & reverentia pugnam.
 Quid sequar, in dubio est: hæc decet, ille juvat.
 Vt semel intravit Colchos Pagæus Iason,
 Impositam celeri Phasida puppe tulit.
 Vt semel Idaeus Lacedæmona venit adulter,
 Cum prada rediit protinus ille sua.
 Tu quamvis sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis
 Et quoties grave sit puppibus ire, natas.
 Sic, tamen, o juvenis tumidarum victor aquarum,
 Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
 Aræ laborata merguntur in æquore puppes:
 Tu tua plus remis brachia posse putas?
 Quod cupis, hoc nauta metuunt Leandre, natæ:
 Exitus hic fractis puppibus esse solet.
 Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
 Si quæ (precor) monitis fortior ipse meis.
 Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas
 Injicias humeris brachia lassa meis.
 Sed mihi cæruleas quoties obvertor ad undas,
 Nescio quid parvum frigore petius habet.
 Nec minus hesternæ confundor imagine noctis:
 Quamvis est sacris illa piata meis.
 Namque sub aurora, jam dormitante lucerna,
 Somnia quo cerni tempore vera solent:
 Stamina de digitis cecidere sopore remissis,
 Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
 Hic ego ventosas nantem delphina per undas
 Cernere non dubia sum mihi visa fide.
 Quem postquam bibulis illi sit fluctus arenis,
 Unda simul miserum, vitæque deserui.

Quid

Quidquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride,
 Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
 Si tibi non parcis, dilectæ parce puella,
 Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
 Spes tamen est fractis vicina pacis in undis:
 Tu placidas toto pectore finde vias.
 Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
 Leniat invisas litera missa moras.

Epist. XX. ACONTIVS CYDIPPÆ.

Pone metum, nihil hic iterum jurabis amanti:
 Promissum satis est te semel esse mihi.
 Perlege, discedat sic corpore languor ab isto:
 Qui meus est, ulla parte dolente dolor.
 Quid pudor ora subit? nam sicut in ade Diana
 Suspicio ingenuas erubuisse genas.
 Conjugium, pactamque fidem, non crimina posco:
 Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
 Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore factus
 Pertulit ad castas me jacentem manus.
 Invenies illic, id te spondere, quod opto:
 Ni tibi cum verbis excidat illa fides.
 Id matui, ut diu diffusa est ira, decebat
 Te potius virgo, quam meminisse deam.
 Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acivus illud
 Assumpsit vires, antiæque flamma mora est.
 Quisquæ fuit nunquam parvus, vel tempore longo:
 Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
 Spem mihi tu dederas, meus hic tibi credidit ardor:
 Non potes hoc factum teste negare dea.
 Adfuit, & præsens ut erat, tuæ verba notavit:
 Et visa est mota dicta tulisse coma.
 Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
 Dum fraudis nostra causa feratur amor.
 Fraus mea quid petiit, nisi quo tibi jungerer uni?
 Id me quod quereris, conciliare potest.

Non ego natura, nec sum tam calidus usque:
 Solertem tu me (crede) puella facis.
 Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
 Astrinxit verbis ingeniosus amor.
 Dicitis ab eo feci sponsalia verbis,
 Consultoque fui iuri amore vaser.
 Sit fraus huic facto nomen, dicarque dolosus:
 Si tamen est, quod ames, velle tenere, dolus.
 En iterum scribo, mittoque rogantia verba.
 Altera fraus hac est: quodque queraris, habes.
 Si noceo, quod amo, fateor, sine fine nocebo:
 Teque petam, caveas tu licet, ipse petam.
 Per gladios alii placitas rapuere puellas:
 Scripta mihi caute littera crimen erit?
 Dii faciant, possum plures imponere nodos,
 Ut tua sit nulla libera parte fides.
 Milles modi restant: clivo sudamus in uno.
 Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
 Sit dubium, possisne capi, captare certe:
 Exitus in diis est, tu capere tamen.
 Ut partem effugias, non omnia retia falles:
 Qua tibi, quam credis plura retendit amor.
 Si non proficiunt artes, veniemus ad arma:
 Inque tui cupido rapta ferere sinu.
 Non sum, qui soleam Paradisi reprehendere factum:
 Nec quenquam, qui vir posset ut esse, fuit.
 Nos quoque, sed taceo, mors huius poena rapinae
 Ut sit, erit, quam te non habuisse, minor.
 Aut esses formosa minus, peterere modesta:
 Audaces facie cogimur esse tua.
 Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
 Sidera: qui flamma causa fuere mea.
 Hoc faciunt flari crines, & eburnea cervix:
 Quaque precor veniant in mea colla manus.
 Et decor, & vultus sine rusticitate pudentes:
 Et Thetidis quales vix reor esse pedes.

Cetera si possem laudare, beatior essem:
 Nec dubito, totum quin tua pars sit opus.
 Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
 Si pignus volui vocis habere tuae.
 Denique dum captam tu te cogare fateri,
 Invidis esto capta puella meis.
 Invidiam patiar, passo sua pramia dentur:
 Cur suus à tanto crimine fructus abest?
 Hesione Telamon, Briseida cepit Achilles:
 Viraque victorem nempe secut a suum.
 Quamlibet accuses, & sis irata licebit:
 Irata liceat dum mihi posse frui.
 Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
 Sit modo placanda copia parva tui.
 Ante tuos flentem liceat consistere vultus,
 Et liceat lacrymis addere verba meis.
 Vigue solent famuli, cum verbera sava verentur:
 Tendere submissas sub tua crura manus.
 Ignoras tua iura, voca: cur arguor absens?
 Iamdudum domina more venire jube.
 Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
 Oraque sint digitis livida nostra tuis,
 Omnia perpetiar: tantum fortasse timebo;
 Corpore ladatur ne manes ista meo.
 Sed neque compedibus, nec me compeste cathenis:
 Servabor firmo vincetus amore tui.
 Cum bene se, quantumque volet, satiaverit ira,
 Ipsa tibi dices: Quam patienter amat.
 Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre:
 Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
 Cur reus infelix absens agor? & mea cum sis
 Optima, non ullo causa tuente perit?
 Hoc, quod amor iussit, scriptum est, injuria nostra:
 Quod de me solum nempe queraris, habes.
 Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
 Vis mihi promissum reddere, redde dea.

Affuit, & vidit, cum tu decepta rubebas :
 Et vocem memori condidit aure tuam.
 Omina re careant : nihil est violentius illa ;
 Cum sua, quæ non vult, numina lasa videt.
 Testis erit Calydonis aper : nam scimus, ut illo
 Sit magis in natum sava reperta parens.
 Testis & Atteon, quondam fera creditus illis,
 Ipse dedit leto cum quibus ante ferus.
 Quaque superba parens saxo per corpus oborto,
 Nunc quoque Mygdonia flebilis adstas humo.
 Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere verum,
 Ne videar causa falsa monere mea.
 Dicendum tamen est : hoc est (michi crede) quod agra
 Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
 Consulit ipsa tibi, neu sis perjura, laborat :
 Et salvam salva te cupit esse fide.
 Inde fit, ut quoties resistere perisda tentas,
 Peccatum toties corrigat illa tuum.
 Parce movere feros animosa virginis arcus :
 Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
 Parce (precor) teneros corrumpere febris artus :
 Servetur facies ista fruenda mihi.
 Servemur vultus ad nostra incendia nati,
 Quique subest niveo lenis in ore rubor.
 Holibis & si quis, ne fias nostra, repugnans,
 Sic fit, ut invalida te solet esse mihi.
 Torqueor ex aquo, vel te nubente, vel agra :
 Dicere nec possum, quod minus esse velim.
 Maceror interdum, quod sim tibi causa doloris :
 Teque mea ladi calliditate puto.
 Inque caput nostrum domina perjuriam quoque
 Eveniant : poena tuta sit illa mea.
 Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
 Anxius huc illuc dissimulante eo.
 Subsequor ancillam furtim, famulumque requiro,
 Proferens sonni quid tibi, quidve tibi.

Me miserum, quod non medicorum jussa ministro :
 Effingoque manus, insideoque toro.
 Et rursus miserum, quod me procul inde removi :
 Quem minime vellem, forsitan alter adest.
 Ille manus istas effingit, & assidet agra,
 Invisus superis, cum superisque mihi.
 Dumque suo tentat salientem pollice venam,
 Candida per causam brachia sæpe tenet.
 Contractas quoque sinus, & forsitan oscula jungit :
 Officio merces plenior ista suo est.
 Quis tibi permisit, nostras præcepere menses ?
 Ad spes alterius quis tibi fecit iter ?
 Iste sinus meus est, mea turpiter oscula sumis :
 A mihi promisso corpore tolle manus.
 Improbe tolle manus, quam tangis, nostra futura est :
 Postmodo si facies istud, adulter eris.
 Elige de vacuis, quam non sibi vendicet alter :
 Si nescis, dominum res habet ista suum.
 Nec mihi credideris, recitetur formula pacti :
 Neu falsam dicas esse, face ipsa legat.
 Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
 Quid facis ? hinc exi : non vacat iste torus.
 Nam quod habes & tu humani verba altera pacti,
 Non erit iccirco per tua causa mea.
 Hac mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa :
 Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
 Promisit pater hanc, hac adjuravit amanti :
 Ille homines, hac est testificata deam.
 Hic metuit mendax, sed & hac perjuram vocari :
 Num dubitas, hic sit major, an ille metus ?
 Denique ut amborum conferre pericula possis,
 Respice ad eventus : hac cubat, ille valet.
 Nos quoque dissimili certamina mente subimus :
 Nec spes per nobis, nec timor æquus adest.
 Tu petis ex tuto, gravior mihi morte repulsa est :
 Idque ego, quod jam tu forsitan amabis, ama.

Si tibi iustitia, si recti cura fuisset,
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
Ad quid Cydippe littera nostra redit?
Hic facit, ut jaceas, & sis suspecta Diana:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sava pericula vita:
Arque utinam pro te, qui movet, ille cadat.
Quem si reppuleris, nec, quem dea damnat, amaris:
Et tu, continuo certe ego salvus ero.
Siste metum virgo, stabili potiere salute:
Fac modo polliciti conscia templa colas.
Non bove mactato celestia numina gaudent:
Sed qua prestanda est, & sine teste, fide.
Vt valeant alia, ferrum pariuntur, & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantum perjuria vita,
Teque simul serva, meque, datamque fidem.
Præterite veniam dabit ignorantia culpa:
Exciderant animo fœdera læcta tuo.
Admonita es modo voce mea, modo casibus istis:
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Vt tibi lucifera afferat illa manus.
Audiet hæc: repetens quæ sunt audita, requireret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum, scit te promittere falso:
Iurabis, scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: cura majore laboro.
Anxia sunt vitæ pectora nostra tua.
Cur modo te dubii parvidam flere parentes,
Ignaros culpa quos facis esse tua?
Et cur ignorans? matri licet omnia narres,
Nil tua Cydippe facta pudoris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
Sacra phœregrata dum facis ipsa dea.

Vt te conspecta, subito, si forte notasti,
Restitimus fixis in tua membra genis.
Et te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodo, nescio qua, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsentè Diana,
Esse tuam vincitiam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret, scripti sententia quæ sit,
Læcta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube (precor) dicet, cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat: quoniam placet ante Diana.
Talis erit mater, si modo mater erit.
Si tamen & quarat, quis sim, qualisque, videto:
Inveniet vobis consuluisse deam.
Insula Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Ægæo nomine Cæa mari.
Illæ mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis, sunt & sine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem, vel non jurata, maritum:
Iurata vel non t aliis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagitta:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Iuncta salus nostra est: misere meique, tuique.
Quid dubitas, unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum jam data signa sonabunt,
Tinctaque votivo sanguine Delos erit:
Aurea ponetur mali felicitis imago,
Causaque versculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.

Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
 Clausaque consueto sit tibi fine, vale.

Epist. XXI. CYDIPPE ACONTIO.

Pertimui, scriptumque tuum sine murmure legi:
 Iuraret ne quos inscia lingua deos.
 Et puto captasses iterum, nisi ut ipse fateris,
 Promissam scires me satis esse semel.
 Nec lectura fui: sed si tibi dura fuisset,
 Auta foret sava forsitan ira dea.
 Omnia cum faciam, cum dem pia thura Diane,
 Illa tamen iusta plus tibi parte favet.
 Utque cupis credi, memori te vindicat ira:
 Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
 At melius virgo favisset virginis annis,
 Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
 Languor enim causis non apparentibus haret:
 Adjuvor & nulla fessa medentis ope.
 Quam tibi nunc gracilem vix hac rescribere, quamque
 Pallida vix cubito membra levare putas?
 Nunc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix
 Colloqui nobis sentiat esse vices.
 Ante fores sedet hac, quid agamus, regantibus inter,
 Ut possim tuto scribere, dormit, ait.
 Mox ubi secreti longe causa optima, somnus
 Credibilis tarda desinit esse mora. (est:
 Iamque venire videt, quos non admittere, durum
 Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
 Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
 Et tegitur trepido littera cauta sinu.
 Inde meos digitos iterum repetita fatigat:
 Quantum sit nobis, aspicias ipse, labor.
 Quae peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
 Sed melior iusto, quamque mereris, ero.
 Ergo te propter, toties incerta salutis,
 Commentis pœnas doque, dedique tuis.

Hæc nobis forma, te laudatore, superba
 Contingit merces, & placuisse nocet.
 Si tibi deformis, quod mallet, visa fuisset,
 Culpatum nulla corpus egeret ope.
 Nunc laudata gemo, nunc me certamine vestro
 Proditis, & proprio vulneror ipsa bono.
 Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum:
 Tu votis optas illius, ille tuis.
 Ipsa velut navis jactor, quam certus in altum
 Propellit Boreas, aptus & unda refert.
 Cumque dies charis optata parentibus instat,
 Immodicus pariter corporis ardor inest.
 Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum,
 Persephone nostras pulsat acerba fores.
 Iam pudet & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
 Offensos videar ne meruisse deos.
 Accidere hoc aliquis casu contendit, & alter
 Acceptum superis hunc negat esse virum.
 Neve mihi credas, in te quoque dicere famam,
 Facta venescitis pars putat ista meis.
 Causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
 Aspera summotæ prælia, plector ego.
 Dicam nunc, solitoque tibi me despicere more:
 Quid facies odio, sic ubi amore nocet?
 Si ledis quod amas, hostem sapienter amabis.
 Me precor ut serves: perdere velle, velis.
 Aut tibi jam nulla est sperata cura puella,
 Quam ferus indigna lege perire sinis:
 Aut dea si frustra pro me tibi sava rogatur,
 Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
 Elige, quid fingas: non vis placare Dianam.
 Immemor es nostri: non potes, illa tui est.
 Vel nunquam mallet, vel non mihi tempore in illo
 Esset in Egæis cognita Delos aquis.
 Tunc mea difficili deducta est aquore navis,
 Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.

Quo pede processisti? quo me pede limine movi?

Picta mea tetigi quo pede texta ratis?

His tamen adverso redierunt carbasa vento.

Mentior ab demens: ille secundus erat.

Ille secundus erat, qui me referebat euntem,

Quique parum scilicet impendebat iter.

Atque utinam constans contra mea vela fuisset:

Sed stultum est, venti de levitate queri.

Mota loci fama, properabam visere Delon:

Et facere ignava puppe videbar iter.

Quam saepe, ut tardis, feci convitia remis:

Quæstaque sum, vento lintea parca dari. (drom.

Et jam transferam Myconem, jam Tenon & An-

Inque meis oculis candida Delos erat.

Quam procul, ut vidi, Quid me fugis insula? dixi,

Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?

Insisteram terra, cum jam prope luce per acta

Demere purpureis sol juga vellet equis.

Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,

Comuniunt nostra matre iubente come.

Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:

Et vestes humeris induit ipsa meis.

Proximus egressa superis, quibus insula sacra est,

Flava salutatis thura, merumque damus.

Dumque parens aras votivo sanguine tingit,

Festaque fumosis ingerit exta focis:

Sedula me nutrix alias quoque ducit in ades:

Eramusque vago per loca sacra pede.

Et modo porticibus spatior, modo munera regum

Miror, & in cunctis stantia signa locis.

Miror & innumeris structam de cornibus aram,

Et de qua pariens arbore nixa dea est.

Et quæ præterea (neque enim meminisse, libet ve,

Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.

For sitan hac spectans, à te spectabar Aconti,

Visæque simplicitas est mea posse capi.

In templum redeo gradibus sublime Diana:

Tutior hoc equis debuit esse locus?

Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:

Hei mihi, iuravi nunc quoque pene tibi.

Sustulit hoc nutrix: mirataque, Perlege, dixit.

Insidias legi magne poeta tuus.

Nomine conjugii dicto, consusa pudore,

Sensi me totis erubuisse genis.

Luminæ in gremio veluti defixa tenebam,

Lumina propoliti facta ministra tui.

Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?

Quidve vir elusa virgine laudis habes?

Non ego constiteram sumpta peltata secure,

Qualis in Iliaco Penihesilea solo.

Nullus Amazonio calatus balthæus auro:

Sicut ab Hippolyto prada relata tibi est.

Verba quid exultas tua, si mihi verba dederunt?

Sumque parum prudens captæ puella dolis?

Cydippem pomum, pomum Schœneida cepit:

Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.

At fuerat melius, si te puer iste tenebat:

Quem tu, nescio quas dicis habere faces.

More bonis solito, spem non corrumpere fraude:

Exoranda tibi, non capienda fui.

Cur cum me peteres, ea me proferenda putabas,

Propter quæ nobis ipse petendus eras?

Cogere, cur potius, quam persuadere volebas,

Si poteram audita conditione capi?

Quid tibi nunc prodest iurandi formula juris?

Linguaque præsentem testificata deam?

Quæ iurat, mens est: nil conjuravimus illa:

Illâ fidem dictis addere sola potest.

Consilium, prudentisque animi sententia iurat:

Et nisi iudicii vincula nulla valent.

Si tibi conjugium volui promittere nostrum,

Exige polliciti debita iura tori.

Sed si nil dedimus, prater sine pectore vocem,
Verba suis frustra viribus orba tenes.

Non ego iuravi, legi jaramtia verba:
Vir mihi non isto more legendus eris.

Decipe sic alias, succedat epistola pomo:
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.

Fac jurent reges, sua se tibi regna daturas:
Sisque tuum, toto quicquid in ore placet.

Major es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam praesens littera numen habet.

Cum tamen haec dixi, cum me tibi firma negavi:
Cum bene promissi causa peracta mei est:

Confiteor, timeo (sava Latoides iram:
Et corpus ladi suspicor inde meum.

Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nuptura toties languida membra cadunt?

Ter mihi jam veniens positas Hymenaeus ad aures,
Fugit, & è thalami limine terga dedit.

Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina, vix moto corripit igne faces.

Saepe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.

Cum tetigit limen, lacrymas, mortisque timorem
Cernit, & à cultu multa remota suo.

Proicit ipse suas deducta fronte coronas,
Epislaque de nitidis tergit amoma comis.

Et pudet in tristi latum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.

At mihi, va misera, torrentur febribus artus:
Et gravius justo pallia pondus habent.

Nostraque plorantes video super ora parentes:
Et face pro thalami, fax mihi moris adest.

Parce laboranti picta dea lata pharetra,
Daque saluteram jam mihi fratris opem.

Turpe tibi est, illum causas depellere leti:
Te contra titulum mortis habere mea.

Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?

Praterine tuas de tor caelestibus aras?
Atque tua est nostra spreta parente parens?

Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi:
Inque parum fausto carmine docta fui.

Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura seras: proferunt, qua nocuere, manus.

Cur, qua scenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agis?

Omnia de virga tibi sunt speranda: quid aufert
Sava mihi vitam, spem tibi diva mei?

Nec tu credideris, illum cui desinor uxor,
Ægra superposita membra fovere manis.

Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi:
Sed meminit, nostrum virginis esse torum.

Et quoque (nescio quid) de me sensisse videtur:
Nam lacryma causa saepe latente cadunt.

Et minus audacter blanditur, & oscula rara
Accipit, & timido me vocat ore suam.

Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis:
In dextrum versor, cum venit ille, latus.

Ne loquor, & recto simulatur lumine formosus:
Capti autem tactus ejicioque manum.

Ingemit, & tacito suspirat pectore: meque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.

Si mihi, quod gaudes, & te jurat ista voluptas:
Si mihi, quod sensus sum tibi fassus meos:

Si mihi lingua foret, tu nostra justius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.

Scribis, ut in invalidum liceat tibi visere corpus:
Es procul à nobis, & tamen inde voces.

Mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
Quod faciat longe vulnus, acumen habes.

Certe ego convalui nondum de vulnere tali,
Vt jaculo scriptis eminus ista tuis.

Quid tamen hic venias, sane miserabile corpus :
 Ingenii videas bina trophæa tui.
 Concidimus macie : color est sine sanguine, qualem
 In pomo refero mente fuisse tuo.
 Candida nec misto sublucent ora rubore :
 Forma novi talis marmoris esse soles.
 Argenti color est inter convivia talis ,
 Quod tactum gelida frigore paller aque.
 Si me nunc videas, visam prius esse negabis :
 Arte nec est, dices, ista petenda mea.
 Promissique fidem, ne sim tibi victa, remittes :
 Et cupies, illud non meminisse deam.
 Forsitan & facies, jurem ut contraria rursus :
 Quaque legam, mittes altera verba mihi.
 Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas :
 Et discas sponse languida membra tua.
 Durius & ferro cum sit tibi pectus Aconti ,
 Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
 Ne tamen ignores, ope qua revalescere possim ,
 Quaritur à Delphis, fata canente Deo.
 Et quoque, nescio quantum nunc vaga fama susurrat :
 Neglectam queritur testis habere fidem.
 Hoc deus, & vates, hoc & mea carmina dicunt :
 At desunt voto carmina nulla tuo.
 Vnde tibi favor hic? nisi quod nova forte reperta est,
 Quæ capiat magnos littera lecta deos.
 Teque tenente deos, numen sequor ipsa deorum :
 Doque libens victas in tua vota manus.
 Fassaque sum matri deceptæ fœdera lingua :
 Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
 Cetera cura tua est: plus hoc quoque virgine factum,
 Non timuit tecum quod mea charta loqui.
 Iam satis invalsidos calamo lassavimus artus ,
 Et manus officium longius ægra negat.
 Quid, nisi quod cupio me jam conjungere tecum ,
 Restat, ut ascribat littera nostra? vale.

Elegia I. Quod à Cupidine pro bellis amores
 scribere coactus sit.

Q Vi modo Nasonis fueramus quinq; libelli ,
 Tres fumus: hoc illi prætulit autor opus.
 Ut jam nulla tibi non sit legisse voluptas :
 At levior demptis pœna duobus erit.

A Rma gravi numero, violentaq; bella parabant
 Edere, materia convenientem modis.
 Par erat inferior versus: risisse Cupido
 Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
 Quis tibi sive puer dedit hoc in carmine juris?
 Pieridum vates, non tua turba fumus.
 Quid, si præripiat flava Venus arma Minerva?
 Ventilet accensas flava Minerva faces?
 Quis probet in sylvis Cererem regnare jugosis?
 Lege phætrata virginis arva coli?
 Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
 Instruat, Æoniam Marte morvente lyram?
 Sui tibi magna puer, nimiumque potentia regna :
 Cur opus affectas ambiciose novum?
 An, quod ubiq; tuum est? tua sunt Heliconia tempe?
 Vix etiam Phæbo jam lyra tuta sua est.
 Cum bene surrexit versu nova pagina primo ,
 Attenuat nervos protinus ille meos.
 Nec mihi materia est numeris levioribus apta ,
 Aut puer, aut longas compta puella comas.
 Questus eram, phætræ cum protinus ille soluta ,
 Legit in exitium spicula facta meum.
 Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum :
 Quodque canas vates, accipe, dixit, opus.
 Me miserum, certas habuit puer ille sagittas :
 Vror, & in vacuo pectore regnat amor.

Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:
Ferrea cum vestris bella valeat modis.
Cingere littorea flauentia tempora myrto
Musa, per undenos emodulanda pedes.

Elegia II. Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiat.

E *Sse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur*
Strata? nec in lecto pallia nostra sedent? (tur
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi?
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore:
An subit? & tacita callidus arte nocet?
Sic erat: haeserunt tennes in corde sagittae,
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando ascendimus ignem?
Cedamus: leve sit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego, iactatas mora face crescere flammis:
Et vidi nullo conueniente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos iuvat usus aratri:
Detrectant pressi dum iuga prima boves,
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acutus inuitos, multoque ferocius urget,
Quam qui seruitium ferre fateatur, amor.
En ego confiteor, tua sum nova praeda Cupido:
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam, pacemque rogamus:
Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Nocte comam myrto, maternas iunge columbas:
Qui deceant curru, vitricus ipse dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis, & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti iuuenes, captique puella:
Hac tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego praeda recens, factum modo vulnus habebo:

Et

Et nova captiva vincula mente feram.
Mens bona ducetur manibus post terrore vincis:
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent:
Vulgus lo magna voce triumphae canet.
Blanditia comites tibi erunt, terrorque, furorque,
Affiduae partes turba secuti tuas.
His tu militibus superas hominesque, deosque:
Hac tibi si demas commoda, nudus eris.
Lata triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
Tu penna pulchros gemina variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rosis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
Tum quoque praetereis vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittae:
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo cum possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes:
Aspice cognati felicia Caesaris arma:
Qua vicit, victos protegit ille manus.

Elegia III. Ad amicum.

I *Vista precor, qua me nuper pradata puella est,*
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem:
Ah nimium volui, tantum patiat amor amari:
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui pura noris amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis autor eques.
Nec metus innumeris renovatur campus aratri,
Temperat & sumptus parcus uterque parens.
At Phoebus, comitesque novem, vitisque repertor,

Hoc

Hoc faciunt : & , me qui tibi donat , amor.
 Et non cessuri nisi diis sine crimine mores ,
 Nudaque simplicitas , purpureusque pudor.
 Non mihi mille placent , non sum desertor amoris ;
 Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris .
 Tecum , quos dederint annos mihi fila sororum ,
 Vivere contingat , teque dolente mori .
 Te mihi materiam felicem in carmina prabe :
 Provenient causa carmina digna sua .
 Carmine nomen habet , exterrita cornibus Io :
 Et , quam fluminea lufit adulter ave .
 Quaque super pontum simulato vecta juvenco ,
 Virginea tenuit cornua falsa manu .
 Nos quoque per totum pariter cant abimur orbem ,
 Iunctaque semper erunt nomina nostra tuis .

Elegia IV. Amicam , qua arte , quibusve nutibus
 in cena prasente viro uti debeat , admonet .

Vir tuus est epulas nobiscum aditurus easdem :
 Ultima cena tuo sit , precor , illa viro .
 Ergo ego dilectam tantum convivis puellam
 Aspiciam ? tangi quem juvet , aliter erit ?
 Alteriusque sinus apte subjecta forebis ?
 Injiciet collo , cum volet , ille manum ?
 Desine mirari , posito quod candida vino
 Atracis ambiguos traxit in arma viros . (rent :
 Nec mihi sylva domus , nec equo mea membra coha-
 Vix à te video posse tenere manus .
 Qua tibi sint facienda tamen , cognosce : nec Euris
 Da mea , nec tepidis verba ferenda Notis .
 Ante veni , quam vir : nec quid , si veneris ante ,
 Possit agi , video : sed tamen ante veni .
 Cum premeri ille torum , vulsu comes ipsa modesto
 Ibis , ut accumbas : clam mihi tange pedem .
 Me specta , nutusque meos , vulsumque loquacem :
 Excipe furtivas , & refer ipsa , notas ,

Verba

Verba superciliis sine voce loquentia dicam :
 Verba leges digitis , verba notata mero .
 Cum tibi succurreret Veneris lascivia nostra ,
 Purpureas tenero pollice tange genas :
 Si quid erit , de me tacita quod mentem loquaris :
 Pendeat extrema mollis ab aure manus .
 Cum tibi qua faciam mea lux , dicamve , placebunt :
 Versetur digitis annulus usque tuis .
 Tange manu mensam , tanguit quo more precantes ,
 Optabis merito cum mala multa viro .
 Quod tibi misuerit , sapias , bibat ipse iubeto :
 Tu puerum leviter posce , quod ipsa voles .
 Qua tu reddideris , ego primus pocula sumam :
 Et qua tu biberis , hac ego parte bibam .
 Si tibi forte dabit , quos praeiusta verit ipse
 Rejice libatos illius ore cibos .
 Nec premat indignis finito tua colla lacertis :
 Mite nec in rigido pectore pone caput .
 Nec sinus admittat digitos , habile sive papilla :
 Oscula praecipue nulla dedisse velis .
 Oscula si dederis , fiam manifestus amator :
 Et dicam , mea sunt , incipiamque manus .
 Hac tamen aspiciam : sed qua bene pallia celant ,
 Illa mihi cœci causa timoris erunt .
 Nec femori committe femur , nec crure cohare :
 Nec tenerum duro cum pede iunge pedem .
 Multa miser timeo , quia feci multa proterve :
 Exemplique metu torqueor ipse mei .
 Sape mihi dominaeque mea properata voluptas ,
 Veste subiecta dulce peregit opus .
 Hoc tu non facies : sed non fecisse puteris ,
 Conscia de tergo pallia deme tuo .
 Vir bibat usque roga , precibus tamen oscula desint :
 Dumque bibet , furtim (si potes) adde merum .
 Si bene compositus somno vinoque jacebit ,
 Consilium nobis resque loci dabit .

F

Cum

Cum surges abitura domum, surgemus & omnes:
 In medium turba fac memor agmen eas.
 Agmine me invenies, aut invenieris in illo:
 Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
 Me miserum monui, paucas quod prosit in horas:
 Separor à domina nocte iubente mea.
 Noctē vir includet: lachrymis ego mœstus obortis
 Qua licet, ad favas persequar usque fores.
 Oscula jam sumet, jam non tantum oscula sumet:
 Quod mihi das furtim, iure coacta dabis:
 Verum invita dato, potes hoc, similisque coacta:
 Blanditiâ taceant, sitque maligna Venus.
 Si mea vota valent, illum quoque nil juret opto:
 Sin minus, at certe te juvet inde nihil.
 Sed quacunque tamen noctem fortunâ sequatur
 Cras mihi constanti voce dedisse nega.

Elegia V. Corinthe concubitus.

Æstus erat, mediamque dies exegerat horam:
 Apposui medio membra levanda toro.
 Pars adaptata fuit, pars altera clausa fenestra:
 Quale fere sylvæ lumen habere solent.
 Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo:
 Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies:
 Illa verecundis lux est prabenda puellis,
 Qua timidus latebras speret habere pudor.
 Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
 Candida dividua colla tegente coma.
 Qualiter in thalamum formosa Semiramis isse
 Dicitur, & multis Laïs amata procis.
 Diripui tunicam, nec multum rara nocebat.
 Pugnatbat tunica se tamen illa tegi.
 Quæ cum ita pugnaret, tanquam que vincere nollet,
 Victa est non agre proditione sua.
 Ut stetit ante oculosposito velamine nostros,
 In toto nunquam corpore manda fuit.

Quos

Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos?
 Forma papillarum quam fuit apta premi?
 Quam castigato planus sub pectore venter?
 Quantum & quale latus? quam juvenibile femur?
 Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
 Et nudam pressi corpus ad usque meum.
 Cetera quis nescit? lassique requievimus ambo:
 Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

Elegia VI. Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.

Ianitor indigne dura religate catena,
 Difficilem moto cardine pande forem.
 Quod precor, exiguum est: adiut fac janua parve
 Obliquum capias semiadaperia latus.
 Longus amor tales corpus tenuavit in usus,
 Aptaque subducto corpore membra dedit.
 Ille per excubias custodum leniter ire
 Monstrat, inoffensos dirigit ille pedes.
 At quondam noctem, simulachraq; vana timebam:
 Mirabar tenebris si quis iturus erat.
 Risit, ut audirem, tenera cum matre Cupido:
 Et leviter, Fies tu quoque foris, ait.
 Nec mora, venit amor, non umbras nocte volantes,
 Non timeo striccas in mea fata manus.
 Te nimium timeo lentum, tibi blandior uni:
 Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
 Aspice ut invideas, inimicaque claustra relaxa,
 Vala sit ut lachrymis janua facta meis.
 Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
 Ad dominam pro te verba tremante tuli.
 Ergo quæ valuit pro te quoque gratia quondam:
 (Heu facinus) pro me nunc valet illa parum.
 Redde vicem meritis, grato licet esse, quod optas.
 Tempora noctis eunt, excute posse feram.
 Excute, sic nunquam dura religere catena,
 Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.

F 2

Fer-

Ferrens orantem nequicquam janitor audis,
 Roboribus duris janua fulta riget,
 Urbibus obsessis clausa munimina porta
 Projunt: in media pace quid arma times?
 Quid facies hostis, qui sic excludis amantem?
 Tempora noctis eunt, excute posse feram.
 Non ego militibus venio comitatus, & armis:
 Solus eram, si non sacrus adesset amor.
 Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem:
 Ante vel à membris divider ipse meis.
 Ergo amor, & modicum circum mea tempora vinum
 Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
 Arma quis hac timeat? quis non eat obvius illis?
 Tempora noctis eunt, excute posse feram.
 Lentus es? an somnus, qui te male præbet amanti:
 Verba dat in ventos aure repulsa tua?
 At (memini) primo, cum te celare volebam:
 Pervigil in media sidera noctis eras.
 Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica:
 Hæu melior quanto fors tua sorte mea est.
 Dum modo sic, in me dura transire cathena:
 Tempora noctis eunt, excute posse feram.
 Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes,
 Raucaque concussa signa dedere fores?
 Fallimur, impulsæ est animosæ janua vento:
 Hei mihi quam longe spem tulit aura meam.
 Si satis es raptæ Boreæ memor Orithyæ:
 Huc ades & surdas flamine runde fores.
 Urbes silent tota, vitreoque madentia rore
 Tempora noctis eunt, excute posse feram.
 Aut ego jam ferroque, ignique paratior ipsa,
 Quam face sustineo, testis superba petam.
 Nox, & amor, vinumque, nihil moderabile suadent,
 Illa pudore vacat, Liber, Amorque meru.
 Omnia consumpsi, nec te precibusque, minisque
 Adornamus, o soribus durior ipse iuis,

Nec te formosa decuit servare puella
 Limina, sollicito carcere dignus eras.
 Iamque priuinos molitur Lucifer axes,
 Inque suum miseris excitat ales opus,
 At tu non laetis detraha corona capillis,
 Dura super tota limina nocte jace.
 Tu domina cum te projectam mane videbit:
 Temporis absumpti tam male, testis eris.
 Qualiscunque vale, sentique abentis amorem:
 Lente, nec admisso turpis amante, vale.
 Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
 Duraque consert ligna, valete fores.

Elegia VII. Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

A Dile manus in vincula meas, meruere cathenas,
 Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
 Nam furor in dominam temeraria brachia morit:
 Flet mea vesana læsa puella manu.
 Tunc ego vel charos potui violare parentes,
 Sæua vel in sanctos verbera ferre deos.
 Quid? non & clypei dominus septemplex Ajax:
 Stravit depressos lata per arva greges?
 Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
 Ausus in arcanas pescere tela deas?
 Ergo ego digestos potui violare capillos,
 Nec dominam mota deducere coma.
 Sic formosa fuit, talem Schœneida dicam
 Manalias arcu sollicitasse furas.
 Talis perjuri promissaque velaque Thecæ
 Flevis precipites Cressa tulisse Notes.
 Sic, nisi vitatit quod erat Cassandra capillis,
 Procubuit templo casta Minerva tuo.
 Quis mihi non dicens, quis non mihi barbare dixit?
 Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu.
 Sed taciti fecere tamen convicia vultus:

Egit me lachrymis ore silente reum.
 Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
 Vitilui potui parte carere mei.
 In mea vesanas habui dispendia vires,
 Et potui poenam fortis inire meam?
 Quid mihi vobiscum, cadis scelerumque ministra?
 Debita sacrilega vincla subite manus.
 An si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
 Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
 Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
 Ille deam primus perculit, alter ego.
 Et minus ille nocens: me quam prestebat amare,
 Lasi: Tydides saevus in hoste fuit:
 I nunc magnificos victor molire triumphos:
 Cinge comam lauro, vota que reddde Iovi.
 Quaque tuos currus comitantum turba sequetur,
 Clamet, Io forti victa puella viro est.
 Ante eat effuso tristis captiva capillo,
 Si sinerent laesa, candida tota, gena.
 Aptius impressis fuerat vivere labellis,
 Et collum blandi dentis habere notam.
 Denique si tumidi ritu torrentis agebar,
 Cœcæque me prædam fecerat ira suam:
 Noxne satis fuerat timide inclamasse puella?
 Nec nimium rigidas intonuisse minas?
 Aut tunicam summa deducere turpiter ora?
 Vt mediam media zona tulisset opem?
 At nunc sustinui raptis à fronte capillis,
 Ferretus ingenuas ینگنه notare genas.
 Astitit illa amens albo sine sanguine vultu,
 Caduntur Parisi qualia saxa iugis.
 Exanimis artus, & membra tremantia vidi:
 Vt cum populeas ventilat aura comas.
 Vtque levis Zephyro graciles vibrantur arista,
 Summave cum tepido stringitur unda Noto:
 Suspensaque diu lacryma fluxere per ora,

Qua

Qualiter abjecta de nive manat aqua.
 Tunc ego me primum cœpi sentire nocentem:
 Sanguis erant lacryma, quas dabat illa meus.
 Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex,
 Ter formidatas repulsi illa manus.
 At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem,
 Proinus in vultus unguibus ire meos.
 Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis:
 Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.
 Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
 Pone recompositas in statione comas.

Elegia VIII. Execratur lenam, quæ puellam suam meretricia arte instruebat.

Est quadam (quicumque volet cognoscere lenam, Audiat) est quadam nomine Dipsas anus. Ex re nomen habet: nigrum non illa parentem Memmonis in roseis sobria vidit equis. Illa magas arteis, & ea que carmina novit: Inque caput liquidas arte recurvat aquas. Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo Licia, quid valeat virus amantis equa. Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo: Cum voluit, puro fulget in orbe dies. Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi: Purpureus luna sanguine vultus erat. Hanc ego nocturnas rivam volitare per umbras Suspicio, & pluma corpus anile tegi. Suspicio, & fama est: oculis quoque popula duplex Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit. Evocat antiquos proavos at avosque sepulchris, Et solidam longo carmine findit humum. Hac sibi proposuit thalamos violare pudicos. Nec tamen eloquio lingua nocente caret. Fors me sermoni testem dedit, illa monebat Talia: me duplices occultare fores.

Scis heret te, mea lux, juveni placuisse beato:
 Hasti, & in vultu consistit usque tuo.
 Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est:
 Me miseram, dignus corpore cultus abest.
 Tam felix esses, quam formosissima, vellem:
 Non ego te facta divite pauper ero.
 Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis:
 Mars abiit, signo nunc Venus apta tuo.
 Prosit ut adveniens, en aspice, dives amator
 Te cupit: & cura, quid tibi desit, habet.
 Est etiam facies, qua se tibi comparat: illi,
 Si te non emptam vellet, emendus erat.
 Erubuit, decet alba quidem pudor ora: sed istis,
 Si similes, prodest: verus obesse solet.
 Cum bene desectis gremium spectabis ocellis,
 Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
 Forsitan inculta Tatío regnante Sabina
 Noluerint habiles pluribus esse viris.
 Nunc Mars externis animos exercet in armis;
 Et Venus Æneæ regnat in urbe sui.
 Ludunt formosa: casta est, quam nemo rogavit:
 Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
 Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
 Excute: de rugis crimina multa cadent.
 Penelope vires juvenum tentabat in arcu:
 Qui latus argueret, corneus arcus erat.
 Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
 Et celer admissis labitur annus equis.
 Æra nitent usu, vestis bona quarit haberi:
 Canescunt turpi testia relicta situ.
 Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
 Nec satis effectus unus & alter habent.
 Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est:
 Plena venit canis de grege præda lupis.
 Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates
 Donat? amatoris millia multa leges.

Ipse

Ipse Deus vatium, pallia spectabilis aurea,
 Tractat inaurata consona fila lyra.
 Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
 (Creda mihi) res est ingeniosa dare.
 Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
 Despice gypsati crimen inane pedis.
 Nec te decipiant veteris quinquavria cera:
 Tolle tuos tecum pauper amator avos:
 Qui quos pulcher eris, postet sine munere noctem:
 Quod det, amatorem flagitet ante suum.
 Parcius exigit pretium, dum retia tendis:
 Ne fugiant, captos legibus ire tuis.
 Nec nocuit simulatus amor, sine credat amari:
 Et cave, ne gratis hic tibi constet amor.
 Sepe nega noctem, capitis modo finge dolorem:
 Et modo qua causas prebeat, lps erit.
 Mox recipe, ut nullum patiens colligat usum:
 Neve relentscat sepe repulsus amor.
 Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti:
 Audiat exclusi verba receptus amans.
 Et quasi lasa prius, nonnumquam irascere lasor
 Vanescat culpa culpa repulsa tua.
 Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram:
 Sepe simulatas ira morata facit.
 Qui etiam discant oculi lacrymare coacti:
 Et faciant udes ille, vel ille, genas.
 Nec, si quem fallas, tu perjurare timeto:
 Commodat illis numina surda Venus.
 Servus, & ad partes solers ancilla parentur;
 Qui doceant, apte quid tibi possit emi.
 Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
 Postmodo de stipula grandis acervus erit.
 Et foror, & mater, nutrix quoque carpat amantem:
 Fit cito per multas præda petita manus.
 Cum tibi deficient poscendi munera causa,
 Natalem libo testificare tum.

F 5

Ne

Ne securus amet nullo rivale caveto :
 Non bene, si tollas praelia, durat amor.
 Ille viri videat toto vestigia lecto,
 Factaque lascivis livida colla notis.
 Manera praeipue videat, quae miserit alter :
 Si tibi nil dederit, sacra roganda via est.
 Cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet :
 Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
 Lingua juvet, mentemque tegat : blandire, noceque
 Impia sub dulci melle venena latent.
 Hac si praestiteris usu mihi cognita longo,
 Nec tulerint voces ventus & aura meas :
 Saepe mihi dices, Vivas bene : saepe roabis,
 Vt mea defuncta molliter ossa cubent.
 Vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra :
 At nostra vix se continuare manus.
 Quin albam raramque comam, lachrymosaque vino
 Lumina, rugosas distraheremque genas.
 Di tibi dent nulloque lares, inopemque senectam.
 Et longas hyemes, perpetuamque sitim.

Elegia I X. Atticum, amantem non oportere
 desidiosum esse, ut nec militem.

Militat omnis amās, & habet sua castra Cupido:
 Attice (crede mihi) militat omnis amans.
 Qua bello est habilis, Veneri quoque convenit, atque
 Turpe senex miles, turpe senilis amor.
 Quos petiere duces annos in milite forti,
 Hos petit in socio bella puella viro.
 Per vigilant ambo, terra requiescit uterque :
 Ille fores domina servat, at ille ducis.
 Militis officium longa est via : mitte puellam,
 Strenuus exempto sine sequetur amans.
 Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
 Flumina : congestas conteret ille nives.
 Nec freta pressurata tumidos causabitur Euros,

Ap

Aptaque vertendis sidera quaret aquis.
 Quis nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
 Et densa mistas perferet imbre nives ?
 Mittitur infestus alter speculator in hostes.
 In rivali oculos alter ut hoste tenet.
 Ille graves urbes, hic dura limen amica
 Obsidet : hic portas frangit, at ille fores.
 Saepe soporatos invadere profuit hostes,
 Cedere & armata vulgus inermem manu.
 Sic fera Threjicii ceciderunt agmina Rhesi.
 Et dominum capti deseruisti equi.
 Nempe maritorum somnis utuntur amantes,
 Et sua sopitis hostibus arma movent.
 Custodum transire manus, vigilumque catervas ;
 Militis, & miseri est semper amantis opus.
 Mars dubius, nec certa Venus, victique resurgunt :
 Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.
 Ergo desidium quicumque vocavit amorem,
 Desinat : ingenii est experientis amor.
 Ardet in abducta Briseide magnus Achilles :
 Dum licet, Argivas frangite Troes opes.
 Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma :
 Et galeam capiti quae daret, uxor erat.
 Summa ducum Atrides visa Priameide, fertur
 Menadis effusus obtupuisse comis.
 Mars quoque depresso fabrilis vincula sensit :
 Notior in caelo fabula nulla fuit.
 Ipse ego segnis eram, distinctaque in ocia natus :
 Mollierant animos lectus & umbra meos.
 Impulsi ignavum formosa cura puella,
 Lussit & in castris ara merere suis.
 Inde vides vigilem, nocturnaque bella gerentem :
 Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Eleg. X. Ad puellam, ne pro amore præmia poscat.

Qualis ab Europa Phrygiis advecta carinis
 Conjugibus belli causa duobus erat.
 Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
 Callidus in falsa lufit adulter ave.
 Qualis Amymone ficcis erravit in agris,
 Cum premeret summi verticis urna comas.
 Talis eras: aquilamque in te taurumque timebam,
 Et quidquid magno de love fecit amor.
 Nunc timor omnis abest, animique evanuit ardor:
 Nec facies oculos jam capit ista meos.
 Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
 Hac te non patitur causa placere mihi.
 Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
 Nunc mentis vitio leſa figura tua eſt.
 Et puer eſt, & nudus Amor: ſine ſordibus annos,
 Et nullas veſtes, ut ſit apertus, habet.
 Quid puerum Veneris pretio proſtare jubetis?
 Quo pretium condant, non habet ille ſinum.
 Nec Venus apta ſeris, Veneris nec filius armis:
 Non decet imbelles ara merere deos.
 Stat meretrix certo cuius mercabilis ære,
 Et miſeras juſſo corpore quarit opes.
 Devovet imperium tamen hac lenonis avari:
 Et quod vos facitis ſponte, coacta facit.
 Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
 Turpe erit, ingenium mitius eſſe ſeris.
 Non equa munus equum, non taurum vacca popo-
 Non aries placitam munere caprat ovem. (ſcit:
 Sola viro mulier ſtoliis exultat ademptis:
 Sola locat noctes, ſola locanda venit.
 Et vendit quod utrumque juvat, quod uterque pete-
 Et pretium, quanti gaudeat ipſa, facit. (bat:
 Que Venus ex aquo ventura eſt grata duobus:
 Altera cur illam vendit? & aliter emit?

Cur

Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
 Quam ſocio motu ſcemina virque ſerunt?
 Non bene conducti vendunt perjuria teſtes,
 Non bene ſelecti judicis arca pater.
 Turpe reos empta miſeros defendere lingua,
 Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
 Turpe tori reditu cenſus augere paternos,
 Et faciem lucro proſtituiſſe ſuam.
 Grata pro rebus merito debetur inemptis,
 Pro male conducto gratia nulla toro.
 Omnia conductor ſolvit: mercede ſoluta,
 Non manet officio debitor ille tuo.
 Parcite formoſa pretium pro nocte paciſci:
 Non habet eventus ſordida præda bonos.
 Non ſuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
 Ut premerent ſacra virginis arma caput.
 Ex quibus exierat, trajecit viſcera ferro
 Filius, & poenæ cauſa monile fuit.
 Nec tamen indignum eſt à divite munera poſci,
 Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
 Carpite de plenis pendentes vitibus uvæ:
 Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
 Officium pauper numeret, ſtudiūque, fidemque:
 Quod quis habet, domina conferat omne ſuæ.
 Eſt quoque carminibus meritas celebrare puellas,
 Dos mea: quam volui, nota ſit arte mea.
 Scinduntur veſtes, gemma franguntur & aurum:
 Carmina quam tribuent, ſama perennis erit.
 Nec dare, ſed pretium poſci dedignor & odi:
 Quod nego poſcenti, deſine velle, dabo.

Elegia XI. Ad Napen, ut paratas tabellas ad
 Corinnam perferat.

Colligere incertos, & in ordine ponere crimes
 Docta, nec ancillas inter habenda Nape.
 Inque miniſteriis ſurtiva cognita noctis

F 7

Vtilis

*Vilis, & dandis ingeniosa notis.
 Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
 Fida laboranti sæpe reperta mihi.
 Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
 Perfer, & obstantes sedula pelle moras.
 Nec silicium vena, nec durum in pectore ferrum,
 Sed tibi simplicitas ordine major inest.
 Credibile est, & te sensisse Cupidinis arcum:
 In me militia signa tuere tua.
 Si quæret quid agam, Sæpe noctis vivere dices:
 Cætera fert blanda cera notata manu.
 Dum loquor, hora fugit: vacua bene redda tabellæ:
 Verum continuo fac tamen ipsa legat.
 Aspicias oculos mando, frontemque legentis:
 Ex tacito vultu scire futura licet.
 Nec mora, perlectis rescribat multa iubeto:
 Odi cum late splendida cera vacat.
 Comprimat ordinibus versus: oculosque moretur
 Margine in extremo littera lassare tenendo?
 Quid digito opus est graphium lassare tenendo?
 Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.
 Non ego victrices lauro redimire tabellas:
 Nec Veneris media ponere in ade, morer.
 Subscribam, Veneri fidæ sibi Naso ministras
 Dedicat: at nuper vile fuistis acer.*

*Elegia XII. Tabellas, quas miserat, execra-
 tur, quod amica noctem negaret.*

Flete meos casus: tristes rediere tabella:
 Infelix hodie littera posse negat.
 Omina sunt aliquid: modo cum discedere vellet,
 Ad limen digitos restitit ista Nape.
 Missa foras iterum limen transire memento
 Cautius, atque alte sobria ferre pedem.
 Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabella:
 Tuque negaturis cera refera notis.

Quam

*Quam puto de longa collectam flore cicuta
 Melle sub infami Corsica misit apis.
 At tanquam minio penitus medicata ruebas:
 Ille color vere sanguinolentus erat.
 Profecta in trivitis jaceatis inutile lignum:
 Vosque rota frangat pratercurrentis onus.
 Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
 Convincam puras non habuisse manus.
 Præbuit illa arbor misero suspendia collo,
 Carnifici duras præbuit illa cruces.
 Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras,
 Vulturis in ramis, & strigis ova tulit.
 His ego commisi nostros infans amoros?
 Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
 Aptius hæc capiant vadamonia garrula cera,
 Quas aliquis duro cognitor ore legat.
 Inter Ephemeridas melius, tabulasque jacerent,
 In quibus absumptas fletet avarius opes.
 Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi,
 Auspicii numerus non erat ipse boni.
 Quid preceperat iratus? nisi vos cariota senectus
 Rodat, & immundo cera sit alba situ.*

Elegia XIII. Ad Auroram ne properet.

Iam super Oceanum venit à seniore marito,
 Flava pruinoso qua vehit axe diem.
 Quo properas Aurora? mane sic Memnonis umbras
 Annua solenni cade parentet avis.
 Nunc juvat in teneris domina jacuisse lacertis:
 Si quando lateri nunc bene juncta meo est.
 Nunc etiam somni pingues, & frigidus aer:
 Et liquidum tenui gutture cantat avis.
 Quo properas ingrata viris, ingrata puellis?
 Roscida purpurea supprime lora manu.
 Ante tuos ortus melius sua sidera servat
 Navita, nec media nescit an erret aqua.

Te

Te surgit (quamvis lassus) veniente viator,
Miles & armiferas aptat ad arma manus.

Prima subire jubes oneratos arva colonos,
Prima vocas tardos sub juga pavida boves.

Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Vt subeant tenere verbera seva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius ut verbi grandia damna ferat.

Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere uterque novus.

Tu ne feminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.

Omnia perpeterer: sed surgere mane puellas,
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?

Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet:
Nec fingerent vultus sidera mota tuos.

Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus.

Invidia quo properas? quod erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color:

Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?

Tu homo vellem de te narrare liceret:
Foemina non celo turpior ulla foret.

Illum dum refugis, longo quod marcet ab arvo,
Surgis ad invisas à sene mane rotas.

At si quem Cephalum manibus complexa teneres,
Clamares, Lente currite noctis equi.

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti consiliante seni.

Aspice quos somnos juveni donarii amato
Luna, nec illius forma secunda tua est.

Ipse deum genitor (ne te tam saepe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.

Iurgia finieram, scires audisse, rubebat:
Nec tamen est solito tardius orta dies,

Elegia XIV. Puellam consolatur, cui præ nimia
cura comæ deciderant.

Dicebam, desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.

At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contingerant inimum, qua patet usque, latus.

Quid, quod erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent.

Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leve deserta sub trabe necit opus.

Nec tamen ater erat, nec erat color aureus illis:
Sed quamvis neuter, mistus uterque color.

Qualem divosa madidis in vallibus Ida
Ardua direpto cortice cedrus habet.

Adde quod & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.

Non acus abruptis, non vallum pectinis illos:
Ornatix tuto corpore semper erat.

Ante meos oculos saepe est ornata, nec unquam
Brachia direpta saucia fecit acus.

Sape etiam nondum digestis mane capillis,
Purpureo jacuit semisopita toro.

Tum quoque erat neglecta decens, ut Thracia Bacche,
Cum temere in viridi gramine lassa jacet.

Cum graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala vexata quantâ tulere coma.

Quam se prabuerant ferro patienter & igni,
Vt fieret torto nexilis orbe sinus.

Clamabam: Scelus est istos, scelus, urere crines:
Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.

Vim procul hinc remove, non est qui debeat uri:
Erudit admotas ipse capillus acus.

Formosa periere comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.

Illis contulerim, quas quondam nuda Dione

Pingitur humenti sustinuisse manu.

Quid male compositos quereus perisse capillos?

Quid speculum mœstia ponis inepta manu?

Non bene consueris à te spectaris ocellis:

Vt placeas, debes immemor esse tui.

Non te cantate laferunt pellicis herba,

Non anus Æmonia perfida lavit aqua.

Non tibi vis morbi nocuit, procul omen abesto:

Non minuit densas invida lingua comas.

Facta manu, culpaque tua dispendia sentis:

Ipsa dabas capiti mista venena tuo.

Nunc tibi captiuos mittet Germania crines,

Culta triumphata munere genis eris.

O quam saepe comas aliquo mirante rubebis:

Et dices, Empta nunc ego merce probor.

Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram,

Fama tamen memini cum fuit ista mea.

Me miserum, lachrymas male continet: oraq; dextra

Protegit ingenuas picta rubore genas.

Sustinet antiquos gremio, spectatque capillos:

Hei mihi, non illo munera digna loco.

Collige cum vultu mentem, reparabile damnum est:

Postmodo nativum conspiciere coma.

*Elegia XV. Ad invidos, quod fama poetarum
sit perennis.*

Q*uid mihi livor edax ignavos objicis annos?*

Ingenique vocas carmen ineritis opus?

Non me more patrum, dum strenua sustinet atas,

Premia militia pulverulenta sequi.

Non me verbosas leges edificare, non me

Ingrato voces prostituisse foro.

Mortale est quod quaris opus: mihi fama perennis

Quaritur, ut toto semper in orbe canar.

Vivēt Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide,

Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.

Vivēt

Vivēt & Ascreus, dum mustis uva tumebit,

Dum cadet incurva falce rejecta seges.

Battiades toto semper cantabitur orbe:

Quamvis ingenio non valet, arte valet.

Nulla Sophocleo veniet jactura coturno:

Cum sole & luna semper Aratus erit.

Dum fallax servus, durus pater, improba lena

Vivēt, dum meretrix blanda, Menandrus erit.

Ennius arte carens, animosique Accius oris,

Casurum nullo tempore nomen habent.

Varronem, primamque ratem que nesciet atas?

Aureaque Æsonio terga petita duci:

Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,

Exitio terras cum dabit una dies.

Tityrus, & segetes, Æneiaque arma legentur,

Roma triumphati dum caput orbis erit.

Donec erunt ignes, arcusque Cupidinis arma,

Discentur numeri culte Tibulle tui.

Gallus & Hesperis, & Gallus notus Eois.

Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Ergo cum silices, cum dens patientis aratri

Deperant arvo, carmina morte carent.

Cedant carminibus reges, regumque triumphis:

Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo

Pocula Castalia plena ministret aqua.

Sustinetque coma metuentem frigora myrtum:

Atque ita sollicito multus amante legar.

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit:

Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.

Ergo etiam, cum me supremus adusserit ignis,

Vivam: parisque mei magna superstes erit.

Elegia I. Quod pro gigantomachia amores
scribere sit coactus.

HÆ quoque composui Pelignis natus aquosus,
ille ego nequitiæ Naso poeta mee.
Hoc quoque iussit amor, procul hinc procul est
Non estis teneris apta theatra modis. (severus)
Me legat in sponsi facie non frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego fascius arce,
Agnoscat flamma conscia signa sua.
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus,
Composuit casus iste poeta meos:
Ausus eram, memini, cœlestia dicere bella,
Centimanunque Gygen: Et satis oris erat.
Cum male se tellus ulta est, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
Iuppiter in manibus, Et cum Iove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret illo suo.
Clausit amica fores, ego cum Iove fulmen emisi:
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas, nil me tua tela iuvabant:
Clausula tuo majus janua fulmen habet.
Blanditias elegosque leves, mea tela, resumpsit:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguinea deducunt cornua Luna,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues,
Inque suos fontes versa recurrit aqua.
Carminebus cessere fores: insertaque possi,
Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profueris velox cantatus Achilles?
Quid pro me Ayaxes alter Et alter agent?
Quique tot errando, quot bello perdidit annos?
Raptus Et Amomus flebilis Hector equis?

At facies tenera ut laudata est sapa puella,
Ad vatem, pretium carminis ipsa venis.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina, non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete puella
Carmina, purpureus qua mihi dicitur Amor.

Elegia II. Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi
commisissæ laxiorem habeam.

Quem penes est dominam servandi cura Bagoe,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesternam vidi spatiantem luce puellam,
Illa, qua Danaï porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, misi, noctemque rogavi:
Rescripsit trepida, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat querenti, reddita causa est:
Quod nimium domina cura molesta tua est.
Si sapias ô custos, odium (mihi crede) mereri
Desine: quem metuit, quisque perisse cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim servare labores,
Vnde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castam, multis qua placet, ipse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem scripsisse putato.
Venerit ignotus: postmodo notus eat.
Ibit ut affectam, que non languebit, amicam
Vsat: iudiciis agra sis illa tuis.
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio stertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Ilim,
Quasiaris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduus commissi tollet honores:

Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
 Ille placet, versatque domum, nec verbera sentit:
 Ille placet domina, cetera turba jacet.
 Huic, vera ut lateant causa, finguntur ianes:
 Atque ambo domini, quod probat una, probant.
 Cum bene vir traxit vultum, rugasque coegit,
 Quod voluit fieri blanda puella, facit.
 Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat:
 Et lachrymas simulat, carnisquemque vocet.
 Tu contra objicies, qua tuto diluat illa:
 In vero, falso crimine deme fidem.
 Sic tibi semper bonos, sic alta pecunia crescet:
 Hac face, & exiguo tempore liber eris.
 Aspicias indicibus nexas per colla catenas,
 Squalidus orba fide pectora carcer habet.
 Quarit aquas in aquis, & poma fugacia captat
 Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
 Dum nimium servat custos lunonius lo,
 Ante suos annos occidit: illa dea est.
 Vidi ego compedibus liventia crura gerentem:
 Vnde vir incestum scire coactus erat.
 Poena minor merito: nocuit mala lingua duobus:
 Vir doluit: fama damna puella tulit.
 (Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
 Nec quinquam, quamvis audiat illa, iurant.
 Seu tepet, indicium securas prodis ad aures:
 Sive amat, officio fit miser ille tuo.
 Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur:
 Iudicis illa sui tuta favore venit.
 Viderit ipse licet, credet tamen ille neganti:
 Damnabitque oculos, & sibi verba dabit.
 Aspiciet domina lachrymas, plorabit & ipse:
 Et dicet, poenas garrulus iste dabit.
 Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
 Adsunt, in gremio iudicis illa sedet.
 Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus

Toxica,

Toxica, non stricto fulminat ense manus.
 Querimus, ut tuto per te possimus amare:
 Quid precibus nostris mollius esse potest?

Elegia III. Ad Eunuchum servantem dominam.

H Ei mihi quod dominā nec vir nec sœmina ser-
 Mutua nec Veneris gaudia nosse potes. (vas:
 Qui primus pueris genitalia membra recidit,
 Vulnera qua fecit, debuit ipse pati.
 Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses,
 Si tuus in quavis praecepisset amor.
 Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
 Bellica non dextra convenit hasta tua.
 Ista mares tractant: tu spes deponere viriles:
 Sunt tibi cum domina signa ferenda tua.
 Hanc imple meritis, hujus tibi gratia proficit:
 Si careas illa, quis tuus usus erit?
 Est etiam facies sunt apti lusuibus anni:
 Indigna est pigro forma perire sinu.
 Fallere te potuit, quamvis habere molestus:
 Non caret effectū, quod voluere duo.
 Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus:
 Dum bene ponendi munera tempus habes.

Elegia IV. Quod amet mulieres, cuiuscunque
foras sint.

N On ego mendosos ausim defendere mores,
 Falsaque pro vitiiis arma movere meis.
 Confiteor, si quid prodest delicta fateri:
 In mea nunc demens crimina passus eo.
 Odi, nec possum cupiens non esse quod odi:
 Hen quam quod studeas ponere, ferre grave est.
 Nam desunt vires ad me mihi, jusque regendum:
 Ausferor ut rapida concita puppis aqua.
 Non est certa meos qua forma invitet amores:
 Centum sunt causæ, cur ego semper amem.

Sive

Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos,
 Vror, & insidia sunt pudor ille mea.
 Sive procax aliqua est, capior, quia rustica non est:
 Spemque dat in molli mobilis esse toro.
 Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas:
 Velle, sed ex alto dissimulare puo.
 Sive est docta, placet raras dotata per artes:
 Sive rudis, placita est simplicitate sua.
 Est que Callimachi prae nostris rustica dicat
 Carmina: cui placeo, proinus illa placet.
 Est etiam, qua me vatem, & mea carmina culpet:
 Culpanis cupiam sustinuisse femur.
 Moliter incedit, motu capit: altera dura est,
 At poterit tacto mollior esse viro.
 Hac quia dulce canit, flectique facilissima vocem,
 Oscula cantanti raptim dedisse velim.
 Hac querulas habili percurrit pollice chordas:
 Tam doctas quis non possit amare manus?
 Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit:
 Et tenerum molli torquet ab arte latus.
 Ut taceam de me, qui causa tangor ab omni:
 Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
 Tu, quia tam longa es, veteres heroidas aquas,
 Et potes in toto multa jacere toro.
 Hac habilis brevitate sua est, corrumpor utraque:
 Conveniunt voto longa brevisque meo.
 Non est culta, subit quid culta accedere possit:
 Ornata est, dotes exhibet ipsa suas.
 Candida me capiet, capiet me flavia puella:
 Est etiam in fusco grata colore Venus.
 Seu pendens nivea pulli cervicis capilli,
 Leda fuit nigra conspicienda coma.
 Seu flavent: placuit croceis Aurora capillis.
 Omnibus historiis se meus aptat amor.
 Me nova sollicitat, me tangit serior atas:
 Hac melior specie, moribus illa placet.

Demi.

Denique quas tota quisquam probat urbe puellas
 Noster in has omnes ambitiosus amor.

Elegia V. Ad amicam corruptam.

Nillus amor tanti est: ab eas pharetrate Cupido:
 Ut mihi sint toties maxima vota mori.
 Vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor,
 Hei mihi perpetuum nata puella malum.
 Non mihi decepta nudant tua facta tabella:
 Nec data furtive munera crimen habent.
 O utinam arguerem sic, ut non vincere possem:
 Me miserum quare tam bona causa mea est?
 Felix qui quod amat, defendere fortiter audeat:
 Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
 Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
 Cui petitur victa palma cruenta rea.
 Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
 Sobrius apposito crimina vestra mero.
 Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
 Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
 Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
 Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
 Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
 Verbaque pro certis iussa valere notis.
 Iamque frequens terat mensa conviva relicta:
 Compositi juvenes unus & alter erant.
 Improbaturum vero iungentes oscula vidi:
 Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
 Qualia non fratri tuleris germana severo,
 Sed tuleris cupido mollis amica viro.
 Qualia credibile est non Phœbum ferre Diana,
 Sed Venerem Marti saepe tulisse suo.
 Quid facis? exclamo, quo nunc mea gaudia differs?
 Insicam dominas in mea iura manus?
 Hac tibi sunt mecum, mihi sunt communia tecum:
 In bona cur quisquam tertius ista venit?

G

Hac

Hæc ego, quæque dolor lingue distulavi : at illi
 Conscia purpureus venit in ora pudor.
 Quale coloratum Tithoni conjuge cælum
 Subruber, aut sponso visa puella novo.
 Quale rose fulgent inter sua lilia mista,
 Aut ubi cantatis Luna laborat equis.
 Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
 Maonis Assyrum foemina tinxit ebúr.
 Hic erat, aut aliquis, color ille, similimus horum:
 Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
 Spectabat terram, terram spectare decebat:
 Mæsta erat in vultu, mæsta decenter erat.
 Sicut erant, & erant comptis, laniare capillos:
 Et fuit in teneris impetibus ire genas.
 Vi faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
 Defensa est armis nostra puella suis.
 Qui modo savus eram, supplex utroque rogavi,
 Oscula ne nobis deteriora daret.
 Risit. & ex animo dedit oscula, qualia possent,
 Excutere irato tela trifidula lovi.
 Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter:
 Et volo non ex hæc illa fuisse nota.
 Hæc quoque, quam docui, multo meliora fuerunt:
 Et quiddam visa est addidisse novi.
 Quod nimium placere malum est, quod tota labellâ
 Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
 Nec tamen hoc unum doleo, non oscula tantum
 Iuncta queror : quamvis hæc quoque, iuncta queror.
 Illa nisi in lecto nusquam potuere doceri:
 Nescio quis precium grande magister habet.

Elegia V I. In mortem Psittaci.

Psittacus, Eois ales mihi missus ab Indis,
 Occidit : exequias ferte frequenter a ves.
 Ire pia volucres, & plangite pectora pennis:
 Et rigido teneras ungue notate genas.

Hor.

Horrida pro mæstis lanietur pluma capillis,
 Pro longa resonent carmina vestra tuba.
 Quid scelus Ismarii quereris Philomela tyranni?
 Expleta est annis ista querela suis.
 Alitis in rara miserum divertite fumus:
 Magna, sed antiqua est causa doloris Irys.
 Omnes qua liquido libratis in aere pennas,
 Tu tamen ante alias turtur amice dole.
 Plena fuit vobis omni concordia vita,
 Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
 Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Orestis,
 Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
 Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
 Quid vox mutandæ ingeniosa sonis?
 Quid juvat, ut datus es, nostra placuisse puella?
 Infelix avium gloria nempe jaces.
 Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro Pumica nostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales,
 Reddebas blæso tam bene verba sono.
 Raptus es invidia : non tu fera bella movebas:
 Garrulus, & placida pacis amator eras.
 Ecce coturnices inter sua prælia vivunt:
 Forstân & sunt inde frequenter anis.
 Plenus eras minimo : nec præ sermonis amore,
 In multos poterant ora vacare cibos.
 Nux erat esca tibi, causæque papavera somni:
 Pellebatque suum simplicis humor aqua.
 Vivit edax vultur, ducitque per aera gyros
 Milvius, & pluvia gracullus auctor aquæ.
 Vivit & armifera cornix in visa Minerva,
 Illa quidem scelis vix moritura novem.
 Occidit illa loquax humane vocis imago
 Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
 Optima prima fere manibus rapiuntur avaris:
 Implentur numeris deteriora suis.

G 2

Tristis

Tristia Phylacida Thersites funera vidit:
Iamque cinis, viris fratribus, Hector erat.
Quid resuram timida pro te pia vota puella?
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux venit, non exhibitura sequentem,
Et stabat vacua jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua, Corinna vale.
Colle sub Elysiis nigra nemus ilice frondet,
Vadique perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscena quo prohibentur aves.
Illic innocui late pascuntur olores,
Et vivax Phoenix unica semper avis.
Explicat ipsa suas ales Isonomia pennas:
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psitacus has inter nemorali sede receptus
Convertit volucres in sua vota pius.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso domina placuisse sepulchro:
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

Elegia VII. Amica se purgat, quod ancillam non amet.

Ergo ego sufficiam reus in nova carmina semper:
Vs vincam: toties dimicuisse pudet.
Sive ego marmorei respexi summa theatri:
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida seu tacito vidit me femina vultu:
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudari, miseros petis ungue capillos:
Si culpo, crimen dissimulare putas.
Sive color bonus est, in te quoque frigidus esse:
Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem modo conscius esse:

Æquo

Æquo animo pœnam qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas. credendoque omnia frustra,
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice, ut auritus miseranda sortis assellus
Affiduo domitus verberare, tardus eat.
Ecce tuum solers caput exornare Cypassis,
Obicitur domina contemnerasse torum.
Dii melius, quam me, si sit peccasse libido,
Sordida contempta sortis amica iuuet.
Quis Veneris famula connubia liber inire,
Tergaque completi verberare secta velit?
Adde quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Silicet ancillam, que sit tibi fida, rogarer?
Quid, nisi ut indicio junctâ repulsa foret?
Per Venerem iuro, puerique volatilis arcus,
Me non admisi criminis esse reum.

Elegia VIII. Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

Comendis in mille modis perfectâ capillis,
Comere sed solas digna Cypassi deas:
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apra quidem domina, sed magis apta mihi:
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapsus in illo
Furtiva Veneris conscia signa dedi.
Quid, quod in ancillam si quis delinquere possit:
illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancilla facie Briseides arsit:
Serva Mycenæo Phœbas amat a duci.
Nec sum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Vi tamen iratos in te defixit ocellos,
Vidit te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refert, praesentior ipse

G 3

Per

Per Veneris feci numina magna fidem.
 Tu dea, tu iubeas animi perjuria nostri
 Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
 Pro quibus officis precium mihi dulce repende,
 Concubitus hodie fusca Cypassi tuos.
 Quid venius? fingisque novos ingrata timores?
 Est unum ē dominis promeruisse satis.
 Quod si stulta negas, index antea cta fatebor,
 Et veniam culpa proditor ipse mea.
 Quoque loco fuerim tecum, quotiesque Cypassi
 Narrabo domina, quotique, quibusque modis.

Elegia IX. Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
 O in corde meo desidiose puer.
 Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
 Ladis? & in castris vulneror ipse tuis?
 Cur tua saxa urit, figit tuus arcus amicos?
 Gloria pugnantes vincere maior erat.
 Quid non Amonius, quem cuspidē perculis heros,
 Cum petiit, medica postmodo iuvit ope?
 Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
 Semper & inventis ulteriora petit.
 Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma,
 Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
 Quia iuvat in nudis hamata recondere tela
 Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
 Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puella:
 Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
 Roma, nisi immensum vires promosset in orbem:
 Stramineis esset nunc quoque densa casis.
 Fessus in acceptos miles deducitur agros:
 Tutaque deposito poscitur ense, rudis.
 Longaque subductam celant navalia pinum:
 Mittitur in saltus carcere liber equus.
 Me quoque, qui toties merni sub amore puella,

De

Desundum placide vivere tempus erat.
 Vive deus posito si quis mihi dicat amore:
 Deprecet: usque adeo dulce puella malum est.
 Cum bene peritum est, animique revanuit ardor,
 Nescio quo misera turbine mentis agor.
 Ut rapit in praeceps dominum, spumantia frustra
 Frena retentantem, durior oris equus:
 Ut subitus prope jam pressa tellure carinam
 Tangentem portus ventus in alta rapit:
 Sic me saepe refert incerta Cupidinis aura,
 Nōi aequē purpureus tela resumit amor.
 Fige puer: positis nudus tibi praebeor armis:
 Hic tibi sunt vires: hic tua dextera facit:
 Huc tanquam iussa veniant jam sponte sagitta:
 Vix ullis pra me nota pharetra tua est.
 Infelix, tota quicumque quiescere nocte
 Sustinet: & somnos premia magna vocat.
 Stulte quid est somnus, gelida nisi mortis imago?
 Longa quiescendi tempora fata dabunt.
 Me modo decipiant voces fallacis amica:
 Sperando certe gaudia magna feram.
 Et modo blandit: dicat: modo iurgia nescit:
 Saepē fruar domina: saepē repulsus eam.
 Quod dubius Mars est, per te privigne Cupido est:
 Et movet exemplo vitricus arma tuo.
 Tu levis est, multoque tuis ventosior alis:
 Gaudiaque ambigua dasque negasque fide.
 Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido,
 Indeserta meo pectore regna gere.
 Accedat regno nimium vaga turba puella:
 Ambobus populus sic venerandus eris.

Elegia X. Ad Gracinum, quod eodem
 tempore duas amet.

Tibi, tu certe (memini) Gracine negabas,
 Vno posse aliquem tempore amare duas.

Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
 Ecce duas uno tempore solus amo.
 Vitaeque formosa est, operosa cultibus amba:
 Artibus in dubio est, hac sit, an illa prior.
 Pulchrior hac illa est, hac est quoque pulchrior illa:
 Et magis hac nobis, & magis illa placet.
 Errat, ut à venis discordibus acta phaselus:
 Dividuumque tenent alter & alter amor.
 Quid geminas Erycin a meos sine fine dolores?
 Non erat in curas una puella satis?
 Quid folia arboribus? quid pleno sidera caelo?
 In freta collectas alta quid addis aquas?
 Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem:
 Hostibus eveniat vita severa meae.
 Hostibus eveniat, vacuo dormire cubili,
 Et medio late ponere membra toro.
 At mihi saevus amor somnos abrumpat inertes,
 Siquae mei lecti non ego solus onus.
 Me mea disperdat nullo prohibente puella,
 Si satis una potest: si minus una, dua.
 Sufficiant gracies, non sunt sine viribus, artus:
 Pondere, non nervis corpora nostra carent.
 Et lateri dabit in vires alimentum voluptas:
 Decepta est opera nulla puella mea.
 Sape ego lassiva consumpsi tempora noctis:
 Vitilis, & forti corpore mane fui.
 Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
 Di faciant leti causa sit ista mei.
 Induat adversis contraria pectora telis
 Miles: & aeternum sanguine nomen eruat.
 Quarat avarus opes: & que lassarit eundo
 Equora, perjuro naufragus ore bibat.
 At mihi contingat Veneris languescere motus:
 Cum moriar, medium solvar & inter opus.
 Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat:
 Conveniens vita mors fuit ista tua.

Elegia XI.

Elegia XI. Ad amicam navigantem.

Prima malas docuit, mirantibus aquoris undas,
 Peliaque pinus vertice caesa vias.
 Qua concurrentes inter temeraria cautes,
 Conspiciam fulvo vellere vexit ovem.
 O utinam, nequis remo freta longa moveret:
 Argo funestas pressa bibisset aquas.
 Ecce fugit notumque torum, patriosque penates,
 Fallaceque vias ire Corintha parat.
 Quid tibi me miserum Zephyros, Eurosque timebo?
 Et gelidum Boream, precipitemque Notum?
 Non illic urbes, non tu mirabere sylvas:
 Vna est injusti carula forma maris.
 Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos
 Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
 Littora marmoreis pedibus signate puella:
 Haerens est tutum, cetera caeca via est.
 Et vobis alii ventorum proelia narrent:
 Quas Scylla inflectit, quasve Charybdis aquas.
 Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
 Quo lateant Syrtes magna minorque sinu.
 Hac alii referant: at vos quod quisque loquatur,
 Credite: credenti nulla procella nocet.
 Sero respicitur tellus, ubi fune soluto,
 Currit in immensum panda carina salum.
 Navita sollicitus & ventos horret iniquos:
 Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.
 Quod si concussas Triton exasperet undas,
 Quam tibi sit toto nullus in ore color.
 Tum generosa voces fecunda sidera Leda,
 Et felix dicas, quam sua terra tenet.
 Tutius est forisve torum, legisse libellos,
 Threiciam digitis increpuisse lyram.
 At si vana ferunt volucres mea verba procella:
 Aequa tamen puppi sit Galathea tua.

G 5

Vestrum

Vestrum crimen erit talis jactura puella,
 Nereidaeque dea Nereidumque pater.
 Vade memor nostri, vento reditura secundo:
 Impleat illa tuos fortior aura sinus.
 Tunc mare in hac magnus proclinet littora Nereus:
 Huc venti spectent, huc agat aestus aquas.
 Ipsa roges, Zephyri veniant in linthea pleni:
 Ipsa tua moveas turgida vela manu.
 Primus ego aspiciam notam de littore puppim:
 Et dicam, Nostros advehit illa deos.
 Excipiamque humeris: & multa sine ordine carpam
 Ostula, pro reditu victima vota cader.
 Inqua tori formam molles sternerent arena:
 Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
 Illic appositio narrabis multa Lyxo,
 Pene sit ut mediis obruta navis aquis.
 Dumque ad me properas, nec iniqua tempora noctis,
 Nec te precipites extimuisse Notos.
 Omnia pro veris credam, sint facta licebit:
 Cur ego non votis blandiar ipse meis?
 Hac mihi quamprimum caelo nitidissimus alto
 Lucifer admisso tempora portet equo.

Elegia XII. Exultat quod amica potitus sit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
 Vicinices, in nostro est ecce Corinna sinu.
 Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes,
 Servabant; ne qua posset ab arte capi.
 Hac est praecipuo victoria digna triumpho:
 In qua, quaecunque est, sanguine praeda caret.
 Non humiles muri, non parvis oppida fossis
 Cincta: sed est ductu capta puella meo.
 Pergama cum eaderent bello superata bilistri:
 Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
 At mea seposita est, & ab omni milite discors
 Gloria: nec titulum saeneris alter habet.

Me

Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
 Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
 Nec casum fortuna meus immiscuit actis.
 Huc ades o cura parte triumphae meae.
 Nec belli nova causa mei: nisi rapta fuisset
 Tyndaris, Europa pax, Asiaque foret.
 Faemina sylvestres Lapithas, populumque bisformem,
 Turpiter apposito vertit in arma mero.
 Faemina Trojanos iterum nova bella movere
 Impulit, in regno iuste Latine tuo.
 Faemina Romanis etiam nunc urbe recenti
 Immisit soceros, armaque secula dedit.
 Vidi ego pro nivea pugnantes conjugem & auros:
 Spectatrix animos ipsa juvenem dabat.
 Me quoque qui multos, sed me sine cade, Cupido
 Iussit militia signa movere sua.

Elegia XII. Ad Isidem, ut patientem
 Corinnam juvet,

Dum labefactat onus gravidam temeraria ventris,
 In dubio vite lassae Corinna jacet.
 Illa quidem clam me tantum molita pericli
 Ira digna mea est: sed cedit ira metu.
 Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
 Est mihi pro facto saepe, quod esse potest.
 Ipsi Paratonis, genitaliaque arva Canopi
 Quae solis, & Memphim, palmiferamque Pharon;
 Quaque celer lato Nilus delapsus ab alveo
 Per septem portus in maris exit aquas.
 Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
 Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
 Pigraeque labatur circum donaria serpens,
 Et comes in pompa corniger Apis eat:
 Huc adhibe vultus, & in una parce duobus:
 Nam vitam domina tu dabis, illa mihi.
 Saepe tibi meruit certis operata diebus,

G 6

Quem

Quis cingit lauros Gallica turba tuas.
 Tuque laborantes utero miserata puellas,
 Quarum tarda latens corpora tendit onus.
 Lenis ades, precibusque fave Lucina puella:
 Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
 Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
 Ipse feram ante tuos munera votæ pedes.
 Adjiciam titulum, Servata Naso Corinna:
 Tu modo fac titulo, muneribusque locum.
 Si tamen in tanto fas est monuisse timore,
 Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

Elegia XIV. In amicam, quod abortivum
 ipsa fecerit.

Quid juvat immunes belli cessare puellas?
 Nec fera peltatas agmina velle sequi?
 Si sine Marte suis patiuntur vulnera telus:
 Et cæcas armant in sua fata manus?
 Qua prima instituit teneros avellere foetus,
 Militia fuerat digna perire sua.
 Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
 Sternetur pugna tristis arena tua?
 Si mos antiquis placuisset matribus idem,
 Gens hominum vitio deperitura fuit.
 Quique iterum jaceret generis primordia nostri
 In vacuo lapides orbe, parandus erat.
 Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
 Ista recusasset pondera ferre Theris?
 Illa si tumido geminis in ventre necasset:
 Casurus domina conditor Urbis erat.
 Si Venus Æneam gravida tenerasset in alvo:
 Caesaribus tellus orba futura fuit.
 Tu quoque cum posses nasci formosa, perisses,
 Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
 Ipse ego cum fuerim melius periturus amando,
 Vidissem nullos matre negante dies.

Quid

Quid plenam fraudas vitæ crescentibus urvis?
 Pomæque crudeli vellis acerbæ manu?
 Sponte sua matura fluent: sine crescere nata:
 Est pretium parvæ non leve, vitæ, moræ.
 Vestra quid effoditis subjectis viscera telus?
 Et nondum natis dira venena datis?
 Colebida vesper sam puerorum sanguine culpant,
 Atque sua cesum matre queruntur Itym.
 Viraque sæva parens, sed tristibus utraque causis
 Iactura socii sanguinis ulta virum est.
 Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason,
 Figere sollicita corpora vestra manu?
 Hac neque in Armeniis tigres fecere latebris,
 Perdere nec foetus ausa leæna suos.
 At tenera faciunt, sed non impune, puella:
 Sape suos utero quæ necat, ipsa perit.
 Ipsa perit, ferturque rogo resoluta capillos:
 Et, merito, clamant, qui modo cumque vident.
 Ista sed ætherias vaneſcant dicta per auras:
 Et sint ominibus pondera nulla meis.
 Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
 Et satis est, poenam culpa secunda ferat.

Elegia XV. Ad anulum, quem dono
 amicæ dedit.

Annule formosæ digitum vincituræ puellæ,
 In quo censendum nil nisi dantis amor:
 Munus eas gratum: te lata mente receptum
 Protinus articulis induat illa suis.
 Tam bene convenias, quam mecum convenis illi:
 Et digitum iusto commodus orbe teras.
 Felix à domina tractaberis annule nostra:
 Invideo donis jam miser ipse meis.
 O utinam subito fieri mea munera possem
 Artibus Ææa, Carpathiique senis.
 Tunc ego te cupiam domina tetigisse papillas,

G 7

Et

Et lavam tunicis inferuisse manum.
 Elabar digito, quamvis angustus, & haerens :
 Inque sinum mira lapsus ab arte cadam.
 Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas :
 Neve tenax ceram, siccaque gemma trahat.
 Humida formosa tangam prius ora puella :
 Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
 Si dabor, ut condar loculis, exire negabo,
 Astringens digitos orbe minore tuos.
 Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futuro :
 Quodve tener digitus ferre recuset onus :
 Me gere, cum calidis persundes imbribus artus :
 Damnaque sub gemma perfer euntis aquae.
 Sed puto, te visa mea membra libidine surgent :
 Et peraget partes annulus ipse viri.
 Irrita quid voveo ? parvum proficiscere munus :
 Illa datam tecum sentiat esse fidem.

Elegia XVI. Ad amicam, ut ad rura sua
 veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
 Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
 Sol licet adamoto tellurem fidere findat :
 Et micet Icarii stella proterva canis.
 Arva pererrantur Peligna liquentibus undis :
 Et vires in tenero fertis herba solo.
 Terra ferax Cerere, multoque feracior uvis :
 Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager.
 Perque resurgentes rivis labentibus herbas
 Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
 At meus ignis adest, verbo peccavimus uno :
 Quae movet ardores, est procul : ardor adest.
 Non ego, si medius Polluce & Castore ponar,
 In coeli sine te parte fuisse velim.
 Solliciti jaceant, terraque premantur iniqua,
 In longas orbem qui secure vias.

At

At juvenum comites jussissent ire puellas :
 Sic fuit in longas terra secanda vias.
 Tunc mihi, si premerem ventosas horridus alpes :
 Durum, cum domina molle fuisset iter.
 Cum domina Libycas ausim perumpere Syrteis :
 Et dare non equis vela ferenda Notis.
 Nec qua virgineo portentia sub inguine latrant.
 Nec timeam vestros curva Malea sinus.
 Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
 Fundit, & effusas ore receptat aquas.
 Quod si Neptuni ventosa potentia vincat :
 Et subventuros auferat unda deos.
 Tu nostris niveos humeris imponelacertos :
 Corpore nos facili dulce feremus onus.
 Sape petens Hero juvenis transnaverat undas :
 Tunc quoque transisset : sed via ceca fuit.
 At sine te, quamvis operosi vitibus agri
 Me teneant : quamvis amnibus arva natent.
 Et vocet in rivis currentem rusticus undam :
 Frigidaque arboreas mulceat asura comas.
 Non ego Pelignos videor celebrare salubres :
 Non ego natalem, rura paterna, locum :
 Sed Scythiam, Cilicæq; feros, virideseque Britannos,
 Quaque Prometheo saxa cruore rubent.
 Vltimus amat vitem vitis non deserit ulmum :
 Sepavor à domina cur ego saepe mea ?
 At mihi te comitem jurabas usque futuram,
 Per me, perque oculos, fœdera nostra, tuos.
 Verba puellarum foliis leviora caducis :
 Irritæ aquæ, ut visum est, ventus & unda ferunt.
 Si qua mei tamen est in te pia cura relictæ,
 Incipe pollicitis addere facta tuis.
 Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis,
 Ipsa per admissas concute lora iugas.
 Aut vos, cum veniet, tumidi subsidite montes :
 Et faciles curvis vallibus este via.

Elegia XVII.

Elegia XVII. Quod Corinna soli sit serviturus.

Siquis erit, qui turpe putet servire puella,
 Illo convincar iudice turpis ego.
 Sim licet infamis, dum me moderantius urat,
 Qua Paphon, & fluctu pulsa Cythera tenet.
 Atque utinam domina mitis quoque prada fuisset:
 Formosa quoniam prada futurus eram.
 Dat facies animos, facie violenta Corinna est:
 Me miserum, cur est tam bene nota sibi?
 Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus:
 Nec nisi compositam se prius illa videt.
 Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum,
 (O facies oculos nata tenere meos.)
 Collatam iccirco tibi me contemnere debes:
 Aptari magnis inferiora licet.
 Creditur & Nymphe mortalis amore Calypso
 Capta, recusantem detinuisse virum.
 Credimus aquoream Pothio Nereida regi,
 Egeriam nostro concubuisse Numa.
 Vulcano Venerem: quamvis incude relicta,
 Turpiter obliquo claudicet ille pede.
 Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
 Iungitur herous cum brevior modo.
 Tu quoque me, mea lux, in quolibet accipe leges:
 Te decet in medio iura dedisse toro.
 Non tibi crimen ero, nec quo latere remoto:
 Non erit hic nobis inficiandus amor.
 Sunt mihi pro magno felicia carmina censu,
 Et multa per me nomen habere volunt.
 Novi aliquam, qua se circumferat esse Corinnam:
 Vt fiat, quid non illa dedisse velit?
 Sed neque diversi ripa labuntur eadem,
 Frigidus Eurotas, populiferque Padus.
 Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis:
 Ingenio causas tu dabis una meo.

Elegia XVIII.

Elegia XVIII. Ad Macrum, quod de amoribus scribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
 Primaque juratis induis arma viris:
 Nos Macer ignava Veneris cessamus in umbra,
 Et tener ausuros grandia frangit amor.
 Sape mea dixi, Tandem discede, puella:
 In gremio sedit protinus illa meo.
 Sape, pudet, dixi: lachrymis vix illa retentis,
 Me miseram, cur te, dixit, amare pudet?
 Implicuitque suos circum mea colla lacertos:
 Et, qua me perdunt, oscula mille dedit.
 Vincor, & ingenium sumptis revocatur ab armis:
 Resque domi gestas, & mea bella cano.
 Sceptira tamen sumpsi, curaque tragedia nostra
 Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
 Risit Amor pallantem meam, pictosque cothurnos,
 Sceptraque privata tam cito sumpta manu.
 Hinc quoque me domina numen deduxit iniqua:
 Deque cothurnato vate triumphat Amor.
 Quod licet, aut artes teneri profitemur Amoris:
 Hei mihi preceptis torqueor ipse meis.
 Aut quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
 Scribimus: & lachrymas Phyllis relicta tuas.
 Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iason,
 Hippolytique parens, Hippolytusque legant.
 Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensen
 Dictat, & Aonia Lesbis amica lyra.
 Quam cito de toto rediit celer orbe Sabinus?
 Scriptaque diversis rettulit ille locis?
 Candida Penelope signum cognovit Vlyssis:
 Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
 Iam pius Aeneas misera rescriptis Elise:
 Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.
 Tristis ad Hypsipylem ab Iasone littera venit,

Dat

Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
 Nec tibi, qua tutum, vati Macer arma canenti
 Aureus in medio Marte taceat amor.
 Et Paris est illic, & adultera nobile crimen:
 Et comes extincto Laodomeja viro.
 Si bene te novi, non bella libentius istis
 Dicis: & à vestris in mea castra venis.

Eleg. XIX. Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

Si tibi non opus est servata stulte puella:
 At mihi fac serves, quo magis ipse velim.
 Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius irit.
 Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
 Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
 Et faciat voto rara repulsa locum.
 Quid mihi fortuna, que nunquam fallere possit?
 Nil ego, quod nullo tempore ladat, amo.
 Viderat hoc in me vitium versuta Corinna:
 Quaque capi possem, callida norat opem.
 Ah quoties sani capitis mentita dolorem,
 Cunctantem tarso jussit abire pede.
 Ah quoties sinxit culpam: quantumque licebat,
 Insonitis speciem præbuit ipsa nocens.
 Sic ubi vexarat, tepidoque refoverat ignes:
 Rursus erat votis comis, & apta meis.
 Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat?
 Oscula (dii magni) qualia, quotque dabat?
 Tu quoque, que nostros rapuisti nuper ocellos:
 Sæpe face insidias, sæpe rogata nega.
 Et sine me ante tuos projectum in limine postes
 Longa pruinosa frigora nocte pati.
 Sic mihi durat amor, longoque adolescit in annos:
 Hoc juvat, hæc animi sunt alimenta mei.
 Pinguis amor, nimiumque potens, in tadia nobis
 Vertitur: & stomacho, dulcis ut esca, nocet.
 Si nunquam Danaen habuisset æthere turris,

Non

Non esset Danae de Iove facta parens.
 Dum servat luno mutatam cornibus lo,
 Facta est, quam fuerat, gravior illa Iovi.
 Quod licet, & facile est, quisquis cupit, arbore frondes
 Carpat, & e medio flumine potet aquam.
 Si qua volet regnare diu, deludat amantem:
 Hei mihi, ne monitis torquear ipse meus.
 Quo libet eveniat: nocet indulgentia nobis:
 Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
 At tu formosa nimium secure puella,
 Incipe jam prima claudere nocte domum.
 Incipe, quis furtim toties tua limina pulset,
 Querere: quid latent nocte silente canes.
 Quas ferat, & referat solers ancilla tabellas:
 Cur toties vacuo secubet illa tero.
 Mordeat ista tuas aliquando cura medullas:
 Detque locum nostris, materiamque dolis.
 Ille potest vacuo furari in littore arenas,
 Vxorem stulti si quis amare potest.
 Iamque ego premonéo: nisi tu servare puellam
 Incipis, incipiet desinere esse mea.
 Multa, diuque tuli: speravi sæpe futurum,
 Cum bene servasses, ut bene verba darem.
 Lentus es, & pateris nulli patiendæ marito:
 At mihi concessi fructus amoris erit.
 Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
 Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
 Nil metuum? per nulla traham suspicia somnos?
 Nil facies, cur te iura perisse velim?
 Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
 Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
 Quin alium, quem tanta juvet patientia, quare.
 Me tibi rivalem, si juvat, esse veta.

A M O R V M LIBER III.

Elegia I. Deliberatio Poetae, utrum Elegos per-
gat scribere, an potius Tragedias.

Stat vetus, & multos incidua sylva per annos:
Credibile est illi numen inesse loco.

Fons sacer in medio speluncaq; pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.

Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quarebam Musa moveret opus.

Venit odoratos Elegeia nexa capillos,
Et puto pes illi longior alter erat.

Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis:
In pedibus vitium causa decoris erat.

Venit & ingenti violenta Tragedia passu.
Fronte coma torva, palla jacebat humi.

Leva manus sceptrum late regale tenebat:
Lydius apta pedum vincula cothurnus erat.

Hac prior, ecquis erit, dixit, tibi finis amoris?
O argumenti lente poeta tui.

Nequitiam vinosa tuam convivium narrant:
Narrant in multas compita secta vias.

Saepe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait, Hic hic est, quem ferus urit amor.

Fabula (nec sentis) tota jactaris in urbe:
Dum tua praterito facta pudore refers.

Tempus erat thyrsos pulsum graviore moveri:
Cessatum satis est, incipe majus opus.

Materia premis ingenium: cane facta virorum.
Hac animo, dices, arca digna meo est.

Quod tenera cantent, lusit tua musa, puella:
Primaque per numeros acta juvenis suos.

Nunc habeam per te Romana Tragedia nomen:
Implebit leges spiritus iste meas.

Hactenus, & movit pictis inmixta cothurnis

Densum caesare terque quaterque caput.

Altera (si memini) limis subrisit ocellis:

Fallor? an in dextra myrtea virga fuit?

Quid gravibus verbis animosa Tragedia (dixit)

Me premis? an nunquam non gravis esse potes?

Imparibus tamen es numeris dignata moveri:

In me pugnasti, versibus usa meis.

Non ego consulerim sublimia carmina nostris:

Obruit exiguas regia vestra foras.

Sum levis, & mecum levis est mea cura Cupido:

Non sum materia fortior ipsa mea.

Rustica sit sine me lascivi mater Amoris:

Huic ego proveni lena comesque dea.

Quam tu non poteris duro reserare cothurno,

Hec est blanditiis janua laxa meis.

Et tamen emeris plus quam tu posse, ferendo

Multa, supercilio non patianda tuo.

Per me decepto didicisti custode Corinna

Liminis obstricti sollicitare forem:

Delabique toro tunica velata soluta,

Atque impercussos nocte movere pedes.

Ah quoties foribus duris inissa pependi,

Non verita à populo praterente legi.

Quin ego me (memini) dum custos servus abires:

Ancilla missam delituisse sinu.

Quid, cum me munus natali misit? at illa

Rupit, & apposita barbara mersit aqua?

Prima tua movi felicia semina mentis:

Munus habes, quod te jam petiit ista, meum.

Desierat: coepi. Per vos utrasque rogamus,

In vacuas auras verba timentis eant.

Altera me scepro decoras, altoque cothurno,

Iam nunc contracto magnus in orbe soror.

Altera das nostro victurum nomen amoris:

Ergo ades, & longis versibus adde breves.

Exiguum vati concede Tragedia tempus:

*Tu labor aternus, quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam: teneri proferentur amores,
Dum vacat: a tergo grandius urget opus.*

Elegia II. Ad amicam, cursum equorum spectantem.

Non ego nobilium sedeo spectator equorum,
Cui tamen ipsa favēs, vincat ut ille precor.
Vi loquerer tecum, veni, tecumque sederem:
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te: spectemus uterque
Quod juvat: atque oculos pascat uterque suos.
O cuicumque favēs felix agitator equorum:
Ergo illi cura contigit esse tua?
Hoc mihi contingat: sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo: modo verberare terga notabo:
Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
Deque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quam pene Pelops Piseo concidit axe,
Dum spectat vultus Hippodameja tuos.
Nempe favore sua vicit tamen ille puella:
Vincamus domina quisque favore sua.
Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi:
Hac in lege loci commoda circus habet.
Tu tamen a dextra quicumque es, parce puella:
Contactu lateris ladiitur ista tui.
Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrabe crura,
Si pudor est: rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demissa jacent tua palia terra:
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida vestis eras, qua tam bona crura tegebas:
Quoque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Melanion Atalanta crura fugacis
Optavit manibus sustinuisse suis.

Talia

*Talia pinguisur succincta crura Diana:
Cum sequitur fortes, fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammās, in mare fundis aquas.
Suspicio ex istis & cetera posse placere,
Qua bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tennes arcescere ventos,
Quos faciant nostra mota flabella manu?
An magis hic animi meus est, non aeris afflus?
Captique siemineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis.
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit, linguis animique favete:
Tempus adest plausus, aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades: atque meus fac dea vincat amor.
Plaudite Neptuno, niximus qui creditis undis:
Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaudite tuo Marti miles: nos odimus arma:
Pax juvat, & media pace reperitur amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit,
Artifices in te verte Minerva manus.
Agricola Cereri, teneroque assurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
Plaudimus: inceptis annue dea meis.
Daque nova mentem domina, ut patiarur amari:
Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod dea promissit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu dea major eris.
Per tibi tot juro testes, pompamque decorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte juvabit,
Cancellis primos inferuisse pedes.
Maxima jam vacuo prator spectacula circo,
Quadrijuges aquo carcere misit equos.*

Cu

Cui saveas video, vincet cuiusquam savebis,
 Quod cupias ipsi scire videntur equi.
 Me miserum metam spatioſo circumſcribit orbe:
 Quid facis? admoto proximus axe ſubi.
 Quid facis infelix? perdis bona vota puella,
 Tende precor valida lora ſiniſtra manu.
 Favimus ignavo, ſed eum revocate Quirites:
 Et date ſactatis undique ſigna togis.
 En revocant: at ne turbet toga mora capilloſi,
 In noſtros abdaſ te licet uſque ſinus.
 Jamque patent iterum reſerato carcere poſtes:
 Et volat admiſſis diſcolor agmen equis.
 Nunc ſaltem ſupera, ſpatioque inſurge patentii:
 Sint mea, ſint domina ſac rata vota mea.
 Sunt domina rata vota mea: mea vota ſuperſunt,
 Ille tenet palmam: palma petenda mihi eſt.
 Riſit, & argutis quiddam promiſi ocellis,
 Hoc ſatis hic: alio cætera redde loco.

Elegia I I I. De amica, quæ pejeraverat.

Eſſe deos credam ne? fidem jurat a ſeſellit:
 Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
 Quam longos habuit nondum perjura capilloſi:
 Tam longos, poſtquam numina læſit, habet.
 Candida candorem roſeo ſuſſuſa rubore
 Ante fuit: niveo lucet in ore rubor.
 Pæs erat exiguus, pedis eſt aptiſſima forma:
 Longa decenſque fuit, longa decenſque manet.
 Argutus habui, radiant ut ſidus ocelli,
 Per quos mentita eſt perfida ſape mihi.
 Scilicet æterni falſum jurare puelliſ
 Di quoque concedunt, formaque numen habet.
 Perque ſuos illam nuper juſſe recorder,
 Perque meos oculos: & dolere mei.
 Dicite di: ſi vos impune ſeſellerit illa,
 Alterius meriti cur ego dæmonia tuli?

At non invidia vobis Cephœia virgo eſt,
 Pro male formoſa juſſa parente mori.
 Non ſatis eſt, quod vos habuit ſine pondere teſtes:
 Et mecum luſos ridet inulta deos.
 Vt ſua per noſtram redimat perjuria pœnam:
 Viſtima deceptus decipientis ero.
 Aut ſine re deus eſt nomen: fruſtraque timetur,
 Et ſtulta populoſ credulitate movet.
 Aut ſi quis deus eſt, teneras amat ille puellas,
 Et nimium ſolas omnia poſſe jubet.
 Nobis fatifero Mavors accingitur enſe:
 Nos petiit invicta Palladiſ haſta manu.
 Nobis flexibiles curvantur Apolliniſ arcus,
 In nos alta Iovis dextera fulmen habet.
 Formoſos ſuperi metuunt offendere læſi:
 Atque ultro quæ ſe non timuere, timent.
 Et quiſquam pia thura focis imponere curat?
 Certe plus animi debet ineſſe viris.
 Iuppiter igne ſuo lucos jaculatur, & arces.
 Miſſaque perjuras tela ferire vetat.
 Tot meruere pati: ſemele miſerabilis arſit,
 Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
 At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti,
 Non pater in Baccho matris haberet onus.
 Quid queror? & toto facio convicia cælo?
 Di quoque habent oculos, di quoque peccata habent.
 Si deus ipſe forem, numen ſine fraude liceret,
 Fœmina mendaci falleret ore meum.
 Ipſe ego jurarem, verum juraſſe puellas:
 Et non de tetricis diceret eſſe deis.
 Tu tamen illorum moderatius utere dono:
 Aut oculis certe parce puella meis.

Elegia I V. Ad virum ſervantem conjugem.

Dvre vir, impoſito teneræ cuſtode puella
 Nil agis: ingenio quaque tuenda ſuo eſt.

Si qua metu dempno casta est, ea denique casta est:
 Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
 Ut jam servaris bene corpus, adultera mens est:
 Nec custodiri, xi velit, ulla potest.
 Nec mentem servare potes, licet omnia claudas:
 Omnibus exclusis, intus adulter erit.
 Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
 Semina nequitia languidiora facit.
 Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
 Obsequio vinces aptius ipse tuo.
 Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem
 Ore reluctanti, fulminis ire modo.
 Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
 Frenaque in effusas laxa jacere jubas.
 Nititur in vestium semper, cupimusque negata:
 Sic interditiis imminet ager aquis.
 Centum fronte oculos, centum cervicis gerebat
 Argus: & hos unus sæpe fefellit amor.
 In thalamo Danae saxo, ferroque perenni,
 Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
 Penelope mansit, quamvis custode careret,
 Inter tam multos intemerata procos.
 Quidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
 Cura vocat: pauci, quod sunt alter, amant.
 Nec facie placet illa sua, sed amore mariti:
 Nescio quid, quod te ceperit, esse putant. (est:
 Non proba sit, quam vir servat, sed adultera, chara
 Ipse timor precium corpore majus habet.
 Indulgere licet, juvat inconcessa voluptas:
 Sola placet, timeo, dicere siqua potest.
 Nec tamen ingenuam jus est servare puellam:
 Hic metus externa corpora gentis agat.
 Scilicet ut possit custos, ego, dicere, feci:
 In laudem servi casta sit illa tui.
 Rusticus est nimium, quem ladit adultera conjux,
 Et notos mores non satis urbs habet.

In qua Martigena non sunt sine crimine nati,
 Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
 Quid formosa tibi, si non nisi casta placebat?
 Non possunt ullis ista coire modis.
 Si sapi, indulge domina, vultusque severos
 Exue: nec rigidi jura tuere viri.
 Et cole, quos dederit, multos dabit uxor amicos:
 Gratia sic minimo magna labore venit.
 Sic poteris juvenum convivium semper inire:
 Et quæ non tuleris, multa videre domi.

Elegia V. Somnium. Elegia quæ ex M. S. S.
 huc revocata est.

NOx erat, & somnus lassos summisit ocellos:
 Terruerant animum talia visa meum.
 Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
 Stabat, & in ramis multa latebat avis.
 Area gramineo suberat viridissima prato,
 Humida de guttis lene sonantis aquæ.
 Ipse sub arboreis vitibus frondibus æstum,
 Fronde sub arborea sed tamen astus erat.
 Ecce petens variis immixtis floribus herbas,
 Constitit ante oculos candida vacca meos:
 Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes,
 In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
 Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
 Et modo siccata lacte reliquit ovem.
 Taurus erat comes huic, foeliciter ille maritus:
 Cumque sua teneram conjuge pressit humum.
 Dum jacet, & lente revocatas ruminat herbas:
 Atque iterum pasto pascitur ante cibo:
 Visus erat, somno vires adimente ferendi,
 Cornigerum terra deposuisse caput.
 Huc levibus pennis cornix delapsa per auras
 Venit, & in viridi garrula sedit humo.
 Terque bovis niveæ petulant pectora rostro

Fodit, & allentes abstulit ore iubas.
 Illa locum, taurumque diu cunctata reliquit:
 Sed niger in vacca pectore livor erat.
 Vique procul vidit carpentes pabula tauros:
 (Carpebant tauri pabula lata procul)
 Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis,
 Et petiit herba fertilioris opem.
 Dic age, nocturna quicumque es imaginis augur,
 Si quid habent veri, visa quid ista valent?
 Sic ego: nocturna sic dixit imaginis augur,
 Expendens animo singula dicta suo.
 Quem tu mobilibus solus vitare volebas,
 Sed male vitabas, astus amoris erat.
 Vacca puella tua est: aptus color ille puella est.
 Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
 Pectora quod rostro corvix fodiebat acuto,
 Ingentium domina lena movebat anus.
 Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit:
 Frigidus in viduo defnuere toro.
 Livor, & adverso macula sub pectore nigra,
 Pectus adulterii labe carere negant.
 Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
 Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. Ad amnem, dum iter faceret
 ad amicam.

A Minis arundinibus limosas obfite ripas,
 Ad dominam propero: sisse parumper aquas.
 Nec tibi sunt pontes, nec qua sine remigis ictu
 Concava trajecto cimba rudente vebat.
 Parvus eras (memini) nec te transire refugii,
 Summaque vix talos conigit unda meos.
 Nunc riuus appetito nivibus de monte solutus,
 Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
 Quid properasse iuvat? quid pauca dedisse quieti
 Tempora? quid nocti concessisse diem?

Scrimen hic standum est, si non datur artibus ullis
 Vltior nostro ripa premenda pede.
 Nunc ego quas habuit pennas Danaeius heros,
 Terribili densum cum tulit anque caput,
 Nunc opto currum, de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude missa solum.
 Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
 Nec tulit hac unquam, nec feret ulla dies.
 Tu potius ripis effusa capacibus amnis,
 Sic aternus eas: labere sine tuo.
 Non eris invidia torrens (mihi crede) ferenda:
 Si dicar per te forte retentus amans.
 Flumina deberent juvenes in amore juvare:
 Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
 Inachus in Melia Bithynide pallidus isse
 Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
 Nondum Troja fuit lustris obfessa duobus,
 Cum rapuit vultus Xanthe Neara tuos.
 Quid non Alpheon diversis currere terris
 Virginis Arcadia certus adegit amor?
 Te quoque promissam Xanthe Penes Neacram
 Phthiadum terris oculuisse ferunt.
 Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
 Natarum Thebe quinq; futura parens.
 Cornua si tua sunt, ubi nunc Acheloe requiram:
 Hercules irata fracta querere manu.
 Nec tanti Calydon, nec tota Aetelia tanti:
 Vna tamen tanti Deianeira fuit.
 Ille fluens dives septena per hostia Nilus,
 Qui patriam tanta tam bene celat aqua.
 Fertur in Euanne collectam Asopide flammam
 Vincere gurgitibus non potuisse suis.
 Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
 Cedere iussit aquam, iussa recessit aqua.
 Nec te pratero, qui per cava saxa volutus,
 Tiburis Argat pomifer arva rigas.

Illa cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
 Ungue notata comas, ungue notata genas,
 Illa gemens patriumque nefas, delictaque Martis,
 Errabat nudo per loca sola pede.
 Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis,
 Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
 Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas,
 Illa ab Idaeo Laomedonte genus?
 Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
 Vita nec evinctas impedit alba comas?
 Quid fles, & madidos lachrymis corrumpis ocellos?
 Pectoraque insana iundis aperta manu?
 Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
 Qui tenero lachrymas latus in ore videt.
 Illa pone metus, tibi regia nostra patebit:
 Teque colent amnes, Illa pone metus.
 Tu centum, aut plures inter dominabere Nymphas:
 Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
 Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
 Munera promissis uberiora feres.
 Dixerat: illa oculos in humum dejecta modestos,
 Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
 Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
 Currenti vires eripiente metu.
 Sera tamen scindens inimico pollice crimem,
 Edidit indignos ore tremante sonos.
 O utinam mea tecta forent, patrioque sepulchro
 Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
 Cur modo Vestalis tedas inuitur ad ulla
 Turpis, & Iliacis inficienda focis?
 Quid meror? en digitis designor adultera vulgi:
 Desit famosus, qui notet ora, pudor.
 Hactenus, & vestem timidus pratendit ocellis:
 Atque ita se in rapidas perditam misit aquas.
 Supposuisse manus ad pectora lubricis amnis
 Dicitur, & socii iura dedisse tori.

Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
 Sed nemora & sylvas crimina vestra tegunt.
 Dum loquor, increvit latis spaciosus undis,
 Nec capis admissas alveus altius aquas.
 Quid mecum furiose tibi? quid mutua differs
 Gaudia? quid ceptum rustice rumpis iter?
 Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
 Si tibi per terras maxima fama foret?
 Nomen habes nullum rivis collecte caducis,
 Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
 Fontis habes instar pluviasque, nivesque solutas:
 Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
 Aut lutescentis agis brumali tempore cursus,
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
 Quis te unquam potuit sitiens haurire viator?
 Quis grata dixit voce, perennis eas?
 Damnosus pecori curris, damnosior agris:
 Forsitan hac alios, me mea damna movent.
 Huic ego na demens narrabam fluminum amores:
 Iactasse indigno nomina tanta pudet.
 Nescio quæm spectans, Acheloon, & Inachon amnes,
 Et potui nomen Nile referre tuum.
 At tibi pro meritis opto non candide torrens,
 Sini rapidi soles, siccaque semper hyems.

Elegia VII. Quod ab amica receptus, cum ea
 coire non potuerit, conqueritur.

A T non formosa est, at non bene culta puella:
 At puto non votis sepe petita meis.
 Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
 Sed jacui pigro crimen onusque toro.
 Nec potui cupiens pariter cupiente puella,
 Inguinis esset parte iuvante frui.
 Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
 Brachia, Sithonia candidiora nive.
 Osculaque inseruit cupida luctantia lingua,

Lascivum femori suppositque femur.
Et mihi blanditias dixit, dominumque vocavit:
Et qua praterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituer e meum.
Truncus iners jacui, species, & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Qua mihi ventura est, siquid est ventura, senectus?
Cum desit numeris ipsa juvenia suis?
Ah pudet annorum, quod me juvenemq; virumque,
Nec juvenem, nec me sensit amica virum.
Sic flammâs aditura piâs aeterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda foror.
At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et meminî numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalicò languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagaque Phœnicea defixit nomina cera?
Et medium tennes in jecur urget acus?
Carminè laesa Ceres steriles vasescit in herbas:
Deficiunt laesi carmine fontis aquae.
Lilicibus glandes, cantataque vitibus urva
Decidit, & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forssitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti, pudor ipse nocebat:
Ille fuit vitii causâ secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam:
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylus juvenescere posset,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Hec mihi contigerat, sed vir non contigit illi:
Quas non concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,

A M U N E -

Muneris oblâti poenituisse deos.
Optabam certe recipi, sum nempe receptus:
Oscula ferre, tuli. proximus esse, fui.
Quid mihi fortune tantum? quid regna sine usu?
Quid nisi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis:
Pomâque, qua nullo tempore tangat, habet.
At tenera quisquam sic surgit mane puella,
Proximus ut sanctos possit adire deos.
Sed puto non blanda, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitavit ope.
Ille graves potuit querere, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certe divesque, viroque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phœmus aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacita formavi gaudia mente?
Quos ego non sinxi disposuque modos?
Nostra tamen jacuere velut pramoria membra
Turpiter hesternâ languidiora rosa.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valentque:
Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri:
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis: per te deprensus inermis,
Tristitia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea designata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt:
Quid me ludis, ait? Quis te male sane jubebat
Invitam nostro ponere membra toro?
Aut te trajecit Ææa vesefica lanis
Devoret, aut alio lassus amore venis.
Nec mora, dissiluit tunica velata recincta:

H 5

Et

Et decuit nudos proripuisse pedes.
 Neve sua possent intactam scire ministra:
 Dedecus hoc sumpta dissimulavit aqua.

Elegia VII I. Quod ab amica non recipia-
 tur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes?
 Aut tenerum dotes carmen habere putat?
 Ingenium quondam fuerat pretiosus auro:
 At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
 Cum pulchre nostri domina placuere libelli:
 Quo licuit libris, non licet ire mihi.
 Cum bene laudavit, laudato janna clausa est:
 Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
 Ecce recens dives parto per vulnura censu,
 Praefertur nobis sanguine factus eques.
 Hunc potes amplecti formosis stulta lacertis?
 Hujus in amplexu stulta jacere potes?
 Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
 Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
 Lava manus, cui nunc serum male convenit aurum,
 Scuta tulit: dextram tange, crenata fuit.
 Qua perit aliquis, potes hanc contingere dextram?
 Heus ubi mollities pectoris illa tui est?
 Cerne cicatrices, veteris vestigia pugna:
 Quasi tum est illi corpore quidquid habet.
 Forsitan & quoties hominem jugulaverit, ipse
 Indicat: hoc fassas tangis avara manus?
 Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos,
 Ad rigidas canto carmen inane fores.
 Discite qui sapitis, non hac qua scimus inertes,
 Sed trepidas acies & fera bella sequi.
 Proque bono versu primum deducite pilum:
 Hoc tibi, si velles, posset Homere dari.
 Iuppiter admonitus nihil esse potentius auro,
 Corrupta pretium virginis ipse fuit.

Dum

Dum merces aberat, durus pater, ipsa severa,
 Ærati postes, ferrea turris erat.
 Sed postquam sapiens in munera venit adulter,
 Præbuit ipsa sinus, & dare jussa dedit.
 At cum regna senex coeli Saturnus haberet,
 Omne luctum tenebris alta premebat humus.
 Æraque, & argentum, cumque auro pondera ferri
 Manibus admorat, nullaque massa fuit.
 At meliora dabat, curvo sine vomere fruges,
 Pomaeque & in quercu mella reperta cava.
 Nec valido quisquam terram scindebat aratro,
 Signabat nullo limite fossor humum.
 Nec freta demisso verrebant eruta remo:
 Ultima mortali tum via litus erat.
 Contra te solers hominum natura fuisti,
 Et nimium damnis ingeniosa tuis.
 Quid tibi turritis incingere moenibus urbes?
 Quid tibi discordes addere in arma manus?
 Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses:
 Cur non & cœlum, tertia regna, petis?
 Qua licet, affectas cœlum quoque, templa Quirinus,
 Liber, & Alcides, & modo Caesar habent.
 Eruius terra solidum pro frugibus aurum:
 Possidet inventas sanguine miles opes.
 Curia pauperibus clausa est, dat census honores:
 Inde gravis iudex, inde severus eques.
 Omnia possideant, illis campusque forumque
 Serviat: hi pacem crudaque bella gerant.
 Tantum ne nostros avidi lucrentur amores:
 Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
 At nunc exaquet tetricas licet ipsa Sabinas:
 Imperat ut capta, qui dare multa potest.
 Mephibet custos, in me timet illa maritum:
 Si dederim, tota cedit uterque domo.
 O si neglecti quisquam deus ultor amantis,
 Tam male quas suas pulvere mutat opes.

H 6

Elegia I X

Elegia I X. Tibulli mortem deflet.

Memnona si mater, mater ploravit Achillem,
 Et tangunt magnas tristitia fata deas:
 Flebilis indignos Elegia solve capillos:
 Ab nimis ex vero nunc tibi nomen inest.
 Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,
 Ardet in extructo corpus inane rogo.
 Ecce puer Veneris fert eversumque pharetram,
 Et fractos arcus, & sine luce facem.
 Aspice demissis ut eat miserabilis alis,
 Pectoraque infesta tundat aperta manu.
 Excipiunt lachrymas sparsi per colla capilli,
 Oraque singultu concutiente sonant.
 Fratris in Aeneas sic illum funere dicunt
 Egressum castris pulcher Iule tuis.
 Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo:
 Quam juveni rupis cum ferus inguen aper.
 At sacri vates, & divum cura vocamur:
 Sunt etiam qui nos numen habere putent.
 Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
 Omnibus obscuras injicit illa manus.
 Quid pater Ismaris, quid mater profuit Orpheo?
 Carmine quid victas obstupuisse feras?
 Et Linon in sylvis idem pater abditus altis,
 Dicitur invita concinnasse lyra.
 Adice Mænoniden, à quo ceu fonte perenni
 Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
 Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno:
 Effugient avidos carmina sola rogos.
 Durat opus vatum, Trojans fama laboris,
 Tardaque nocturno tela retexta dolo.
 Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebunt:
 Altera cura recens, altera primus amor.
 Quid nos sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
 Sistra; quid in vacuo secubuisse toro?

Cum

Cum rapiant mala fata bonos, ignoscite fasso,
 Sollicitor nullos esse putare deos.
 Vive pius, moriere tamen: cole sacra, colentem
 Mors tamen à templis in cava busta trahet.
 Carminibus confide bonis, jacet ecce Tibullus:
 Vix manet è toto parva quod urna capit.
 Tene sacer vates flamma rapuere rogales?
 Pectoribus pasci nec timuere tuis?
 Aurea sanctorum potuissent templa deorum
 Vre, que tantum sustinere nefas.
 Avertit vultus Erycis que possidet arces:
 Sunt quoque qui lachrymas continuisse negant.
 Sed tamen hoc melius, quam si Phaacia tellus
 Ignotum vili supposuisset humo.
 Hic certe manibus fugientis pressit ocellos
 Mater, & in cineres ultima dona tulit.
 Hic soror in patrem misera cum matre doloris,
 Venit inornatas dilacerata comas.
 Cumque tuis sua junxerunt Nemeſisque priorque
 Oscula, nec solos desit uere rogos.
 Delia descendens: Fœlicitas, inquit, amata
 Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
 Cui Nemeſis: Quid, ait, tibi sunt mea damna doloris?
 Me tenuit moriens deficiente manu.
 Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra
 Restat, in Elyſia valle Tibullus erit.
 Obvius huic venies edera juvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo doctæ Catulle tuo.
 Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
 Sanguinis atque anima prodige Galle tua.
 His comes umbra tua est, si qua est modo corporis
 Auxisti numeros culte Tibulle pios. (umbra:
 Ossa quæta precor tua requiescite in urna:
 Et sit humus cineri non onerosa tuo.

H 7

Elegia X.

Elegia X. Ad Cererem, conquerens quod ejus
sacris cum amica concumbere non permittatur.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres tenues spicis redemita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te dea munificam gentes ubicunque loquuntur,
Nec minus humanis invidet tulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni,
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima ferebant:
Hæc cibus, & teneri, cespitiis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,
Falce coloratas subsecuit que comas.
Prima jugis tauros supponere colla coegit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lachrymis latari credat amantum?
Et bene tormentis, secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica, nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, nec fingunt omnia Cretes:
Cretes nutritio terra superba Iove.
Illic, fideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi, testis laudatur alumno:
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat lasium Cretea diva sub Ida
Figaret certa terga ferina manu.
Vidit: & ut tenera flammam rapere medulla,
Hinc pudor, ex alia parte irabatur amor.
Victus amore pudor, sulcos arere videres:
Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene jactati pulsarant arva rigones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum:
Seminæque in latos ierant aequaliter agros,

Irrita

Irrita decepti vota colentis erant.
Divæ potens frugum sylvis errabat in altis:
Deciderant longa spicea festa coma.
Sola fuit Crete sæcundo fertilis anno:
Omnia, qua tulerat se dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et servus in sylva farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
Optavit Cereris longus ut esset amor.
Qui tibi secubitus tristes dea flava fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cum sit tibi nata reperta?
Regnaque quam iuno, sorte minora regat?
Festa dies Veneremque vocat, cantusque merumque,
Hac decet ad dominos munera ferre deos.

Elegia XI. Ad amicam, à cujus amore disce-
dere non potest.

Multa diuque tuli, vitiis patientia victa est:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui jam me fugique catenas:
Et qua non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus & dormitum pedibus scalamus amorem:
Venerunt capiti cornua fera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tui lassus succus amarus opem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus,
Ingenuum dura ponere corpus humo.
Ergo ego nescio eni, quem tu complexa tenebas:
Excubui clausam servus ut ante domum.
Vidi ego, cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens, emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo:
Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhesi?
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?

Scili-

Scilicet & populo per me comitata placebas:
 Causa fuit multis noster amoris amor.
 Turpia quid referam vana mendacia lingua?
 Et perjuratos in mea damna deos?
 Quid juvenum tacitos inter convivia nutus?
 Verbaque compositis dissimulata notis?
 Distā erat agra mihi, princeps amensque cucurri:
 Veni, rivali non erat agra meo.
 His, & quae taceo duravi saepe ferendis:
 Quare alium, pro me qui velit ista pati.
 Iam mea votiva puppi redimita corona,
 Leta tumescentes aquoris audit aquas.
 Desine blanditias, & verba potentia quondam
 Perdere: non ego sum stultus, ut ante fui.
 Luctantur, pectusque leve in contraria ducunt,
 Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
 Odo, si potero. si non, invitus amabo.
 Nec iuga taurus amat: quae tamen odit, habet.
 Nequitiam fugio, fugientem forma reducit:
 Aversor morum crimina, corpus amo.
 Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
 Et videor voti nescius esse mei. (lem:
 Aut formosa fores minus, aut minus improba vel-
 Non facit ad mores tam bona forma malos.
 Facta merent odium, facies exorat amorem:
 Me miserum, vitis plus valet illa suis.
 Parce per o lecti socialia iura, per omnes,
 Qui dant fallendos se tibi saepe deos.
 Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar:
 Perque tuos oculos, qui rapuere meos.
 Quidquid eris, mea semper eris: tu selige tantum,
 Me quoque velle, velis, arne coactus amem.
 Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar:
 Ut quamvis polim, cogar amare tamen.

Elegia XII.

Elegia XII. Dolet amicam suam ita suis
 carminibus innotuisse, ut rivales
 multos sibi pararit.

Q Vis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
 Omina non alba concinuisistis aures?
 Quodve putem fidus nostris occurrere votis?
 Quosve deos in me bella movere querar?
 Quae modo dicta mea est, quam cepti solus amare,
 Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
 Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
 Sic est, ingenio profuit illa meo.
 Et merito: quid enim forma praconia feci?
 Vendibilis culpa facta puella mea est.
 Melenone placet, duce me productus amator:
 Iam per nostras est adaperita manus.
 An prosint, dubium est, nocuerunt carmina certe:
 Invidia nostris illa fuere bonis.
 Cum Theba, cum Troja foret, cum Caesaris acta,
 Ingenium movit sola Corinna meum.
 Adversis utinam tetigissem carmina Musis,
 Phaebus & inceptum desituisset opus.
 Nec tamen ut testes mos est audire poetas,
 Malueram verbis pondus abesse meis.
 Per nos Scylla patri canos furata capillos,
 Pube premit rabidos, inguinibusque canes.
 Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues
 Victor Abantiades alite fertur equo.
 Idem per spatium Tityon porreximus ingens,
 Et tria vipereo fecimus ora cani.
 Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis,
 Ambigua captos virginis ore viros.
 Aëlios Ithacis inclusimus utribus Euros,
 Proditor in medio Tantalus amne sitit.
 De Niobe filicem, de virgine fecimus ursem:
 Concinit Odrysium Cecropis ales Ilym.

Imp-

Iuppiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
 Aut secat imposita virgine taurus aquas.
 Protea quid referam? Thebanaque semina dentes?
 Qui vomerent flammæ ore, fuisse boves?
 Flere genis electra tuas, auriga, sorores?
 Quæque rates fuerant, nunc maris esse deas?
 Aversumque diem mensis furialibus Aerei,
 Duræque percussam saxa secuta lyram?
 Exit in immensum fecunda licentia vatium,
 Obligat historica nec sua verba fide.
 Et mea debuerat falso laudata videri
 Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

Elegia XIII. De Iunonis festo.

Cum mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscæ,
 Mœnia centigimus victa Camille tibi.
 Casta sacerdotes Iunoni festa parabant,
 Per celebres ludos, indigenamque bovem.
 Grande mora pretium ritus cognoscere, quamvis
 Difficilis clivus huc via præbet iter.
 Sat vetus, & densa prænubilus arbore luctus:
 Aspice, concedes, numinis esse locum.
 Accipit ara preces, votivæque thura piorum:
 Ara per antiquas facta sine arte manus.
 Hic ubi personuit solenni tibia cantu,
 It per velata: annua pompa vias.
 Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
 Quas aluit campis herba Phaliscæ suis:
 Et vituli nondum metuenda fronte minaces,
 Et minor ex humili victima porcus hæra.
 Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo:
 Invisa est dominæ sola capellæ deæ.
 Illius indicio sylvis inventa sub altis:
 Dicitur inceptam destituisse fugam:
 Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index:
 Et pretium auctori vulneris, ipsa datur.

Quæ

Qua ventura dea est, juvenes timidaeque puella
 Præbuerant latas veste jacente vias.
 Virginei crines auro gemmaque premuntur,
 Et tegit auratos palla superba pedes.
 Mors patrum sanctæ velata vestibus albis,
 Tradita supposito vertice sacra ferunt.
 Orefavent populi tunc, cum venit aurea pompa:
 Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
 Argiva est pompa facies, Agamemnone casæ,
 Et scelus, & patrias fugit Hælesus opes.
 Iamque pererratis profugus terraque marique,
 Mœnia felici condidit alta manu.
 Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos:
 Sint mihi, sint populo semper amica suo.

Elegia XIV. Ad amicam, si peccatura est,
 ut occulte peccet.

Non ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso.
 Sed ne sis mihero scire necesse mihi.
 Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
 Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
 Non peccat, quacunque potest peccasse negare:
 Solaque famosam culpa professæ facit.
 Quis furor est, qua nocte latent, in luce fateri?
 Et qua clam facias, facta referre palam?
 Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
 Opposita populum summovet ante sera.
 Tu tua prostitues fama peccat a sinistra?
 Commissi perages indiciumque tui?
 Sit tibi mens melior, saltemque imitare pudicas:
 Teque probam, quamvis non eris, esse putem.
 Quæ facis hæc facito: tantum fecisse negato,
 Nec pudeat coram verba modesta loqui.
 Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
 Deliciis imple, sit procul inde pudor.
 Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis

Ab.

Absit: & in lecto crimina bone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse semur.
Illic purpureis condatur lingua labellis,
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba iurantia cessent:
Spondaque lasciva mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obsecrum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi, sine nescius errem:
Et liceat: sulta credulitate frui.
Cur toties video mitti, recipique tabellas?
Cur pressus prior est, interiorque torus?
Cur plus quam somno turbatos esse capillos?
Collaque, conspicio, dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos:
Si dubitas fama parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo, tunc odi frustra, quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, qua celare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebre culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis:
Quae bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis superare duobus:
Et si non causa, iudice vince tuo.

Elegia XV. Ad Venerem, quod elegis
finem imponat.

Quare novum vatem, tenerorum mater amorum;
Traditur hac elegis ultima meta meis:

Quos

Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me delicia denecare mea.
Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis haeres,
Non modo militia turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Peligna dicar gloria gentis ego.
Quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cum timuit socias ancissa Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Moenia, qua campi jugera pauca tenent:
Quae tantum, dicit, potuistis ferre poetam:
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviere Lyas:
Pulsanda est magnus area maior equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valeta,
Post mea mansurum fata superstes opus.

P. OVIDII NASONIS

Sulmonensis

DE ARTE AMANDI LIBER I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi,
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ, veloque rates remoque reguntur:
Arte leves currus, arte regendus amor.
Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Hamonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero profecit Amori:
Tiphys, & Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem servus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, atas mollis & apta regi.

Phil-

Phyllyrides puerum cithara præfecit Achillem,
 Atque animos molli contudit arte feros.
 Qui toties socios, toties exterruit hostes,
 Creditur annosum pertimuisse senem.
 Quas Hæstor sensurus erat, poscente magistro,
 Verberibus iussas præbuit ille manus.
 Etacida Chiron, ego sum præceptor amoris:
 Servus uterque puer, natus uterque dea.
 Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
 Frenaque magnanimi dente teruntur equi.
 Et mihi cedit amor, quamvis mea vulneret archæ
 Pectora, jactatas excutiatque faces.
 Quo me fixit amor, quo me violentius ussit,
 Hoc melior facti vulneris ultor ero.
 Non ego Phœbe datas à te mihi mentiar artes,
 Nec nos æria voce monemur avis.
 Non mihi sunt visa Clío, Clinsque sorores,
 Servanti pecudes vallibus Asra tuis.
 Vfus opus movet hoc, vanti parete perito.
 Vera canam, cœptis mater Amoris ades.
 Este procul vitæ tennes, insigne pudoris,
 Quaque regis medios instrit a longa pedes.
 Nos Venerem tutam, concessaque furta canemus:
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Principio quod amare velis, reperire labora,
 Qui nova nunc primum miles in arma venis.
 Proximus huic labor est, placidam exorare puellam:
 Terminus, ut longo tempore duret amor.
 Hic modus, hac nostro signabitur area currus:
 Hac erit admissa meta tenenda rota.
 Dum licet, & loris passim potes ire solutus,
 Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
 Hac tibi non veniet tennes delapsa per auras,
 Quarendæ est oculis apta puella tuis.
 Scit bene venator, cervus ubi retia tendat:
 Scit bene, qua frendens valle moretur aper.

Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
 Novit quæ multo pisce natentur aqua.
 Tu quoque materiam longo qui quaris amori,
 Ante, frequens quo sit, disce, puella loco.
 Non ego quarentem ventis dare vela jubebo:
 Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
 Andromeden Persens nigris portavit ab Indis:
 Raptaque sic Phrygio Graja puella viro.
 Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas:
 Hac habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit. (mos,
 Gargara quot segetes, quot habet Melhymna ræce-
 Agnora quot pisces, fronde teguntur aves.
 Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
 Mater & Æneæ constat in urbe sua.
 Seu caperis primis, & adhuc crescentibus annis:
 Ante oculos veniet vera puella tuos.
 Sive petis juvenem, juvenes tibi mille placebunt:
 Cogervis voti nescius esse tui.
 Seu te forte juvat sera & sapientior atas,
 Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit.
 Tu modo Pompeja lentus spatiare sub umbra,
 Quum sol Herculei terga leonis adit.
 Aut ubi muneribus nati sua munera mater
 Addidit, extremo marmore dives opus.
 Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
 Porticus auctoris Livii nomen habet.
 Quaque parare necem miseris patribus ausæ
 Belides, & stricto barbarus ense pater.
 Nec te praterat Veneri ploratus Adonis,
 Cultaque Iudæo septima sacra viro.
 Neu fuge Niliacæ Memphisitica sacra juventa:
 Mulias illa facit, quod fuit ipsa Iovi.
 Et fora conveniunt (quis credere posset) amori,
 Flammaque in arguto sape reperta foro est.
 Sublata qua Veneris factio de marmore templo,
 Appias expressis ærea pulsat aquis,

Illo saepe loco capitur consiliis amore :

Quique aliis cavet, non caret ille sibi.

Illo saepe loco desunt sua verba diserto :

Resque novae veniunt, causaeque agenda sua est.

Hunc Venus et templis, qua sunt confinia, ridet :

Qui modo patronus, jam cupit esse cliens.

Sed tu praecipue curvis venare theatri :

Hac loca sunt votos fertiliora tuos.

Illic invenies quod ames, quod ludere possis :

Quodque semel tangas, quoadque tenere velis.

Vt redit, idque frequens longum formica per agmen,

Granifero solitum dum vehit ore cibum :

Aut ut apes salusque suos, et olentia nacta

Pascua, per flores, et thyma summa volant :

Sic ruit in celebres cultissima foemina ludos :

Copia iudicium saepe morata meum est.

Spectatum veniunt, veniunt, spectentur ut ipsa :

Ille locus casti damna pudoris habet.

Primus sollicitos fecisti Romule ludos,

Quum juvit viduos rapti Sabina viros.

Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,

Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.

Illic quas tulerant nemorosa palatia frondes,

Simpliciter posita : scena sine arte fuit.

In gradibus sedit populus de cespite factis,

Qualibet hirsutis fronde tegente comas.

Respicimus, oculique notat sibi quisque puellam,

Quam velit : et tacito pectore multa movent.

Dumque rudem praebente modum tibicine Ithuso,

Lydius, aequat am ter pede pulsat humum.

In medio plausus (plausus tunc arte carebat)

Rex populo prada signa petenda dedit.

Protinus exiliunt, animum clamore fatentes :

Virginibus cupidas injiciuntque manus.

Vt fugiunt aquilas timidissima turba columba,

Vique fugit visos agna novella lupos :

Sic illa timuere viros sine lege ruentes :

Constitit in nulla, qui fuit ante, color.

Nam timor unus erat, facies non una timoris :

Pars laniat crines, pars sine mente sedet.

Altera mœsta sedet, frustra vocat altera matrem :

Hac queritur, stupet hac : hac fugit, illa manet.

Ducuntur rapti genialis prada puella,

Et potuit mulias ipse decere pudor.

Si qua repugnabat nimium, comitemque negabat,

Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.

Atque ita : Quid teneros lachrymis corrumpis ocellos ?

Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.

Romule militibus cisti dare commoda solus :

Hac mihi si dederis commoda, miles ero.

Scilicet ex illo solennia more theatra,

Nunc quoque formosis insidiosa manent.

Nec te nobilium fugiat certamen equorum :

Multa capax populi commoda circus habet.

Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris :

Nec tibi per nutus accipienda nota est.

Proximus ad dominam nullo prohibente, sedeto :

Iunge tuum lateri, quam potes usque, latus,

Et bene te cogit, si nolit, linea jungi.

Qua tibi tangenda est linea loci.

Hic tibi quaratur socii sermonis origo,

Et moveant primos publica verba sonos.

Cum se equi veniant, facito studiose requiras :

Nec mora, quisque erit, cui favet illa, fave.

At quem pompa frequens certantibus ibit ephebis,

Tu Veneri domine plaude favente manus.

Vtique sit, in gremium pulvis si forte puella.

Deciderit, digitis excutendus erit.

Et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum :

Qualibet officio causa sit apta tuo.

Pallia si terra nimium demissa jacebunt,

Collige, et immunda sedulus effer humo.

Protinus, officii pretium patiente puella,
 Contingent oculis crura videnda tuis.
 Respice praterea, post vos quicumque sedebit,
 Ne premat opposito mollia terga genu.
 Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
 Pulvinar facili composuisse manu.
 Prostruit & tenui ventos movisse flabello,
 Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
 Hos aditus circusque novo praebebit amori,
 Sparsaque sollicito tristis arena foros.
 Illa saepe puer Veneris pugnavit arena:
 Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
 Dum loquitur, tangitque manu poscitque libellum,
 Et queris posito pignore, vincat iter:
 Saucius ingemuit, telumque volatile sensit,
 Et pars spectati vulneris ipse fuit.
 Quid modo, cum bellinavalis imagine Caesar
 Persidas induxit, Cecropiasque rates?
 Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puella
 Venere, atque ingens orbis in urbe fuit.
 Quis non invenit, turba quod amaret in illa?
 Heu heu, quam multos advena torisit amor.
 Ecce parat Caesar, domito quod defuit orbi,
 Addere: nunc oriens ultime noster eris.
 Parthe dabis poenas, Crassi gaudete sepulti,
 Signaque barbaricas non bene passa manus.
 Vltor adest, primisque ducem proficietur in annis:
 Bellaque non puero tractat agenda puer.
 Parcite natales timidi numerare decorum:
 Caesaribus virtus contigit ante diem.
 Ingenium caeleste suis velocius annis
 Surgit, & ignava fert mala damna mora.
 Parvus erat, manibusque suis Tirynthius angues
 Pressit, & in cunis iam love dignus erat.
 Nunc quoque, qui puer es, tantus iam Bacche fuisti,
 Quum tipuisti thyrsos India victa tuos,

Auspicio

Auspicii animisque patris puer arma movebis,
 Et vinces annis auspiciisque patris.
 Tale rudimentum tanto sub nomine debes:
 Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
 Quum tibi sint fratres, fratres ulciscere laesos.
 Quumque pater tibi sit, iura tuere patris.
 Præbuit arma tibi genitor patriæque, tuusque:
 Hostis ab invito regna parente rapit.
 Tu pia tela feres, sceleratas illa sagittas:
 Stabit pro signis jusque piumque tuis.
 Vincuntur Parthi causa, vincantur & armis:
 Eoas Latio dux meus addat opes.
 Marisque pater, Caesarque pater date numen eunti:
 Est deus in vobis alter, & alter erit.
 Auguror, en vinces, votivæque carmina reddam:
 Et magno nobis ore sonandus eris.
 Consistes, aciemque meis hortabere verbis:
 O desint animis ne mea verba tuis.
 Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam:
 Telaque, ab averso qua jacit hostis equo.
 Quid fugis ut vincas? quid victos Parthe relinquis?
 Parthe malum jam nunc Mars tuus omen habes.
 Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum
 Quatuor in nivis aureus ibis equis.
 Ibunt ante duces onerati colla catenis:
 Nec possint tui, qua prius, esse fuga.
 Spectabunt juvenes lati, mixtaque puella:
 Diffundetque animos omnibus illa dies.
 Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quaret,
 Que loca, qui mores, quæve feruntur aquæ.
 Omnia responde: nec tantum si qua rogabit,
 Et qua nescieris, ut bene nota refer.
 Hic est Euphrates, præcinctus arundine frontem:
 Cui coma dependet carula, Tigris erit.
 Hos fac Armenios: hac est Danaëa Persis:
 Urbs in Achæmenius vallibus ista fuit.

I 2

Ille,

Ille, vel ille, duces: *Et erunt quæ nomina dicas:*
Si poteris, vere: si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivium mensis:
Est aliquid præter vinum, quod inde petas.
Sape illic positus, teneris adducta lacertis,
Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
Vinæque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet, & capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit alas:
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor, & cura, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes ævo rarissima nostro
Simplicitas, artes excutiente deo.
Illic saepe animos in venum rapuere puella:
Et Venus in venis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ:
Iudicio forma, noxque merumque nocet.
Luce deas cœloque Paris spectavit aperto:
Quum dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Noctē latent mēda, vitioque ignoscitur omnis,
Horæque formosam quamlibet illa facit.
Consule de remissis, de tincta murice lana,
Consule de facie, corporibusque diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedit arena meo.
Quid referam Bajas, prætexatque littora velis,
Et qua de calido sulphure sumat, aquam?
Hic aliquis vulnus referens in pectore, dixit:
Non hac, ut fama est, unda salubris erat.
Ecce suburbana templum nemorale Diana,
Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnere, multa dabit.

Hæc

Hæcenus unde legas, quod ames, ubi retia ponas,
Præcipit imparibus vincta Thalia modis.
Nunc tibi qua placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere præcipue molior artis opus.
Quisquis ubique, viri faciles advertite mentes,
— Pollicitisque favens vulgus adest meis.
Prima tua menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi: capies, tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æstate cicada,
Menalium lepori det sua terga canis:
Fœmina quam juveni blande tentata repugnet:
Hac quoque quam poteris credere nolle, volet.
Vique viro furtiva Venus, sic grata puella:
Vir male dissimulat, testis illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus:
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauris,
Fœmina cornipedem semper adhimmit equo:
Fortior in nobis, nec tam furiosa libido est:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam? vetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nephas.
Myrrha patrem, sed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius lacrymis, quas arbor fundit odora,
Vngimur, & domina nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosa vallibus Ida
Candidus armenti gloria taurus erat.
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Vna fuit labes, cætera lactis erant.
Illum Gnosiadæque, Cydoniadæque juvenca
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphae fieri gauderat adulter a tauri:
Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.

13

Ipsa

*Ipsa novus frondes, & prata terrima tauro
Fertur inassucta subsecuisse manu.*

*It comes armentis, nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.*

*Quid tibi Pasiphae pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.*

*Quid tibi cum speculo, montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?*

*Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam:
Quam cuperes fronti cornua nata tua.*

*Sive placet Mimos, nullus quaratur adulter:
Sive virum mavis fallere, falle viro.*

*In nemo & saltus thalamo regina relicto,
Fertur, ut Aonio concita Baccha deo.*

*Ab quoties vultu vaccam spectavit iniquo:
Et dixit, Domino, cur placet ista meo?*

*Aspice, ut ante ipsum teneris exultat in herbis:
Nec dubito, quin se stulta decere putet.*

*Dixit, & ingenti jamdudum de grege duci
Iussit, & immeritam sub juga curva trahi.*

*Aut cadere ante aras commentaque sacra coegit:
Et tenuit lata pellicis extra manu.*

*Pellicibus quoties placavit numina casis,
Atque ait extra tenens: Ite, placete meo.*

*Et modo se fieri Europam, modo postulat Io:
Altera quod bos est, altera vecta bove.*

*Hanc tamen implevit, vacca deceptus acerna,
Dux gregis: & partu proditus amor erat.*

*Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore
(Ab quantum est, uni posse placere viro)*

*Non medium rapuisset iter, curruque retorto
Auroram versis Phoebus adisset equis.*

*Filia purpureo Niso furata capillos,
Puppe cadens celsa, facia refertur avis.*

*Altera Scylla maris monstrum medicamine Circes,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.*

Qui

*Qui Martem terra Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.*

*Cui non deflet a est Ephyræ flamma Creusa?
Et nece natorum sanguinolenta parens?*

*Flevit Amynthorides per innoxia lumina Phoenix,
Hippolytum rapidi diripiistis equi.*

*Quid foas immeritis Phineu sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.*

*Omnia foeminea sunt ista libidine mota:
Acrior est nostra, plusque furoris habet.*

*Ergo age ne dubita, cunctas superare puellas:
Vix erit in multis que neget una tibi.*

*Quæ dant quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
Vt jam fallaris, tuta repulsa tua est.*

*Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plus aliena suis?*

*Fertilior seges est alienis semper in agris,
Viciniunque pecus grandius uber habet.*

*Sed prius ancillam captata nosse puella
Cura sit: accessus molliet ista tuos.*

*Proxima consiliis domina sit ut illa videto,
Neve parum tacitis conscia fida jocis.*

*Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpere rogando.
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.*

*Illam legit tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis domina mens sit, & apta capi.*

*Mens erit apta capi, tunc cum latissima rerum,
Vt seges in pingui, luxuriabit humo:*

*Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.*

*Tunc cum tristis erat, defensa est illos armis,
Miliibus gravidum lata recepit equum.*

*Tam quoque tentanda est, cum pellice lasa dolebit:
Tunc facies, opera ne sit inrita tua.*

*Hanc matutinos pectens ancilla capillos,
Incites, & velo remigis addat opem.*

Et secum tenui suspirans murmure dicat :

Vt puto, non poteris ipsa referre vicem.

Tunc de te narret : tunc persuadentia verba

Addat, & insano juret amore mori.

Sed prospera, ne vela cadant, iraque residant.

Vt fragilis glacies, interit ira mora.

Queris an hanc ipsam prosit violare ministram :

Talibus admixtis alea grandis inest.

Hac ad concubitum sit sedula, tardior illa :

Hec domina munus comparat, illa sibi.

Casus in eventu est : licet hic indulgeat ausis,

Consilium tamen est abstinuisse meum.

Non ego per preceps, & acuta cacumina vadam :

Nec juvenum quisquam me duce captus erit.

Si tamen illa tibi dum dat, recipique tabellas,

Corpore, non tantum sedulitate placet :

Fac domina potiare prius, comes illa sequatur :

Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.

Hoc unum moneo, si quid modo creditur arti,

Nec mea dicta rapax per mare venius agat :

Aut nunquam tentes, aut perforce : tollitur index :

Cum semel in partem criminis illa venit.

Non avis utiliter viscatis effugit alis.

Non bene de laxis cassibus exit aper.

Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo :

Opprime tentatam, nec nisi victor abi.

Tunc neque te prodet communi noxia culpa :

Factaque erunt domina, dictaque nota tibi.

Sed bene celetur, bene si celabitur index :

Notitia suberit semper amica tue.

Tempora qui solis operosa colentibus arva,

Fallitur, & nautis aspicienda putat.

Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis,

Nec semper viridi concava puppis aqua.

Nec teneras tutum est semper captare puellas :

Sape dato melius tempore fiet idem.

Sive dies suberit natalis, sive calenda,

Quas Venerem Marti continuasse iuvat.

Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis,

Sed regum possitas circus habebit opes.

Differ opus : tunc tristis hyems, tunc Plejades instant,

Tunc & in aequorea mergitur Hædus aqua.

Tunc bene desinitur : tunc si quis creditur alto,

Vix tenui lacera naufraga membra ratis.

Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce

Vulneribus Latius sanguinolenta fuit.

Quaque dies redeunt, rebus minus apta gerendis,

Culta Palasino septima festa viro.

Magna superstitio tibi sit natalis amica :

Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.

Cum bene vitaris, tamen ausert : invenit artem

Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes.

Institor ad dominam veniet discinctus emacem,

Expedit merces, teque sedente, suas.

Quas illa, insipias, sapere ut videre, rogabit :

Osula deinde dabit, deinde rogabit emas.

Hoc fore contentam, multos jurabit in annos :

Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.

Si non esse domi, quos des, causabere nummos :

Littera poscetur, nec didicisse iuvat.

Quid ? quasi natali quum possit munera libo ?

Et quoties opus est, nascitur illa sibi ?

Quid, quo mendaci damno mestissima plorat,

Elapsusque cava fingitur aure lãpis ?

Multa rogant utenda dari, data reddere nolunt :

Perdis, & in damno gratia nulla tuo est.

Non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,

Cum totidem linguis, sint satis ora decem.

Cera vadum tentet rasis infusa tabellis :

Cera tua primum conscia mentis erit.

Blanditias ferat illa tuas, imitataque amantium

Verba : nec exiguas, quisquis es, adde preces.

Hectora donavit Priamo prece motus Achilles :

Flectitur iratus voce rogante Deus.

Promittas facito : quid enim promittere ledit ?

Pollicitus dives quilibet esse potest.

Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum :

Illam quidem fallax, sed tamen apta dea est.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui :

Præteritum tulerit, perdiditque nihil.

Et quod non dederis, semper videre daturus :

Sic dominum sterilis sæpe fecellit ager.

Sic, ne perdidit, non cessat perdere lusor :

Et revocat cupidus alea sæpe manus.

Hic opus, hic labor est, primum sine munere jungi :

Si dedit gratis, quæ dedit, usque dabit.

Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis :

Exploretque animos, primaque tentet iter.

Littera Cydippen pomo perlata fecellit,

Insciaque est verbis capta puella suis.

Disce bonas artes, moneo, Romana juvenis :

Non tantum trepidos ut tueare reos.

Quam populus, iudexque gravis, lectusque senatus :

Tam dabit eloquio victa puella manus.

Sed lateant vires, nec sis in fronte disertus :

Effugiant voces verba molesta tua.

Quis, nisi mentis inops, tenere declamat amica ?

Sæpe valens odii littera causa fuit.

Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba :

Blanda tamen, præsens ut videre loqui.

Si non accipiet scriptum, illustumque remittet,

Lecturam spera, propositumque tene.

Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci :

Tempore lenta pati frena docentur equi.

Ferreo assiduo consumitur annulus usu :

Interit assidua vomer aduncus humo.

Quid magis est durum saxo ? quid mollius unda ?

Dura tamen molli saxa cavantur aqua,

Penelopen ipsam, perstes modo, tempora vinctes :

Capta vides ferro Pergama, capta tamen.

Legerit, & nolit rescribere, cogere noli :

Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.

Quæ voluit legisse, volet rescribere lætis :

Per numeros veniunt ista, gradusque suos.

Forsit an & primo veniet tibi littera tristis,

Quaque roget, ne se sollicitare velis. (stes :

Quod rogat illa, timet : quod non rogat, optat, ut in-

Insequere, & voti postmodo compos eris.

Interea sive illa toro resupina feratur,

Lecticam domine dissimulanter adi.

Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,

Quam potes ambiguus callidus abde notis.

Sen pedibus vacuis illi spatiosa teretur

Porticus, his socias tu quoque junge moras.

Et modo præcedas facito, modo terga sequaris :

Et modo festines, & modo lentius eas.

Nec tibi de mediis aliquot transire columnas

Sit pudor, & lateri continuasse latius.

Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro :

Quod spectes, humeris afferet illa suis.

Iam si respicias, illam mirare licebit :

Multa supercilio, multa loquare notis.

Et plaudas aliquo mimo saltante puella :

Et faveat illi, quisquis agatur amans.

Quum surget, surges donec : sedet illa, sedebis ?

Arbitrio domina tempora perde tua.

Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos,

Nec tua mordaci pumice crura teras.

Ista jube faciant, quorum Cybeleia mater

Concinitur Phrygiis exululata modis.

Forma viros neglecta docet : Minoida Theseus

Abstulit, à nulla tempora comptus acu.

Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit :

Cura deæ sylvis aptus Adonis erat.

Munditia placeant, suscentur corpora campo:
 Sit bene conveniens, & sine labe toga.
 Linguaeque nec rigeat, careant rubigine dentes:
 Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
 Nec male deformet rigidos tonsura capillos:
 Sit coma, sit docta barba resecta manu.
 Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues:
 Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
 Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,
 Nec laedat nares virque paterque gregis.
 Cetera lascive faciant concede puella,
 Et si quis male vir quarit habere virum.
 Ecce suum vatem Liber vocat: hic quoque amantis
 Adjuvat, & flamme, qua calet ipse, favet.
 Gnosius in ignotis amens errabat arenis,
 Qua brevis aquoreis Dia feritur aquis.
 Vique erat è somno tunica velata recincta,
 Nuda pedem, croceas irreligata comas:
 Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
 Indigno teneras imbre rigante genas.
 Clamabat, fcebatque simul, sed utrumque decebat:
 Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
 Iamque iterum tuidens mollissima pectora palmis:
 Perfusus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
 Quid mihi fiet? ait: sonuerunt cymbala toto
 Littore, & attonita tympana pulsa manu.
 Excidit illa metu, rupitque novissima verba:
 Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
 Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
 Ecce leves satyri pravia turba Dei.
 Ebruius ecce senex pando Silenus asello
 Vix sedet, & pressas continet arte iubas.
 Dum sequitur Bacchas, Baccha fugiuntq; petuntq;
 Quadrupedem ferula dum malus urget eques.
 In caput aurito cecidit delapsus asello:
 Clamarunt satyri, Surge age, surge pater.

Iam deus in curru, quem summum tlexerat urvis,
 Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
 Et color, & Theseus, & vox abiire puella:
 Terque fugam petiit, terque retenta metu.
 Horrui, ut steriles, agitat qua: ventus, arista:
 Vi levis in madida canna palude tremitt.
 Cui deus: En adsum tibi cura fidelior, inquit:
 Pone metum, Bacchi Gnosias uxor eris.
 Munus habe coelum, coeli spectabere fidus,
 Sape reges dubiam cressa puella ratem.
 Dixit, & è curru ne tregres illa timeret,
 Desidit: imposito cessit harena pede.
 Implicit atque sinu (neque enim pugnare valebat)
 Abstulit: ut facile est omnia posse deo.
 Pars Hymenae canunt, pars euoe euoe clamat:
 Sic coeunt sacro nupta deusque tero.
 Ergo ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
 Atque erit in focis foemina parte tori:
 Nyctiliumque patrem, nocturnaque sacra precare,
 Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
 Hic tibi multa licet sermone latentia testio
 Dicere, qua dici sentiat illa sibi:
 Blanditiasque leves tenui prescribere vino,
 Vt dominam in mensa se legat illa tuam.
 Atque oculos oculis spectare satentibus ignem:
 Sape tacens vocem verbaque vulsus habet.
 Fac primus rapias illius tacta labellis
 Pocula, quaque bibit parte puella bibas.
 Et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
 Tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
 Sint etiam tua vota, viro placuisse puella:
 Vilior votis factus amicus eris.
 Huic, si forte bibes, seriem concede priorem:
 Huic detur capiti missa corona tuo.
 Seve sis inferior, seu par, prior omnia sumat:
 Ne dubites illi verba secunda loqui.

Tuta frequensque via est, per amici fallere nomen:
 Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.
 Inde propinator nimirum multa propinet,
 Et sibi mandatis plura bibenda putet.
 Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi,
 Officium præstent mensque pedesque summ.
 Iurgia præcipue vino stimolata caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Eurytion stulte data vina bibendo:
 Aptior est dulci mensa merumque joco.
 Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et quacunque potes dote placere, place.
 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta jurabit,
 Fac titubet blæso subdola lingua seno.
 Et quidquid dices faciesve protervius aqno,
 Credatur nimium causa fuisse merum.
 Et bene dic domina, bene cum quo dormiet illa:
 Sed male sit, tacita mente precare viro.
 At quum discedet mensa convivæ relicta,
 Ipsa tibi accessus turba locumque dabit.
 Inse te turba: leviterque admotus eunti,
 Velle latus digitis, & pede tange pedem.
 Colloqui jam tempus adest, fuge refice longe
Hinc pudor: audacem forsque Veniuntque jurant.
 Non tua sub nostras venit facundia leges:
 Fac tantum cupias, sponte disertus eris.
 Est & agendus amans, imitandaq; vulnera verbis:
 Hic tibi quaratur qualibet arte fides.
 Non credi labor est, sibi queque videtur amanda:
Pessima sit, nulli non sua forma placeat,
 Sape tamen vere cœpit simulator amare:
 Sape quod incipiens sinxerat esse, fuit.
 Quo magis ô faciles imitantibus este puella:
 Fiet amor verus, qui modo fictus erat.
 Blanditus animum furtim deprendere fas est,
 Ve pendens liquida ripa subiit aqua.

Nec

Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
 Et teretes digitos, exiguumque pedem.
 Delectant etiam castas præconia forma:
 Virginibus cura, grataque forma sua est.
 Nam cur in Phrygius Iunonem & Pallada sylvis
 Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
 Laudatas ostendit arvis Iunonia pennas:
 Si taciùs spectes, illa recondet opes.
 Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
 Depexaque iuba, plausaque colla iurant.
 Nec timide promitte, trahunt præmissa puellas:
Pollicitis testes quoslibet adde deos.
 Iuppiter ex alto perjuriam ridet amantum,
 Et iubet Falios irrita ferre Notos.
 Per Styga Iunoni falso jurare solebat
 Iuppiter, exemplo nunc favet ille suo.
 Expedit esse deos: & ut expedit, esse putemus:
 Dentur in antiquos thura merumque focos.
 Nec securam quies illos, similique sopori
 Detinet, innocui viriute, numen adest.
 Reddite depositum, pietas sua fœdera servet:
 Fraus ablit, vacuas cadis habere manus.
 Ludite, si sapiis, solas impune puellas:
 Hac minus est una fraude pudenda fides.
 Fallite fallentes, ex magna parte prophætarum
Sunt genus: in laqueos quos posuere, cadant.
 Dicitur Ægyptus caruisse iurantibus arva
 Imbribus, atque annos sicca fuisse novem.
 Quam Thrasius Busirin adit, monstratque piari
 Hospitiis effuso sanguine posse Iovem.
 Illi Busiris: Fies Iovis hostia primus,
 Inquit, & Ægypto tu dabis hospes aquam,
 Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
 Torruit, infelix imbuat auctor opus.
 Iustus uterque fuit: neque enim lex iustior ulla est,
 Quam necio artifices arte perire sua.

Ergo

Ego ut perjuris merito perjuriam fallant,
 Exemplo doleat scemina lasa suo.
 Et lachryma profunt, lachrymis adamantamovebis.
 Fac madidas videat, si potes, illa genas.
 Si lachryma (neq; enim veniunt in tempore semper)
 Deficient, uda lumina tange manu.
 Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
 Illa licet non det, non data sume tamen.
 Pugnabit primo fortassis, & Improbe dicet:
 Pugnando vinci se tamen illa volet.
 Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
 Neve queri possit dura fuisse, cave.
 Oscula qui sumpsit, si non & cetera sumpsit,
 Hac quoque que data sunt, perdere dignus erat.
 Quantum defuerat pleno post oscula voto?
 Hei mihi, rusticitas, non pudor illa fuit.
 Vim licet appelles, grata est vis ista puellis:
 Quod iurat, invia saepe dedisse volunt.
 Quicumque est Veneris subita violata rapina,
 Gaudet, & improbitas muneris instar habet.
 At que, cum posset cogi, non tacta recessit:
 Quum simulat vultu gaudia, tristis erit.
 Vim passa est Phœbe, via est illata forori:
 Et gratus raptis raptor uterque fuit.
 Fabula nota quidem, sed non indigna referri:
 Scyrias Æmonio victa puella viro.
 Iam dea laudat & dederat mala premia forme,
 Colle sub Idaò vincere digna Venus.
 Iam nurus ad Priamum diverso venerat orbe,
 Grataque in Iliacis moenibus uxor erat.
 Iurabant omnes in lasa verba mariti:
 Nam dolor unius publica causa fuit.
 Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset Achilles,
 Veste virum longa dissimulatus erat.
 Quid facis Æacide? non sunt tua munera lana:
 At titulos alia Palladis arte petes.

Quid

Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
 Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
 Rejice succinctos operoso stamine fusos,
 Quassanda est ista Pelias hasta manu.
 Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
 Hac illum stupro comperit esse virum.
 Viribus illa quidem victa est, ita credere oportet:
 Sed voluit vinci viribus illa tamen.
 Sape, mane, dixit, cum jam properaret Achilles:
 Fortia jam posita summaserat arma colo.
 Vis ubi nunc illa est: quid blanda voce moraris
 Auctorem stupri Deidamia tui?
 Scilicet ut pudor est, quadam cœpisse priorem,
 Sic alio gratum est incipiente pati.
 Ah nimia est propria juveni fiducia forma,
 Expectet si quis, dum prior illa roget.
 Vir prior accedat, vir verba precantia dicat:
 Excipiat blandas molliter illa preces.
 Vt potare, roga: tantum cupit illa rogari.
 Da causam voti principiumque tui.
 Iuppiter ad veteres supplex Heroidas ibat:
 Corripuit magnum nulla puella lovem.
 Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
 Senseris, incepto parce, reserque pedem.
 Quod refugit, multa cupiunt: odere, quod instat.
 Lenius instando tadia rolle tui.
 Nec spes est Veneris semper profutenda roganti:
 Intret amicitia nomine tectus amor.
 Hoc aditu vidi tetrica data verba puella:
 Qui fuerat cultor, factus amator erat.
 Candidus in nauta turpis color: equoris unda
 Debet & à radiis sideris esse niger.
 Turpis & agricola, qui vomere semper adunco,
 Et gravibus rastris sub love versat humum.
 Et tu, Palladia petitur cui fama corona,
 Candida si fuerint corpora, turpis eris.

Pallæat

Palleat omnis amans, color est hic aptus amanti:
Hoc decet, hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyncem sylvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat & macies vultum: nec turpe putaris,
Pileolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant juvenum vigilata corpora noctes,
Curaque & immenso qui fit amore dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto:
Vt qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar: an moneam, mixtum fas esse, nefasque?
Nomen amicitiae, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum est, quod ames, laudare sodali:
Quum tibi laudanti credidit, ille subit.
At non Actorides lectum temeravit Achilles:
Quantum ad Pirithoum Phaedra pudica fuit.
Hermionem Pylades, quo Pallada Phœbus amavit:
Quodque tibi geminus Tyndari Castor, erat.
Si quis idem sperat: laturus poma myricas
Speret, & è medio flumine mella petat.
Nil nisi turpe iuvat: cura est sua cuique voluptas.
Hac quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge: tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbetit veros hac tibi turba meus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora, mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hac oleis, hic bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figura.
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vique levis Proteu: modo se tenuabat in undas:
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.

Nec

Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias curva videbit annus.
Si doctus videre rudi, petulanve pudenti:
Diffidet misera protinus illa tibi.
Inde fit, ut qua se immitit committere honesto:
Vilis ad amplexus inferioris eat.
Pars superat cepti: pars est exhausta laboris:
Hic teneat nostras anchora iacta rates.

DE ARTE AMANDI

LIBER II.

Dicite io Paan, & io bis dicite Paan:
Decidit in casses prada petita meos.
Latus amans donet viridi mea carmina palma:
Præfero Acræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priameius hostes Amyclis,
Candida cum rapta conjuge vela dabat.
Talis erat, quite curru victore ferebat,
Vesta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longe, quem peto, portus abest.
Non satis invenisse tibi est, me vate, puellam:
Arte mea capta est, arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam querere, parta tueri:
Casus inest illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, quando, puer & Cytherea favete:
Nunc Erato, nam tu nomen amoris habes.
Magna paro: quas possit amor remanere per artes,
Dicere tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile est, illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dadalus ut clausit conceptum crimine matris,
Semibovemque virum, semivirumque bovem:

Sit

Sit modus exilio, dixit, iustissime Minos:
 Accipiat cineres terra paterna meos.
 Et quoniam in patria, satis agitatus iniquis,
 Vivere non potui, da mihi posse mori.
 Da reditum puero, sentis est si gratia vilis:
 Si non vis puero parcere, parce seni.
 Dixerat hac: sed & hac, & multo plura licebat
 Dicere, & egressus non dabat ille viro.
 Quod simulac sensit: Nunc nunc ô Dadale, dixit,
 Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
 Possidet & terras, & possidet aquora Minos:
 Nec tellus nostra, nec patet unda fuga.
 Restat iter cœli, cœlo tentabimus ire:
 Da veniam cœpto Iuppiter alme meo.
 Non ego fidereas affecto tangere sedes:
 Qua fugiam domitum, nulla, nisi ista, via est.
 Per Styga detur iter, Stygias transibimus undas:
 Sunt mihi natura jura novanda mee.
 Ingenium mala sepe movent: quis crederet unquam,
 Aerias hominem carpere posse vias?
 Remigium volucrum disponit in ordine pennas:
 Et leve per lini vincula necit opus.
 Imaque pars caris astringitur igne solutis:
 Finitusque novæ jam labor artis erat.
 Tractabat ceramque puer, pennasque renidens,
 Nescius hac humeris arma parata suis.
 Cui pater his, inquit, patria est adeunda carinis:
 Hac nobis Minos effugiendus ope.
 Aera non potuit Minos, alia omnia clausit:
 Qua licet, inventis aera rumpe meis.
 Sed tibi non virgo Tegeæ, comesque Bootes,
 Ensisfer Orion aspiciendus erit.
 Me pennis sectare datis: ego prævis ibo:
 Sit tibi cura sequi, me duce tutus eris.
 Nam si ve athereas vicino sole per auras
 Ibimus: impatiens cera caloris erit.

Sive

Sive humiles propiore fredo iactabimus alas,
 Mobilis aquoreis penna madescet aquis.
 Inter utrumque vola: ventos quoque nata caveto.
 Quaque ferent aura, vela secunda dato.
 Dum monet, aptat opus puero, monstratque moveris:
 Erudit, infirmas ut sua mater aves.
 Inde sibi factas humeris accommodat alas,
 Perque novum timide corpora librat iter.
 Iamque volatulus parvo dedit oscula nato,
 Nec patria lacrymas continuere gena.
 Monte minor collis, campis erat altior aquis,
 Hinc data sunt misera corpora bina fuga.
 Et movet ipse suas, & nati respicit alas:
 Dadalus, & cursus sustinet usque suos.
 Iamque novum delectat iter: postoque timore
 Icarus audaci fortius arte volat.
 Hos aliquis tremula dum captat arundine pisces,
 Vidit: & incœptum dextera reliquit opus.
 Iam Samos à lava fuerat, Naxoque relicta:
 Et Paros, & Clario Delos amata deo.
 Dextera Lebinthos erat, sylvisque umbrosa Calydnæ,
 Cinctaque piscosis Astypalea vadis.
 Quum puer incautus nimium temerarius annis,
 Alius egit iter, deseruitque patrem.
 Vincula labant, & cera deo propiore liquecit,
 Nec tennes venti brachia mota tenent.
 Territus à summo desepxit in aquora cœlo:
 Nox oculis pavido venit oborta metu.
 Tabuerant cera, nudos quatit ille lacertos,
 Et trepidat: nec quo sustineatur, habet.
 Decidit: atque cadens, Pater ô, pater auferor, inquit:
 Clauserunt virides ora loquentis aqua.
 At pater infœlix, non jam pater, Icare clamat,
 Icare, clamat, ubi es, quove sub axe volas?
 Icare clamabat, pennas apexit in undis:
 Offstategit tellus, aquora nomen habent.

Non

Non potuit Minos hominis compescere pennas :
 Ipse deum volucrem detinuisse paro.
 Fallitur, Amonias si quis decurrit ad artes :
 Datque quod à teneri fronte reuellit equi.
 Non facient, ut vivat amor, Medeides herba,
 Mistaque cum magicis meris a venena sonis.
 Phasias Aesonidem, Circe tenuisset Vlysses,
 Si modo servari carmine posset amor.
 Nec data profuerint pallentia philtrea puellis:
 Philtrea nocent animis, vimque furoris habent.
 Sit procul omne nefas : ut ameris, amabilis esto :
 Quod tibi non facies, sola ve forma dabit.
 Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
 Naiadumque tener crimine raptus Hylas.
 Vt dominam teneas, nec te mirere relictum,
 Ingenii dotes corporis adde bonis. (nos,
 Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad am-
 Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
 Nec semper viola, nec semper lilia florent :
 Et riget amissa spina relictæ rosa.
 Et tibi jam venient cani formosæ capilli :
 Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
 Iam molire animum qui duret, & astrue formam :
 Solus ad extremos permanet ille rogos.
 Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
 Cura sit, & linguas edidicisse duas.
 Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses :
 Et tamen aquoreas torisit amore deas.
 Ah quoties illum doluit properasse Calypso,
 Remigioque aptas esse negavit aquas.
 Hac Troja casus iterumque, iterumque rogabat.
 Ille referre aliter sæpe solebat idem.
 Littore constit'erant, illic quoque pulchra Calypso
 Exigit Odrysi facta cruenta ducis.
 Ille levi virga (virgam nam sorte tenebat)
 Quod rogat, in spisso littore pingit opus.

Hic

Hic, inquit, Troja est, (muros in littore fecit)
 Hic sibi sit Simois : hac mea castra puta.
 Campus erat (campum fecit) quem cade Dolonis
 Sparsimus, Amonios dum vigil optat equos.
 Illic Sithonii fuerant tentoria Rhefi,
 Hac ego sum captis nocte reuectus equis.
 Pluraque pingebat, subitus cum Pergama fluctus
 Abstulit, & Rhefi cum duce castra suo.
 Tum dea : Quas, inquit, fidas tibi credis ituro ?
 Perdiderint unda nomina quanta, vides.
 Ergo age, fallaci timide confide figura,
 Quisquis es, atque aliquid corpore pluri habes.
 Dexteræ præcipue capit indulgentia mentes,
 Asperitas odium savaque bella movet.
 Odium accipitrem, quia vivit semper in armis :
 Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
 At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est :
 Quasque colat tures Chaonis ales, habet.
 Esse procul lites, & amara prælia lingua :
 Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
 Lite fugant nuptaque viros, nuptasque mariti :
 Inque vicem credunt rem sibi semper agi.
 Hoc decet uxores, dos est uxoria lites :
 Audiat optatos semper amica sonos.
 Non legis jussu lectum venistis in unum :
 Fungitur in vobis munere legis, amor.
 Blanditias molles, auresque iurantia verba
 Affer, ut adventu lata sit ipsa tuo.
 Non ego divitibus venio præceptor amandi :
 Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
 Secum habet ingenium, qui cum libet, Accipere, dicit:
 Cedimus, inventis plus valet iste meis.
 Pauperibus vates ego sum, quia pauper amari :
 Quum dare non possem munera, verba dabam.
 Pauper amet caute, timeat maledicere pauper,
 Multaque divitibus non patienda ferat.

Me

Me memini iratum domina turbasse capillos :
 Hei mihi quam multos abstulit ira dies.
 Nec puto, nec sensi tunicam laniasse : sed illa
 Dixerat, & pretio est ipsa redempta meo.
 At vos, si sapitis, vestri peccata magistri
 Effugite, & culpa damna timeate mea.
 Prælia cum Parthis : cum culta pax sit amica,
 Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
 Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica,
 Perfer, & obdura : postmodo mitis erit.
 Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus :
 Franges, si vires experire tuas.
 Obsequio tranantur aquæ : nec vincere possis
 Flumina, si contra, quam rapit unda, nates.
 Obsequium tigresque domat tumidoque leones,
 Rustica paulatim taurus aratra subit.
 Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta,
 Succubui meritis trux tamen illa viri.
 Sape suos casus, nec mitia facta puella,
 Flesse sub arboribus Melaniona ferunt.
 Sape tulit iussu fallentiaretia collo,
 Sape fera corvos cuspide fixit apros.
 Sensit & Hylæ contentum saucius arcum :
 Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
 Non te Manalias armatum scandere sylvas,
 Nec jubeo collo recta ferre tuo.
 Corpora nec missis jubeo præbere sagittis :
 Arta erunt cauta mollia iussa mea.
 Cede repugnanti : cedendo victor abibis :
 Fac modo quas partes illa jubebit, agas.
 Arguet, arguito : quicquid probat illa, probato.
 Quod dicit, dicas : quod negat illa, neges.
 Riserit, arride : si flevit, flere memento :
 Imponat leges vultibus illa tuis.
 Seu ludet, numeroque manu jactabit eburnes :
 Tu male jactato, tu bene jacta dabo.

Seu jacies talos, victam ne poena sequatur,
 Damnosæ facito stent tibi sæpe canes.
 Sive latrociniæ sub imagine calculus ibit,
 Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
 Ipse tene distincta tuis umbracula virgis :
 Ipse face in turba, qua venit illa, locum.
 Nec dubita tereti scammum producere lecto :
 Et tenero soleam deme, vel adde pedi.
 Sape etiam domina, quamvis horrebis & ipse,
 Algenis manus est calfacienda sinu.
 Nec tibi turpe puta, quamvis sit turpe, placebit,
 Ingenua speculum sustinuisse manu.
 Ille fatigata periendo monstra noverca,
 Qui meruit cælum, quod prior ipse tulit.
 Ionicas inter calathum tenuisse puellas
 Creditur, & lanæ excoluisse rudes.
 Paruit imperio domina Tirynthius heros :
 I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
 Iussus adesse foro, iussa maturius hora
 Fac semper venias, nec nisi serus abi.
 Occurras aliquo tibi dixerit : omnia differ.
 Curre, nec inceptum turba moretur iter.
 Noctæ domum repetens, epulis perfuncta redibis :
 Tu quoque pro servo, si vocat illa, veni.
 Rure erit, & dicet venias (amor odit inertes)
 Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
 Nec grave te tempus, siuiensue canicula tardet :
 Nec via per iactas candida facta nives.
 Militia species amor est : discedite segnes,
 Non sunt hac timidis signa tuenda viris.
 Nox & hyems longæque via, sævique labores,
 Mollibus his castris, & dolor omnis adest.
 Sape feres imbrem cœlesti nube solutum.
 Frigidus in nuda sæpe jacebis humo.
 Cymbius Admeti vaccas pavisse Pheræas
 Fertur, & in parva delinxisse casa.

Quod Phœbeum deicit, quem non deceat? exue fastus,
 Curam mansurique quis amoris habes.
 Si tibi per tutum, placiumque negabitur ire,
 Atque erit opposita janua fulta iera.
 At tu per præcep̄ recto delabere aperto:
 Det quoque furtivas alta fenestra vias.
 Leta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli:
 Hoc domina certi pignus amoris erit.
 Sæpe tua poterat Lasnare carere puella:
 Tranabas, animum nosset ut illa tuum.
 Nec pudor ancillas, ut quaque erit ordine prima:
 Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
 Nomine quemque suo (nulla est iactura) saluta,
 Iunge tuas humiles ambitiose preces.
 Sed tamen & servo (levius est impensa) roganti
 Porrige fortune munera parva tua.
 Porrige & ancille, que pœnas luce pependit
 Lusa maritali gallica veste manus.
 Fac plebem (michi crede) tuam: sit semper in illa
 Ianitor, & thalami qui jacet ante fores.
 Nec dominam jubeo pretioso munere dones:
 Parva sed è parvis callidus apta dato.
 Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant,
 Afferat in calatho rustica dona puer.
 Rure suburbano poteris tibi dicere missa
 Illa, vel in sacra sint licet empta via.
 Afferat aut uvæ, aut quas Amaryllis amabat,
 Et nunc castaneas: nunc amat illa nuces.
 Quin etiam turdoque licet, missaque corona,
 Te memorem domina testificere tua.
 Turpiter his emitur spes moris, & orba senectus:
 Ah pereant, per quos munera crimen habent.
 Quid tibi precipiam teneros quoque mittere versus?
 Hei mihi, non multum carmen honoris habet.
 Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
 Dummodo sit dives, barbarus, ille placet.

Aurea

Aurea sunt vere nunc sacula: plurimus auro
 Venit honos: auro conciliatur amor.
 Ipse licet venias Musis comitatus Homere:
 Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
 Sunt tamen & docta, rarissima turba, puella:
 Altera, non docta, turba, sed esse volunt.
 Vtraque laudetur per carmina: carmina lector
 Commendet dulci quali acumque sono.
 His ergo, aut illis vigilatum carmen in ipsas,
 Forsitan exigui muneris instar erit.
 At quod eris per te facturus, & utile credis:
 Id tua te facito semper amica roget.
 Libertas alicui fuerit promissa tuorum,
 Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
 Si pœnam servo, si vincula læva remittis:
 Quod facturus eras, debeat illa tibi.
 Virilitas tua sit, titulus donetur amica:
 Perde nihil: partes illa petentis agat.
 Sed te, cuicumque est retinenda cura puella,
 Attonitum forma fac putet esse sua.
 Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus:
 Sive erit in Cois, Coa decere puta.
 Aurata est, ipso tibi sit pretiosior auro:
 Gausapa si sumit, gausapa sumpta proba.
 Astiterit tunicata: moves incendia, clama.
 Sed timida caveat frigora voce, roga.
 Compositum discrimen erit, discrimina lauda:
 Torserit igne comam, torte capille places.
 Brachia saliantis, vocem mirare canentis:
 Et cum deserit, verba querentis habe.
 Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
 Quod juvat: & quadam gaudia voce notes.
 Si fuerit torva violentior ipsa Medusa,
 Fiet amator lenis & æqua suo.
 Tantum ne pateas verbis simulator in illis,
 Effice: nec vultu destrue verba tuo.

K 2

Ss

Si latet, ars prodest : affert deprensa pudorem,
 Atque adimit merito tempus in omne fidem.
 Sape sub autumnus, cum formosissimus annus,
 Plenaque purpureo subrubet uva mero :
 Cū modo frigoribus premimur, modo solvimur astiti,
 Aere non certo corpora languor habet :
 Illa quidem valeat : sed si male firma cubabit,
 Et vitium cæli senserit agra sui.
 Tunc amor, & pietas tua sit manifesta puella :
 Tunc ferre, qua plena postmodo falce metas.
 Nec tibi moresti veniant fastidia morbi :
 Perque tuas fiant, que finit illa, manus.
 Et videat flentem, nec tadeat oscula ferre :
 Et sicca lachrymas combibat ore tuas.
 Multa vorae, sed cuncta palam : quotiesque licebit,
 Qua referas illi somnia læta vide.
 Et veniat, que lustret annus lectumque, locumque :
 Praferat & tremula sulphur & ova manu.
 Omnibus his inerunt grata vestigia cura :
 In thalamos multis hac via fecit iter.
 Ne tamen officii odium quaratur ab agra,
 Sit tuus in blanda sedulitate modus.
 Neve cibos prabe, nec amari pocula succi
 Porrigere, rivalis misceat illa tuus.
 Sed non quo dederas a litore carbasa, vento
 Utendum, medio cum potiare freto.
 Dum novus errat amor, vires sibi colligit usu :
 Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
 Quæ taurum metuis, vitulum mulcere solebas :
 Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
 Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo :
 Quæque venit, multas accipit annis aquas.
 Fac tibi consueat : nil assuetudine majus.
 Quam tu dum capias, tedia nulla fuge.
 Te semper videat, tibi semper præbeat aures :
 Exhibeat vulnus noxque dieque tuus.

Cum

Cum tibi major erit fiducia posse requiri,
 Tunc procul absenti cura futurus eris.
 Da requiem : requietus ager bene credita reddit,
 Terraque cælestes arida sorbet aquas.
 Phyllida Demophoon præsens moderantius uffit :
 Exarsit velis acrius illa datis.
 Penelopen absens solers torquebat Vlysses :
 Phyllacides aberat Laodamia tuus.
 Sit mora tua brevis : lentescunt tempore curæ :
 Vanescitque absens, & novus intrat amor.
 Dum Menelaus abest, Helene ne sola jaceret,
 Hospitius est tepido nocte recepta sinu.
 Quis stupor hic Menelæ fuit ? tu solus abibas,
 Iisdem sub tectis hospes & uxor erant.
 Accipitri timidas credis furiose columbas,
 Plenum montano credis ovile lupo.
 Nil Helene peccat : nil hic committit adulter :
 Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
 Cogis adulterium, dando tempusque locumque :
 Quo, nisi consilio est usa puella tuo ?
 Quid faciat ? vir abest & adest non rusticus hospes,
 Et timet in vacuo sola cubare toro.
 Viderit Atrides, Helenen ego crimine solvo :
 Vsa est humani commoditate viri.
 Sed neque fulvorus aper media tam sævus in ira est,
 Fulmineo rabidos dum rotat ore canes.
 Neclea, quum catulis lactentibus ubera prabet,
 Nec brevis ignaro vipera lasa pede.
 Fœmina quam socii deprensa pellice lecti
 Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
 In ferrum flammæque ruit : positoque decore,
 Fertur ut Aonii cornibus icta dei.
 Conjugis admissum, violataque jura mariti,
 Barbara diræ paratos Phasias ultæ fuos.
 Altera per a parens hac est, quam cernis, hirundo :
 Aspice, signatum sanguine pectus habet.

K 3

Hoc

Hoc bene compositos, hoc firmos rumpit amores:

Crimina sunt cautis ista timenda viris.

Nec mea vos uni donat censura puella,

Dii melius: vix hoc nupta tenere potest.

Ludite, sed furto celetur culpa modesto:

Gloria peccati nulla petenda tui est.

Nec dederis munus, cognosse quid altera possit:

Nec sint nequitia tempora certa tua.

Et ne te capiat latebris sibi sexmina notis:

Non uno est omnis conveniendi loco.

Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas

Inspecte: plus multa quam sibi missa legunt.

Lasa Venus iusta anima movet, telumque remittit:

Et modo quod quæsta est ipsa, querere facit.

Dum fuit Atrides una contentus, & illa

Castia fuit, vitio est improba facta viri.

Audierat laurumque manu, vittasque ferentem,

Pro nata Chrysen non valuisse sua.

Audierat Lyrness tuos abducta dolores,

Bellaque per turpes longius isse moras.

Nec tantum audierat, Priameida viderat ipsa:

Victor erat prada prada pudenda sua.

Inde Thyestiaden animo thalamoque recepit:

Et male peccantem Tyndaris ultra virum est.

Quæ bene celaris, si quæ tamen acta patebunt,

Illæ licet pateant, tu tamen usque nega.

Tu neque subjectus, solito neque blandior esto:

Hæc animi multum signa nocentis habent.

Sed lateri nec parce tuo, pax omnis in illo est:

Concubitus prior est incipienda Venus.

Sunt qui præcibant herbas, saturea, nocentes

Sumere: iudiciis ista venena meis.

Aut piper urtica mordacis semine miscent,

Tritaque in annofo flava pyretra mero.

Sed dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,

Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.

Candidus Alcahoe qui mittitur, urbe Pelasga,

Bulbus, & ex horto qua venit herba salax:

Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,

Quasque tulit folio pinus acuta nuces.

Docta quid ad magicas Erato diverteris artes?

Interior curru meta tenenda meo est.

Qui modo celabas monitu tua crimina nostro,

Ecce iter, & monitu detege furti meo.

Nec levitas culpanda mea est, nec semper eodem

Impostros vento panda carina vebit.

Nam modo Threicio Borea, modo currimus Euro:

Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.

Aspice ut in curru modo det stantantia rector

Lora, modo admissos arte retinet equos.

Sunt quibus ingrato timida indulgentia servit:

Et si nulla subest amula, languet amor.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis:

Nec facile est, aqua commoda mente pati.

Vi levis assumptis paulatim viribus ignis

Ipse latet, summo candet in igne cinis.

Sed tamen extinctas admoto sulphure flammæ

Invenit: & lumen quod fuit ante, redit.

Sic ubi pigra situ, securaque pectora torpent,

Acribus est stimulis elie tendens amor.

Fac timeat de te, tepidamque recalsace mentem:

Palleat indicio criminis illa tui.

O quantum & quoties numero comprehendere non est

Felicem, de quo lasa puella dolet.

Quæ simul invitata crimen pervenit ad aures,

Excidit, & misera voxque colorque fugit.

Ille ego sim, cuius lamet furiosa capillos:

Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas.

Quem videat lachrymans, quem torrens spectet ocellis:

Quo sine non possit vivere, posse vult.

Si spatium quaras, breve sit, quo lasa queratur,

Ne vires lenta colligat ira mora.

Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
 Inque tuo flens est accipienda sinu.
 Oscula da flenti, Veneris da gaudia flenti:
 Pax erit, hoc uno solvitur ira modo.
 Quum bene sciverit, quum certa videbitur hostis,
 Tunc pete concubitus fœdera, mitis erit.
 Illic depositis habitat concordia telis,
 Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
 Quæ modo pugnarunt, jungunt sua rostra columba,
 Quarum blanditias verbaque murmur habet.
 Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
 Vnaq; erat facies, sidera terra, fretum. (cincta est:
 Mox cœlum impositum est terris, humus aquore
 Inque suas paries cessit inane Chaos.
 Sylva feras, aer volucres accepit habendas,
 In liquida pisces delituisse aqua.
 Tum genus humanum solis errabat in agris:
 Idque mera vires, & rude corpus erat.
 Sylva domus fuerat, cibis herba, cubilia frondes:
 Iamque diu nulli cognitus alter erat.
 Blanda rucos animos fertur moluisse voluptas:
 Consciterant uno fœmina virque toro.
 Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
 Arte Venus nulla dulce peregit opus.
 Ales habet quod amet: cum quo sua gaudia jungat,
 Invenit in media fœmina piscis aqua.
 Cervæ parem sequitur, serpens serpente tenetur,
 Heret adulterio cum cane nexa canis.
 Lata salitur ovis, tauro quoque lata juvenca est,
 Sustinet immundum summa capella marem.
 In furias agitantur equæ: spatioque remota,
 Per loca dividos amne sequuntur equos.
 Ergo age, & irata medicamina fortia prabe:
 Illa feri requiem sola doloris habent.
 Illa Machaontis superant medicamina succos:
 His ubi peccaris, restituendus eris.

Hac

Hac ego quum canerem, subito manifestus Apollo
 Movit inaurata pollice fila lyra.
 In manibus laurus, sacris induta capillis
 Laurus erat, vates ille videndus adest.
 Is mihi, lascivi dixit praeceptor amoris,
 Duc age discipulos ad mea templa tuos.
 Est ibi diversum farna celebrata per orbem
 Littera, cognosci qua sibi quemque iubet.
 Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit,
 Atque opus ad vires exigit omne suas.
 Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
 Cui color est, humero saepe patente cubet.
 Qui sermone placet, taciturna silentia viiet:
 Qui canit, arte canat: qui bibit, arte bibat.
 Sed neque declament medio sermone disertis,
 Nec sua vesanus scripta poeta legat.
 Sic monuit Phœbus, Pœbo parete monenti:
 Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
 Ad propiora vocor, quisquis sapienter amabit,
 Vincet: & è nostra, quod petet, arte feret.
 Credit a non semper sulci cum fœnore reddunt,
 Nec semper dubias adjuvat aura rates. (tes:
 Quod juvat, exiguum est: plus est, quod ladit aman-
 Proponant animo multa ferenda suo.
 Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
 Carula quot bæccas Palladis arbor habet,
 Littore quot concha, tot sunt in amore dolores.
 Quæ patimur, multo picula felle madent.
 Dicit erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
 Isse foras, & te falsa videre puta.
 Clausa tibi fuerit promissa janua nocte,
 Perfer, & immunda ponito corpus humo.
 Forsitan & vultu mendax ancilla superbo,
 Dicet, Quid nostras possidet iste fores?
 Possibus, & dura precibus blandire puella,
 Et capiti demptas in fore pone rosas.

K 5

Quum

Quum volet, accedes: quum te vitabit, abibis.

Dedecet ingenuos iadua ferre sui.

Effugere hinc non est, quare tibi possit amica

Dicere, Non omni tempore sensus obest.

Nec maledicta puta, nec verbera ferre puella

Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.

Quid moror in parvis? animus majoribus instat.

Magna canam: toto pectore vulgus ades.

Ardua molimur: sed nulla nisi ardua, vincunt:

Difficilis nostra poscitur arte labor.

Rivalem patienter habe: victoria tecum

Stabit, eris magni victor in arce Iovis.

Hac tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas

Dicere, nil istis ars mea majus habet.

Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas.

Vnde volet, veniat: quaque libebit, eat.

Hac in legitima praestant uxore mariti,

Quum tener ad partes tu quoque somne venis.

Hac ego (consiteor) non sum perfectus in arte.

Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.

Me ne palam nostra det quisquam signa puella?

Et patiar, ne me quolibet ira ferat?

Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus

Sum data. barbarie noster abundat amor.

Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,

Quo veniunt alii conciliante viri.

Sed melius nescisse fuit: sine furta regantur,

Nec fugiat victo falsus ab ore pudor.

Quo magis o juvenes percipere parcite vestras:

Peccent, peccantes verba dedisse putent.

Crescit amor pressis: ubi par fortuna duorum est,

In causam damni perstat uterque sui.

Fabula narratur toto notissima coelo:

Mulciberi capti Marsque Venusque dolis.

Mars pater insano Veneris turbatus amore,

De duce terribili factus amator erat,

Nec

Nec Venus oranti (nec enim dea mollior ulla est)

Rustica Gradivo, difficiliusque fuit.

Ah quoties lasciva pedes risisse mariti

Dicitur: & duras igne, vel erit manus.

Marte palam simul est Vulcanum imitata decebat,

Multaque cum forma gratia mista fuit.

Sed bene concubitus primo celare solebat,

Plena verecundi culpa pudoris erat.

Indicio Solis (quis Solem fallere posset?)

Cognita Vulcano conjugis acta sua.

Quam mala Sol exempla movet: pete munus ab ipsa,

Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.

Mulciber obscuros lectum circaque, superque,

Disponit laqueos: lumina fallit opus.

Fingit iter Lemnon: veniunt ad foedus amantes:

Impliciti laqueis nudus uterque jacent.

Convocat ille deos: praebent spectacula capti:

Vix lachrymas Venerem continuisse putant.

Non vultus texisse suos, non denique possunt

Paribus obcoenus opposuisse manus:

Hic aliquis ridens in me fortissime Mavors,

Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.

Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit

Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.

Hoc tibi profecit Vulcane: quod ante tegebant,

Liberius faciunt: & pudor omnis abest.

Sape tamen demens stulte fecisse fateris,

Teque ferunt ira poenituisse tua.

Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione

Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.

Nec vos rivali laqueos disponite, nec vos

Exipite arcana verba notata manu.

Ista viri captent, si jam captanda probabunt,

Quos facient justos ignis & unda viros.

En iterum testor, nihil hic, nisi lege remissum

Luditur: in nostris insitita nulla joci.

Quis Cereris ritus audet vulgare prophanus?
 Magnaque Threicia sacra reperta Samo.
 Eximia est virtus, prestare silentia rebus:
 At contra gravis est culpa, tacenda loqui.
 Quam bene, quod frustra captatis arbore pomis
 Tantalus in media garrulus aret aqua.
 Precipue Cytherea iubet sua sacra taceri:
 Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
 Conditæ si non sunt Veneris mysteria cistis,
 Nec cava vasanis ictibus ara sonant:
 At tamen inter nos medio versantur in usu,
 Sed sic inter nos ut latuisse velint.
 Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
 Protegitur leva semireducta manu.
 In medio, passimque coit pecus: hoc quoque viso,
 Averit vultus sepe puella suos.
 Conveniunt thalamis furis, & janua nostris:
 Parsque sub injecta veste pudenda latet.
 Et si non tenebras, at quiddam nubes opaca
 Quarimus, atque aliquid luce patente minus.
 Tum quoque quum solem nondum prohibebat, & im-
 Tegula: sed quercus tecta, cibumque dabat: (brom
 In nemore, atque antris, non sub Love, juncta voluptas:
 Tanta rudi populo curæ pudoris erat.
 At nunc nocturnis titulos imponimus actis,
 Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
 Scilicet exentis omnes, ubi quaque puella est?
 Cuilibet ut dicas, hæc quoque nostra fuit?
 Nec desint, quas tu digitis ostendere possis?
 Nec quamquam attigeris, fabula turpis erit?
 Parva queror: fingunt quadam quæ vera negarent,
 Et nulli non se concubuisse ferunt.
 Corpore si nequeunt, quod possunt, nomine tangunt,
 Fameque non factio crimine crimen habet.
 I nunc claudite fores custos odiose puella,
 Et centum duris postibus adde seras.

Quid

Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter?
 Et credi, quod non contigit esse, cupit?
 Nes etiam veros parce prostemur amores:
 Testaque sunt solida mystica furta fide.
 Parcite praterea vitia exprobrare puellis:
 Vitile quæ multis dissimulasse fuit.
 Nec suus Andromeda color est objectus ab illo,
 Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
 Omnibus Andromache visa est speciosior aquo:
 Vnus, qui modicum diceret, Hector erat.
 Quod male fers, assuesce, feres bene: multa vetustas
 Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
 Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
 Concutiat tenerum qualibet aura, cadet.
 Mox etiam ventis spatio durata resistit,
 Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
 Eximit ipsa dies omnis de corpore mendas:
 Quodque fuit vitium, desinit esse mora.
 Ferre nova nares taurorum terga recusant:
 Assiduo dormitas tempore fallit odor.
 Neminibus mollire licet mala: fusca vocetur,
 Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
 Si patæ est, Veneri similis: si flava, Minerva:
 Sit gracilis, macie quæ male visa sua est.
 Dic agilem, quacunque brevis: quæ turgida, plenam.
 Et lateat vitium proximitate boni.
 Nec quotis annus eat, nec quo sis nata require
 Consule, quæ rigidus munera censor habet.
 Precipue si flore caret, meliusque peractum est
 Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
 Vilis o juvenes aut hæc, aut serior ætas:
 Iste feret segetes, iste serendus ager.
 Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
 Iam veniet tacito curva senectæ pede.
 Aut mare navigis, aut vomere scandite terram:
 Aut fera belligeras addite in arma manus.

K 7

Aut

Aur' latus, & vires, operamque afferte puellis:
Hæc quoque militia est, hæc quoque fecit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia major:
Solus & artifices qui facit, usus adest.
Illæ munditiis annorum damna rependunt:
Et faciunt cura, ne videantur anus.
Vtique velis Venerem jungunt per mille figuras,
Invenis plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
Quod jurat, ex aquo femina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet, quia sic præbere necesse est:
Siccatque de lana cogitat illa sua.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas,
Vtique morer, me me sustineamque, roget.
Aspiciam domine victos amentis ocellos:
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non prima tribuit natura juventa,
Quæ cito post septem lustra venire solent. (tum
Qui poterant, nova mysta bibant: mihi fundat avi-
Consulibus præcis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obistere vento:
Et ledunt nudos præta novella pedes.
Scilicet Hermionem Helena præponere posses?
Et melior Gorge quam sua mater erat?
Ad Venerem quicumque voles attingere seram,
Si modo duraris, præmia digna feres.
Consciis esse duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur,
Nec manus in lecto lava jacebit iners.
Invenient digiti, quid agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula tingit amor.

Fecit

Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector:
Non solum bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Brisei sinebas,
Imbuta Phrygia quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tuæ victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed sensim tarda perficienda mora.
Quum loca reppereris, quæ tangi femina gaudet:
Non obset, tangas quo minus illa, pudor.
Aspicias oculos tremulo fulgore micantes,
Vi sol in liquida sæpe refulget aqua.
Accedat questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Dejere nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul: tunc plena voluptas,
Quum pariter victi femina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est: cum libera dantur
Otia futurum nec timor urget opus.
Quum mora non tuta est, totis incumbere remis,
Vile, & admissio subdere calcæ equo.
Finis adest operi, palmam date grata juventus,
Seriatque odorata myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextra, pectore Nestor erat.
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes:
Canteur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis, dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicumque meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spoliis: Naso magister erat.

Ecce

Ecce rogant tenera, sibi dem praecepta, puella:
Vos eritis charta proxima cura mea.

DE ARTE AMANDI LIBER III.

Arema dedi Danaïs in Amazones, arma supersunt
Qua tibi dem, & turba Penthesilea tua.
Ite in bella pares, vincant quibus alma Dione
Faverit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis equum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis: cur virus in angues
Adjicis? & rapida tradis ovile lupe?
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes:
Spectetur meritis quaque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem,
Quo premat Atrides crimine major, habet.
Sæ scelere Oelides Talaonia Eriphyles
Virus, & in vivis ad Styga venit equis.
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden, & qua comes isse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiada conjunx: Pagasæ redemit,
Proque viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu: cineres miscbimus, inquit,
Iphias, in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoque & cultu est, & nomine femina virtus:
Nec mirum, populo si placet illa suo.
Non tamen hæc mentes nostra possuntur ab arte:
Conveniunt cymba vela minora mea.
Nil nisi lasivi par me discuntur amores:
Femina præcipio quo sit amanda modo.
Femina nec flammæ, nec sævos excutit arcus:
Parcius hæc video tela nocere viris.

Sape.

Sape viri fallunt, tenera non sape puella:
Paucaque, si quaras, crimina fraudis habent.
Phæsiadem matrem fallax dimisit Iason,
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Parvit, in ignoto sola relicta loco.
Quare novem vicibus cur una feratur, & audi
Depositis sylvas Phyllida fesse comis.
Et famam pietatis habet, tamen hospes & ense
Præbuit, & causam mortis Elisa tua.
Quid vos perdidit, dicam: nescitis amare.
Defuit ars vobis, arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Iussit, & ante oculos constitit illa meos.
Tum mihi: Quid misera, dixit, meruere puella?
Traditur armatis vulgus inermis viris.
Illos artifices gemini fecere libelli,
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapneæ qui dixerat ante marita,
Mox cecinit laudes prosperiore lyra.
Si bene te nosti, cultas ne lade puellas:
Gratia dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixerat, & myrri (myrto nam victa capillos
Constitit) folium, granaque pauca dedit.
Sensimus acceptis numen quoque, purior ather
Fulsit, & è toto pectore cessit onus.
Dum sævet ingenium, petite hinc præcepta puella:
Quas pudor, & Leges, & sua jura sinunt.
Ventura memores jam nunc estote senecta,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eant anni more fluentis aqua.
Nec qua præterit, cursu revocabitur unda:
Nec qua præterit hora, redire potest.
Vitandum est astate, cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quam bona prima suis.

Hos

Hos ego, qui canent, frutices, violaria vidi:
 Hac mihi de spina grata corona data est.
 Tempus erit, quo tu qua nunc excludis amantes,
 Frigida deserta nocte jacebis annus.
 Nec tua frangetur nocturna janua rixa,
 Sparsa nec invenies limina mane rosa.
 Quam cito (me miserum) laxantur corpora rugis,
 Et perit in nitido qui fuit ore color.
 Quisque fuisse tibi canas à virgine juras,
 Sparguntur subito per caput omne come.
 Anguibus exiit tenui cum pelle vetustas,
 Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
 Vestra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem:
 Qui nisi carpius erit, turpiter ipse cadet.
 Adde quod & partus faciunt breviora juvenca
 Tempora: continua messe senescit ager.
 Latmius Endymion non est tibi Luna ruberi,
 Nec Cephalus rosea prada pudenda dea.
 Ut taceam de te, quem nunc quoque luget Adoni:
 Vnde habet Ænean, Hermonienque Venus.
 Ite per exemplum genus ô mortale Dearum,
 Gaudia nec cupidis vestra negat viris.
 Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant:
 Mille licet sumant, deperit inde nihil.
 Conteritur ferrum, filices tenuantur ab usu:
 Sufficit, & damni pars caret illa metu.
 Quis vetet apposito lumen de lumine sumi?
 Quisve carum vastas in mare servet aquas?
 Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
 Quid, nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
 Nec vos prostitui mea vox: sed vana timere
 Damna vetat, damnis munera vestra carent.
 Sed me flaminibus veri majoris iturum
 Dum sumus in portu, provehat aura levis.
 Ordinar à cultu: cultis bene Liber ab urvis
 Proveniet, & culto stat seges alta solo.

Forma

Forma dei munus: forma quota quaque superbit,
 Pars vestrum tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem: facies neglecta peribit,
 Idalia similis sit licet illa dea.
 Corpora si veteres non sic coluere puella,
 Nec veteres cultus sic habuere viri.
 Si fuit Andromache tunicas induta vagantes,
 Quid mirum? duri militis uxor erat.
 Scilicet Ajaci conjunx ornata veniret?
 Cui tegmen septem terga fuisse bouum.
 Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Roma est,
 Et magnas domiti possidet orbis opes.
 Aspice qua nunc sunt Capitolia, quaque fuerunt:
 Alterius dices illa fuisse Iovis.
 Curia, consilio qua nunc dignissima tanto est,
 De stipula Tratio regna tenente fuit.
 Qua nunc sub Phœbo, ducibusque palatia fulgent.
 Quid nisi araturis pascua bobus erant?
 Prisca juvent alios, ego me nunc denique natum
 Gratular, hac aetas moribus apta meis.
 Non quia nunc terra lentum subducitur aurum;
 Lataque diverso littore concha venit.
 Nec quia decrevant effosso marmore montes,
 Nec quia cœrulea mole fugantur aqua.
 Sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
 Rusticitas, pristinis illa superstes avis.
 Vos quoque non charis aures onerate lapillis,
 Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
 Nec prodite graves, insuto vestibus auro:
 Per quas nos petitis, sæpe fugatis opes.
 Munditiis capimur: nec sint sine lege capilli:
 Admota formam dantque negantque manus.
 Nec genus ornatus urum est: quod quamque decebit,
 Eligat, & speculum consulat ante et suum.
 Longa probat facies capitis discrimina puri:
 Sic erat ornatis Laodamia comis.

Exi.

Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
 Ne pateant aures, ora rotunda volut.
 Alierius crines humero jacentur utroque:
 Talis es assumpta Phoebe canore lyra.
 Altera succincta religitur more Diana:
 Vt solet, attonitas cum petiit illa feras.
 Hanc decet inflatos laxo jacuisse capillos,
 Illa sit astrictis impedienda comis.
 Hanc decet ornari testudine Cyllenea,
 Sustinat similes fluctibus illa sinus.
 Sed neque ramosa numerabis in ilice frondes,
 Nec quot apes Hybla, nec quot in Alpe fere.
 Nec mihi tot cultus numero comprehendere fas est:
 Adjicit ornatus proxima quaque dies.
 At neglecta decet mulas coma: sape jacere
 Hesternam credas, illa repexa modo est.
 Ars casum simulet, sic capta vidit in urbe
 Alcides Iolen: Hanc ego dixit, amo.
 Talem te Bacchus Satyris clamantibus euhoe,
 Sustulit in currus Gnosii relicta suos.
 O quantum indulget vestro natura decori,
 Quantum sunt multis damna pianda modis.
 Nos male detegimur: raptique atate capilli,
 Vt Borea frondes excutiente cadunt.
 Fœmina canicem Germanis inspicit herbis,
 Et melior vero quaritur arte color.
 Fœmina procedit densissima crinibus emptis,
 Proque suis alios efficit are suos.
 Nec pudor est, emisse palam: venisse videmus
 Hercules ante oculos, virgineumque chorum.
 Quid de veste loquar: non jam segmenta requiro,
 Nec qua de Tyrio murice lana rubet.
 Quum tot prodierint pretio levare colores:
 Quis furor est census corpore ferre suos?
 Aeris ecce color, tum quum sine nubibus aer,
 Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.

Ecce

Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
 Diceris Inois eripuisse dolis.
 Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
 Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
 Ille crocum simulat, croceo velatur amictu,
 Roscida luciferos quum dea jungit equos.
 Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethystos:
 Albentesve rosas, Threjeciamve gruem.
 Nec glandes Anarylli tuae, nec amigdala desunt:
 Et sua velleribus nomina cera dedit.
 Quot nova terra parit flores, cum vere tepentis
 Vitis agit gemmas, pigræque fugit hyems:
 Lana tot, aut plures succos bibit, elige certos.
 Nam non conveniens omnibus unus erit.
 Pulla decet niveas: Briseida pulla decebat,
 Cum raptæ est pulla tum quoque veste fuit.
 Alba decent fufcas: albis Cephæ placebas,
 Sic tibi vestita pressa Seriphos erat.
 Quam saepe admonui, ne trux caper iret in alas:
 Neve forent duris aspera crura pilis.
 Sed non Caucasæa doceo de rupe puellas,
 Quæque bibunt undas Myse Caice suas.
 Quid si precipiam, ne fuset inertia dentes,
 Oraque suscepta mane laventur aqua?
 Scitis & indulta candorem querere cera:
 Sanguine qua vero non rubet, arte rubet.
 Arte supercilii consinia nuda replebis,
 Parvaque sinceræ velat aluta genas.
 Nec pudor est, oculos tenui signare favilla,
 Vel prope te nato lucide Cydne croco.
 Est mihi, quo dixi vestra medicamina forma,
 Parvus, sed cura grande libellus opus.
 Hinc quoque presidium læsa petiote puella:
 Non est pro vestris ars mea rebus iners.
 Non tamen expositas mensa deprendat amator
 Pixidas: ars faciem dissimulata juvet.

Quem

Quem non offendat toto fex illita vultu,
 Quum fuit in tepidos pondere lapsa sinus?
 Esopa quid redolent, quamvis mittantur Athenis?
 Demptus ab immunda vellere succus ovis?
 Nec coram mistis cerva sumpsisse medullas,
 Nec coram dentes perfricuisse probem.
 Ista dabunt faciem, sed erunt deformia visu:
 Multaque dum fiunt turpia, facta placent.
 Qua nunc nomen habent operosi signa Myronis,
 Pondus iners quondam, duraque massa fuit.
 Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
 Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
 Quum fieret lapis, asper erat: nunc nobile signum.
 Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
 Tu quoque dum coleris, dum te dormire putemus,
 Aptius à summa conspiciere manu.
 Cur mihi nota tui causa est splendoris in ore?
 Claude fores thalami, qua rude cogis opus.
 Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
 Offendet, si non interiora tegas.
 Aurea que pendet ornato signa theatro,
 Inspice quam tenuis bractea ligna tegat.
 Sed neque ad illa licet populo, nisi facta venire,
 Nec, nisi summotis forma paranda viris.
 At non pettendos coram præbere capillos,
 Ut jaceant fusi per tua colla, veto.
 Illo præcipue, ne sis morosa, caveto,
 Tempore: nec nexas sepe resolve comas.
 Tuta sit ornatrix: odi quæ sauciat ora
 Vnguibus, & rapta brachia figit acu.
 Devovet, & tangit domina caput illa, simulque
 Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
 Quæ male crinita est, custodem in limine ponat,
 Orneturve bona semper in ade Dea.
 Dictus eram subito cuidam venisse puella,
 Turbida perverfas induit illa comas,

Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris,
 Inque nurus Paribis dedecus illud eat.
 Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus,
 Et sine fronde frutex, & sine crimine caput.
 Non mihi venisus Semele Ladeque docenda,
 Perque fretum falso Sidoni vesta bove.
 Aut Helena, quam non stulte Menelae reposcis:
 Tu quoque non stulte Troice raptor habes.
 Turba docenda venit, turpes pulchraque puella:
 Pluraque sunt semper deteriora bonis.
 Formosa minus artis opem, præceptaque quarunt:
 Est illis sua dos forma sine arte potens.
 Quum mare compositum est, securus navita cessat:
 Quum tumet, auxiliis assidet ille suis.
 Rara tamen menda facies caret, oculte mendas:
 Quaque potes, vitium corporis abde tui.
 Si brevis es, sedes, ne stans videre sedere:
 Inque tuo jaceas quantulumcumque toro.
 Hic quoque ne possit fieri mensura cubantis,
 Injecta lateant fac tibi veste pedes.
 Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
 Sumat, & ex humeris latus amictus eat.
 Pallida purpureis tingat sua corpora virgis,
 Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
 Pes malus in nivea semper celeitur aluta,
 Arida nec vinculis crura resolve tuis.
 Conveniunt tennes scapulis Analectides altis,
 Angustum circa fascia pectus eat.
 Exiguus signet gestu quodcumque loquatur,
 Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
 Cui gravis oris odor: nunquam jejuna loquatur,
 Et semper spatium distet ab ore viri.
 Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
 Dens tibi, ridendo maxima damna feres.
 Quis credat? discunt etiam ridere puella.
 Quaritur atque illis hac quoque parte decor.

Sint modici rictus, parvaque utringue lacuna,
 Et summos dentes ima labella tegant.
 Nec sua perpetuo contendant ilia risu.
 Sed leve nescio quid, foeminerumque sonet.
 Est qua perverso distorqueat ora cathinno:
 Quum risu lata est altera, flere putes.
 Illa sonat raucum quiddam, atque inamabile ridet,
 Vt rudit à scabra turpis aëlla mola.
 Quo non ars penetrat? discunt lachrymare decenter:
 Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
 Quid quum legitima fraudatur littera voce,
 Blesaque fit iussu lingua coacta sono?
 In vitio decor est: quedam male reddere verba
 Dicunt posse minus, quam potuere loqui.
 Omnibus his, quoniam profunt, impendite curam:
 Discite foemineo corpora ferre gradu.
 Est & in incessu pars non temnenda decoris:
 Alligat ignotos illa, fugatque viros.
 Hac movet arte latus, tunicisque faventibus auras
 Excipit, extensos fertque superba pedes.
 Illa velut conjunx Vmbri rubicunda mariti
 Ambulat, ingentes varica fertque gradus.
 Sed fit, ut in multis, modus hic quoque: rusticus al-
 Motus in incessu, mollior aliter erit. (ter
 Pars humeris tamen ima tui, pars summa lacerti,
 Nuda sit à læva conspicienda manu.
 Hoc vos præcipue nivea decet: hoc ubi vidi,
 Oscula ferre humero, qua patet usque, libet.
 Monstra maris Sirenes erant, que voce canora
 Qua libet admissas detinuerat rates.
 His sua Sisiphides auditis pane resolvit
 Corpora: nam sociis illita cera fuit.
 Res est blanda canor, discant cantare puella:
 Pro facie multis vox sua lena fuit.
 Et modo marmoreis referant audita theatris,
 Et modo Niliacis carmina lusa modis,

Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
 Nesciat arbitrio foemina docta meo.
 Saxa serasque lyra movit Rhodopeius Orpheus,
 Tartareosque lacus, tergeminumque canem.
 Saxa tuo cantus vindex iustissime matris,
 Fecerunt muros officiosa nos.
 Quamvis mutus er at, voci favisse putatur
 Piscis Arionia fabula nota lyra.
 Disce etiam duplici genalia nabilia palma
 Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
 Sit tibi Callimachi, sit Coi nota Poeta,
 Sit quoque vinosi Teia musa senis.
 Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illa?
 Chirve pater vafri luditur arte Geta.
 Et teneri possis carmen legisse Properti,
 Sive aliquid Galli, sive Tibulle tutum.
 Distaque Varroni fulvis insignia villis
 Vellera, germana Phryxe querenda tua.
 Et profugum Aeneas, alta primordia Roma,
 Quo nullum Latio clarius extat opus.
 Forsitan & nostrum nomen miscbitur istis,
 Nec mea Lethæ scripta dabuntur aquis.
 Atque aliquis dicet: Nostri lege culta magistri
 Carmina, quis partes instruit ille duas.
 Deque tribus libris, titulus quos signat Amorius,
 Elige, quod docili mollior ore legas.
 Vel tibi composita cantetur epistola voce:
 Ignotum hoc aliis, illa novavit opus.
 O ita Phoebe velis, ita vos pia numina vatun-
 Insignis cornu Bacche, novemque deo.
 Quis dubitat, quin scire velim saltare puellam?
 Vt moveat posito brachia iussa mero?
 Artifices lateris, scena spectacula amantur:
 Tantum mobilitas illa decoris habet.
 Parva monere pudet, talorum dicere iactus
 Vt sciat, & vires tessera missa tuas.

Et modo tris jactet numeros : modo cogitet apte ,
 Quam subeat partem callida , quamque vocet .
 Cautaque non stulte latronum praelia ludat :
 Vnus cum gemino calculus hoste perit .
 Bellatorque suo prensus sine compare bellet :
 Emulus inceptum saepe recurrat opus .
 Reticuloque pila leves fundantur aperto :
 Nec nisi quam tollas , ulla movenda pila est .
 Est genus in totidem tenui ratione redactum
 Spicula , quot menses lubricus annus habet .
 Parva tabella capit ternos utrinque lapillos :
 In qua vicisse est , continuasse suos .
 Mille fac esse jocos : turpe est , nescire puellam
 Ludere , ludendo saepe paratur amor .
 Sed minimus labor est , sapienter jactibus uti :
 Majus opus , mores composuisse suos .
 Tunc sumus incauti , studioque aperimus in ipso :
 Nudaque per lusus pectora nostra patent .
 Ira subit , deforme malum , lucrique cupido ,
 Iurgiaque , & rixae , sollicitusque dolor .
 Crimina dicuntur , resonat clamoribus aether ,
 Invocat iratos & sibi quisque deos .
 Nulla fides tabulis , qua non per vota petuntur :
 Et lachrymis vidi saepe madere genas .
 Iuppiter à vobis tam turpia crimina pellat ,
 In quibus est ulli cura placere viro .
 Hos ignava jocos tribuit natura puellis ,
 Materia ludunt uberiora viri .
 Sunt illis celereque pila , jaculumque , trochique ,
 Armaque , & in gyros ire coactus equus .
 Nec vos campus habet , nec vos gelidissima virgo ,
 Nec Tuscus placidis devehit amnis aquis .
 At licet , & prodest Pompejas ire per umbras ,
 Virginis athereis quum caput ardet equis .
 Vistite laurigero sacrata palatia Phoebæ :
 Ille Paratonias mer sit in alta rates .

Quaque soror , conjunxq; ducis monumenta pararunt ,
 Navalique gener cinctus honore caput .
 Vistite thuricremas vacca Memphisidos aras ,
 Vistite conspiciis terna theatra locis .
 Spectentur tepido maculata sanguine harena ,
 Metaque ferventi circumeunda rota .
 Quod latet , ignotum est : ignoti nulla cupido .
 Fructus abest , facies cum bona teste caret .
 Tulicet & Thamyram superes , atq; Orphea cantus ,
 Non erit ignota gratia magna lyra .
 Si Venerem Coeus nunquam pinxisset Apelles ,
 Mersa sub aquoreis illa lateret aquis .
 Quid petitur sacris , nisi tantum fama , poetis ?
 Hoc votum nostri summa laboris habet .
 Cura ducum fuerant olim regumque poeta ,
 Præmiæque antiqui magna tulere chori .
 Sanctæque majestas , & erat venerabile nomen
 Vatribus , & large saepe dabantur opes .
 Ennius emeruit Calabris in montibus ortus ,
 Contiguus poni Scipio magne tibi .
 Nunc hedera sine honore jacent , operatæque doctis
 Cura vigil Musis nomen inertis habet .
 Sed famam vigilare juvat . Quis nosset Homerum ,
 Ilias æternum si latuisset opus ?
 Quis Danaen nosset , si semper clausa fuisset ?
 Inque sua turri si latuisset anus ?
 Virilis est vobis formosa cura puella ,
 Sæpe vagos extra limina ferre pedes .
 Ad multas lupa tendit oves , prædatur ut unam :
 Et lovis ad multas devolat ales aves .
 Se quoque det populo mulier speciosa videndam :
 Quem trahat , è multis forsitan unus erit .
 Omnibus illa locis maneat studiosa placendi ,
 Et curam tota monte decoris agat .
 Casus ubique valer , semper tibi pendeat hamus :
 Quo minime credis gurgite , piscis erit .

Sape canes frustra nemorosis montibus errant,
 Inque plagas nullo cervus agente cadit.
 Quid minus Andromeda potius sperare revincta,
 Quam lachrymas ulli posse placere suas?
 Funere saepe viri vir quaritur: ire solutus
 Crinibus, & fletus non tenuisse decet.
 Sed vitate viros cultum formamque professos,
 Quique suas ponunt in statione comas,
 Qua vobis dicunt dixerunt mille puellis:
 Errat, & in nulla sede moratur amor.
 Fœmina quid faciet, quum vir sit laevior ipso?
 Forsitan & plures possit habere viros.
 Vix mihi crederis, sed credite: Troja maneret,
 Præceptis Priami si foret usa senis.
 Sunt qui mendaci specie grassantur amoris,
 Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
 Nec coma vobis fallat liquida nitidissima nardo,
 Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
 Nec toga decipiat filo tenuissima, nec si
 Annulus in digitis alter & alter erit.
 Forsitan ex horum numero cultissimus ille
 Fur sit, & uratur vestis amore tua.
 Redde meum, clamant spoliata saepe puella:
 Redde meum, toto voce boante foro.
 His Venus è templis multo radiantibus auro,
 Latæ vider lites, Appiadesque dea.
 Sunt quoque non dubia quedam mala nomina fama:
 Decepte à multis, crimen amantis habent.
 Discite ab alterius vestris timuisse querelis,
 Iannua fallaci ne sit aperta viro.
 Parcite Cecropides juranti credere Theseo:
 Quos faciet testes, fecit & ante deos.
 Et tibi Demophoon Thesei criminis heres.
 Phyllide decepta nulla relicta fides.
 Si bene promittunt, totidem promittite verbis:
 Si dederint, & vos gaudia pacta date.

Ille potest vigilis flammam extinguere Vesta,
 Et capere ex templis Inachi sacra tuis.
 Et dare mista viro tritis aconiti a cicutis:
 Accepto Venerem munere, siqua negat.
 Fert animus propius consiliere: suppressa habenas
 Musa, nec admissis excutere rotas.
 Verba vadium tentent abiegnis scripta tabellis.
 Accipiat missas apta ministra notas.
 Inspice: quodque leges, ex ipsis collige verbis,
 Fingat, an ex animo solliciti usque roget.
 Postquam brevem rescribere moram: mora semper aman-
 Incitat, exiguum si modo tempus habet. (tes
 Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
 Nec tamen edure, quod petit ille, nega.
 Fac timeat, speretque simul: quotiesque remittes,
 Spes magis hinc veniat certa, minorque metus.
 Munda, sed è medio, consuetaque verba puella
 Scribite: sermonis publica verba placent.
 Ah quotiens dubius scriptis exarsit amator,
 Et noctis forma ~~delectat~~ ^{delectat} ~~linguam~~ ^{linguam} ~~bonam~~ ^{bonam}
 Sed quoniam, quamvis vitta careatis honore,
 Est vobis vestros fallere cura viros.
 Ancilla puerique manus ferat arte tabellas:
 Pignora nec juveni credite vestra novo.
 Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
 Servitium miseris tempus in omne pati.
 Perfides ille quidem, qui talia pignora servat:
 Sed tamen Aetnae fulminis instar habet.
 Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem:
 Armaque in armatos sumere, iura sinunt.
 Ducere consuecat multas manus una figuras:
 Ah pereant, per quos ista monenda mihi.
 Nec nisi deleatis tutum est rescribere ceris,
 Nec teneat geminas una tabella manus.
 Fœmina dicatur scribentis semper amator:
 Illa sit in vestris, qui fuit ille, notus.

*Sed licet à parvis animum ad majora referre,
Plenaque curvato pandere vela sinu.*

*Pertinet ad faciem, rabidos compescere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.*

*Ora tument ira, nigrescunt sanguine vena,
Lumina Gorgoneo savius angue micant.*

*Ipse procul hinc, dixit, non est mihi tibia tanti,
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.*

*Vos quoque, si media speculum spectetis in ira,
Cognoscat faciem vix satis ulla suam.*

*Nec minus in vultu damnosæ superbiæ vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.*

*Odimus immodicos (experto credite) fastus:
Sæpe tacens odii semina vultus habet.*

*Spectantem spectæ, ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.*

*Sic ubi prælusit, rudibus puer ille sagittis
Spicula de pharetra promit acuta sua.*

*Odimus & mœstas: Tecmessam diligat Ajax;
Nos huarem populum jœmina læta capis.*

*Nunquam ego te Andromache, nec te Tecmessa ro-
Vt mea de vobis altera amica foret. (garem)*

*Credere vix videor, nisi cogat credere partus,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.*

*Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea, quæque solent verba juvare viros.*

*Quis vetat, a magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertinuisse ducis?*

*Dux bonus huic centum commisit jure regendos,
Huic equites, illi signa tuenda dedit.*

*Vos quoque de vobis, quem quisque erit aptus in usum,
Inspicite, & certo ponite quemque loco.*

*Munera det dives: jus qui prostabitur, adsit.
Facundus causam sæpe clientis agat.*

*Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.*

*Nos facimus placita læta præconia forma:
Nomen habet Nemesis, Cynthia nomen habet.*

*Vesper, & Eoa novere Lycorida terra:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.*

*Adde, quod insidia sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ævis quoque nostra bonos.*

*Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
Contempto colitur lectus & umbra foro.*

*Sed facile hævemus, validoque perurimur aestu,
Et nimium certa scimur amare fide.*

*Scilicet ingenium placida mollior ab arte,
Et studio mores convenienter eunt.*

*Vatibus Aoniis faciles estote puella:
Numen inest illis, Pierideque favent.*

*Est deus in nobis, sunt & commercia cæli:
Sedibus ætheris spiritus ille venit.*

*A doctis pretium scelus est sperare poetis:
Me miserum, scelus hoc nulla puella timer.*

*Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Esse: novus viso casse resistet amans.*

*Sed neque rector equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frenis, artificemque regit.*

*Nec stabiles animos annis, viridemque juventam
Vt capias, idem limes agendus erit.*

*Hic rudis, & castris nunc primum notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos.*

*Te solam norit, tibi semper inhæreat uni:
Cingenda est altis sepius ista seget.*

*Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis:
Non bene cum sociis regna Venusque manent.*

*Ille vetus miles sensim & sapienter amabit,
Multaque tyroni non patienda feret.*

*Nec franget postes, nec sævis ignibus uret,
Nec domina teneras appetet ungue genas.*

*Nec scindet tunicæ asæ suas, tunicæ asæ puella:
Nec raptus flendi causa capillus erit.*

Ista decent pueros etate & amore calentes :

Hic fera composita vulnere mente feret.

Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,

Vt modo montanis sylva recisa jugis.

Certior hic amor est : brevis, at fecundior ille :

Quae fugiunt celeri carpite poma manu.

Omnia iradentur : portas reserabimus hosti,

Vt sit in infida prodatione fides.

Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem :

Miscenda est letis rara repulsa joci.

Ante fores jaceant, crudelis janua, clamant :

Multaque summis, multa minanter agant.

Dulcia non ferimus, succo renovamur amaro :

Sape perit ventis obruta cymba suis.

Hoc est, uxores quod non patiaturs amari :

Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Claude fores duro, dicat tibi janitor ore :

Non potes, exclusum te quoque tanget amor.

Ponite jam gladios hebetes, pugnetur acutis :

Non dubito, telis quin petar ipse meis.

Dum cadat in laqueos captus quoque nuper amatus,

Solum se thalamos speret habere tuos.

Postmodo rivalem, partitaeque fœdera lecti

Sentiat : has artes tolle, senescit amor.

Tura bene fortis equus reserato carcere currit,

Tum quos praterant, quosve sequatur, habet.

Qualibet extinctos injuria suscitât ignes :

En ego confiteor, non nisi lapsus amo.

Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris :

Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet.

Incitet & ficti tristis custodia servi,

Et nimium duri cura molesta viri.

Qua venit ex tuto, minus est accepta voluptas.

Vt sis liberior Thaidæ, finge metus.

Quum melius foribus possis, admitte fenestras :

Inque tuo vultu verba timentis habe.

Callida proficiat, dicatque ancilla : Perimus,

Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.

Admiscenda tamen Venus est secreta timori,

Ne tanti noctes non putet esse tuas.

Qua vaser eludi possit ratione maritus,

Quaque vigil custos, prateriturus eram.

Nupta virum timeat, rata sit custodia nupta.

Hoc decet : hoc leges, jusque pudorque jubent.

Te quoque servari, modo quam vindicta redemit,

Quis ferat ? ut fallas, ad mea sacra veni.

Tot licet observent, modo sit tibi grata voluptas,

Quot fuerant Argo lumina, verba dabis.

Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,

Sumenda dabitur qua tibi tempus aqua ?

Conscia cum possit scriptas portare tabellas,

Quas tegat in medio fascia lata sinu ?

Quum possit solea charitas celare ligatas,

Et vincto blandas sub pede ferre notas ?

Caverit hoc custos, pro charita conscia tergum

Præbeat, inque suo corpore verba ferat.

Tuta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti

Littera : carbonis pulvere tange, leges.

Fallet & humiduli qua fiet acumine lini,

Et feret oculitras pura tabella notas.

Affuit Acrisio servanda cura puella :

Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.

Quid faciet custos, quum sint tot in orbe theatra ?

Quum spectet junctos illa libenter equos ?

Quum sedeat Pharia sistris operosa juvenca :

Quoque sua comites ire jubentur, eat.

Quum fuget à templis oculos bona diva virorum,

Præter quos, si quos illa venire jubet :

Cum custode foris tunicam servante puella,

Celent furtivos balnea multa jocos.

Quum quoties opus est, fallax egrotet amica,

Tollat & in lectum quemlibet illa suum.

Nomine quum doceat quid agatur, adultera clavis:
 Quasque petes, non det janua sola vias.
 Fallitur & multo custodis cura Lyao:
 Illa vel Hispano lecta sit urva iugo.
 Sunt quoque, qua faciunt altis medicamina somnos,
 Vitiisque Lethæa lumina nocte premunt.
 Nec male deliciis odiosum conscia tardis
 Deinet, & longa jungitur ille mora.
 Quid iuvat ambages præceptaque parva monere,
 Quum minimo custos munere possit emi?
 Munera (crede mihi) placant hominesque deosque,
 Placatur donis Iuppiter ipse datus.
 Quid faciet sapiens? stultus quoque munere gaudet:
 Ipse quoque accepto munere mitis erit.
 Sed semel est custos longum redimendus in ævum:
 Sæpe dabit, dederit quas semel ille, manus.
 Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
 Non tangit solos ista querela viros.
 Credula si fueris, alia tua gaudia carpent:
 Et lepus hic alius exagitatus erit.
 Hac quoque, qua præbet lectum studiosa, locumque,
 Crede mihi, necum non semel illa fuit.
 Nec nonamini vobis formosa ancilla ministret:
 Sæpe vicem domina præstitit illa mihi.
 Quo seror insanus? quid aperto pectore in hostem
 Mitto? & indicio prodor ab ipse meo?
 Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur,
 Non docet infestos currere cerva canes.
 Viderit utilitas, ego cœpta fideliter edam:
 Lemniadum gladios in mea damna dabo.
 Efficit (& facile est) ut nos credamus amari:
 Prona venit cupidus in sua vota fides.
 Spectet amabilius iuvenem, & suspiret ab imo
 Foemina: tam sero cur ventiatque, roget.
 Accedant lachryma, dolor & de pellice fictus:
 Et laniet digitis illius ora suis,

Iamdudum persuasus erit, miserebitur ultro:
 Et dicet, Cura carpitur ipsa mei.
 Præcipue si cultus erit, speculorque placebit:
 Posses tuo tangi credat amore deas.
 Sed te (quæcunque est) moderate injuria turbent;
 Nec sis audit a pellice mentis inops.
 Nec cito credideris: quantum cito credere ledat,
 Exemplum vobis non leve Procris erit.
 Est prope purpureos colles florentis Hymetti
 Fons sacer, & viridi cespitæ mollis humus.
 Sylva nemus non alta facit, regit arbutus herbam:
 Rosmaris, & laurus, nigraque myrtus olent.
 Nec densam solius buxum, fragileque myrica,
 Nec tenues cyrissi, cultaque pinus abest.
 Lenibus impulsa Zephyris, auræque salubri:
 Tot generum frondes, herbaque summa tremunt.
 Grata quies Cephalo, famulis canibusque relictis,
 Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
 Quæque meos relevet æstus, cantare solebat:
 Accipienda sinu mobilis aura veni.
 Coniugis ad invidas aliquis male sedulus aures,
 Auditos memori detulit aure sonos.
 Procris ut accepit nomen quasi pellicis auræ,
 Excidit, & subito mota dolore fuit.
 Palluit ut sera lectus de vite racemus:
 Pallefcent frondes, quas nova læsit hyems.
 Quæque suos curant matura cydonia ramos,
 Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
 Vtique animus rediit, tænuis à pectore vestes
 Rumpit, & indignas sauciatur ungue genas.
 Nec mora, per medias, sparsis furibunda capillis,
 Evolat, ut thyrsos concita Baccha, vias.
 Ut prope perventum est, comites in valle reliquit:
 Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
 Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres
 Procri, quis attoniti pectoris ardor erat?

Iam jam venturam, quacunque erat aura putabas
 Scilicet, atque oculis probra videnda tuis.
 Nunc venisse piget: neque enim deprendere velles.
 Nunc iuvat, incertus pectora versat amor.
 Credere quæ jubeant, locus est, & nomen, & index,
 Et, quia mens semper, quod timet, esse putat.
 Vidit in oppressa vestigia corporis herba,
 Pulsantur trepidi corde micante sinus.
 Iamque dies medius tenues contraxerat umbras,
 Inque pari spatio vesper & orius erant.
 Ecce redit Cephæus proles Cyllenii sylvis,
 Oraque fontana fervida pulsata aqua.
 Anxia Procri lates, solitas jacet ille per herbas:
 Et Zephyri molles, auræque (dixit) ades.
 Vt patius misera jucundus nominis error,
 Et mens, & rediit verus in ore color.
 Surgit: & oppositas agitato corpore frondes
 Movit, in amplexus uxor itura viri.
 Ille seram sonuisse ratus, juveniliter arcum
 Corripit, in dextra tela fuere manu.
 Quid facis infelix? non est fera, supprime tela:
 Me miserum, jaculo fixa puella tua est.
 Hei mihi, conclamat, fixisti pectus amicum:
 Hic locus à Cephæo vulnera semper habet.
 Ante diem morior, sed nulla pellice lasa:
 Hoc faciet positam te mihi terra levem.
 Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram:
 Iam morior, chara lumina conde manu.
 Ille sinu domina morientia pectora mæsto
 Suffinet, & lachrymis vulnera secula lavat.
 Dixit, & incauto paulatim pectore lapsus,
 Excipitur miseri spiritus ore viri.
 Sed repetamus iter: nudis mihi rebus agendum est,
 Vt tangas portes fessa carina suos,
 Scilicet expectas, ut te in convivia ducam,
 Et quæris monitus hac quoque parte meos.

Sera

Sera veni, postitæque decans incede lucerna:
 Grata mora venies, maxima lena mora est.
 Et si turpis eris, formosa videbere cunctis,
 Et latebras vitii nox dabit illa tuis.
 Carpe cibos digitis, est quidam gestus edendi:
 Ora nec immunda tota perunge manu.
 Neve diu præsume dapnes, sed desine citra
 Quam cupias, paulo quam potes esse minus.
 Priamides Helenen aride si spectet edentem,
 Oderit, & dicet, Stulta rapina mea est.
 Aptius est, decet atque magis potare puellas:
 Cum Veneris puero non male Bacche facis. (que
 Hoc quoque, quam patiens caput est, animusque pedes-
 Constant: nec quæ sint singula, bina vide.
 Turpe jacens mulier multo mædæfacta Lyao,
 Digna est concubitus quoslibet illa pati.
 Nec somno tutum est, posita succumbere mensa:
 Per somnos fieri multa pudenda solent.
 Vtiora pudet docuisse, sed alma Dione
 Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
 Nota sibi sit quæque modos à corpore certos
 Sumite: non omnes una figura decet.
 Quæ facie præsignis erit, respicina jaceto:
 Spectetur tergo, cui sua terga placent.
 Mimalion humeris Atlantæ crura ferebat:
 Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
 Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquæ
 Thabais Hæctoreo nupta resedit equo.
 Strata premat genibus, paulum cervice reflexa,
 Fœmina, per longum conspicienda latus.
 Cui femur est juvenile, carent quoque pectora menda,
 Stet vir, in obliquo fusa sit illa toro.
 Nec tibi turpe puta, crinem ut Phylleia mater
 Solvere: & effusis colla reflecte comis.
 Tu quoque cui rugis uterum Lucina notavit,
 Vt celer aversis utere Paribus equis.

L 7

Mile

Mille modi Veneris, simplex, minimique laboris,
 Quum jacet in dextrum semispina latus.
 Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Hammon
 Vera magis vobis, quam mea Musa canet.
 Si qua fides arti quam longo fecimus usu,
 Credite: prestabunt carmina nostra fidem.
 Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
 Fœmina, & ex aquo res juvet ista duos.
 Nec blanda voces, jucundaque murmura cessent,
 Nec taceant mediis improba verba jocis.
 Tu quoque cui Veneris sensum natura negavit,
 Dulcia mendaci gaudia finge sono.
 Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
 Quo pariter debent fœmina virque frui.
 Tantum quum finges, ne sis manifesta caveto:
 Effice per motum luminaque ipsa fidem.
 Quod juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
 Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
 Gaudia post Veneris qua poscit munus amantem,
 Illa suas nolit pondus habere preces.
 Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
 Aptius in vestro corpore multa latent.
 Lusus habet finem: cygnis discedere tempus,
 Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
 Vt quondam juvenes, ita nunc mea turba puella,
 Inscribebant spoliis: Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS

DE REMEDIO AMORIS

LIBER I.

LEgerat hujus Amor titulum nomenque libelli:
 Bella mihi, video, bella parantur, ait.
 Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido,
 Tradidit qui toties te duce signa tuli.

Non

Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
 In liquidum rediit athera Maris equis.
 Sape tepent alii juvenes, ego semper amavi:
 Et si, quid faciam nunc quoque, queris, amo.
 Quin etiam docui, qua posses arte parari:
 Et quod nunc ratio est, impetus ante fuit.
 Nec te blande puer, nec nostras prodamus artes:
 Nec nova prateritum Musa retexit opus.
 Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardet:
 Gaudeat, & vento naviget ille suo.
 At si quis male fert indigna regna puella,
 Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
 Cur aliquis laqueo collum nodatus amator,
 A trabe sublimi triste pendit onus?
 Cumque aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
 Invidiam cadis pacis amator habes.
 Qui, nisi deserit, misero periturus amore est:
 Desinat, & nulli funeris auctor eris.
 Et puer es, nec te quicquam nisi ludere oportet.
 Lude: decent animos mollia regna tuos.
 Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
 Sed tua mortifero sanguine tela carent.
 Victricus & gladiis & acuta dimicet hasta,
 Et victor multa cade cruentus eat.
 Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes:
 Et quarum vitio nulla sit orba parens.
 Effice, nocturna frangatur janua rixa,
 Et tegat ornatas multa corona fores.
 Fac coeant furim juvenes, timidaeque puella:
 Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
 Et modo blanditias, rigido modo iurgia possi
 Dicat, & exclusus flebile cantet amans.
 His lacrymis contentus eris sine crimine mortis,
 Nec tua fax avidos digna subire rogos.
 Hac ego, movit Amor gemmatas aureus alas:
 Et mihi, Propositum perforce, dixit, opus.

Ad

Ad mea decepti juvenes praecepta venite,
 Quos suus ex omni parte fessellit amor.
 Dicite sanari, per quem didicistis amare:
 Una manus vobis vulnus opemque feret.
 Terra saluiferas herbas, eademque nocentes
 Nutrit, & urtica proxima saepe rosa est.
 Vulnus Achilleo qua quondam fecerat hosti,
 Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
 Sed quaecumque viris, vobis quoque dicta puella
 Credite: diversis partibus arma damus.
 E quibus ad vestros si quid non pertinet usus,
 Attamen exemplo multa docere potest.
 Vitale propositum est, servas extinguere flammam,
 Nec servum vitis pectus habere suum.
 Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro:
 Et per quod novies, sapius isset iter.
 Nec moriens Dido summa vidisset ab arce,
 Dardanias venit vela dedisse rates.
 Nec dolor armasset contra sua viscera matrem,
 Qua socii damno sanguinis ulla virum est.
 Arie meae Tereus (quamvis Philomena placeret)
 Per facinus fieri non meruisset aris.
 Da mihi Pasiphaen, jam tauri ponet amorem:
 Da Phaedram, Phaedra turpis abibit amor.
 Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit:
 Nec manibus Danaum Pergama victa forent.
 Impia si nostros legisset Scylla libellos,
 Hasset capiti purpura Nise tuo.
 Me duce damnosas homines comespescite curas,
 Restaque cum sociis me duce navis eat.
 Naso legendus erat tunc, quum didicistis amare:
 Idem nunc vobis Naso legendus erit.
 Publicus assertor vitii suppressa levabo
 Pectora: vindicta quisque faveto suae.
 Te precor, o vates, adsit tua laurea nobis:
 Carminis & medica Phoebe repertor opis,

Et pariter vati, pariter succurre medenti:
 Viraque tutela subditi cura tua est.
 Dum licet, & modici tanguit praecordia motus,
 Si piget, in primo limine siste pedem.
 Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi:
 Et tuus incipiens ire resistat equus.
 Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvae:
 Et validas segetes, quae fuit herba facit.
 Qua praebeat laetas arbor spaciantibus umbras,
 Quo posita est primo tempore, virga fuit.
 Tunc poterat manibus summa tellure revelli:
 Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
 Quale sit id quod amas, celeri circumspice mente:
 Et tua laqueo subtrahere colla iugo.
 Principiis obsta: sero medicina paratur:
 Quum mala per longas convaluere moras.
 Sed propterea: nec te venturas differ in horas.
 Qui non est hodie, cras minus aptus erit. (do.)
 Verba dat omnis amans, reperitque alimenta moran-
 Optima vindicta proxima quaeque dies.
 Flumina magna vides parvis de fontibus orta:
 Plurima collectis multiplicantur aquis.
 Si cito sensisses, quantum peccare parabas,
 Non regeres vultus cortice Myrrha tuos.
 Vidi ego, quod fuerat primo sanabile vulnus;
 Dilatam longa damna tulisse mora.
 Sed quia delectat Veneris decerpere fructus,
 Dicimus assidue, Cras quoque fiet idem.
 Interea tacita serpunt in viscera flamma,
 Et mala radices altius arbor agit.
 Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
 Et vetus in capto pectore sedit amor,
 Majus opus superest: sed non, quia serior agro
 Advocor, ille mihi deslit mendaces erit.
 Quae laesus fuerat, partem Paeanius heros
 Debuerat celeri praefecuisse manu.

Pofft tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis impofuisse manum.

Quis modo nascentis properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes,
Aut ubi per vires procubere suas.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Stultius, ab obliquo qui quum discedere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atque odio verba monentis habet.

Aggrediar melius tum, quum sua vulnera tangi
Iam sinet, & veris vocibus aptus erit.

Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.

Quum dederit lachrymas, animumque expleverit
Ille dolor verbis emoderandus erit. (agrum,

Tambaribus medicina valet: data tempore prosum,

Et data non apto tempore, vira nocent.

Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.

Ergo ubi visus eris nostra medicabilis arte,
Fac monitis fugias ocia prima meis.

Hæc, ut ames, faciunt: hæc quæ fecere, tuentur:
Hæc sunt jucundi causa cibusque mali.

Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus:
Contemptaque jacent, & sine luce faces.

Quam platanus rivo gaudet, quam populus unda,
Et quam limosa canna palustris humo:

Tam Venus ocia amat, finem qui quaris amori,
Cedit amor rebus: res æge, tutus eris.

Languor, & immodici sub nato iudice somni,
Aleaque, & multo tempora quassa mero:

Eripiunt omnes animo sine vulnere vires,
Affluit incautis insidiosus amor.

Desi-

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacua menti, quo teneatur, opus.

Sunt fora, sunt leges, & quos tuearis amici:
Vade per urbana splendida castra toga.

Vel tus sanguinei juvenilia munera Martis
Suscipe: delicia jam tibi terga dabunt.

Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
Iam videt in campis Caesaris arma suis.

Vince Cupidineas pariter, Parthaque sagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa deos.

Vt semel Ætola Venus est à cuspidè læsa,
Mandat amatori bella gerenda suo.

Quaritur, Ægysthus quare sit factus adulter:
In promptu causa est, desidijs erat.

Pugnabant alii tardis apud lion armis,
Quo tulerat vires Græcia tota suas.

Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.

Quod potuit, fecit: ne nil ageretur, amavit.

Sic venit ille puer, sic puer ille manet.

Pura quoque oblectant animos, studiumque colendi,
Qualibet huic cura cedere cura potest.

Colla jube domitos oneri supponere tauris,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.

Obrue versata Cerealia femina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.

Aspice curvatos pomorum pondere ramos,
Vt sua, quod peperit, vix perat arbor onus.

Aspice labentes jucundo murmure rivos:
Aspice tondentes fertile gramen oves.

Ecce petunt rupes, præruptæque saxa capella,
Vt referant hœdis ubera plena suis.

Pastor inaequali modulatur arundine carmen:
Nec desunt comites, sedula turba, canes.

Parte sonant alia sylva mugitibus alta:
Et queritur vitulum mater abesse suum.

Quid

Quid quum suppositos fugiunt examina fumos,
 Ut relevent dempti vimina curvia favi.
 Poma dat autumnus, formosa est messibus aestas,
 Ver praebet flores, igne levatur hyems.
 Temporibus certis maturam rusticus uvam
 Colligit, & nudo sub pede musta fluunt.
 Temporibus certis defectas alligat herbas,
 Et tonsam raro peccine vertit humum.
 Ipse potes riguis plantam desigere in hortis:
 Ipse potes rivis ducere lentis aqua.
 Venerit insitio, fac ramum ramus adoptet:
 Stetque peregrinis arbor operata comis.
 Quum semel hac animum coepit mulcere voluptas,
 Debilibus pennis irritus exit amor.
 Vel tu venandi studium cole, saepe recessit
 Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
 Nunc leporem prorum catulo sectare sagaci.
 Nunc in frondosis retia tende jugis.
 Aut pavidos terre varia formidine ceruos,
 Aut cadat adversa cuspide fossus aper.
 Nocte fatigatum somnus, non cura puella
 Excipit, & dulci membra quiete levat.
 Lenius est studium: prodest tamen, alite capta
 Aut lino, aut calamis, premia parva sequi.
 Vel quæ piscis edax avido male devoret ore,
 Abdere supremis era recurva cibis.
 Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
 Ipse tibi furtim decipiendus eris.
 Tu tamen & quamvis firmis retinere vinculis,
 I procul, & longas carpere perge vias.
 Flebis, & occurret deserta nomen amica,
 Stabit & in media pes tibi saepe via.
 Sed quando minus ire voles, magis ire memento:
 Perfer, & invitos currere coge pedes.
 Nec pluvias opta, nec te peregrina moerentur
 Sabbata, nec damnis alea nata tuis.

Nec quot transieris, sed quot tibi, quare, supersunt
 Millia: nec maneat, nec prope finge moras.
 Tempora nec numerat, nec crebro respice Romam:
 Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
 Dura aliquis praecepta vocet mea: dura fatemur
 Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
 Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
 Eger, & oranti mensa negata mihi est.
 Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
 Arida nec sitiens ora levabis aqua.
 Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
 At precium pars hac corpore maior habet.
 Sed tamen est artis tristissima janua nostra:
 Et labor est unius, tempora prima pati.
 Afficiis, ut pressos urant iuga prima juvencos,
 Ut nova velocem cingula ledat equum.
 Forsitan à laribus patris exire pigebit:
 Sed tamem exibis, deinde redire voles.
 Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amica,
 Pratendens culpa splendida verba tua.
 Quum semel exieris, centum solatia cura
 Et rus, & comites, & via longa dabunt.
 Nec satis esse putes discedere: lentius abesto,
 Dum perdat vires, sitque sine igne cinis.
 Qui nisi firmata properabis mente reverti,
 Inferet arma tibi seva rebellis amor.
 Quidquid eras, fueris: sitiens avidusque redibis,
 Et spacium damno cesserit omne tuo.
 Fallitur, Æmonia si quis mala pabula terra,
 Et magicas artes posse juvare putat.
 Ista veneficiis vetus est via: noster Apollo
 Innocuam sacro carmine monstrat opem.
 Me duce non tumulto prodire jubebitur umbra,
 Non acrius insano carmine rumpet humum.
 Non seges ex aliis alios transibit in agros,
 Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.

*Vt solet, aquoreas ibit Tyberinus in undas :
 Vt solet, in niveis luna rehetur equis.*
*Nulla ne cantatas deponent pectora curas ,
 Nec fugiet vivo sulphure victus amor.*
*Quid te Phasiace iuverunt gramina terra ,
 Quum cuperes patria Colchici manere domo ?*
*Quid tibi profuerint Circe Perseides herbae ,
 Quum tibi Neritias abstulit aura rates ?*
*Omnia fecisti, ne callidus hostis abiret ,
 Ille dedit certa lintea plena fuge.*
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis.
Longue, at invicto pectore sedit amor.
*Vertere qua poteras homines in mille figuras ,
 Non poteras animi vertere iura tui.*
*Diceris his etiam, quum jam discedere vellet ,
 Dulichium verbis detinuisse ducem :*
*Non ego, quod primo memini, sperare solebam :
 Iam precor, ut conjunx tu meus esse velis.*
*Et tamen ut conjunx essem tua, digna videbar ,
 Quod dea, quod magni filia Solis eram.*
Ne properes, oro : spacium per munere posco.
Quid minus optari per mea vota potest ?
*Et freta moia vides, & debes illa timere :
 Vtilior velis postmodo ventus erit.*
*Qua tibi causa fuge ? non hic nova Troja resurgit ,
 Non aliquis socios rursus ad arma vocat.*
*Hic amor & pax est, in qua male vulneror una :
 Totaque sub regno terra futura tuo est.*
*Illam loquebatur, navem solvebat Vlysses ,
 Irrita quum velis verba tulere Noti.*
*Ardet, & assuetas Circe tendebat ad artes :
 Nec tamen est illis attenuatus amor.*
*Ergo quisquis opem nostra tibi posuit ab arte ,
 Deme beneficiis carminibusque fidem.*
*Si te causa potens domina retinebit in urbe ,
 Accipe consilium quod sit in urbe meum.*

*Optimus ille fuit vindex, ludentia pestus
 Vincula qui rupit, desoluitque semel.*
*Sed cui tantum animi est, illum mirabor & ipse :
 Et dicam, Monitis non eget iste meis.*
*Tu modo, qui quod amas, agre dediscis amare ,
 Et potes, & velles posse, docendus eris.*
*Sape refer tecum seclerata facta puella ,
 Et pone ante oculos omnia damna tuos.*
*Illud & illud habet, nec ea contenta rapina est :
 Sub titulum nostros misit avara lares.*
*Sic mihi juravit, sic me jurata sefellit.
 Ante suas quoties passa jacere fores ?*
*Diligit ipsa alios, à me fastidit amari :
 Insitior heu noctes, quas mihi non dat, habet.*
*Hac tibi per totos marcescant omnia sensus :
 Hac refer, hinc odii semina quare tui.*
*Atque utinam posses etiam facundus in illis
 Esse : dole tantum, sponte desertus eris.*
*Haerat in quadam nuper mea cura puella :
 Conveniens animo non erat illa meo.*
*Curabar propriis ager Podalirius herbis :
 Et fateor, medicus turpiter ager eram.*
*Profuat, assidue vitiiis insistere amica :
 Idque mihi factum saepe salubre fuit.*
*Quam mala, dicebam, nostra sunt crura puella :
 Nectamen (ut verum confiteamur) erant.*
*Brachia quam non sunt nostra formosa puella :
 Nec tamen (ut verum confiteamur) erant. (tem.*
Qua brevis est, nec erat : quam multum poscit aman-
Hinc odio venit maxima causa meo.
*Et mala sunt vicina bonis : errore sub illo ,
 Pro vitio virtus crimina saepe tulit.*
*Quam potes, in pejus dotes desicce puella :
 Iudiciumque brevi limite falle tuum.*
Turgida, si plena est : si fusca est, nigra vocetur.
In fragili macies crimen habere potest.

Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
 Et poterit dici rustica, si qua proba est.
 Quin etiam quacunque caret tua dote puella,
 Hanc moneat blandis usque precare sonis.
 Exige quod cantet, si qua est sine voce puella:
 Fac saltet, nescit si qua movere pedem.
 Barbara sermone est, fac tecum multa loquatur:
 Nox didicit chordas tangere, posce lyram.
 Durus incedit, fac ambulet: omne papilla
 Pectus habent tumida, fascia nulla tegat.
 Si male dent ata est, narra quod videat illa:
 Mollibus est oculis, quod flectat illa, refer.
 Proderit & subito, quum se non finxerit ulli,
 Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
 Auferimur cultu, gemmis atque teguntur
 Omnia, pars minima est ipsa puella sui.
 Sepe, ubi sit quod ames, inter tam multa requiras:
 Decipit hac oculos egide dives amor.
 Improvisus ades, deprendas tutus inermem:
 Infelix vitis excidet illa suis.
 Non tamen huic nimium præcepto credere tutum est:
 Fallit enim multos forma sine arte decens.
 Tu quoque compositis sua cum linet ora venenis,
 Ad domina vultus, nec pudor obstat, eas.
 Pyxidas invenies, & rerum mille coleres,
 Et fluere in tepidos æsopa lapsa sinus.
 Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
 Non semel est stomacho nausea facta meo.
 Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in usu,
 Eloquar: est omni parte fugandus amor.
 Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
 Ingenio verbis concipe plura meis.
 Nuper enim nostros quidam carpere libellos,
 Quorum censura musa proterva mea est.
 Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe,
 Qui volet, impugnet unus & alter opus.

Ingenium magni livor detrectat Homeri:
 Quisquis es, ex illo Zoile nomen habes.
 Et tua sacrilega laniarunt carmina lingua,
 Pertulit huc victos quo duce Troja deos.
 Summa petit livor, persflant altissima venti:
 Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.
 At tu quicumque es, quæ nostra licentia ladis,
 Si sapias, ad numeros exige quaque suos.
 Fortia Maonio gaudent pede bella referri:
 Delitici illic quis locus esse potest? (non
 Grande sonant Tragici, Tragicos decet ira cothurn-
 Versibus & mediis soccus habendus erit.
 Liber in adversos hostes stringatur lambus,
 Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
 Blanda pharetratos Elegeia cantet amores,
 Et levis arbitrio ludat amica suo.
 Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
 Cydippe non est oris Homere tui.
 Quis feret Andromaches peragentem Thaida partes?
 Peccat, in Andromache Thaida si quis agat.
 Thais in arte mea est, lascivia libera nostra est:
 Nil mihi cum nupta: Thais in arte mea est.
 Si mea materie respondet musa jocosæ,
 Vicinus, & falsi criminis acta rea est:
 Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus.
 Majus erit: tantum quo pede capiti, eat.
 Sed nimium properas. vivam modo, plura dolebis,
 Et capient anni carmina multa mei.
 Nam jurat, & studium fama mihi crescit honore:
 Principio civi noster anhelat equus.
 Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
 Quantum Virgilio nobile debet opus.

DE REMEDIO AMORIS

LIBER II.

H Astenus invidia respondimus : attrahere lora
 Fortius, & gyro curre poeta tuo.
 Ergo ubi concubius & opus juvenile petetur,
 Et prope promissa tempora noctis erunt :
 Gaudia ne domina, pleno si corpore sumes,
 Te capiant : in eas quamlibet ante, velim.
 Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
 Desinat : à prima proxima seorsim erit.
 Sustentata Venus gratissima frigore soles,
 Sole juvant umbra, grata sit unda siti.
 Et pudet, & dicam, Veneris quoque junge figuras :
 Quas minime jungi, quasve decere putes.
 Nec labor efficere est, rara tibi vera fatentur :
 Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
 Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
 Turpique admissa membra notare die.
 At simul ad metas venit finita voluptas,
 Lassaque cum tota corpora mente jacent :
 Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
 Facturusque tibi non videare diu :
 Tunc animo signa, quacunque in corpore menda est,
 Luminantque in vitis illius usque tene.
 Forsitan hac aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit :
 Sed que non prosunt singula, multa juvant.
 Parva necat morsu spaciosum vipera taurum :
 A cane non magno saepe tenetur aper.
 Tu tantum numero pugna, preceptaque in unum
 Contrahere : de multis grandis acervus erit.
 Sed quia sunt totidem mores, totidemque figura,
 Non sunt iudiciis omnia danda meis.
 Quo tua non possunt offendi pectora facto,
 Forsitan hoc alio iudice crimen erit.

Vt posses odisse tuam Pari, funera fratrum
 Debueras animo saepe referre tuo.
 Plura loquebatur : placidus puerilis imago,
 Desistit somnus, si modo somnus erat.
 Quid faciam : media navem Palinurus in unda
 Deserit : ignotas cogor inire vias.
 Quisquis amas, loca sola nocent, loca sola caveto.
 Quo fugis ? in populo tutior esse potes.
 Nam tibi secretos augent secreta furores :
 Est opus auxilio, turba futura tibi est.
 Tristis eris, si solus eris : dominaque relicta
 Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
 Tristior iccirco nox est, quam tempora Phœbi :
 Quaque levat luctus, turba sodalis abest.
 Nec fuge colloquium, nec sit tua janua clausa,
 Nec tenebris vultus febilis abde tuos.
 Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem :
 Hic quoque amicitie non levis usus erit.
 Quid nisi secreta laserunt Phyllida sylva ?
 Certa necis causa est, incomitata fuit.
 Ibat, ut Aonio referens triquetra Baccho,
 Ire solet fufis barbara turba comis.
 Et modo, qua poterat, latum pectus ab in aquor :
 Nunc in harenosa lassajacebat humo.
 Perside Demophon, furdas clamabat ad undas :
 Ruptaque singulius verba loquentis erant.
 Limes erat tenuis longa subnubilus umbra,
 Quo tulit illa suos ad mare saepe pedes.
 Nona tegebatur misera via : Viderit, inquit,
 Expectat zonam pallida facta suam.
 Aspicit & ramos : dubitat, refugitque quod audet :
 Et timet, & digitos ad sua colla refert.
 Sithoni nunc certe vellem ne sola fuisses,
 Non fletet positus Phyllida sylva comis.
 Phyllidis exemplo nimium secreta caveto,
 Lase vir à domina, lase puella viro.

Præstiterat juvenis, quidquid mea musa jubebat,
Inque sua portu pene salvis erat.
Decidit, ut cupidus inter devenit amantes:
Et qua deciderant tela, resumpsit amor.
Si quis amas, nec vis, facito contagia vites:
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant laesos oculos, laduntur & ipsi:
Multaque corporibus transiitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De prope currenti flumina manant aqua.
Mænat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat, vicina læsit:
Occursum domina non tulit ille sua.
Vulnus in antiquum rediit male sana cicatrix,
Successumque artes non habuere mea.
Proximus à testis ignis defenditur ægre:
Vile, finitimis abstinnisse locis.
Nec qua ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facile esuriens posita retinere mensa,
Et multum saliens incitat unda sitim.
Non facile est, taurum visa retinere juvenca:
Fortis equus visa semper adimit equa.
Hæc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis domina pars erit ulla tue.
Nec veniat servus, nec siens ancillula fictum
Suppliciter domine nomine dicat ave.
Nec, si scire voles, quid agat tamen ipse rogabis:
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tis quoque, qui causam fugitivi queris amoris,
Deque tua domina multa querenda refers:

Parce queri, melius sic te ulciscere tacendo,
Cum desiderii effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te desisse loquaris:
Qui nimium multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam subito: lente desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingenii convenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægre desinit esse miser.
Turpe vir & mulier juncti modo, protinus hostes:
Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant: ubi nulla similitas
Incidit, à monitu liber oberrat amor.
Forte aderat juvenis, dominam lætica tenebat:
Horrebant sævis omnia verba minis.
Iamque vadaturus, lætica prodeat, inquit:
Prodierat, visa conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabella:
Venit in amplexus, atque ita, Vincis, ait.
Tutius est, aptumque magis, discedere pace,
Quam petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quæ dederas, habeat sine lite iubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quod si vos casus aliquis conducit in unum,
Mente memor tota, quæ damus arma, tene.
Hic opus est armis, hic o fortissime pugna:
Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amica,
Nunc subeant mediis irrita verba dei.
Nec compone comas, cum sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.

Nulla sit ut placeas aliena cura puella :
 Iam face, ut è multis illa sit una tibi.
 Sed quid præcipue vestris conatibus obset,
 Eloquar, exemplo quemque docente suo.
 Desinimus tarde, quia nos speramus amari :
 Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
 At tu nec voces : quid enim fallacius illis ?
 Crede, nec æternos pondus habere deos.
 Neve puellarum lachrymis moveare, caveto :
 Ut flerent, oculos erudiere suos.
 Artibus innumerus mens oppugnatur amantum,
 Ut lapis aquoreis undique pulsus aquis :
 Nec causas aperi, quare divortia quaras :
 Nec dic, quod doleas : clam tamen usque dole.
 Nec peccata refert, ne diluat ipsa, caveto,
 Ut melior causa causa sit illa tua.
 Qui silet, est firmus : qui dicit multa puella
 Probra, satis fieri postulat ille sibi.
 Non ego Dulichias furiâli more sagittas,
 Nec raptas ausim tingere in amne faces.
 Nec nos purpureas pueri rescabimus alas,
 Nec sacer arte mea laxior arcus erit.
 Consilium est quodcumque cano : parete monenti :
 Ut faveas cæptis, Phœbe saluber ades.
 Phœbus adest, sonuere lyra, sonuere pharetra.
 Signa deum nosco per sua : Phœbus adest.
 Confer Amyclæis medicatum vellus ahēnis,
 Murice cum Tyrio : turpius illud erit.
 Vos quoque formosis vestras conferte puellas :
 Incipiet domina quemque pudere sua.
 Vtraque formosa Paridi potuere videri :
 Sed tibi collatam vincis utramque Venus.
 Nec solam faciem, mores quoque confer, & artes.
 Tantum iudicio ne tuus obset amor.
 Exiguum est, quod deinde canam : sed profuit illud
 Exiguum multis, in quibus ipse fui.

Scrip-

Scripta cave relegas blanda servata puella :
 Constantes animos scripta relecta movent.
 Omnia pone feros, quamvis invitus, in ignes,
 Et dic, Ardoris sit roguis iste mei.
 Thestias absentem succendit stipite natum :
 Tu timide flammis perfida verba dabis.
 Si potes, & ceras remove, quid imagine muta
 Carperis ? hoc periit Laodamia modo.
 Et loca sæpe nocent : fugito loca conscia vestri
 Concubitus, causas illa doloris habent.
 Hic fuit, hic cubuit, thalamo dormivimus illo,
 Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.
 Admonitu recreatur amor, vulnusque novatum
 Scinditur, & firmis causa pusilla nocet.
 Vi pene extinctum cinerem si sulphure tangas,
 Vivet, & ex minimo maximus ignis erit.
 Sic, nisi vitaris, quidquid renovabit amorem,
 Flamma redardescet, qua modo nulla fuit.
 Argolice cuperent fugisse Capharea puppes,
 Teque senex luctus ignibus ulte tuos.
 Præterita cautus Niseide navita gaudet :
 Tu loca qua nimium grata fuere, cave.
 Hac tibi sint Syrtes, hac Acrocerania vita,
 Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
 Sunt qua non possunt aliquo cogente juberi :
 Sæpe tamen casu facta levare solent.
 Perdat opes Phadra, parces Neptune nepoti :
 Nec faciet parvidos taurus avitus equos.
 Gnosida scissēs inopem, sapienter amasset :
 Divitiis alitur luxuriosus amor.
 Cur nemo est Hecalen, nulla est qua ceperit Irum ?
 Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
 Non habet, unde suum paupertas pascat amorem :
 Non tamen hoc tanti est, pauper ut esse velis.
 At tanti tibi sit, non indulgere theatris,
 Dum bene de vacuo pectore cedat amor.

M 6

Ener-

Enervant animos cithara, cantusque, lyraque,
 Et vox, & numeris brachia mota suis.
 Illic assidue fitti cantantur amantes:
 Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
 Eloquar invitus, teneros ne tange poetas:
 Summoveo dotes impius ipse meas.
 Callimachum fugito, non est inimicus amori:
 Et cum Callimacho tu quoque Coe noces.
 M certe Sappho meliorem fecit amica,
 Nec rigidos mores Teia musa dedit.
 Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli?
 Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
 Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
 Et mea nescio quid carmina tale sonant.
 Quod nisi dux operis, vatem frustratur, Apollo,
 Emulus est nostri maxima causa mali.
 At tu rivalem noli tibi fingere quemquam,
 Inque suo solam crede jacere toro.
 Acrivus Hermionem ideo dilexit Orestes,
 Esse quod alterius coeperat illa viri.
 Quid Menelae doles? ibas sine conjuge Cretem,
 Et poteras nupta latus abesse tua.
 Vi Paris hanc rapuit, tunc demum uxore carere
 Non potes: alterius crevit amore tuus.
 Hoc & in abducta Bryseide flebat Achilles,
 Illam Plisthenio gaudia ferre viro.
 Nec frustra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
 Quod si non faceret, turpiter esset iners.
 Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo:
 Invidia fructus maximus ille fuit.
 Nam sibi quod nunquam tactam Bryseida jurat,
 Per sceptrum, sceptrum non putat esse deos.
 Dii faciant, possis domina transire relicta
 Limina, proposito sufficiantque pedes.
 Es poteris, modo velle tenere: nunc fortiter ire,
 Nunc opus est celeri subdere calcar equo.

illo

Illo Lophobagos, illo Sirenes in antro
 Esse puta: remis adice vela tuis.
 Tu quoque, qui quondam nimium rivale dolebas,
 Vellem desineres hostis habere loco.
 Hunc certe, quamvis odio remanente, saluta:
 Oscula cum poteris jam dare, sanus eris.
 Ecce cibos etiam, medicina fungar ut omni
 Munere, quos fugias, quosve sequare, dabo.
 Daunius an Lybicus bulbus tibi missus ab oris,
 An veniat Megaris: noxius omnis erit.
 Nec minus erucas aptum est vitare salaces,
 Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
 Vilius sumas acuentes lumina rutas,
 Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
 Quid tibi precipiam de Bacchi munere, quaris?
 Spe brevius monitus experire meos.
 Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
 Et stupeant multo corda sepulta mero.
 Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
 Lenis alit flammam, grandior aura necat.
 Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
 Eripiat: si qua est inter utrumque, nocet.
 Hoc opus exegi: fessa date sarta carina:
 Contingimus portum, quo mihi cursus erat.
 Postmodo reddetis sacro pia vota poeta,
 Carmine sanati famina virque meo.

M 7

AVLI

AVLI SABINI POETÆ
EPISTOLÆ TRES

A D

OVIDIANAS EPISTOLAS
RESPONSORIÆ.

V L Y S S E S P E N E L O P Æ.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Vlyssēm
 Penelope, chartis verba notata piis.
 Agnovi charamq; manum, gemmasque fideles:
 Solamen longis illa fuere malis.
 Arguis ut lentum: malleum quoque forsitan esse,
 Quam tibi, quaque tuli, dicere, quaque feram.
 Non hoc objecit mihi Gracia, cum mea fictus
 Detinuit patrio littore vela furor.
 Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
 Causaque fingenda tu mihi mentis eras.
 Nil tibi rescribam curas, properemque venire:
 Dum propero, adversi vela tulere Noti.
 Non me Troja tenet, Grajis odiosa puellis:
 Iam cinis, & tantum flebile Troja solum.
 Deiphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector,
 Et quicumque tui causa timoris erant.
 Evasi & Thracum caeso duce praelia Rhæso,
 In mea captivis castra relictus equis.
 Tutus & è media Phrygia Trionidos arce
 Fatalis palma pignora capta tuli.
 Nec timus commissus equo, male sedula quamvis
 Clamabat vates, Vrite Troes equum.
 Vrite, mendaci celantur robore Achivi,
 Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.

Per-

Perdiderat tumuli supremum munus Achilles,
 Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
 Nec laudem Danaï tanto tenuere labori:
 Erepti pretium corporis arma tuli.
 Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,
 Non socii superant, omnia pontus habet.
 Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
 Duravit, patiens ad mala perfiat amor.
 Illum non avidis canibus Nereia virgo
 Fregit, non tumidis torta Charybdis aquis.
 Non ferus Antiphatēs, nec in uno corpore discors
 Parthenope, blandis insidiosa modis.
 Non quod Colchiacas artes tentaverit herbis,
 Non quod solennes altera diva toros.
 Viraque se nobis mortalia demere fila
 Spondebat, Stygiās utraque posse vias.
 Te tamen hac etiam spreta mercede petivi,
 Passurus terra tot mala, totque mari.
 Sed tu fœmineo nunc forsā nomine tacta,
 Non secura leges cætera verba mea.
 Quaque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
 Iamdudum ignoto sollicitere metu. (legi,
 Certe ego cum Animum, Polyburnq;, Medontaque
 Heu toto sanguis corpore nullus erat.
 Tot juvenes inter tot vina liquentia semper,
 Hei mihi, qui credam? pignore casta manes.
 Curve placent ulli, si sunt in flexibus ora?
 Deperit, & lachrymis non decor iste tibi.
 Pæda quoq; es thalamo, nisi mendax tela moveatur:
 Et captum revocas pallida semper opus.
 Ars pia, sed quoties oculos frustrabere lana,
 Successum toties ars dabit ista tibi.
 Ah melius Polypheme tuo superatus in antro,
 Finissem ingratos ad mala tanta dies.
 Thorjicio melius cecidissem milite victus,
 Ismaron errantes cum tenere rates.

Cru.

Crudelemve illo satiassem tempore Ditem,
 Quo redii Stygiis fata moratus aqua.
 Vidi ubi nequicquam quod me tua littera celat,
 Sospes digresso que mihi mater erat.
 Rettulit illa domus eadem mala : meque querentem
 Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
 Phylaciden vidi contemptis sortibus, ille
 Primus in Hectoreas intulit arma domos.
 Foelix laudata cum conjuge, lata per umbras
 Illa suum forte sit comitata virum.
 Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos:
 Sed iuvat, ante suum sic cecidisse diem.
 Vidi, nec lachrymas oculi tenere cadentes,
 Deformem Atriden (hei mihi) cade nova.
 Illum Troja virum non leserat, ille furentem
 Nauplion, Euboicos transferatque sinus.
 Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
 Iam reduci solvens debita vota Iovi.
 Tyndaris has illi lætas pro fœdere pœnas
 Struxerat, externos ipsa secuta viros.
 Ah mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
 Cum stare conjux Hectoris atque soror.
 Defectis Hecubam potui legisse sub annis,
 Ne tibi suspectus pellicis esset amor.
 Prima meus omen metuentum puppibus illa
 Fecit, non membris ipsa reperta suis.
 Latratu miseræ finivit mœsta querelas,
 Et stetit in rabidam protinus acta canem.
 Prodigio tali placidum Thetis abstulit aquor,
 Æolus infusus incubuitque Notis.
 Pervagus hinc toto non felix differor orbe,
 Et quacunq; vocat fluctus & aura feror.
 Sed si Tiresias tam lati providus angur,
 Quam verax vates in mala nostra fuit.
 Et terra, & pelago, quidquid mihi triste canebat,
 Emenfus, fato jam meliore vagor.

Iam

Iam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
 Pallas, hospitibus per loca iusta trahit.
 Nunc primum Pallas versa post funera Troja
 Visa mihi, medium temporis ira tulit.
 Quicquid & Oenides commiserat omnibus unus,
 Peccavi, Danaïs omnibus ira nocens.
 Nec te Tyride, cuius modo noverat arma,
 Eximit : errato tu quoque ab orbe venis.
 Non Telamone satum capta de conjuge Teucrum:
 Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
 Foelix Plisthenides, quacunq; in sorte fuisti,
 Conjuge cum chara, non gravis illa fuit.
 Seu venti fecere moras, sive aquora vobis,
 Ad nulla est vester damna retentus amor.
 Oscula nec venti certe tenere, nec unda:
 Promptaque in amplexus brachia semper erant.
 Sic atinam errarem : faceres tu mollia conjux
 Æquora, te socia nil mihi triste foret.
 Nunc quoque Telemacho tecum mihi sospite tacto,
 Omnia sunt animo jam leviora mala.
 Quem tamen infestas rursus queror iraper undas,
 Herculeam Sparten, Nestoreamque Pylon.
 Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
 Nam male commissis fluctibus ipse fuit.
 Sed labor in fine est, occursum in littore vates
 Dixit, In amplexus chara severe tuos.
 Noscendus soli veniam tibi : tu preme solers
 Lætitiis, & tacito gaudia conde sinu.
 Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
 Sic cecinit laurus ille monere suas.
 Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
 Vltoris pharetris utile tempus erit.
 Et modo despectum subito mirentur Vlysssem:
 Heu precor, ut properet ille venire dies.
 Antiqui renovet qui lætus fœdera læti:
 Et tandem incipias conjuge chara frui.

DEMO.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

Phyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe,
 Et patriam meminit muneris esse tui.
 Nec face Demophoon alia, nec conjugis capius:
 Sed tamen non felix, quam tibi netus erat.
 Thesea, quo socero ne quicquam Phylli timebas,
 Impulseritque ignes forsitan ille tuos.
 Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
 Hunc illi finem longa senectâ dedit.
 Qui modo peltiferas fudit Maoridas armis,
 Alcida magni non minor esse comes.
 Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
 Mirantem monstri cornua victa sui.
 Arguor exilii: quem credis causa fuisse?
 Nec tacitum frater, nec finit esse reum.
 Dum thalamos (inquit) dilecta Phyllidos urges,
 Et tuus externo cessat in igne furor.
 Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci,
 Prævenitque tuas flebilis hora moras.
 Forsitan & nondum factis occurrere rebus,
 At poteras factis utilis esse tamen.
 Cum potiora mihi Rhodopeia regna fuere,
 Quaque magis regnis chara puella fuit.
 Intonat his Athamas, eadem mox objicit Æthra,
 Infelix functâ jam prope sortis annus.
 Et quod non condant nati sua lumina palma,
 Fecisse hic nostras arguit usque moras.
 Non equidem infiteor, multum clamavit uterque,
 Staret Threjecius quum mihi puppis aquis.
 Pescunt, Demophoon quid cessas? carbasa venti:
 Demophoon patrios respice jure deos.
 Respice & exemplum, qua gaudes Phyllida sume:
 Sic amat, ut terra nolit abire sua.
 Vtique redire velis, non ut comitetur euntem,
 Te rogat: & præfert barbara regna tuis.

Me

Me tamen hic inter tacitum convivcia sape
 Adversis memini vota tulisse Notis.
 Sape abitura tuo ponentem brachia collo,
 Gavisum in fluctus aquora mota truces.
 Nec metuam, hoc ipso coram genitore fateri:
 Libertas meritis est mihi facta tuis.
 Dices: non duro dilectam Phyllida liqui
 Pectore, nec præceps vela ferenda dedi.
 Et flevi, & flentem solando sape remansi,
 Cum staret cursus jam mihi certa dies.
 Denique Threjecia veni rate, non dare Phyllis
 Quam potuit, jussit tardius ire ratem.
 Ignosce & fasso, memor es Minoides, ipse
 Antiquus nec dum pectore cessit amor.
 Et quoties oculis circumdat sidera, dixit:
 Quæ fulget cælo, nostra puella fuit.
 Illum dilecta Bacchus sibi cedere jussit
 Conjuge, desertæ crimen at ille subit.
 Exemploque patris perjurus dicor & ipse,
 Nec queris causas Sithoni dura mora.
 Nec satis ampla putas redituri pignora si me
 Non amor alterius, non amor ullus habet.
 Nullane fama tibi turbatos Phylli penates
 Theseos, & misera rettulit acta domus?
 Non laqueos audis chari me flere parentis?
 Flebilior laqueis hæc mihi causa subest.
 Non fratrem Hippolytum, cecidit miserabilis ille
 Præceps attonitis per freta raptus equis.
 Non tamen excuso reditus, licet undique fata
 Accumulent causas: tempora parva peto.
 Thesea (quod superest) patrem tumulabimus ante:
 Succedat tumulto non sine honore decens.
 Da spatium, veniamque peto: non perfidus absum,
 Nec mihi tam terra tutior ulla tua est.
 Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
 Aut bella, aut pelagi detinuerunt mora:

Sola

Sola fuit Thrace, patria quoque jactor in illa:
 Auxilium superest casibus una meis.
 Si modo mens eadem: nec quod sit jam mihi dives,
 Regia, Cecropia non minor arce, movet.
 Nec patris offendunt castes, nec crimina matris,
 Nec iam non felix omine Demophoon.
 Quid si Phœbeam peterem te conjuge Trojam,
 Perque annos sequerer bella gerenda decem?
 Penelope audis: toto laudatur in orbe
 Exemplum fidi non leve facta tori.
 Illa pia (sic rumor ait) mendacia tela
 Struxit, & instantes distulit arte toros:
 Cum propterea palam revocaret flamina noctis,
 Atque iterum in lanas omne rediret opus.
 At tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
 Phylli times: ulli nubere dura potes?
 Estque tibi pectus, cujusquam accedere tedas?
 Obstat perfidia nec metus iste tue?
 O tibi quantus erit facti rubor, ah tibi quantus
 Tum dolor, aspicias cum mea vela procul.
 Damnabitque tuos sero temeraria questus:
 Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat.
 Demophoon rediit, & servos forsitan Euros
 Passus, & hybernas dum quoque currit aquas.
 Ah cur nescio quā properavimus, hei mihi culpam:
 Rupit, quam ruptam sum mihi quæstæ fidem.
 Sic tamen, ac potius sic perstes, quam mihi de te
 Vltior tangat pectore Phylli dolor.
 Quos tibi (me miserum) laqueos, quæ fata minaris?
 Et nimis audaces gens habet ista deos. (bentis
 Parce precor, flammaque domus mihi crimen ha-
 Perfidia, gemina ne preme dura nota.
 Excuset patrem satis in parte relicta
 Gnosis: non merui, cur ferar ipse nocens.
 Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt:
 Est animus reditus, sed pia causa tenet.

Qua satis apta tibi tam juxte Nympha querenti
 Rescribam, fateor querere verba manum.
 Quærit, nec subeunt: sentii sua crimina tantum,
 Solvere quæ sentit, non finit alter amor.
 Si levat hic iras, ipso me judice damnor:
 Quid refert? causa tu meliore cares.
 Damnatumque tibi me sub sua jura Cupido
 Retrahit: alterius sic quoque prada sumus.
 Prima meis tu pacta toris: fassusque juvent am,
 Te primum accepta est conjuge noster amor.
 Nondum tantus eram, quo me genitore superbum
 Arguis: hoc dominus tunc retinendus eram.
 Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectoræ fratrem,
 Cum pastos agerem te comitante greges.
 Reginamque Hecubæ nisi matris nomine novam,
 Et fueras illi digna manere nurus.
 Sed non est rationis amor, te consule nympha:
 Lasa es, & lasam scribis amare tamen.
 Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes,
 Dejecta memor es tu tamen usque factis.
 Adde, quod hic fati amor est adjutus, & illum
 Precia venturi viderat ante soror.
 Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
 Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
 Omnia vera vides, superant mea vulnera tantum:
 Vique tuam supplex poscere cogor epem.
 Te penes arbitrium nostra vitæque, necisque:
 Victuri jam nunc pectora sume tibi.
 Flevisse, memini: tamen hac in voce canentis,
 Et mala, dixisti, sint precor ista procul.
 Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis:
 Ut possim Oenone perdere lasa Parin.
 Tot superare metus, qui me, nec, credere cogit,
 Ignoscas: idem te quoque fallit amor.

Imperat ille deus, cum vult, in cornua tauri:
 Cum vult, in pennas, destruit ille Iovem.
 Non foret in terris tanto miranda decore
 Tyndaris (heu flammis nata puella meis)
 Si sua non cygno mutasset Iuppiter ora,
 Fluxerat in Danaes aureus ante sinus.
 Piniferamque Iden falsus lustraverat ales,
 Inter Agenoreas constiteratque boves.
 Victorem Alciden domina quis pensa tenere
 Crederet? at lanas nere coegit amor.
 Dicitur & Coe sedisse in veste puella,
 Illa Cleonao tecta leone fuit.
 Te memini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
 Fugisse, & nostros prapossuisse toros.
 Non ego prestabam Phœbo, sed tibi Cupido
 Huius in te voluit legibus ire sua.
 Consolere tamen digna tua pellice damna:
 Quam tibi pretulimus, nata puella Iove est.
 Sed quod nata Iove est, minimum me tangit: in illo
 Quod non est facies pulchrior ulla, nocet.
 Atque utinam forma iudex incallidius essem,
 Creditus Idæis Pegasi nympha iugis.
 Non mihi lunonis, nec obesset Pallados ira,
 Laudata est oculis quod Cytharea meis.
 Dividit hac alius flammis, celeresque paresque:
 Ut libitum est, nati temperat ipsa faces.
 Non tamen evaluit vitare domestica tela,
 Quos alius arcus, & sibi dura tulit.
 Deprensam conjux illam in Mavorte dolebat,
 Testibus hic divis cum Iove questus erat.
 Iam dolet, & Mavors terras ultroque reliquit:
 Prætulit Anchisen hac abitura suum.
 Anchisen propter voluit formosa videri,
 Visaque post latam jacuit ultra deam.
 Quid mirum est, potuisse pari succurrere amori,
 Immunis sub quo non fuit ipse Paris?

Quam

Quam lasus Menelaus amat, non lasus amavi:
 Adice non laso quod comes ipsa fuit.
 Et magnus video cogi mihi rapta tumultus,
 Armataque petunt Pergama mille rates.
 Non vereor, belli ne non sit causa probanda:
 Est illi facies digna movere duces.
 Si mihi nulla fides, armatos respice Attridas:
 Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
 Quod si vertenda spem mentis concipis huius,
 Cur cessant herba? carmina curve tua?
 Cum te nec Phœbi solertior artibus ulla est,
 Phœbeaque Hecates somnia vera vides.
 Tecum sideribus, tecum deducere Lunam
 Nubibus, & memini surripuisse diem.
 Pascebam taurors, interque armenta leones
 Obstupui placidos vocibus ire tuis.
 Quid retro Xanthum, retro Simoenta vocatum,
 Adiciam cursus non tenuisse suos?
 Ipse pater, seu rem nata male tutus haberet,
 Cantatas quoties restitit inter aquas?
 Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: paravit,
 Sive tuos ignes pellere, sive meos.

N V X.

N Vx ego juncta via, cum sim sine crimine vita,
 A populo saxis praterente petor.
 Obnuere ista solet manifestos poena nocentes,
 Publica cum lentam non capit ira moram.
 Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur,
 Annua cultori poma referre suo.
 At prius arboribus, tunc cum meliora fuissent
 Tempora, certamen fertilitatis erat.
 Tunc domini memores fertis ornare solebant,
 Agricola fructu proveniente deos.
 Sæpe tuas igitur Liber miratus es uvas,
 Mirata est oleas sæpe Minerva suas.

Poma

Pomaque lasissent matrem, nisi subdita ramo
 Longa laboranti furca tulisset opem.
 Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro,
 Nullaque non illo tempore mater erat.
 At postquam platani steriles præbentibus umbras,
 Vberior quavis arbore venit honor:
 Nos quoque fructifera (si nux modo ponor in illis)
 Cœpimus in patulas luxuriare comas.
 Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
 Vnaque læsa demum, læsæque bacca venit.
 Nunc utrum vitiat, quæ vult formosa videri:
 Raraque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
 Certe ego, si nunquam peperissem, tutior essem:
 Ista Clytemnestra digna querela fuit.
 Si sciat hoc vitis, nascentes supprimeat vitas:
 Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
 Hoc in notitiam veniat maloque pyroque,
 Desituent sylvas utraque poma suas.
 Quaque sibi vario distinguit poma colore,
 Audiat hoc cerasus, stipēs inanis erit.
 Non equidem invidet: nunquam tamen ulla feritur.
 Quæ sterilis sola est conspicienda coma.
 Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
 Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
 At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis,
 Nudæque decerpto cortice ligna patent.
 Non odium facit hoc, sed spes inducta rapina:
 Sustineant alia poma, querentur idem.
 Sic rem: ille fere est, de quo victoria lucro
 Esse potest: inopis vindice facta carent.
 Sic timet insidias, qui se scit ferre viator,
 Cur timeat: tutum carpit inanis iter.
 Sic ego sola petor, soli quia causa petendi est:
 Frondibus intactis cætera turba viret. (stris
 Nam quod habent frutices aliquando proxima no-
 Fragmina, quod læso vimine multa jacent,

Non.

Non istis sua facta nocent: vicinia damno est.
 Excipiant ictu saxa repulsa meo.
 Idque fide careat: si non, quæ longius absunt,
 Nativum retinent inviolata decus.
 Ergo si sapiant, & mentem verba sequantur,
 Devovent umbras proxima quæque meas.
 Quam miserum est, odium damnis accedere nostris,
 Meque ream nimis proximitatis agi.
 Sed post magna mei operoso cura colono:
 Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
 Sponte mea facilis contempto nascor in agro:
 Parsque loci, quo sto, publica pene via est.
 Me, sata ne ladam, quoniam sata ledere dicor,
 Imus in extremo margine fundus habet.
 Non mihi salx nimias Saturnia deputat umbras:
 Duratam renovat non mihi fossor humum.
 Sole licet, siccaque siti peritura laborem,
 Irrigua dabitur non mihi sulcus aqua.
 At cum maturas sisso novæ cortice rimas
 Nux agit, ad partes pertica sæva venit.
 Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
 Ne possum lapidum verbera sola queri.
 Poma cadunt mensis non interdicta secundis,
 Et condit lætæ parca colona nuces.
 Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
 Aut pronas digito bisve semelve petit.
 Quattuor in nubicibus non amplius alea tota est,
 Cum sibi suppositis additur una tribus.
 Per tabula cliuvum labi jubet alter: & optat,
 Tangat ut è multis qualibet una suam.
 Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
 Vt divinatæ auferat augur opes.
 Fit quoque decreta qualem cœlestis figura
 Sidus, & in Græcis littera quarta gerit.
 Hac tibi distincta est gradibus, quæ constitit intus,
 Quot tetigit virga, tot capit ipsa nuces.

N

Va

Vas quoque saepe carum spacio distante locatur,
 In quod missa levi nux cadat una manu.
 Fœlix secreto qua nata est arbor in agro,
 Et soli domino ferre tributa potest.
 Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
 Non à vicina pulverulenta via est.
 Illa suo, quacunque tulit, dare dona colono,
 Et plenos fructus annumerare potest.
 At mihi maturos nunquam licet edere factus,
 Ante diemque meæ decutiuntur opes. (est:
 Lamina mollis adhuc, tenero est in lacte quod intra
 Nec mala sunt ulli nostra futura bono.
 Iam tamen invenias, qui me jaculentur, & istis
 Praestinato munus inane petant.
 Si fiat rapti, fiat mensura reliqui:
 Majorem domini parte viator habes.
 Saepè aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
 Esse putat Borea trisite furentis opus.
 Estibus hic, hic me spoliata frigore credit:
 Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
 At mihi nec grandio duris invisa colonis,
 Nec ventus damno, solve, geluæ fuit.
 Fructus obei, peperisse nocet, nocet esse feracem:
 Quaque fuit multis, est mihi praeda malo.
 Præda malo Polydore fuit tibi, præda nefanda
 Conjugis Aonium misit in arma virum.
 Hesperii regis pomaria tuta fuissent,
 Vna sed immensas arbor habebat opes.
 At rubus, & sentes tantummodo ladere nata,
 Spinaque vindicta cætera tuta sua est.
 Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
 Missa petunt avida saxa proterva manu.
 Quid si non optas solem fugientibus umbras,
 Finditur Icario cum cane terra, darem?
 Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
 Non expectata cum venit imber aqua?

Omnia

Omnia cum faciam, cum præstem sedula cunctis
 Officium, saxis invidiosa petor.
 Hac mihi perpeffa, domini patienda querela est:
 Causabor, quare sit lapidosus ager.
 Dumq; repurgat humum, collectaque saxa remittit,
 Semper habent in me tela parata via.
 Ergo invisa aliis, uni mihi frigora prosunt:
 Illo me tutam tempore præstat hyems.
 Nuda quidem tum sum, nudam tamen expedit esset
 Nec spoliū de me, quod petat hostis, habet.
 At simul induimus nostris sua munera ramis,
 Saxa novos fructus grandine plura petunt.
 Forsitan hoc aliquis dicat: Quæ publica tangunt,
 Carpere concessum est: hoc via juris habet.
 Si licet hoc, oleas distringere, cadite menses,
 Improbe vicinum carpe viator olus.
 Intret & urbanas eadem petulantia portas,
 Sitque tuis muris Romule juris idem.
 Quilibet argentum prima de fronte taberna
 Tollat, & ad gemmas quilibet alter eat.
 Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
 Et quasunque potest tangere, tollat opes.
 Sed neque tolluntur, nec dum regit omnia Cæsar,
 Incolumis tanto præside raptor erit.
 At non ille deus pacem intra mœnia tantum,
 Auxilium toto sparsit in orbe suum.
 Quid tamen hoc prodest, media si luce, palamque
 Verberor? & tutam non licet esse nucem?
 Ergo nec nidos foliis herere, nec ullam
 Sedibus in nostris stare videtis avem.
 At lapis in ramo sedit quicunque bisurco,
 Harer, & ut capti victor in arce manet.
 Cætera saepe tamen potuere admissa negari,
 Et crimen vox est inficiat a suum.
 Nostra notat fusco digitos injuria succo,
 Cortice contactas inficiente manus.

N 2

Ille

*Ille cruor meus est, illo maculata cruore
 Non profectura dextra lavatur aqua.
 O ego, cum longe venerunt adia vita,
 Optavi quoties arida facta mori.
 Optavi quoties aut ceco turbine verti,
 Aut valido missi fulminis igne peti.
 Atque utinam subita raperent mea poma procella,
 Vel possem fructus excutere ipsa meos.
 Sic ubi detracta est à te tibi causa pericli,
 Quod superest tutum Pontice Caeser habes.
 Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela viator,
 Atque oculis plaga destinat ante locum?
 Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
 Quem sub humo radix, vinclaque curva tenent.
 Corpora praebemus plagis, ut saepe sagittis,
 Cum populus manicas deposuisse vetat.
 Utve gravem pavida est ubi tolli vacca securim,
 Aut stringi cultros in sua colla videt.
 Sape meus frondes vento tremuisse putastis:
 Sed metus in nobis causa tremoris erat.
 Si merui, videorque nocens, excidite ferro,
 Nostraque fumosis urite membra focis.
 Si merui, videorque nocens, imponite flamma:
 Et liceat misera dedecus esse semel.
 Si nec cur urar, nec cur excidar, habetis,
 Parcite: sic ceptum perficiatis iter.*

DE MEDICAMINE FACIEI.

Discite qua faciem commendat cura puella,
 Et quo sit vobis forma tuenda modo.
 Cultus humum quondam Cerealia pendere iussit
 Munera: mordaces interiere rubi.
 Cultus & in pomis succos emendat acerbos,
 Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
 Culta placent, auro sublimia tecta linuntur,
 Nigra sub imposito marmore terra latet.

Vello-

*Vellera saepe eadem Tyrio medicantur aheno,
 Seclile delictis India prabet ebur.
 Forsitan antiqua Tatio sub rege Sabina
 Maluerint, quam secura paterna coli.
 Cum matrona premens altum rubicunda sedile,
 Assiduo durum pollice nebat opus.
 Ipsaque claudebat, quos filia paverat agros:
 Ipsa dabat virgas casaque ligna foco.
 At vestra teneras matres peperere puellas:
 Vultus inaurata corpora veste tegi.
 Vultus odoratos positis variare capillos,
 Conspiciam gemmis vultus habere manum.
 Induitis collo lapides oriente petitos,
 Et quantos onus est aure tulisse, duos.
 Nec tamen indignum, si vobis cura placendi:
 Cum comptos habeant secula nostra viros.
 Faeminea vestri potiuntur lege mariti:
 Et vix ad cultus nupta quod addat, habet.
 Per se quaeque paret, & quos venetur amores,
 Refert: munditia crimina nulla meret.
 Rure latent, finguntque comas: licet arduus illas
 Celet Athos, cultas altius habebit Athos.
 Est etiam placuisse sibi quacunque voluptas,
 Virginibus cordi grataque forma sua est.
 Laudatas homini volucris lunonia pennas
 Explicat, & forma muta superbit avis.
 Sic potius nos tanget amor, quam fortibus herbis,
 Quas magis terribili subsecrat arte manus.
 Nec vos graminibus, nec misto credite succo,
 Nec tentate nocens virum amantis equae.
 Nec media Marsis finduntur cantibus angues,
 Nec redit in fontes unda supina suos.
 Et quomovis aliquis Temejaa removerit ara,
 Nunquam Luna suis excutietur equis.
 Prima sit in vobis morum tutela, puella
 Ingenio facile conciliante placens.*

N 3.

Certeus

Certus amor morum est: formam populabitur atas,
 Et placitus rugis vultus aratus erit.
 Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit:
 Et veniet rugis altera causa dolor.
 Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum:
 Perque suos annos hinc bene pendet amor.
 Discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
 Candida quo possint ora nitere modo.
 Hordea, qua Libyci ratibus misere coloni,
 Exue de palea, tegminibusque suis.
 Par erui mensura decem madesiat ab oris:
 Sed cumulent libras hordea nuda duas.
 Hac ubi ventosas fuerint siccata per auras,
 Lenta iube scabra frangat æstiva mola.
 Et qua prima cadent vivaci cornua cervo,
 Contere: in hac solida sexta face assis eat.
 Iamque ubi pulvereæ fuerint confusa farine,
 Protinus in mundis omnia cerne cavis.
 Adjice narcissi bis sex sine cortice bulbos,
 Strenua quos puro marmore dextra terat.
 Sextantemque trahat gummi um semine Thusco:
 Hinc novies tanto plus tibi mellis eat.
 Quæcumque afficiet tali medicamine vultum,
 Fulgebit speculo levior illa suo.
 Nec tu pallentes dubita nudare lupinos,
 Et simul instantis corpora finge sera.
 Vtræque sex habeant aquo discrimine libras:
 Viræque da nigris comminuenda molis.
 Nec ceruja tibi, nec nitri spuma rubentis
 Desit, & illyrica que venit Iris humo.
 Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
 Sed justum trius uncia pondus erit.
 Addita da querulo volucrum medicamina nido:
 Ore fugant maculas, Halcyonea vocant.
 Pondere si queris quo sim contentus in illis,
 Quod trahit in partes uncia sexta duas.

Vi coeant, apteque lini per corpora possint,
 Adjice de flavis Attica mella farvis.
 Quamvis thura deos, irataque numina placent,
 Non tamen accensis omnia danda focus.
 Thus ubi miscueris radenti tubera nitro,
 Ponderibus justis fac sit utrumque trahens:
 Parte minus quarta direptum cortice gummi,
 Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
 Hac ubi contrivris, per densa foramina cerne:
 Pulvis ab insuso melle premendus erit.
 Profuat & marathos bene olentibus addere myrrhis:
 Quinq; parent marathi scrupula, myrrha novem.
 Arentisque rosa quantum manus una prehendat,
 Cumque amoniaco mascula thura sale.
 Hordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
 Aquent expensas cum sale thur a rosas.
 Tempore sit parvo mulier licet illita vultum,
 Hærebit toto nullus in ore color.
 Vidi qua gelida madefacta papa vera lymphæ
 Contereret, teneris illineretque genis,
 Cætera desiderantur.

C. PEDONIS

Albinovani

CONSOLATIO
AD LIVIAM.

Ex editione Andrea Naugerii.

Visa diu felix mater modo dicta Neronum,
 Iam tibi dimidium nominis hujus adest.
 Iam legi in Drusum miserabile Livia carmen:
 Vnum, qui dicat jam tibi mater, habes.
 Nec tua te pietas distendit amore tuorum,
 Nec posito filii nomine, dicis, uter?

Et quisquam leges audent tibi dicere flendi?
 Et quisquam lachrymas temperat ore tuas? (nes
 Hei mihi, quam facile est, quam vis hoc contigit, om-
 Alterius luctu fortia verba loqui.
 Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu,
 Fortior ut possis cladibus esse tuis.
 Occidit exemplum juvenis venerabile morum,
 Maximus ille armis, maximus ille toga.
 Ille modo eripuit latebrosas hostibus Alpes,
 Et titulum belli dux duce fratre tulit.
 Ille genus Suevos acre, indomitoque Sicambros
 Contudit, inque fugam barbara terga dedit.
 Ignotumque tibi meruit Romane triumphum,
 Protulit in terras imperiumque novas.
 Solvere vota Iovi fatorum ignara tuorum
 Mater, & armifera solvere vota dea.
 Gradivumque patrem donis implere parabas,
 Et quoscumque colis est iusque piumpue deos.
 Maternaque sacros agitabas mente triumphos,
 Forsitan & cura jam tibi currus erat.
 Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
 Et tumulus Drusum pro Iovis arce manet.
 Fingebas reducem, perceptorque mente fovebas
 Gaudia, & ante oculos jam tibi victor erat.
 Iam veniet, jam me gratantem turba videbit,
 Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
 Obvia progrediar, felixque per oppida dicar,
 Collaque, & os, oculosque illius ore premam.
 Talis erit, sic occurret, sic oscula junget,
 Hoc mihi narrabit, sic prior ipsa loquar.
 Gaudia magna foves, spem pone miserrima falsam.
 Desine de Druso lata referre tuo.
 Caesaris illud opus, veluti pars altera vestri,
 Occidit: indignas Livia solve comas.
 Quid tibi nunc mores prorsum? actumque pudice
 Omne avum? & tanto jam placuisse viro?

Quid-

Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,
 Ultima sit laudes inter ut illa tuas?
 Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?
 Alius & vitius exercebat caput?
 Nec nocuisse ulli, & fortunam habuisse nocendi?
 Nec quenquam nervos extimuisse tuos?
 Nec vires errasse tuas campoque foroque,
 Quamque licet citra constituisse domum?
 Nempe per hos etiam fortuna injuria mores
 Regnet, & incerta est hic quoque mixta rota.
 Hic quoque sentitur, ne quid non improba carpat:
 Savit, & iniustum jus sibi ubique facit.
 Scilicet immunis si luctus una fuisset
 Livia, fortuna regna minora forent.
 Quid si non habitu sic se gessisset in omni,
 Ut sua non essent invidiosa bona?
 Caesaris adde domum, qua certe funeris expers,
 Debuit humanis altior esse malis.
 Ille vigil summa sacer ille locatus in arce,
 Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
 Nec fieri ipse suis, nec quenquam flere suorum,
 Nec qua nos patimur vulgus, & ipse pati.
 Vidimus erepta moerentem stirpe sororis:
 Luctus, ut in Druso, publicus ille fuit.
 Condidit Agrippam quo te Marcelle sepulchro,
 Et cepit generos jam locus ille duos.
 Vix posito Agrippa, tumuli bene janua clausa est:
 Perficit officium funeris ecce soror.
 Ecce ter ante datis jactura novissima Drusus,
 A magno lachrymas Casare quartus habet.
 Claudite jam Parca, nimium rejerata sepulchra
 Claudite, plus iusto jam domus ista patet.
 Cedis, & incaustum tua nomina Druse levantur:
 Ultima sit fatis hac summa querela tui.
 Iste potest implere dolor vel secula tota,
 Et magni luctus obtinuisse locum,

Multi in te amissi : nec tu tot verba bonorum ,
 Omnis cui virtus contigit , unus eras .
 Nec genitrice tua fecundior ulla parentum ,
 Tot bona per partus qua dedit una duos .
 Heu par illud ubi est totidem virtutibus æquum ?
 Et concors pietas ? nec dubitatus amor ?
 Vidimus attonitum fraterna morte Neronem ,
 Pallida promissa flere per ora comas .
 Dissimilemque sui vultu proficiente dolore :
 Hei mihi , quam toto luctus in orbe fuit .
 Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
 Vidisti , lachrymas vidit & ille tuas .
 Affligue suis moriens tua pectora sensit ,
 Et tenuit vultu lumina fixa tuo .
 Lumina cœrulea jam jam nutantia morte ,
 Lumina fraternas jam subitura manus .
 At miseranda parens suprema neque oscula fixit ,
 Frigida nec movit membra tremente sinu .
 Non animam apposito fugientem excepit biatu ,
 Nec traxit cacas per tua membra comas .
 Raptus es absenti , dum te fera bella morantur ,
 Ut iliorum patria quam tibi Druse tua .
 Liqueat , ut quondam Zephyris , & solibus ista
 Solvantur tenera vere tepente nives .
 Te queritur , casusque malos , irrisaque tales ,
 Accusatque annos ut diuturna suos .
 Talis in umbrosis mitis nunc denique sylvis
 Deflet Threïcium Daunias ales Ilyn .
 Halcyonum tales ventosa per æquora questus
 Ad surdas tenui voce sonantur aquas .
 Sic plumosa novis plangentes pectora pennis
 Concidit subita concinnissis aves .
 Sic flevit Clymene , sic & Clymeneides alta ,
 Cum juvenis patrius excidit ictus equis .
 Congelat interdum lachrymas , duratque , tenetque ,
 Suspensaque oculis fortior ætus agit .

Erum-

Erumpunt , iterumque gravant gemitumque sinuq;
 Effuse gravidis uberibusque genis .
 In vires abiit flendi mora , plenior unda :
 Desiit exigua si qua retenta mora .
 Tandem ubi per lachrymas licuit , sed flebilis orsa est ,
 Singultu medios impediēte sonos :
 Nate brevis fructus , duplicis sors altera partus .
 Gloria confecta nate parentis ubi es ?
 Sed neque jam duplicis , nec jam sors altera partus ,
 Gloria confecta nunc quoque matris ubi es ?
 Heu modo tantus ubi es ? iunulo portaris , & igni :
 Hæc sunt in redivis dona paranda tuos ?
 Siccine dignus eras oculis occurrere matris ?
 Sic ego te reducem digna videre fui ?
 Cæsaris uxori si talia dicere fas est ,
 Iam dubito , magnos an rear esse deos .
 Nam quid ego admisi ? qua non ego numina culti ?
 Quos ego non potui demeruisse deos ?
 Hic pietatis honos ? artus amplector inaneis ,
 Et vocat hos ipsos flamma , roguisque suos .
 Tene ego sustineo positum scelerata videre ,
 Tene mea poterunt ungere nate manus ?
 Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque ?
 Affligoque manus , oraque ad ora fero ?
 Nunc primum adpiceris consul victorque parenti ?
 Sic mihi , sic misera nomina tanta refers ?
 Quo primum vidi fascēs , in funere vidi :
 Et vidi eversos , indiciumque mali .
 Quis credat ? matri lux hac carissima venit ,
 Qua natum in summo vidit honore suum .
 Iamne ego non fœlix ? jam pars mihi rapta Neroni ,
 Materni celeberrimo nomine Drusus avi ?
 Iamne meus non est ? nec me facit ille parentem ?
 Iamne sui Drusi mater , & ipse fuit ?
 Nec cum victorem referatur adesse Neronem ,
 Dicere jam potero , major , an alter adest ?

Ultima contigimus, jus matris habemus ab uno :
 Vnius est munus, quod tamen orba negor.
 Me miseram extimui, frigusque per ossa cucurrit :
 Nil ego jam possum certa vocare meum.
 Hic meus ecce fuit, iubet hic de fratre vereri :
 Omnia jam metuo, fortior ante fui.
 Sospite te saltem moriar Nero, tu mea condas
 Lumina & excipias hanc animam ore pio.
 Atque utinam Drusi manus altera, & altera fratris
 Formarent oculos, comprimerentque meos.
 Quod licet, hoc certe tumulto ponemur in uno
 Druse, neque ad veteres conditus ibis avos.
 Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa :
 Hanc lucem celeriter turbine Parca neat.
 Hac & plura refert, lachryma sua verba sequuntur,
 Oraque nequicquam per modo quæstæ fluunt.
 Quin etiam corpus matri vix vixque remissum,
 Exequiis caruit Livia pene suis.
 Quippe ducem arsurus exercitus omnis in armis,
 Inter quaque ruit, ponere certus erat.
 Abstulit invidis corpus venerabile frater,
 Et Drusum pruna, quod licuitque dedit.
 Funera ducuntur Romana per oppida Drusi,
 (Heu facinus) per qua victor iurans erat.
 Per qua deletis Rhetorum venerat armis :
 Hei mihi, quam dispar huic fuit illud iter.
 Consuluit fractis moerentem fasibus urbem :
 Quid faceret victus, sic ubi victor inis ?
 Mæsta domus plangore sonat, cui figere latus
 Parta sua dominus voverat arma manu.
 Urbs gemit, & vultum miserabilis induit unum :
 Gentibus adversis forma sit illa precor.
 Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem,
 Hic illi pavidi clamque palamque dolent.
 Iura silent, mutæque tacent sine vindice leges,
 Aspicitur toto purpura nulla foro.

Diiq̃ue

Diiq̃ latent templis, neque iniqua ad funera vultus
 Præbent, nec poscunt thura ferenda rogo.
 Obscuros delubra tenent : pudet ora coletum
 Aspicere, invidia quam meruere metu.
 Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
 Sustulerat timidas sidera ad alta manus.
 Iamque precaturus, quid ego jam credulus, inquit,
 Suscipiam in nullos irrita vota deos ?
 Livia non illos pro Druso Livia movit :
 Nos erimus magno maxima cura Iovi ?
 Dixit, & iratus vota insuscepit reliquit,
 Dura vitque animum, destituitque preces.
 Obviam turba ruit, lachrymisque rigantibus ora,
 Consul is erepti publica damna refert.
 Omnibus iidem oculi, par est concordia flendi :
 Funeris exequiis adjunxit omnis eques.
 Omnis adest etas moerent juvenesque senesque,
 Ausonia matres, Ausoniaque nurus.
 Autorisque sui præfertur imagine mæsta,
 Quæ victrix templis debita laurus erat.
 Certat onus luctu generosa subire juventus,
 Et sudet officio sedula colla dare.
 Et voce, & lachrymis laudasti Caesar alumnus,
 Tristia cum mediis rumperet ossa dolor.
 Tu leihum optasti, diis aver, antibus omen
 Par tibi, si sinerent te tua fata mori.
 Sed tibi debetur cælum, te fulmine pollens
 Accipiet cupidi regia magna Iovis.
 Quid petiit ? vult ille tibi ut sua facta placerent,
 Magnæque laudatus premia mortis habet.
 Armataque rogum celebrant de more cohortes :
 Assi pedes exequias reddit equesque duci.
 Te clamore vocant iterumque iterumque supremo,
 At vox adversis collibus ista redit.
 Ipse pater flavis Tyberinus adhorruit undis,
 Sustulit è medio nubilus amne caput,

N 7

Tum

Tum salice implexum muscoq; & arundine crinem,
 Caruleum magna legit ab ore manu.
 Vberibusque oculis lacrymarum flumina misit,
 Vix capit adjectas alveus altus aquas.
 Iamque rogi flammis extinguere fluminis ictu,
 Corpus & intactum tollere certus erat.
 Sustinebat aquas, cursusque inhibebat equorum,
 Vt posset toto proluere amne rogam.
 Sed Maiores templo vicinus, & accolæ campi,
 Tot dixit siccis verba neque ipse genis. (scas:
 Quamquam amnes decet ira, tamen Tyberine quiescit.
 Non tibi, non ullis vincere fata datur.
 Iste meus perit, peritque arma inter & enses:
 Et dux pro patria, funere causa latet.
 Quod potui tribuisse, dedi: victoria parta est.
 Auctor abit operis, sed tamen extat opus.
 Quondam ego tentavi Clothoq; duasque sorores,
 Pollice quæ certo pensa severa trahunt,
 Vt Remus Iliades, & frater conditor urbis,
 Effugerent aliqua stagna profunda via.
 De tribus una mihi, Parte accipe, quæ datur, inquit,
 Muneris: ex istis quod petis, alter erit.
 Hic tibi mox Veneri Caesar promissus uterque,
 Hos debet solos Martia Roma deos.
 Sic cecinere dea, nec tu Tyberine repugna,
 Irrita nec flammæ amne morare tuo.
 Nec juvenis positi supremos destrue honores:
 Vade age, & immisisti labere pronus aquis.
 Paret, & in longum spaciosas explicat undas,
 Strictæque pendenti prunice testæ subit.
 Flamma diu cunctata caput contingere sanctum
 Erravit posito lenta sibi usque toro.
 Tandem ubi complexa est silvas, alimentaq; sumisit,
 Æthera subjectis lambit & astrâ comis.
 Quales in Herculeæ colluxit collibus Oeta,
 Cum sunt imposto membra cremata deo.

Vritur

Vritur heu decor ille viri, generosæque forma,
 Et facilis cultus, uritur ille vigor.
 Victrixque manus, facundæque principis ora,
 Pectoraque ingenui magna, capaxque domus.
 Spes quoque multorum flammis uruntur in iisdem:
 Iste rogos misera viscera matris habet.
 Facta ducis vivunt, operosæque gloria rerum
 Hac manet, hac avidos effugit upa rogos.
 Pars erit historia, totoque legetur in ævo:
 Sequere opus ingenuis carminibus habet.
 Stabis & in rostris, tituli speciosus honore,
 Causæque dicemur nos tibi Druse necis.
 At tibi ius venia superest Germania nullum:
 Postmodo tu poenæ barbæ morte dabis.
 Aspiciam regum liventia colla catenis,
 Duraque per sevas vincula nexa manus.
 Et tandem trepidos vultus, inque illa ferocum
 Inviitis lacrymas decidere ora genis.
 Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus,
 Carnifici in mœsto carcere dandus erit.
 Consistant: latiisque oculis, latusque videbo
 Strata per obscenas corpora nuda vias.
 Hunc aurora diem spectacula tanta ferentem,
 Quamprimum croceis rosida poriet equis.
 Adice Ledaos concordia sidera fratres,
 Templaque Romano conspicienda foro.
 Quam parvo numeros implevit principis ævo,
 In patriam meritis occubuitque senex.
 Nec sua conspiciet (miserum me) munera Drusus,
 Nec sua præ templi nomina fronte leget.
 Sæpe Nero in lacrymas summissa voce loquetur,
 Cur adeo fratres, heu sine fratre deos?
 Certus eras nunquam, nisi victor, Druse reverti:
 Hac te debuerant tempora, victor eras.
 Consule nos, duce nos, duce jam victore caremus,
 Invenit & tota mœror in urbe locum.

A;

At comitum squalent immixtis ora capillis,
 Infelix, Druso sed pia turba suo.
 Quorum aliquis tendens in te sua brachia, dixit:
 Cur sine me? cur sic incommittatus abis?
 Quid referam de te dignissima conjuge Druso?
 Atque eadem Drusi digna parente nurus?
 Par bene compositum, juvenis fortissimus alter,
 Altera jam forti mutua cura viro.
 Femina tu princeps, tu filia Caesaris illi,
 Nec minor es magni conjuge iussa Iovis.
 Tu concessus amor, tu solus & ultimus illi,
 Tu requies fesso grata laboris eras.
 Te moriens per verba novissima questus abesse,
 Et mota in nomen frigida lingua tutum.
 Infelix recipis, non quem promiserat ipse,
 Nec qui missus erat, nec tuus ille redit.
 Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros,
 Ensisibus & Suevos terga dedisse suis.
 Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum,
 Et si quid miravidit in orbe novo.
 Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
 Quemque premat, sine te sternitur ecce torus.
 Quo raperis laniata comas? similisque furenti
 Quo ruis? attonita quid petis ora manu?
 Hoc fuit Andromacha, cum vir religatus ad axes,
 Terruit admissos sanguinolentus equos.
 Hoc fuit Evadna, tunc cum ferienda coruscis
 Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.
 Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaque natos,
 Pignora de Druso solarelictâ tenes?
 Et modo per somnos agitaris imagine falsa?
 Teque tuo Drusum credis habere sinu?
 Et subito tentasque manu, sperasque receptum?
 Quæris & in vacui parte priore tori?
 Ille pio (si non temere hac creduntur) in arvo
 Inter honoratos excipietur avos,

Magnaue maternis majoribus, aqua paternis
 Gloria quadrijugis aureus ibit equis.
 Regalique habitu curruque superbus eburno,
 Froæ triumphali tempora vinculus erit.
 Accipiet juvenem Germanica signa ferentem
 Consulis imperio, conspicuumque decus.
 Gaudebuntque sua merito cognomine gentis,
 Quod solum domito victor ab hoste tulit.
 Vix credent, tantum rerum cepisse tot annos
 Magna viri latum querere facta locum.
 Hac ipsum sublime ferent, hæc optima mater
 Debuerant luctus attenuare tuos.
 Femina digna illis, quos aurea condidit atas,
 Principibus natis, principe digna viro.
 Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis,
 Aspice, quo surgas aspice mane toro.
 Non eadem vulgusque decent, & lumina rerum:
 Est quod præcipuum debeat ista domus.
 Imposuit te alto fortuna, locumque teneri
 Iussit honoratum, Livia perfer onus.
 Ad te oculos auresque trahis, tua facta notamus:
 Nec vix missa potest principis ore regi.
 Alta mane, suprague tuos exurge dolores,
 Infragilemque animum quo potes usque tene.
 An melius per te virtutum exempla petemus,
 Quam si Romana principis edis opus?
 Fata manent omneis, omneis expectat avarus
 Portitor, & turba vix satis una ratis.
 Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam:
 Omnia sub leges mors vocat atra suas.
 Ecce necem intentam celo, terraque, fretoque,
 Casurum triplex vaticinatur opus.
 I nunc, & rebus tanta impendente ruina,
 In te solam oculos, & tua damna refer.
 Maximus ille quidem juvenum spes publica vixit,
 Et qua natu: erat gloria summa domus.

Sed mortalis erat, nec tu secuta fuisti,
 Fortia progenie bella gerente tua.
 Vita data est utenda, data est sine fœnore nobis
 Mutua, nec certa persoluenda die.
 Fortuna arbitriis tempus dispensat ubique:
 Illa rapit iuvenes: sustulit illa senes.
 Quaque ruit, furibunda ruit, totumque per orbem
 Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
 Regna dea immitis parce irritare querendo,
 Sollicitare animos parce potentis heræ.
 Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore venit,
 Sepe eadem rebus fœvit amica tuis.
 Nata quod es alte, quod fœtibus antea duobus,
 Quodque etiam magno consociata Iovi.
 Quod semper domito rediit tibi Cæsar ab orbe,
 Gessit & invicta prospera bella manu.
 Quod spes implerunt maternaque vota Neronæ,
 Quod pulsus toties hostis utroque duce.
 Rhenus, & Alpina valles, & sanguine nigro
 Decolor infecta testis Iargus aqua.
 Danubiusque capax, & Daciis orbe remoto
 Appulus huic hosti per breve Pontus iter.
 Summaque dispersi per juga Pannonii,
 Et modo Germani Romanis cognitus orbis:
 Aspic quam meritis culpa sit una minor.
 Adde quod est absens fœtus, nec cernere nati
 Semineces oculos sustinuerè tibi.
 Qui dolor & menti levissimus influit ægra.
 Acciperes luctus aure coacta tuos.
 Prævertique metus per longa pericula luctum,
 Tu quibus auditis anxio mentis eras.
 Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
 Sed per molitos ante timore gradus.
 Iuppiter ante dedit fœti mala signa cruenti,
 Flamminifera petiit cum tria templa manu.

Iunonisque gravi nocte, imparidæque Minerva,
 Sanctæque & immeriti Cæsaris icta manus.
 Sidera quin etiam cælo fugisse feruntur,
 Lucifer & solitas destituisse vias.
 Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
 Et venit stella non præeunte dies.
 Sideris hoc obitus terris instare monebat,
 Et mergi Stygia nobilis numen aqua.
 At tu qui superes mœsta solatia matri,
 Comprecor illi ipsi conspiciatæ senex.
 Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque:
 Et vivat nato cum sene mater anus.
 Et ventura precor deus excusare priora,
 Dum volet, à Druso cætera lata dabit.
 Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
 Longius ut nolis, heu male sortis, ali.
 Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
 Obtulit invita cum tibi Cæsar opem.
 Admovitque preces, & jus immiscuit illis,
 Aridaque affusa guttura tinxit aqua.
 Nec minor est nato servanda cura parentis,
 His adhibet blandas nec sine iure preces.
 Coniugis & nati meritum pervenit ad omnes,
 Coniugis & nati Livia sospes ope es.
 Supprime jam lachrymas: non est revocabilis istis,
 Quem semel umbriferæ navita lintret tulit.
 Hæciora tot fratres, tot deservere sorores,
 Et pater, & conjux, Astyanaxque puer.
 Et longæva parens: tamen ille redemptus ad ignes,
 Nullaque per Stygiæ umbra renavit aquas.
 Contigit hoc etiam Thetidi: populatur Achilles
 Iliacæ ambustus ossibus arva premit.
 Illi caruleum Panope matertera crinem
 Solvit & immensas fletibus auxit aquas.
 Consortesque Dea centum, longævaque magni
 Oceani conjux, Oceanusque pater,

Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neque
 Mutarunt avidi tristia iura dei. (omnes)
 Prisca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
 Et flevit populo Caesar utrumque palam.
 Sed rigidum jus est, & inevitabile moris:
 Stant rata non ulla fila tenenda manu.
 Ipse tibi emissus nebulosum litrus Averni
 Sic liceat, forti verba tot ore sonet.
 Quid numeras annos? vixi maturior annis.
 Acta senem faciunt: hac numeranda tibi.
 His ævum fuit implendum, non leugnibus annis:
 Hostibus eveniat longa senectia metu.
 Hoc atavi monuere mei, proavique Neronis:
 Fregerunt ambo Punica bella duces.
 Hoc domus ista docet per te mea Caesaris alti:
 Exitus hic mater debuit esse meus.
 Nec meritis quicquam illa juvant: magis affluit illis
 Mater honos, titulis nomina plena vides.
 Consul, & ignoti victor Germanicus orbis,
 Qui fuit (heu) mortis publica causa, legor.
 Cingor Apollinea victricia tempora lauro,
 Et sexsi exequias funeris ipse mei.
 Decursusque virum notos mihi, donaue regum,
 Cunctaque per titulos oppida læta suos.
 Et quo me officio portaveris illa juventus,
 Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
 Denique laudari sacro Casaris ore
 Et merui, lachrymas elicuique deo.
 Et cuiquam miserandus ero, iam comprime fletus:
 Hoc ego, qui flendi sum tibi causa, rogo.
 Hac senit Drusus, si quid modo sentis, in umbra:
 Nec tu de tanto crede minor viro.
 Est ubi, sique precor multorum filius instar,
 Parque tui partus sit tibi salva prior.
 Est conjux tutela hominum, quo sospite vestram
 Livia funestam dedecet esse domum.

LECTORI S.

Est cui quæ sequuntur poemata refecare placuit, partim ut indigna ingeniosissimo nostro poeta, partim ut aliis jam pridem iisque propriis vindicata autoribus. Nobis tamen illa hic subungere visum fuit, si non ob aliud, saltem ut inolitæ consuetudini nonnihil tribueremus, quæ tractu temporis & quasi tacito consensu potius quam præcipiti consilio abroganda videtur.

P V L E X

Incerti auctoris.

Arve pulex, & amara lues, inimica puellis:
 Carmine quo fungar in tua facta ferox?
 Tu laceras corpus tenerum durissime morsu,
 Cujus cum fuerit plena cruore cutis,
 Emittis maculas nigro de corpore fuscas,
 Leviam membra quibus commaculata regent.
 Cumque tuum lateri rostrum defigis acutum,
 Cogitur è somno surgere virgo gravi.
 Perque sinus erras: tibi pervia cetera membra:
 Is quocunque placet, nil tibi seve latet.
 Ad piget, & dicam, cum strata puella recumbit,
 Tu femur avellis, cruraque aperta subis.
 Ausus es interdum per membra libidinis ire:
 Et turbare locis gaudia nata suis.
 Disperere, nisi jam cupiam fieri meus hostis,
 Promptior ut fieret ad mea vota via.
 Si sineret natura mihi, quo vereretur in te,
 Et quod sum natus, posse redire daret:
 Vel si carminibus possem mutari ullis,
 Carminibus fierem ad mea vota pulex.
 Aut medicaminibus, si plus medicamina possent,
 Vellem natura iura novare mea.
 Carmina Medea, vel quid medicamina Circes
 Contulerint, res est notificata satis.

*His ego mutatus, si sic mutabilis essem,
 Harerem in tunica margine virginea.
 Inde means per crura mea sub veste puella,
 Ad loca, quae vellem, me cito surriperem.
 Cumque illa dudum ladens nil, ipse cubarem,
 Donec de pulice rursus homo fierem.
 Sed si forte novis virgo perterrita monstribus,
 Exciret famulos ad mea vincla suos:
 Aut tentata meis precibus succumberet illa,
 Aut mox ex homine verterer in pulicem:
 Rursus mutatus, fundenque precamina mille,
 Afferrem cunctos in mea vota Deos.
 Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
 Et jam nil mallet, quam sibi me socium.*

PHILOMELA

Incerti auctoris.

Dulcis amica veni noctis solatia praestans:
 Inter aves etenim nulla tibi similis.
 Tu Philomela potes vocum discrimina mille,
 Mille potes varios ipsa referre modos.
 Nam, quamvis aliae volucres modulamina tentent,
 Nulla potest modulis aequivalere tuis.
 Insuper est avium spaciis garrere diurnis,
 Tu cantare simul nocte dieque potes.
 Parvus enim quamvis per noctem tinnet omnem,
 At sua vox nulli jure placere potest.
 Dulce Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam:
 Sed fugiente die nempe quiescit ailet.
 Et Merulus modulans tam pulchris concinit odibus:
 Nocte ruente tamen, carmina nulla canit.
 Vere calente, novos componit Acredula cantus,
 Matutinali tempore tunc mitilans.
 Dum turdus trutilat, Sturnus tunc pistat ore:
 Sed quod mane canunt, vespere non recolunt.

Cacab-

*Cacabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser,
 Et castus turtur, atque columba gemunt.
 Plausitat arborea clamans de fronde palumbes,
 In fluviiisque natans sorte tetrinit anas.
 Grus gruit, inq. glomis tycni prope flumina drensant.
 Accipiter pipat, milvus hiansque lipit.
 Cucurrere solet gallus, gallina gracillat:
 Pupillat parvo, trinsat hirundo vaga.
 Dum clangunt aquila, vultur pulpares probatur,
 Et croci at corvus, graculus at frigulat.
 Gloriat immenso de turre ciconia resto:
 Pessimus at passer tristitia flendo loquitur.
 Psittacus humanas depromit voce loquelas,
 Atque suo domino xaipe valeque sonat.
 Pica loquax varias modulatur gutture voces,
 Scurriliter strepitu, quicquid & audit, ait.
 Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada,
 Bombilat ore legens munera mellis apes.
 Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
 Humano generi tristitia fata ferens.
 Strix nocturna sonans, & vespertilio stridunt,
 Nocturna lucifuga cucubat in tenebris.
 Ast ululant ululae, lugubri voce canentes,
 Inque paludiferis butio bubit aquis.
 Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne,
 Consimili modulo zinzilulare sciunt.
 Scribere me voces avium Philomela coegit,
 Quae cantu cunctas exuperat volucres.
 Sed jam quadrupedum fari discrimina vocum,
 Nemine cogente, nunc ego sponte sequar.
 Tigrides indomita rancant, rugiuntque leones,
 Panther caurrit amans, Pardus hiando felit.
 Dum lynces orando fremunt, ursus ferus uncit,
 Ast lupus ipse ululat: frendet agrestis aper.
 Et barrus barrit, cervi glorient & onagri,
 Ast taurus mugit, & celer hinnit equus.*

Quit-

Quirritat verres, tardus rudit, oncat asellus,
 Blast erat hinc aries, & pia balat ovis:
 Sordida fœs pascens ruris per gramina grunnit,
 At mutire capris hirce petulæ soles.
 Rite canis latrat fallax, vulpecula gannit,
 Glaucit & catulus, at lepores vagiunt.
 Mus avidus miatrat, velox muscellaque dimittit,
 Et grillos grillat, destitit inde forex.
 Ecce venenosus serpendo sibilat anguis,
 Garrula limosis rana coaxat aquis.
 Has volucrum voces descripsi, quadrupedumque,
 Quas natura illis grata parens tribuit.
 Sed cunctas species animantium nemo notavit,
 Atque sonos ideo dicere quis poterit?
 Cuncta suo domino depromunt munera laudum,
 Seu semper sileant, siue sonare queant.

P. OVIDII NASONIS

EPIGRAMMATA.

Quamvis Virgilius magno concessit Homero:
 Tantum ego Virgilio Naso poeta meo.
 Nec me prælatus cupio tibi ferre poetam:
 Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
 Argumenta quidem librorum prima notavi,
 Errorum ignarus ne quis habere queat.
 Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
 Eneidos totum corpus ut esse putent.
 Affirmas gravitate mea, me carmine nullo
 Livore titulum præposuisse tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
 Aeneas odio Iunonis pressus iniquo,
 Italiam quærens Siculis errabat in undis
 Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad oras,
 Ignarusque loci fido comitatus Achate,

Indi-

Indicio matris regnum cognovit Elissa.
 Quin etiam nebula septus pervenit ad urbem.
 Abreptos undis socios cum classe recepit.
 Hospitioque usus Didus per cuncta benigna,
 Excidium Troja iussus narrare parabat.

M. ANNÆI LVCANI

A D

CALPVRNIUM PISONEM

PANEGYRICVM.

Vnde prius crepti surgat mihi carminis ordo,
 Quosve canam titulos, dubius feror: hinc tua
 Nobilitas, veterisque citant sublimia Calpi (Piso
 Nomina, Romanas inter fulgentia gentes.
 Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
 Vita modos, quæ si deesset tibi forte creato
 Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.
 Nam quid imaginibus, quid avitis fulta triumphis
 Atria, quid pleni numero consulæ fasti
 Profuerint, si vita labat? perit omnis in illo
 Gentis honos, cuius laus est in origine sola.
 At tu qui tantis animum natalibus equas,
 Et partem tituli non summam ponis in illis,
 Ipse canendus eris. nam quid memorare necesse est,
 Ut domus à Calpo nomen Calpurnia ducat?
 Claraque Pisonis tulerit cognomina prima,
 Humida callosa cum pinferet hordea dextra?
 Nec si cuncta velim breviter decurrere possim.
 Et prius atherias molles circum vaga flamma
 Annua bisseis revocabit mensibus astra,
 Quam mihi priscorum titulos, operosaque bella
 Contigerit memorare: manus sed bellica parum,
 Armorumque labor, veteres docuere Quirites,

O

Atque

Atque illos cecinere sui per carmina vates,
 Nos quoque pacata Pisonem laude nitentem,
 Exaquamus avis: nec enim si bella quierunt,
 Occidit & virtus, licet exercere togata
 Munera militie, licet & sine sanguinis haustu,
 Mihi legitimum sub iudice bella movere.
 Hic quoque servati continget gloria civis,
 Altaque victicris intextunt limina palma.
 Quin age majorum juvenis facunde tuorum,
 Scande super titulos, & avita laudis honores,
 Armorumque decus precede forensibus actis.
 Sic etiam magna jam tunc Cicerone juvenia
 Lauream facundis cesserunt arma togatis.
 Sed quæ Pisonum claros visuræ triumphos
 Olim turba vias impleverat agmine denso,
 Ardua nunc eadem stipat fora, cum tua mæstos
 Defensuræ reos vocem facundia mittit.
 Seu trepidos ad jura decem citat hastæ virorum,
 Et firmare jubet centeno iudice causas:
 Seu capitale nephas operosa diluis arte,
 Laudibus ipsa tuis resonant fora dum Piso. Nam
 Iudicis affectum, posseque pectora tentas
 Victus sponte sua sequitur quocunque vocasti:
 Flat si flere libet, gaudet gaudere coactus:
 Et te dante capit iudex, si non habet, iram.
 Sic auriga solet ferventia Thessalus ora
 Mobilibus frenis in aperto flectere campo:
 Qui modo non solum rapido permittit habenas
 Quadrupedi, sed calce citat: modo torquet in auræ
 Flexibiles rictus, & nunc cervicæ rotata
 Incipit effusus in gyrum carpere cursus.
 Quis non attentius iudex tua respicit ora?
 Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera, mentem?
 Nam tu si ve libet pariter cum grandine nimbos,
 Denique vibrata jaculari fulmina lingua:
 Seu jurat astrictas in nodum cogere voces,

Et

Et dare subtili vivacia verba catena,
 Vim Laertiada, brevitatem vincis Atrida.
 Dulci seu maris, liquidoque fluentia cursu
 Verba, nec incluso, sed aperto pingere flore,
 Indyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.
 Nec te Piso tamen populo sub iudice sola
 Mirantur fora, sed numerosa laude Senatus
 Excipit, & meritis reddit tibi curia voces.
 Quis digne referat, qualis tibi luce sub illa
 Gloria contigerit, qua tu retinente senatu,
 Cum tua bisseos numeraret purpura fasces,
 Cesareum grato cecinisti pectore numen?
 Quod si jam valida mihi robur mentis inesset,
 Et solidus primos impleret spiritus annos,
 Auderem voces per carmina nostra referre
 Piso tuas: sed sessa labat mihi pondere cervix,
 Et tremefacta cadunt succiso poplite membra:
 Sic nec olorinos audeat Pandionis ales
 Parva referre sonos, nec si velit improba, possit.
 Sic & Hadionia superantur voce cicada,
 Stridula cum rapido faciunt convicia soli.
 Quare age Calliope posita gravitate forensi,
 Limina Pisonis mecum pete, plura supersunt.
 Quæ laudare velis, inventa penatibus ipsis.
 Huc etiam tota concurrit ab urbe juventus,
 Auditura virum, si quando iudice fesso
 Turbida pro latis tacuerunt iurgia rebus.
 Tunc etenim levibus veluti proludit in armis,
 Compositisque suas exercet litibus artes:
 Quinetiam facilis Romano profuit ore
 Gracia, Cecropioque sonat gravis amulus urbi.
 Testis Acidalia que condidit alite muros,
 Euboicam referens fecunda Neapolis arcem.
 Qualis io superi, qualis nitor oris amoenis
 Vocibus: hinc solido fulgore micantia verba
 Implevere locos, hinc exornata figuris

O 2

Ad

Advolat, excusso velox sententia torno.
 Magna quidem virtus erat, etsi sola fuisset,
 Eloquio sanctum modo persulcire senatum,
 Exonerare pios modo, nunc onerare nocentes,
 Sed super ista, movet plenus gravitate serena
 Vultus, & insignis prestringit imagine visus.
 Talis inest habitus, qualem nec dicere maestum
 Nec fluidum, lata sed tetricitate decorum
 Possumus: ingenita stat nobilitatis in illo
 Pulcher honor, & digna suis natalibus ora.
 Additur huc & justa fides, & plena pudoris
 Libertas, animusque mala ferrugine purus,
 Ipsaque possesso mens est opulentiore auro.
 Quis tua cultorum juvenis facunde tuorum
 Limina pauper adit, quem non animosa beatum
 Excipit, & subito juvat indulgentia censu?
 Quodque magis dono fuerit preciosius omni,
 Diligit ex aquo: nec te fortuna colentum
 Natalesve movent, probitas spectatur in illis.
 Nulla superbiorum patiuntur dicta jocularum,
 Nullius subitus adfert injuria risus.
 Vnus amicitia summos tenor ambit & imos.
 Rara domus tenuem non aspernatur amicum,
 Raraque non humilem calcat fastosa clientem.
 Illic casta licet mens, & sine crimine constet
 Vita, tamen probitas cum paupertate jacebit.
 Sed lateri nullus comitem circumdare querit,
 Quem dat purus amor, sed quem tulit impia merces:
 Nec quisquam vero precium largitur amico,
 Quem regat ex aquo, vicibusque regatur ab illo:
 Sed miserum parva stipe fociat, ut pudibundus
 Exercere sales inter convivia possit.
 Ipse procul livor, procul hac fortuna refugit
 Piso tuam venerande domum: tu mitis, & acris
 Asperitate carens, positoque per omnia fastu,
 Latet ut aequales unus numeraris amicos,

Obse-

Obsequiumque doces, & amorem queris amando.
 Cuncta domus varia cultorum peronat arte,
 Cuncta movet studium: nec enim tibi dura clientum
 Turba, rudisque placet, misero qua freta labore
 Nil nisi summo novit praeedere vulgo.
 Sed virtus numerosa juvat: tu pronus in omne
 Pectora ducis opus, seu te graviora vocarunt,
 Seu leviora juvant: nec enim faciundia semper
 Abducta cum fronte placet: non semper in armis
 Bellica turba manet, nec tota classicus horror
 Nocte dieque gemit: non semper Gnosius arcus
 Destinatur, exempto sed laxat cornua nervo:
 Et galea miles caput, & latus ense resolvit.
 Ipsa vices natura subit, variataque cursus
 Ordinat, in versis & frondibus explicat annum.
 Non semper fluidis adopertus nubibus ether
 Aurea terrificis obcecat sidera nimbis.
 Cessat hyems, madidos & siccatur Vere capillos,
 Ver fugit aestates, aestatum terga laceffit
 Pomifer autumnus, nubibus cessurus & undis.
 Ignea quin etiam superum pater arma recondit,
 Et Ganymedea repetens convivium mensa,
 Pocula sumit ea, qua gessit fulmina dextra.
 Temporibus servire decet: qui tempora certis
 Ponderibus pensavit, eum si bella vocabunt,
 Miles erit, si pax, positus toga gestiet armis.
 Hunc fora pacatum, bellantem castra docebunt.
 Felix illa dies, totumque canenda per ævum,
 Qua tibi vitales cum primum traderet auras,
 Contulit innumeras intra tua pectora dotes.
 Mira subest gravitas inter fora, mirus omissa
 Paulisper gravitate lepos: si carmina forte
 Neclere ludenti juvit fluitantia versu,
 Aonium facilis deducit pagina carmen:
 Sive chelyn digitis, & eburno verbere pulsas,
 Dulcis Apollinea sequitur festudine canitus:

Et te credibile est Phœbo didicisse magistro.
 Nec pudeat pepulisse lyram, cum pace serena
 Publica securis exultant ocia terris.
 Nec pudeat Phœbea chelys, si creditur illis
 Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus.
 Sic moruisse fides seivus narratur Achilles,
 Quamvis mille rates Priameus ureret heros,
 Et gravis obtreperet modulatus buccina nervis.
 Illo dulce melos Nereius extulit heros
 Fellice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
 Arma tuis etiam si forte rotare lacertis,
 Inque gradum clausis libuit consistere membris,
 Et vitare simul, simul & captare petentem,
 Mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
 Plectis, & obliquis fugientem cursibus urges.
 Nunc quoque viraci scrutaris pectora dextra,
 Nunc latus adversum nec opino percussit ictu.
 Nec tibi mobilitas minor est, si forte volentem
 Aut geminare pilam juvat, aut revocare cadentem:
 Et non sperato fugientem reddere gestu.
 Hæret in hac populus spectacula, totaque ludos
 Turba repente suos jam sudabunda relinquit.
 Te si forte juvat studiorum pondere fessum,
 Non languere tamen, lususque movere per artem,
 Calidior modo tabula variatur aperta
 Calculus, & vitreo peraguntur milite bella:
 Ut niveus nigras, nunc & niger alliget albos.
 Sed tibi quis non terga dedit? quis te duce cessit
 Calculus? aut quis non perituros perdidit hostem?
 Mille modis acies tua dimicat: ille petentem
 Dum fugit ipse rapit: longo venit ille recessu.
 Qui stetit in speculis, hic se committere rixæ
 Audet, & in prædam venientem decipit hostem.
 Ancipites subit ille moras, similisque ligato
 Obligat ipse duos, hic ad majora movetur:
 Ut citus & fracta porumpat in agmina mandra,

Clau-

Clausaque delecto populetur moenia vallo.
 Interea scitis, quamvis acerrima surgant
 Prælia militibus: plena tamen ipse phalang,
 Aut etiam paucos spoliata milite vincis,
 Et tibi captiva resonat manus utraque turis
 Sed prius emenso Titan versetur Olympo,
 Quam mea tot laudes decurrere carmina possint.
 Felix & longa juvenis dignissime vita,
 Eximiumque tua gentis decus, accipe nostri
 Certus, & hoc veri complectere pignus amoris.
 Quod si digna tua minus est mea pagina laude,
 At voluisse sat est: animum non carmina laudo.
 Tu modo latus ades, forsitan meliora carenus:
 Et vires dabit ipse favor, dabit ipsa feracem
 Spes animum: dignare tuos aperire penates.
 Hoc solum patimur: nec enim me divitiis aut
 Imperiosa fames, & habendi sæva libido
 Impulerant, sed laudis amor. juvat optime tecum
 Degere, cumque tuis virtutibus omne percurram
 Carminibus certare meis: sublimior ibo,
 Si fama mihi pandis iter, si detrahis umbram.
 Abdita quid prodest generosi vena metalli,
 Si cultore caret? quid inerti condita portis,
 Si ductoris eget, ratis efficit? omnia quamvis
 Armamenta gerat, teretique fuemia malis
 Possit & excusso dimittere vela rudente?
 Ipse per Ausonias Aeneia carmina gentes
 Qui sonat, ingenti qui nomine pulsat Olympum,
 Meoniumque senem Romano provocat ori,
 Forsitan illius nemoris latuisset in umbra
 Quod canit: & sterili tantum cantasset arena,
 Ignotus populus, si Mæcœnate careret:
 Qui tamen haud uni patescit limina vati,
 Nec sua Vergilio permittit numina soli.
 Mæcenas tragico quatientem pulpita castu
 Exerit Varum: Mæcenas alta tonantis

Erui.

Eruit, & populis ostendit nomina Graji:
 Carmina Romanis etiam resonantia chordis,
 Ausoniamque chelyn gracilis parefecit Arati.
 O decus in totum merito venerabilis avum,
 Pierii tutela chori, quo praeside tuti
 Non unquam vates inopi timuere senectæ.
 Quod si quis nostris precibus locus, & mea vota
 Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
 Tu mihi Mecænas tereti cantabere versu.
 Possumus aterna nomen committere fama:
 Si tamen hoc ulli de se promittere fas est,
 Et Deus ultor adest, superest animosa voluntas:
 Ipsaque nescio quid, mens excellentius audet.
 Tu nanti protende manum, tu, Piso, latentem
 Exere: nos humilis domus & sincera parentum,
 Sed tenuis fortuna sua caligine celat.
 Possumus impositis caput exornare tenebris,
 Et lucem spectare novam: si quid modo latus
 Annuis, & nostris subscribis candide votis.
 Est mihi, crede, meis animus constantior annis:
 Quamvis nunc juvenile decus mihi pingere malas
 Cæperit, & nondum vicesima venerit ætas.

F I N I S.

P V B L I I

O V I D I I

N A S O N I S

F A S T O R V M

L I B R I V I.

AMSTELÆDAMI,

Apud IOANNEM BLAEV,

M, DC, XXXXIX,

3

XIII KALEND. APRILIS, II Quinquatrum, proximus ab eo quo Minerva nata est, P. OVIDII NASONIS SVL-
MONENSIS Natalis, ortusque ejus, Ca-
lendario Romano, sive Fastis, à Daniele Hein-
sio additus. prout ipsa dies infra in Calendario
exprimitur, ac suo loco ponitur.

Nte duos, fulvi vectorem velleris, or-
tus,

Sol adiit, medio nata Minerva fuit.

Altera lux oritur festis de quinque
Minerva,

Et Diva auspiciū bella colentis habet.

Qua licet uberius Pelignis favit aquosis,

Romanus tamen est inter habenda dies.

Illa dies terris Nasonem contulit: illa

Sydus innociduum perpetuumque dedit.

Protinus excepit nascentem Æneia mater,

Et pueri cunas ducere iussus Amor.

Nec lucis memor ipsa sua Tritonia virgo

Adfuit, & Phoebus Pieridesque Dea.

E quibus una soror jam motam sustulit urnam:

Altera sic monitis illius orsa loqui,

Vive puer, dixit: septemque assurgite montes,

Infelix Helicon, gloria prima, jaces.

Ingenio vincat Tiberinus, vincit ut armis.

Non alium Grajis fata dedere parem.

Translulit Æneas huc Vesta numen, & ignes:

Translulit ille ignes huc, Cytherea, tuos.

Alme puer, puerique parens, assurgite nato,

Addat & ad festos hunc quoque Roma diem.

Ille verecundis dictabit verba puellis,

Qua scribat domino quaque relicta suo:

Aut gemet in sordibus non exauditus amator:

Aut domina promptam sollicitabit opem.

Et modo præcipiet, tenerum modo tollet amorem;
 Et medici partes conciliator aget.
 Nunc species formaſque alias inducet. & Annum,
 Lapſaque ſub terras ortaque ſigna canet.
 Et niſquam deerit ſacunda copia lingua,
 Grataque ſimplicitas, mobilitaſque viri,
 Nec dulcis quanquam in minimis ſapientia rebus;
 Quæ vim non rigide præcipientis habet:
 Et quicquid longis vix ſuadet Gracia chartis.
 Non alio Delphis Delius ore canit.
 Quod ſuperes, Fortuna ſæpe, ſed ſata minantur.
 Et plurimam cœli diſcolor arcus agit.
 Eloquar an ſileam? lacryma ſua verba morantur;
 (Verbaque cum lacrymis mixta fuiſſe ferunt.)
 Nec magis aut Cremæra Ticini aut caſa iuuentus,
 Aut clades ſuperis ulla puenda fuit:
 Nec magis inſauſtum Roma fuit Allia nomen.
 (Inter Cæſareas atra ſit illa dies!)
 Fimibus in Scythicis, utraque binominis Iſtri,
 Ille tuus quondam, perſide, doctor erit.
 Non Venus hoc natos de ſe ſperare iubebat;
 Ardorem genitrix, Æneadumque parens.
 Triſtibus hic elegis patriam plorabit ademptam,
 Nec Ponti gelidam diſſimulabit humum.
 Qualis deſerta Philomela ſub arbore, natis
 Orba repente ſuis, aut viduata, gemit.
 Qualia Mæandri toties redeuntis in undis,
 Aut canit, aut fertur, jam moriturus olor.
 Hic ſati immemorem diſtinget carmen in Ibis,
 Archilochi diris dignior ille fuit.
 Dixerat: ingemuit, vocem tenuere ſorores.
 Flet Venus admonitu, flet male gratus Amor.
 Indoluit Phœbus: ſublectaque verba ſorori
 Rettulit, ante oculos viſus adeſſe, mihi.
 Diſta dies aderat, primaſque Aurora tenebras
 Purpureis nondum tota premebat equis;

Ipſe Deum vidi, ſeu tacta mentis imagi;
 Seu ſomnus fuerit: nec puto ſomnus erat.
 Læva Dei myrtum, dilectaque ſerta gerebat:
 Compoſitum ſidibus dextra tenebat ebur.
 Littoreaque premens leviter mea tempora myrto;
 Sacra dies hæc eſt, & celebranda tibi,
 Sacra dies, inquit: qua primum lucis in auras
 Naſonem populis, & tibi Roma, tulit.
 Hanc ego, ſeu Lyciam maternaſque littora calco,
 Seu Boreæ ſedes teſqueque, lætus ago. [vatem
 Nec pudet; & referam, quamquam pudet (omnia
 Scire decet: cœlum vatibus omne patet.)
 Nos quoque læſit Amor, volucrisque potentia Divi,
 Et ſatis in cœlo fabula nota ſumus.
 Nec loquor aut Chionæ pulchraque, Coronidis ignem,
 Aut veterem Daphnæ, aut, Hyacinthe tuum.
 Et quemcunque ſuo deducit carmine noſter,
 Cum facies verſas nobile cantat opus:
 Pelignis memini vixiſſe ſalubribus olim.
 Cauſa fuit facies grataque forma Deæ.
 Nympſa fuit, vultu (ſi quicquam credis amanti)
 Digna Deo natis cœlicoliſque coli.
 Clara, genus Solymi, Solymo, cognominis: à quo
 Sulmonem patriam ſcis habuiſſe ſuum.
 Ulteriora ſequor, ſtudiis non illa Minerva
 Dedita, nec ſylvis arboribusque fuit.
 Non illi iuvenes, non illi ſtamina cura:
 Non radio doctæ, non bene pingit acu.
 Carmen amat tantum, noſtraque amplectitur artes:
 Carmen amat tantum, noſtraque ſacra colit.
 Negligit & formam, facies ſine cultibus ullis,
 Et magis hoc ipſo, cultibus orba, placet.
 Hoc quoque jam (quis enim propria non tangitur arte?)
 Materies noſtri magna furoris erat.
 Sæpe canit, vultuque ipſam commendat Homerum.
 Quique ſuas Aſcra gramine pavit oves,

Sape lyra dulcem digitis accomodat artem,
 Alcæique animos, Stesichorique modos.
 Nondum hac Ausonia celebrabant numina Nymphæ:
 Vix Mûsas Latii tum coluere viri.
 Cura viro lituus, clypeusque, & cassis, & hasta:
 Pars propriam, positus rure, colebat humum.
 Matre sub immitti ducebant pensa puella:
 Aut plus aut solitum quaque trahebat opus.
 Incalui fateor: nec spes affulsit amanti.
 Hæc quoque quo minor est; hoc magis urget amor.
 Deservi cælum, Pelignaque saucius arva
 Ingredior, forma dissimulante Deum.
 Et modo cantantē sequor, & modo plectra moventē.
 Nunc plectrum moveo, nunc prior ipse cano.
 Et placui, sensi: nisi si placuisse putavi.
 Scis quam de facili cornua sumat amans.
 Nil tamen obtinui, vixque oscula frigida carpsi,
 Hæc quoque luctando, nec nisi victa, dedit.
 Atque aliquid volui, sed enim probitasque, pudorque
 Ingenius tenuit, simplicitasque Dea.
 Festa dies aderat, Phrygiis qua vinctus ab oris
 Constituit Solymus mœnia prima suis.
 Conveniunt matres ex ordine: virque paterque
 Quilibet, & quævis festa celebrat anus.
 Nec pudor hic postis in vino ludere mensis:
 Nec pudor instabiles nocte referre pedes.
 Nympha petit latebras, preteritæque fontibus antra.
 Forte illi in manibus docta Corinna fuit:
 Aut aliquid Sapphus. nec enim suis ardor amanti
 Singula noscendi tempora longa dabat.
 Collis humo surgit, quem cingunt undique rivi:
 Sylva tegit collem, frigore grata suo.
 Hortus inest sylva latissimus, altera pendet,
 Altera pars plana est, utraq; iuncta sibi.
 Omnis ab arbitrio locus est seclusus, ab omni
 (Halantes Zephyros excipe) ventus abest.

Sol quoque abest omnis: nisi cum jam cedit, & auro
 Illudit foliis arboribusque suo.
 Fons strepit in medio, lapsusque è culmine summo,
 Per flores trepidat, quos suus humor alit.
 Densa salix fontem, fontem viridissima myrtus,
 Rosque maris cingit: nec mea laurus abest.
 Nympha petit fontem: siccaque in margine vestem
 Ponit: humi vestem: cætera tingit aquis.
 Membra nivem vincunt, qua nondum Sole tepescit,
 Impuri nondum quam tetigere pedes:
 Quæque superfuso commendant omnia rore,
 Commendant speciem sponte nitentis aqua.
 Subsequor ignaram, vulgoque remotus ab omni,
 Solvor in amplexus, Nympha Latina, tuos.
 Summe Deum fassus, fasso negat, ultima restant:
 Nec nisi cessisset viribus illa meis.
 Victa pudore gemit, patriamque relinquit & urbes,
 Errat & in solis incommutata locis.
 Luna latet novies, totiesque recolligit ignem;
 Et Solyme precium virginis artis habet.
 Mota meis favit precibus Lucina puella.
 Sponte, suo blandum tempore solvit onus.
 Negligit infantem, gelidæque sub arbore ponit:
 Et potuit quævis ille movere Deum.
 Venit orvis, iussuque meo lac præbuit illi,
 Multaque mel sienti suppeditavit apes.
 Indolui læsus: puerumque, altricis egentem,
 Lactanti, patrio tactus amore, dedi.
 Forte illic Phrygie matrona è sanguine gentis
 Enixa est: una qua fuit orba die.
 Strix puerum rapuit: nutrixque doloribus ægra
 Suppositum sætum, matre jurante, meum.
 Deservi Nympham, visa est indigna parentis
 Nomine: visa meo non satis apta thoro.
 Calliope sacra circumtulit unda,
 Et qua de tenero nomen amore gerit.

Nec semel ad cunas cecinit Cythereia mater,
 Et puero somnos conciliavit Amor.
 Vix septem addiderat bis denis mensibus annos,
 Cum patrio coepit dulcius ore loqui.
 Sponte sua versus tenero decurrit ab ore,
 Ad numeros veniunt verba ligata suos.
 Et calet, & quovis primævus tangitur igne.
 Vno hoc dissimilis, cætera matris habet.
 Plus patria tamen artis habet. Vigor ille paternus.
 Lataque vis fandi, non habitura parem,
 Multaque qua vulgo non pervidere poeta,
 Non nisi cœlestes impetus ille capit.
 Desine jam faciles mirari in carmine motus,
 Et dulce eloquium, plenaque verba Deo,
 Ingeniumque viri, quo nil fecundius usquam est.
 Pars cœli, & nostri sanguinis, ille fuit.
 Sola Venus nocuit, nec amici Cæsaris ira.
 Debuerat vati mitior esse suo.
 Debuit & nobis. (nisi si diversa movemus:
 Et puto jam coepi non bona verba loqui.)
 Scilicet hoc merui, cum de cælestibus unus
 Imperio lauros auspiciūque dedi.
 Scilicet hoc merui, cum tela emissā per auras
 Actia, victrices constituere rates.
 Cum quibus edomitum Rectori cessimus orbem,
 Et rerum moles Cæsariana fuit.
 Quod potui feci, nihil ut mortale teneret.
 Et propriam lucem conspicuamque dedi.
 Altera lux Divam genuit, lux altera vatem.
 Artifici meruit proximus esse Dea.
 Illa dedit puppim, Scythicas qua sinderet undas,
 Auxilium misera prestitit illa via.
 Hac tibi, quam pictis fas est adungere Fastis,
 Hac tibi, qua sacros inter habenda, dies.
 Dixerat, obstupui, cælumque albescere sensi.
 Luxque simul nata est, & celebrata mihi.

ANGELI POLITIANI
 ELEGIA DE EXILIO
 ET
 MORTE OVIDII.

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris:
 Romanum vatem barbara terra tegit.
 Terra tegit vatem, teneros qui lusit amores,
 Barbara: quam gelidis alluit Ister aquis.
 Nec te Roma pudet, qua tanto immitis alumno,
 Pectora habes ipsis Barbariora Getis?
 Equis, Io Musa, Scythicis in finibus agro
 Tadia qui morbi demeret, ullus erat?
 Equis frigidulos qui lecto imponeret artus,
 Aut qui dulciloquo falleret ore diem?
 Aut qui tentaret salientis tempora vena,
 Aut fomenta manu qui properata daret?
 Conderet aut oculos media jam morte natantes,
 Aut legeret summam qui pius ore animam?
 Nullus erat: nullus veteres, tu dura, sodales
 Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes!
 Nullus erat. procul ab conjux, parvique nepotes:
 Nec fuerat profugum nata sequuta patrem.
 Scilicet immanes Bessi, flavique Coralli,
 Aut vos pelliti saxeæ corda Getæ,
 Scilicet horribili dederit solamina vultu
 Sarmata: ab epoto sæpe vehendus equo:
 Sarmata, cui rigidam demisso in lumine frontem
 Mota pruinoso tempora crine sonat.
 Sed tamen & Bessi extinctum, & flevire Coralli,
 Sarmataque: & durus contuiti ora Getes.
 Extinctum & montes flebant, & sylva, feraque,
 Et fesse in mediis dicitur Ister aquis.

Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
 Nereidum lacrymis intepuisse ferunt.
 Accurrere leves Paphia cum matre volucres,
 Arsiuroque facies supposito rogo.
 Quem simul absunsit rapida violentia flamma,
 Reliquias tecto composuere cado.
 Impositumque brevi signarunt carmine saxum:
 Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat.
 Ipsa locum late sancto Cytherea liquore
 Irrorat nivea terque quaterque manu.
 Vos quoque Pierides vati libastis adempto
 Carmina, sed nostro non referenda sono.

DE EODEM CARMEN
 IULII CÆSARIS
 SCALIGERI.

Loquitur ipse Ovidius ad Augustum.

A Me utinam inciperes ferus esse, cruenta: nec
 atras
 Per cades faceres ad mea fata gradum.
 Si mea te movit tetricum lasciva juventus,
 Te juvenem damnas perditus: exsul abi.
 Impia flagitiis squalent penetralia divis:
 Damnati superant nomina fœda rei.
 Non te divinum ingenium, non candida tanguit
 Pectora, non Clario lingua secunda deo.
 Lactea mollivit veteres mea vena poetas;
 Et rerum docuit pondera certa novos.
 Cum te laudarem, tunc sum mentitus: ob unum hoc
 Exili fuerat debita poena mihi.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
 FASTORVM
 LIBER PRIMVS.

T Empora cum causis Latium digesta per
 annum, (canam.
 Lapsaque sub terras, orta que signa
 Excipe pacato, Caesar Germanice, vultu
 Hoc opus: & timida dirige navis iter:
 Officioque, levem non aversatus honorem;
 Huic tibi devoto, numine dexter ades.
 Sacra recognosces annalibus eruta prius,
 Et quo sit merito quaque notata dies.
 Invenies illic & festa domestica vobis.
 Sape tibi pater est, sape legendus avus.
 Quasque ferunt illi pictos signantia fastos,
 Tu quoque cum Druso pramia fratre fereres.
 Caesaris arma canant alii: nos Caesaris aras,
 Et quoscumque sacris addidit ille dies.
 Annue conanti per laudes ire tuorum,
 Deque meo pavidos excute corde metus.
 Da mihi te placidum: dederis in carmina vires.
 Ingenium vultu statque caditque tuo.
 Pagina iudicium docti subitura movetur
 Principis, ut Clario missa legenda deo.
 Quis sit enim clari facundia sensimus oris,
 Civica pro trepidis cum tulit arma reus.
 Scimus & ad nostras cum se tulit impetus artes,
 Ingenii currant flumina quanta tui.
 Si licet, & fas est, vates rege vatis habenas:
 Auspice te felix totius ut annus eat.
T Empora digere et cum conditor urbis, in anno
 Constituit menses quinque bis esse suo.
 Scilicet arma magis, quam sidera, Romule noras:
 Curaque finitimos vincere major erat.

*Est tamen & ratio, Caesar, quia moverit illum,
 Erroremque suum quo tueatur, habet.
 Quod satis est, utero matris dum prodeat infans;
 Hoc anno statuit temporis esse satis.
 Per totidem menses à funere conjugis uxor
 Sustinet in vidua tristitia signa domo.
 Hac igitur vidit trabeati cura Quirini,
 Cum rudibus populis annua iura daret.
 Martius erat primus mensis, Venerisque secundus;
 Hac generis princeps, ipsius ille pater.
 Tertius à senibus, juvenum de nomine quartus:
 Quae sequitur, numero turba notat a fuit.
 At Numa nec lanum, nec avitas praeerit umbras:
 Mensibus antiquis praeposuitque duos.*

NE tamen ignores vartiorum iura dierum:
 Non habet officium lucifer omnis idem.
 Ille Nefastus erit, per quem tria verba silentur:
 Faustus erit, per quem lege licebit agi.
 Nec toto perstare die sua iura putaris:
 Qui jam fastus erit, mane nefastus erat.
 Nam simul extra deo dat a sunt, licet omnia fari,
 Verbaque honoratus libera prator habet.
 Est quoque quo populum ius est includere septis:
 Est quoque qui nono semper ab orbe redit.
 Vindicat Ausonias Iunonis cura Kalendas:
 Idibus alba Iovi grandior agna cadit.
 Nonarum tutela deo caret. omnibus istis
 (Ne fallare cave) proximus Ater erit.
 Omen ab eventu est: illis nam Roma diebus
 Damna sub adverso tristitia Marte tulit.
 Hac tibi dicta semel, totis haerentia fastis,
 Ne seriem rerum scindere cogar, erunt.

ECcetibi fastum, Germanice, nuntiat annum;
 Inque meo primum carmine Ianus adest.
 Iane biceps, anni tacite labentis origo,
 Solus de superis qui tua terga vides;

*Dexter ades ducibus: quorum secuta labore
 Otia terra ferax, otia pontus habet.
 Dexter ades, patribusque tuis, populoque Quirini:
 Et repera nutu candida templa tuo.
 Prospera lux oritur. linguis animisque favete.
 Nunc dicenda bona sunt bona verba die.
 Lite vacent aures, insanaque protenus absint
 Iurgia. differ opus livida turba tuum.
 Cernis odoratis ut luceat ignibus ather,
 Et sonet accensis spica Cilissa focis?
 Flamma nitore suo templorum verberat aurum;
 Et tremulum summa spargit in aede iubar.
 Vestibus intactis Tarpeas itur in arces:
 Et populus festo concolor ipse suo est.
 Iamque novi praevent fasces, nova purpura fulget;
 Et nova conspicuum pondera sentit ebur.
 Colla rudes operum praebeant ferienda iuveni,
 Quos aluit campis herba Falisca suis.
 Iupiter, arce sua cum totum spectet in orbem;
 Nil nisi Romanum, quod tueatur, habet.
 Salve festa dies: meliorque revertere semper;
 A populo rerum digna potente coli.
 Quem tamen esse deum te dicam Iane biformis?
 Nam tibi par nullum Gracia numen habet.
 Ede simul causam; cur de caelestibus unus,
 Sitque quod à tergo, sitque quod ante, vides.
 Hac ego cum sumptis agitare mentem tabellis;
 Lucidior visa est, quam fuit ante, domus.
 Tum sacer ancipiti mirandus imagine Ianus
 Bina repens oculis obtulit ora meis.
 Extimui; sensique metu riguisse capillos,
 Et gelidum subito frigore pectus erat.
 Ille tenens baculum dextra, clavamque sinistra;
 Edidit hos nobis ore priore sonos.
 Dīce metu posito vates operose diernum
 Quod petis: & voces percipe mente meas.*

Me chaos antiqui (nam sum res prisca) vocabant.

Adspice quam longi temporis acta canam.

Lucidus hic aer, & qua tria corpora restant,

Ignis, aqua, & tellus, unus acervus erant.

Vt jemel hac rerum secessit lite suarum,

Inque novas abiit massa soluta domos;

Caelum flamma petit: propior locus aëra cepit:

Sederunt medio terra fretumque loco.

Tunc ego qui fueram globus, & sine imagine moles;

In faciem redii membraque digna deo.

Nunc quoque, confusa quoniam nota parva figura est,

Ante quod est in me, postque videar idem.

Accipe quæ sita qua causa sit altera forma:

Hæc simul ut noris, officiumque meum:

Quidquid ubique vides, cælum, mare, nubila, terras;

Omnia sunt nostra clausa patentque manu.

Me penes est unum vasti custodia mundi:

Et jus vertendi cardinis omne meum est.

Cum libuit pacem placidis emittere testis;

Libera perpetuas ambulat illa vias.

Sanguine letifero totus miscbitur orbis,

Ni teneant rigida condita bella fera.

Præfideo foribus cæli cum mitibus Horis,

Et redit officio Iupiter itque meo.

Inde vocor Ianus, cui cum Cereale sacerdos

Imponit libum, farraque mixta sale;

Nomina ridebis, modo namque Parulcius idem,

Et modo sacrificio Clusius ore vocor.

Scilicet alterno voluit rudis illa vetustas

Nomine diversas significare vices.

Vis mea narrata est: causam nunc discere figura,

Iam tamen hæc aliqua tu quoque parte vides.

Omnis habet geminas hinc atque hinc Ianua frontes:

E quibus hæc populum spectat: at illa Larem.

Vtque sedens primi vester prope limina tecti

Ianitor, egressus introitusque videt;

Sic ego profectio celestis janitor aula

Eoas partes, Hesperiasque simul.

Ora vides Hecates in treis vertentia parva;

Servet ut in ternas compita secta vias.

Et mihi, ne flexu cervicis tempora perdam;

Cernere non moto corpore bina licet.

Dixerat: & vultu, si plura requirere vellem,

Difficilem mihi se non fore pactus erat.

Sumpsi animum, gratesque Deo non terribus egi,

Verbaque sum spectans pauca locutus humum:

Dic age frigidibus quare novus incipit annus,

Qui melius per ver incipiendus erat?

Omnia tunc florent: tunc est nova temporis ætas,

Et nova de gravido palmite gemma tumet.

Et modo formati operitur frondibus arbor,

Prodit & in summum seminis herba solum:

Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent.

Ludit & in pratis, luxuriatque pecus.

Tunc blandi soles, ignotaque prodit hirundo,

Et luteum celsa sub trabe figit opus.

Tunc patitur cultus ager, & renovatur aratro.

Hæc anni novitas jure vocanda fuit.

Quæsieram multis: non multis ille moratus,

Contulit in versus sic sua verba duos.

Bruma novi prima est veterisque novissima Solis:

Principium capiunt Phœbus & annus idem.

Postea mirabar, cur non sine litibus esset

Prima dies. Causam percipe Ianus ait.

Tempora commisi nascentia rebus agendis;

Totus ab auspicio ne foret annus imers.

Quisque suas artes ob idem delibet agendo:

Nec plus quam solitum testificatur opus.

Mox ego. Cur, quamvis aliorum numina placem,

Iane, tibi primum thura merumque fero?

Vt possis aditum per me, qui limina servo,

Ad quoscunque voles, inquit, habere deos.

At cur lata tuis dicuntur verba Kalendis,
 Et damus alternas accipimusque preces?
 Tum deus incumbens baculo, quem dextra tenebat;
 Omina principis, inquit, inesse solent.
 Ad primam vocem timidas advertitis aures,
 Et primum visam consulit augur avem.
 Templata patent auresque deum: nec lingua caducas
 Concipit ulla preces, dictaque pondus habent.
 Desierat Ianus: nec longa silentia feci,
 Sed tetigit verbis ultima verba meis:
 Quid vult palma sibi, rugosaque carica, dixi,
 Et data sub niveo condita mella cado?
 Omen, ait, caussa est, ut res sapor ille sequatur,
 Et peragat ceptum dulcis ut annus iter.
 Dulcia cur dentur video. stipis adjice causam,
 Pars mihi de festo ne labet ulla tuo.
 Risit, & O quam te fallunt tua sacula, dixit,
 Qui sipe mel sumpta dulcius esse putas.
 Vix ego Saturno quenquam regnante videbam,
 Cujus non animo dulcia lura forent. (bendi.
 Tempore crevit amor, qui nunc est summus, ha-
 Vix ultra, quo jam progrediatur, habet.
 Pluris opes nunc sunt, quam prisca temporis annis;
 Dum populus pauper, dum nova Roma fuit:
 Dum casa Martigenam capiebat parva Quirinum,
 Et dabat exiguum fluminis silva torum.
 Iupiter angusta vix totus stabat in aede,
 Inque lovis dextra fissile fulmen erat.
 Frondibus ornabant, qua nunc Capitolia gemmis:
 Pascebatque suas ipse senator oves.
 Nec prador, in stipula placidam cepisse quietem;
 Et fœnum capiti supposituisse, fuit.
 Iura dabat populis posito modo prator aratro,
 Et levis argenti lamina crimen erat.
 At postquam Fortuna loci caput extulit huius,
 Et tetigit summo vertice Roma deos;

Creve-

Creverunt & opes, & opum furiosa cupido:
 Et, cum possideant plurima, plura petunt.
 Quærere ut absument, absumpta requirere certant:
 Atque ipsa viritis sunt alimenta vices.
 Sic, quibus intumuit suffusa venter ab unda,
 Quo plus sunt pota, plus sitiuntur aqua.
 In pretio pretium nunc est, dat census honores,
 Census amicitias: pauper ubique jacet.
 Tu tamen auspiciis si sit stipis utile quaris,
 Curque juvent nostras ara vetusta manus.
 Æra dabant olim: melius nunc omen in auro est,
 Vistaque concessit prisca moneta nova. (mus,
 Nos quoque templa juvant, quamvis antiqua probe-
 Aurea. majestas convenit ipsa deo.
 Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.
 Mos tamen est aque dignus uterque coli.
 Finierat monitus: placidus ita rursus, ut ante,
 Clavigerum verbis alloquor ipse deum:
 Multa quidem didici. sed cur navalis in are
 Altera signata est, altera forma biceps?
 Noscere me duplici posses in imagine, dixit;
 Ni vetus ipsa dies extenuasset opus.
 Causa raris superest: Thuscum rate venit in amnem
 Ante perarato falcifer orbe deus.
 Hac ego Saturnum memini tellure receptum,
 Cœlitibus regnis à Iove pulsus erat.
 Inde diu genti mansit Saturnia nomen:
 Dicta quoque est Latium terra, latente deo.
 At bona posteritas puppim formavit in are;
 Hospitis adventum testificata dei,
 Ipse solum colui, cujus placidissima lura
 Radit arenosi Tibridis unda latas.
 Hic, ubi nunc Roma est, tunc ardua sylva virebat:
 Tantaque res, paucis pasqua bobus erant.
 Arx mea collis erat, quam vulgus nomine nostro
 Nuncupat, hac aras Ianiculumque vocat.

Tunc

Tunc ego regnabam; patiens cum terra deorum
 Esset, & humanis numina mixta locis.
 Nondum Iustitiam facinus mortale fugarat.
 Ultima de superis illa reliquit humum.
 Proque metu populum sine vi pudor ipse regebat.
 Nullus erat, iustis reddere jura, labor.
 Nil mihi cum bello: pacem postesque tuebar:
 Et clavem ostendens, Hac, ait, arma gero.
 Presserat ora deus, tunc sic ego nostra resolvī,
 Voce mea voces eliciente dei.
 Cum tot sint Iani; cur stas sacratus in uno,
 Hic, ubi iuncta foris templa duobus habes?
 Ille manu mulcens propexam ad pectora barbā,
 Protinus Oebalii rettulit arma Tati:
 Vique levis custos armillis capta, Sabinos
 Ad summa tacitos duxerit artis iter.
 Inde, velut nunc est, per quem descenditis, inquit,
 Arduus in valles per fora clivus erat.
 Et jam contigerant portam, Saturnia cujus
 Dempserat oppositas invidiosa seras:
 Cum tanto veritus committere numine pugnam,
 Ipse mea mori callidus artis opus:
 Oraque, qua pollens ope sum, fontana reclusi,
 Sumque repentinas ejaculatus aquas.
 Ante tamen madidis subjeci sulfura venis:
 Clauderet ut Tatius fervidus humor iter.
 Cujus ut utilitas pulsus percepta Sabinis;
 Quae fuerat, tuto reddita forma loco est.
 Ara mihi posita est parvo conjuncta sacello:
 Hac adoleo flammis cum stue farra suis.
 At cur pace lates, motisque recluderis armis?
 Nec mora, quaesiti reddita caussa mihi est.
 Vt populo reditus pateant ad bella profecto,
 Tota patet dempta janua nostra sera.
 Pace fores obdo: ne qua discedere possit:
 Caesareoque diu numine clausus ero.

Dixit

Dixit: & attollens oculos diversa tuentes,
 Adspexit toto quidquid in orbe fuit.
 Pax erat, & vestri, Germanice, caussa triumphī
 Tradiderat domitas jam tibi Rhēnus aquas.
 Iane fac aeternos, pacem, pacisque ministros:
 Nerve suum praesta deserat autor opus.
 Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere fastus:
 Sacravere patres hac duo templa die.
 Accepit Phœbo Nymphaque Coronide natum
 Insula, dividua quam premit annis aqua.
 Iupiter in parte est, cepit locus unus utrunque.
 Iunctaque sunt magno templa nepotis avo.
Quis vetat & stellas, ut quaeq; oriturq; caditque,
 Dicere? propositi pars fuit illa mei.
 Felices anima, quibus hac cognoscere primis,
 Inque domos superas scandere, cura fuit.
 Credibile est, illos pariter viisq; jocisque
 Altius humanis exsevisse caput.
 Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit,
 Officiumque fori, militiaeve labor.
 Nec levis ambitio persusaque gloria fuco,
 Magnarumque fames sollicitavit opum.
 Admovere oculis distantia sidera nostris,
 Aetheraque ingenio supposuere suo.
 Sic petitur coelum: non, ut ferat Ossan Olympus,
 Summaque Peliacus sidera tangat apex.
 Nos quoque sub ducibus coelum metabimur illis,
 Ponemusque suos ad vaga signa dies.
Ergo ubi nox aderit venturis tertia Nonis,
 Sparsaque caelesti rore madebit humus;
 Oslipedis frustra quarentur brachia Cancrī:
 Praceps occiduas ille subibit aquas.
Institierint imbres missi tibi nubibus atris:
 Nona signa dabunt exoriente Lyra.
Qvattuor adde dies ductis ex ordine Nonis;
 Ianus Agonali luce piandus erit.

Nomi-

Nominis esse potest succinctus caussa minister,
 Hostia cœliuibus quo feriente cadit.
 Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,
 Semper agatne rogat; nec, nisi iussus, agit.
 Pars putat hoc festum prius Agnalia dictum;
 Vna sit ut proprio littera dempta loco.
 Pars, quia non veniant pecudes, sed agantur, ab actus
 Nomen Agonale credit habere diem.
 An, quia prævisos in aqua timet hostia cultros,
 A pecoris lux est ipsa notata metu?
 Fas etiam, fieri solitis ætate priorum
 Nomina de ludis Græca tulisse diem.
 Et prius antiquus dicebat Agonia sermo,
 Veraque iudicio est ultima caussa meo.
 Vitque ea non certa est; ita rex placare sacrorum
 Numina lanigera conjuge debet ovis.
 Victima, qua dextra cecidit victrice, vocatur.
 Hostibus à domitis hostia nomen habet.
 Ante, deos homini quod conciliare valeret;
 Far erat, & puri lucida mica salis.
 Nondum pertulerat lacrymatas cortice myrrhas
 Acta per æquoreas hospita navis aquas.
 Thura nec Euphrates, nec miserat India costum,
 Nec fuerant rubri cognita fila croci.
 Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
 Et non exiguo laurus adusta sono.
 Siquis erat, factis præti de flore coronis,
 Qui posset violas addere; dives erat.
 Hic, qui nunc aperit percussis viscera tauri,
 In sacris nullum culter habebat opus.
 Prima Ceres avida gavisæ est sanguine porca,
 Vltæ suas merita cade nocentis opes.
 Nam satæ vere novo teneris lactentia succis
 Erutæ fetigera comperit ore suis.
 Sus dederat poenas, exemplo territus huius
 Palmite debueras abstinuisse caper.

Quem

Quem spectans aliquis dentes in vite prementem,
 Talia non tacito verba dolore dedit:
 Rode caper vitam: tamen hinc, cum stabis ad aram,
 In tua quod spargi cornua possit, erit.
 Verba fides sequitur: noxa tibi deditus hostis
 Spargitur affuso cornua, Bacche, mero.
 Culpa sui nocuit: nocuit quoque culpa capella.
 Quid bos? quid placida commeruistis oves?
 Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
 Viderat inceptis destituisse favos.
 Carula quem genitrix agra solata dolentem,
 Addidit hæc diis ultima verba suis:
 Siste puer lacrymas: Proteus tua damna levabit,
 Quoque modo repares qua periere dabit.
 Decipiat ne te versis tamen ille figuris;
 Impediant geminas vincula firma manus.
 Pervenit ad vatem juvenis: resolutaque somno
 Alligat æquorei brachia capta senis.
 Ille suam faciem transformat & alterat arte:
 Mox domitus vinculis in sua membra redit.
 Oraque carulea tollens rorantia barba,
 Quæ, dixit repares arte requiris apes?
 Obrue mactati corpus tellure juveni:
 Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.
 Iussa facit pastor, fervent examina putri
 De bove: mille animas una necata dedit.
 Parvit ovis præatum: verbenas improba carpsit;
 Quas pia Dis ruris ferre solebat anus.
 Quid tuti superest? animam cum ponat in aris
 Lanigerumque pecus, ruricolaque boves?
 Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,
 Ne detur celeri victimæ tarda deo.
 Quæ semel est triplici pro virgine casa Diana,
 Nunc quoque, pro nulla virgine, cerva cadit.
 Extæ canum vidi Trivia libare Sabaos,
 Et quicumque tuas accolit Hæme nives.

Cadi

Caditur & rigido custodi ruris asellus.
 Causa pudenda quidem est, sed tamen apta, deo.
 Festa corymbiferi celebrabat Gracia Bacchi,
 Tertia qua solito tempore bruma refert.
 Di quoque cultores in idem venerunt Lycæi,
 Et quicumque loci non alienus erat:
 Panes, & in Venerem Satyrorum prona iuventus,
 Quæque colunt amnes solaque rura dea.
 Venerat & senior pando Ingenius asello,
 Qui rubroque avidas sanguine terret aves.
 Dulcia qui dignum nemus in convivium nati,
 Gramine vestitis accubuerunt toris.
 Vina dabit Liber: tulerat sibi quisque coronam,
 Miscendas large rivus agebat aquas.
 Naxades, effusis aliæ sine pectinis ipsis,
 Pars aderant positæ arte manuque comis.
 Illa super suras tunicam collecta ministrat:
 Altera dissuto pectus aperta sinu.
 Exserit hac humerum: vestes trahit illa per herbas,
 Impediunt teneros vincula nulla pedes.
 Hinc aliæ Satyræ incendia mitia præbent:
 Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.
 Te quoque, inextincta Silene libidinis, urunt.
 Nequitia est, quæ te non finit esse senem.
 At ruber hortorum deus & tutela Priapum,
 Omnibus ex illis Lotide captus erat.
 Hanc cupit, hanc optat, sola suspirat in illa:
 Signaque dat nutu: sollicitatque notis.
 Fastus inest pulchris, sequiturque superbia formam,
 Irrisum vultu despicit illa suo.
 Nox erat: & vino somnum faciente, jacebant
 Corpora diversis victa sopore locis.
 Lotis in herbosa sub acernis ultima ramis,
 Sicut erat at lusu fessa, quievit humo.
 Surgit amans: animamque tenens, vestigia furtim
 Suspensio digiti fert taciturna gradu.

Vi tetigit niveæ secreta cubilia Nympha;
 Ipse, sui flatus ne sonet aura, cavet.
 Et jam finitima corpus librabit in herba:
 Illa tamen multi plena soporis erat.
 Gaudet, & à pedibus tracto velamine, vota
 Ad sua felici coeperat ire via.
 Ecce rudens rauco Sileni vector asellus
 Intempestivos edidit ore sonos.
 Territa conjungit Nympha: manibusque Priapum
 Rejicit: & fugiens concitat omne nemus.
 At deus obscena nimium quoque parte paratus,
 Omnibus ad luna lumina risus erat.
 Morte dedit poenas autor clamoris: & hac est
 Hellepontiacæ victimæ grata deo.
 Intacta fueratis aves solatia ruris,
 Assuetum sylvis, innocuumque genus;
 Quæ facitis midos; & plumis ova fovetus,
 Et facili dulces editis ore sonos.
 Sed nihil ista juvant: quia lingua crimen habetis,
 Dique putant mentes vos aperire suas.
 Nec tamè hoc falsum, nam dis, ut proxima quæq; est,
 Nunc penna veras, nunc datis ore notas.
 Tuta diu volucrum proles, tum denique casa est,
 Iuveruntque deos indicis exta sui.
 Ergo sæpe suo conjux abducta marito
 Virtut in calidis alba columba focis.
 Nec defensa juvant Capitolia, quo minus anser
 Det secur in lances, Inachi lauta, tuas.
 Noctè dea notis cristatus caditur ales;
 Quod tepidum vigili provocet ore diem.
 Interea Delphin clarum super æthera sidus
 Tollitur: & patriis exserit ora vadis.
 P Ostra lux hyemem medio discrimine signat.
 P Equaque præterita, quæ superabit, erit. II
 P Roxima prospiciet Tithono: Aurora relicto
 Arcadiæ sacrum pontificale dea.

Te quoque lux eadem, Turni soror, ade recepit,
 Hic ubi virginea campus obitur aqua.
 Vnde petam caussas horum, moremque sacrorum?
 Diriget in medio quis mea vela freto?
 Ipsa mone, qua nomen habes à carmine ductum,
 Propositoque fave, ne tuus erret honor.
 Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)
 A magno Tellus Arcade nomen habet.
 Hinc fuit Evander: qui, quamquam clarus utroque,
 Nobilior sacra sanguine matris erat.
 Quæ, simul athereos animo conceperat ignes;
 Ore dabat pleno carmina vera dei.
 Dixerat hac nato motus instare, sibique,
 Multaque præterea tempore nasci fidem.
 Nam juvenis, nimium vera cum matre, fugatus
 Deserit Arcadiam, Parrhasiumque larem.
 Cui genitrix flenti, Fortuna viriliter, inquit,
 Siste precor lacrymas, ista ferenda tibi est.
 Sic erat in fati, nec te tua culpa fugavit;
 Sed Deus. Offenso pulsus es urbe Deo.
 Nec meriti poenam pateris, sed Numinis iram.
 Est aliquid magnis crimen abesse malis.
 Conscia mens ut cuique sua est, ita concepit intra
 Pectora pro facto spernque metumque suo.
 Nec tamen, ut primus, mare male talia passus.
 Obruit ingentes ista procella viros.
 Passus idem est, Tyrius qui quondam pulsus ab oris
 Cadmus, in Aonia constitit exsul humo.
 Passus idem Tydeus, & idem Pagaseus Iason,
 Et quos præterea longa referre mora est.
 Omne solum forti patria est, ut piscibus aquor,
 Ut volucris, vacuo quidquid in orbe patet.
 Nec fera tempestas toto tamen errat in anno:
 Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.
 Vocibus Evander, & firmus mente parentis,
 Navæ secat fluctus, Hesperiamque tenet.

Iam

Iamque ratem docta monitu Carmentis in amnem
 Egerat & Tuscis obvius ibat aquis.
 Fluminis illa latus, cui sunt vada juncta Tarenti,
 Adspicit, & solas per loca sola casas.
 Vique erat, immixtis puppim stetit ante capillis,
 Continuitque manum torva regentis iter.
 Et procul in dextram tendens sua brachia ripam,
 Pineæ non sano ter pede texta ferit.
 Neve daret saltum properans insistere ripa,
 Vix est Evandri vixque retenta manu.
 Dique petitorum, dixit, salvete locorum,
 Tuque novos cælo terra datura deos:
 Fluminaque, & fontes quibus utitur hospita tellus,
 Et nemonum Nympha, Naiadumque chori;
 Este bonis avibus visi natoque mihique:
 Ripaque felici tacta sit ista pede.
 Fallor? an hiscent ingentia moenia colles?
 Iuraque ab hac terra cætera terra petet?
 Monibus his olim totus promittitur orbis.
 Quis tantum fati credat habere locum?
 Et jam Dardania tangent hæc littora pinus.
 Hic quoque caussa novi foemina Martis erit.
 Chære nepos, Pallæ, funesta quid induis arma?
 Indue. non humili vindice casus eris.
 Victa tamen vinces, everſæque Troja resurges.
 Obruet hostiles ista ruina domos.
 Vrite victrices Neptunia Pergamæ flammæ:
 Nunc minor hic, toto est altior orbe cinis.
 Iam pius Æneas sacra, & sacra altera, patrem
 Afferet. Iliacos accipe Vesta deos.
 Tempus erit, quum vos, orbemque tuebitur idem,
 Et fient ipso sacra colente deo,
 Et penes Augustos patria tutela manebit.
 Hanc fas imperii frana tenere domum.
 Inde nepos, natusque dei, licet ipse recuset,
 Pondera cælesti mente paternæ feret.

B

Vique

Vique ego perpetuis olim sacrorum in aris;
 Sic Augusta novum Iulia Numen erit.
 Talibus ut dictis nostros descendit in annos;
 Substituit in medios praeclia lingua sonos.
 Puppibus egressus Latia stetit exsul in herba.
 Felix, exsilium cui locus ille fuit.
 Nec mora longa fuit. stabant nova testia: nec alter
 Montibus Ausoniis Arcade major erat.
 Ecce boves illuc Erytheidas applicat heros,
 Emensius longi claviger orbis iter.
 Dumq; huic hospitium domus est Tegea, vagantur
 Incustodita lata per arva boves.
 Mane erat: excussus somno Tirynthius hospes,
 De numero tauros sensit abesse duos.
 Nulla videt quarens taciti vestigia furti:
 Traxerat averfos Cacus in antra ferox;
 Cacus Aventina timor atque infamia sylva,
 Non leve finitimis hospitibusque malum.
 Dira viro facies: vires pro corpore; corpus
 Grande, pater monstri Mulciber huius erat.
 Proque domo, longis spelunca recessibus ingens
 Abdita, vix ipsis invenienda feris.
 Ora super postes affixaque brachia pendent.
 Squallidaque humanis ossibus albet humus.
 Servata male parte boum Iove natus abibat:
 Mugitum rauco furta dedere sono.
 Accipio; revocamur, ait: vocemque secutus
 Impia per sylvas victor ad antra venit.
 Ille aditum fracti praestraxerat objice montis:
 Vix iuga movissent quinque bis illud onus.
 Nititur hic humeris, (coelum quoque sedit illis)
 Et vastum motu collabefacit onus.
 Quod simul eversum est, fragor aetheraterruit ipsum,
 Istaque subsedit pondere mollis humus.
 Prima movet Cacus collata praelia dextra,
 Remque ferox saxis stipitibusque gerit.

Quis ubi nil agitur; patrias male fortis ad artes
 Confugit, & flammas ore sonante vomit.
 Quas quoties proflat, spirare Typhoea credas,
 Et rapidum Aethnao fulgur ab igne jaci.
 Occupat Alcides: adductaque clava trimodis
 Ter quater adversi sedit in ore viri.
 Ille cadit, mixtosque vomit cum sanguine fumos,
 Et lato moriens pectore plangit humum.
 Immolat ex illis taurum tibi Iupiter unum
 Victor, & Evandrum rusticolasque vocat.
 Constituitque sibi, qua maxima dicitur, aram;
 Hic ubi pars urbis de bove nomen habet.
 Nec tacet Evandri mater, prope tempus adesse;
 Hercule quo tellus sit satis usa suo.
 At felix vates, ut dis gratissima vixit,
 Possidet hunc Iani sic dea mense diem.
I Dibus in magni castus Iovis ade sacerdos
 Semimaris flammis viscera libat ovīs:
 Redditaque est omnis populo provincia nostro,
 Et tuus Augusto nomine dictus arvis.
 Perlege dispositas cinerose per atria ceras,
 Contigerant nulli nomina tanta viro.
 Africa victorem de se vocat: alter Isauras
 Aut Cretum domitas testificatur opes:
 Hunc Numida faciunt, illum Messana superbum;
 Ille Numantina traxit ab urbe notam:
 Et mortem, & nomen Druso Germania fecit.
 Me miserum, virtus quam brevis illa fuit!
 Si petat à victis, tot sumet nomina Caesar,
 Quot numero gentes maximas orbis habet.
 Ex uno quidam celebres, aut torquis adepti,
 Aut Corvi titulos auxiliaris habent.
 Maque, tuum nomen rerum est mensura tuarum:
 Sed qui te vicit, nomine major erat.
 Nec gradus est Fabios supra cognominis ullus,
 Illa domus meritis maxima dicta suis.

Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes.
 Hic socium summo cum Iove nomen habet.
 Sancta vocant augusta pares : augusta vocantur
 Tempia, sacerdotum rite dicata manu.
 Huius & augurium dependet origine verbi,
 Et quodcunque sua Iupiter anget ope.
 Augeat imperium nostri ducis, augeat annos :
 Protegat & nostras querna corona fores.
 Auspiciisque deus tanti cognominis hares
 Omne percipiat, quo pater, urbis onus.
Respiciet Titan actas ubi tertius idus ;
 Fient Parrhasia sacra relata dea.
 Nam prius Ausoniae matres carpenta vehebant :
 (Hac quoque ab Evandri dicta parente reor.)
 Mox honor eripitur, matronaque destinat omnis
 Ingratos nulla prole novare viros.
 Neve daret partus : icu temeraria ceco
 Visceribus crescens excutiebatur onus.
 Corripuisse patres ausas immitia nuptas,
 Ius tamen ereptum restituisse, ferunt.
 Binaque nunc pariter Tegea sacra parenti
 Pro pueris fieri virginibusque iubent.
 Scortea non illi fas est inferre sacello,
 Ne violenti puros exanimata focos.
 Si quis amas veteres ritus, assisse precanti :
 Nomina percipies non tibi nota prius.
 Porrima placatur, Postvertaque, sive sorores,
 Sive fuga comites, Manali diva, tua.
 Altera, quod porro fuerat, cecinisse putatur :
 Altera venturum postmodo quidquid erat.
Candida te niveo posuit lux proxima templo,
 Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
 Nunc bene propicies Latiam, Concordia, turbam :
 Nunc te sacrata constituere manus.
 Furius antiquam populi superator Etrusci
 Voverat : & voti solverat ille fidem.

Causa,

Causa, quod à patribus sumptis secesserat armis
 Vulgus : & ipsa suas Roma timebat opes.
 Causa recens melior, sparsos Germania crines
 Porrigit auspiciis, dux venerande, iuis.
 Inde triumphat a libasti munera gentis.
 Templaque fecisti, quam colis ipse, dea.
 Hac tua constituit genitrix, & rebus & ara
 Sola toro magni digna reperta Iovis.
Hæc ubi transferint, Capricorno Phœbe relicto,
 Per juvenis curres signa regentis aquas.
Septimus hinc oriens cum se dimiserit undis ;
 Fulgebit toto jam Lyra nulla polo.
Sidere ab hoc, ignis, venienti nocte, Leonis
 Qui micat in medio pectore, mersus erit.
Ter quater evolvi signantes tempora fastos ;
 Nec sementina est ulla reperta dies :
 Cum mihi (sensit enim) lux hac indicitur, inquit :
 Musa quid à fastis non stata sacra petis ?
 Utque dies incerta sacris, sic tempore certo
 Seminibus iactis est ubi factus ager ;
 State coronati plenum ad præsepe juvenis,
 Cum tepido vestrum vere redibit opus.
 Rusticus emeritum palo suspendat aratrum :
 Omne reformidat frigore vulnus humus.
 Villicæ da requiem terra, semente peracta :
 Da requiem, terram qui coluere, viris.
 Pagus agat festum : pagum lustrate coloni,
 Et date pagani annua liba focis.
 Placentur frugum matres Tellusque Ceresque
 Farre suo, gravida visceribusque suis.
 Officium commune Ceres & Terra tuentur.
 Hac præbet causam frugibus ; illa locum.
 Consortes operum, per quas correctæ vetustas,
 Quernaque glans victa est utiliore cibo ;
 Fructibus immensis avidos satiate colonos,
 Ut capiant cultus præmia digna sui.

B 3

Vos

Vos date perpetuos teneris sementibus auctus :
 Nec nova per gelidas ulla sit herba nives.
 Cum serimus , coelum ventis aperite serenis :
 Cum latet ; at herea spargite semen aqua.
 Neve graves cultis , Cerealia dona, cavere,
 Agmine lasuro depopulentur aves.
 Vos quoque subjectis formica parcite granis :
 Post messem prada copia major erit.
 Interea crescat scabra rubiginis expers ,
 Nec vitio coeli palleat ulla seges.
 Et neque deficiat macie ; neque pinguior aquo
 Divitiis pereat luxuriosa suis.
 Et careant loliis oculis vitiantibus agri ,
 Nec sterilis culto surgat avena solo.
 Triticeos factus , passuraque farra bis ignem ,
 Hordeaque ingenti foenore reddat ager.
 Hac ego pro vobis , hac vos optate coloni :
 Efficiatque ratas utraque diva preces.
 Bella diu tenere viros : erat aptior ensis
 Vomere : cedebat taurus arator equo.
 Sarcula cessabant , versique in pila ligones ,
 Factaque de rastro pondere cassis erat :
 Gratia dis , domuique tua : religata catenis
 Iam pridem vestro sub pede bella jacent.
 Sub iuga bos veniat : sub terras semen aratas.
 Pax Cererem nutrit : pacis alumna Ceres.
A T que venturas praedit sexta Calendas ,
 Hac sunt Ledaeis templa dicata deis.
 Fratribus illa dies , fratres de gente deorum
 Circa Iuturna composuere lacus.
I Psium nos carmen deduxit Pacis ad aram.
 Hac erit à mensis sine secunda dies.
 Frondibus Aetiatis comptos redimita capillos
 Pax ades : & toto mitis in orbe mane.
 Dum desint hostes , desit quoque caussa triumphæ.
 Tu ducibus bello gloria major eris.

Sola gerat miles , quibus arma coercet , arma :
 Canteturque fera , nil nisi pompa , tuba.
 Horreat Aeneadas & primus & ultimus orbis :
 Si qua parum Romam terra timebit , amet.
 Thura , sacerdotes , pacalibus addite flammis ,
 Albaque perfusa victima fronte cadat.
 Utque domus , quae praestat eam , cum pace perennet ,
 Ad pia propensos vota rogat deos.
 Sed jam prima mei pars est exacta laboris ;
 Cumque suo finem mense libellus habet.

P. OVIDII NASONIS
 F A S T O R V M
 LIBER SECVNDVS.

I Anus habet finem , cum carmine crescat & annus ,
 Alter ut it mensis , sic liber alter eat.
 Nunc primum velis , elegi , majoribus itis :
 Exiguum memini nuper eratis opus.
 Ipse ego vos habui faciles in amore ministros ,
 Cum luseris numeris prima iuventa suis.
 Idem sacra cano , signataque tempora fastis.
 Et quis ad hac illinc crederet esse viam ?
 Hac mea militia est : serimus , quae possumus , arma ,
 Dextraque non omni munere nostra vacat.
 Si mihi non valido torquentur pila lacerto ,
 Nec bellatoris terga premuntur equi :
 Nec galea tegimur , nec acuto cingimur ense ;
 (His habilis telis quilibet esse potest.)
 At tua prosequimur studioso pectore Caesar
 Nomina : per titulos ingredimurque tuos.
 Ergo ades , & placido paulum mea munera vultu
 Respice ; pacando siquid ab hoste vacas.
F Ebrua Romani dixere piamina patres :
 Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.

Pontifices à Rege petunt & flamine lanas,
 Quis veterum lingua Februa nomen erat.
 Quaque capiti lictor domibus purgamina certis,
 Turbida cum mica farra; vocantur idem.
 Nomen idem vamo; qui casus ab arbore pura,
 Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
 Ipse ego Flaminiam poscentem februa vidi:
 Februa poscenti pinea virga data est.
 Denique quodcumque est, quo corpora nostra piantur,
 Hoc apud intonsos nomen habebat avos.
 Mensis ab his dictus: secta quia pelle Luperci
 Omne solum lustrant: idque piamen habent.
 Aut quia placatis sunt tempora pura sepulcris,
 Tunc cum feras praterire dies.
 Omne nefas omnemque mali purgamine causam
 Credebant nostri tollere posse senes.
 Gracia principium moris dedit, illa nocentes
 Impia lustratos ponere facta putat.
 Astoriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
 Cade per Hemonias solvit Acastus aquas.
 Vectam frantis per inane draconibus Ægeus
 Credulus, immerita Phasida forvit ope.
 Amphiaraiides Naupacteo Acheloo
 Solve nefas dixit, solvit & ille nefas.
 Ah nimium faciles, qui tristia crimina cæcis
 Flumine tolli posse putatis aqua!
 Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis erres)
 Primus, ut est, Iani mensis, & ante fuit.
 Qui sequitur Ianum, veteris fuit ultimus anni.
 Tu quoque sacrorum, Termine, finis eras.
 Primus erat Iani mensis, quia janua prima est.
 Qui sacer est imis manibus; imus erat.
 Postmodo credantur spatio distantia longo
 Tempora bis quin continuasse viri.
P Rincipio mensis Phrygia contermina matris
 Sospita delubris dicitur aucta novis.

Nunc

Nunc ubi sunt quaris, illis sacra kalendis
 Tempia Dea? longa procubare dic.
 Cætera ne simili caderent labefacta ruina,
 Cavet sacrati provida cura Ducis:
 Sub quo delubris sentitur nulla senectus,
 Nec satis est homines; obligat ille deos.
 Templorum positor, templorum sancte repertor,
 Sit superis, opto, mutua cura tui.
 Dent tibi cælestes, quos tu cælestibus, annos,
 Proque tua maneat in statione domo.
 Tunc quoque vicini lucus celebrat Averni;
 Qua petit aquoreas advena Tiberis aquas.
 Ad penetrale Numa, Capitolinumque tonantem,
 Inque Iovis summi caditur arce bidens.
 Sæpe graves pluvias adopertus nubibus æther
 Conciat, aut postea sub nive terra latet.
P Roximus Hesperias Titan abiturus in undas,
 Gemmea purpureis cum iuga demet equis;
 Illa nocte aliquis, tollens ad sidera vultum
 Dicit, Vbi est hodie, que Lyra fulsit heri?
 Dumque Lyram quarit: medii quoque terga Leonis,
 In liquidas subito mersa notabit aquas.
Q Uem modo calatum stellis Delphina videbas;
 Is fugiet visus nocte sequente tuos.
 Seu fuit oculis felix in amoribus index:
 Lesbida cum domino seu tulit ille lyram.
 Quod mare non novit, que nescit Arion tellus?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.
 Sæpe, sequens agnam, lupus est à voce retentus,
 Sæpe avidum fugiens refertit agna lupum:
 Sæpe canes, leporesque, una jacuere sub umbra,
 Et stetit in saxo proxima cerva lea.
 Et sine lite, loquax, cum Palladis alite, cornix
 Sedit: & accipitri juncta columba fuit.
 Cynthia sæpe tuis fertur, vocalis Arion,
 Tanquam fraternis, obstupuisse modis.

B 5

No-

Nomen Arionum Siculas impleverat urbes,
 Captaque erat lyricis Ausonis ora sonis.
 Inde Domum repetens puppim conscendit Arion,
 Atque ita quasitas arte ferebat opes.
 Forsitan, infelix, ventos undasque timebas.
 At tibi nave tua tutius aequor erat.
 Namque gubernator districto constitit ense,
 Cateraque armata conscia turba manu.
 Quid tibi cum gladio? dubiam rege navita puppim.
 Non hac sunt digitis arma tenenda tuis.
 Ille metu pavides Mortem non deprecor, inquit:
 Sed liceat sumpta pauca referre lyra.
 Dant veniam, ridentq; moram, capit ille coronam;
 Qua possit crimes, Phœbe, decere tuos.
 Induerat Tyrio distinctam murice pallam:
 Reddidit ista suos pollice chorda sonos.
 Flebilibus numeris veluti, canentia dura
 Trajectus penna tempora, cantat eler.
 Protinus in medias ornatus desilit undas.
 Spargitur impulsâ carula puppis aqua.
 Inde (sive majus) tergo delphina recurvo
 Se, memorant, oneri supposuisse novo.
 Ille sedet, citharamque tenet, pretiumque vehendi
 Cantat, & aequoreas carmine mulcet aquas.
 Di pia facta vident, astris delphina recepit
 Iupiter, & stellas iussit habere novem. (chilles,
Nunc mihi mille sonos, quoque est memoratus A-
 Vellem, Maonide, pectus inesse tuum.
 Dum canimus sacras alterno pectine Nonas;
 Maximus his factis accumulatur honos.
 Deficit ingenium, majoraque viribus urgent.
 Hac mihi praprio est ore canenda dies.
 Quid volui demens elegis imponere tantum
 Ponderis? heroi res erat ista pedis.
 Sancte pater patrie, tibi plebs, tibi curia nomen
 Hoc dedit, hoc dedimus nos tibi nomen eques.

Res tamen ante dedit. sero quoque vera tulisti
 Nomina: jam pridem tu pater orbis eras.
 Hoc tu per terras, quod in aethere Iupiter alto,
 Nomen habes, hominum tu pater, ille deum.
 Romule concedes; facit hic tua magna tuendo
 Mœnia: tu dederas transilienda Remo.
 Te Tatiûs, parvique Cures, Caninaque sensit.
 Hoc duce Romanum est solis utrumque laus.
 Tu breve nescio quid victa telluris habebas:
 Quodcumque est alto sub Iove, Cæsar habet.
 Tu rapis, hic castas duce se jubet esse maritas.
 Tu recipis luco; reppulit ille nefas.
 Vis tibi grata fuit: florent sub Cæsare leges.
 Tu domini nomen; Principis ille tenet.
 Te Remus incusat: veniam dedit hostibus ille.
 Cœlestem fecit te pater; ille patrem.
Iam puer Idæus media tenuis eminet alvo,
 Et liquidas mixto nectare fundit aquas.
 En etiam, si quis Borean horrere solebat;
 Gaudeat, à Zephyris mitior aura venit.
Quintus ab æquoreis nitidû jubar extulit undis
 Lucifer, & primi tempora veris erunt.
 Ne fallare tamen: restant tibi frigora, restant,
 Magnaque discedens signa relinquit hyems.
Tertia nox venit: custodem protinus Vrsæ
 Adspicies geminos exseruisse pedes.
 Inter Hamadryadas jaculatricemque Dianam
 Calisto sacri pars fuit una chori.
 Illa dea tangens arcus, Quos tangimus, arcus,
 Este mea testes virginitalis, ait.
 Cynthia laudavit. Promissaque fœdera serva,
 Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.
 Fœdera servasset, si non formosa fuisset.
 Cavii mortales: de Iove crimen habet.
 Mille feras Phœbe sylvis venata redibat;
 Aut plus, aut medium sole tenente diem.

Ut tetigit lucum (denſa niger ilice lucus
 In medio gelida fons erat altus aqua)
 Hic ait, in ſylua, virgo Tegea, lavemur.
 Erubuit falſo virginis illa ſono.
 Dixerat & Nymphis; Nympha velamina ponunt.
 Hanc pudet, & tarda dat malis ſigna mora.
 Exuerat tunicas: uteri manifeſta tumore,
 Proditur indicio ponderis ipſa ſui.
 Cui dea, Virgineo perſura Lycaoni cœtus
 Deſere, nec caſtas pollue, dixit, aquas.
 Luna novum decies implet cornibus orbem:
 Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
 Laſa fuit luno, formam mutæque puella.
 Quid facis? invito eſt pectore paſſa Iovem.
 Viſque fera vidit turpes in pellice vultus;
 Hujus in amplexus Iupiter, inquit, eat.
 Uſa per incultos errabat ſquallida montes,
 Quæ fuerat ſummo nuper amata Iovi.
 Iam tria luſtra puer furto conceptus agebat;
 Cum mater nato eſt obvia facta ſuo.
 Illa quidem, tanquam cognoceret, adſtitit amens,
 Et gemit: gemitus verba parentis erant.
 Hanc puer ignarus jaculo fixiſſet acuto,
 Ni foret in ſuperas raptus uterque domos. (Non:
 Signa propinqua micant. Prior eſt, quam dicimus Ar-
 Arctophylax formam terga ſequentis habet.
 Scivit adhuc, canamque adiit Saturnia Tethyn,
 Menaliam tectis ne lavet Arcton aquis.
I Dibus agreſtis fumant altaria Fauni,
 Hic, ubi diſcretas inſula rumpit aquas.
 Hac fuit illa dies, in qua Vejentibus armis
 Ter centum Fabii, ter cecidere duo.
 Vna domus vires & onus ſuſceperat urbis:
 Sumunt gentiles arma profeſſa manus.
 Egreditur caſtris miles generoſus ab iſdem,
 E quis dux fieri quilibet aptus erat.

Carmentis porta dextra eſt via proxima Iano:
 Ire per hanc noli, quiſquis es: omen habet.
 Illa fama refert Fabios exiſſe trecentos,
 Porta vacat culpa: ſed tamen omen habet.
 Ut celeri paſſu Cremeram tetigere rapacem;
 (Turbidus hibernis ille fluebat aquis.)
 Caſtra loco ponunt: diſtrictis enſibus ipſi
 Tyrrhenum valido Marte per agmen eunt.
 Non aliter, quam cum Libyca de gente leones
 Invadunt ſparſos lata per arva greges.
 Diffugiunt hoſtes, inhoneſtaque vulnera tergo
 Accipiunt: Thuſco ſanguine terra rubet.
 Sic iterum, ſic ſæpe cadunt. ubi vincere aperte
 Non datur, inſidias armaque recta parant.
 Campus erat: campi claudébant ultima colles,
 Sylvaque montanas occultare apta feras.
 In medio paucos armenta que rara relinquunt:
 Cætera virgultis abdita turba latet.
 Ecce, velut torrens undis pluſvialibus auctus.
 Aut nive, qua Zephyro victa tepente fluit,
 Per ſata, perque vias fertur, nec, ut ante ſolebat,
 Riparum clauſas margine ſinit aquas:
 Sic Fabii vallem latius diſcurſibus implent,
 Quodque vident ſternunt: nec metus aliter ineſt.
 Quo ruitis generoſa domus? male creditur hoſti.
 Simplex nobilitas perſida tela cave.
 Fraude perit virtus. in apertos undique campos
 Proſiliunt hoſtes, & latus omne tenent.
 Quid faciunt pauci contra tot millia fortes?
 Quidve, quod in miſero tempore reſert, adeſt?
 Sicut aper longe ſylvis, latratibus actus
 Fulmineo celeres diſſipat ore canes;
 Mox tamen ipſe perit ſic: non moriuntur inulti;
 Vulneraque alterna dantque feruntque manu.
 Vna dies Fabios ad bellum miſerat omnes:
 Ad bellum miſſos perdidit una dies.

*Vt tamen Hercules supereſſent ſemina gentis ;
Credibile eſt ipſos conſuliſſe deos.
Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis,
Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet ut poſſes olim, tu Maxime, naſci ;
Cui res cunctando reſtituenda foret.*

Continuata loco tria ſidera, Corvus, & Anguis,
Et medius Crater inter utrumque latet.

Idibus illa latent : oriuntur nocte ſequenti :

Qua tibi cur tria ſint tam ſociata canam.

Fortè Iovi Phœbus feſtum ſolemne parabat :

(Non faciet longas fabula noſtra moras)

1 mea, dixit, avis, ne quid pia ſacra moretur,

Et tenuem vivis fontibus affer aquam.

Corvus inauratum pedibus cratera recurvis

Tollit, & æreum perſeolat aliter iter.

Stabat adhuc duris ficus denſiſſima pomis,

Tentat eam roſtro, non erat apta legi.

Immemor imperi ſediſſe ſub arbore fertur,

Dum ſierent tarda dulcicia poma mora.

Iamq; ſatur, nigris longum rapit unguibus hydram,

Ad dominumque redit, ſictaque verba reſert :

Hic mihi cauſſa more vivarum obſeſſor aquarum :

Hic tenuit fontes, officiūque meum.

Addis, ait, culpe mendacia, Phœbus ? & audes

Fatidicum verbis fallere velle deum ?

At tibi, dum lætens hærebit in arbore ficus,

De nullo gelide fonte bibentur aqua.

Dixit : & antiqui monumenta perennia facti

Anguis, avis, crater, ſidera juncta micant.

Tertia poſt Idus nudos aurora Lupercoſ

Aſpiciit : & Fauni ſacra bicornis erunt.

Dicite Pierides ſacrorum quæ ſit origo :

Attigerint Latias unde petita domos.

Pana deum pecoris veteres coluiſſe ſeruntur

Arcades, Arcadiis plurimus ille jugis.

Teſtis erit Pholoe, teſtes Stympthalides undæ,

Quique citis Ladon in mare currit aquis ;

Cinctaque pinetis nemoris juga Nonagrini,

Altraque Trœzene, Parrhaſiaque nives.

Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum :

Munus ob incolumes ille ferebat oves.

Tranſtulit Evander ſylveſtria numina ſecum :

Hic, ubi nunc urbs eſt, tunc locus urbis erat.

Inde deum colimus, deſectaque ſacra Pelagiis.

Flamen ad hæc priſco more dialis erat.

Cur igitur currant ; & cur, ſi currere mos eſt,

Nuda ferant poſita corpora veſte, rogas ?

Ipſe Deus velox diſcurrere gaudet in altis

Montibus. & ſubitus concitat ipſe fugas.

Ipſe Deus nudus nudos jubet ire miniſtros :

Nec ſatis ad curſus commoda veſtis erat.

Ante Iovem genitum terras habuiſſe feruntur

Arcades : & Luna gens prior illa fuit.

Vita feris ſimilis nullos agitat a per uſus,

Artis ahuc expert, & rude vulgus erat.

Pro domibus frondes norant, pro frugibus herbas ;

Nectar erat palmis hauſta duabus aqua.

Nulles anhelabat ſub aduſco vomere taurus,

Nulla ſub imperio terra colentis erat :

Nulles adhuc erat uſus equi, ſe quiſque ferebat.

Ibat ovis lana corpus amicta ſua.

Sub Iove durabant, & corpora nuda gerebant,

Doſta graves imbres & tolerare Notos.

Nunc quoque detecti reſerunt monumenta vetuſti

Moris, & antiquas teſtificantur opes.

Sed, cur præcipue fugiat velamina Faunus,

Traditur antiqui fabula plena joci.

Fortè comes domina juvenis Tirynthius ibat :

Vidit ab excelſo Faunus utrumque jugo.

Vidit, & incaluit. Montemque numina dixit,

Nil mihi vobiſcum eſt : hæc meus ardor erit.

Ibat odoratis humeros perfusa capillis
 Maeonis, aurato conspicienda sinu.
 Aurea pellebant tepidos umbracula soles,
 Quae tamen Herculeae sustinuerunt manus.
 Iam Bacchi nemus, & Tmolus vineta tenebat
 Hesperus, & fusco roscidus ibat equo.
 Antra subit rosis laqueata & pumice virvo.
 Garrulus in primo limine riuus erat.
 Dumque parant epulas potandaeque vina ministri,
 Cultibus Alciden induit illa suis.
 Dat tenues tunicas Gatulo murice tinctas,
 Dat teretem zonam, qua modo cincta fuit.
 Ventre minor zona est: tunicarum vincla relaxat,
 Ut posset magnas exseruisse manus.
 Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
 Scindebant magni vincula parua pedes.
 Ipsa capit clauamque gravem, spoliūque leonis,
 Conditaque in pharetra tela minora sua.
 Sic epulis functi, sic dant sua corpora somno,
 Et positis iuxta secubuerunt toris.
 Causa, repertori vitis quia sacra parabant,
 Quae facerent pure, cum foret orta dies.
 Noctis erat mediū (quid non amor improbus audet?)
 Roscida per tenebras Faunus ad antra venit.
 Vtique videt comites somno vinoque solutos,
 Spem capit in dominis esse soporis idem.
 Intrat: & hic illuc temerarius errat adulter,
 Et praefert cantas, subsequiturque manus.
 Venerat ad strati captata cubilia lecti,
 Et felix prima sorte futurus erat.
 Ut tetigit fulvis sehis hirsuta leonis
 Vellera; pertimuit, sustinuitque mansu,
 Attonitusque metu rediit: ceu saepe viator
 Turbatum viso rettulit angue pedem.
 Inde tori, qui iunctus erat, velamina tangit
 Mollia, mendaci decipiturque nota.

Adscendit: spondaque sibi proprio recumbit:
 (Et tumidum cornu durities inguen erat.)
 Interea tunicas ora subducit ab ima:
 (Horrebant densis aspera crura pilis.)
 Cetera tent antem cubito Tiryntius heros
 Reppulit, & summo decedit ille toro.
 Fit sonus, inclamat comites, & lumina poscit
 Maeonis, illatis iginibus acta patent.
 Ille gemit lecto graviter dejectus ab alto:
 Membraque de dura vix sua tollit humo.
 Ridet & Alcides, & qui videre jacentem:
 Ridet amatorem Lyda puella suum.
 Veste deus lusus, fallentes lumina vestes
 Non amat, & nudos ad sua sacra vocat.
 Adde peregrinis causas, mea Musa, Latinas,
 Inque suo noster pulvere currat equus.
 Cornipedi Fauno cassa de more capella
 Venit ad exiguas turba vocata dapes.
 Dumque sacerdotes verubus transsita salignis
 Extā parant, medias sole tenente vias;
 Romulus, & frater, pastoralisque iuventus,
 Solibus, & campo corpora nuda dabant:
 Castibus, & jaculis, & misso pondere saxi
 Brachia per lusus experienda dabant.
 Pastor ab excelsō, Per devia rura iuvencos,
 Romule praeones, & Reme, dixit, agunt.
 Longum erat armari. diversis exit uterque
 Partibus, occurso prada recepta Remi est.
 Ut rediit, verubus stridentia detrahit extā:
 Atque ait: Haec certe non nisi victor edet.
 Dicta facit, Fabiique simul, venit irruus illuc
 Romulus, & mensas, ossaque nuda videt.
 Risit, & indoluit, Fabios potuisse Remumque
 Vincere: Quiritibus non potuisse suos.
 Fama manet facti. Posito velamine currunt.
 Et memorem famam, qui bene gessit, habet.

Forſitan & queras cur ſit locus ille Lupercal,

Quæve diem tali nomine cauſſa notet.

Sylvia Veſtalis cœleſtia ſemina parva

Ediderat, patruo regna tenente ſuo.

Is jubet auferri parvos & in amne necari.

Quid facis? ex iſtis Romulus alter erit.

Iuſſa recuſantes peragunt lacrymoſa miniſtri.

Flent tamen, & geminos in loca iuſſa ferunt.

Albula, quem Tyberin merſus Tyberinus in undis

Reddidit; hybernus forte tumeſcit aquis.

Hic, ubi nunc fora ſunt, lintres errare videres,

Quaqueſacent valles, Maxime Circe, tua.

Huc, ubi venerunt (neque enim procedere poſſunt

Longius) ex illis unus & alter ait:

Ab quam ſunt ſimiles! ab quam formoſus uterque!

Plus tamen ex iſtis iſte vigoris habet.

Si genus arguitur vultu; niſi fallit imago,

Nefcio quem è vobis ſuſpicio eſſe deum.

At ſi quis veſtra deus eſſet originis autor;

In tam præcipiti tempore ferret opem.

Ferret opem certe, ſi non ope mater egeret:

Quæ facta eſt uno mater & orba die.

Nata ſimul, moritura ſimul, ſimul ite ſub undas

Corpora. deſierat: depoſuitque ſinu.

Vagierant ambo pariter: ſenſiſſe putares.

Hi redeunt udis in ſua tecta genis.

Suſtinet impoſitos ſumma carvus alveus unda;

Heu quantum fati parva tabella tulit!

Alveus in limo ſylvis apuſſus opacis.

Paulatim fluvio deſiciente ſedet.

Arbor erat: remanent veſtigia: quaque vocatur

Romula nunc ficus, Rumina ficus erat.

Venit ad expoſitos (mirum) lupa fœta gemellos.

Quis credat pueris non nocuiſſe ſeram? [nutrit,

Non nocuiſſe parum eſt: prodeſt quoque. quos lupa

Perdere cognata ſuſtinuere manus.

Conſtitit, & cauda teneris blanditur alumnis,

Et ſingit lingua corpora bina ſua.

Marte ſatos ſcires: timor abſuit. ubera ducunt,

Nec ſibi promiſſa lactis aluntur ope.

Illo loco nomen fecit: locus ille Lupercis.

Magna dati nutrix præmia lactis habet.

Quid vetat Arcadia dictos à monte Lupercos?

Faunus in Arcadia templa Lycaus habet.

Nupta quid exſpectas? non tu pollentibus herbis,

Nec prece, nec magico carmine mater eris.

Excipe fœcunda patienter verbera dextra:

Iam ſocer optatum nomen habebit avi.

Nam fuit illa dies, dura cum ſorte marita

Reddebant uteri pignora a rara ſui.

Quid mihi, clamabat, prodeſt rapuiſſe Sabinas

Romulus (hoc illo ſceptra tenente fuit:)

Si mea non vires, ſed bellum injuria fecit;

Vilius fuerat non habuiſſe nurus.

Monte ſub Eſquilio multis incidiuus annis

Iunonis magna nomine lucus erat.

Huc ubi venerunt; pariter nuptaque virique

Suppliciter poſito procubuerunt genu.

Cum ſubito mota tremuere cacumina ſylva,

Et Dea per lucos mira locuta ſuos.

Italidas matres, inquit, ſacer hircus inito.

Obſtupuit dubio territa turba ſono.

Augur erat (nomen longis intercidiit annis)

Nuper ab Etruſca venerat exſul humo.

Ille caprum maſtat. iuſſa ſua terga puella

Pellibus exſectis percutienda dabant.

Luna reſumebat decimo nova cornua menſe.

Virque pater ſubito, nuptaque mater erat.

Gratia Lucina: dedit hæc tibi nomina lucus:

Aut quia principium tu Dea lucis habes.

Parce precor gravidis, facilis Lucina, puellis:

Maturumque utero molliter aufer omnia.

O Rta dies fuerat. tu desine credere venis :
Perdidit illius temporis aura fidem.

Flamina non constant : & sex referata diebus
Carceris Aëoli janua lata patet.

I Am levius obliqua subsedit Aquarius urna.
Proximus aetherios excipe, Piscis, equos.

Te memorant fratremque tuum (nam juncta micatis
Signa) duos tergo sustinuisse deos.

Terribilem quondam fugiens Typhona Dione
Tunc, cum pro cælo Iupiter arma tulit ;

Venit ad Euphraten comitata Cupidine parvo,
Inque Palæstina margine sedit aqua.

Populus, & canna riparum summa tenebant,
Spemque dabant salices, hos quoque posse tegi.

Dum latet ; insonuit vento nemus, illa timore
Pallet : & hostiles credit adesse manus.

Vtique sinu tenuit natum, Succurrite Nympha,
Et Dis auxilium ferte duobus, ait.

Nec mora ; profiliuit : pisces subiere gemelli.
Pro quo nunc, cernis, sidera numen habent.

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,
Ne violent timidi piscibus ora, Syri.

Proxima lux vacua est. At tertia dicta Quirino,
Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit.

Sive quod hasta quiris præcis est dicta Sabinis :
(Bellicus à telo venit in astra deus.)

Sive suo regi nomen posuere Quirites :
Seu quia Romanis junxerat ille Cures.

Nam pater armipotens postquam nova mœnia vidit,
Multaque Romulea bella peracta manu ;

Iupiter, inquit, habet Romana potentia vires :
Sanguinis officio non eget illa mei.

Redde patri natum : quamvis intercidit alter,
Pro se, proque Remo, qui mihi restat, erit.

Vnus erit, quem tu tolles in carula cæli,
Tu mihi dixisti : sint rata dicta Iovis.

Iupi-

Iupiter annuerat. nutu tremefactus uterque

Est polus : & cæli pondera movit Atlas.

Est locus : antiqui Caprea dixerunt paludem :

Forte tuis illic, Romule, jura dabas.

Sol fugit & remouent subeuntia nubila cælum,

Et gravis effusus decidit imber aquis.

Hinc tonat, hinc missis abruptitur ignibus aether.

Fit fuga : Rex patriis astra petebat equis.

Luctus erat, falsæque patres in crimine cadis,

Hasissetque animis forsitan illa fides.

Sed procul è Longa veniebat Iulius Alba :

Lunaque fulgebat : nec facis usus erat.

Cum subito motu sepes tremuere sinistra.

Rettulit ille gradus : horruerantque coma.

Pulcher, & humano major, trabeaque decorus

Romulus, in media visus adesse via :

Et dixisse simul : Prohibe lugere Quirites,

Ne violent lacrymis numina nostra suis.

Thuraferant, placetq; novum pia turba Quirinum,

Et patrias artes militiamque colant.

Iussit : & in tenues oculis evanuit auras.

Convocat hic populos : jussæque verba refert.

Templa Deo sunt, collis quoque dictus ab illo est,

Et reserunt certi sacra paterna dies.

Lux quoque cur eadem Stultorum festa vocetur,

Accipe : parva quidem caussa, sed apta subest.

Non habuit doctos tellus antiqua colonos :

Lassabant agiles aspera bella viros.

Plus erat in gladio quam curvo laudis aratro :

Neglectus domino pauca ferebat ager.

Farra tamen veteres aciebant, farra metebant,

Primities Cereris farra resecta dabant.

Vsibus admoniti flammis torrenda dederunt,

Multaque peccato damna tulere suo.

Nam modo verrebant nigras pro farre favillas,

Nunc ipsas ignes corrumpere casas.

Facta

*Facta dea est Fornax : lati Fornace coloni
Orant, ut fruges temperet illa suas.*

*Curio legitimis tunc Fornacalia verbis
Maximus indicit : nec stat a sacra facit.*

*Inque foro multa circumpendente tabella
Signatur certa curia quaque nota.*

*Stultaque pars populi quæ sit sua curia nescit :
Sed facit extrema sacra relicta die.*

E*st honor & tumulis animas placare paternas ;
Parvaeque in exstructis munera ferre pyras,*

*Parva petunt manes, pietas pro divite grata est
Munere. non avidos Styx habet ima deos.*

*Tegula porrectis satis est velata coronis
Et sparsa fruges, parvaeque mica salis :*

*Inque mero mollita Ceres, violaque soluta.
Hac habeat media testa relicta via.*

*Nec majora veto : sed & his placabilis umbra est.
Adde preces, positis & sua verba focis.*

*Hunc morem Æneas pietatis idoneus autor
Attulit in terras, iuste Latine, tuas.*

*Ille patris Genio solemnia dona ferebat :
Hinc populi ritus eddicere novos.*

*At quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis
Bella ; parentales deseruere dies.*

*Non impune fuit, nam dicitur omine ab isto
Roma suburbanis incaluisse rogis.*

*Vix equidem credo : bustis exisse feruntur,
Et tacite questi tempore noctis avi.*

*Perque vias urbis, latoque ululasse per agros
Deformes animas vulgus inane ferunt.*

*Post ea præteriti tumulis redduntur honores,
Prodigiisque venit funeribusque modus.*

*Dum tamen hac fient, vidua cessat puella :
Expesctet puros pinea tæda dies.*

*Nec tibi, quæ cupida matura videre matri ;
Comat virgineas hasta recurva comas,*

*Conde tuas Hymenæ faces, & ab ignibus atris
Aufer. habent alias moesta sepulcra faces.*

*Di quoque templorum foribus calentur opertis :
Thure vacent ara : stentque sine igne foci.*

*Nunc anima tenues, & corpora functa sepulcris
Errant : nunc posito pascitur umbra cibo.*

*Nec tamen hoc ultra, quam quum de mense supersunt
Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.*

*Hanc, quia iusta ferunt, dixere Feralia lucem.
Ultima placandis Manibus anno dies.*

*Ecce anus in mediis residens annoſa puellis,
Sacra facit Tacita. nec tamen ipsa tacet.*

*Et digitis tria thura tribus sub limine ponit,
Qua brevis occultum mus sibi fecit iter.*

*Tunc cantata tenet cum fusco licia plumbo,
Et septem nigras versat in ore fabas.*

*Quodque pice adstrinxit, quod acu trajecit abena,
Obsutum menta torret in igne caput :*

*Vina quoque instillat. vini quodcunque relictum est,
Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit.*

*Hostiles linguas, inimicaque vinximus ora,
Dicit discedens ; ebriaque exit anus.*

*Protinus à nobis, quæ sit dea Muta, requires :
Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.*

*Iupiter immodico Iuurna victus amore
Multa tulit, tanto non patienda deo.*

*Illà modo in sylvis inter coryleta jacebat :
Nunc in cognatas desiliebat aquas.*

*Convocat hic Nymphas Latium quacunq; tenebant,
Et jacit in medio talia verba choro :*

*Invidet ipsa sibi, vitatque quod expedit illi,
Vestra soror ; summo concubuisse deo.*

*Consulite ambobus : nam quæ mea magna voluptas,
Utilitas vestra magna sororis erat.*

*Vos illi in prima fugienti obſistite ripa,
Ne sua fluminea corpora mergat aqua.*

Dixerat: annuerant Nympha Tyberinides omnes,
 Quaque colunt thalamos, illa diva, tuos.
 Forte fuit Nais, Lar nomine: prima sed illi
 Dicta bis, antiquum syllaba nomen erat,
 Ex vitio positum. saepe illi dixerat Almo,
 Nata tene linguam: nec tamen illa tenet.
 Qua, simul ac tetigit lucturna stagna sororis;
 Effuge, ait, ripas, dicta referque Iovis.
 Illa etiam lunonem adiit: miserataque nuptas:
 Naida lucturnam vir tuus, inquit, amat.
 Iupiter intumuit: quaque est non usa modestae,
 Eripit huic linguam: Mercuriumque vocat.
 Duc hanc ad Manes: locus ille silentibus aptus.
 Nympha, sed inferna Nympha paludis, erit.
 Iussa Iovis fiunt. accepit lucus euntes.
 Dicitur illa duci tunc placuisse suo.
 Vim parat hic. vultu pro verbis illa precatur,
 Et frustra muto nititur ore loqui.
 Fuitq; gravis, geminosque parit, qui compita servant,
 Et vigilant nostra semper in ade, Lares.
Proxima cognati dixere Charisia cari,
 Et venit ad socios turba propinqua deos.
 Scilicet a tumulis, & qui periere propinquis,
 Protinus ad vivos ora referre iuvat:
 Postque tot amissos, quidquid de sanguine restat,
 Adficere, & generis dinumerare gradus.
 Innocui veniant: procul hinc procul impius esto
 Frater, & in parvis mater acerba suos:
 Cui pater est vivax, qui matris digerit annos,
 Quae premit invisam socrus iniqua nurum.
 Tant alida fratres absint, & Iasonis uxor,
 Et qua ruricolis semina tosta dedit,
 Et soror, & Progne, Tereusque duabus iniquus:
 Et quicumque suas per scelus auget opes.
 Dis generis date thura boni: concordia fertur
 Illa praecipue mitis adesse die.

Et libate dapes, ut grati pignus amoris
 Nutriat intinctos missa patella cibos.
 Iamque ubi suadebit placidos nox humida somnos,
 Larga precaturi sumite vina manu.
 Et, bene vos, bene tu patria pater optime Caesar,
 Dicite suffuso per sacra verba mero.
Nox ubi transeverit, solito celebretur honore,
 Separat indicio qui deus arva suo.
 Termine, sive lapis, sive es defossus in agro
 Stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes.
 Te duo diversa domini de parte coronant,
 Binaque sorta tibi, binaque dona ferunt.
 Ara sit: huc ignem curto fert rustica testu
 Sumptum de tepidis ipsa colona focis.
 Ligna senex minuit: concisaque construit alte,
 Et solida ramos figere pugnati humo.
 Tum sicco primas irritat cortice flammis.
 Stat puer, & manibus lata canistra tenet.
 Inde, ubi ter fruges medios immisit in ignes;
 Porrigit incisos filia parva favos.
 Vina tenent alii: libantur singula flammis.
 Spectant, & linguis candida turba favent.
 Spargitur & caso communis Terminis agno:
 Nec queritur, lactans cum sibi porca datur.
 Conveniunt, celebrantque dapes vicina simplex.
 Et cantant laudes, Termine sancte, tuas.
 Tu populos urbesque, & regna ingentia, finis:
 Omnis erit sine te litigiosus ager.
 Nulla tibi ambitio est, nullo corrumpis auro:
 Legitima servas credita rura fide.
 Si tu signasses olim Thyreatida terram;
 Corpora non letho missa trecenta forent:
 Nec foret Othryades congestis reclusus in armis.
 O quantum patria sanguinis ille dedit!
 Quid nova cum fierent Capitolia? nempe deorum
 Cuncta Iovi cessit turba locumque dedit,

Terminus (ut memorant veteres) inventus in ade
 Restitit: & magno cum love templa tenet.
 Nunc quoque, se supra ne quid nisi sidera cernat,
 Exiguum templi tecta foramen habent.
 Termine post illud levitas tibi libera non est.
 Qua postius fueris in statione, mane:
 Nec tu vicino quicquam concede roganti,
 Ne videre hominem prapossuisse Iovi.
 Et sen uomeribus, seu tu pulsabere rustris;
 Clamato, Tuus est hic ager, ille tuus.
 Est via, quæ populum Laurentes ducit in agros,
 Quondam Dardanio regna petita duci.
 Illa lanigeri pecoris tibi, Termine, fibris
 Sacra videt fieri sextus ab urbe lapis.
 Gentibus est aliis tellus data limite certo;
 Romana spatium est urbis & orbis idem.

Nunc mihi dicenda est regis fuga. traxit ab illa
 Sextus ab extremo nomina mense dies,
 Ultima Tarquinius Romana gentis habebat
 Regna: vir iniustus, fortis ad arma tamen.
 Ceperat hic alias, alias everteret urbes,
 Et Gabios turpi fecerat arte suos.
 Namque trium minimus, proles manifesta Superbi,
 In medios hostes nocte silente venit.
 Nudarant gladios, Occidite, dixit, inermem:
 Hoc cupiunt fratres, Tarquiniusque pater,
 Qui mea crudeli laceravit verbera terga,
 (Dicere ut hoc posset, verbera passus erat.)
 Luna fuit, spectant juvenem, gladiosque recondunt:
 Tergaque deducta veste notata vident.
 Fleunt quoque, & ut secum tueatur bella precantur:
 Callidus ignavis annuit ille viris.
 Iamque potens, misso genitorem appellat amico,
 Perdendi Gabios quod sibi monstrat iter.
 Hortus odoratis suberat cultissimus herbis,
 Sectus humum rivo lene sonantis aqua.

Illic

Illic Tarquinius mandat a latentia nati
 Accipit, & virga lilia summa metit.
 Nuntius ut rediit, decussaque lilia dixit;
 Filius, Agnosco iussa parentis, ait.
 Nec mora: principibus casis ex urbe Gabina,
 Traduntur ducibus moenia nuda suis.
 Ecce (nefas visu) mediis altaribus anguis
 Exit, & exstinctis ignibus extra rapit.
 Consultitur Phœbus, fors est ita reddita: Matri
 Qui dederit primus oscula; victor erit.
 Oscula quisque sua matri properata dederunt,
 Non intellecto credula turba deo.
 Brutus erat stulti sapiens imitator, ut esset
 Tutus ab insidiis, dire Superbe, tuus.
 Ille jacens pronus matri dedit oscula Terra;
 Creditus offenso procubuisse pede.
 Cingitur interea Romanis Ardea signis,
 Et patitur longas obsidione moras.
 Dum vacat, & metuumt hostes committere pugna;
 Luditur in castris: otia miles agit.
 Tarquinius juvenis socios dapibusque meroque
 Accipit, ex illis rege creatus ait:
 Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello,
 Nec sint ad patrios arma referre deos;
 Ecquid in officio torus est socialis? & ecquid
 Conjugibus nostris mutua cura sumus?
 Quisque suam laudat, studiis certamina crescunt,
 Et fervet multo linguaque corque mero.
 Surgit cui dederat clarum Collata nomen;
 Non opus est verbis, credite rebus, ait.
 Nox superest: tollamur equis, urbemque petamus.
 Dicta placent: franis impediuntur equi.
 Pertulerant dominos, regalia protinus illi
 Tecta petunt; custos in fore nullus erat.
 Ecce nuntius regis fufus per colla coronis,
 Inveniunt posito per vigilare mero.

C 2

Inde.

Inde cito passu petitur Lucretia: cuius
 Ante torum calathi, lanaque molliis erat.
 Lumen ad exiguum famula dat a pensa trahebant:
 Inter quas tenui sic ait illa sono:
 Mittenda est domino (nunc nunc properate puella)
 Quamprimum nostra facta lacerna manu.
 Quid tamen audiitis? (nam plura audire potestis):
 Quantum de bello dicitur esse super?
 Postmodo victa cades; melioribus Ardea restas;
 Improbata; que nostros cogis abesse viros.
 Sint tantum reduces. sed enim temerarius ille
 Est meus; & strido qualibet ense ruit.
 Mens abit. & merior, quoties pugnantis imago
 Me subit: & gelidum pectora frigus habet.
 Desinit in lachrymis: inceptaque sua remisit,
 In gremio vultum deposuitque suo.
 Hoc ipsum decuit: lacryma decuere pudicam;
 Et facies animo dignaque parque fuit.
 Pone metum, veni, conjux: ait. Illa revixit,
 Deque viri collo dulce pendit onus.
 Interea juvenis furiales regius ignes
 Concipit, & caco raptus amore furit.
 Forma placet, niveusque color, flavique capilli,
 Quique aderat nulla factus ab arte decor.
 Verba placent, & vox, & quod corrumpere non est:
 Quoque minor spes est, hoc magis ille capit.
 Iam dederat cantus lucis prænuntius ales,
 Cum referunt juvenes in sua castra pedem.
 Carpitur attonitos absentis imagine sensus
 Ille: recordanti plura magisque placent.
 Sic, sedit: sic culta fuit: sic flamina nevit:
 Injecta collo sic jacuere coma:
 Hos habuit vultus: hac illi verba fuerunt:
 Hic color, hac facies, hic decor oris erat.
 Vi solet à magna fluctus languescere flatu;
 Sed tamen à vento, qui fuit, unda tumet:

Sic,

Sic, quamvis aberat placita praesentia forma,
 Quem dederat praesens forma; manebat amor.
 Ardet; & injusti stimulis agitated amoris,
 Comparat indigno vimque metumque toro.
 Exitus in dubio est. Audebimus ultima, dixit.
 Viderit: audentes Forsque Deusque juvat.
 Cepimus audendo Gabios quoque. talia factus
 Ense latus cinxit: tergaque pressit equi.
 Accipit arat a juvenem Collatia porta;
 Condere jam vultus sole parante suos.
 Hostis ut hospes init penetralia Collatini,
 Comiter excipitur: sanguine junctus erat.
 Quantum animis erroris inest! parat inscia rerum
 Infelix epulas hostibus illa suis.
 Functus erat dapibus: poscunt sua tempora somnum.
 Nox erat: & tota lumina nulla domo.
 Surgit, & aurata vagina liberat enssem,
 Et venit in thalamos, nupta pudica, tuos.
 Utque torum pressit, Ferrum Lucretia mecum est,
 Natus, ait, Regis, Tarquiniusque vocor.
 Illa nihil: neque enim vocem viresque loquendi,
 Aut aliquid toto pectore mentis habet.
 Sed tremit, ut quondam stabulis deprensa relictis,
 Parva sub infesto cum jacet agna lupo.
 Quid faciat? pugnet? vincetur semina pugnans.
 Clamet? at in dextra qui vetet ensis erat.
 Effugiat? positus urgentur pectora palmis;
 Tunc primum externa pectora tacta manu.
 Instat amans hostis, precibus, pretioque, minisque.
 Nec prece, nec pretio, nec movet ille minis.
 Nil agis, Eripiam, dixit, pro crimine vitam:
 Falsus adulterii testis adulter ero.
 Interimam famulum; cum quo deprensa ferveris.
 Succubuit fama victa puella metu.
 Quid victor gaudes? hac te victoria perdet.
 Hec quanto regnis nox fletit una tuis!

C 3

LANT.

Iamque erat orta dies. passis sedet illa capillis,
 Ut solet ad nati mater iura rogam.
 Grandævumque patrem fido cum conjuge castris
 Evocat: & posita venit uterque mora.
 Utque vident habitum; qua luctus causa requirunt:
 Cui paret exsequias, quoque sit ista malo.
 Illa diu reticet, pudipundaque calat amictu
 Ora. fluunt lacryma more perennis aqua.
 Hinc pater, hinc conjux lacrymas solantur, & orant,
 Indicet: & cœco flentque parentque metu.
 Ter conata loqui; ter destitit: ansaque quarto;
 Non oculos ideo susulit illa suos;
 Hoc quoque Tarquineo debebimus; Eloquent, inquit,
 Eloquar infelix dedecus ipsa meum.
 Quaque potest narrat. restabant ultima; flevit,
 Et matronales erubere gena.
 Dant veniam genitor factio conjuxque coacta.
 Quam, dixit, veniam vos datis, ipsa nego.
 Nec mora, calato fixit sua pectora ferro,
 Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.
 Tunc quoque jam moriens, ne non procumbat honeste,
 Respicit, hæc etiam cura cadentis erat.
 Ecce super corpus communia damna gementes
 Obliti decoris virque paterque jacent.
 Brutus adest, tandemque animo sua nomina fallit.
 Fixaque semianimi corpore tela rapit.
 Stillantemque tenens generoso sanguine cultrum,
 Edidit impavidos ore minante sonos:
 Per tibi ego hunc juro castum fortemque cruorem,
 Perque tuos manes; qui mihi numen erunt:
 Tarquiniū profuga poenas cum stirpe daturum.
 Iam satis est virtus dissimulata diu.
 Illa jacens ad verba oculos sine lumine movit,
 Visaque concussa dicta probare coma.
 Fertur in exsequias animi matrona virilis,
 Et secum lacrymas, invidiamque trahit.

Vulnus

Vulnus inane patet. Brutus clamore Quirites
 Concitat, & regis facta nefanda refert.
 Tarquinius cum prole fugit: capit annua consul
 Iura. dies regni illa suprema fuit.
F Allimur? an veris præventia venit hirundo,
 Et metuit, ne qua versa recurrat hyems;
 Sape tamen, Progne, nimium properasse quereris;
 Virque tuo Tereus frigore latus erit.
I Amque dua restant noctes de mense secundo,
 Marsque citos junctis curribus urget equos:
 Ex vero positum permansit Equiria nomen:
 Quæ deus in campo perspicit ipse suo.
 Iure venis Gradive: locum tua tempora poscunt,
 Signatusque tuo nomine mensis adest.
 Venimus in portum, libro cum mense peracto.
 Naviget hinc alia jam mihi linter aqua.

P. OVIDII NASONIS
 F A S T O R V M
 LIBER TERTIVS.

B Ellice depositis clypeo paulisper & hasta
 Mars ades, & nitidas casside solve comas.
 Forsitan ipse roges, quid sit cum Marte poeta:
 A te, qui canitur nomina mensis habet.
 Ipse vides manibus peragi fera bella Minerva.
 Non minus ingenius artibus illa vacat.
 Palladis exemplo ponende tempora sume
 Cuspidis. invenies & quid inermis agas.
 Tunc quoque inermis eras, cum te Romana sacerdos
 Cepit; ut huic urbi semina magna dares.
 Sylvia Vestalis quid enim vetat inde moveri?
 Sacra lavaturas mane petebat aquas.
 Ventum erat ad mollem declivo tramine ripam:
 Ponitur è summa fictilis urna coma.

C 4

Fessa

Fessa resedit humo, ventosque accepit aperto
 Pectore, turbatas restituitque comas.
 Dum sedet; umbrosa salices, volucresque canora
 Fecerunt somnos, & leve murmur aqua.
 Blanda quies furtim victis obrepit ocellis,
 Et cadit à mento languida facta manus.
 Mars videt hanc, visamque cupit, potiturque cupita:
 Et sua divina furti fefellit ope.
 Somnus abit; jacet ipsa gravis, jam scilicet intra
 Viscera Romana conditor urbis erat.
 Languida consurgit: nescit cur languida surgat,
 Et peragit tales arbore nixa sonos:
 Utile sit faustumque, precor, quod imagine somni
 Vidimus: an somno clarius illud erat?
 Ignibus Iliacis aderam, cum lapsa capillis
 Decidit ante sacros lanea vitia focos.
 Inde dua pariter (visu mirabile) palma
 Surgunt, ex illis altera major erat:
 Et gravibus ramis totum protexerat orbem;
 Contigeratque sua sidera summa coma.
 Ecce meus ferrum patris molitur in illas.
 Terreo admonitu: corque timore micat.
 Martia Picus avis gemino pro stipite pugnant
 Et lupa, tuta per hos utraque palma fuit.
 Dixerat: & plenam non firmis viribus urnam
 Sustulit, implebat, dum sua visa refert.
 Interea crescente Remo, crescente Quirino,
 Coelesti tumidus pondere venter erat.
 Quo minus emeritis exiret cursibus annus,
 Restabant nitido jam duo signa Deo.
 Sylvia fit mater: Vesta simulachra feruntur
 Virgineas oculis opposuisse manus.
 Ara dea certe tremuit, pariente ministra,
 Et subiit cineres territa flamma suos.
 Hoc ubi cognovit contemptor Amulius aequi:
 (Nam raptas fratri victor habebat opes)

Amne

Amne jubet mergi geminos, scelus unda refugit.
 In sicca pueri destituuntur humo.
 Lacte quis infantes nescit crevisse ferino,
 Et picum expositis saepe tulisse cibos?
 Non ego te, tanta nutrix Laurentia gentis,
 Nec taceam vestras Faustule pauper opes.
 Vester honos veniet, cum Laurentalia dicam:
 Acceptus genis illa December habet.
 Martia ter tenos proles adoleverat annos,
 Et suberat flavæ jam nova barba coma.
 Omnibus agricolis, armentorumque magistris
 Iliada fratres jura petita dabant.
 Sæpe domum veniunt pradonum sanguine lati,
 Et redigunt actos in sua jura boves.
 Ut genus audierant: animos pater editus auget,
 Et pudet in parvis nomen habere casis.
 Romuleoque cadit trajectus Amulius ense,
 Regnaque longo restituuntur avo.
 Mœnia conduntur: quæ, quamvis parva fuerunt;
 Non tamen expedit transiuisse Remo.
 Iam, modo qua fuerant sylva, pecorumque recessus;
 Urbs erat, æterna cum pater urbis ait:
 Arbitr armorum, de cuius sanguine natus
 Credor (& ut credar pignora multa dabo)
 A te principium Romano dicimus anno:
 Primus de patrio nomine mensis erit.
 Vox rata fit: patrioque vocat de nomine mensem.
 Dicitur hac pietas grata fuisse Deo.
 Et tamen ante omnes Martem coluere priores.
 Hoc dederat studiis bellica turba suis.
 Pallada Cecropida, Minicia Creta Dianam,
 Vulcanum tellus Hyppipyle colit:
 Iunonem Sparte, Pelopeiadesque Mycenæ:
 Pinigerum Fauni Menalis ora caput.
 Mars Latio venerandus erat; quia præsidet armis:
 Arma fera genti remque decusque dabant.

C 5

Quod

Quod si forte vacas ; peregrinus inspicere fastos :
 Mensis in his etiam nomine Martis erit.
 Tertius Albanis, quintus fuit ille Faliscis :
 Sextus apud populos, Hernica terra, tuos,
 Inter Aricinos, Albanaque tempora constas,
 Factaque Telegoni mœnia celsa manu.
 Quintum Laurentes, bis quintum Æquicolus acer,
 A tribus hunc primum turba forensis habet.
 Et tibi cum proavis, miles Peligne, Sabinis
 Convenit. huic genti quartus utrique Deus.
 Romulus hos omnes ut vinceret ordine saltem,
 Sanguinis auctori tempora prima dedit.
 Nec totidem veteres, quot nunc, habuere Kalendas.
 Ille minor geminis mensibus annus erat.
 Nondum tradiderat victas victoribus artes
 Gracia, facundum, sed male forte genus.
 Qui bene pugnabat, Romanam noverat artem :
 Mittere qui poterat pila ; disertus erat.
 Quis tunc aut Hyadas, aut Pleiadas Atlanteas
 Senserat ? aut geminos esse sub axe polos ?
 Esse duas Arctos ? quarum Cynosura petatur
 Sidonius : Helicen Graja carina notet ?
 Signaque qua longo frater percenseat anno,
 Ire per hæc uno Mense sororis equos ?
 Libera currebant, non observata per annum
 Sidera, constabat sed tamen esse deos.
 Non illi caelo labentia signa tenebant ;
 Sed sua : quæ magnum perdere crimen eras.
 Illa quidem fœno ; sed erat reverentia fœno,
 Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
 Pertica suspensos portabat longa maniplos.
 Unde manipularis nomina miles habet.
 Ergo animi indociles, & adhuc ratione carentes,
 Mensibus egerunt lustra minora decem.
 Annus erat ; decimum cum Luna receperat orbem.
 Hic numerus magno tunc in honore fuit.

Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus,
 Seu quia bis quino fœmina mense parit,
 Seu quod adusque decem numero crescente venititur,
 Principium spatii sumitur inde novis.
 Inde patres centum denos secrevit in orbes
 Romulus : hastatos instituitque decem.
 Et totidem princeps totidem pilanus habebat.
 Corpora : legitimo quique merebat equo.
 Quin etiam partes totidem Tariensibus ille,
 Quosque vocant Ramnes, Luceribusque dedit.
 Assuetos igitur numeros servavit in anno.
 Hoc luget spatio fœmina mœsta virum.
 Neu dubites, prima fuerint quin ante Kalenda
 Martis ; ad hæc animimum signa referre potes.
 Laureæ flaminibus, qua toto perstitit anno ;
 Tollitur : & frondes sunt in honore novæ.
 Ianua tunc regis posita viret arbore Phœbi :
 Ante tuas itidem curia prisca fores.
 Vesta quoque ut niteat folio velata recenti,
 Cedit ab Iliacis laureæ cana focis.
 Adde quod arcana fieri novus ignis in ade
 Dicitur, & vires flamma resecta capit.
 Nec mihi parva fides annos hinc esse priores,
 Anna quod hoc cœpta est mense Perenna coli.
 Hinc etiam veteres initi memorantur honores
 Ad spatium belli, per fide Pœne, tui.
 Denique quintus ab hoc fuerat Quintilis : & inde
 Incipit, à numero nomina quisquis habet.
 Primus oliviferis Romam deductus ab arvis
 Pompilius menses sensit abesse duos.
 Sive hoc à Samio doctus, qui posse renasci
 Nos putat ; Egeria sive monente sua.
 Sed tamen errabant etiam tunc tempora ; donec
 Cæsaris in multis hæc quoque cura fuit.
 Non hæc ille deus tantæque propaginis auctor
 Gredidit officiis esse minora suis :

Promissumque sibi voluit praeoscere caelum:
 Nec deus ignotas hospes intrare domos.
 Ille moras solis, quibus in sua signa rediret,
 Traditur exactis disposuisse notis.
 Is decies senos tercentum & quinque diebus
 Iunxit, & pleno tempora quarta die.
 Hic anni modus est, in lustrum accedere debet,
 Qua consumatur partibus una dies.

Silicet occultos monitus audire deorum
 Vatis; ut certe fama licere putat;
 Cum sis officii, Gradive, virilibus aptus;
 Dic mihi matrona cur tua festa colant.
 Sic ego, sic posita dixit mihi casside Maiores:
 (Sed tamen in dextra missilis hasta fuit)
 Nunc primum studii pacis, Deus utilis armis,
 Advocor: & gressus in nova castra fero.
 Nec piget incepti, juvat hac quoque parte morari:
 Hoc solam ne se posse Minerva putet.
 Disce Latinorum vates operose dierum
 Quod petis: & memori pectore dicta nota.
 Parva fuit, si prima velis elementa referre,
 Roma: sed in parva spes tamen huius erat.
 Moenia jam stabant populis angusta futuris
 Credita, sed turba tunc nimis ampla sua.
 Qua fuerit nostri si quæris regia nati;
 Adspice de canna straminibusque domum.
 In stipula placidi capiebat munera somni.
 Et tamen ex illo venit in astra torp.
 Iamque loco majus nomen Romanus habebat:
 Nec conjux illi, nec socer ullus erat.
 Spernebat generos inopes vicinia divæ:
 Et male credebar sanguinis auctor ego.
 In stabulis habitasse, & oves pavisse, nocebat,
 Iugeraque inculti pauca tenere soli.
 Cum pare quaque suo coeunt volucresque feraeque.
 Atque aliquam, de qua procreet, anguis habet.

Externis dantur connubia gentibus. at, qua
 Romano vellet nubere, nulla fuit.
 Indolui: patriamque dedi tibi, Romule, mentem:
 Tolle preces, dixi: quod petis, arma dabunt.
 Festa para Conso: Consus tibi cetera dicet;
 Illo festa die dum sua sacra canes.
 Intumuerunt Cures, & quos dolor attigit idem.
 Tunc primum generis intulit arma socer.
 Iamque fere rapta matrum quoque nomen habebant,
 Tractaque erant longo bella propinqua mora.
 Conveniunt nuptæ dictam Iunonis in adem:
 Quas inter mea sic est nurus ausa loqui:
 O pariter rapta, quoniam hoc commune tenemus,
 Non ultra lente possumus esse pia.
 Stant acies: sed utra di sint, pro parte rogandi;
 Eligite, hinc coniux, hinc pater arma tenet.
 Quarendum est, viduae fieri malitis, an orba.
 Consilium vobis forte piunque dabo.
 Consilium dederat, parent: crinesque resolvunt,
 Mæstaque funerea corpora veste tegunt.
 Iam steterant acies ferro mortisque parata:
 Iam lituus pugna signa daturus erat;
 Cum rapta veniunt inter patresque virosque,
 Inque sinu natos pignora cara tenent.
 Ut medium campi scissis teigere capillis;
 In terram posito procubuerunt genu.
 Et, quasi sentirent, blando clamore nepotes
 Tendebant ad avos brachia parva suos.
 Qui poterat, clamabat avum tunc denique visum.
 Et qui vix poterat, posse coactus erat.
 Tela viris animique cadunt: gladiisque remotis
 Dant soceri generis accipiumque manus.
 Laudataeque tenent natas, scutoque nepotem
 Fert avus: hic scuti dulcior usus erat.
 Inde diem, primasque meas celebrare Kalendas
 Oebalia matres non leve munus habent.

Aut quia committi strictis mucronibus ausa
 Finierant lacrymis Martia bella suis :
 Vel quod erat de me feliciter Ilia mater ;
 Rite colunt matres sacra, diemque meum.
 Quid ? quod hyems adopera gelu tunc demig cedit ,
 Et pereunt victæ sole tepente nives.
 Arboribus redeunt detonsæ frigore frondes ,
 Vividaque in gravido palmitæ gemma tumet.
 Quaque diu latuit, nunc qua se tollat in auras.
 Fertilis occultis invenit herba vias.
 Nunc fecundus ager : pecoris nunc hora creandi :
 Nunc avis in ramo tecta laremque parat :
 Tempora jure colunt Latia fecunda parentes :
 Quarum militiæ votaque partus habet.
 Adde, quod excubias ubi Rex Romanus agebat ,
 Qui nunc Esquilias nomina collis habet ;
 Illic à nurbibus Iunoni templa Latinit
 Hac sunt, si memini, publica facta die.
 Quid moror, & variis onero tua pectora causis ?
 Eminent ante oculos quod petis ecce tuos.
 Mater amat nuptas : matrum me turba frequentat.
 Hac vos præcipue tam pia causâ decet.
 Ferte Dea flores : gaudet florentibus herbis
 Hac dea, de tenero cingite flore caput.
 Dicite, tu nobis lucem, Lucina, dedisti ;
 Dicite, tu voto parturientis ades.
 Si qua tamen gravidâ est ; resoluta crine precetur,
 Ut solvat partus molliter illa suos.
Q Vis mihi nunc dicer quare coelestia Martis
 Arma ferant Saliæ Mamuriumque canant ?
 Nympha mone, nemori stagnoque operata Diana :
 Nympha Numa conjux ad tua facta veni .
 Vallis Arcinæ sylva præcinctus opaca
 Est lacus, antiqua religione sacra.
 Hic latet Hippolytus loris direptus equorum :
 Vnde nemus nullis illud adiutur equis.

Licia dependent longas velantia sepes,
 Et posita est merita multa tabella dea.
 Sape potens voti frontem redimita coronis
 Fœmina lucentes portat ab urbe faces.
 Regna tenent manibus fortes pedibusque fugaces ,
 Et perit exemplo postmodo quisque suo.
 Defluit incerto lapidosus murmure rivus :
 Sape, sed exiguis hausibus inde bibi.
 Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata Camœnis ,
 Illa Numa conjux consiliumque fuit.
 Principio nimium promptos ad bella Quirites
 Molliri placuit jure, deumque metu.
 Inde data leges, ne fortior omnia posset :
 Cœptaque sunt pure tradita sacra coli.
 Exiuit fertas, armisque potentius æquum est ,
 Et cum civæ pudet conservasse manus.
 Atque aliquis modo trux visa jam vertitur ara ,
 Vinaque dat tepidis farraque salsa focis.
 Ecce deum genitor rutilas per nubila flammæ
 Spargit, & effusis æthera siccant aquis.
 Non alias missi cecidere frequentius ignes.
 Rex pavet, & vulgi pectora terror habet.
 Cui dea, Ne nimium terrere ; piabile fulmen
 Est, ait : & savi flebitur ira Iovis.
 Sed poterunt ritum Picus Faunusque piandi
 Tradere : Romani numen uterque soli.
 Nec sine vi tradent. adhibe tu vincula captis.
 Atque ita, qua possint, edidit, arte capti.
 Lucus Aventino suberat niger ilicis umbra ,
 Quo possis viso dicere, numen inest.
 In medio gramen, miscoque adoperta virenti
 Manabat saxo vena perennis aquæ.
 Inde fere soli, Faunus Picusque bibebant.
 Huc venit, & Fonti rex Numa mactat ovem ,
 Plenaque odorati disponit pocula Bacchi ,
 Cumque suis antro conditus ipse latet.

Ad solitos veniunt sylvestria numina fontes,
 Et relevant multo pectora sicca mero.
 Vina quies sequitur. gelido Numa prodit ab antro,
 Vinclaque sopitas addit in arcta manus.
 Somnus ut abcessit; pugnando vincula tentant
 Rumpere: pugnantem fortius illa tenent.
 Tunc Numa, Di nemorum factis ignoscite nostris,
 Si scelus ingenio scitis abesse meo:
 Quoque modo possit fulmen, monstrate, piari.
 Sic Numa: Sic quatiens cornua Faunus ait.
 Magna petis: nec qua monitu tibi discere nostro
 Fas sit. habent fines numina nostra suos.
 Di sumus agrestes, & qui dominemur in altis
 Montibus. arbitrium est in sua testis Iovi.
 Hunc tu non poteris per te deducere cælo:
 At poteris nostra forsitan usus ope.
 Dixerat hæc Faunus: par est sententia Picæ.
 Deme tamen nobis vincula, Picus ait.
 Iupiter huc veniet valida perductus ab arte:
 Nubila promissi Styx mihi testis erit.
 Emissi laqueis quid agant, quæ carmina dicant;
 Quæque trahant superis sedibus arte Iovem;
 Scire nefas homini est. nobis concessa canentur,
 Quæque pio dici vatis ab ore licet.
 Elicunt cælo te Iupiter. Vnde minores
 Nunc quoque te celebrant, Elicumque vocant.
 Constat Aventina tremuisse cacumina sylva,
 Terraque subsedit pondere pressa Iovis.
 Corda micant Regis, totoque è corpore sanguis
 Fugit, & hirsuta dirigere coma.
 Ut rediit animus, Da certa piamina, dixit,
 Fulminis, altorum rexque paterque deum:
 Si tua contigimus manibus donaria puris:
 Hoc quoque, quod petitur, si pia lingua rogat.
 Annuit oranti: sed verum ambage remota
 Abdidit, & dubio terruit ore virum.

Cade

Cade caput dixit. cui rex, Parebimus, inquit:
 Cadenda est hortis eruta cepa meis.
 Addidit hic, Hominis sumes: ait ille, capillos.
 Postulat hic animam: cui Numa, Piscos, ait.
 Rist: & his, inquit, Facito mea tela procures
 O vir colloquio non abigende deum.
 Sed tibi, protulerit cum totum crastinus orbem
 Cynthus; imperii pignora certa dabo.
 Dixit, & ingenti tonitru super athera notum
 Fertur, adorantem destituitque Numam.
 Ille redit lætus, memoratque Quiritibus acta.
 Tarda venit dictis difficilique fides.
 At certe credetis, ait, si verba sequitur
 Exitus: en, audi crastina, quisquis ades.
 Protulerit terris cum totum Cynthus orbem,
 Iupiter imperii pignora certa dabit.
 Discedunt dubii, promissaque tarda videntur,
 Dependetque fides à veniente die.
 Mollis erat tellus rorata mane pruina;
 Ante sui populus limina regis adest.
 Prodit, & in solio medius confedit acerno.
 Innumeri circa stantque silentque viri.
 Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus:
 Sollicitæ mentes speque metuque pavent.
 Constituit atque caput nixeo velatus amictu
 Iam bene dis notæ: sustulit ille manus.
 Atque ita, Tempus adest promissi muneris, inquit:
 Pollicitam dictis Iupiter adde fidem.
 Dum loquitur, totum jam sol emoverat orbem,
 Et gravis athero venit ab axe fragor.
 Ter tonuit sine nube deus, tria fulgura misit:
 Credite dicenti; mira, sed acta loquor.
 A media cælum regione dehiscere coepit:
 Summisferè oculos cum duce turba suo.
 Ecce levi scutrum versatum leniter aura
 Decidit. à populo clamor ad astra venit.

Tollit

Tollit humo munus caesa prius ille iuvenca,
 Qua dederat nulli colla premenda iugo.
 Atque ancile vocat; quod ab omni parte recisum est
 Quemque notes oculis, angulus omnis abest.
 Tunc, memor imperii sortem consistere in illo,
 Consilium multa calliditatis erit.
 Plura iubet fieri simili calata figura;
 Error ut ante oculos insidiantis eat,
 Mamurius, morum, fabrene exactor artis,
 Difficile est ulli dicere, clausit opus.
 Cui Numa munificus, Facti pete pramia, dixit:
 Si mea nota fides, irrita nulla petes.
 Iam dederat Saliis (à saltu nomina ducta)
 Armaque, & ad certos verba canenda modos.
 Tunc sic Mamurius, Merces mihi gloria detur,
 Nominaque extremo carmine nostra sonent.
 Inde sacerdotes operi promissa vetusto
 Premia persolvunt, Mamuriumque vocant.
 Nubere si qua voles, quamvis properabitis ambo;
 Differ: habent parva commoda magna mora.
 Arma movent pugnam, pugna est aliena maritis,
 Conditum cum fuerint, aptius omen erit.
 His etiam conjux apicatus sancta dialis
 Lucibus impexas debet habere comas.
Tertia nox demissa suos ubi moverit ortus;
 Conditus è geminis piscibus alter erit.
 Nam duo sunt: austris hic est; aquilonibus ille
 Proximus, à vento nomen uterque tenet.
Cum croceis rorare genis Tithonia conjux
 Cœperit, & quinta tempora lucis aget;
 Sive est Arctophylax, sive est piger ille Bootes;
 Mergetur, visus effugietque tuos.
 At non effugiet Vindemitor. hoc quoque causam
 Vnde trahat sidus parva docere mora est.
 Ampelon inonsum Satyro nymphaque creatum
 Fertur in Ismariis Bacchus amasse jugis.

Tradi-

Tradidit huic vitem pendentem frondibus ulmi,
 Qua nunc de pueri nomine nomen habet.
 Dum legit in ramo pictis temerarius uvas;
 Decidit. amissum Liber in astra tulit.
Sextus ubi è terra clivosum scandet Olympum
 Phœbus, & alatis athera carpet equis;
 Quisquis ades, castaque colis penetralia Vesta;
 Gratate: Iliacis thuraque pone fociis.
 Caesaris innumeris, quos maluit ille mereri,
 Accessit titulus pontificalis honor.
 Ignibus aternis aeterni numina præsunt
 Caesaris. imperii pignora juncta vides,
 Di veteris Troja, dignissima prada ferenti,
 Qua gravis Aeneas tutus ab hoste fuit.
 Ortus ab Aenea tangit cognata sacerdos
 Numina. cognatum, Vesta, tuere caput.
 Quos sancta sovet ille manu, bene viriutis ignes.
 Virvite inextincti, flammaque duxque precor.
Vna nota est Martis Nonis: sacrata quod illis
 Tempia putant lucos Vejovis ante duos.
 Romulus ut saxo lucum circumdedit alto;
 Quilibet huc, dixit, confuge: tutus eris.
 O quam de tenui Romanus origine crevit!
 Turba vetus quam non invidiosa fuit!
 Ne tamen ignaro novitias tibi nominis obstat;
 Disce quis iste deus, curve vocetur ita.
 Iupiter est juvenis: juveniles adspice vultus.
 Adspice deinde: manu fulmina nulla tenet.
 Fulmina post ausos coelum affectare Gigantes
 Sumpta Iovi: primo tempore inermis erat.
 Ignibus Ossa novis, & Pelion altiūs Ossa
 Arsit, & in solida fixus Olympus humo.
 Stat quoque capra simul: Nympha parvisse feruntur
 Cretides. infanti lac dedit illa Iovi.
 Nunc vocor ad nomen. Vegrandia farra coloni,
 Qua male creverunt, vescaque parva vocant.

Vis

*Vis ea si verbi est, cur non ego Vejovis adem
Ædem non magni suspicer esse Iovis?
Iamque ubi cœruleum variabunt sidera cœlum;
Sustice: Gorgonei colla videbis equi.
Credetur hic caesa gravida cervice Medusa
Sanguine repperis profuuisse comis.
Huic supra nubes & subter sidera lapsa,
Cœlum pro terra, pro pede penna fuit.
Iamque indignanti nova frenâ receperat ore,
Cum levis Aonias ungula fodit aquas.
Nunc fruitur cœlo, quod pennis ante petebat:
Et nitidus stellis quinque decemque micat.*

P Rotinus adspicias venientis nocte Coronam
Gnosida. Theseo crimine facta dea est.
Iam bene perjuro mutarat conjuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato filia regenda viro.
Sorte tori gaudens, Quid flebam ruflica, dixit;
Vitaliter nobis perfidus ille fuit.
Interea Liber depexis crinibus Indos
Vincit, & Eoo dives ab orbe redit.
Inter captivas facie prestante puellas
Grata nimis Baccho filia regis erat.
Flebat amans conjux, spatiatâque litore curvo
Edidit incultis talia verba comis:
En iterum fluctus similes audite querelas:
En iterum lacrymas accipe, arena, meas.
Dicebam (memini) perjure, & perfide Theſeu.
Ille abiit. eadem crimina Bacchus habet.
Nunc quoque nulla viro, clamabo, fœmina credat:
Nomine mutato caussa relata mea est.
O utinam mea fors, quæ primum cœperat, iſſet,
Iamque ego præſenti tempore nulla forem!
Quid me in desertis morituram, Liber, arenis
Servabas? potui dedoluisse semel.
Bacche levis, leviorque tuis, quæ tempora cingunt,
Frondebis, in lacrymas cognite Bacche meas;

Alu

*Ausus es ante oculos adducta pellice nostros
Tam bene compositum sollicitare torum?
Heu ubi pæſta fides? ubi, quæ jurare solebas?
(Me miseram, quoties hac ego verba loquor!)
Theſea culpabas, fallacemque ipſe vocabas:
Iudicio peccas turpius ipſe tuo.
Neſciat hoc quiſquam, tacitiſque doloribus urar:
Ne toties falli digna fuiſſe puter.
Præcipue cupiam calari Theſea: ne te
Conſortem culpa gaudeat eſſe ſua.
At, puto, præpoſita eſt fuſca mihi candida pellex,
Eveniat noſtris hoſtibus ille color.
Quid tamen hoc reſert? vitio tibi gravior ipſo eſt.
Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.
Bacche fidem præſta, nec præſer amoribus ullam
Conjugis, aſſuevi ſemper amare virum.
Ceperunt matrem formoſi cornua tauri;
Me tua: ſed lædit ille pudendus amor.
Ne noceat quod amo: nec enim tibi Bacche nocebat,
Quod flammas nobis faſſus es ipſe tuas.
Nec quod nos uris, mirum facis. ortus in igne
Diceris, & patria raptus ab igne manu.
Illa ego ſum, cui tu ſolitus promittere cœlum,
Heu mihi, pro cœlo qualia dona fero!
Dixerat: audierat jamdudum verba querentis
Liber, ut à tergo forte ſecutus erat.
Occupat amplexu, lacrymaſque per oſcula ſiccant,
Et, Pariter cœli ſumma petamus, ait.
Tu mihi juncſta toro, mihi juncſta vocabula ſumes;
Nam tibi mutata Libera nomen erit.
Sintque tuæ tecum faciam monumenta corona;
Vulcanus Veneri quam dedit: illa tibi.
Dicta facit: gemmaſque novem transformat in ignes,
Aurea per ſtellas nunc micat illa novem.
S Ex ubi juſtulerit totidemque emiſerit orbes,
Purpureum rapido qui vehit axe diem;*

Alterâ

Alter a gramineo spectabis Equiria campo,
 Quem Tyberis curvis in latus urget aquis.
 Qui tamen ejecta si forte tenebitur unda,
 Caelius accipiet pulverulentus equos.
I Dibus est Anna festum gentiale Perenna,
 Haud procul à ripis, advena Tybri, tuus.
 Plebs venit, ac virides passim dissecta per herbas
 Potat, & accumbit cum pare quisque sua.
 Sub Iove pars durat: pauci tentoria ponunt:
 Sunt, quibus è ramis frondea facta casa est:
 Pars sibi pro rigidis calamos statuere columnis:
 Desuper extensas imposuere togas,
 Sole tamen vinoque calent: annosque precantur,
 Quot sumunt cyathos, ad numerumque bibunt,
 Invenies illic, qui Nestoris ebibat annos:
 Qua sit per calices facta Sibylla suos.
 Illic & cantant, quidquid didicere theatris,
 Et jactant faciles ad sua verba manus:
 Et ducunt posito duras crattere choreas,
 Cultaque diffusis saltat amica comis.
 Cum redeunt, tiubant, & sunt spectacula vulgi:
 Et fortunatos obvia turba vocat.
 Occurrit nuper (visa est mihi digna relatu)
 Pompa: senem potum poti traherat anus.
 Que tamen hac dea sit quoniam rumoribus errat;
 Fabula proposito nulla tegenda meo.
 Arserat Ænea Dido miserabilis igne:
 Arserat extructis in sua fata rogis.
 Compositusq; ignis, tumulique in marmore carmen
 Hoc breve, quod moriens ipsa reliquit, erat:
 Præbuit Æneas & causam moris & ense:
 Ipsa sua Dido concidit usa manu.
 Protinus invadunt Numida sine vindice regnum,
 Et potitur capta Maurus Iarba domo:
 Seq; memor spretum, Thalamis tamen, inquit, Elisa,
 En ego, quem toties reppulit illa, fruor.

Diffu-

Diffugiunt Tyrii quo quemque agit error, ut olim
 Amisso dubia rege vagantur apes.
 Tertia nudatas acceperat area messes,
 Inque carvos ierant tertia musta lacus;
 Pellitur Anna domo: lacrymansque sororia linquit
 Moenia, germana iusta dat ante sua.
 Mixta bibunt molles lacrymis unguenta favilla;
 Vertice libatas accipiuntque comas.
 Terque vale dixit: cineres ter ad orarelatos
 Pressit, & est illis visa subesse soror.
 Nacta ratem comitesque fuga, pede labitur aquo;
 Moenia respiciens, dulce sororis opus.
 Fertilis est Melite sterili vicina Cosyra
 Insula; quam Libyci verberat unda freti:
 Hanc petit hospitio regis confissa vetusto.
 Hospes opum dives rex ibi Battus erat.
 Qui postquam didicid casus utriusque sororis,
 Hac, inquit, tellus quantulacunque tua est.
 Et tamen hospitii servasset ad ultima munus.
 Sed timuit magnas Pygmalionis opes.
 Signa recenscebat bis Sol sua, tertius ibat
 Annus: & exsilio terra paranda nova est.
 Frater adest, belloque petit. Rex arma perosus,
 Nos sumus imbelles, tu fuge sospes, ait.
 Iussa fugit, ventoque ratem committit, & undis.
 Asperior quorvis aquore frater erat.
 Est prope pisciferos lapidosi Cratidis amnes
 Parvus ager: Cameren incola turba vocat.
 Illuc cursus erat, nec longius absuit inde;
 Quam quantum novies mittere funda potest.
 Vela cadunt primo, & dubia librantur ab aura.
 Fîndite remigio, navita dixit, aquas.
 Dumque parant torto subducere carbasia lino,
 Percutitur rapido puppis adunca Noto.
 Inque patens aquor frustra pugnantie magistro
 Fertur, & ex oculis visa refugit humus.

Affili-

Affliunt fluctus, imoque à gurgite pontus
 Veritur, & canas alveus haurit aquas.
 Vincitur ars vento: nec jam moderator habenis
 Vritur: at votis is quoque poscit opem.
 Iactatur tumidas exsul Phœnissa per undas,
 Humidaque opposita lumina veste tegit.
 Tunc primum Dido felix est dicta sorori,
 Et quacunq; aliquam corpore pressit humum.
 Ducitur ad Laurens ingenti flamine litus
 Puppis: & expositis omnibus, hausta perit.
 Iam pius Æneas regno natæque Latini
 Ausus erat: populos miscueratque duos.
 Littore dotali nudo comitatus Achate,
 Secretum nudo dum pede carpit iter;
 Adspicit errantem: nec credere sustinet Annam
 Esse (quid in Latios illa veniret agros?)
 Dum secum Æneas; Anna est, exclamat Achates,
 Ad nomen vultus sustulit illa suos.
 Heu fugiat? quid agat? quos terra querat hiatus?
 Ante oculos misera fata sororis erant.
 Sensit, & alloquitur trepidam Cythereus heros:
 Flet tamen admonitu mortis, Elisa, tua,
 Anna, per hanc iuro quam quondam audire solebas,
 Tellurem fato prosperiore dari;
 Perque deos comites, hac nuper sede locatos;
 Sæpe meas illos increpuisse moras.
 Nec timui de morte tamen: metus absuit iste.
 Hei mihi, credibili fortior illa fuit!
 Ne refer. adspexi non illo corpore digna
 Vulnera, Tartareas ausus adire domos.
 At tu, seu ratio te nostris appulit oris,
 Sive deus, regni commoda carpe mei.
 Multa tibi memores, nil non debemus Elisa,
 Nomine grata tuo, grata sororis eris.
 Talia dicenti (neque enim spes altera restat)
 Credidit: errores exposuitque suos.

Vtique

Vtique domum intravit Tyrios induta paratus;
 Incipit Æneas: cætera turba silet.
 Hanc tibi cur tradam, pia causssa, Lavinia conjux,
 Est mihi. consumpsi naufragus hujus opes.
 Orta Tyro est: regnum Libyca possedit in ora:
 Quam precor ut cara more sororis ames.
 Omnia promittit, falsumque Lavinia vultus
 Mente premit tacita, dissimulatque metus.
 Dona que cum vident præter sua lumina mitti
 Multa palam, mitti clam quoque multa putat.
 Non habet exactum quid agat, furialiter odit,
 Et parat insidias, & cupit ult'a mori.
 Nox erat. ante torum visa est adstare sororis
 Squallenti Dido sanguinolenta coma.
 Effuge, ne dubita; mortuum, soror, effuge tectum.
 Sub verbum querulas impulit avara fores.
 Exsilit: & velox humili super arva fenestra
 Se jact. audacem fecerat ipse timor.
 Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
 Currit, ut auditis territa dama lupis.
 Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis
 Creditur, & stagnis oculuisse suis.
 Sideris interea magno clamore per agros
 Queritur, apparent signa notæque pedum.
 Ventum erat ad ripas. inerant vestigia ripis,
 Sustinuit tacitas conscius amnis aquas.
 Ipsa loqui visa est, Placidi sum Nympha Numici:
 Anne perenne latens, Anna Perenne vocor.
 Protinus erratis lati vescuntur in agris,
 Et celebrant largo seque diemque mero. (cum:
 Sunt quibus hac Luna est, quia mensibus impleat an-
 Pars Themis, Inachiam pars putat esse bovem.
 Invenies, qui te Nymphen Atlantida dicant;
 Teque Iovi primos, Anna, dedisse cibos:
 Hac quoq; quam referam, nostras pervenit ad aures
 Fama: nec à veri dissidet illa fide.

D

Plebs

Plebs vetus, & nullis etiam nunc tut a tribunis,
 Fugit: & in sacri vertice montis erat.
 Iam quoque, quem secum tulerant, defecerat illis
 Victus, & humanis usibus apta Ceres.
 Orit suburbanis quadam fuit Anna Bovillis
 Pauper, sed multa sedulitatis, anus.
 Illa, levi mitra canos incincta capillos,
 Fingebat tremula rustica liba manu.
 Atque ita per populum fumantia mane solebat
 Dividere, hac populo copia grata fuit.
 Pace domi facta, signum posuere perenne:
 Quod sibi defectis illa ferebat opem.
 Nunc mihi, cur cantent, superest, obscœna puella,
 Dicere, nam coeunt, certaque probra canunt.
 Nuper erat dea facta, venit Gradivus ad Annam:
 Et cum seducta talia verba facit:
 Mense meo coleris: junxi meat tempora tecum:
 Pendet ab officio spes mihi magna tuo.
 Armifer armifera correptus amore Minerva
 Vror: & hoc longo tempore vulnus alo.
 Effice, Di studio similes coeamus in unum.
 Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.
 Dixerat, illa deum promisso ludit inani,
 Et sultam dubia spem trahit usque mora.
 Sapius instanti; Mandata peregrinus, inquit:
 Evicta est precibus: vix dedit illa manus.
 Credit amans, thalamoque parat, deducitur illuc
 Anna tegens vultus, ut nova nupta, suos.
 Oscula sumpturus subito Mars adspicit Annam.
 Nunc pudor elusum, nunc subit ira deum,
 Ludis amatorem care, nova diva, Minerva.
 Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
 Inde joci veteres obscœnaque verba canuntur:
 Et juvat hanc magno verba dedisse deo.
 Præteriturus eram gladios in principe fixos;
 Cum sic à castis Vesta locuta foci:

Ne dubita meminisse: meus fuit ille sacerdos:
 Sacrilega telis me petiere manus.
 Ipsa virum rapui simulacraque nuda reliqui.
 Quæ cecidis ferro, Caesaris umbra fuit.
 Ille quidem cælo positus Iovis atria vidit:
 Et tenet in magno templa dicata foro.
 At quicumque nefas ausi prohibente deorum
 Numine, polluerant pontificale caput;
 Morte jacent merita, testes estoite Philippi,
 Et quorum sparsis ossibus albet humus.
 Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
 Caesaris; ulcisci iusta per arma patrem.
Postera cum teneras Aurora refecerit herbas;
 Scorpius à prima parte videndus erit.
Tertia post Idus lux est celeberrima Baccho.
 Bacche fave vati, dum tua festa cano.
 Nec referam Semelen; ad quam nisi fulmina secum
 Iupiter afferret; parvus inermis eras:
 Nec puer ut posses maturo tempore nasci,
 Expleum patrio corpore matris onus.
 Sithonas & Scythicos longum est narrare triumphos;
 Et domitas gentes thurifer Indæ tuas.
 Tu quoque Thebana mala prada tacere matris,
 Inque tuum furis acce Lycurge genu.
 Ecce libet subito pisces, Tyrrhenaque monstra
 Dicere, sed non est carminis huius opus.
 Carminis huius opus, cassas exponere; quare
 Vilis anus populos ad sua liba vocet.
 Ante tuos ortus ara sine honore fuerunt,
 Liber, & in gelidis herba reperta foci.
 Te memorant Gange, totoque Oriente subacto,
 Primitias magno seposuisse Iovi.
 Cinnama tu primus captivæque thura dedisti,
 Deque triumphato viscera tosta bove.
 Nomine ab autoris ducunt Libamina nomen,
 Libaque: quod sanctis pars datur inde foci,

Liba deo sunt : succis quia dulcibus idem
 Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.
 Ibat arenoso Satyris comitatus ab Hebro.
 (Non habet ingratos fabula nostra jocos)
 Iamq; erat ad Rhodopen, Pangaq; flumina ventū;
 Erifera comitum cum crepuere manus.
 Ecce nova coeunt volucres tinnitibus acta,
 Quosque morient sonitus ara, sequuntur apes.
 Colligit errantes, & in arbore clauit inani
 Liber : & inventi pramia mellis habet.
 Vt Satyri lavisque senex tetigere saporem ;
 Querebant flavos per nemus omne favos.
 Audit in exesa stridorem examinis ulmo :
 Adspicit & ceras, dissimulatque senex.
 Vique piger pandi tergo refidebat aselli ;
 Applicat hunc ulmo corticibusque carvis.
 Constitit ipse super ramoso stipite nixus :
 Atque aride trunco condita mella petit.
 Millia crabronum coeunt, & vertice nudo
 Spicula defigunt oraque prima notant.
 Ille cadit praeceps, & calce feritur aselli :
 Inclamatque suos auxiliumque rogat.
 Concurret Satyri, turgentiaque ora parentis
 Rident : percusso claudicat ille genu.
 Ridet & ipse deus : limumque inducere monstrat,
 Hicparet monitis, & linit ora luto.
 Melle pater fruitor : liboque infusa calenti
 Iure repertori splendida mella damus.
 Foemina cur praesit, non est rationis aperta.
 Foemineos thyrsu concitat ille choros.
 Cur anus hoc faciat quavis? vinosior atas
 Hac erat, & gravide munera vitis amat.
 Cur hedera cincta est? hedera est gratissima Baccho.
 Hoc quoque cur ita sit, dicere nulla mora est.
 Nysiadas Nymphas, puerum querente noverca,
 Hanc frondem uicinis opposuisse ferunt.

Refstat,

Refstat, ut inveniam ; quare toga libera detur
 Luce geri pueris, candidae Bacche, tua.
 Sive, quod ipse puer semper, iuvenisque videris ;
 Et media est aetas inter utrumque tibi :
 Sen quia tu pater es, patres sua pignora natos
 Commendant cura numinibusque tuis.
 Sive, quod es Liber, vestis quoque libera per te
 Sumitur, & vite liberioris iter.
 An quia, cum colerent praesidi studiosius agros,
 Et faceret patrio rure senator opus,
 Et caperet fasces à curvo consul aratro,
 Nec crimen duras esset habere manus ;
 Rusticus ad ludos populus veniebat in urbem :
 Sed dis, non studiis ille dabatur honos.
 Luce sua ludos urva commentor habebat :
 Quos cum tadifera nunc habet ille dea.
 Ergo ut tiromum celebrare frequentia possit ;
 Visa dies danda non aliena toga.
 Mite caput pater huc placataque cornua vertas.
 Et des ingenio vela secunda meo.
 Itur ad Argeos, (qui sint, sua pagina dicit)
 Hac, si commemini, prateritaque die.
 Stella Lycaoniam vergit declivis ad Arcton
 Milvius. hac illa nocte videnda venit.
 Quid dederit volucris, si vis cognoscere, coelum :
 Saturnus regnis à Iove pulsus erat.
 Concitat iratus validos Titanas in arma,
 Quaeque fuit satis debita tentat opem.
 Matre satius Terra, monstrum mirabile, taurus
 Parte sui serpens posteriore fuit.
 Hunc triplici muro lucis incluserat atris
 Parcarum monitu Styx violenta trisum.
 Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset,
 Sors erat, aeternos vincere posse deos.
 Immolat hunc Briareus facta ex adamante securi :
 Et jam jam flammis exta daturus erat.

D 3

Iupi-

Iupiter alitibus rapere imperat. attulit illi

Milvius : & meritis venit in astra suis.

V *Na dies media est : & sunt sacra Minerva ,*
Nominaque à junctis quinque diebus habent.

Sanguine prima vacat. nec fas concurrere ferro.

Causa, quod est illa nata Minerva die.

Altera, tresque super rassa celebrantur arena :

Ensisbus exieris bellica lata dea est.

Pallada nunc pueri teneraque orate puella.

Qui bene placarit Pallada ; doctus erit.

Pallade placata, lanam mollire puella

Discant, & plenas exonerare colos.

Illae etiam stantes radio percurrere telas

Erudit, & rarum pectine densat opus.

Hanc cole, qui maculas laesis de vestibis aufers :

Hanc cole, velleribus quisquis abena paras.

Nec quisquam invita faciet bene vincula planta

Pallade ; sit Tychio doctior ille licet.

Et licet antiquo manibus collatus Epeo

Sit prior ; irata Pallade, mancus erit.

Vos quoque, Phoebea morbos qui pellitis arte ;

Munera de vestris pauca referte dea.

Nec vos turba feri sensu fraudata magistris

Spernite. discipulos atrahit illa novos.

Quique moves caelum, tabulamque coloribus uris,

Quique facis docta mollia saxa manu.

Mille dea est operum : certe dea carminis illa est,

Si mereor, studiis adsit amica meis.

Calius ex alto qua mons descendit in aquum ;

Hic ubi non plana est, sed prope plana via ;

Parva licet videas capta delubra Minerva,

Qua dea nat ali coepit habere suo.

Nominis in dubio causa est, capitale vocamus

Ingenium sollers : ingeniosa dea est.

An quia de capitis fertur sine matre paterni

Vertice cum clypeo profuissse suo ?

An quia perdomitis ad nos captiva Faliscis

Venit : & hoc signo litera prima docet ?

An quod habet legem, capitis qua pendere penas

Ex illo jubeat furta recepta loco ?

A quacunque trahis ratione vocabula Pallas ;

Pro ducibus nostris agida semper habe.

Summa dies è quinque tubas lustrare canoras

Admonet, & forti sacrificare dea.

Nunc potes ad Solem sublatò dicere vultu,

Hic here Phryxæa vellera pressit ovis.

Seminibus tostis sclerata fraude noverca

Sustulerat nullas, ut solet, herba comas.

Mittitur ad Tripodas, certa qui sorte reportet,

Quam sterili terra Delphicus edat opem.

Hic quoque corruptus cum semine nuntiat Helles

Et juvenis Phryxi funera sorte peti.

Vsq̃ue recusantem cives, & tempus, & Ino

Compulerant regem iussa nefanda pati.

Et soror, & Phryxus velati tempora vittis,

Stant simul ante aras : junctaque fata gemunt.

Adspicit hos, ut forte pependerat athere mater,

Et ferit attonita pectora nuda manu :

Inque draconem nimbis comitantibus urbem

Desiluit : & natos eripit inde suos :

Vique fugam capiant aries nitidissimus auro

Traditur. ille vehit per freta longa duos.

Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra

Fœmina ; cum de se nomina fecit aqua.

Pane simul periit, dum vult succurrere lapsa

Frater : & extensas porrigit usque manus.

Flebat, ut amissa gemini consorte pericli,

Ceruleo junctam nescius esse deo.

Litoribus tactis aries fit sidus, at hujus

Pervenit in Colchas aurea lana domos.

T *Res ubi luciferos veniens pramiserit Eos,*

Tempora nocturnis aqua diurna feret.

Inde quater pastor saturos ubi clausurit hados,
Canuerint herba rore recente quater;
Ianus adorandus, cumque hoc Concordia mittis,
Et Romana salus, araque Pacis erit.

Luna regit menses, huius quoque tempora mensis,
Finit Aventino Luna colenda iugo.

P. OVIDII NASONIS
F A S T O R V M
LIBER QVARTVS.

Alma fave, dixi, geminorum mater Amorum.
Ad vatem vulnus rettulit illa suos.
Quid tibi, ait, mecum? certe majora canebas,
Num vetus in molli pectore vulnus habes.
Scis dea, respondi, de vulnere. risit. Et aer,
Protinus ex illa parte serenus erat.
Saucius, aut sanus, numquam tua signa reliqui:
Tu mihi propositum, tu mihi semper opus.
Qua decuit primis sine crimine lufimus annis,
Nunc teritur nostris area major equis.
Tempora cum caussis annalibus eruta prifcis,
Lapfque sub terras, ortaue signa cano.
Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, mensem:
Et vatem, & mensem scis Venus esse tuos.
Mota Cytherea leviter mea tempora myrto
Contigit: & Coeptum perfice, dixit, opus.
Sensimus: & cauffe subito patuere dierum.
Dum licet, & fpirant flamina, navis eat.
Si qua tamen pars te de fastis tangere debet,
Caesar, in Aprili, quod tuearis, habes.
Hic ad te magna descendit origine mensis:
Et fit adoptiva nobilitate tuus.
Hoc pater Iliades, cum longum scriberet annum,
Vidit: & auctores rettulit ipfe suos:

Vtique

Vtique fero Marti primam dedit ordine sortem,
Quod sibi nascendi proxima cauffa fuit.
Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
Alterius voluit menses habere locum.
Principumque fui generis, revolutaque quarens
Sacula, cognatos venit adusque deos.
Dardanon Electra quis nescit Atlantide natum?
Scilicet Electram concubuisse Iovi?
Huius Erichthonius: Tros est generatus ab illo:
Assaracum creat hic: Assaracusque Capyn.
Proximus Anchifes: cum quo commune parentis
Non dedignata est nomen habere Venus.
Hinc satius Aeneas (pietas spectata per ignes)
Sacra, patremque humeris, altera sacra, tulit.
Venimus ad felix aliquando nomen Iuli:
Vnde domus Teucros Iulia tangit avos.
Posthumus hinc, qui, quod sylvis est natus in altis,
Sylvius in Latia gente vocatus erat.
Isque, Latine, tibi pater est: subit Alba Latinum:
Proximus est titulus Epitius, Alba, tuus.
Ille dedit capta repetita vocabula Troja,
Et tuus est idem, Calpete, factus avos.
Cumque patris regnum post hunc Tiberinus haberet;
Dicitur in Thufca gurgite mersus aqua:
Iam tamen Agrippam natum, Remulumque, nepotem
Viderat. in Remulum fulmina missa ferunt.
Venit, Alventinus post hos; locus unde vocatur,
Mons quoque: post illum tradita regna Proca:
Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli.
Illa cum Lauso de Numitore sati.
Ense cadit patrui Lausus: placet Iliia Marti:
Teque parit gemino iuncte Quirine Remo.
Ille suos semper Venerem Martemque parentes
Dixit: & emeruit vocis habere fidem.
Neve fecuturi possent nescire nepotes;
Tempora dis generis continuata dedit.

D 5

Sed

Sed Veneris mensē Grajo sermone notatum
 Auguror. à spumis est dea dicta maris.
 Nec tibi sit mirum Graco rem nomine dici.
 Itala nam tellus Gracia major erat.
 Venerat Evander plena cum classe suorum:
 Venerat Alcides; Grajus uterque genus.
 Hospes Aventinus armentum parvit in herbis
 Clauiger: & tanto est Albula pota deo.
 Dux quoque Naritius: testes Lasrygones exstant:
 Et quod adhuc Circes nomina litus habet.
 Et jam Telegoni, jam moenia Tiburis udi
 Stabant: Argolica quæ posuere manus.
 Venerat Atrida fatis agitatatus Hæleus;
 A quo fæ dictam terra Falisca putat.
 Adjice Trojana suaforem Antenora pacis,
 Et generum Æneiden, Appule Daune, tuum.
 Serus ab Iliacis, & post Antenora, flammis
 Attulit Æneas in loca nostra deos.
 Hujus erat Solymus Phrygia comes unus ab Ida:
 A quo Sulmonis moenia nomen habent:
 Sulmonis gelidi, patria, Germanice, nostræ.
 Me miserum, Scythico quam procul illa solo est!
 Euge age, tam longas sed supprime, Musa, querelas:
 Non tibi sunt mœstia sacra canenda lyra.
 Quo non livor adit? sunt qui tibi mensis honorem
 Eripuisse velint, invidiantque, Venus.
 Nam, quia Ver aperit tunc omnia, densaque cedit
 Frigoris asperitas, fœt aque terra patet;
 Aprilem memorant ab aperto tempore dictum:
 Quem Venus injecta vindicat alma manu.
 Illa quidem totum dignissima temperat annum:
 Illa tenet nullo regna minora deo:
 Iuraque dat coelo, terra, natalibus undis;
 Perque suos initus continet omne genus.
 Illa deos omnes (longum est numerare) creavit:
 Illa satis causas arboribusque dedit:

Illa

Illæ rudes animos hominum contraxit in unum:
 Et docuit jungi cum pare quemque sua. (ptas?)
 Quid genus omne creat volucrium, nisi blanda volu-
 Nec coeant pecudes, si levis abstinet amor.
 Cum mare trux aries cornu decertat: & idem
 Frontem dilecta ledere parcit ovis.
 Deposita sequitur taurus feritate juvencam,
 Quem toti saltus, quem nemus omne tremat.
 Vis eadem, lato quodcumque sub aquore vivit,
 Servat, & innumeris piscibus implet aquas.
 Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
 Venerunt cultus multaque cura solo.
 Primus amans carmen vigilatum nocte negata
 Dicitur ad clausas concinnisse fores:
 Eloquiumque fuit duram exorare puellam:
 Proque sua causa quisque disertus erat.
 Mille per hanc artes nota: studioque placendi,
 Quæ latuere prius multa reperta ferunt.
 Hanc quisquam titulo mensis spoliare secundi
 Audeat? à nobis sit furor iste procul. (aucta?)
 Quid, quod ubique potens, templisque frequentibus
 Urbe tamen nostra ius dea majus habet?
 Pro Troja, Romane, tua Venus arma ferebat:
 Cum genuit teneram cuspidè lasa manum,
 Cœlestesque duas Trojano iudice vicit.
 (Ah nolim victas hoc meminisse deas!)
 Assaracique nurus dicta est: ut scilicet olim
 Magnus Iuleus Caesar haberet avos.
 Nec Veneri tempus, quam ver, erat aptius ullum.
 Vere nitent terra: vere remissus ager.
 Nunc herba rupta tellure cacumina tollunt,
 Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
 Et formosa Venus formoso tempore digna est:
 Vitæ solet, Marti continuata suo est.
 Vere monet curvas materna per aquora puppes
 Ire: nec hibernas jam timuisse minas.

D 6

Rite

Rite deam colitis Latia matresque nurusque,
 Et vos, quis vitta longaque vestis abest.
 Aurea marmoreo redmucida demite collo:
 Nunc alii flores, nunc nova danda rosa est.
 Vos quoque sub viridi myrto iubet ipsa lavari:
 Causaque cur jubeat, discite; certa subest.
 Littore siccabat sudantes rore capillos.
 Viderunt Satyri, turba proterva, deam.
 Sensit, & opposita texit sua tempora myrto.
 Tutâ fuit factô : usque referre jubet.
 Discite nunc quare Fortuna thura virili
 Deitis eo, gelida qui locus humet aqua.
 Accipit ille locus posito velamine cunctas,
 Et vitium nudi corporis omne videt.
 Vt tegat hoc, caletque viros, Fortuna virilis
 Praestat : & hoc parvo thure rogata facit.
 Nec pigeat tritum nireo cum lacte papaver
 Sumere, & expressis mella liquata favis.
 Cum primum Cupido Venus est deducta marito;
 Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.
 Illam supplicibus verbis placate : sub illa
 Et forma, & mores, & bona fama manet.
 Rema pudicitia proavorum tempore lapsa est :
 Cumeam, veteres, consuluisse anum.
 Templâ jubet fieri Veneri : quibus ordine factis,
 Inde Venus verso nomina corde tenet.
 Semper ad Æneadas placido pulcherrima vultu
 Respice : totque tuas diva tuere nurus.
 Dum loquor, elata metuendus acumine cauda
 Scorpium in virides præcipitatur aquas.
Nox ubi transierit, cœlumque rubescere primo
 Cœperit, & tacta rore quærentur aves,
 Semustamque facem vigilata nocte viator
 Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus;
 Pleiades incipient humeros relevare paternos:
 Quæ septem dici, sex tamen esse solent.

Sens

Seu quod in amplexus sex hinc venere deorum:
 Nam Steropen Marti concubuisse ferunt:
 Neptuno Halcyonen, & te formosa Celano:
 Masan, & Electram, Taygetamque Iovi:
 Septima mortali Merope tibi, Sisyphæ, nupsit.
 Pœnitet : & facti sola pudore latet.
 Sive quod Electra Troja spectare ruinas
 Non tulit : ante oculos opposuitque manum.
TEr sine perpetuo cœlum versetur in axe,
 Ter jungat Titan, terque resolvat equos;
 Protinus inflexo Bercynthia tibia cornu
 Flabit, & Idæa festa parentis erunt.
 Ibunt semimares, & inania tympana tudent,
 Æraque tinnulus ære revulsa dabant.
 Ipsa sedens molli comitum cervice feretur
 Urbis per medias exululata vias.
 Scena sonat, ludique vocant : spectate Quirites,
 Et fora Marte suo litigiosa vacent.
 Quærere multa libet. sed me sonus aris acuti
 Terret, & horrendo lotos adunca sono.
 Da dea quam sciter. doctas Cybeleia, neptes
 Vidit : & has cura jussit adesse mea.
 Pandite mandati memores, Heliconis alumna,
 Gaudeat assiduo cur dea magna sono.
 Sic ego, sic Erato (mensis Cythereius illi
 Cessit; quod teneri nomen amoris habet)
 Reddita Saturno fors hac erat, Optime regum
 A nato sceptris excutere tuus.
 Ille suam metuens, ut quæque erat edita prolem
 Devorat : immersam visceribusque tenet.
 Sape Rhea quæstâ est toties fecunda, nec unquam
 Mater; & indoluit ferilitate sua.
 Iupiter ortus erat, pro magno teste vetustas
 Creditur. acceptam parce movere fidem.
 Veste latens saxum cœlesti gutture sedit.
 Sic genitor satis decipiendus erat.

D 7

Ardua

Ardua jam dudum resonat tinnitibus Ide ;
 Tutus ut infanti vagiat ore puer.
 Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes :
 Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
 Reslatur patrem: priscique imitamina facti
 Æra dea comites raucaeque terga movent.
 Cymbala pro galeis, pro scuis tympana pulsant :
 Tibia dat Phrygios, ut dedit ante, modos.
 Desierat. cœpi: Cur huic genus acre leonum
 Præbent insolitas ad juga curua jubar ?
 Desieram. cœpit: Feritas mollita per illam
 Creditur. id curru testificata suo est.
 At cur turrisera caput est onerata corona ?
 An primis turres urbibus illa dedit ?
 Annuit. Vnde venit, dixi, sua membra secandi
 Impetus? ut tacui. Pieris orsa loqui.
 Phryx puer in sylvis facie spectabilis altis
 Turrigeram casto junxit amore deam.
 Hunc sibi seruari voluit, sua templa tueri:
 Et dixit, Semper fac puer esse velis.
 Ille fidem iussit dedit, & Si mentiar, inquit,
 Vltima, qua fallam, sit Venus illa mihi.
 Fallit: & in Nympha Sagaritide desinit esse,
 Quod fuit. hinc poenas exigit ira dea.
 Naida vulneribus succidit in arbore factis.
 Illa perit. satum Naidos arbor erat.
 Hic furit: & credens thalami procumbere testum,
 Effugit, & cursu Dindyma summa petit.
 Et modo, Tolle faces, Remoue, modo, verbera, clamat:
 Sæpe Palestinas jurat adesse deas.
 Ille etiam saxo corpus lanauit acuto,
 Longaque in immundo pulvere tracta coma est.
 Voxque fuit, Merui: meritas do sanguine poenas.
 Ah pereant partes, qua nocuere mihi!
 Ah pereant! dicebat adhuc. onus inguinis aufert,
 Nullaque sunt subito signa relicta viri.

Venit

Venit in exemplum furor hic, mollesque ministri
 Cadunt iactatis vilia membra comis:
 Talibus Aonia sacunda voce Camæna
 Reddita quasi caussa furoris erat.
 Hoc quoque dux operis moneas precor, unde petita
 Venerit, an nostra semper in urbe fuit ?
 Dindymon, & Cybelen, & amœnam fontibus Idam
 Semper, & Iliacas Mater amavit opes.
 Cum Trojam Aeneas Italos portaret in agros ;
 Est dea sacriferas pone secuta rates.
 Sed nondum fatis Latio sua numina posci
 Senserat: assuetis substiteratque locis.
 Post, ut Roma potens opibus jam sacula quinque
 Vidit, & edomito sustulit orbe caput ;
 Carminis Euboici fatalia verba sacerdos
 Inspicit, inspectum tale fuisse ferunt.
 Mater abest: matrem jubeo Romane requiras.
 Cum veniet casta est accipienda manu.
 Obscura sortis patres ambagibus errant:
 Quæve parens absit, quove petenda loco.
 Consultitur Pæan, Diuinaque accersite matrem,
 Inquit: in Ida est inveniendi iugo.
 Mittuntur proceres. Phrygia tunc ceptura tenebat
 Attalus: Ausoniis rem negat ille viris.
 Mira canam, longa tremuit cum murmure tellus,
 Et sic est adytis diua locuta suis:
 Ipsa peti volui: nec sit mora: mitte volentem.
 Dignus Roma locus, quo Deus omnis eat.
 Ille soni terrore pavens, Prosciscere, dixit:
 Nostra eris. in Phrygios Romæ refertur avos.
 Protinus innumera cadunt pineta secures
 Illa, quibus fugiens Phryx pius usus erat.
 Mille manus coeunt, & picta coloribus uestis
 Cœlestum matrem concava puppis habet.
 Illa sui per aquas fertur tuiissima nati,
 Longaque Phryxæa stagna sororis adit:

Rhoæ

Rhæteumque capax, Sigeaque littora transit,
 Et Tenedum, & veteres Eetionis opes.
 Cyclades excipiunt, Lesbos post terga relicta,
 Quaque Caristæis frangitur unda vadis.
 Transiit & Icarium, lapas ubi perdidit alas
 Icarus, & vasta nomina fecit aqua.
 Tunc læva Creten, dextra Pelopeidas undas
 Deferit: & Veneris sacra Cythera petit.
 Hic mare Trinacrium, candens ubi tingere ferrum
 Brontes, & Steropes, Æmonidesque solent:
 Æquoræque Asra legit, Sardoæque regna sinistris
 Respicit à remis, Aufonianque tenet.
 Ostia contingerat: qua se Tiberinus in altum
 Dividit, & campo liberiore natat.
 Omnis eques, mistaque gravis cum plebe senatus,
 Obvius ad Tusci fluminis ora venit.
 Procedunt pariter matres, natiq; virique,
 Quæque colunt sanctos virginitate focos.
 Sedula fune viri contento brachia lassant.
 Vix subit adversas hospita navis aquas:
 Sicca diu fuerat tellus: sitis usserat herbas:
 Sedit limosa pressa carina vado:
 Quisquis adest operi, plus quam pro parte laborat,
 Adjuvat & sortes voce sonante manus.
 Illa velut medio stabili sedet insula ponto.
 Attoniti monstrostantque paventque viri.
 Claudia Quinta genus Clauiso referebat ab alto:
 Nec facies impar nobilitate fuit.
 Casta quidem: sed non est credita, rumor iniquus
 Laferat, & falsi criminis acta rea est.
 Cultus, & ornatos varie prodisse capillos,
 Obfuit: ad rigidos promptaque lingua sonos,
 Conscia mens recti fama mendacia ridet:
 Sed nos in vitium credula turba sumus.
 Hac ubi castarum processit ab agmine matrum,
 Et manibus puram fluminis hausit aquam;

Ter

Ter caput irrorat, ter tollit ad athera palmas.
 Quicumque adspiciunt, mente carere putant.
 Summissoque genu, vultus in imagine divæ
 Egit, & hos edit crime jacente sonos:
 Supplicis alma tua genitrix fecunda deorum
 Accipe sub certa conditione preces.
 Casta negor, si tu damnas: meruisse fatebor,
 Morte luam poenas iudice victa dea.
 Sed si crimen abest: tu nostræ pignora vitæ
 Re dabis, & castas casta sequere manus.
 Dixit: & exiguo funem conamine traxit:
 (Mira, sed in scena testificata loquor)
 Mota dea edit sequiturq; ducem, laudatque sequendo.
 Index lætitiæ fertur ad astra sonus.
 Fluminis ad flexum veniunt: Tiberina priores
 Atria dixerunt, unde sinistra abit.
 Nox aderat: querno religant in stipite funem,
 Dantque levi somno corpora sancta cibo.
 Lux aderat. querno solvunt à stipite funem:
 Ante tamen posito thura dedere foco.
 Ante coronarunt puppem: sine labe juvencam
 Mactarunt, operum coniugiiq; rudem.
 Est locus, in Tyberim qua lubricus influit Almo,
 Et nomen magno perdit in amne minor.
 Illic purpurea canus cum veste sacerdos
 Almonis, dominam sacraque lavit aquis.
 Exululant comites. furiosaque tibia statur,
 Et feriunt molles tauræ terga manus.
 Claudia præcedit lato celeberrima vultu;
 Credita vix tandem teste pudica dea.
 Ipsa sedens plaustrum porta est in vecta Capena:
 Sparguntur junctæ flore recente boves.
 Nascia accepit: templi non perscussit auctor.
 Augustus nunc est: ante Metellus erat.
 Substitit hic Erato. mora sit. sic cætera quaro:
 Dic, inquam, parva cur sipe quarat opes?

Con.

Contulit as populus, de quo delubra Metellus
Fecit, ait. danda mos stipis inde manet.
Cur vicibus factis ineunt convivium, quaro,
Tunc magis, indiculis concelebrantque dapes.
Quod bene mutarit sedem Berecynthia, dixit;
Captant mutatis sedibus omen idem.
Institeram, quare primi Megalesia ludi
Urbe forent nostra: cum dea (sensit enim)
Illa deos, inquit, peperit. cessere parenti,
Principiumque dati mater honoris habet.
Cur igitur Gallos, qui se excidere, vocamus?
Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?
Inter, ait, viridem Cybelen altasque Celenas,
Amnis it insana, nomine Gallus, aqua.
Qui bibit inde, furit. procul hinc discedite, quis est
Cura bona mentis. qui bibit inde, furit.
Non pudet herbosum, dixi, posuisse moretum
In domina mensis? an sua causa subest?
Lacte mero veteres usi narrantur, & herbis;
Sponte sua si quas terra ferebat, ait.
Candidus elixæ miscetur caseus herba;
Cognoscat priscos ut dea prisca cibos.
Postera cum caelo motis Pallantias astris
Fulserit; & niveos Luna levarit equos:
Qui dicet, Quondam sacrata est colle Quirini
Hac fortuna die Publica; verus erit.
Tertia lux (memini) ludis erit: hac mihi quidam
Spectantes senior, contiguusque loco,
Hac, ait, illa dies, Libycis qua Caesar in oris
Perfida magnanimi contudit arma Iuba.
Dux mihi Caesar erat, sub quo meruisse tribunus
Glorior, officio præsuit ille meo.
Hanc ego militia sedem, in pace parasti,
Inter bis quinos usus honore viros.
Plura locuturi subito subducimur imbre.
Pendula cælestes Libra movebat aquas.

Ante tamen, quam summa dies spectacula sistat;
Ensiser Orion aqore mersus erit.
Proxima victricem cum Romam inspexerit Eos,
Et dederit Phœbo stella fugata locum;
Circus erit pompa celebr numeroque deorum:
Primaque ventosis palma petetur equis.
Hinc Cereris ludi: non est opus indice causa.
Sponte dea munus, promeritumque patet.
Panis erant primis virides mortalibus herba.
Quas tellus nullo sollicitante dabat.
Et modo carpebant virax è cespite gramen;
Nunc epula tenera fronde cacumen erant.
Postmodo glans nata est. bene erat jam glande reper-
Duraque magnificas quercus habebat opes, (ta:
Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato
Mutavit glandes utiliore cibo.
Illa iugo tauros collum prabere coegit:
Tunc primum soles eruta vidit humus.
Æs erat in pretio: chalybis jam massa placebat.
Heu heu perpetuo debuit illa tegi!
Pace Ceres lata est. & vos orate coloni
Perpetuam pacem, pacificumque ducem.
Farra dea, micaque licet salientis honorem
Detis, & in veteres thurea grana focos.
Et si thura aberunt; unitas accendite tadas.
Parva bona Cereri, sint modo casta, placent.
A bove succincti cultros removete ministri:
Bos aret: ignavam sacrificare suem.
Apta iugo cervix non est ferienda securi.
Vivat, & in dura sæpe laboret humo.
Exigit ipse locus, raptus ut virginis edam.
Plura recognosces: pauca docendus eris.
Terra tribus scopulis vastum procurrit in aquor
Trinacris, à positu nomen adeptæ loci.
Grata domus Cereri, multas ea possidet urbes,
In quibus est culto fertilis Enna solo.

Frigida coelestium matres Arethusa vocarat.
 Venerat ad sacras & dea flavia dapes.
 Filia, consuetis ut erat comitata puellis,
 Errabat nudo per sua prata pede.
 Valle sub umbrosa locus est adspersione multa
 Vvidus ex alto desilientis aqua.
 Tot fuerant illic, quot habet natura, colores,
 Pictaque dissimili flore nitebat humus.
 Quam simul adspexit; Comites accedite, dixit,
 Et mecum plenos flore referte sinus.
 Prada puellares animos oblectat inanis,
 Et non sentitur sedulitate labor.
 Hac implet lento calathos & vimine nexos:
 Hac gremium; laxos degravat illa sinus.
 Illa legit calthas: huic sunt violaria cura:
 Illa papaveraeas subsecat ungue comas.
 Has Hyacinthe tenes, illas Amarante moraris:
 Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amant.
 Plurima lecta rosa est: sunt & sine nomine flores:
 Ipsa crocos tenues, liliaque alba legit.
 Carpendi studio paulatim longius itur,
 Et dominam casu nulla secuta comes.
 Hanc videt, & visam patruus velociter aufert:
 Regnaque caruleis in sua porat equis.
 Illa quidem clamabat, Io carissima mater
 Ausferor, ipsa suos abscederatque sinus.
 Panditur interea Diti via: namque diurnum
 Lumen inassueti vix patiuntur equi.
 At chorus equalis cumulata flore ministra,
 Persephone, clamant, ad tua dona veni.
 Et clamata silet. montes ululatus implent,
 Et ferunt moesta pectora nuda manu.
 Attonita est plangere Ceres (modo venerat Ennam)
 Nec mora, Me miseram, filia, clamat, ubi es?
 Mentis inops rapitur. ut quas audire solemus
 Threicias fusis Menadas ire comis.

Vt vitulo mugit sua mater ab ubere raptō,
 Et quarit foetus per nemus omne suos;
 Sic dea, nec retinet gemitus, & concita cursu
 Fertur, & e campis uestigia Enna tuis.
 Inde puellaris nata est uestigia planta,
 Et pressam noto pondere vidit humum.
 Forſitan illa dies erroris summa fuisset,
 Si non turbassent signa reperta suos.
 Iamque Leontinos Anſenague flumina cursu
 Praterit, & ripas herbifer Aci tuas:
 Praterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi,
 Et te voricibus non adeunde Gela.
 Liquerat Ortygiam, Megareaque, Pantagienque,
 Quiaque Simethas accipit aquor aquas.
 Antraque Cyclopum positis exiſta caminis,
 Quique locus curva nomina falcis habet:
 Himeraque, & Didymen, Agrigentaque, Taurome-
 Sacrarumque Melam pascua lat a boum. (nonque,
 Hinc Camerinan adit, Thapſong, & Helertia tempe,
 Quaque jacet Zephyro semper apertus Eryx.
 Iamque Peloriaden, Lilybeaque, jamque Pachynon
 Lustrarat; terra cornua prima sua.
 Quancunque ingreditur, miseris loca cuncta querelis
 Implet; ut amissum cum gemit ales Iryn.
 Perque vices, modo Persephone, modo Filia clamat.
 Clamat, & alternis nomen utrumque ciet.
 Sed neque Persephone Cererem, nec filia matrem
 Audit: & alternis nomen utrumque perit.
 Vnaque, pastorem vidisset an arva colentem,
 Vox erat, Hac gressus ecqua puella tulit?
 Iam color unus inest rebus, tenebrisque teguntur
 Omnia. jam vigilas conticere canes.
 Alta jacet vasti super ora Typhoeos Aetna,
 Cujus anhelatis ignibus ardet humus:
 Illic accendit geminas pro lampade pinus:
 Hinc Cereris sacris nunc quoque tada datur.

Est specus exesi structura pumicis asper ;
 Non homini facilis, non adeunda fera :
 Quo simulac venit ; franatos curribus angues
 Iunxit, & aquoreas sicca pererrat aquas.
 Effugit ad Syrtis. & te Zancleæ Charybdæ.
 Et vos Nisæi naufraga monstra canes,
 Hadriacumque patens late, bimaremque Corinthum.
 Sic venit ad portus, Attica terra, iuos.
 Hic primum gelido sedit mœstissima saxo.
 Illud Cecropida nunc quoque triste vocant.
 Sub Iove duravit multis immota diebus,
 Et luna patiens, & pluvialis aqua.
 Fors sua cuique loco est. qui nunc Cerealis Eleusis
 Dicitur, hic Celei rura fuere senis.
 Ille domum plandes excussaque morarubetis
 Portat, & arsuris arida ligna focis.
 Filia parva duas redigebat monte capellas ;
 Et tener in cunis filius ager erat.
 Mater, ait virgo, (mota est dea nomine matris)
 Quid facis in solis incommidata locis ?
 Perstitit & senior, quamvis onus urget : & orat
 Tecta sue subeat quantulumque casa.
 Ille negat (simularat animum, miraque capillos
 Presserat) instanti talia dicta referi :
 Sospes eas, semperque parens : mihi filia rapta est.
 Heu melior quanto fors tua sorte mea est !
 Dixit : & ut lacryma (neg enim lacrymare deorū est)
 Decidit in tepidos lucida gutta sinus ;
 Flent pariter, molles animis virgoque senexque.
 E quibus hac iusti verba fuere senis :
 Sic tibi, quam raptam queris, sit filia sospes ;
 Surge : nec exigua despice tecta casa.
 Cui dea sic inquit, Scisti, qua cogere posses.
 Sequē levat saxo, subsequiturque senem.
 Dux comiti narrat, quam sit sibi filius ager,
 Nec capiat somnos, invigiletque malis.

Illa

Ille soporiferum, parvos initura Penates,
 Colligit agresti lene papaver humo.
 Dum legit ; obliato fertur gustasse palato,
 Longamque imprudens exsoluisse famem.
 Qua quia principio posuit jejunia noctis ;
 Tempus habent mensa sidera visa sibi.
 Limen ut intravit, luctus videt omnia plena.
 Iam spes in puero nulla salutis erat.
 Matre salutata (mater Menalina vocatur)
 Iungere dignata est os puerile suo.
 Pallor abit, subitæque vident in corpore vires.
 Tanti celesti venit ab ore vigor.
 Tota domus lata est. hoc est, materque, paterque
 Natæque : tres illi tota fuere domus.
 Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,
 Pomaque, & in ceris aurea mella suis.
 Abstinet alma Ceres, somnique papavera caussas
 Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
 Noctis erat medium, placidique silentia somni ;
 Triptolemmum gremio sustulit illa suo :
 Terque manu permulsit eum : tria carmina dixit,
 Carmina mortali non referenda sono :
 Inque foco corpus pueri vivente favilla
 Obruit, humanum purget ut ignis onus.
 Excutitur somno stulte pia mater : & amens,
 Quid facis? exclamat : membraque ab igne rapis.
 Cui dea, Dum non es, dixit, scelerata, fuisti :
 Irrita materno sunt mea dona metu.
 Iste quidem mortalis erit : sed primus arabit,
 Et seret, & culta pramia tollet humo.
 Dixit : & egrediens nubem trahit, inque dracones
 Transiit, & alifero tollitur axe Ceres.
 Sunion expositum, Piræaque tuta recessu
 Linqvit, & in dextrum que jacet ora latus.
 Hinc init Ægeum ; quo Cyeladas adspicit omnes,
 Ioniumque capax, Icariumque legit :

Per-

Perque urbes Asia longum petit Hellepontum :
 Diversumque locis alta pererrat iter.
 Nam modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos :
 Hinc Libs, hinc Meroe, siccaque terra subest.
 Nunc adit Hesperios, Rhenū, Rhodanumq, Padum-
 Teque future parens Tibri potentis aqua. (que,
 Quo feror ? immensum est erratas dicere terras :
 Prateritus Cereri nullus in orbe locus.
 Errat & in caelo : liquidique immania ponti
 Alloquitur gelido proxima signa polo.
 Parrhasides stella (namque omnia nosse potestis,
 Equoreas nunquam cum subeatis aquas)
 Persephonen natam misera monstrate parenti.
 Dixerat. huic Helice talia verba refert :
 Crimine nox vacua est. Solem de virgine raptā
 Consule ; qui late facta diurna videt.
 Sol aditus, Quam quaris, ait, ne vana labores,
 Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.
 Quæstā diu secum, sic est affata Tonantem :
 (Maximaque in vultu signa dolentis erant)
 Si memor es de quo mihi sit Proserpina nata ;
 Dimidium cura debet habere tue.
 Orbe pererrato, sola est injuria facti
 Cognita commissi : præmia raptor habet.
 At neque Persephone digna est prædone marito ;
 Nec gener hoc nobis more parandus erat.
 Quid gravius victore Gyge captiva tulissem ;
 Quam nunc te cæli sceptra tenente tui ?
 Verum impune ferat : nos hac patiemur inulta,
 Reddat, & emendet facta priora novis.
 Iupiter hanc lenit, factumque excusat amore,
 Nec gener est nobis ille pendendus, ait.
 Non ego nobilior. posita est mihi regia caelo.
 Possidet alter aquas : alter inane Chaos.
 Sed si forte tibi non est mutabile pectus ;
 Statque semel juncti rumpere vincula tori ;

Hoc

Hoc quoque tentemus, siquidem jejuna remansit ;
 Sin minus ; Inferni conjugis uxor erit.
 Tartara jussus adit sumptis Caducifer alis :
 Speque redit citius, visaque certa refert.
 Raptā tribus, dixit, solvit jejunia granis.
 Punica que in lento cortice poma tegunt.
 Non secus indoluit, quam si modo raptā fuisset ;
 Mæsta parens, longa vixque refectā mora est.
 Atque, ita nec nobis caelum est habitabile, dixit :
 Tartarea recipi me quoque valle jube.
 Et factura fuit : pactus nisi Iupiter esset,
 Bis tribus ut caelo mensibus illa foret.
 Tunc demum vultumque Ceres animumque recepit,
 Imposuitque sua spicæ sarta coma :
 Largaque provenit cessatis messis in arvis.
 Et vix congestas area cepit opes.
 Alba decent Cererem. Vestis Cerealibus altas
 Sumite, nunc pulli velleris usus abest.
Occupat Aprileis Idus cognomine Victor
 Iupiter : hac illi sunt data templa die.
 Hac quoque, ni fallor, populo dignissima nostro
 Attria Libertas cepit habere sua.
Lvce secutura tutos pete, navita, portus :
 Ventus ab occasu grandine mixtus erit.
 Sit licet, & fuerit ; tamen hac Mutinensia Caesar
 Grandine militia contudit arma sua.
Tertia post veneris cum lux surrexerit Idus ;
 Pontifices forda sacra litate bove.
 Forda ferens bos est fecundaque dicta ferendo :
 Hinc etiam factus nomen habere putant.
 Nunc gravidū pecus est : grævīde quoq, semine terra.
 Telluri plena victima plena datur.
 Pars cadit arce Iovis : ter denas curia vaccas
 Accipit ; & largo sparsa cruore madet.
 Ast ubi visceribus vitulos rapuere ministri,
 Sectaque fumosis exta dedere focis ;

E

Igne

Igne cremat vitulos, quæ natu maxima virgo est :
 Luce Palis populos purget ut ille cinis ,
 Rege Numa, fructus non respondente labori ,
 Irrita decepti vota coletis erant ,
 Nam modo siccus erat gelidis aquilonibus annus ,
 Nunc ager assidua luxuriabat aqua ,
 Sape Ceres primis dominum fallebat in herbis ,
 Et levis obfesso stabat avena solo :
 Et pecus ante diem partus edebat acerbos :
 Agnaque nascendo sæpe necabat ovem .
 Silva vetus nullaque diu violata securi
 Stabat ; Manalio sacra relicta deo .
 Ille dabat tacitis animo responsa quieto
 Noctibus . hic geminas rex Numa maculat oves .
 Prima cadit Fauno : leni cadit altera Somno .
 Sternitur in duro vellus utrumque solo .
 Bis caput intonsum fontana spargitur unda .
 Bis sua faginea tempora fronde tegit .
 Vfus abest Veneris : nec fas animalia mensis
 Ponere : nec digitis anulus ullus ineft .
 Vesper ubi est ; tectum supra nova vellera corpus
 Pont , adorato per sua verba deo .
 Interea placidam redimita papavere frontem
 Nox venit , & secum somnia nigra trahit .
 Faunus adest : oviumque premeus pede vellera duro ,
 Edidit à dextro talia verba toro :
 Morte boum tibi, rex, tellus placanda duarum :
 Dat sacris animas una necata duas .
 Excutitur terrore quies : Numa visa resoluit :
 Et secum ambages cacaque visa refert :
 Expedit errantem nemori gratissima comæx ,
 Et dixit, Gravida posceris exta bovis .
 Exta bovis gravida dantur, fecundior annus
 Provenit , & fructum terra pecusque ferunt .
 Hanc quondam Cytherea diem properantius ire
 Iussit , & admissos præcipit avit equos :

Vt titulum imperii quam primum lux sequenti
 Augusto juveni prospera bella darent .
 Sed jam præteritas ubi quartus Lucifer Idus
 Respicit ; hac Hyades Dorida nocte tenent .
 Tertia post Hyadas cum lux erit orta remotas :
 Carcere partitos circius habebit equos .
 Cur igitur missa junctis ardentia tadis
 Terga ferant vulpes ; caussa docenda mihi est .
 Frigida Carseolis nec olivis apta ferendis
 Terra, sed ad segetes ingeniosus ager .
 Hac ego Pelignos natalia rura petebam ,
 Parva, sed assiduus humida semper aquis .
 Hospitum antiqui solitas intravimus ades :
 Dempserat emeritis jam juga Phœbus equis .
 Is mihi multa quidem, sed & hac narrare solebat ,
 Vnde meum præsens instrueretur opus :
 Hoc, ait, in campo (campumque ostendit) habebas
 Rus breve cum duro parca colona viro .
 Ille suam peragebat humum : sive usus aratri ,
 Seu curva falcis, sive bidentis erat .
 Hac modo verbebat stantem tibicine villam :
 Nunc matris plumis ova fovenda dabat .
 Aut virides malvas, aut fungos colligit albos ,
 Aut humilem grato calfacti igne focum .
 Et tamen assiduis exercet brachia telis ,
 Adversusque minas frigoris arma parat .
 Filius hujus erat primo lascivus in ævo ,
 Addideratque annos ad duo lustra duos .
 Is capit extremi vulpem convalle salicti :
 Absulerat multas illa cohortis aves .
 Captivam stipula sænoque involvit , & ignes
 Admovet, urentes effugit illa manus .
 Qua fugit, incendit vestitos messibus agros :
 Damnosus vires ignibus aura dabat .
 Facti abiit : monumenta manent, nam dicere certana
 Nunc quoque lex vulpem Carseolana vetat .

*Vtique luat poenas genus hoc, Cerialibus ardet :
Quoque modo segetes perdidit, ipsa perit.*

Proxima cum veniet terras visura patentes
Memnonis in roseis lutea mater equis :

*De duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
Sol abit : egresso victima maior adest.*

*Vacca sit an taurus, non est cognoscere promptum :
Pars prior apparet : posteriora latent.*

*Seu tamen est taurus, siue hoc est femina signum ;
Iunone inuita munus amoris habet.*

Nox abiit, oriturque aurora. Palilia poscor.
Non poscor frustra, si favet alma Pales.

Alma Pales faveas pastoria sacra canenti ;

Prosequor officio si tua facta meo.

*Certe ego de vitulo cinerem stipulamque fabalem
Sepe tuli plena, februa tosta, manu.*

*Certe ego transilii positas ter in ordine flammæ,
Vdaque rorales laurea misit aquas.*

*Mota dea est ; operique favet : navalibus exit
Puppis, habent ventos jam mea vela suos.*

*I, pete virginea populus suffimen ab ara :
Vesta dabit. Vesta munere purus eris.*

*Sanguis equi suffimen erit, vitulique favilla,
Tertia res dura culmen inane fabe.*

*Pastor oves saturas ad prima crepuscula lustret.
Vnda prius spargat, virgaque verrat humum.*

*Frondebis & fixis decorentur ovilia ramis,
Et tegat ornatas longa corona fores.*

*Carulei fiant puro de sulfure fumi,
Testæque fumanti sulfure balat ovis.*

*Vre mares oleas, tedamque, herbasque Sabinas,
Et crepet in mediis laurus adusta focis.*

*Libaque de milio milii fscella sequatur :
Rustica precipue est hoc dea lata cibo.*

*Adde dapes in utrunque suas : dapibusque refectus
Sylvicolam tepido lacte precare Palen,*

Consule, dic, pariter pecori pecorisque magistris :

Effugiat stabulis noxa repulsa meis.

Sive sacro parvi, sive sub arbore sacra,

Pabulaque è bustis inscia carpsit ovis,

Si nemus intravit vetitum, nostrisve fugata

Sunt oculis Nympha, semicaperque deus,

Si mea falx ramo lucum spoliavit opaco,

Vnde data est agna fscina frondis ovi ;

*Da veniam culpæ : nec, dum degrandinat, obsit
Agresti sano suppositisse pecus.*

Ne noceat turbasse lacus, ignoret Nympha ;

Mota quod obscuras ungula fecit aquas.

Tu dea pro nobis fontes fontanaque placa

Numina, tu sparsos per nemus omne deos.

Nec Dryadas, nec nos videamus labra Diana,

Nec Faunum, medio cum premit arva die.

Pelle procul morbos. valeant hominesque gregesque.

Et valeant vigiles, provida turba, canes.

Neve minus multas redigam, quam mane fuerunt,

Neve gemam referens velleræ rapta lupo.

Ab sit iniqua fames herba, frondeque super sint,

Quæque lavent artus, quæque bibantur, aquæ.

Vbera plena premam. referat mihi casens ara,

Denique viam liquido vimina rara sero.

Sitque salax aries, conceptaque semina conjux

Reddat, & in stabulis multa sit agna meis.

Lanaque proveniat nullas læsura puellas,

Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.

Quæ precor eveniant : & nos faciamus ad annum

Pastorum domina grandia liba Pali.

His dea placanda est : hæc tu conversus ad ortus

Dic quater : & vivo perluc rore manus.

Dum licet, apposita veluti cratere camella

Lac nivum potes, purpureamque sapam.

Moxque per ardentes stipula crepitantis acervos

Trajicias celeri strenua membra pede.

Expositus mos est. moris mihi restat origo.

Turba facit dubium : cæptaque nostra tenet.

Omnia purgat edax ignis, vitiumque metalli

Excoquit. idcirco cum duce purgat oves.

An, quia cunctarum contraria semina rerum

Sunt duo discordes ignis & unda dei ;

Iunxerunt elementa patres : aptumque putarunt

Ignibus & sparsa tingere corpus aqua.

An, quod in his vita causa est ; hac perdidit exul

His nova fit conjux : hæc duo magna putant.

(Vix equidem credo) sunt qui Phaethonta referri

Credant, & nimias Deucalionis aquas.

Pars quoque, cum saxis pastores saxa ferebant ;

Scintillam subito profluisse ferunt.

Prima quidem perit : stipulis excepta secunda est :

Hoc argumentum flamma Palilis habet.

An magis hunc morem pietas Æneia fecit,

Innocuum victo cui dedit ignis iter ?

Hoc tamen est vero propius : cum condita Roma est,

Transferri iustos in nova tecta lares :

Mutantesque domum tectis agrestibus ignem,

Et cessatura supposuisse casa.

Per flammam salis se pecus, salis se colonos :

Quod sit natali nunc quoque, Roma, tuo.

Ipse locum vati casus facit. urbis origo

Venit. ades factis magne Quirine tuis.

Iam luerat pœnas frater Numitoris, & omne

Pastorum gemino sub duce vulgus erat.

Contrahere agrestes, & mœnia ponere utrique

Convenit. ambigitur nomina ponat uter.

Nil opus est dixit, certamine, Romulus, ullo.

Magna fides avium est : experiamur aves.

Res placet. alter init nemorosi saxa Palati :

Alter aventinum mane cacumen init.

Sex Remus, hic volucres bis sex videt ordine : pacto

Statutur : & arbitrium Romulus urbis habet.

Apta

Apta dies legitur, qua mœnia signet aratro.

Sacra Palis suberant : inde movetur opus.

Fossa fit ad solidum : fruges jaciuntur in ima.

Et de vicino terra petita solo.

Fossa repletur humo, plenaque imponitur ara,

Et novus accenso fungitur igne focus.

Inde premens strivam designat mœnia sulco :

Alba jugum niveo cum bove vacca tulit.

Vox fuit hæc regis, Condenti Iupiter urbem,

Et genitor Martiorum, Vestaque mater ades :

Quosque pium est adhibere deos, advertite cuncti :

Auspiciis vobis hoc mihi surgat opus.

Longa sit huic ætas, dominaque potentia terra :

Sicque sub hac oriens occiditque dies.

Ille precabatur : tonitru dedit omina lævo

Iupiter : & lævo fulmina missa polo.

Augurio lævi jaciunt fundamenta crues,

Et novus exiguo tempore murus erat.

Hoc Celer urget opus, quem Romulus ipse vocarat,

Sintque Celer cura dixerat ista tua.

Neve quis aut muros, aut factam vomere fossam

Transseat ; audentem talia dede neci.

Quod Remus ignorans, humiles contemnere muros

Cœpit : & His populus, dicere, tutus erit ?

Nec mora, transiit. retro Celer occupat avium.

Ille premit duram sanguinolentus humum.

Hæc ubi rex didicit ; lacrymas intorsus oborasc

Devorat, & clausum pectore vulnus habet.

Elere palam non vult, exemplaue fortia servat,

Sicque meos muros transeat hostis, ait.

Dat tamen exsequias : nec jam suspendere flatum

Sustinet, & pietas dissimulata patet :

Osculaque applicuit posito suprema feretro :

Atque ait, Invito frater adempte vale.

Arsuroque artus unxit : fecere quod ille

Favstulus, & mœstas Acca soluta comas.

E 4

Tunc

Tunc juvenes nondum facti flere Quirites :
 Ultima plorato subdita flamma rogo est.
 Urbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset ?)
 Victorem terris impostura pedem.
 Cuncta regas ; & sis sub magno Casare semper :
 Sape etiam plures nominis huius habe.
 Et quoties steteris domito sublimis in orbe ;
 Omnia sint humeris inferiora tuis.
D Ista Pales nobis. idem Vinalia dicam.
 Vna tamen media est inter utramque dies.
 Numina vulgares Veneris celebrate puella.
 Multa professorum quaesibus apta Venus.
 Poscite thure dato formam, populique favorem :
 Poscite blanditias, dignaque verba loco.
 Cumque sua domina date grata sisymbria myrto.
 Textaque composita iuncea vincla rosa.
 Templa frequentari Collina proxima porta
 Nunc decet : à Siculo nomina colle tenet.
 Utque Syracusas Arethusidas abstulit armis
 Claudius, & bello te quoque cepit, Eryx ;
 Carmine vivacis Venus est translata Sibylla,
 Inque sua stirpis maluit urbe coli.
 Cur igitur festum Veneris Vinalia dicant ;
 Quaritis, & quare sit Iovis ista dies.
 Turnus, an Aeneas Latia gener esset Amata
 Bellum erat : Hetruscas Turnus adorat opes.
 Clarus erat, sumptisque ferax Mezentius armis ;
 Et vel equo magnus, vel pede major erat.
 Quem Rutuli Turnusque suis adsciscere tentant
 Partibus. hac contra dux ita Tuscus ait :
 Stat mihi non parvo virtus mea. vulnera testor,
 Armaque, quae sparsi sanguine saepe meo.
 Qui petis auxilium, non grandia divide mecum
 Præmia, de lacubus proxima musta tuis.
 Nulla mora est opere: velstrum dare vincere nostrum.
 Quam velit Aeneas ista negata mihi !

Annuerant Rutuli. Mezentius induit arma.
 Induit Aeneas : alloquiturque Iovem :
 Hostica Tyrrheno vota est vindemia regi.
 Iupiter è Latio palmite musta feres.
 Vota valent meliora, cadit Mezentius ingens ;
 Atque indignanti pectore plangit humum.
 Venerat Autumnus calcatis sordibus urvis :
 Redduntur merito debita vina Iovi.
 Dicta dies hinc est Vinalia. Iupiter illa
 Vendicat : & seclis gaudet inesse suis.
S Ex ubi, quæ restent, lucus Aprilis habebit ;
 In medio cursu tempora veris erunt.
 Et frustra pecudem quæres Athamantidos Helles ;
 Signaque dant imbres : exoriturque Canis.
 Hac mihi Numento Romam cum luce redirem,
 Obstitit in media candida turba via.
 Flamen in antiqua lucum Rubiginis ibat ;
 Extæ canis flammis, exta daturus ovis.
 Protinus accessi : ritus ne nescius essem,
 Edidit hæc flamen verba, Quirine, tuus :
 Aspera Rubigo parcas Cerealiibus herbis,
 Et tremat in summa lenæ cacumen humo.
 Tu sata sideribus cæli nutrita secundis
 Crescere, dum fiant falcibus apta, sinas.
 Vis tua non levis est qua tu frumenta notasti ;
 Mæstus in amissis illa colonus habet.
 Nec venti tantum Cereri nocuere, nec imbres ;
 Nec sic marmoreo pallet adusta gelu ;
 Quantum, si culmos Titan incalfacit udos,
 Tunc locus est ira diva timenda tua.
 Parce precor, scabrasque manus à messibus aufer ;
 Neve noce cultis : posse nocere sat est.
 Nec teneras segetes, sed durum amplectere ferrum :
 Quodque potest alios perdere ; perde prior.
 Vitulus gladios & tela nocentia carpes :
 Nil opus est illis : otia mundus agat.

Sarcula nunc, durusque bidens, & vomer aduncus
 Ruris opes niteant. inquinet arma situs.
 Conatusque aliquis vagina ducere ferrum;
 Adstrictum longa sentiat esse mora.
 At tu ne viola Cererem: semperque colonus
 Absenti possit solvere vota tibi.
 Dixerat. a dextra villis mantile solutus
 Cumque meri patera thuris acerra fuit.
 Thura focis vinumque dedit, fibrasque bidentis:
 Turpiaque obscena vidimus exta canis.
 Tum mihi, Cur detur sacris nova victima quaris:
 (Quaestram) Causam percipe flamen ait:
 Est Canis (Icarium dicunt) quo sidere moto
 Tosta sitit tellus, praecepitque leges.
 Pro cane sidereo canis hic imponitur ara:
 Et quare fiat, nil nisi nomen habet.
Cum Phrygis Assaraci Tithonia fratre relicto
 Sustulit immenso ter jubar orbe suum;
 Mille venit variis florum dea nexa coronis:
 Scena joci morem liberioris habet.
 Exit & in Majas festum florale Kalendas.
 Tunc repetam: nunc me grandius urget opus.
 Ausert Vesta diem: cognati Vesta recepta est
 Limine. sic iusti constituit patres.
 Phœbus habet partem: Vesta pars altera cessit:
 Quod superest illis, tertius ipse tenet.
 Stare Palatina laurus, pratextaque quercu
 Stet domus, aeternos treis habet una deos.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
 F A S T O R V M
 LIBER QVINTVS.

QVaritis unde putē Majo data nomina mensi.
 Non satis est liquido cognita causa mihi.
 Ut stat, & incertus qua sit sibi nescit eundum;
 Cum videt ex omni parte viator iter;
 Sic, quia posse datur diversas reddere causas;
 Quo ferar ignoro: copiaque ipsa nocet.
 Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
 Grata Medusæ signa tenetis equi.
 Dissensere deæ. quarum Polyhymnia cœpit
 Prima, silent alia: dictaque mente notant.
 Post chaos, ut primum data sunt tria corpora mundo,
 Inque novas species omne recessit opus;
 Pondere terræ suo subsedit, & æquora traxit:
 At cælum levitas in loca summa tulit.
 Sol quoque cum stellis nulla gravitate retentus,
 Et vos lunares exsiluistis equi.
 Sed neque terra diu cœlo, neque cætera Phœbo
 Sidera cedebant: par erat omnis honor.
 Sape aliquis folio, quod tu Saturne tenebas;
 Ausus de media plebe sedere deus.
 Et latus Oceano quisquam deus advena iunxit:
 Tethys & extremo sape recepta loco est.
 Donec Honor, placidoque decens Reverentia vultu
 Corpora legitimis imposuere toris.
 Hinc sata Majestas, quæ mundum temperat omnem;
 Quaque die partu est edita; magna fuit.
 Nec mora: consedit medio sublimis olympo,
 Aurea purpureo conspicienda sinu.
 Confedere simul Pudor & Metus, omne videret
 Numen ad hanc vultus composuisse suos.

E 6

Pre-

Protinus intravit mentes suspectus honorum.
 Fit pretium dignis : nec sibi quisque placet.
 Hic status in cœlo multos permansit in annos :
 Dum senior fatis excidit arce deus.
 Terra feros parius immania monstra Gigantes
 Edidit : ausuros in Iovis ire domum.
 Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues :
 Atque ait, In magnos arma movete deos.
 Exstruere hi montes ad sidera summa parabant,
 Et magnum bello sollicitare Iovem.
 Fulmina de cœli jaculatus Iupiter arce
 Vertit in auctores pondera vasta suos.
 His bene Majestas armis defensa deorum
 Restat : & ex illo tempore culta manet.
 Assidet inde Iovi : Iovis est fidissima custos :
 Et præstat sine vi sceptrâ tenenda Iovi.
 Venit & in terras : coluerunt Romulus illam
 Et Numa : mox alii, tempore quisque suo.
 Illa patres in honore suo matresque tuetur :
 Illa comes pueris virginibusque venit.
 Illa datos fasces commendat, eburque curule ;
 Illa coronatis alta triumphat equis.
 Finierat voces Polyhymnia, dicta probarunt
 Clioque, & curvâ scita Thaleja lyra.
 Excipit Vranie : fecere silentia cuncta :
 Et vox audiri nulla, nisi illa, potest.
 Magna fuit quondam capitis reverentia cani,
 Inque suo pretio ruga senilis erat.
 Martis opus juvenes animosæque bella gerebant :
 Et pro dis aderant in statione suis.
 Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
 Consilio patria sæpe ferebat opem.
 Nec nisi post annos patuit tunc curia feros :
 Nomen & ætatis mite senatus habet.
 Iura dabat populo senior : finitæque certis
 Legibus est ætas ; unde petatur honos.

Et medius juvenum, non indignantibus ipsis,
 Ibat : & interior, si comes unus erat.
 Verba quis auderet coram senè digna rubore
 Dicere ? censuram longa senectâ dabat.
 Romulus hoc vidit : selectæque corpora pares
 Dixit, ad hos urbis summa relata novæ est.
 Hinc sua majores tribuisse vocabula Majo
 Tangor, & ætati consuluisse sua.
 Et Numitor dixisse potest, Da Romule mensem
 Hunc senibus, nec avum sustinuisse nepos.
 Nec leve propositi pignus successit honoris :
 Iunius à juvenum nomine dictus adest.
 Tunc sic neglectos hedera redimita capillos,
 Prima sui cœpit Calliopeja chori :
 Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn ;
 Qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis.
 Hinc sata Pleione cum cœlifero Atlante
 Iungitur, ut fama est : Pleiadasque parit.
 Quarum Maja suas forma superasse sorores
 Traditur, & summo concubuisse Iovi.
 Hæc enixa jugo cupressifera Cyllenes
 Æthereum volucris qui pede carpit iter.
 Arcades hunc, Ladonque rapax, & Mœnalus ingens
 Rite colunt, Luna credita terra prior.
 Exsul ab Arcadia Latios Evander in agros
 Venerat : impositos attuleratque deos.
 Hic, ubi nunc Roma est, orbis caput, arbor, & herba,
 Et pauca pecudes, & casa rara fuit.
 Quo postquam ventum est, Consistite præscia mater,
 Nam locus imperii rus erit istud, ait.
 Et matri, & vati parat Nonacrius heros.
 Inque peregrina constitit hospes humo.
 Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis
 Has docuit gentes, alipidisque dei.
 Semicaper coleris cincturis Faune Lupercis,
 Cum lustrant celebres vellera secta vias,

At tu materno donasti nomine mensem
 Inventor curvæ, furibus apte, fidis.
 Nec pietas hac prima tua est : septena putaris
 Pleiadum numerum fila dedisse lyra.
 Hac quoque desierat : laudata est voce sororum.
 Quid faciam ? turba pars habet omnis idem.
 Gratia Pieridum nobis aequaliter adsit,
 Nullaque laudetur plusve minusve mihi.

A B Iove fureat opus : prima mihi nocte videnda
 Stella est in cunas officiosa Iovis.
 Noscitur Olenia fidus pluviale Capella :
 Illa dati cælum premia lactis habet.
 Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida
 Dicitur in sylvis occuluisse Iovem.
 Huic fuit hadorum mater formosa duorum
 Inter Dictæos conspicienda greges ;
 Cornibus aereis, atque in sua terga recurvis :
 Vbere, quod nutrix posset habere Iovis.
 Lac dabat illa deo. sed fregit in arbore cernu,
 Truncaque dimidia parte decoris erat.
 Sustulit hoc Nymphe : cinxitque decentibus herbis,
 Et plenum pomis ad Iovis ora tulit.
 Ille ubi res cœli tenuit, folioque paterno
 Sedit, & invicto nil Iove majus erat ;
 Sidera nutricem, nutricis fertile coram
 Fecit, quæ domina nunc quoque nomen habent.
 Præstitibus Majæ Laribus videre Kalendæ,
 Aram constitui, parvæque signa deum.
 Voverat illa quidem Curius : sed longa vetustas
 Destruit, & saxo longa senectâ nocet.
 Causa tamen positi fuerat cognominis illis,
 Quod præstant oculis omnia tuta suis.
 Stant quoque pro nobis, & præ sunt mœnibus urbis,
 Et sunt præsentæ, auxiliumque ferunt.
 Et canis ante pedes saxo fabricatus eodem
 Stabat. Quæ standi cum Lare causa fuit ?

Servant

Servat uterq; domum : domino quoque fidus uterque.
 Compita grata deo : compita grata cani :
 Exagitant & Lar, & turba Dianæ fures :
 Pervigilantque Laræ ; pervigilantque canes.
 Bina gemellorum quarebam signa deorum
 Viribus annosa facta caduca mora :
 Mille Laræ geniumque ducis, qui tradidit illos,
 Vrbs habet, & vici numina cernunt.
 Quo feror ? Augustus mensis mihi carminis huius
 Ius habet : interea diva carentia Bona est.
 Est moles nativa loco (res nomina fecit)
 Appellant saxum : pars bona mentis ea est.
 Huic Remus insisteret frustra, quo tempore fratri
 Prima Palatina regna dedistis aves.
 Templa patres illic oculos exosa viriles
 Leniter acclivi constituere iugo.
 Dedicat hac veteris Clausorum nominis hares
 Virgineo nullum corpore passa virum.
 Livia restituit : ne non imitata maritum
 Effet, & ex omni parte secuta virum.
P Olera cum roseam pulsus Hyperionis astris
 In matutinis lampada tollet equis ;
 Frigidæ Argestes summas mulcebit aristas.
 Candidaque à Calabris vela dabuntur aquis.
 At simul inducent obscura crepuscula noctem ;
 Pars Hyadum toto de grege nulla later.
 Ora micant Tauri septem radiantia flammis,
 Navita quas Hyadas Grajus ab imbre vocat.
 Pars Bacchum nutrisse putat : pars credidit esse
 Tethyos has neptes, Oceanique senis.
 Nondum stabat Atlas humeros oneratus olympo ;
 Cum satis est forma conspiciendus Hyas.
 Hunc stirps Oceani maturis nixibus Æthra
 Edidit, & Nymphas : sed prior ortus Hyas.
 Dum nova lanugo est, pavidos formidine cervos
 Terret, & est illi præda benigna lepus.

At

At postquam virtus annis adolevit ; in apros
 Audet & hirsutas comminus ire leas.
 Dumque petit latebras fœta catulosque leana ;
 Ipse fuit Libyca præda cruenta lea.
 Mater Hyan, & Hyan mæsta flere sorores,
 Cervicemque polo suppositurus Atlas.
 Victus uterque parens tamen est pietate sororum.
 Illa dedit cœlum : nomina fecit Hyas.
 Mater ades florum, ludis celebranda jocosus :
 Distuleram partes mense priore tuas.
 Incipis Aprili : transis in tempora Maji.
 Alter te fugiens, cum venit alter, habet.
 Cum tua sint, cedantque tibi consinia mensum ;
 Convenit in laudes ille vel ille tuas.
 Circus in hunc exit, clamataque palma theatris :
 Hoc quoque cum circi munere carmen eat.
 Ipsa doce qua scis, hominum sententia fallax.
 Optima tu proprii nominis autor eris.
 Sic ego, sic nostris respondet diva rogatis :
 Dum loquitur, vernas afflat ab ore rosas.
 Chloris eram, qua Flora vocor, corrupta Latino
 Nominis est nostri littera Græca sono.
 Chloris eram Nymphe campi felicitis, ubi audis
 Rem fortunatis ante fuisse viris.
 Qua fuerit mihi forma, grave est narrare modesta :
 Sed generum matri repperit illa deum.
 Ver erat : errabam. Zephyrus conspexit : abibam.
 Insequitur : fugio. fortior ille fuit.
 Et dederat fratri Boreas jus omne rapinae,
 Ausus Erichthea præmia ferre domo.
 Vim tamen emendat dando mihi nomina nupta :
 Inque meo non est ulla querela toro.
 Vere fruor semper : semper nitidissimus annus.
 Arbor habet frondes, pabula semper humus.
 Est mihi fœcundus dotalibus hortus in agris.
 Aura fovet : liquida fonte rigatur aqua.

Hunc

Hunc meus implevit generoso flore maritus :
 Atque ait, Arbitrium tu dea floris habe.
 Sape ego digestos volui numerare colores ;
 Nec potui, numero copia major erat.
 Roscida cum primum foliis excussa pruina est,
 Et varia radiis intepuere coma ;
 Conveniunt pictis incincta vestibus Hora,
 Inque leves calathos munera nostra legunt.
 Protinus accedunt Charites, necuntque coronas ;
 Sertaque coelestes implicitura comas.
 Prima per immensas sparsi nova semina gentes.
 Vnius tellus ante coloris erat.
 Prima Therapneo feci de sanguine florem :
 Et manet in folio scripta querela suo.
 Tu quoque nomen habes cultos Narcisse per hortos :
 Infelix, quod non alter, & alter eras !
 Quid Crocon, aut Acin referam, Cinyraq; creatum,
 De quorum per me sanguine surgit honor ?
 Mars quoque, si nescis, per nostras editus artes.
 Iupiter hoc ut adhuc nesciat, usque precor.
 Sancta Iovem Iuno, nata sine matre Minerva,
 Officio doluit non eguisse suo.
 Ibat, ut Oceano quereretur facta mariti :
 Restitit ad nostras fessa labore fores.
 Quam simul adspexi ; Quid te Saturnia, dixi ;
 Attulit ? exponit quem petat illa locum.
 Addidit & causam, verbis solabar amicis :
 Non, inquit, verbis cura levanda mea est.
 Si pater est factus neglecto conjugis usu
 Iupiter, & solus nomen utrumque tenet ;
 Cur ego desperem fieri sine conjuge mater,
 Et parere intacto, dummodo casta, viro ?
 Omnia tentabo latis medicamina terris,
 Et freta, Tartareos excutiamque sinus.
 Vox erat in cursu : vultum dubitantis habebam.
 Nescio quid Nymphe posse videris, ait.

Ter

er volui promittere opem, ter lingua retenta est:
 Ira Iovis magni caussa timoris erat.
 Fer precor auxilium dixit: calabitur auctor,
 Et Stygia numen testificabor aqua.
 Quod petis Oleniis, inquam, mihi missus ab arvis
 Flos dabit, est hortis unicus ille meus.
 Qui dabat hoc, dixit, sterilem quoque tange juven-
 Mater erit. tetigit: nec mora, mater erat. (cam:
 Protinus harentem decerpsi pollice florem.
 Tangitur: & tacto concipit illa sinu.
 Iamque gravis Thracen, & lava Propontidos intrat;
 Fitque potens voti: Marsque creatus erat.
 Qui memor accepti per me natalis, Habeto
 Tu quoque Romulea, dixit, in urbe locum.
 Forsitan in teneris tantum mea regna coronis
 Esse putes. tangit numen & arva meum.
 Si bene floruerint segetes; erit area dives.
 Si bene floruerit vinea; Bacchus erit.
 Si bene floruerint olea; nitidissimus annus:
 Poma quoque eventum temporis huius habent.
 Flore semel laeso pereunt viciaque fabaeque:
 Et pereunt lentes, advena Nile, tua:
 Vina quaque in magnis operose condita cellis
 Florent: & nebula dolia summa tegunt.
 Mella meum munus: volucres ego mella daturas
 Ad violam, & cythifos, & thyma cana voco.
 Nos quoq; idem facimus: tunc cum juvenilibus annis
 Luxuriant animi, corporaque ipsa vigent.
 Talia dicentem tacitus mirabar. at illa
 Ius tibi dicendi est, si qua requiris, ait.
 Dic dea, respondi, ludorum que sit origo.
 Vix bene desieram; rettulit illa mihi.
 Catera luxuria nondum instrumenta vigeant:
 Aut pecus, aut latam dives habebat humum.
 Hinc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est.
 Sed jam de vetito quisque parabat opes.

Vene-

Venerat in morem populi depascere saltus:
 Idque diu licuit, poenaeque nulla fuit.
 Vindice servabat nullo sua publica vulgus,
 Iamque in privato pascere ineritis erat.
 Plebis ad adiles perducta licentia talis
 Publicios: animus defuit ante viris.
 Rem populus recipit: multam subiere nocentes:
 Vindicibus laudi publica cura fuit.
 Multa data est ex parte mihi: magnoque favore
 Victores ludos instituere novos.
 Parte locant divi, qui tunc erat ardua rupes:
 Vtile nunc iter est: Publiciumque vocant.
 Annua credideram spectacula facta; negavit:
 Addidit & dictis altera verba fuis.
 Nos quoque tangit honor: festis gaudemus, & aris:
 Turbaque coelestes ambitiosa sumus.
 Sape deos aliquis peccando fecit iniquos:
 Et pro delictis hostia blanda fuit.
 Sape Iovem vidi, cum jam sua mittere vellet
 Fulmina; thure dato sustinuisse manum.
 At si negligimur; magnis injuria poenis
 Solvitur: & justum praterit ira modum.
 Respice Thestiaden: flammis absentibus arsit.
 Causa est: quod Phœbes ara sine igne fuit.
 Respice Tant alidem: eadem dea tela tenebat.
 Virgo est: & spreto bis tamen ulta focos.
 Hippolyte infelix velles coluisse Dionen,
 Cum consernatiss diriperetis equis.
 Longa referre mora est collecta oblivis damnis.
 Me quoque Romani praterire patres.
 Quid facerem, per quod fierem manifesta doloris?
 Exigerent nostra qualia damna notae?
 Excidit officium tristi mihi: nulla tuebar
 Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.
 Lilia deciderant: violas arere videres,
 Filaque punicei languida facta croci.

Sape

Sape mihi: Zephyrus, dotes corrumpere noli
 Ipsa tuas, dixit: dos mihi vilis erat.
 Florebant olea; venti nocuere proterui.
 Florebant segetes: grandine lasa seges.
 In spe vitis erat; calum nigrescit ab austris;
 Et subita frondes decutiuntur aqua.
 Nec volui fieri, nec sum crudelis in ira:
 Cura repellendi sed mihi nulla fuit.
 Convenere patres: & si bene floreat annus;
 Numinibus nostris annua festa vovent.
 Annimimus votis, consul cum consule ludos
 Posthumio Lenas persolvere mihi.
 Quarere conabar, quare lascivia major
 His foret in ludis, liberiorque jocus:
 Sed mihi succurrit: numen non esse severum;
 Aptaque deliciis munera ferre deam.
 Tempora sutilibus cinguntur tota coronis,
 Et latet injecta splendida mensa rosa.
 Ebrius incinctis philyra convivis capillis
 Saltat, & imprudens utitur arte meri.
 Ebrius ad durum formosa limen amica
 Cantat. habent uncta mollia ferta coma.
 Nulla coronata peraguntur seria fronte,
 Nec liquida vinetis flore bibuntur aqua.
 Donec eras mistus nullis Acheloe racemis;
 Gratia sumenda non erat ulla rose.
 Bacchus amat flores: Baccho placuisse coronam
 Ex Ariadnao sidere nosse potes.
 Scena levis decet hanc: non est, mihi credite, non est
 Illa cothurnatas inter habenda deas.
 Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
 Non ex difficili cognita causa fuit.
 Non est de tetricis, non est de magna professis:
 Vult sua plebejo sacra patere choro.
 Et monet atatis specie, dum floreat, uti:
 Contemnunt spinam, cum cecidere rosa.

Cur

Cur tamen, ut dantur vestes Cerealibus alba;
 Sic est hac cultu versicolore decens?
 An quia maturis albescit messis aristas,
 Et color & species floribus omnis inest?
 Annuit: & motis flores cecidere capillis;
 Decidere in mensas ut rosa missa solet.
 Lumina restabant: quorum me caussa latebat.
 Cum sic errores absulit illa meos.
 Vel quia purpureis collucent floribus agri;
 Lumina sunt nostros visa decere dies:
 Vel quia nec flos est hebeti nec flamma colore,
 Atque oculos in se splendor uterque trahit;
 Vel quia deliciis nocturna licentia nostris
 Convenit. à vero tertia causa venit.
 Est breve praterea, de quo mihi querere restat,
 Si liceat, dixi: dixit & illa, Licet.
 Cur tibi pro Libycis clauduntur rete leanis
 Imbelles caprea, sollicitusque lepus?
 Non sibi, respondit, sylvas cessisse, sed hortos,
 Arvaeque pugnae non adeunda fera.
 Omnia finierat: tenues secessit in auras.
 Mansit odor, posses scire fuisse deam.
 Floreat ut toto carmen Nasonis in ævo;
 Sparge precor donis pectora nostra tuis.
Nocte minus quarta promet sua sidera Chirona
 Semivir, & flavi corpore mistus equi.
 Pelion Hamonia mons est obversus in austros:
 Summa virent pinu: cætera quercus habet.
 Philyrides tenuit: saxo stant antra vetusto,
 Qua iustum memorant incoluisse senem.
 Ille manus olim missuras Hæctora leitho
 Creditur in lyricis detinuisse modis.
 Venerat Alcides exhausta parte laborum,
 Iussaque restabant ultima pane viro.
 Stare simul casu Troja duo fata videres:
 Hinc puer Æacides, hinc Iove natus erat,

Ex-

Excipit hospitio iuvenem Philyreus heros:
 Et causam adventus hic rogat; ille docet.
 Respicit interea clavam spoliisque leonis:
 Virque ait his armis, armaque digna viro.
 Nec se, quin horrens auderent tangere setis
 Vellus, Achillea continuare manus.
 Dumque senex tractat squalientia tela venenis;
 Excidit, & laevo fixa sagitta pede est.
 Ingemuit Chiron, traxitque è vulnere ferrum:
 Et gemit Alcides, Hamoniusque puer.
 Ipse tamen lectas Pagasais collibus herbas
 Temperat, & vana vulnere mulcet ope.
 Virus edax superabat opem: penitusque recepta
 Ossibus, & toto corpore pestis erat.
 Sanguine Centauri Lernæa sanguis echidna
 Mistus, ad auxilium tempora nulla dabat.
 Stabat ut ante patrem lacrymis persusus Achilles,
 Sic flendus Peleus, si moreretur, erat.
 Sape manus agras manibus fingeat amicis:
 Morum, quos fecit, premia doctor habet.
 Oscula sape dedit: dixit quoque sape jacenti;
 Vive precor: nec me care relinque pater.
 Nona dies aderat, cum tu iustissime Chiron
 Bis septem stellis corpora cinctus eras.
H Vnc lyra curva sequi cuperet, sed idonea nondū
 Est via: nox aptum tertia tempus erit.
S Corpus in cælo, cum cras lucescere Nonas
 Dicimus; à media parte videndus erit.
H Inc ubi protuleris formosa ter Hesperus ora,
 Ter dederint Phæbo sidera victa locum;
 Ritum erit veteris nocturna Lemuria sacri:
 Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
 Annus erat brevior: nec adhuc pia Februa norant,
 Nec tu dux mensum Iane bisformis eras.
 Iam tamen extincto cineri sua dona ferebant;
 Compositique nepos busta piabat avi.

Mensis erat Majus majorum nomine dictus:
 Qui partem prisca nunc quoque moris habet.
 Nox ubi jam media est, somnosque silentia præbent,
 Et canis, & varia conticuisse aves;
 Ille memor veteris ritus, timidusque deorum
 Surgit. habent gemini vincula nulla pedes:
 Signaque dat digitis medio cum pollice junctis;
 Occurrat tacito ne levis umbra sibi.
 Cumque manus pure fontana perluit unda;
 Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
 Aversusque jacit: sed dum jacit, Hac ego mitto:
 His, inquit, redimo meque meosque fabis.
 Hac novies dicit, nec respicit. umbra putatur
 Colligere, & nullo terga vidente sequi.
 Rursus aquam tangit, Temelesaque concrepat ara,
 Et rogat ut tectis exeat umbra suis.
 Cum dixit novies, Manes exite paterni;
 Respicit, & pure sacra peracta putat.
 Dicta sit unde dies, qua nominis exstet origo,
 Me fugit. ex aliquo est invenienda deo.
 Plejade nate mone virga venerande potenti:
 Sape tibi est Stygii regia visa Iovis.
 Venit adoratus Caducifer. Accipe causam
 Nominis. ex ipso est cognita causa deo.
 Romulus ut tumultu fraternas condidit umbras,
 Et male veloci iusta soluta Remo;
 Faustulus infelix & passis Acca capillis
 Spargebant lacrymis ossa perusta suis.
 Inde domum redeunt, sub prima crepuscula mœsti,
 Vtique erat in duro procubuerunt toro.
 Umbra cruenta Remi visa est assidere lecto,
 Atque hac exiguo murmure verba loqui:
 En ego dimidium vestri prorsus altera voti
 Cernite sim qualis: qui modo talis eram.
 Qui modo si volucres habuissem regna jubentes;
 In populo potui maximus esse meo:

Nunc sum elapsa rogi flammis & inanis imago.

Hac est ex illo forma relicta Remo.

Hec ubi Mars pater est? si vos modo vera locuti,

Vberaque expositis ille serina dedit.

Quem lupa servavit, manus hunc temeraria civis

Perdidit. o quanto mitior illa fuit!

Save Celer crudelem animam per vulnera reddas:

Vique ego, sub terras sanguinolentus eas.

Noluit hoc frater. pietas aequalis in illo est.

Quod potuit, lacrymas manibus ille dedit.

Hunc vos per lacrymas, per vestra alimenta rogate,

Ut celebrem nostro signet honore diem.

Mandantem amplecti cupiunt, & brachia tendunt.

Lubrica prensantes effugit umbra manus.

Vt secum fugiens somnos abduxit imago;

Ad regem voces fratris uterque ferunt.

Romulus obsequitur, lucemque Remuria dixit

Illam, qua positus iusta feruntur avis.

Aspera mutata est in lenem tempore longo

Littera, qua toto nomine prima fuit.

Mox etiam Lemures animas dixere silentium:

Hic sensus verbi: vis ea vocis erat.

Pana tamen veteres illis clausere diebus,

Ut nunc ferali tempore opera vides,

Nec vidua tædis eadem, nec virginis apta

Tempora. qua nupsit, non diuturna fuit.

Hac quoque de causa, si te proverbia tangunt,

Mense malum Majo nubere vulgus ait.

Sed tamen hac tria sunt sub eodem tempore festa.

Inter se nulla continuata die.

Quorum si mediis Bæoton Oriona quares;

Falsus eris. signi causa canenda mihi est.

Iupiter, & lato qui regnat in aqore frater,

Carpebant socias Mercuriusque vias.

Tempus erat, quo versa iugo referuntur aratra.

Et prout satura lac bibit agnus ovis.

Forte

Forte senex Hyreus angusti cultor agelli

Hos videt, exiguum stabat ut ante casam.

Atque ita, Longa via est, nec tempora longa super-

Dixit: & hospitibus janua nostra patet. (sunt,

Addidit & vultum verbis: iterumque rogavit.

Parent promissis: dissimulantque deos.

Testa senis subeunt nigro deformia fumo:

Ignis in hesterno stipite parvus erat.

Ipse genu nixus flammam excussit ab aura,

Et promit quassas comminuitque faces.

Stant calices. minor inde sabas, olus aliter habebat:

Et spumat testu pressus uterque suo.

Dumque mora est, tremula dat vina rubentia dextra.

Accipit aquoreus pocula prima deus.

Qua simul exhausit; Da nunc bibat ordine, dixit,

Iupiter. audito palluit ille Iove.

Vt rediit animus; cultorem pauperis agri

Immolat, & magno torret in igne bovem:

Quaque puer quondam primis diffuderat annis,

Promit fumoso condita vina cado.

Nec mora: flumineam lino celantibus ulvam

Sic quoque non altis incubuere toris.

Nunc dape, nunc posito mensa nituere Lyæo.

Terra rubens crater, pocula sagus erant.

Verba fuere Iovis, si quid fert impetus opta:

Omne feres. placidi verba fuere senis:

Cura fuit conjux prima mihi cara iuventa

Cognita: nunc ubi sit quæritis? urna tegit.

Huic ego juratus, vobis in verba vocatis;

Conjugio dixi sola frui meo.

Et dixi, & servo. sed enim diversa voluntas

Est mihi: nec conjux, sed pater esse volo.

Annuerant omnes: omnes ad terga iuvenis

Constiterant, pudor est ulterior a loqui.

Tunc superimposita texere madentia terra.

Itaque decem menses: & puer ortus erat.

F

Hanc

Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Vriona.
 Perdidit antiquum littera prima sonum.
 Creverat immensum. comitem sibi Delia sumpsit.
 Ille dea custos, ille satelles erat.
 Verba movent iras non circumspecta deorum:
 Quam nequeam, dixit, vincere, nulla fera est.
 Scorpion inmisit Tellus: fuit impetus illi
 Curva gemellipara spicula ferre dea.
 Obstitit Orion. Latona nitentibus astris
 Addidit & Meriti pramia, dixit, habe.
S Ed quid & Orion, & cetera sidera mundo
 Cedere festinant, noxque coarctat iter?
 Quid solito citius liquido iubar aquore tollit
 Candida Lucifero praeveniente dies? (bant:
 Fallor? an arma sonant? non fallimur: arma sona-
 Mars venit, & veniens bellica signa dedit:
 Vltor ad ipse suos caelo descendit honores,
 Templaque in angusto conspicienda foro.
 Et deus est ingens, & opus. debebat in urbe
 Non aliter nati Mars habitare sui.
 Digna giganteis hac sunt delubra trophais:
 Hinc fera Gradivum bella movere decet:
 Sen quis ab Eo nos impius orbe lateffet:
 Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.
 Perspicit armipotens operis fastigia summi:
 Et probat invictos illa tenere deos.
 Perspicit in foribus diversa tela figura,
 Armaque terrarum milite victa suo.
 Hinc videt Aenean oneratum pondere caro,
 Et tot Iuleae nobilitatis avos:
 Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem:
 Claraque dispositis acta subesse viris.
 Spectat & Augusto pratextum nomine templum,
 Et visum lecto Cesare majus opus.
 Voverat hoc juvenis tunc, cum pia sustulit arma.
 A tamis princeps incipiendus erat,

Ille manus tendens instanti milite iusto,
 In conjuratos talia dicta dedit:
 Si mihi bellandi pater est, Vestraque sacerdos
 Autor; & ulcisci nomen utrumque paro;
 Mars ades: & satia scelerato sanguine ferrum:
 Stetque favor caussa pro meliore tuis.
 Tempia feres, & me victore vocaberis Vltor.
 Voverat: & fuso latius ab hoste redit.
 Nec satis est meruisse semel cognomina Martis:
 Persequitur Parthi signa retenta manu.
 Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis,
 Et circumfusus invia fluminibus.
 Addiderant animos Crassorum funera genti,
 Cum perit miles, signaque, duxque simul.
 Signa decus belli Parthus Romana tenebat,
 Romanaque aquila signifer hostis erat.
 Isque pudor mansisset adhuc, nisi fortibus armis
 Caesaris Ausonia protegerentur opes.
 Ille notas veteres, & longi dedecus avi
 Sustulit. agnorum signa recepta suos.
 Quid tibi nunc solita mitti post terga sagitta,
 Quid loca, quid rapidi profuit usus equi?
 Parthe, refers aquilas: victos quoque porrigis arcus,
 Pignora jam nostri nulla pudoris habes.
 Rite deo templumque datum, nomenque Bisultor:
 Emeritus voti debita solvit honor.
 Sollemnes ludos Circi celebrate Quirites:
 Non visa est fortem scena decere deum.
P Lejadas adspicies omnes, totumque sororum
 Agmen; ubi ante Idus nox erit una super.
 Tunc mihi non dubiis autoribus incipit aestas,
 Et tepidi finem tempora veris habent.
I Dibus ora prior stellantia tollere taurum
 Indicat: huic signo fabula nota subest.
 Præbuit, ut taurus, Tyria sua terga puella
 Iupiter, & falsa cornua fronte tulit.

Illa subam dextra, leua retinebat amictus,
 Et timor ipse novi causis decoris erat.
 Aura simes implet: flavos movet aura capillos.
 Sidoni sic fueras adspicienda Iovi.
 Sape puellares subduxit ab equore plantas,
 Et metuit tactus assilientis aque:
 Sape deus prudens tergum demisit in undas;
 Hereat ut collo fortius illa suo.
 Littoribus tactis stabat sine cornibus ullis
 Iupiter: inque deum de bove versus erat.
 Taurus inquit celum: te Sidoni Iupiter implet:
 Parsque tuum terra tertia nomen habet.
 Hoc alii signum Phariam dixere juvencam;
 Qua bos ex homine est, ex bove facta dea.
 Tunc quoque priscorum virgo simulacra virorum
 Mittere roboreo scirpea ponte solet.
 Corpora post decies senos qui credidit annos
 Missa neci; scelers crimine damnat avos.
 Fama vetus, tunc cum Saturnia terra vocata est:
 Talia fuidici dicta fuisse senis:
 Falcifero libat a seni duo corpora gentes
 Mittite, quæ Tuscis excipiantur aquis.
 Donec in hac venit Tiryntius arva; quotannis
 Tristia Leucadio sacra peracta Deo.
 Illum stramineos in aquam misisse Quirites.
 Herculis exemplo corpora falsa jaci
 Pars putat, ut ferrent juvenes suffragia soli,
 Pontibus infirmos precipitasse senes.
 Tybri doce verum: tua ripa venustior urbe est:
 Principium ritus tu bene nosse potes.
 Tybris arundiferum medio caput exulit alveo,
 Raucaque dimovit talibus ora sonis:
 Hac loca desertas vidi sine mœnibus herbas:
 Pascebat sparsas utraque ripa boves.
 Et quem nunc gentes Tyberim noruntq; timentque,
 Tunc etiam pecori despiciendus eram.

Arcadis Evandri nomen tibi saepe refertur:
 Ille meas remis advena torfit aquas.
 Venit & Alcides turba comitatus Achiva:
 Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.
 Excipit hospitio juvenem Pallantius heros:
 Et tandem Caco debita poena fuit.
 Victor abit, secumque boves Erytheida pradam
 Abstrahit, at comites longius ire negant:
 Magnaque pars horum desertis mansit in agris:
 Montibus his ponunt Laremque suum.
 Sape tamen patria dulci tanguntur amore:
 Atque aliquis moriens hoc breve mandat opus:
 Mittite me in Tyberim, Tyberinis vectus ut undis
 Litus ad Inachium pulvis inanis eam.
 Difficet haredi mandati cura sepulchri:
 Mortuus Ausonia conditur hospes humo.
 Scirpea pro domino Tyberi jactatur imago,
 Ut repetat Grajas per freta longa domos.
 Haecenus: & virgo subitū orantia saxo
 Antra: leves cursum sustinuit aqua.
Clare nepos Atlantis ades: quem montibus olim
 Edidit Arcadiis Pleias una Iovi:
 Patris & armorum superis imisque deorum
 Arbiter, alato qui pede carpsit iter.
 Late lyra pulsus, nitida quoque late palaestra,
 Quo didicit culte lingua docente loqui.
 Templa tibi posuere patres spectantia circum
 Idibus, ex illo est hac tibi festa dies.
 Te, quicumque suas profitentur vendere merces,
 Thure dato, tribuas ut sibi lucra, rogant.
 Est aqua Mercurii porta vicina Capena:
 Si iuvet expertis credere, numen habet.
 Huc venit incinctus tunica mercator; & urna
 Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.
 Vda fit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda
 Omnia, quæ dominos sunt habitura noves.

Spargit & ipse suos lauro rorante capillos :
 Incipit & solita dicere voce preces :
 Abluæ prateriti perjuria temporis, inquit :
 Abluæ praterita perfida verba fide.
 Sive ego te feci testem, falsore citavi
 Non audituri numina vana Iovis.
 Sive Deum prudens alium divamve sefelli ;
 Abstulerint celeres improba verba Noti.
 Et pereant veniente die perjuria nobis :
 Nec curent superi si qua locutus ero.
 Da modo lucra mihi, da facta gaudia lucro ,
 Et face ut emptori verba dedisse juvet.
 Talia Mercurius poscentes ridet ab alto ;
 Se memor Ortygias surripuisse boves.
A T mihi pande precor multo meliora petenti
 In Geminos ex quo tempore Phœbus eat.
 Cum totidem de mense dies superesse videbis ;
 Quot sunt Herculei facta laboris, ait.
 Dic ego respondi causam mihi sideris huius.
 Causam facundo reddidit ore Deus :
 Abstulerant raptas, Phœben, Phœbesque sororem ,
 Tyndarida fratres, hic eques, ille pugil.
 Bella parant, repetuntque suas & frater & Idas ;
 Leucippo fieri pactus uterque gener.
 His amor, ut repetant ; illis, ut reddere nolint ,
 Suadet : & ex causâ pugnat uterque pari.
 Effugere Oebalida cursu potuere sequentes :
 Sed visum est celeri vincere turpe fuga.
 Liber ab arboribus locus est, apta area pugna.
 Consisterant illo nomina fida loco.
 Pectora transiectus Lynceo Castor ab ense ,
 Non expectato vulnere pressit humum.
 Vltor adest Pollux : & Lyncea perforat hasta ,
 Qua cervix humeros continuata regit.
 Ibat in hunc Idas, vixque est Iovis igne repulsus :
 Tela tamen dextra fulmine rapta negant.

Iam.

Iamque tibi Pollux cælum sublime patebat ,
 Cum, Mea dixisti percipe verba pater :
 Quod mihi das uni cælum, partire duobus :
 Dimidium toto munere majus erit.
 Dixit, & alterna fratrem statione recepit ;
 Utile sollicitæ fidus utrumque rati.
 Ad Ianum redeat, qui quarit Agonia quid sint :
 Quæ tamen in fastis hoc quoque tempus habent.
 Nocte sequente diem canis Erigoneus exit.
 Est alio signi reddita causa loco.
Proxima Vulcani lux est : quam Lustria dicunt.
 Lustrantur pura, quas facit ille, tuba.
Quattuor inde notis locus est, quibus ordine lectis
 Vel mos sacrorum vel fuga regis inest.
NEc te prater eo populi Fortuna potentis
 Publica, cui templum luce sequente datû est,
 Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite ;
 Grata Iovi fulvæ rostra videbis avis.
A Vferet ex oculis veniens aurora Booten :
 Continuaque die sidus Hyantis erit.

P. OVIDII NASONIS

F A S T O R V M

LIBER SEXTVS.

Hic quoque mensis habet dubias in nomine causas
 Quæ placeant, positis omnibus, ipse leges.
 Facta canam, sed erunt qui me finxisse loquen-
 Nullaque mortali numina visa putent. (tur :
 Est deus in nobis : agitante calescimus illo.
 Impetibus hic sacra semina mentis habet.
 Fas mihi precipue vultus vidisse deorum :
 Vel quia sum vates ; vel quia sacra cano.
 Est nemus arboribus densum ; secretus ab omni
 Voce locus ; si non obstreperetur aquis.

F 4

Hic

Hic ego quarebam coepti qua mensis origo
 Esset, & in cura nominis hujus eram.
 Ecce deas vidi: non quas praeceptor arandi
 Viderat; Asraas cum sequeretur oves.
 Nec quas Priamides in aquosa vallibus Ida
 Contulit, ex illis sed tamen una fuit.
 Ex illis fuit una, sui germana mariti.
 Hac erat (agnovi) qua stat in arce Iovis.
 Horrueram, tacitoque animum pallore fatebar.
 Tunc dea quos fecit, sustulit ipsa, metus:
 Namque ait, ô vates Romani conditor anni,
 Ausi per exiguos magna referre modos,
 Ius tibi fecisti numen coeleste videndi,
 Cum placuit numeris condere festa tuis.
 Ne tamen ignores, vulgique errore traharis,
 Iunius à nostro nomine nomen habet.
 Est aliquid nupsisse Iovi, Iovis esse sororem.
 Fratre magis dubito glories, anne viro.
 Si genus adspicitur; Saturnum prima parentem
 Feci. Saturni fors ego prima fui.
 A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est:
 Hac illi à celo proxima terra fuit.
 Si totus in pretio est; dicor matrona Tonantis:
 Iunctaque Tarpejo sunt mea templa Iovi.
 An potuit Majo pellex dare nomina mensi,
 Hic honor in nobis invidiosus erit?
 Cur igitur regina vocor, princepsque dearum?
 Aurea cur dextra sceptrâ dedere meae?
 An facient mensē lucēs, Lucinaque ab illis
 Dicar, & à nullo nomina mense traham?
 Tum me poeniteat posuisse fideliter iras
 In genus Electra, Dardaniaque domum.
 Causa duplex ira. raptō Ganymede dolebam:
 Forma quoque Idæo iudice victa mea est.
 Poeniteat quod non fovi Carthaginis arces;
 Cum mea sint illo curru & arma loco.

Pœni-

Pœniteat Sparten, Argosque, meaeque Mycenae,
 Et veterem Latio supposuisse Sæmon.
 Adde senem Tatum, Iunonicosque Faliscos,
 Quos ego Romanis succubuisse tuli.
 Sed neque poeniteat: nec gens mihi carior ulla est:
 Hic color: hic teneo cum Iove templa meo.
 Ipse mihi Martors, Commendo mœnia, dixit,
 Hac tibi: tu pollens urbe nepotis eris.
 Dicta fides sequitur: centum celebramur in aris,
 Nec levior quovis est mihi mensis honor.
 Nec tamen hunc nobis tantummodo præstat honorẽ
 Roma: suburbani dant mihi munus idem.
 Inspice quos habeat memoralis Aricia fastos,
 Et populus Laurens, Laviniumque meum:
 Est illic mensis Iunonius (adspice Tibur
 Et Prænestina mœnia sacra dea.)
 Iunonale leges tempus: nec Romulus illas
 Condidit: at nostri Roma nepotis erat.
 Finierat Iuno. respeximus, Hercules uxor
 Stabat: & in vultu signa dolentis erant.
 Non ego, si toto mater me cedere celo
 Iusserit, invita matre morabor, ait.
 Nunc quoque non luctor de nomine temporis hujus:
 Blandior; & partes pænerogantis ago.
 Remque mei juris malim tenuisse precando,
 Et faveas causâ forsitan ipse mea.
 Aurea possedit socio Capitolia templo
 Mater, & ut debet, cum Iove summa tenet.
 At decus omne mihi contingit origine mensis.
 Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
 Quid grave, si titulum mensis Romane dedisti
 Hercules uxori, posteritaque memor?
 Hac quoque terræ aliquid debet mihi nomine magni
 Conjugis. huc captas appulit ille boves.
 Hic male defensus flammis & dole paterna
 Cacus Aventinam sanguine tinxit humum.

F 5

Ad

Ad propiora vocor : populum digessit ab annis
 Romulus, in partes distribuitque duas :
 Hac dare consilium, pugnare paratior illa est :
 Hac etas bellum suadeat : illa gerat.
 Sic statuit, menseque nota scripsit eadem.
 Iunius est Iuvenum, qui fuit ante senum.
 Dixit, & in litem studio certaminis issent,
 Atque ira pietas dissimulata foret ;
 Venit Apollinea longas Concordia lauro
 Nexa comas, placidi numen opusque ducis.
 Hac ubi narravit Tatium, fortemque Quirinum,
 Binaque cum populis regna coisse suis,
 Et Lare communi soceros generosque receptos ;
 His nomen junctis Iunius, inquit, habet.
 Dicta triplex caussa est. at vos ignoscite diva.
 Res est arbitrio non dirimenda meo.
 Ite pares à me. perierunt iudice forma
 Pergama : plus ledunt, quam iuvat una, dua.
P Rima dies tibi Carina datur, dea cardinis hac est:
 Numine clausa aperit, claudit aperta suo.
 Unde datas habeat vires, obscurior ævo
 Fama : sed è nostro carmine certus eris.
 Adjacet antiquus Tiberino luctus Helerni :
 Pontifices illic nunc quoque sacra ferunt.
 Inde sata est Nymphe (Grænen dixere priores)
 Ne quicquam multis sepe petita prociis.
 Rura sequi, iaculisque feras agitare solebat,
 Nodosasque phæva tendere valle plagas.
 Non habuit charatram : Phœbi tamen esse sororem
 Credebant. nec erat Phœbe pudenda tibi.
 Huic aliquis juvenum dixisset amantia verba ;
 Reddebat tales protinus illa sonos :
 Hac loca lucis habent nimis, & cum luce pudoris :
 Si secreta magis ducis in antra, sequar.
 Credulus anteit : frutices hac nacta resistit :
 Et latet, & nullo est invenienda modo.

Vide.

Viderat hanc Ianus : visæque cupidine captus
 Ad duram verbis mollibus usus erat.
 Nympha jubet quari de more remotius antrum :
 Vique comes sequitur, destituitque ducem.
 Stulta (videt Ianus qua post sua terga gerantur)
 Nil agis : & latebras respicit ille tuas.
 Nil agis en, dixit : nam te sub rupe latentem
 Occupat amplexu : teque potius, ait :
 Ius pro concubitu nostro tibi Cardinis esto,
 Hoc pretium posita virginittatis habe.
 Sic fatus, spinam, qua tristes pellere posset
 A foribus noxas (hac erat alba) dedit.
 Sunt avida volucres. non quæ Phineia mensis
 Guttur a fraudabant : sed genus inde trahunt ;
 Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapina :
 Canities pennis, unguibus hamus inest.
 Nocte volant, puerosque petunt nutritis egentes,
 Et vitiant cunis corpora raptâ suis.
 Carpere dicuntur latentia viscera rostris.
 Et plenum poto sanguine guttur habent.
 Est illis Strigibus nomen : sed nominis hujus
 Caussa ; quod horrenda stridere nocte solent.
 Sive igitur nascuntur aves ; seu carmine fiunt,
 Naniaque in volucres falsa figurat anus ;
 In thalamos venere Proca. Proca natus in illis
 Præda recens avium quinque diebus erat :
 Pectoraque exsorbent avidis infantia linguis.
 At puer infelix vagit, opemque petit.
 Territa voce sui nutritur accurrit alumni,
 Et rigido sectas invenit ungue genas.
 Quid faceret ? color oris erat, qui frondibus olim
 Esse solet seris, quas novalescit hyems.
 Pervenit ad Grænen, & cum docet. illa, Timorem
 Pone, tuus sospes, dixit, alumnus erit.
 Venerat ad cunas. flebant materque paterque.
 Sistite vos lacrymas, ipsa medebor, ait.

F 6

Pro-

Protinus arbutea postes ter in ordine tangit
 Fronde : ter arbutea limina fronde notat.
 Spargit aquis aditus, & aqua medicamen habebant:
 Extaque de porca cruda bimesse tenet.
 Atque ita, Noctis aves extis puerilibus, inquit,
 Parcite: pro parvo victima parva cadit.
 Cor pro corde precor, pro fibris sumite fibras.
 Hanc animam volis pro meliore damus.
 Sic ubi libavit, profecta sub aethera ponit:
 Quique adsint sacris respicere illa vetat.
 Virgaque Ianalis de spina sumitur alba:
 Qua lumen thalamis parva fenestra dabat.
 Post illud neque aves cunas violasse feruntur:
 Et rediit puero, qui fuit ante, color.
 Pinguis cur illis gustentur larda Kalendis,
 Mistaque cum calido sit faba farre; rogas?
 Prisca dea est; aliturque cibis, quibus ante solebat:
 Nec petit adscitas luxuriosa dapes.
 Piscis adhuc illi populo sine fraude natabat:
 Ostreaque in conchis tuta fuere suis:
 Nec Latium norat, quam praebeat Ionia dives:
 Nec quae Pygmaeo sanguine gaudet arvis:
 Et praeter pennas nihil in pavone placebat:
 Nec tellus captas miserat ante feras.
 Sus erat in pretio: casa suae festa colebant:
 Terra fabas tantum, duraque farra dabat.
 Quae duo mista simul sextis quicunque Kalendis
 Ederit; huic ladi viscera posse negant.
 Arce quoque in summa Iunoni templa Moneta
 Ex voto memorant facta Camille tuo.
 Ante domus Manli fuerat: qui Gallica quondam
 A Capitolino reppulit arma Iove.
 Quam bene, di magni, pugna cecidisset in illa
 Defensor solii Iupiter alte tui.
 Vixit, ut occideret damnatus crimine regni.
 Hunc illi titulum longa senectia dabat.

Lux eadem Marti festa est: quem prospicit extra
 Appositum dextra porta Capena via.
 Te quoque, Tempestas, meritam delubra fatemur;
 Cum pene est Coris obruta clausis aquis.
 Haec hominum monumenta patent, si querimus astra;
 Tunc oritur magni praepes adunca Iovis.
 P Offerat lux Hyadas taurina cornua frontis
 Evocat: & multa terra madescit aqua.
 M Ane ubi bis fuerit, Phoebo usque iteraverit ortus,
 Factaque erit posito rore bis uda seges;
 Hac sacrata die Tusco Bellona duello
 Dicitur: & Latio prospera semper adest.
 Appius est autor: Pyrrho qui pace negata
 Multum animo vidit, lumine captus erat.
 Prospicit à tergo summum brevis area circum,
 Est ubi non parva parva columna nota.
 Hinc solet hasta manus belli praenuntia mitti
 In regem & gentes, cum placet arma capi.
 A Ltera pars circi custode sub Hercule tuta est:
 Quod deus Enboico carmine munus habet.
 Muneris est tempus, qui Nonas Lucifer ante est.
 Si titulos quæris, Sylla praeavit opus.
 Q Varebam Nonas Sancto, Fidione referrem,
 An tibi, Semo pater: tunc mihi Sanctus ait:
 Cuicumque ex istis dederis; ego munus habebō.
 Nomina terna fero: sic voluere Cures.
 Hunc igitur veteres donarunt ade Sabini:
 Inque Quirinali constituere iugo.
 E St mihi sitque precor nostris diuturnior annis
 Filia: qua felix sospit e semper ero.
 Hanc ego cum vellem genero dare; tempora tadis
 Aptā requirebam, quasque cavenda forent.
 Tunc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
 Vtilis & nuptis, utilis esse viris.
 Primaque pars hujus thalamis aliena reperta est.
 Nam mihi sic conjux sancta Dialis ait:

Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta
 Detulerit flavis in mare Tybris aquis;
 Non mihi detonso crinem depetere buxo,
 Non unguis ferro subsecuisse licet:
 Non tetigisse virum; quamvis Iovis ille sacerdos,
 Quamvis perpetua sit mihi lege datus.
 Tu quoque ne propera: melius tua filia nubet;
 Ignea cum pura veste nitebit humus.

Tertia post Nonas removere Lycæon Phœbe
 Fertur: & à tergo non habet ursa metum.
 Tunc ego me memini ludos in gramine campi
 Adspicere: & dici lubrice Tybri tuos.

Festa dies illis, qui lina madentia ducunt,
 Quique tegunt parvis ara recurva cibis. (mus)

Mens quoque numen habet. Menti delubra vide-
 Vota metu belli, perfido Pœne, tui.
 Pœne rebellabas, & letho consulis omnes
 Attoniti Mauras pertinuere manus.

Spem metus expulerat; cum Menti vota Senatus
 Suscipit: & melior protinus illa venit.
 Adspicit instantes medius sex lucibus Idus
 Illa dies, qua sunt vota soluta Dea.

Vesta fave: tibi nunc operata revolvimus ora:
 Ad tua si nobis sacra venire licet.

In prece totus eram, cœlestia numina sensi,
 Lataque purpurea luce refulsit humus.

Non equidem vidi (valeant mendacia vatum)
 Te dea: nec fueras adspicienda viro.

Sed qua nescieram, quorumque errore tenebar,
 Cognita sunt nullo precipiente mihi.

Dena quater memorant habuisse Patilia Romam,
 Cum flamma custos ade recepta dea est.

Regis opus placidi, quo non metuentius ullum
 Numinis ingenium terra Sabina tulit.

Qua nunc ære nitent; stipula tunc tecta virebant:
 Et paries lento vimine textus erat.

Hic

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vesta;
 Tunc erat intonsi regia magna Numa.
 Forma tamen templi, qua nunc manet, ante fuisse
 Dicitur: & forma caussa probanda subest.
 Vesta eadem est, & terra: subest vigilignis utrique.
 Significant sedem terra focusque suam.
 Terra pile similis nullo fulcimine nixa:
 Aere subiecto tam grave pendet onus.
 Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem.

Quique premar partes angulus omnis abest.
 Cumque sit in media rerum regione locata,
 Et tangat nullum plusve minusve latus;
 Nil convexa foret, parti vicinior esset:
 Nec medium terra mundus haberet onus.

Arte Syracusia suspensus in aere clauso
 Stat globus immensi parva figura poli:
 Et quantum à summis, tantum secessit ab imis
 Terra: quod ut fiat, forma rotunda facit.

Par facies templi: nullus procurrit in illo
 Angulus, à pluvio vendicat imbre tholus.
 Cur sit virginibus, quaris, dea culta ministris?
 Inveniam causas hac quoque parte suas.

Ex Ope lunonem memorant Cereveremque creatas
 Semine Saturni. tertia Vesta fuit.
 Viraque nupserunt: amba peperisse feruntur:
 De tribus impatiens restitit una viri.

Quid mirum, virgo si virgine lata ministra
 Admittit castas in sua sacra manus? (mam,
 Nec tu aliud Vestam quam vivam intellige flam-
 Natque de flamma corpora nulla vides.

Iure igitur virgo est, qua semina nulla remittit,
 Nec capit, & comites virginitatis amat.
 Esse diu stultus Vesta simulacra putavi:
 Mox didici curvo nulla subesse tholo.

Ignis inextinctus templo celatur in illo.
 Effigiem nullam Vesta, nec ignis habent.

Stat

Stat vi terra sua: vislando Vesta vocatur.

Causaque par Graji nominis esse potest.

At focus a flammis, & quod fovet omnia dictus:

Qui tamen in primis adibus ante fuit.

Hinc quoque vestibulum dici reor: inde precando

Dicimus, ô Vesta, qua loca prima tenes.

Ante focos olim scammis considerare longis

Mos erat: & mensa credere adesse deos.

Nunc quoque, cum fiunt antiqua sacra Vacuna,

Ante sacinales stantque sedentque focos.

Venit in hos annos aliquid de more vetusto:

Fert missos Vesta pura patella cibos.

Ecce coronatis panis dependet a sellis,

Et velant scabras florida seta molas.

Sola prius furnis torrebant farra coloni,

Et fornacali sunt sua sacra dea.

Suppositum cineri panem focus ipse parabat,

Strataque erat tepido tegula quassa solo.

Inde focum serva: pistor, dominamque focorum,

Et que pumiceas versat asella molas.

Præteream? referamne tuum rubicunde Priape

Dedecus? est multi fabula plena joci.

Turrigera frontem Cybele redemit a corona

Convocat æternos ad sua festa deos.

Convocat & Satyros, & rustica numina Nymphas.

Silenus, quamvis nemo vocarat, adest.

Nec licet, & longum est, epulas narrare deorum:

In multo nox est pervigilata mero.

Di temere errabant: inopaca vallibus Ida

Pars jacet: & molli gramine membra levat.

Hi ludant, hos somnus habet; pars brachia nectit,

Et viridem celeriter pede pulsat humum.

Vesta jacet, placidamque caput secum quietem:

Sicut erat positum cespite sulta caput.

At ruber hororum custos, Nymphasque, deasque

Captat; & errantes, fertque refertque pedes.

Ad-

Adspicit & Vestam. dubium est Nymphamne puta-

An scierit Vestam: scisse sed ipse negat. (rit;

Spem capit obscenam, furtimque accedere tentat,

Et fert suspensus corde micante gradu.

Fortè senex quo vectus erat Silenus, asellum

Liquerat ad ripas lene sonantis aqua.

Ibat ut inciperet longi Deus Helleponti;

Intempestivo cum rudit ille sono.

Territa voce gravi surgit dea: convolat omnis

Turba: per infestas effugit ille manus.

Lampjacus hoc animal solita est mactare Priapo:

Hinc asini flammis indicis exta damus:

Quem tu diva memor de pane monilibus ornas.

Cessat opus: vacua conticuere mola.

Nomine, quam pretio celebratior, arce Tonantis:

Discant Pistores quid velit ara Iovis.

Cincta premebantur truncibus Capitolia Gallis:

Fecerat obsidio jam diuturna famem.

Iupiter ad solium superis regale vocatis,

Incipe, ait Marti: proximus ille refert:

Scilicet ignotum est, qua sit fortuna meorum?

Et dolor hic animi voce querentis eget?

Si tamen, ut referam breviter mala, juncta pudori,

Exigis: Alpino Roma sub hoste jacet.

Hac est cui fuerat promissa potentia rerum:

Iupiter hanc terris imposturus eras.

Iamque suburbanos, Etrusque contudit arma:

Spes erat in cursu: nunc Lare pulsa suo est.

Vidimus ornatos, cerata per atria, picta

Veste triumphales occubuisse senes.

Vidimus Iliaca transferri pignora Vesta

Sede: putant aliquos scilicet esse deos?

At si respicerent qua vos habitatis in arce;

Totque domos vestras obsidione premi:

Nil opus in cura scirent superesse deorum;

Et data sollicita thura perire manu.

Atque

Atque utinam pugna pateat locus! arma capeissent,
 Et si non poterunt exsuperare; cadent.
 Nunc inopes victus ignavaque fata timentes
 Monte suo clausos barbara turba premit.
 Tunc Venus, & liuo pulcher trabeaque Quirinus,
 Vestaque pro Latio multa locuta suo est.
 Publica, respondit, cura est pro mœnibus istis,
 Iupiter, & poenas Gallia victa dabit.
 Tu modo, qua desunt fruges, superesse putentur,
 Effice: nec sedes desere Vesta tuas.
 Quodcumq; est solida Cereris cava machina frangat,
 Mollitamque manu duret in igne focus.
 Iusserat, & fratris virgo Saturnia iussit
 Annuit: & media tempora noctis erant.
 Iam ducibus somnum dederat labor. increpat illos
 Iupiter, & sacro, quid velit, ore docet:
 Surgite, & in medios de summis arcibus hostes
 Mittite quam minime tradere vultis opem.
 Somnus abit, quaruntque novis ambagibus acti,
 Tradere quam nolint, & jubeantur opem.
 Esse Ceres visa est: jaciunt Cerealia dona.
 Lacta super galeas, scutaque longa sonant.
 Posse famæ vinci spes excidit. hoste repulso
 Candida Pistori ponitur ara Iovi.
 Forte revertēbar festis Vestalibus illa,
 Qua nova Romano nunc via juncta foro est:
 Huc pede matronam nudo descendere vidi:
 Obstupui tacitus sustinuique gradum.
 Sensit anus vicina loco: jussumque sedere
 Alloquitur quatiens voce tremente caput.
 Hic ubi nunc fora sunt, vda tenere paludes:
 Amne redundatis fossa mædebat aquis.
 Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras,
 Nunc solida est tellus, sed lacus antefuit.
 Qua Velabra solent in circum ducere pompas;
 Nil prater salices crassaque canna fuit.

Sape suburbanas rediens conviva per undas
 Cantat, & ad nautas ebria verba jacit.
 Nondum conveniens diversis iste figuris
 Nomen ab averso ceperat amne deus.
 Hic quoque lucus erat juncis & arundine densus,
 Et pede velato non adeunda palus.
 Stagna recesserunt, & aquas sua ripa coercent:
 Siccaque nunc tellus. mos tamen ille manet.
 Reddiderat causam: Valeas anus optima, dixit:
 Quod superest avi molle sit omne tui.
 Cætera jam pridem didici puerilibus annis;
 Non tamen idcirco praterenda mihi.
 Mœnia Dardanides nuper nova fecerat illus:
 Illos adhuc Asia dives habebat opes.
 Creditur armifera signum cæleste Minerva
 Urbis in Iliacæ desuluisse juga.
 Cura videre fuit. vidi templumque locumque.
 Hoc superest illic: Pallada Roma tenet.
 Consultitur Smintheus: luoque obscurus opaco
 Hos non mentito reddidit ore sonos:
 Ætheream servate deam: servabitis urbem:
 Imperium secum transferet illa loci.
 Servat, & inclusam summa tenet illus in arce:
 Curaque ad haredem Laomedonta venit,
 Sub Priamo servata parum. sic ipsa volebas;
 Ex quo iudicio forma revicta tua est.
 Seu genus Adrastus, seu furtis aptus Vlysses,
 Seu pius Æneas, eripuisse ferunt.
 Autor in incerto est. res est Romana: tuetur
 Vesta, quod assiduo lumine cuncta videt.
 Heu quantum timere patres, quo tempore Vesta
 Arsit, & est tectis obruta pane suis!
 Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes,
 Mistaque erat flamma flamma profana pia.
 Attonita flebant demisso crine ministra:
 Abstulerat vires corporis ipse timor.

Provolat in medium, & magna, Succurrite, voce,
Non est auxilium flere, Metellus ait.
Pignora virginis fatalia tollite palmis :
Non ea sunt voto, sed rapienda manu.
Me miserum dubitatis ait ? (dubitare videbat,
Et pavidas posito procubuisse genu.)
Haurit aquas : tollensque manus, Ignoscite, dixit,
Sacra. vir intrabo non adeunda viro.
Si scelus est : in me commissi poena redundet :
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit, & irrupit : factum dea rapta probavit,
Pontificisque sui munere tuta fuit.
Nunc bene lucetis sacro sub Casare flamma :
Ignis in iliacis nunc erit, estque focis.
Nullaque dicetur vitas temerare sacerdos
Hoc duce : nec viva defodietur humo.
Sic incesta perit : quia quam violavit, in illa
Conditur : & Tellus Vestaque numen idem est.
Tum sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste
Fecit, & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristia latis,
Nec populum toto pectore festa juvant.
Crassus ad Euphraten aquilas, natumque, suosque
Perdidiit : & leto est ultimus ipse datus.
Parthe quid exultas ? dixit dea. signa remittes :
Quique necem Crassi vindicet, ultor erit.
A *T simul auritis viola dementur asellis,*
Et Cereris fruges aspera saxa terent,
Navita puppe sedens Delphina videbimus, inquit,
Humida cum pulso nox erit orta die.
I *Am Phryx : a nupta quereris Tithone relinqui,*
Et vigil Eois Lucifer exit aquis.
Ite bona matres (vestrum Matralia festum)
Flavaque Thebana reddite liba dea.
Pontibus & magno juncta est celeberrima circo
Area : qua posito de bove nomen habet :

Hac

Hac ibi luce ferunt Matris sacra parenti
Sceptraferas Servi templa dedisse manus.
Qua dea sit : quare famulas à limine templi
Arceat (arceat enim libaque tosta petit :)
Bacche racemiferos hedera redimite capillos,
Si domus illa tua est, dirige vatis opus.
Arserat obsequio Semele Iovis. accipit Ino
Te puer : & summa sedula nutrit ope.
Intumuit Iuno, rapta quod pellice natum
Educat. at sanguis ille sororis erat.
Hinc agitur furis Athamas, sed imagine falsa :
Tuque cadis patria parve Learchæ manu.
Mæsta Learchæas mater tumulaverat umbras,
Et dederat miseris omnia iusta rogis.
Hac quoque, funestos ut erat laniata capillos,
Profluit : & cumis te Melicerta rapit.
Est spatio contracta brevi, freta bina repellit,
Vnæque pulsatur terra duabus aquis.
Huc venit insanus natum complexa lacertis,
Et secum è celso mittit in alta iugo.
Excipit illasos Panope centumque sorores,
Et placido lapsu per sua regna ferunt.
Nondum Leucotheæ, nondum puer ille Palamon,
Vorticibus densis Thyridis ora tenent.
Lucus erat : dubium Semele, Stimelene vocetur :
Manadas Arionias incoluisse ferunt.
Quarrit ab his Ino, quæ gens foret : Arcadas esse
Audit. & Evandrum scepra tenere loci.
Disimulata deam Latias Saturnia Bacchas
Instimulat fidei insidiosa sonis :
O nimium faciles, o toto pectore capta,
Non venit hac vestris hospes amica choris.
Fraude petit : sacrique parat cognoscere ritum,
Quo possit poenas pendere, pignus habet.
Vix bene desierat. complent mulatibus auras
Thyades effusis per sua colla comis :

In-

Injiciuntque manus, puerumque avellere pugnant.
 Quos ignorat adhuc, invocat illa deos:
 Dique, virique loci, misera succurrite matri.
 Clamor Aventini saxa propinqua ferit.
 Appulerat ripa vaccas Oetaus Iberas:
 Audit: & ad vocem concitatus urget iter.
 Hercules adventu, qua vim modo ferre parabant,
 Turpia foemineæ terga dedere fuge.
 Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
 An numen, quod me, te quoque vexat, ait?
 Illa docet partim: partim praesentia nati
 Continet: & furius in scelus isse pudet.
 Rumor, ut est velox, agitat per volat alis,
 Esque frequens Ino nomen in ore tuum.
 Hospita Carmentis fidos intrasse penates
 Diceris, & longam deposuisse famem.
 Liba sua properata manu Tegea sacerdos
 Traditur, & subito cocta dedisse focum.
 Nunc quoque liba juvant festis Matralibus; illa
 Rustica sedulitas gratior arte fuit.
 Nunc, ait, O vates venientia fata resigna,
 Qua licet: hospitii hoc precor adde meis.
 Parva mora est: cælum vates ac numina sumit,
 Fisque sui toto pectore plena dei.
 Vix illam subito posses cognoscere; tanto
 Sanctior, & tanto, quam modo, major erat.
 Lata canam: gaude defuncta laboribus Ino,
 Dixit, & huic populo prospera semper ades.
 Numen eris pelagi; natum quoque pontus habebit:
 In nostris aliud sumite nomen aquis.
 Leucothee Grajis, Matura vocare nostris:
 In portus nato jus erit omne tuo.
 Quem nos Portumnus, sua lingua Palamona dicit:
 Ite precor nostris, aquas uterque locis.
 Annuerat: promissa fides: posuere labores.
 Nomina mutarunt: hic Deus, illa Dea est.

Cur

Cur vetet ancillas accedere queritis? odit:
 Principiumque odii, si sinat illa, canam.
 Vna ministrarum solita est, Cadmea, tuarum
 Sape sub amplexus conjugis ire tui.
 Improbus hanc Athamas furtim dilexit: ab illa
 Comperit agricolis semina tosta dari.
 Ipsa quidem fecisse negat, sed fama recepit:
 Hoc est cur odio sit tibi serva manus.
 Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret:
 Ipsa parum felix visa fuisse parens.
 Alterius prolem melius mandabit illi.
 Vtilior Baccho quam fuit ipsa suis.
 Hanc tibi, quo properas, memorant dixisse, Rutili?
 Luce mea Marso consul ab hoste cades.
 Exitus accessit verbis, flumenque Theloni
 Purpureum missus sanguine fluxit aquis.
 Proximus annus erat: Pallantide casus eadem
 Didius hostiles ingeminavit opes.
 Lux eadem, Fortuna, tua est, auctorque locusque.
 Sed superinjectis quis latet iste togis?
 Servius est (hoc constat enim) sed caussa latendi
 Discrepat: & dubium me quoque mentis habet.
 Dum dea furtivos timide proficitur amores,
 Coelestemque homini concubuisse pudet;
 (Arsit enim magno correpta cupidine regis,
 Cæcaeque in hoc uno non fuit illa viro:.)
 Nocte domum parva solita est intrare fenestra:
 Vnde Fenestella nomina porta tenet.
 Nunc pudet, & vultus velamine celat amates,
 Oraque sunt multa regia tecta toga.
 An magis est verum, post Tulli funera plebem
 Confusam placidi morte fuisse ducis?
 Nec modus nullus erat: crescebat imagine luctus,
 Donec eum positus occulere togis.
 Tertia caussa mihi spatio majore canenda est:
 Nos tamen adductos intus agemus equos.

Tullia

Tullia coniugat sceleris mercede parato,
 His solita est dictis extimulare virum:
 Quid iuvat esse pares, te nostra cede sororis
 Meque tui fratris, si pia vita placet?
 Vivere debuerant & vir meus & tua conjux,
 Si nullum ausuri majus eramus opus.
 Et caput & regnum factum est dotale parentis.
 Si vir es, indictas exige dotis opus.
 Regia res scelus est, socero cape regna necato,
 Et nostras patrio sanguine tinge manus.
 Talibus instinctus solio privatus in alto
 Sederat, attonitum vulgus ad arma ruit.
 Hinc cruor, & cades, infirmaque vincitur atas.
 Sceptra gener socero rapta Superbus habet.
 Ipse sub Elquilis, ubi erat sua regia, casus
 Concidit in dura sanguinolentus humo.
 Filia carpento patrios initura penates,
 Ibat per medias alta feroxque vias.
 Corpus ut adspexit, lacrymis auriga profusus,
 Restitit, hunc tali corripit illa sono:
 Vadis? an expectas pretium pietatis amarum?
 Duc, inquam, invitas ipsa per ora rotas.
 (Certa fides facti) dictus Sceleratus ab illa
 Vicus, & aeterna res ea pressa nota.
 Post tamen hac causa est templi monumenta parentis
 Tangere: mira quidem, sed tamen acta loquor:
 Signum erat in solio residens sub imagine Tulli:
 Dicitur hoc oculis opposuisse manum.
 Et vox audita est, Vultus abscondite nostros,
 Ne nata videant ora nefanda mea.
 Veste data tegitur: verat hanc fortuna moveri:
 Et sic in templo est ipsa locuta suo:
 Ore revelato qua primum luce patebit
 Servius, hac positi prima pudoris erit.
 Parcite matrone vetitas attingere vestes:
 Sollemnes satis est voce movere preces.

Sitique

Sitque caput semper Romano tectus amictu
 Qui rex in nostra septimus urbe fuit.
 Arserat hoc templum: signo tamen ille pepercit
 Ignis: opem nato Mulciber ipse tulit.
 Namque pater Tulli Vulcanus, Ocrisia mater
 Praefignis facie Corniculana, fuit.
 Hanc secum Tanaquil sacris de more peractis
 Iussit in ornatum fundere vina focum.
 Hic inter cineres obsceni forma virilis
 Aut fuit, aut visa est: sed magis illa fuit.
 Iussa foco captiva sedet, conceptus ab illa
 Servius à caelo semina gentis habet.
 Signa dedit genitor tunc cum caput igne corusco
 Contigit, inque comis flammæ arsit apex.
 Te quoque magnifica Concordia dedicat ade
 Livia, quam caro praestitit illa viro.
 Disce tamen veniens atas: ubi Livia nunc est
 Porticus immensa tecta fuere domus.
 Urbis opus domus una fuit: spatiumque tenebat,
 Quo brevius muris oppida multa tenent.
 Hac aquata solo est nullo sub crimine regni,
 Sed quia luxuria visa nocere sua est.
 Sustinuit tantas operum subvertere moles
 Totque suas haeres perdere Caesar opes.
 Sic agitur censura, & sic exempla parantur:
 Cum iudex, alios quod monet, ipse facit.
 Nulla nota est veniente die, quam dicere possis.
 Idibus invictio sunt dati templa lovi.
 Et jam Quinquatrus jubeor narrare minores.
 Nunc ades o cæptis flava Minerva meis.
 Cur vagus incedit tota tibicen in urbe?
 Quid sibi persona, quid toga longa, volunt?
 Sic ego: sic posita Tritonia cuspide dixit.
 Possem utinam docta verba referre dea!
 Temporibus veterum tibicinis usus avorum
 Magnus, & in magno semper honore fuit.

G

Canta-

Cantabat sanis, cantabat tibia ludis:
 Cantabat mœstis tibia funeribus.
 Dulcis erat mercede labor: tempusque secutum est,
 Quod subito grata frangeret aris opes.
 Adde quod Ædilis, pompa qui funeris irent,
 Artifices solos iusserat esse decem.
 Exsilio mutant urbem, Tiburque recedunt:
 (Exsiliū quodam tempore Tibur erat)
 Quaritur in scena cava tibia: quaritur aris:
 Ducit supremos nania nulla toros.
 Servierat quidam quantolibet ordine dignus
 Tibure: sed longo tempore liber erat.
 Rure suo parat ille dapes, turbamque canoram
 Convocat, ad vestias convenit illa dapes.
 Nox erat, & vinis oculique animique natabant;
 Cum pracomposito nuntius ore venit.
 Atque ita, Quid cessas convivas solvere? dixit.
 Autor vindicta nam venit ille sua.
 Nec mora, convivæ valido titubantia vino
 Membra movent: dubii stantque labantque pedes.
 At dominus, Discedere, ait, plaustrisque morantes
 Suscepit, in plaustrum scirpea lata fuit.
 Alliciunt somnos tempus, motusque merumque,
 Potaque se Tibur turba redire putat.
 Iamque per Esquilias Romanam intraverat urbem,
 Et mane in medio plaustra fuere foro.
 Callidus ut posset specie numeroque Senatū
 Fallere, personis imperat at orat egi.
 Admiseratque alios: & ut hunc tibicina cœtum
 Augeat, in longis vestibus esse iubet.
 Sic reduces bene posse tegi: ne forte notentur
 Contra collega iussa redire sui.
 Res placuit: cunctique novolice Idibus uti,
 Et canere ad veteres verba jocosa modos.
 Hæc ubi perdocuit, Superest mihi discere, dixi,
 Cur sit Quinquaginta illa vocata dies.

Martius, inquit, habet tali mea nomine festa:
 Estque sub inventis hac quoque turba meis.
 Prima terebrato per rara foramina buxo,
 Ut daret effecti tibia longa sonos.
 Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis
 Vidi, & virgineas intumuisse genas.
 Ars mihi non tanti est, valeas mea tibia, dixi.
 Excipit abjectam cespitem ripa suo.
 Inventam Satyrus primum miratur: & usus
 Nescit, & afflatam sentit habere sonum.
 Et modo dimittit digitos, modo concipit auras:
 Iamque inter Nymphas arte superbus erat.
 Provocat & Phœbum: Phœbo super ante pependit:
 Casa recesserunt à cute membra sua.
 Sum tamen in ventrix autorque ego carminis huius:
 Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
Tertia nox veniet, qua tu Dodona Thyene
 Stabis Agenorea fronte videnda bovis.
 Hæc est illa dies, qua tu purgamina Vesta
 Tybri per Etruscas in mare mittis aquas.
Siqua fides ventis, zephyro date carbasa nauta:
 Cras veniet vestris ille secundus aquis.
At pater Heliadum, radios ubi tinxerit undis,
 Et cinget geminos stella serena polos;
 Tollet humo validos proles Hyrea lacertos:
 Continua Delphin nocte videndus erit.
 Scilicet hic olim Volcos Æquoque fugatos
 Viderrat in campis Algida terra tuus.
 Vnde suburbano clarus Tiburte triumpho,
 Vestus es in niveis Posthume victor equis.
Iam sex, & totidem luces de mense supersunt:
 Huic unum numero tu tamen adde diem.
 Sol abit à Geminis, & Cancri signa rubescunt:
 Cœpit Aventina Pallas in arce coli.
Iam tua Laomedon oritur nurus: orta que noctem
 Pellit, & è pratis cana pruina fugit.

Reddita, quisquis is est, Summana templa feruntur,
 Tunc, cum Romanis Pyrrhe timendus eras.
 Hunc quoque cum patrius Galatea receperit undis,
 Plenaque secura terra quietis erit;
 Surgit humo juvenis telis afflatus avitis,
 Et gemino nexas porrigit angue manus.
 Notus amor Phædra, nota est injuria Thesei:
 Devovit natum credulus ille suum.
 Solliciti terrentur equi: frustra que retenti
 Per scopulos dominum duraque saxa trahunt:
 Exciderat curru, lorisque morantibus artus
 Hippolytus lacero corpore raptus erat:
 Reddidit atq; animam, multum indignante Diana:
 Nulla Coronides causa doloris, ait.
 Namque pio juveni vitam sine vitnerere reddam,
 Et cedent arti tristia fata mea.
 Gramina continuo loculis depromit eburnis:
 Profuerant Glauci manibus illa prius:
 Tunc, cum observatas augur descendit in herbas,
 Vtus & auxilio est anguis ab angue dato.
 Pectora ter tetigit, ter verba salubria dixit:
 Deposuit terra sustulit ille caput.
 Lucus eum, memorisque sui Dictynna recessu
 Celat: Aricino Virbius ille lacu est.
 At Lachesis Clotho que dolent sua fila teneri,
 Et fieri regni jura minora sui.
 Iuppiter exemplum veritus direxit in illum
 Fulmina, qui nimia noverat artis opem.
 Phæbe querebaris: Deus est. placare parenti:
 Propter te, fieri quod vetat, ipse facit.
Non ego te, quamvis properabis vincere Caesar.
 Si vetat auspicium, signa movere velim.
 Sunt tibi Flaminius, Thrasymenaque litora testes,
 Per volucres aquos multa monere deos.
 Tempora si veteris quaris temeraria damni;
 Quartus ab extrema mense bis ille dies,

Postera

Postera lux melior superat Masanissa Syphacem,
 Et cecidit telis Hasdrubal ipse suus.
Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
 Et fugiunt frano non remorante dies.
 Quam cito venerunt Fortuna fortis honores:
 Post septem lucas lunius actus erit.
 Ite, deam lati sortem celebrate Quirites:
 In Tiberis ripa munera regis habet.
 Pars pede, pars etiam celeri decurrit cymba.
 Nec pudeat potos inde redire domum.
 Ferte coronate juvenum convivia lintres,
 Multaque per medias vina bibantur aquas.
 Plebs colit hanc: quia qui posuit, de plebe fuisse
 Fertur, & ex humili septe tulisse loco.
 Convenit & servis: serva quia Tullius ortus
 Constituit dubia templa propinqua deæ.
Ecce suburbana rediens male sobrius ade,
 Ad stellas aliquis talia verba jacit:
 Zona latet tua nunc, & cras fortasse latebit:
 Debinc erit, Orion adspicienda mihi.
 At si non esset potus, dixisset eadem
 Venturum tempus solstitiale die.
Lucifero subeunte, lares delubra tulerunt,
 Hic ubi sit docta multa corona manu.
 Tempus idem Statoris erit: quod Romulus olim
 Ante Palatini condidit ora jugi.
Tot restant de mense dies, quod nomina Parcís,
 Cum data sunt trabea templa Quirine tua.
Tempus Iuleis cras est natale Kalendis:
 Pierides ceptis addite summa meis.
 Dicite Pierides, quis vos addixerit isti,
 Cui dedit invitas victa noverca manus.
 Sic ego: sic Clio, Clari monumenta Philippi
 Aspicias: unde trahit Martia casta genus.
 Martia sacrisco deductum nomen ab Anco,
 In qua par facies nobilitate fuit.

G 3

Par

Par animo quoque forma suo respondit in illa:
 Et genus, & facies, ingeniumque simul.
 Nec quod laudamus formam, tu turpe putaris.
 Laudamus magnas hac quoque parte deas.
 Nupta fuit quondam matertera Caesaris illi.
 O decus, o sacra foemina digna domo!
 Sic cecinit Clío: docta assensere sorores,
 Annuuit Alcides, increpuitque lyra.

F I N I S.

K A L E N -

K A L E N D A R I V M

EX L. G. GIRALDO ET ALIIS

Compilatum: in quo præter ortum & occasum signorum cœlestium, quæ in sex Lib. Fastorum notantur, ludi item, & templorum dedicationes Romanorum & Græcorum, per seriem integri anni habentur.

I A N V A R I V S.

- A 1 K. Ianu. *Iani & Iunonis. Iovi & Esculap.* in inf. Tyb. Ovid. Gamelia Iunoni hoc mense celebrabantur, unde & mensi nomen.
- b 2 4 Dies ater.
- c 3 3 Cancer occidit. Tertia mensis cuiusque Minervæ sacra. Pausan.
- d 4 Pr. Non. *Vorum pro salute principis.* C. Tacitus.
- e 5 Nonæ. Lyra oritur, tempestatem significat.
- f 6 8 Ididis Ἰδιδίς, id est, accessus. Plut. O.
- g 7 7 Clavus cuiusque mensis Neptuno facer est apud Atheniens. Plut.
- A 8 6 *Sacrificium Iani.* Vet. kl.
- b 9 5 *Agonalia.* Ovid. Delphinus oritur.
- c 10 4 Media hyems.
- d 11 3 *Carmentalia.* Internæ ædes dic. in campo Mart.
- e 12 Prid. Id. *Comptalia.* Gell. & Macrob.
- f 13 Idus. *Iovi, Octavius Augustus dictus.* & pro-
- g 14 19 K. F. vinciæ in formam redactæ. Ovid. & tibicines habitu muliebri urbem lustrabant. Plut.
- A 15 18 *Carmentalia relata.* & Porrima & Postverta.
- b 16 17 *Concordia* templum à Camillo positum.
- c 17 16 Sol in Aquario.
- d 18 15
- e 19 14
- f 20 13

KALENDARIVM.

152		
g 21	12	
A 22	11	
b 23	10	Lyra occidit.
c 24	9	Leonis quæ est in pectore clara stella
d 25	8	occidit. <i>Sementina ferie.</i> Ovid. Varr.
e 26	7	Fest. Macrob. non itatæ quidem, sed
		indictæ.
f 27	6	Castori & Polluci temp. ad Iuturnæ
g 28	5	stagnum.
A 29	4	<i>Equiria</i> in campo Mart. Vet. kl.
b 30	3	Paci.
c 31		Prid. k. <i>Sacr. deis penat.</i> Vet. Kl. qui Patrii &
		Urbani dicuntur.

FEBRUARIUS.

d 1	K. Febr.	<i>Sospita templi dic</i> Lucaria, ab Asyli lu-
		co. Ovid. Fest. Item <i>Iovi Sacri.</i> de
		bidente. Dianæ sacra fiebant, à cer-
		vis elaphobolia nuncupata.
e 2	4	Lyra & medius Leo occidunt.
f 3	3	Delphius occidit.
g 4	Pr. Non.	
A 5	Nonis.	<i>August. dictus</i> P. P. Ovid. Aquarius
b 6	8	oritur. Zephyrus flare incipit.
c 7	7	
d 8	6	
e 9	5	Veris initium.
f 10	4	
g 11	3	Arctophylax oritur.
A 12	Prid. Id.	
b 13	Idus.	<i>Fauni festum & Iovis.</i> Fabiorum cædes.
c 14	16 k. M.	Corvus, Crater, & Anguis oriuntur.
d 15	15	<i>Lupercalia.</i> Plut. Ovid. Varro.
e 16	14	Sol in piscibus. Venti per sex dies
f 17	13	vehementius flant.
g 18	12	<i>Quirinaliorum stultorum feria.</i> Fest. Ov.
		Varro. Et <i>Fornacalium</i> indictio deæ
		Fornacali, quæ & Fornax dicta fuit,
		à quo indicta. Plin. Ovid. & D. Ma-
		nibus sacra feralia.
A 19	11	<i>Dea murtæ.</i>

b 20 10 Cha-

KALENDARIVM.

153

b 20	10	<i>Charistia.</i> Val. Max. Ovid. id est, sacra
		cognatorum. Vet. Kl.
c 21	9	<i>Terminalia.</i> Ovid. Bedas vero vii kal.
d 22	8	& <i>Regifugium.</i> v kal. Mart. cui con-
		venit locus biffexti.
e 23	7	<i>Regifugium.</i> Ovid. Quidam vi kal.
f 24	6	
g 25	5	
A 26	4	(Ovid.
b 27	3	<i>Equiria</i> in campo Mart. Varr. Fest. &
c 28		Prid. kl. <i>Tarquinii superati.</i> Plut.

MARTIVS.

d 1	K. Mart.	<i>Matronarum dies festus.</i> Fest. Porp.
e 2	6	Serv. Ovid. <i>Matronalia.</i> Iunonis. Lu-
		cinæ. Martis. <i>Ancylorum festum.</i>
		nec nubere bonum quousque con-
		dantur. Porph. aliam causam adferr.
		Munychia sacra Deæ Munychiæ, id
		est, Dianæ.
f 3	5	Alter è piscibus occidit.
g 4	4	
A 5	3	Arctophylax occidit. Vindemiator
		oritur.
b 6	Pr. Non.	<i>August. Pont. Max. Sacr. Vestæ.</i> Ovid.
c 7	Nonæ.	Pegasus oritur. Vejovis templum ad
		duos lucos Asyli. Ovid.
d 8	8	Corona oritur.
e 9	7	
f 10	6	
g 11	5	
A 12	4	
b 13	3	
c 14	Prid. Id.	<i>Equiria altera</i> apud Tyberim, vel, si
		aquis increverit, in Cœlio monte,
		Ovid. Fest.
d 15	Idus.	<i>Anna Perenna.</i> Parricidium, id est,
		cædes C. Cæf. Plin. & Suet.
e 16	17 k. A.	Scorpius medius occidit. Lysander
		Athenis potitus, Plut.
f 17	16	<i>Liberalia,</i> Varro. quo die virilem to-
		gam

G 5

gam pueri ingenui fumeabant. Ovid.
Agonia. Varro. Milvius oritur,

g 18

15 Sol in arietē.

A 19

14 *Quinquatria* Minervæ natalis. & Minerval magistris solvebatur.

b 20

13 *Quinquatria*, alter *Quinquatrium* dies: quo natus est *P. Ovidius Naso*, eloquentiæ & poëseos idea: cujus natalem ortumque Elegia, ad Fastorum characterem conscripta, quæ initio hujus voluminis legitur, *Kalendario Romano* in gratiam poëtæ ingeniosissimi, adjecit Daniel Heinsius.

c 21

12 *Quinquatria*. Primus dies seculi. quidam VIII. Bedas.

d 22

11 *Quinquatria*.

e 23

10 *Quinquatria*. *Tubilustrium*. Sacrorum

f 24

9 tubæ lustrantur. Varro.

g 25

8 *Æquinoctium vernum*. *Hilaria*, *Matris*

A 26

7 *Deum festâ*. Lamprid. Macrobr.

b 27

6 *Matris Deum*. Ammian. Marc. Herod.

c 28

5 *Megalesia*. Varro.

d 29

4

e 30

3 *Iani, Concordia, Salutis, Pacis*.

f 31

Prid. Luna, id est, *Diana in Aventino*. Ovid.

A P R I L I S.

g 1 K. Apr. *Scorpius* occidit. *Veneris sacrum* cum floribus & myrto. Plut. Ovid. Item *Fortuna virili*. Tergelia sacra Apollini & Dianæ. Mensis hic Græcis auspiciatissimus.

A 2

4 Plejades occidunt.

b 3

3

c 4

Pr. Non.

d 5

Nonæ. *Megalesia matri deum*. K. V. Ovid.

e 6

8 *Fortuna publica primigenia* in colle Quir. Ovid. Var. *Diana nativitas*.

f 7

7 *Apollinis dies natalis*, qui dies quoque Socrat. & Platon. sunt. Laërt.

g 8 6 Ludi

g 8

6 *Ludi ob Victorem Caesar*. Libra occidit. dies pluvii. Orion occidit.

A 9

5 *Cerealia*, *Ludi Circen*. instaurationis dies

b 10

4 *Circensibus* additus. Macrobr.

c 11

3

d 12

Prid. Id. *Magna mater Romam adducta*. Titus Liv. XXI.

e 13

Idus. *Iovi Victori & Libertati*. Ovid.

f 14

18 K. M.

g 15

17 *Fordicidia* vel *Fordicalia*, de sorda bove. Varro. Ovid.

A 16

16 *August. Imp. salutat*. Hyades occi-

b 17

15 dunt.

c 18

14 *Equiria* in circo max. & *Vulpium com-*
bustio. Ovid.

d 19

13 Sol in Tauro.

e 20

12

f 21

11 *Palilia*. Romæ natalis. Varro, Ovid. Fest. Plutar. alii. Falluntur multi.

g 22

10 *Agonia altera*, Ovid. quæ & *Agonia*

A 23

lia dicuntur.

b 24

9 *Vinalia priora* Iovi & Veneri. Ovid.

c 25

8 Illi destructio.

d 26

7 *Medium Ver*. Aries occidit. tempest. signif. Canis oritur. *Robigalia*. Plin.

e 27

Fest. Ovid. Varro, alii.

f 28

6 *Latina feria*. in sacro monte. Tit. Liv.

g 29

5 *Apaturia* etiam hoc mense agebantur, à Venere dicta. Tribus diebus celebrabantur: prima *diogenis*, secunda *antæpuriis*, tertia *aspiriis*, quarta vero *antæda*. Simplicius in *Physicis*. Suidas, alii. Quidam *Pyaneptione* agi dicunt.

f 28

4 *Floralia*. Plin. kl. v. Ovid.

g 29

3

A 30

Prid. kl. *Vesta Palatina*. Ovid. Hoc mense, ut Plut. in *Romulo* & *Probl.* *Laurentalia*, & distinguit à *Laurentilibus*, quæ mense Decemb. celebrantur.

M A I V S.

- b 1 K. Maji. Capella oritur. *Larib. præstitibus* ara posita. Ovid. & *Bona dea sacr.* Macr. Plutar. Varr. Lactan. Ovid. alii. & *Florales ludi* triduo Vet. Kl. Vmbra- culorum festum, quæ *æneæ* dicuntur. *Σκηνὴς* Pallas.
- c 2 6 Argestes flare incipit. Hyades oriun-
d 3 5 Centaurus oritur. (tur.
e 4 4
f 5 3 Lyra oritur.
g 6 Pr. Non. Scorpius medius occidit.
A 7 Nonæ.
b 8 8
c 9 7 Lemuria. quæ noctu agebantur & tri-
d 10 6 duo. Ovid. Varro. Porph. Malum
nubere. & *Luminaria*.
e 11 5 Lemuria. Vet. Kl. Orion occidit.
f 12 4 Martis ultorū. Bisultorem ait Ovid.
alii. Post Lem. Vet. Kl.
g 13 3 Plejades oriuntur. Æstatis initium.
Lemuria. Vet. Kl.
A 14 Prid. Id. Taurus oritur.
b 15 Idus. Argeorum simulacra scirpea de ponte
c 16 17 k. Iun. in Tyberim dejiciebantur. Dionys.
d 17 16 Euseb. Plut. Ovid. Macrobi. alii. Et
e 18 15 *Mercatorum dies festus*. Fest. Ovid.
Mercurium hoc die natum Martialis
ait Ædes dedic. T. L. & Fer. Iovi.
Vet. Kl.
f 19 14 Sol in geminis.
g 20 13
A 21 12 Agonia seu Agonalia Jani. Ovid. Varr.
b 22 11 *Vejoy*. Vet. Kl. alii superioribus die-
bus. Canis oritur.
c 23 10 *Volcani feria* Vet. k. Volcanalis flamen
rem di. Majæ faciebat. Macr. *Tubi-*
lustrium. Var. Ovid. alii x kal. Vet.
kl. Ovid. alii xiii.
d 24 9 *Regifugium* alterum. Vet. kl. Ovid.
alii aliter.

- e 25 8 *Templum fortune datum*. Vet. kl. Ovid.
Aquila oritur.
f 26 7 Arctophylax occidit.
g 27 6 Hyades oriuntur.
A 28 5
b 29 4
c 30 3
d 31 Prid. k.

I V N I V S.

- e 1 K. Iunii. Iunonis moneta ædes. Macrobi. Bedas.
Carna dea in Cælio monte. Marti sacr.
extra port. Capenam. Tempeltati
delubrum. Ovid. Fabariæ kl. Ma-
crob. Aquila oritur. Hecatombæ
hoc mense plures. unde & illi no-
men. Anni initium apud Athenien-
ses vel quod Sol Hecatombæus di-
ceretur.
f 2 4 Hyades oriuntur, dies pluvius.
g 3 3 *Bellona sacr.*
A 4 Pr. Non. Herculis ædes in Circo.
b 5 Nonæ. Templum Fidei. *Sponsoris Iovis*. Dion.
alii. *Sacrum Fidis Semipatri*. Vet. kl.
Ovid.
c 6 8 Vestæ Templum.
d 7 7 *Pescatorii ludi* in Camp. Mart. Ov. Fest.
e 8 6 Fest. Mentis templum dic. Ovid.
Vet. kl. Arctophylax occidit.
f 9 5 *Vesta*, Vet. kal. Ovid. Afini coronan-
tur. Ara Iovis Pistoris.
g 10 4 Delphin vesperi oritur. *Matralia*. For-
A 11 3 tis Fort. Concordiæ ædes. *Matris*
b 12 Prid. Id. *Matuta*. Vet. kl. Ovid.
c 13 Idus. *Iovis invicti*. *Minuscula Quinquatrus Mi-*
d 14 18 k. Iu. *nerva*. Varro. Fest. Censorinus.
e 15 17 *Stercor ex ade Vesta defertur*. Fest. Var.
Ovid. Hyades oriuntur.
f 16 16 Zephyrus flat. Orion oritur.
g 17 15 Delphinus totus apparet. Æqui &
A 18 14 Volci a Posthumo fugati.

- 158
b 19 13 Sol in Cancro. *Minerva in Aventino*,
Vet. kl.
c 20 12 Ophiuchus oritur. *Sumani sacrum* ad
d 21 11 Circum Max. Vet. kl. Ovid.
e 22 10
f 23 9 Flaminius victus à Pœnis. Ovid.
g 24 8 *Fortis Fortuna*. Vet. kl. Ovid. Var.
A 25 7 *Naves coronatae* per Tiberim convivia
ducebant.
b 26 6 Orionis zona oritur. Solstitium.
c 27 5 *Iovis Statoris & Laris*. Ovid.
d 28 4 Quirini templum in coll. Quiri. Ovid.
e 29 3 Vet. kl. III kal.
f 30 Prid. k. *Herculis & Musarum*. Ovid. Populifugia in Iunio dies. Varro.

I V L I V S.

- g 1 K. Iulii. Hoc die apud Rom. fiebant migrationes ex ædibus in alienas ædes. ut
A 2 6 hoc tempore in festo D. Michaelis:
b 3 5 id quod ex Cicerone, Suetonio, &
c 4 4 Mart. colligunt docti.
d 5 3
e 6 Pr. Non. Capitol. incensum tempore Syllæ.
f 7 Nonæ. *Romulus non apparuit*. Lamp. in Com.
g 8 8 modo. Plut. *Capratina*. Iuno Caprotina.
A 9 7 *Ancillarum festum*. Macr. Plut.
b 10 6 Ovid. Varro.
c 11 5 *Ludi Apollinares*. T. Liv. Vet. k. Varr. Livius alio loco tertio Non. ait.
d 12 4 *Iul. Cas. natalis*, unde mensis, M. Anton. Consulē legem ferente. Macr.
e 13 3
f 14 Prid. Id. *Fortuna mulieb. dedic.* Dion. Liv.
g 15 Idus. *Castoris & Poll. Equites Rom. ab æde* Honoris in equis in Capit. Plin. Vet. kal. Diot.
A 16 17 k. A. *Aliensis dies atra*. Sera. Plin. Tacit.
b 17 16
c 18 15 xvii kal. Plut. xvi kal. in Camillo.
d 19 14
e 20 13
f 21 12 Mundi natalis. Solinus ex Ægyptiorum sacerdot. sententia.
g 22 11

A 23 10.

- A 23 10
b 24 9
c 25 8 Hoc mense rutilæ canes caniculæ facrificabantur. Vide Festum.
d 26 7
e 27 6
f 28 5 *Neptunalia* etiam hoc mense. Vet. kl. & Varro.
g 29 4
A 30 3
b 31 Prid. k.

A V G V S T V S.

- c 1 Kl. Aug. *Spei* ad forum olitorium. Vet. kl. Consecratio templi Martis. Dion. in hist. Boedromia celebritas, hoc mense agebatur, unde & mensis dictus. Apollo etiam Boedromius vocatus. Plutar. Bauf. Harpocr. alii. Xerxes victus. Plut.
d 2 4 *Feria* quod Cæs. Hisp. citeriorem vi.
e 3 3 cit. Vet. kl.
f 4 Pr. Non.
g 5 Nonæ. *Saluti* in colle Quirin. Vet. kl. &
A 6 8 *Spei*.
b 7 7
c 8 6 *Solis indigetis* in colle Quir. Vet. kl.
d 9 5
e 10 4 *Ara Opis & Cereris in vico Iugario*. Vet. kl.
f 11 3 *Herculi magno custodi in Circo flammæ*. Vet. kl.
g 12 Prid. Id. *Diana sacra*. Martial. Currebant in nemus Aricinum. Item natalis Augusti.
A 13 Idus.
b 14 19 k. S. Porph. *Dies festus servorum & ancillarum*. Plutar. Et Vertumno in Loreto majore. Ver. kl.
c 15 18
d 16 17
e 17 16 *Portunalia ad pontem Amyl.* Vet. kl. & Varro. Iano ad theat. Marcelli. Vet. kl.
f 18 15 *Consualia*. Plut. in Numa. vel sequ. die Sabinarum raptus.
g 19 14 *Augusti mors*. Dion. hist. Sueton.

A 20 13 Vinea.

160	KALENDARIVM.	161
A 20	13 <i>Vinalia secunda.</i> Plin.	
b 21	12 <i>Vinalia rustica.</i> Varro. Festus vero XIV	
c 22	11 kal. idem & Vet. kl. Mysteria magna. Plut. & Liber pater ex urbe in Eleusinem transferebatur.	
d 23	10 <i>Volcanalia</i> in Circo Flam. Vet. kl.	
e 24	9	
f 25	8 <i>Opiconsiva</i> in Capitolio. Vet. kl. Varro.	
g 26	7	
A 27	6 <i>Volturnalia.</i> Vet. kl. Varro. cujus feriaz mense Octob. <i>Volturnalia.</i>	
b 28	5 Harpocratis festum hoc mense fiebat ab Aegyptiis. Plut.	
c 29	4 <i>Volcanalia.</i> Festus.	
d 30	3 <i>Mundus Cereris pater.</i>	
e 31	Prid. k. <i>Nat. C. Cæs. Germanici.</i> Vet. kl.	

S E P T E M B E R.

f 1	K. Sept. <i>Volcani tutela</i> Septemb. Vet. k. Mæmætes Iupiter, & inde mensis. Harpocr. & alii.
g 2	4 <i>Augusti victoria navalis</i> ex M. Anton. & Cleop. Dion.
A 3	3
b 4	Pr. Non.
c 5	Nonæ.
d 6	8
e 7	7
f 8	6 Hierosolyma à Tito Vespasian. capta.
g 9	5 Iosephus.
A 10	4
b 11	3
c 12	Prid. Id.
d 13	Idus. <i>Prætor Max. clavum pangit.</i> Tit. Liv. & Capitolii dedic. ab Horatio. Plutar.
e 14	18 k. O. Tit. Liv. Iovi. Vet. kal.
f 15	17 <i>Ludi.</i> Vet. kl. qui <i>Romani</i> & <i>Magni.</i> Asc. Pæd.
g 16	16 <i>Ludi V. k.</i> Parentatio eorum, qui contra Persas pugnando occubuerunt. Pl.
A 17	15 <i>Ludi.</i> Vet. kal.
b 18	14 <i>Ludi.</i> Vet. kal.

c 19 13 Thoth,

KALENDARIVM.	161
c 19	13 Thoth, id est, Mercurio Aegyptii sacrificant. Plut.
d 20	12 <i>Romuli Natalis.</i> Plut.
e 21	11.
f 22	10
g 23	9 <i>Natalis Augusti.</i> Dion. hist. Suct.
A 24	8
b 25	7 Veneri. Vet. kal.
c 26	6
d 27	5
e 28	4
f 29	3
g 30	Prid. kl. <i>Epulum Minervæ.</i> Vet. kl. <i>Meditrinalia</i> hoc mense celebrantur, & Metri-na dea, quo die primum mustum bibebant. Fest. Varro.

O C T O B E R.

A 1	K. O. & Martis tutela. Octobr. Vet. kl. Pyanepesia hoc mense celebrantur.
b 2	6
c 3	5
d 4	4 <i>Mundus Cereris</i> patet. Fest.
e 5	3
f 6	Pr. Non.
g 7	Nonæ.
A 8	8 Panopsea Apollini. imo Pyanepesia.
b 9	7 Eresione plectitur.
c 10	6 Oescophoria, id est, Ramalia celebrantur. Plutar. Suid. Comment. in
d 11	5
e 12	4 Nicand.
f 13	3
g 14	Prid. Id.
A 15	Idus. <i>Mercatores Mercurio.</i> Virgilis natalis. Martialis. October equus Marti immolatur. Fest. Plutar.
b 16	17 k. N.
c 17	16
d 18	15
e 19	14
f 20	13
g 21	12
A 22	11 Chalcea Minervæ solennitas, vel ut Phanodemus ait, Volcani. Hyperides
b 23	10
c 24	9 Har-

162 KALENDARIVM.
 c 24 9 Harpocr.
 d 25 8
 e 26 7
 f 27 6
 g 28 5 Myſteria minora hoc menſe ageban-
 tur. Plut. Galenus.
 A 29 4 Sacrum hoc menſe Libero fiebat. Vet.
 b 30 3 kl. Et *Vertumni ſerie*. Varr.
 c 31 Prid. kl.

N O V E M B E R.

d 1 K. Nov. Hoc menſe Iovis epulum celebraba-
 tur. Vet. kl. Antheſteria hoc menſe
 e 2 4 agebantur, quæ & Bacchanalia.
 f 3 3 Theoph. Suid. Harp.
 g 4 Pr. Non.
 A 5 Nonæ.
 b 6 8
 c 7 7 *Mundum patere*. Feſt.
 d 8 6
 e 9 5
 f 10 4 Limna Baccho, Thucyd.
 g 11 3 Maria clauduntur. Veget. alii, uſque
 in vi Id. Mart.
 A 12 Prid. Id. Choes. Suid.
 b 13 Idus. Pithægia.
 c 14 18 k. D. Chytira. Alii in Lenæone menſe con-
 ſtituunt. Comm. in Heſiod. Harpocr.
 d 15 17 Ludi plebei per hos dies. Suet.
 e 16 16
 f 17 15
 g 18 14
 A 19 13
 b 20 12
 c 21 11
 d 22 10
 e 23 9
 f 24 8 *Bruma*, quæ & *Bramalia*, feſtum Ro-
 g 25 7 manor. Conſtant. in re ruſt.
 A 26 6
 b 27 5 Hic menſis fuit in tutela Dianæ V. k.
 c 28 4 & inferiæ fiebant Gallis deſoſſis &
 d 29 3 Græ-

KALENDARIVM. 163
 d 29 3 Græcis in foro Boario. Plut.
 e 30 Prid. k.

D E C E M B E R.

f 1 K. Decē. *Fortuna Muliebris* feſtum, quoniam hoc
 die bellum ſublatum. Poſtea tranſla-
 g 2 4 tum prid. Non. Quintil. Dionyſius
 A 3 3 Halicar. in viii Poſidonia à certa-
 b 4 Pr. Non. mine Pallad. & Neptuni.
 c 5 Nonæ. *Faunalia*, Porphy.
 d 6 8
 e 7 7
 f 8 6
 g 9 5
 A 10 4
 b 11 3 Alcyonii dies.
 c 12 Prid.
 d 13 Idus.
 e 14 19 k. Ian. *Brumalia* feſtum hoc menſe & Am-
 f 15 18 broſia. Proclus in Heſiod.
 g 16 17
 A 17 16 *Saturnalia* incipiunt, & per tres dies
 b 18 15 durant: quibus adduntur Sigillaria,
 quæ ſeptem dies complent. Marc.
 c 19 14 *Opalia* & *Saturnalia*. Macr. Varr.
 d 20 13
 e 21 12 *Angeronalia* Angeronæ deæ. Macro-
 b. Herculi & Cereri de muſco. Macro-
 f 22 11 *Feria Larib. dicata*. Macro-*Compitalia*.
 Ludi *Laribus* Plin.
 g 23 10 *Feria Iovis*. *Larentinalia* vel *Laurenti-*
nalìa. Plut. Varro. Ovid.
 A 24 9 *Iuvenalis dies* viii Saturn. additus,
 b 25 8 Sueton. unde & *Iuvenales ludi*.
 c 26 7
 d 27 6
 e 28 5
 f 29 4
 g 30 3 December *Saturno ſacer*. Macr. *Tutela*
 A 31 Prid. vero *Veſta*, Vet. kl.

F I N I S.

P V B L I I
O V I D I I
N A S O N I S
D E T R I S T I B V S
L I B R I V.

AMSTELÆDAMI,
Apud IOANNEM BLAEV,
M, DC, XXXXIX.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIVM
LIBER PRIMVS.

ELEGIA I.

Alloquitur librum, ut Romam vadat, & quid
ei faciendum sit, admonet.

PARVE (nec invideo) sine me liber ibis
in urbem:
Hei mihi, quod domino non licet ire
tuo!
Vade, sed incultus: qualem decet exu-
lis esse,
Infelix habitum temporis huius habe.

Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conveniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Nec fragili gemina poliantur pumice frontes,
Hirsutus sparsis ut videre comis.
Felices ornent hac instrumenta libellos:
Fortuna memorem te decet esse meæ.
Neve liturarum pudeat: qui viderit illas,
De lacrymis factas sentiat esse meis.
Vade liber: verbisque meis loca grata saluta:
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis ut in populo nostri non immemor illo,
Si quis, qui, quid agam forte requirer, erit:
Vivere me dices, salvum tamen esse negabis:
Id quoque quod vivam, munus habere Dei.

Atque ita tu tacitus, querenti plura legendum,
 Ne, qua non opus est, forte loquare, cave.
 Protinus admonitus repetet meae crimina lector:
 Et peragar populi publicus ore reus.
 Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis:
 Causa patrocinio non bona major erit.
 Invenies aliquem, qui me suscipiet ademptum,
 Carmina nec scicis perlegat ista genis.
 Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
 Sit mea lenito Casare poena levis.
 Nos quoque, quisquis erit, ne sit miser ipse precamur,
 Placatos miseris qui volet esse deos.
 Quaeque volet, rata sint: ablataque principis ira
 Sedibus in patriis det mihi posse mori.
 Vt peragas mandata liber, culpabere forsan:
 Ingenique minor laude ferere mei.
 Iudicis officium est, ut res, ita tempora rerum
 Querere: quasito tempore tutus eris.
 Carmina proveniunt animo deducta sereno:
 Nobila sunt subitis tempora nostra malis.
 Carmina secessum scribentis & ocia quarunt:
 Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
 Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
 Haurum jugulo jam puto jamque meo.
 Hac quoque, qua facio, iudex mirabitur aquum;
 Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
 Da mihi Maoniden, & tot circumspice casus:
 Ingenium tantis excidet omne malis.
 Denique securus fama liber ire memento:
 Nec tibi sis lecto displicuisse pudor.
 Non ita se nobis praebeat fortuna secundam:
 Vt tibi sit ratio laudis habenda tua.
 Donec eram sospes, tituli tangebar amore:
 Querendique mihi nominis ardor erat.
 Carmina nunc si non, studiumque quod obsuit, odi,
 Sit satis: ingenio sic fuga parva meo.

Itamen:

Itamen: & pro me tu, cui licet, aspice Romam:
 Dii facerent, possem nunc meus esse liber!
 Nec te, quod venias magnam peregrinus in urbem,
 Ignotum populo posse venire puta.
 Vt titulo careas, ipso noscere colore:
 Dissimulare velis, te liquet esse meum.
 Clam tamen intrato: nec te mea carmina ledant:
 Non sunt, ut quondam plena favoris erant.
 Si quis erit, qui te, quod sis meus, esse legendum
 Non putet: è gremio rejiciatque suo:
 Inspice, dic titulum: non sum praeceptor amoris:
 Quas meruit poenas, jam dedit illud opus.
 Forsitam expectes, an in alta palatia missum,
 Scandere te jubeam, Casareamque domum.
 Ignoscant angusta mihi loca, diique locorum:
 Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
 Sunt equidem memini mitissima sedibus illis
 Numina: sed timeo, qui nocuere, deos.
 Terretur minimo penna stridore columba
 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
 Nec procul à stabulis audeat discedere, si qua
 Excussa est avidi dentibus agna lupi.
 Vitaret cœlum Phæthom, si viveret: &, quos
 Optarat fuisse, tangere nollet equos.
 Me quoque qua sensi, fateor Iovis arma timere:
 Me reor in festo, cum tonat, igne peti.
 Quicumque Argolica de classe Capharca fugit:
 Semper ab Euboeis vela retorquet aquas.
 Et mea cymba semel vasta percussa procella,
 Illum, quo laesa est, horret adire locum.
 Ergo cave liber, & timida circumspice mente,
 Et satis à media sit tibi plebe legi.
 Dum peti infirmis nimium sublimia pennis
 Icarus, Icarias nomine fecit aquas.
 Difficile est tamen, hic remis utaris, an aura,
 Dicere: consilium resque locusque dabunt.

Si poteris vacuo tradi: si cuncta videbis
 Mitia: si vires frigerit ira suas.
 Si quis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
 Tradat, & ante tamen pauca loquatur, adi.
 Luce bona, dominoque tuo felicior ipso,
 Pervenias illuc, & mala nostra leves.
 Namque ea, vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
 Solus Achilleo tollere more potest.
 Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto.
 Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quaque quiescebat, ne mota reseat ira:
 Et pœna tu sis altera causa cave,
 Cum tamen in nostrum fueris penetrabile receptus,
 Contigerisque tuam scrima parva domum:
 Aspicias illic positos ex ordine fratres,
 Quos studium cunctos evigilavit idem.
 Cetera turba palam titulos ostendit apertos,
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte videbis,
 Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.
 Hos tu vel fugias: vel, si satis oris habebis,
 Oedipodas facito, Telegonosque voces.
 Deque tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
 Ne quenquam, quantum ipse docebit, ames.
 Sunt quoque mutata ter quinque volumina forma,
 Nuper ab exequiis carmina raptâ meis:
 His mando dicas, inter mutata referri
 Fortune vultum corpora posse mea.
 Nanque ea dissimilis subito est effecta priori:
 Flendaque nunc, aliquo tempore lata fuit.
 Plura quidem mandare tibi, si quavis, habebam:
 Sed vereor tarda causa fuisse mora.
 Et si, qua subeunt, tecum liber omnia ferres,
 Sarcina laturus magna futurus eras.
 Longa via est: propera: nobis habitabitur orbis
 Ultimus, à terra terra remota mea.

Supplicatio ad Deos, ut ab imminente naufragio eum incolumem servent.

Di maris & cœli, (quid enim nisi vota supersunt?)
 Solvere quassata parcite membra ratis.
 Neve precor, magni subscribe Caesaris ira:
 Sape premente Deo fert Deus alter opem.
 Mulciber in Trojam, pro Troja stabat Apollo:
 Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
 Oderat Æneam propior Saturnia Turno:
 Ille tamen Veneris numine tutus erat.
 Sape ferox cautum petiit Neptunus Vlysssem:
 Eripuit patrio sape Minerva suo.
 Et nobis aliquod (quantvis distamus ab illis)
 Quis vetat irato numen adesse Deo?
 Verba miser frustra non proficientia perdo:
 Ipsa graves spargunt ora loquentis aque.
 Terribilisque Notus jactat mea dicta: precesque
 Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
 Ergo idem venti, ne causa ladar in una,
 Velaque nescio quo votaque nostra ferunt.
 Me miserum, quanti montes volvantur aquarum!
 Iam jam tacturos sidera summa putes.
 Quanta diducto subsidunt aquare valles!
 Iam jam tacturas Tartara nigra putes.
 Quocunque aspicio, nihil est nisi pontes & æther:
 Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
 Inter utrunque fremunt immani murmure venti:
 Nescit cui domino pareat unda maris.
 Nam modo purpureo vires capit Eurys ab ortu:
 Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
 Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto:
 Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.
 Rector in incerto est: nec, quid fugiat ve petat ve,
 Invenit: ambiguus ars super ipsa malis.

Scilicet occidimus : nec spes est ulla salutis :
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimeret hanc animam fluctus : frustra que precanti
Ore necaturus accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exule conjux :
Hoc unum nostri scitque gemitque mali.
Nescit in immenso jactari corpora ponto :
Nescit agi ventis : nescit adesse necem.
O bene, quod non sum mecum confendere passus :
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamma !
Quantus ab atherio personat axe fragor !
Nec levius laterum tabula feriuntur ab undis,
Quam grave balista moenia pulsat onus.
Qui venit, hic fluctus, fluctus supereminet omnes :
Posterior nono est undecimoque prior.
Non letum timeo, genus est miserabile leti :
Demite naufragium, mors mihi munus erit.
Est aliquid, fatoque suo ferroque cadentem
In solita moriens ponere corpus humo :
Et mandare suis aliqua, & sperare sepulcrum :
Et non aquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece : non ego solus
Hic vehor : immeritos cur mea poena trahit ?
Pro superi, virideque Dei, quibus aquora cura :
Viraque jam vestras sistite turba minas :
Quamque dedit vitam mitissima Caesaris ira,
Hanc finite infelix in loca missa feram.
Si quoniam merui poenam, me perdere vultis :
Culpa mea est ipso judice morte minor.
Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
Caesar, in hoc vestra non eguisset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris
Copia : quodque dedit, cum volet, ipse feret.

Vos

Vos modo, quos certe nullo, puto, crimine lasi,
Contenti nostris jam, precor, este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
Quod periit, saluum jam caput esse potest.
Vt mare subsadat, ventisque ferentibus utar :
Vt mihi parcatis : non minus exul ero.
Non ego divitias avidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus aequor aro :
Nec peto, quas quondam petii studiosus, Athenas :
Oppida non Asia, non mihi visa prius :
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam Nile jocosae tuas :
Quod facile est, opto ventos, (quis credere posset ?)
Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt.
Obligor, ut tangam sevi fera litora Ponti :
Quodque sit a patria tam fuga tarda queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas,
Exilii facio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos comescite fluctus :
Pronaque sint nostra numina vestra rati.
Seu magis odistis, iussa me advertite terra :
Supplicii pars est in regione mori.
Ferte (quid hic facio ?) rapidi mea corpora venti :
Ausonio fines cur mea vela vident ?
Noluit hoc Caesar : quid, quem fugat ille, tenetis ?
Aspiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui : nec, qua damnaverit ille
Crimina, defendi fas, ve pius me puto.
Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt :
A culpa facinus scitis abesse mea.
Immo ita si scitis : si me meus abstulit error :
Stultaque mens nobis, non scelerata fuit :
Quod licet ex minimis, domui si facinus illi :
Si satis Augusti publica iussa mihi :
Hoc duce si duxi felicia secula : proque
Caesare thura, piis Caesaribusque dedi :

A 5

*Si fuit hic animus nobis, ita partite divi:
 Sin minus: alta cadens obruta unda caput,
 Fallor: an incipiunt gravida evanescere nubes?
 Victaque mutati frangitur ira maris?
 Non casus vos, sed sub conditione vocati,
 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.*

ELEGIA III.

*Vt ex urbe Roma decesserit, nec non conjugis
 & suorum lacrymas memorat.*

C*um subit illius tristissima noctis imago,
 Qua mihi supremum tempus in urbe fuit:
 Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui:
 Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
 Iam prope lux aderat, qua me discedere Caesar
 Finibus extrema jusserat Ausonia.
 Nec mens, nec spacium fuerat satis apta parandi:
 Torpuerant longa pectora nostra mora.
 Non mihi servorum, comites non cura legendi:
 Non apta profugo vestis, opifus fuit.
 Non aliter stupui, quam qui Iovis ignibus ictus
 Vivit, & est vita nescius ipse sua.
 Vt tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
 Et tandem sensus convalluere mei:
 Alloquor extremum mæstos abiturus amicos:
 Qui modo de multis unus & alter erant.
 Vxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
 Imbre per indignas usque cadente genas.
 Nata procul Libycis aberat divisa sub oris,
 Nec poterat fati certior esse mei.
 Quocunque aspiceres, luctus gemitusque sonabant:
 Formaque non taciti funeris intus erat.
 Femina, virque meo, pueri quoque funere moerent:
 Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
 Si licet exemplis in parvo grandibus uti:
 Hæc facies Troja, cum caperetur, erat,*

Iamque

*Iamque quiescebant voces hominumque canumque,
 Lænæque nocturnos alta regebat equos.
 Hanc ego suspiciens, & adhuc Capitolia cernens,
 Qua nostro frustra juncta fuere lari:
 Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
 Iamque oculis nunquam templa videnda meis:
 Diique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini:
 Esse salutari tempus in omne mihi,
 Et quamquam sero clypeum post vulnera sumo:
 Attamen hanc odus exonerare fugam,
 Cælestique viro, quis me deceperit error,
 Dicite: pro culpa ne scelus esse putet.
 Vt qua sentitis, pœna quoque sentiat auctor:
 Placato possim non miser esse Deo.
 Hac prece adoravi superos ego: pluribus uxor,
 Singuliv' medios impediante sonos.
 Illa etiam ante lares passis prostrata capillis,
 Contigit extinctos ore tremante focos:
 Multaque in adversos effudit verba penates,
 Pro deplorato non valitura viro.
 Iamque mora spacium nox precipitata negabat:
 Versaque ab axe poli Parrhasis Arctos erat.
 Quid facerem? blando patria retinebar amore,
 Ultima sed jussa nox erat illa fuge.
 Ah quoties aliquo dixi properante, quid urges?
 Vel, quo festinas ire, vel unde, vide?
 Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam, proposita qua foret apta via?
 Ter limen tetigi: ter sum revocatus: & ipse
 Indulgens animo pes mihi tardus erat.
 Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
 Et quasi discedens oscula summa dedi.
 Sæpe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
 Respiciens oculis pignora cara meis. (quam:
 Denique quid propero? Scythia est, quo mittimur, in-
 Roma relinquenda est, utraque iusta mora est:*

A 6

Vxor

Vxor in æternum vivo mihi viva negatur :
 Et domus, & fide dulcia membra domus :
 Quosque ego dilexi fraterno more sodales :
 O mihi Thesæa pectora juncta fide!
 Dum licet, amplectar: nunquam fortasse licebit
 Amplius: in lucro est, quæ datur hora, mihi.
 Nec mora: sermonis verba imperfecta relinquo,
 Amplectens animo proxima quaque meo.
 Dum loquor, & flemus: cælo nitidissimus alto
 Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
 Dividor haud aliter, quam si mea membra relinquã:
 Et pars abrumpi corpore visa suo est.
 Sic doluit Priamus tunc, cum in contraria versus
 Vltiores habuit prodicionis equos.
 Tunc vero exoritur clamor, gemitusque meorum :
 Et feriunt mœsta pectora nuda manus.
 Tunc vero conjux humeris abeuntes inharens,
 Miscuit hæc lacrymis tristia dicta meis :
 Non potes avelli: simul hinc, simul ibimus ambo :
 Te sequar, & conjux exulis exul ero.
 Et mihi facta via est: & me capit ultima tellus :
 Accedam profuga sarcina parva rati.
 Te jubet à patria discedere Caesaris ira :
 Me pietas: pietas hæc mihi Caesar erit.
 Talia tentabat, sic & tentaverat ante:
 Vixque dedit victas utilitate manus.
 Egredior, si ve illud erat sine funere ferri,
 Squallidus immixtis hirta per ora comis.
 Illa dolore amens, tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Vtique resurrexit, fœdatis pulvere turpi
 Crinibus, & gelida membra levavit humo :
 Se modo, desertos modo deplorassee penates,
 Nomen & erepti sæpe vocasse viri:
 Nec gemuisse minus, quam si natæve, meumve
 Vidisset structos corpus habere rogos:

Et voluisse mori, moriendoque ponere sensus :
 Respectuque tamen non periisse mei.
 Vivat: & absentem (quoniam sic fata tulerunt)
 Vivat, & auxilio sublevet usque suo.
 Tinguatur Oceano custos Erymanthidos ursæ
 Equoreasque suo sidere turbat aquas :
 Nos tamen Ioniunt non nostra findimus aquor
 Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
 Me miserum: quantis nigrescunt æquora ventis,
 Erutaque ex imis ferret arena vadis!
 Monte nec inferior proæ puppique recurvæ
 Insilit: & pictos verberat unda deos.
 Pineæ texta sonant: pulsæ stridore rudentes:
 Aggemit & nostris ipsa carina malis.
 Navita confessus gelidum pallore timorem,
 Iam sequitur victus, non regit arte ratem.
 Vtique parum validius non proficientia rector
 Cervicis rigida fræna remittit equo:
 Sic non quo voluit, sed quo rapit impetus undæ,
 Aurigam video vela dedisse rati.
 Quod nisi mutatas emisserit Æolus auras,
 In loca jam nobis non adeunda ferar.
 Nam procul Illyricis lava de parte relicta
 Interdicta mihi cernitur Italia.
 Desinat in vetitas, quas, contendere terras:
 Et mecum magno pareat illa Deo.
 Dum loquor, & cupio pariter, timeoque repelli,
 Increpuit quantis viribus unda latus!
 Parcite cœrulei vos saltem numina ponti,
 Infestumque mihi sit satis esse Iovem.
 Vos animam sævæ fessam subducite morti,
 Si modo, qui perit, non periisse potest.

ELEGIA IV.

Ad amicum, qui etiam in adversis fidus
permanerat.

O Mibi post ullos nunquam memorande sodales:
O cui præcipue fors mea visa sua est:
Attonitum qui me (memini) carissime primus
Ausus es alloquio sustinuisse tuo.
Qui mihi consilium vivendi mite dedisti:
Cum foret in misero pectore moris amor.
Scis bene cui dicam, positus pro nomine signis:
Officium nec te fallit, amice, tuum.
Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis:
Perpetuusque animi debitor huius ero.
Spiritus & vacuas prius hic tenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo:
Quam subeant animo meritum obliuia nostro,
Et longa pietas excidat ista die.
Dii tibi sint faciles: & opis nullius egentem
Fortunam præsent, dissimilemque mea.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forsitan ista fides.
Thæsea Pirithous non tam sensisset amicum,
Si non infernas vitæ adisset aquas.
Vt foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furia tristis Oreste tua.
Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes,
Hyrtacida Nisi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet fortuna sereno,
Indelibratas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt: nec noscitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis.

Vix

Vix duo tresve mihi de tot superestis amici:
Cetera fortuna, non mea, turba fuit.
Quo magis o pauci rebus succurrite lapsis,
Et date naufragio littora tutæ meo.
Neve metu falso nimum trepidate timentes;
Hæc offendatur ne pietate Deus.
Sæpe fidem adversis etiam laudavit in armis,
Inque suis amat hæc Cæsar: in hoste probat.
Causa mea est melior: qui non contraria sovi
Arma, sed hanc merui simplicitate fugam.
Invigiles igitur nostris pro casibus oro:
Deminui si qua numinis ira potest.
Scire meos casus si quis desiderat omnes,
Plus, quam quod fieri res sinat ipsa, petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
Parvæque quot sicca corpora pulvis habet.
Multaque credibili tulimus maiora, ratamque,
Quamvis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam mecum quadam moriatur oportet:
Meque velim possit dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmitus ære,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materia vires exuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala nostra poeta
Scribite: Neritio nam mala plura tuli.
Ille brevi spatio multis erravit in annis
Inter Dulichias Iliacasque domos.
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Detulit in Geticos Cæsaris ira sinus.
Ille habuit fidamque manum, socioque fideles:
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam, victorque petebat:
A patria fugi victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, it hæceve, Sameve,
Pœna quibus non est grandis abesse locis:

Sed

*Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperii Roma deumque locus.
Illi corpus erat durum, patiensque laborum:
Invalida vires, ingenuæque mihi.
Ille erat assidue sævis agitatæ in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse fui.
Me Deus oppressit nullo mala nostra levante:
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Cumque minor Iove sit tumidis qui regnat in undis:
Illum Neptuni, me Iovis ira premit.
Adde, quod illius pars maxima ficta laborum:
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Denique quasitos tetigit tamen ille penates:
Quæque diu petiit, contigit arva tamen.
At mihi perpetuo patria tellure cavendum est,
Nisi fuerit læsi mollior ira Dei.*

ELEGIA V.

Ad uxorem, cujus fidem, & amorem prædicat.

Nec tantum Clario Lyde dilecta poeta;
Nec tantum Coe Battis amata suo est:
Pectoribus quantum tu nostris uxor inhæres,
Digna minus misero, non meliore viro.
Te mea supposita veluti trabe fulta ruina est:
Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est:
Tu facis, ut spoliū non sim: nec nuder ab illis,
Naufragi tabulas qui petiere mei.
Vtique rapax, stimulante fame, cupidusque cruoris
Incusoditum captat ovile lupus:
Aut ut edax vultur corpus circumspicit, et quod
Sub nulla positum cernere possit humo:
Sic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
In bona venturus, si paterere, fuit.
Hunc tua per sortes virtus summovit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna potest.

Ergo

*Ergo quam misero, tam vero teste probaris,
Hic aliquod pondus si modo testis habet.
Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu si Maonium vatem sortita fuisses:
Penelope esset fama secunda tua.
Sive tibi hoc debes, nullo præfacta magistro:
Cumque nova mores sunt tibi luce dati:
Femina seu princeps omnes tibi culta per annos
Te docet exemplum conjugis esse bona:
Assimilemque sui longa assuetudine fecit:
Grandia si parvus assimilare licet.
Hei mihi non magnas quod habent mea carmina
Nostraque sunt meritis ora minoræ tuis! (vires,
Si quid & in nobis viri fuit ante vigoris:
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locum sanctas Heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspicerere tui.
Quantumcunque tamen præconia nostra valebunt,
Carminibus vires tempus in omne meis.*

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui ejus imaginem auro insculptam habebant.

Si quis habes nostris similes in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ferta, comis.
Ista decent laetos felicia signa poetæ:
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,
In digito qui me ferisque referque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, qua potes, ora vides.
Quæ quoties spectas, subeant tibi dicere saltem:
Quam procul à nobis Naso sodalis abest!
Grata tua est pietas: sed carmina major imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunque legas:

Carmina

*Carmina mutatas hominum dicentia formas,
 Infelix domini quod fuga rupit opus.
 Hac ego discedens, sicut bona multa meorum,
 Ipse mea posui mœstus in igne manu.
 Virque cremasse suum fertur sub stipite natum
 Thestias, & melior matre fuisse soror:
 Sic ego non meritos mecum peritura libellos
 Imposui rapidis viscera nostra rogis.
 Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus:
 Vel quod adhuc crescens & rude carmen erat.
 Qua quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,
 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
 Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
 Otia delectent, admoneantque mei.
 Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
 Nesciat his summam si quis abesse manum.
 Ablatum mediis opus est incudibus illud,
 Defuit & scriptis ultima lima meis.
 Et veniam pro laude peto: laudatus abunde,
 Non fastiditus si tibi lector ero.
 Hos quoque sex versus in prima fronte libelli,
 Si proponendos esse putabis, habe:
 Orba parente suo quicunque volumina cernis,
 His saltem vestra detur in urbe locus.
 Quoque magis faveas, non hæc sunt edita ab illo:
 Sed quasi de domini funere raptæ sui.
 Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
 Emendaturus, si licuisset, eram.*

E L E G I A V I I.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat,

IN caput alta suum labentur ab aqore retro
 Flumina, converſis Solque recurret equis:
 Terra feret ſtellas: cœlum findetur aratro:
 Vnda dabit flammas: & dabit ignis aquas:

Omnia

*Omnia natura præpoſtera legibus ibunt:
 Parsque ſuum mundi nulla tenebit iter:
 Omnia jam ſient, fieri qua poſſe negabam:
 Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
 Hæc ego vaticinor: quia ſum deceptus ab illo,
 Laturum miſero quem mihi rebar opem.
 Tantane te, fallax, cepere obſcivia noſtri?
 Afflictumque fuit tantus adire timor?
 Ut neque reſpiceres, nec ſolarere jacentem,
 Dure, nec exequias proſequere meas?
 Illud amicitia ſanctum ac venerabile nomen
 Re tibi pro vili, ſub pedibusque jacer?
 Quid fuit, ingenti proſtratum mole ſodalem
 Viſere? & alloqui parte levare tui?
 Inque meos, ſi non lacrymas dimittere, caſus,
 Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
 Idque quod ignoti faciunt, valedicere ſaltem?
 Et vocem populi publicæque ora ſequi?
 Denique lugubres vultus, nunquamque videndos
 Cernere ſupremo, dum licuitque, die?
 Dicendumque ſemel toto non amplius ævo
 Accipere, & parili reddere voce, vale?
 At fecere alii nullo mihi fœdere juncti:
 Et lacrymas animi ſigna dedere ſui.
 Quid, niſi convictu cauſiſque valentibus eſſes,
 Temporis & longi junctus amore mihi?
 Quid, niſi tot luſus, & tot mea ſeria noſſes?
 Tot noſſem luſus, ſeriaque ipſe tua?
 Quid, ſi dumtaxat Roma mihi cognitus eſſes?
 Aſcitus toties in genus omne joci?
 Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
 Cunctane Lethæis merſa feruntur aquis?
 Non ego te genitum placida reor urbe Quirini,
 Vrbe, meo qua jam non adeunda pede eſt:
 Sed ſcopulis Ponti, quos hæc habet ora, ſiniſtri,
 Inque ſeris Scythiæ Sarmaticique jugis.*

Et

Et tua sunt siliis circum precordia vena :
 Et rigidum ferri semina pectus habet.
 Quaeque tibi tenero quondam ducenda palato
 Plena dedit nutrix ubera , tigris erat.
 Aut mala nostra minus , quam non aliena putares ,
 Duritiaque mihi non agerere reus.
 Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis :
 Vt careant numeris tempora prima suis.
 Effice peccati ne sim memor huius , & illo
 Officium ut laudem , quo quoror , ore tuum.

ELEGIA VIII.

Ad amicum , quod vulgus fortunam sequatur.

DEtur inoffensa vita tibi tangere metam ,
 Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
 Atque utinam pro te possent mea vota valere ,
 Quae pro me duos non tetigere Deos.
 Donec eris felix , multos numerabis amicos :
 Tempora si fuerint nubila , solus eris.
 Aspicis ut veniant ad candida tecta columbae ?
 Accipiat nullas sordida turre aves ?
 Horrea formica tendunt ad inania nunquam :
 Nullus ad amissas ibit amicus opes.
 Vtque comes radios per Solis eunibus umbra est :
 Cum latet hic pressus nubibus , illa fugit :
 Mobile sic sequitur fortuna lumina vulgus :
 Quae simul inducta nube teguntur , abit.
 Hac , precor , ut possint semper tibi falsa videri :
 Sunt tamen eventus vera fatenda meo.
 Dum sterimus , turba quantum satis esset , habebat
 Nota quidem , sed non ambitiosa , domus.
 At simul impulsus est , omnes timere ruinam ,
 Cautaque communi terga dedere fuga.
 Sava nec admiror metumunt si fulmina , quorum
 Ignibus afflari proxima quaque solent.

Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
 Quamlibet in viso Caesar in hoste probat.
 Nec solet irasci (neque enim moderatior alter)
 Cum quis in adversis , si quid amarit , amat.
 De comite Argolico postquam cognovit Orestem ,
 Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
 Quae fuit Aetoride cum magno semper Achille ,
 Laudari solita est Hectoris ore fides.
 Quod pius ad manes Theseus comes iret amico ,
 Tartareum dicunt indoluisse deum.
 Euriali Nisique fide tibi Turne relata ,
 Credibile est lacrymis immaduisse genas.
 Est etiam miseris pietas : & in hoste probatur :
 Hei mihi , quam paucos hac mea dicta movent !
 Hic status , hac rerum nunc est fortuna mearum ,
 Debeat ut lacrymis nullus adesse modus.

ELEGIA IX.

Amico gratulatur , quod studio & doctrina magnam sit laudem consecutus : rogatque , ut sibi patrocinetur.

AT mea sint proprio quavis maerissimum casu
 Pectora , profectu facta serena tuo.
 Hoc tibi peturum jam tum carissime vidi ,
 Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
 Sive aliquod morum , seu vitae labe carentis
 Est precium , nemo pluris emendus erat.
 Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes :
 Qualibet eloquio sit bona causa tuo.
 His ego commotus dixi tibi protinus ipsi ,
 Scena manet dotes grandis , amice , tuas.
 Hoc mihi non ovium fibra , tonitrusve sinistri ,
 Linguave servata pennae dixit avis.
 Augurium ratio est , & conjectura futuri ,
 Hac divinavi , notitiamque tuli.

Qua quoniam vera est: tota mihi mente, tibi que
 Gratulor, ingenium non latuisse tuum.
 At nostrum tenebris utinam latuisset in imis:
 Expedit studiis lumen abesse meis.
 Vitque tibi prosunt artes, facundæ, severa,
 Dissimiles illis sic nocere mihi.
 Vita tamen tibi nota mea est, scis artibus illis
 Auctoris mores abstinuisse sui.
 Scis vetus hoc juveni lusum mihi carmen: & istos
 Ut non laudandos, sic tamen esse jocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari crimina posse puto.
 Qua potes, excusa, nec amici desere causam:
 Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA X.

Navim laudat, quam in Corinthiaco sinu habuit.

Est mihi, sitque precor, flavæ tutela Minervæ
 Navis: & à picta casside nomen habet.
 Sive opus est velis, minimam bene currit ad auram:
 Sive opus est remo; remige carpit iter.
 Nec comites volucris contenta est vincere cursu:
 Occupat egressas quamlibet ante rates.
 Et patitur fluctus: fertque assilientia longe
 Equora: nec servis victa madescit aquis.
 Illa Corinthiacis primum mihi cognita Cenchreis,
 Fida manet trepida duxque comesque fuga;
 Perque tot eventus, & inquis concita ventis
 Equora, Palladio numine tuta fuit.
 Nunc quoque tuta precor, vasti secet ostia ponti;
 Quasque petit, Getici litoris intret aquas.
 Qua simul Æolia mare me deduxit in Helles:
 Et longum tenui limite fecit iter:
 Fleximus in lævum cursus, & ab Hæctoris urbe
 Venimus in portus Imbria terra nos.

Inde

Inde levi vento Zerinthia littora nacta,
 Threiciam tetigit fessa carina Samon.
 Saltus ab hac terra brevis Epireæ petenti:
 Hac dominum tenuis est illa secuta suum.
 Nam mihi Bisfionius placuit pede carpere campos:
 Hellespontiacas illa reliquit aquas:
 Dardaniamque petit auctoris nomen habentem,
 Et te ruricola Lampææ tuta Deo.
 Quaque per angustas male vecta virginis undas
 Seston Abydena separat urbe fretum.
 Inde Propontiæ hærentem Cyzicon oris,
 Cyzicon Æmonia nobile gentis opus.
 Quaque tenent ponti Byzantia littora fauces,
 Hic locus est gemini janua vastæ maris.
 Hac, precor, evincat, propulsaque fortibus Austris
 Transeat instabiles strenua Cyaneas,
 Thynniacisque sinus, & ab his per Apollinis urbem
 Acta sub Anchiali mœnia findat iter.
 Inde Mesembriacos portus, & Odeffon, & arces
 Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo.
 Et quos Alcathei memorant à mœnibus ortos
 Sedibus his profugos constituisse lares.
 A quibus adveniat Miletida Iospe ad urbem,
 Offensi quo me contulit ira Dei.
 Hac si contigerit, merita cadet agna Minervæ:
 Non facit ad nostras hostia major opes.
 Vos quoque Tyndaride, quos hac colit insula, fratres,
 Mite, precor, duplici numen adesse via.
 Altera namque parat Symplegadas ire per altas:
 Scindere Bisfionias altera puppis aquas.
 Vos facite ut ventos, loca cum diversa petamus,
 Illa suos habeat, nec minus ista suos.

E L E.

ELEGIA XI.

Ad lectorem, quod in itinere hunc primum librum confecerit.

Littera quacunque est toto tibi lecta libello,
 Est mihi sollicita tempore facta via.
 Aut hac me, gelido tremere cum mense Decembri,
 Scribentem mediis Adria vidit aquis:
 Aut postquam bimarem cursu superavimus Isthmon,
 Alteraque est nostra sumta carina fuga.
 Quod facerem versus inter fera murmura Ponti,
 Cycladas Ægeas obstupuisse puto.
 Ipse ego nunc miror, tantis animique, marisque
 Fluctibus, ingenium non cecidisse meum.
 Seu stupor huic studio, siue est insania nomen:
 Omnis ab hac cura mens relevata mea est.
 Sape ego nimboris dubius lactabar ab Hædis:
 Sape minax Steropes fidere Pontus erat:
 Fuscabatque diem custos Erymanthidos Vrsæ:
 Aut Hyadas sævis auxerat Ausfer aquis.
 Sape maris pars intus erat: tamen ipse trementi
 Carmina ducebam qualiacunque manu.
 Nunc quoque contenti strident Aquilone rudentes,
 Inque modum tumuli concava surgit aqua:
 Ipse gubernator tollens ad sidera palmas,
 Exposcit votis, immemor artis, opem.
 Quocunque aspexi, nihil est nisi mortis imago:
 Quam dubia timeo mente, timenque precor.
 Attigero portum, portu terrebor ab ipso:
 Plus habet infesta terra timoris aqua.
 Nam simul insidiis hominum pelagique laboro:
 Et faciunt geminos ensis & unda metus.
 Ille meo vercor ne speret sanguine prædam:
 Hac titulum nostra mortis habere velit.
 Barbara pars læva est avida submissa rapina,
 Quam cruor, & cades, bellaque semper habent.

Cumque

Cumque sit hibernis agitatum fluctibus aquor:
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quò magis his debes ignorare, candide lector,
 Si spe sint, ut sunt, inferiora tua.
 Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis:
 Nec consuevit meum lectule corpus habes.
 Iactor in indomito brumali luce profundo:
 Ipsaque cœruleis charta feritur aquis.
 Improbata pugnat hyems: indignaturque, quod ausim
 Scribere, se rigidas incutiente minas.
 Vincat hyems hominem: sed eodem tempore, quæso,
 Ipse modum statuam carminis, illa sui.

P. OVIDII NASONIS
 T R I S T I V M

LIBER SECVNDVS.

A D
 AVGVSTVM CÆSAREM.

Quid mihi vobiscum est, infelix cura, libelli,
 Ingenio perii qui miser ipse meo? (Musas.
 Cur modo damnatas repeto mea crimina
 An semel est poenam commoverisse parum?
 Carmina fecerunt, ut me cognoscere vellet
 Omne non fausto femina, virque meo.
 Carmina fecerunt, ut me, moresque notaret
 Iampridem invisa Caesar ab arte meos:
 Deme mihi studium, vitæ quoque crimina demes:
 Acceptum refero versibus esse nocens.
 Hoc precium cura vigilatorumque laborum
 Cepimus: ingenio est poena reperta meo.
 Si sciperem, doctas odissem iure sorores,
 Numina cultori perniciofa suo.

B

At nunc (tanta meo comes est infamia morbo)
 Saxa meum refero rursus ad icta pedem.
 Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
 Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
 Forstian, ut quondam Teuhrantia regna tenenti,
 Sic mihi res eadem vulnus opemque feret.
 Musaque qua movit, motam quoque leniet iram :
 Exorant magnos Carmina saepe Deos.
 Ipse quoque Anlonias Caesar matresque nurusque
 Carmina turrigera dicere iussit Opi.
 Iussit & Phoebo dici, quo tempore ludos
 Fecit, quos aras aspicit una semel.
 His precor exemplis tua nunc, mitissime Caesar,
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.
 Illa quidem iusta est : nec me meruisse negabo :
 Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
 Sed, nisi peccassem, quid tu concedere posses ?
 Materiam venia sors tibi nostra dedit.
 Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
 Nunc ubi attonuit, strepituque exterruit orbem,
 Purum discussis aëra reddit aquis.
 Iure igitur genitorque Deum, rectorque vocatur :
 Iure capax mundus nil love majus habet.
 Tu quoque, cum patria rector dicare, paterque,
 Vtere more Dei nomen habentis idem.
 Idque facis : nec te quisquam moderatius alter
 Imperii potuit frana tenere sui.
 Tu veniam Partho superato saepe dedisti,
 Non concessurus quam tibi victor erat.
 Divitiis etiam multos & honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum :
 Quaque dies bellum, belli tibi suffulit iram,
 Parque simul templis utraque dona tulit.
 Vique tuus gaudet miles, quod vicerit hostem,
 Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet.

Causa

Causa mea est melior, qui nec contraria dicor
 Arma, nec hostiles esse secutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina iuro ;
 Per te presentem conspicuumque Deum :
 Hunc animum fuisse tibi, vir maxime, meque,
 Qua sola potui, mente fuisse tuum.
 Optavi peteres cælestia sidera tarde :
 Parque fui turba parva precantis idem.
 Et pia thura dedi pro te : cumque omnibus unus
 Ipse quoque adjuvi publica vota meis.
 Quid referam libros illos, quos crimina dicis,
 Mille locis plenos nominis esse tui ?
 Inspice majus opus, quod adhuc sine fine reliqui,
 In non credendos corpora versa modos.
 Invenies vestri praconia nominis illic :
 Invenies animi pignora multa mei.
 Non tua carminibus major sit gloria : nec quo
 Vt major fiat, crescere possit, habet.
 Fama Iovis superest : tamen hunc, sua facta referri,
 Et se materiam carminis esse, iuvat.
 Cumque Gigantei memorantur proelia belli :
 Credibile est latum laudibus esse suis.
 Te celebrant alii, quanto decet ore : tuaque
 Ingenio laudes uberiore canunt.
 Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
 Sic capitur minimo thuris honore Deus.
 Ab ferus, & nobis nimium crudeliter hostis !
 Delicias legit qui tibi cumque meas :
 Carmina ne nostris sic te venerantia libris
 Iudicio possint candidiore legi.
 Esse sed irato quis te mihi posset amicus ?
 Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
 Cum cepit quassata domus subsidere, partes
 In proclinas omne recumbit onus.
 Cunctaque fortuna rimam faciente dehiscunt :
 Ipsa suo quadam pondere tracta ruunt.

B 2

Ergo

Ergo hominū quæsitum odium mihi carmine: quæq;
 Debuit, est vultus turba secuta tuos.
 At (memini) vitamque meam, moresque probabas,
 Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
 Quod si non prodest, & honesti gloria nulla
 Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
 Nec male commissa est nobis fortuna reorum,
 Usque decem decies inspicienda viris.
 Res quoque privatas statui sine crimine iudex:
 Deque mea fassa est pars quoque victa fide.
 Me miserum! potui, si non extrema nocerent,
 Iudicio tutus non semel esse tuo.
 Vltima me perdunt, imoque sub aquore mergit
 Incolumem toties una procella ratem.
 Nec mihi pars nocuit de gurgite parva: sed omnes
 Pressere hoc fluctus, Oceanusque caput.
 Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
 Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
 Infelix Actæon vidit sine veste Dianam:
 Præda fuit canibus nec minus ille suis.
 Scilicet in superis etiam fortuna luenda est:
 Nec veniam, læso numine, casus habet.
 Illā nostra die, qua me malus abstulit error,
 Parva quidem periit, sed sine labe, domus.
 Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
 Clara, nec ullius nobilitate minor.
 Et neque divitiis, nec paupertate notanda est:
 Unde sit in neutrum conspiciendus eques.
 Sit quoque nostra domus vel censu parva, vel ortu:
 Ingenio certe non latet illa meo.
 Quo videar quamvis nimium juvenilitæ usus:
 Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
 Turbaque doctorum Nasōnem novit: & audet
 Non fastiditis annumerare viris.
 Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
 Sed non exiguo crimine lapsa domus.

Atque

Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsi
 Ematurerit Cæsaris ira, queat.
 Cujus in eventu pœna clementia tanta est,
 Vt fuerit nostro lenior ira metu.
 Vita data est: citraque necem tua constitit ira:
 O princeps parce viribus iſe tuis.
 Insuper accedunt, te non adimēte, paternæ
 (Tanquam vita parum muneris esset) opes.
 Nec mea decreto damnaſti facta Senatūs,
 Nec mea selecto iudice justa fuga est.
 Tristibus in vectus verbis (ita principe dignum)
 Vltus es offensas, ut decet, ipse tuas.
 Adde, quod edictum quamvis immite, minaxque,
 Attamen in pœna nomine lenē fuit.
 Quippe relegatus, non exil dicor in illo,
 Parcaque fortuna sunt tibi verba mea.
 Nulla quidem sano gravior mentisque patentē
 Pœna est, quam tanto displicuisse viro.
 Sed solet interdum fieri placabile numen:
 Nube solet pulsa candidius ire dies.
 Vidi ego pampineis onerata m viribus ulmum,
 Qua fuerat sævo fulmine tacta Iovis.
 Ipse licet sperare vetes, sperabimus: atque
 Hoc unum fieri te prohibente potest.
 Spes mihi magna subit, cum te, miſſissime Cæsar:
 Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
 Ac veluti ventis agitantibus aquora, non est
 Aequalis rabies, continuusque furor;
 Sed modo subsidunt, intermissique fileſcunt,
 Vimque putes illos deposuisse suam:
 Sic abeunt, redeuntque mei, variantque timores;
 Et spem placandi dantque negantque tui.
 Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntque
 Tempora, Romanum si modo nomen amant:
 Per patriam, qua te tua est secuta parente est:
 Cujus & in populo pars ego nuper eram:

Sic tibi, quem semper factis animoque mereris,
 Reddatur grata debitus urbis amor:
 Livia sic tecum sociales impleat annos,
 Qua, nisi te, nullo conjuge digna fuit:
 Quasi non esset, coelebs te vita deceret,
 Nullaque, cui posses esse maritus, erat:
 Sospite sic te sit natus quoque sospes: & olim
 Imperium regat hoc cum seniore senex:
 Ut faciantque tui fidus juvenile nepotes,
 Per tua, perque tui facta parentis eant.
 Sic afflueta tuis semper victorica castris,
 Nunc quoque se præslet, notaque signa petat:
 Aufoniumque ducem solitis circumvolet alis,
 Ponat & in nitida laurea fersa coma,
 Per quem bella geris: cuius nunc corpore pugnas,
 Auspicium cui das grande: Deoque tuos:
 Dimidioque tui præsens, & respicis urbem:
 Dimidio procul es, sevaeque bella geris.
 Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste:
 Inque coronatis fulgeat altus equis:
 Parce precor: fulmenque tuum fersa tela reconde,
 Heu nimium misero cognita tela mihi!
 Parce pater patria: nec nominis immemor huius,
 Olim placandi spem mihi tolle tui.
 Non precor ut redeam, quamvis majora petitis
 Credibile est magnos saepe dedisse Deos.
 Mitius exilium si das propiusque roganti:
 Pars erit è poena magna levata mea.
 Ultima perpetor, medios projectus in hostes:
 Nec quisquam patria longius exul adest.
 Solus ad egressus missus septemplex Istri,
 Parrhasia gelido virginis axe premor.
 Iazyges, & Colchi, Metereaque turba, Getaque,
 Danubii mediis vix prohibentur aquis.
 Cumque alii causa tibi sint graviore fugati:
 Vltior nulli, quam mihi, terra data est.

Longius

Longius hac nihil est nisi tantum frigus, & hostis,
 Et maris astricto qua coit unda gelu.
 Haec tunc Euxini pars est Romana sinistri:
 Proxima Basterna, Sauromataque tenent.
 Haec est Aufonio sub jure novissima, vixque
 Haesit in imperii margine terra tui.
 Vnde precor supplex, ut nos in tuta releges:
 Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi.
 Ne timeam gentes, quas non bene summovet Ister:
 Neve tuus possim civis ab hoste capi.
 Fas prohibet Latio quenquam de sanguine natum,
 Caesaribus salvis, barbaris vincula pati.
 Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error:
 Alterius facti culpa silenda mihi est.
 Nam tanti non sum, renovem ut tua vulnera Caesar,
 Quem nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars superest: qua turpi crimine, lectus,
 Arguor obsecni doctor adulterii.
 Fas ergo est aliqua coelestia pectora falli:
 Et sunt notitia multa minora tua.
 Vique Deos, Caelumque simul sublime tuenti,
 Non vacat exiguis rebus adesse Iovi:
 Ex te pendentem sic dum circumspicis orbem:
 Effugium curas inferiora tuas.
 Scilicet imperii princeps statione relicta,
 Imparibus legeres carmina facta modis.
 Non ea te moles Romani nominis urget:
 Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
 Lusibus ut possis advertere numen ineptis,
 Excusataque oculis ocia nostra tuis.
 Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda;
 Rhætica nunc præbent, Thraciæque arma metum.
 Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
 Parthus eques, timida captaque signa manu.
 Nunc te prole tua juvenem Germania sentit:
 Bellaque pro magno Casare, Caesar agit.

B 4

Denique

Denique ut in tanto, quantum non exiit unquam,
 Corpore, pars nulla est, qua labet imperii :
 Vrbs quoque te, & legum lassat tutela tuarum,
 Et morum, similes quos cupis esse tuis.
 Nec tibi contingunt, quæ gentibus ocia præstas,
 Bellaque cum multis irrequieta geris.
 Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum,
 Vnquam te nostros evoluisse jocos.
 At si (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
 Nullum legisse crimen in arte mea.
 Illa quidem fateor frontis non esse severa
 Scripta, nec à tanto principe digna legi :
 Non tamen iccirco legum contraria iussis
 Sunt ea, Romanas erudiuntque nurus.
 Neve quibus scribam possis dubitare, libellus
 Quattuor hos versus è tribus unus habet.
 Esse procul vitæ tenues, insigne pudoris,
 Quaque tegis medios insita longa pedes.
 Nil, nisi legitimum, concessaque furta, canemus :
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Equid ab hac omnes rigidas summovimus arte,
 Quas stola contingi vitæque sumpta vetat ?
 At matrona potest alienis artibus uti :
 Quodque trahat, quamvis non doceatur, habet.
 Nil igitur matrona legat, quia carmine ab omni
 Ad delinquendum doctior esse potest.
 Quodcumque attigerit (si qua est studiosa sinistri)
 Ad vitium mores instruet inde suos.
 Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)
 Facta sit unde parens Ilia, nempe leget.
 Sumpserit Æneadem, genitrix ubi prima requirer,
 Æneadem genitrix unde sit alma Venus.
 Persequar inferius (modo si licet ordine ferri)
 Posse nocere animis carminis omne genus.
 Non tamen iccirco crimen liber omnis habebit :
 Nil prodest, quod non ladere possit idem.

Igne quid utilius ? si quis tamen urere tota
 Coeperit, audaces insruit igne manus.
 Eripit interdum, modo dat medicina salutem :
 Quæque juvet, monstrat, quæque sit herba nocens.
 Et latro, & cautus præcingitur ense viator,
 Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
 Discitur, innocuus ut agat facinora causas :
 Protegit hæc fontes, unmeritoque premit.
 Sic igitur carmen, recta si mente legatur,
 Constabit nulli posse nocere meum.
 Et, quoddam vitæ quicumque hinc concipit, errat,
 Et nimium scriptis arrogat ille meus.
 Ut tamen hoc futear, ludi quoque semina præbent
 Nequitia : tolli tota theatra iube.
 Peccandi causam quam multi sæpe dederunt,
 Martia cum durum sternit arena solum !
 Tollatur Circus : non tuta licentia Circi est :
 Hic sedet ignoto juncta puella viro.
 Cum quadam spaciuntur in hac, ut amator eodem
 Conveniat, quare porticus ulla patet ?
 Quis locus est templis angustior ? hæc quoque vitet ;
 In culpam si qua est ingeniosa suam.
 Cum steterit Iovis ade : Iovis succurret in ade,
 Quam multas mares fecerit ille Deus.
 Proxima adoranti Iunonis templa, subibit
 Pellicibus multis indoluisse Deam.
 Pallade conspecta, natum de crimine virgo
 Sustulerit quare quaret Erichthonium.
 Venerit in magni templum tua numina Martis :
 Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
 Isidis ade sedens, cur hanc Saturnia, quaret,
 Egerit Ionio, Bosphoriorumque mari.
 In Venerem Anchises, in Lamiæ Latminis heros,
 In Cereæ Iasus, qui referatur, erit.
 Omnia per versas possunt corrumpere mentes :
 Siant tamen illa suis omnia tuta locis.

At procul à scripta solis meretricibus arte,
 Summovet ingenuas pagina prima manus.
 Quacunque erumpit, quia non sinit ire sacerdos,
 Protinus hac vetiti criminis acta rea est.
 Non tamen est facinus versus evolvere molles:
 Multa licet casta non facienda legant.
 Sape supercilii nudas matrona severi,
 Et Veneris stantes ad genus omne, videt.
 Corpora vestales oculi meretricia cernunt,
 Nec domino poena res ea causa fuit.
 At quare in nostra nimia est lascivia Musa?
 Curve meus cuiquam suadet amare liber?
 Nil nisi peccatum, manifestaeque culpa fatenda est:
 Paenitet ingenii, iudicique mei.
 Cur non Argolicis potius qua concidit armis,
 Vexata est iterum carmine Troja meo?
 Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum?
 Et septem portas sub duce quamque suo?
 Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:
 Et pius est patriae facta referre labor.
 Denique cum meritis impleveris omnia Caesar,
 Pars mihi de multis una canenda fuit.
 Vtique trahunt oculos radiantia lumina Solis,
 Traxissent animum sic tua facta meum.
 Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
 Illud erat magna fertilitatis opus.
 Non ideo debet pelago se credere, si qua
 Audeat exiguo ludere cymba lacu.
 Forjan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
 Sim satis, in parvos sufficiamque modos.
 At si me jubeas domitos Iovis igne gigantes
 Dicere, conantem debilitabui opus.
 Divitis ingenii est immania Caesaris acta
 Condere, materia ne superetur opus.
 Et tamen ausus eram: sed detractare videbar:
 Quodque nefas, damno viribus esse tuis,

Ad leve rursus opus, juvenilia carmina, veni:
 Et falso movi pectus amore meum.
 Non equidem vellem: sed me mea fata trahebant:
 Inque meas poenas ingeniosus eram.
 Heu mihi cur didici? cur me docuere parentes?
 Litteraque est oculos ulla morata meos?
 Hac tibi me invisum lascivia fecit, ob artes,
 Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
 Sed neque me nupta didicerunt furta magistro:
 Quodque parum novit, nemo docere potest.
 Sic ego delicias, & mollia carmina feci,
 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
 Nec quisquam est adeo media de plebe maritus,
 Ut dubius vitio sit pater ille meo.
 Crede mihi, distant mores à carmine nostro:
 Vita verecunda est, Musa jocosa mea.
 Magnaq; pars mendax operum est, & ficta meorum,
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Nec liber indicium est animi, sed honesta voluntas
 Plurima mulcendis auribus apta refert.
 Accius esset atrox, conviva Terentius esset,
 Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
 Denique composui teneros non solus amores:
 Composito poenas solus amore dedi.
 Quid nisi cum multo Venerem confundere vino
 Præcepit Lyrici Teia Musa senis?
 Lesbica quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
 Tutam tamen Sappho, tutus & ille fuit:
 Nec tibi Battiae nocuit, quod sæpe legenti
 Delicias versu fassus es ipse tuas.
 Fabula jucundi nulla est sine amore Menandri:
 Et solet hic pueris virginibusque legi.
 Illas ipsa quid est aliud, nisi adultera, de qua
 Inter amatorem pugna virumque fuit?
 Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut qua
 Fecerit iratos rapta puella duces?

Aut quid Odyſſea eſt, niſi ſœmina propter amorem,
 Dum vir abeſt, multis una petita viris?
 Quis niſi Mœonides Venerem Martemque ligatos
 Narrat in obſcœno corpora preſſa toro?
 Vnde, niſi indicio magni ſciremus Homeri,
 Hoſpitis igne duas incaluiſſe Deas.
 Omne genus ſcripti gravitate Tragœdia vincit:
 Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
 Nam quid in Hippolyto eſt, niſi caca flâma no-verca?
 Nobilis eſt Canace fratris amore ſui.
 Quid? non Tant alides agitante cupidine curruſ,
 Piſeam Phrygiis vexit eburnus equis?
 Tingeret ut ferrum natorum ſanguine mater,
 Concitus à laſo fecit amore dolor.
 Fecit amor ſubitas volucres cum pellice regem;
 Quæque ſuum luget nunc quoque mater Itym.
 Si non Aëropen frater ſcleratus amâſſet,
 A verſos Solis non legeremus equos.
 Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
 Ni patrium crimem deſecuiſſet amor.
 Qui legis Electram, & egentem mentis Oreſtem,
 Egifti crimen Tyndaridoſque legis.
 Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ?
 Quem leto fallax hoſpita pœne dedit?
 Quid loquar Hermionem? quid te Ceneia virgo?
 Teque Micenao Phœbas amata duci?
 Quid Danaën? Danaique nurus, matremque Lyæi,
 Alcmenam, & noctes, quæ coiere, duas?
 Quid generum Pelia? quid Theſea? quidve Pelasgū,
 Iliacam tetigit qui rate primus humum?
 Huc Iole, Pyrrhique parens, huc Hercules uxor,
 Huc accedat Hylas, Iliadeſque puer.
 Tempore deficiat, tragicos ſi perſequar ignes:
 Vixque meus capiet nomina nuda liber.
 Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus:
 Multaque præteriti verba pudoris habet.

Nec

Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
 Inſreſſiſſe ſuis fortia facta modis.
 Iunxit Ariſtides Miſeſia crimina ſecum:
 Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſua eſt.
 Nec qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum
 Eubius impura conditor hiſtorie.
 Nec, qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit:
 Nec, qui concubitus non tacuere ſuos.
 Suntque ea doctorum monumenſis miſta virorum,
 Muneribusque ducum publica facta patent.
 Neve peregrinis tantum defendar ab armis:
 Et Romanus habet multa jocosa liber.
 Vique ſuo Martem cecinit gravis Emnius ore,
 Emnius ingenio maximus, arte rudis:
 Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis,
 Caſurumque triplex vaticinatur opus:
 Sic ſua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo
 Femina, cui falſum Leſbia nomen erat:
 Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
 In quibus ipſe ſuum ſaſſus adulterium eſt.
 Par fuit exigui ſimiliſque licentia Calvi,
 Detexit varius qui ſua facta modis.
 Quid referam Ticiâ? quid Memmi carmen? apud
 Rebus adeſt nomen, nominibusque pudor. (quos
 Cinna quoque, his comes eſt: Cinnaque, procacior Anſer,
 Et leve Cornifici, parque Catonis opus.
 Et quorum libris modo diſſimulata Perilla,
 Nomine nunc legitur dicta, Metelle, tuo.
 Is quoque Phasiacas Argon qui duxit in undas,
 Non potuit Veneris furta tacere ſua.
 Nec minus Hortenſi, nec ſunt minus improba Servæ
 Carmina: quis dubitet nomina tanta ſequi?
 Vertit Ariſtidem Siſenna: nec obſcuit illi
 Hiſtoria turpes inſeruiſſe jocos.
 Nec fuit opprobrio celebrâſſe Lycorida Gallo:
 Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

B 7

Cre-

Credere juranti durum putat esse Tibullus,
 Hoc etiam de se quod neget illa viro.
 Fallere custodem demum docuisse fatetur,
 Seque sua miserum nunc ait arte premi.
 Sæpe velut gemmam domina signumque probaret,
 Per causam meminit se tetegisse manum.
 Vtique refert, digitis sæpe est nutuque locutus:
 Et tacitam mensa duxit in orbe notam.
 Et quibus è succis abeat de corpore livor,
 Impresso fieri qui solet ore, docet.
 Denique ab incauto nimium petit ille marito,
 Se quoque uti servet, peccet ut illa minus.
 Scit cui latretur, cum solus obambulet ipse,
 Cui toties clausas excreet ante fores.
 Multaque dat furti talis praecepta, docetque
 Qua nupta possint fallere ab arte viros.
 Nec fuit hoc illi fraudi: legiturque Tibullus,
 Et placet: & jam te principe notus erat.
 Invenies eadem blandi praecepta Properti:
 Distictus minima nec tamen ille nota est.
 His ego successi: quoniam praestantia candor
 Nomina vivorum dissimulare jubet.
 Non timui (fateor) ne, qua tot iere carina,
 Naufraga servatis omnibus una foret.
 Sunt alius scripta, quibus alea luditur, artes:
 Hac est ad nostros non leve crimen avos.
 Quid valeant tali, quo possis plurima jactus
 Fingere, damnosos effugasque canes.
 Tessera quo habeat numeros: distante vocato,
 Mittere quo decaat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassetur limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 Ut mage velle sequi sciat, & revocare priorem:
 Nec tuto fugiens incommitatus eat.
 Parva sedet ternis instructa tabella lapillis:
 In qua vicisse est continuasse suos,

Quique alius lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem caram tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, jactusque pilarum:
 Hic artem nandi praecepit, ille trochi.
 Composita est aliis fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioque dedit.
 Alter humum, de qua singantur pocula, monstrat,
 Quaque, docet, liquido testa sit apta mero.
 Talia luduntur fumoso mense Decembri,
 Qua damno nulli composuisse fuit.
 His ego deceptus, non tristia carmina feci:
 Sed tristis nostros poena secuta jocos.
 Denique non video de tot scribentibus unum,
 Quem sua perdidit Musa, & repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscena jocantes,
 Qui semper vetiti crimen amoris habent?
 In quibus assidue cultus procedit adulter,
 Verbaque dat stulto callida nupta viro.
 Nubilis hac virgo, matronaque, virque, puerque
 Spectat: & ex magna parte senatus adest.
 Nec satis incestis temerari vocibus aures:
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cumque fefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur, & magno palma favore datur.
 Quoque minus prodest, poena est lucrosa poeta,
 Tantaque non parvo crimina pretor emit.
 Inspice ludorum sumptus, Auguste, iuorum,
 Empta tibi magno talia multa a leges.
 Hac tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti:
 Majestas adeo comis ubique tua est.
 Luminibusque tuis, totius quibus utitur orbis,
 Scenica vidisti letus adulteria.
 Scribere si fas est imitantes turpia mimos:
 Materiam minor est debita poena mea.
 An genus hoc scripti faciunt sua pulpa tutum?
 Quodque libet mimis, scena licere dedit?

Et mea sunt populo saltata poemata saepe :
 Saepe oculos etiam detinuerunt tuos.
 Scilicet in domibus vestris ut prisca virorum
 Artifici fulgent corpora picta manu :
 Sic, quae concubitus varios, Venerisque figuras
 Exprimat, est aliquo parva tabella loco :
 Vtique sedet vultu fassus Telamonius iram,
 Inque oculis facinus barbara mater habet :
 Sic madidos digitis siccant Venus uda capillos :
 Et modo maternis tecta videtur aquis.
 Bella sonant alii telis instructa cruentis :
 Parsque tui generis, pars tua facta canit.
 Invicta me spacio natura coercuit arcto :
 Ingenio vires exiguaeque dedit.
 Et tamen ille tuae felix Aeneidos auctor
 Contulit in Tyrios arma virumque toros.
 Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
 Quam non legitimo foedere junctus amor.
 Phyllidis hic idem, tenerosque Amaryllidis ignes
 Bucolicis juvenis luserat ante modis.
 Nos quoque jam pridem scripto peccavimus isto :
 Supplicium patitur non nova culpa novum.
 Carmina quae edideram, cum te delicta notantem
 Praeterii toties irrequietus eques.
 Ergo quae juveni mihi non nocitur a putari
 Scripta parum prudens, nunc nocuere senti.
 Sera redundavit veteris vindicta libelli :
 Distat & à meriti tempore poena sui.
 Ne tamen omne meum credas opus esse remissum,
 Saepe dedi nostra grandia vela rati.
 Sex ego Faistorum scripsi totidemque libellos :
 Cumque suo finem mense volumen habet.
 Idque tuo nuper scriptum sub nomine Caesar,
 Et tibi sacratum fors mea ripit opus.
 Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis :
 Quaque gravis debet verba cothurnus habet.

Dicta-

Dictaque sunt nobis, quamvis manus ultima cepto
 Defuit, in facies corpora versa novae.
 Atque utinam revoces animum paulisper ab ira,
 Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi :
 Pauca, quibus prima surgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Caesar opus :
 Aspiceres quantum dederis mihi pectoris ipse :
 Quoque favore animi teque tuosque canam.
 Non ego mordaci distrinxi carmine quenquam :
 Nec meus ullius crimina versus habet.
 Candidus à salibus suffusus felle refugit :
 Nulla venenata littera mista joco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
 Quem mea Calliope laeserit, unus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluisse, malis.
 Nec mihi credibile est quemquam insultare jacenti,
 Gratia candori si qua relicta meo est.
 His, precor, atque aliis possint tua numina flecti,
 O pater, o patrie cura salusque tuae.
 Non ut in Ausoniam redeam : nisi forsitan olim,
 Cum longo poena tempore victus eris.
 Tutius exilium, pauloque quietius oro,
 Ut par delicto sit mea poena suo.

P. OVI.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIVM
LIBER TERTIVS.

ELEGIA I.

Liber lectorem alloquitur.

Missus in hanc venio timide liber exulis urbē:
Da placidam fesso, lector amice, manum.
Neve reformida, ne sim tibi forte pudori:
Nullus in hac charta versus amare docet.
Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare joci.
Id quoque, quod viridi quondam male lusit in avo,
(Heu nimium sero) damnat, & odit opus.
Inspice quid portem: nil hic nisi triste videbis,
Carminē temporibus conveniente suis.
Clauda quod alterno subsidunt carmina versu,
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quod neque sum cedro flavus, nec pumice lavis:
Erubui domino cultior esse meo.
Littera suffusas quod habet maculosa lituras:
Lasit opus lacrymis ipse poeta suum.
Si qua videbuntur casu non dicta latine,
In qua scribebat, barbara terra fuit.
Dicite lectores, si non grave, qua sit evandum,
Quasque petam sedes hospes in urbe liber.
Hæc ubi sum furim lingua titubante locutus,
Qui mihi monstraret, vix fuit unus, iter.
Di tibi dent, nostro quod non tribuere poeta,
Molliter in patria vivere posse tua.
Duc age, namque sequar: quamvis terrarq; mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.

Paruit:

Paruit: & ducens, Hæc sunt fora Caesaris, inquit:
Hæc est à sacris qua via nomen habet.
Hic locus est Veste, qui Pallada servat, & ignem:
Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
Inde petens dextram, porta est, ait, ista Palati:
Hic sator, hoc primum condita Roma loco est.
Singula dum miror, video fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
Et Iovis hæc, dixi, domus est: quod ut esse putarem,
Augurium menti quærna corona dabat.
Cujus ut accepi dominum: non fallimur, inquam:
Et magni verum est hanc Iovis esse domum.
Cur tamen apposita velatur janua lauro?
Cingit & augustas arbor opaca fores?
An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo est?
Ipsane quod festa est? an quod facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
Vique viret laurus semper, nec fronde caduca
Carpitur: æternum sic habet illa decus.
Causa superposita scripto testante corona
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice servatis unum, pater optime, civem,
Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
In quo poenarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum, vereorque locum, vereorque potentem,
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Aspicias exanguī chartam pallere colore?
Aspicias alternos intremuisse pedes?
Quandocumque precor nostro placata parenti,
Iisdem sub dominis aspicere domus:
Inde timore pari gradibus sublimia celsis,
Ducor ad intonsi candida Tempia Dei.
Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis,
Belides, & stricto barbarus ense pater:

Quæque

Quaque viri docto veteres fecere novique
 Pectore, lecturis inspicienda patent.
 Quarebam fratres, exceptis scilicet illis,
 Quos suus optaret non genuisse pater.
 Quarentem frustra custos e sedibus illis
 Præpositus sancto iussit abire loco.
 Altera templa peto vicino iuncta theatro,
 Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
 Atria liberis tangere passa sua est.
 In genus auctoris miseri fortuna redundat:
 Et patimur nati, quam tulit ipse, fugam.
 Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
 Evictus longo tempore Caesar erit.
 Dii, precor, atq; adeo (neq; enim mihi turba roganda
 Caesar ades voto, maxime diuve, meo. (est)
 Interea statio quoniam mihi publica clausa est,
 Privato liceat delituisse loco.
 Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsa,
 Sumite plebejæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

Queritur se in exilium missum.

ERgo erat in fatis Scythiam quoque visere nostris?
 Quaque Lycaonio terra sub axe jacet?
 Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
 Docta sacerdoti turba tulistis opem.
 Nec mihi, quod lusi vero sine crimine, prodest,
 Quodque magis vita musa jocosa mea est.
 Plurima sed pelago terraque pericula passum
 Vltus ab assiduo frigore Pontus habet.
 Quique fugax rerum, securaque in ocia natus,
 Mollis, & impatiens ante laboris eram,
 Vltima nunc patior: nec me mare portubus orbem
 Perdere, diverse nec potuere via,

Suffe-

Suffecitque malis animus. Nam corpus ab illo
 Accepit vires, vixque ferenda tulit.
 Dum tamen & venis dubius iactabar, & undis,
 Fallebat curas ægraque corda labor.
 Ut via finita est, & opus requievit cundi,
 Et pœna tellus est mihi tacta mea:
 Nil nisi flere libet: nec nostro parciore imber
 Lumine, quam verna de nive manat aqua.
 Roma domusque subit, desideriumque locorum,
 Quidquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi, quod toties nostri pulsata sepulcri
 Ianua, sed nullo tempore aperta fuit!
 Cur ego tot gladios fugi? totiesque minata
 Obrui infelix nulla procella caput?
 Di, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes ira quos Deus unus habet:
 Estimulate, precor, cessantia fata: meique
 Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

Ad uxorem; quod æger fuerit.

HÆc mea, si casu miraris, epistola quare
 Alterius digitis scripta sit: æger eram.
 Æger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusque mea pane salutis eram.
 Quem mihi nunc animum dira regione jacenti
 Inter Sauromatas esse, Getasque putas?
 Nec cœlum patior, nec aquis assuevimus istis:
 Terraque nescio quo non placet ipsa modo.
 Non domus apta fatis: non hic citius utilis agro:
 Nullus Apollinea qui levet arte matum est.
 Non qui soletur; non, qui labentia tarde
 Tempora narrando fallat, amicus adest.
 Lassus in extremis jaceo populisque, locisque:
 Et subit affecto nunc mihi quicquid abest.

Omnia

Omnia cum subeant, vincis tamen omnia conjux :
 Et plus in nostro pectore cara tenes.
 Te loquor absentem : te vox mea nominat unam :
 Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
 Quinetiam sic me dicunt aliena locutum ,
 Vt foret amentis nomen in ore tuum.
 Si jam deficiam, suppressaque lingua palato
 Vix instillato restituenda mero :
 Nunciat huc aliquis dominam venisse, resurgam,
 Spesque tui, nobis causa vigoris erit.
 Ergo ego sum vite dubius, tu forsitan istic
 Iucundum, nostri nescia, tempus agis.
 Non agis, affirmo : liquet hoc, carissima, nobis,
 Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
 Si tamen implevit mea sors, quos debuit, annos :
 Et mihi vivendi tam cito finis adest :
 Quantum erat, ô magni, perituro parcere, divi :
 Vt saltem patria contumularer humo !
 Vel poena in mortis tempus dilata fuisset ,
 Vel praecepisset mors properata fugam.
 Integer hanc potui nuper bene reddere vitam :
 Exul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
 Tam procul ignotis igitur moriemur in oris ?
 Et sient ipso tristitia fata loco ?
 Nec mea consueto languescunt corpora lecto ?
 Depositum nec me qui fleat ullus erit ?
 Nec domina lacrymis in nostra cadentibus ora
 Accedent anima tempora parva mea ?
 Nec mandata dabo ? nec cum clamore supremo.
 Languentes oculos claudet amica manus ?
 Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulcri
 Indeploretum barbara terra teget ?
 Ecquid ubi audieris tot a turbare mente ?
 Et feries pavida pectora fida manu ?
 Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes
 Clamabis miseri nomen inane viri ?

Parce

Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos :
 Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
 Cum patriam amisit, tunc me periisse putato :
 Et prior, & gravius, mors fuit illa mihi.
 Nunc, si forte potes, sed non potes, optima conjux,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo ,
 Ad qua jam pridem non rude pectus habes.
 Atque utinam pereant anima cum corpore nostrae,
 Effugiatque avidos pars mihi nullarogos.
 Nam si morte carens vacuas volat alius in auras
 Spiritus, ut Samii sunt rata dicta sentis :
 Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
 Perque feros manes hospitii semper erit.
 Ossa tamen facito parva referantur in urna :
 Sic ego non etiam mortuus exul ero. (tum
 Non vetat hoc quisquam. Fratrem Thebana perem-
 Supposuit tumulo, rege vetante, soror.
 Atque ea cum foliis, & amomi pulvere misce,
 Inque suburbano condita pone solo.
 Quosque legat versus oculo properante viator,
 Grandibus in tumuli marmore cade notis.
 Hic ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
 Ingenio perii Naso poeta meo.
 At tibi, qui transis, ne sit grave, quisquis amasti
 Dicere : Nasonis molliter ossa cubent.
 Hoc satis in tumulto est : etenim majora libelli,
 Et diuturna magis sunt monimenta mei.
 Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
 Nomen & auctori tempora longa suo.
 Tu tamen extincto feralia munera ferto,
 Deque tuis lacrymis humida ferta dato.
 Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
 Sentiet officium moesta favilla pium.
 Scribere plura libet : sed vox mihi fessâ loquendo,
 Dictandi vires, siccaeque lingua negat.

Accipe

Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ille, vale.

ELEGIA VI.

Ad amicum, ut magnorum virorum consuetudinem fugiat.

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuerit mea:
Vsis edocto si quicquam credis amico:
Vive tibi, & longe nomina magna fuge.
Vive tibi: quantumque potes, praelustria vita:
Savum praelustri fulmen ab arce venit.
Nam quamquam soli possint prodesse potentes:
Non profit potius si quis obesse potest.
Effugit hybernas dimissa antennis procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Afficiis ut summa cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa simul retia mergat onus?
Hac ego si monitor monitus prius ipse fuisset,
In qua debebam forsitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hac mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano, vix hoc tamen evenit ipsum,
Sic cadit, ut taccia surgere possit humo.
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto,
Occurrit regi flebilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitare Dædalus alas?
Icarus immensas nomine signet aquas:
Nempe quod hic alte, demissus at ille volabat:
Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit: & intra
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumedes orbis, si filius ejus
Stultus Achilles non adamasset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore natus,
Cepisset genitor si Phæiophonta Merops.

Tu quo-

Tu quoque formida nimium sublimia semper:
Propositiue memor contrahere vela tui.
Nam pede inoffenso spatium procurrare vitæ
Dignus es, & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voceam, mihi pietate mereris,
Hæsuræque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes,
Tempore quas uno fidaque verba bibi.
Nunc quoque summotum studio defendis amicum,
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive sine invidia, mollesque inglorios annos
Exige: amicitias & tibi junge pares:
Nasoniisque tui, quod adhuc non exulat, unum
Nomen ama: Scythicus cetera pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymanthidos Vrsæ
Me tenet, astricto terra perusti gelu.
Bosporus & Tanais superant, Scythiaque paludes,
Vixque satis noti nomina pauca loci.
Vtterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
Heu quam vicina est ultima terra mihi!
At longe patria est: longe est carissima conjux:
Quicquid & hac nobis post duo dulce fuit.
Sic tamen hac absunt, ut, qua contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum,
Succeduntque suis singula facta locis.
Conjugis ante oculos, sicut præsentis, imago est:
Illa meos casus ingratat, illa levat.
Ingratav hoc, quod abest: levat hoc, quod præstat
Impositumque sibi firma tuetur onus. (amorem,
Vos quoque pectoribus nostris hæretis amici,
Dicere quos cupio nomine quemque suo:
Sed timor officium cautus compescit, & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.

C

Ante

Ante volebais, gratique erat instar honoris,
 Versibus in nostris nomina vestra legi.
 Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quemq;
 Alloquar: & nulli causa timoris erit.
 Nec meus indicio latitantes versus amicos
 Protrahet: occulte, si quis amavit, amet.
 Scite tamen, quamvis longa regione remotus
 Absim, vos animo semper adesse meo.
 Et qua quisque potest, oro, mala nostra levate:
 Fidam projecto neve negate manum.
 Prospera sic vobis maneat fortuna, nec unquam
 Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Carum.

V Sus amicitia tecum mihi parvus, ut illam
 Non agre possis dissimulare, fuit:
 Ni me complexus vinclis propioribus esses,
 Nave mea vento forsan eunte suo.
 Ut cecidi, cunctique meam fugere ruinam,
 Versaque amicitia terga dedere mea:
 Ausus es igne torvis percussum tangere corpus,
 Et deplorata limen adire domus;
 Idque recens prastias, nec longo cognitus usu,
 Quod veterum misero vix duo tresve mihi.
 Vidi ego confusus vultus, visosque notavi,
 Osque madens fletu, pallidiusque meo.
 Et lacrymas cernens in singula verba cadentes,
 Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.
 Brachiaque excepi presso pendentia collo;
 Et singultatis oscula mista sonis.
 Sum quoque, Care, tuis defensus viribus absens:
 Scis Carum veri nominis esse loco.
 Multaque praterea manifesti signa favoris
 Pectoribus teneo non abitura meis.

Dii

Dii tibi posse tuos tribuant defendere semper,
 Quos in materia prosperiore iuves.
 Si tamen interea, quid in his ego perditus oris,
 (Quod te credibile est quarere) quaris, agam:
 Spe trakor exigua, quam tu mihi demere noli,
 Tristitia leniri numina posse Dei.
 Sen temere expecto, si ve hoc contingere fas est,
 Tu mihi, quod cupio, fas, precor, esse proba.
 Quaque tibi est lingue facundia, conser in illud;
 Ut doceas votum posse valere meum.
 Quo quisque est major, magis est placabilis ira:
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni:
 Pugna sumum finem, cum jacer hostis, habet.
 At lupus, & turpes instant morientibus ursi:
 Et quacunque minor nobilitate fera est.
 Mayus apud Trojam forti quid habemus Achille?
 Dardanii lacrymas non tulit ille senis.
 Qua ductis Emathii fuerit clementia, Porus,
 Praclarique docent funeris exequia.
 Neve hominum referam flexas ad mitius iras:
 Iunonis gener est, qui prius hostis erat.
 Denique non possum nullam sperare salutem,
 Cum non sit poena causa cruenti mea.
 Non mihi querenti pessundare cuncta, petitur
 Casareum caput est, quod caput orbis erat.
 Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta est,
 Lapsae sunt nimio verba profana mero.
 Inscia quod crimen viderunt lumina, plector:
 Peccatumque oculos est habuisse meum.
 Non equidem totam possum defendere culpam,
 Sed partem nostri criminis error habet.
 Spes igitur superest, facturum, ut molliat ipse
 Mutati poenam conditione loci.
 Hoc utinam nitidi Solis praeunius ortus
 Afferat admissio Lucifer albus equo.

C 2

E L E

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiarissime usus est.

Foedus amicitiae non vis, carissime, nostra,
 Nec si forte velis, dissimulare potes.
 Donec enim licuit, nec te mihi carior alter:
 Nec tibi me tota junctior urbe fuit.
 Isque erat usque adeo populo testatus, ut esset
 Pane magis quam tu, quamque ego, notus amor.
 Quisque est in caris animi tibi candor amicis,
 Cognitus est illi, quem colis ipse, viro.
 Nil ita calabas, ut non ego conscius essem,
 Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
 Cuique ego narrabam secreti quicquid habebam,
 Exceptio quod me perdidit, unus eras.
 Id quoque si scisses, salvo fruerere sodali,
 Consilioque forem sospes, amice, tuo.
 Sed mea me in poenam nimirum fata trahabant:
 Omne bona claudunt utilitatis iter.
 Sive malum potuit tamen hoc vitare cavendo,
 Seu ratio fatum vincere nulla valet:
 Tu tamen, o nobis usque junctissime longo,
 Pars desiderii maxima pane mei:
 Sis memor, & si quas fecit tibi gratia vires,
 Illas pro nobis experire, rogo.
 Numinis ut laesi fiat mansuetior ira,
 Mutatoque minor sit mea poena loco.
 Idque ita, si nullum scelus est in pectore nostro,
 Principiumque mei criminis error habet.
 Nec breve, nec tutum est, quo sint mea dicere, casu
 Luminina fuesti conscia sacra mali.
 Mensque reformidat, veluti sua vulnera, tempus
 Illud: & admonitu sit novus ipse dolor.
 Et quaecunque adeo possint afferre pudorem,
 Illa tegi caca condita nocte decet.

Nil

Nil igitur referam, nisi me peccasse: (sed illo
 Praemia peccato nulla petita mihi.)
 Stultitiamque meum crimen debere vocari,
 Nomina si facto reddere vera velis.
 Quae si non ita sunt, alium, quo longius absim,
 Quare (suburbana haec sit mihi terra) locum.

ELEGIA VII.

Mandat epistolae ut Perillam adeat.

Vade salutatum subito perarat a Perillam
 Littera, sermonis fida ministra mei.
 Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
 Aut inter libros Pieridasque suas.
 Quicquid aget, cum te scieris venisse, relinquet:
 Nec mora, quid venias, quidve, requireret, agam.
 Vivere me dices: sed sic, ut vivere nolim:
 Nec mala tam longa nostra levata mora.
 Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti,
 Aptaque in alternos cogere verba pedes.
 Tu quoque dic, studiis communibus ecquid inheres?
 Doctaque non patrio carmina more canis?
 Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
 Et raras dotes, ingeniumque dedit.
 Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas:
 Ne male secunda vena periret aqua.
 Primus id aspexi teneris in virginis annis,
 Utque pater nata, duxque comesque fui.
 Tunc quoque, sed forsitan nostrum delevit amorem
 Tempus, eras magno junctus amore mihi.
 Ergo si remanent ignes tibi pectoris tidem,
 Sola tuum vates Lesbica vincet opus.
 Sed vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,
 Postque meos casus sit tibi poctus iners.
 Dum licuit, tua saepe mihi, tibi nostra, legebam,
 Saepe tui iudex, saepe magister eram.

C 3

Aut

Aut ego praebebam factis modo versibus aures:
 Aut, ubi cessaras, caussa ruboris eram.
 Forſitan exemplo, quia me laſere libelli,
 Tu quoque ſis poena fata ſecuta mea.
 Pone Perilla metum, tantummodo femina nulla,
 Neve vir à ſcriptis diſcat amare tuis.
 Ergo deſidia remove doctiſſima cauſas,
 Inque bonas artes, & tua ſacra redi.
 Iſta decens facies longis vitiabitur annis,
 Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit:
 Injicietque manum forma damnoſa ſenectus,
 Qua, ſtrepitum paſſu non faciente, venit.
 Cumque aliquis dicit: Fuit hac formoſa, dolebis:
 Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.
 Sunt & opes modica, cum ſis digniſſima magnis.
 Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.
 Nempe dat, & quodcunque libet, fortuna, rapitque:
 Iruſ & eſt ſubito, qui modo Crœſus erat.
 Singula ne referam; nil non mortale tenemus,
 Pectoris exceptis ingeniiſque bonis.
 En ego cum patria caream, vobisque, domoque,
 Raptaeque ſint, adimi qua potuere, mihi:
 Ingenio tamen ipſe meo comitorque, ſrnoque:
 Caſar in hoc potuit juris habere nihil.
 Quilibet hanc ſevo vitam mihi ſinat enſe,
 Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.
 Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
 Proſpiciet domitium Martia Roma, legar.
 Tu quoque, quam ſtudii maneant feliciuſ uſus,
 Eſſe ſuge venturos, qua potes uſque, rogos.

E L E G I A V I I I.

Patriam, & ſuos videre deſiderat.

Nunc ego Triptolemi cuperè conſcendere curruſ,
 Miſit in ignotam qui rude ſemen humum.

Nunc 6

Nunc ego Medea vellem frenare dracones:
 Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tua.
 Nunc ego jaſtandas optarem ſumere pennas,
 Sive tuas, Perſeu; Dadale ſive tuas;
 Vt, tenera noſtris cedente volatibus aura,
 Aſpicerem patria dulce repente ſolum:
 Deſertaque domus vultus, memoreſque ſodales,
 Caraque praeſepue coniugis ora mea.
 Stulte, quid hac fruſtra votis puerilibus optas,
 Quae non ulla tibi ſerique feretque dies?
 Si ſemel optandum eſt; Auguſti numen adora,
 Et, quem ſenſiſti, rite precare Deum.
 Ille tibi pennaſque poteſt, curruſque volucres
 Tradere: hac reditum, protinus ales eris.
 Si precer het (neque enim poſſum majora precari)
 Ne mea ſint, timeo, vota moeſta parum.
 Forſitan hoc olim, cum jam ſatia verit iram,
 Tunc quoque ſollicita mente rogandus erit.
 Quod minus interea eſt, inſtar mihi muneris ampli,
 Ex his me jubeat quolibet ire locis.
 Nec coelum, nec aqua faciunt, nec terra, nec aura:
 Hei mihi perpetuus corpora languor habet!
 Seu vitiant artus agra contagia mentis:
 Sive mihi cauſa eſt in regione mali.
 Vt tetigi Pontum, vexant me inſomnia, vixque
 Oſſa tegit macies, nec juvat ora cibus.
 Quique per autumnum percuffus frigore primo
 Eſt color in foliis, qua nova leſit hyems:
 Is mea membra tenet: nec viribus allevor ullis:
 Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
 Nec melius valeo, quam corpore, mente: ſed agra eſt
 Vtraque pars aequae, binaeque damna ſero.
 Haeret & ante oculos veluti ſpectabile corpus
 Aſians fortuna forma videnda mea.
 Cumque locos, moreſque hominum, cultuſque, ſonumque
 Cernimus, & quid ſim, quid fuerimque, ſubit:

C 4

Tantus

*Tantus amor necis est, querar ut de Caesaris ira,
Quod non offensas vindicet ense suas.
At quoniam semel est odio civiliter usus,
Mutato levior sit fuga nostra loco.*

ELEGIA IX.

Vnde Tomos dictus.

Hic quoque sunt igitur Graja (quis crederet?) ur-
Inter inhumana nomina barbaria. (bes
Huc quoque Mileto missi venere coloni,
Inque Getis Grajas constituere domos?
Sed vetus huic nomen, positaque antiquius urbe,
Constat ab Absyrti cade fuisse loco.
Nam rate, qua cura pugnacis facta Minerva,
Per non tentatas prima cucurrit aquas,
Impia desertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuisse vadis.
Quem procul ut vidit tumultu speculator ab alto:
Hospes, ait, nosco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Minya, dum solvitur aggere funis,
Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
Conscia percussit meritum pectora Colchis,
Ausu atque ausura multa nefanda manu:
Et, quamquam superest ingens audacia menti,
Pallor in attonita virginis ore fuit.
Ergo ubi prospexit venientia vela, tenemur,
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum quid agat querit, dum versat in omnia vultus,
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata est praesentia, vicinus, inquit:
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari, nec quicquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat ense latus:
Atque ita divellit, divulsaeque membra per agros
Dissipat, in multis invenienda locis.

Neu

*Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
Pallentesque manus, sanguineumque caput:
Vt genitor luctuque novo tardetur, & artus
Dum legit extinctos, triste retardet iter.
Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.*

ELEGIA X.

Quibus cum gentibus vivat.

Si quis adhuc isthic meminit Nasonis adempti,
Et superest sine me nomen in urbe meum:
Suppositum stellis nunquam tangentibus aquor,
Me sciat in media vivere barbaria.
Savomatata cingunt fera gens, Bessique, Getaeque,
Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hyems squallentia protulit ora,
Terraque marmoreo est candida facta gelu;
Dum patet & Boreas, & nix jactata sub Arcto:
Tum patet has gentes axe trementi premi.
Nix jacet: & jactam nec Sol pluviaeque resolvunt:
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi delicit nondum prior, altera venit:
Et solet in multis bima jacere locis.
Tantaeque commoti vis est Aquilonis, ut altas
Aequi humo turre, tectaque rapti ferat.
Pellibus, & fuitis arcent mala frigora braccis:
Oraque de toto corpore sola patent.
Sape sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu.
Nudaeque consistunt formam servantia testa
Vina: nec hausta meri, sed data frustra bibunt.
Quid loquar, ut cuncti concrecant frigore rivi?
Deque lacu fragiles effodiantur aquae?

C 5

Ipse,

Ipse, papyrisero qui non angustior amne,
 Miscetur vasto multa per ora freto,
 Caruleos ventis latices durantibus Ister
 Congelat, & tectis in mare serpit aquis:
 Quaque rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perque novos pontes, subter labentibus undis,
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar: sed cum sint premia falsi
 Nulla, ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
 Lubricaque immotas testa premebat aquas.
 Nec vidisse sat est: durum calcavimus aquor:
 Undaque non udo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset,
 Non foret angusta mors tua crimen aque.
 Tum neque se pandi possunt delphines in auras
 Tollere, conantes dura coercet hyems:
 Et, quanquam Boreas jactatis insonet alis,
 Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
 Inclusaque gelu stabunt ut marmore puppes:
 Nec poterit rigidas findere remus aquas.
 Vidimus in glacie pisces harere ligatos,
 Sed pars ex illis tunc cognata viva fuit.
 Sive igitur nimii Boreas vis seva marinas,
 Sive redundatas flumine cogit aquas:
 Protinus equato siccis Aquilonibus Istro
 Invehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longeque volante sagitta,
 Vicinam late depopulatur humum.
 Diffugiunt alii: nullisque tuentibus agros,
 Incustodita diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ, pecus, & stridentia plaustra:
 Et quas divitias incola pauper habet.
 Pars agitur vinctis post tergum capti a lacertis,
 Respiciens frustra rura, laremque suum.

Pars cedit hamatis misere confixa sagittis,
 Nam volucri ferro tinctile virus inest.
 Qua nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt:
 Et cremat in fontes hostica flamma casas.
 Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine belli:
 Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
 Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt,
 Cessat iners rigido terra relicta situ. (hostem:
 Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra:
 Nec cumulant altos fervida musta lacus.
 Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
 Scriberet hic domina verba legenda sua.
 Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos:
 Hæc loca felici non adeunda viro!
 Ergo tam late pateat cum maximus orbis:
 Hæc est in pœnas terra reperta meas.

E L E G I A X I.

Invehitur in maledicum.

SI quis es, insultes qui casibus, improbe, nostris,
 Maque reum demto sine cruentus agas:
 Natus es escopulis, nutritus lacte ferino:
 Et dicam siles pectus habere tuum.
 Quis gradus ulterior, quo se tua porrigat ira,
 Restat? quidve meis cernis abesse malis?
 Barbara me tellus, & inhospita littora Ponti,
 Cumque truci Borea Manalis Urbs videt.
 Nulla mihi cum gente fera commercia lingue:
 Omnia solliciti sunt loca plena metus.
 Vigue fugax arvids cervus deprensus ab ursis,
 Cinctaque montanis ut pavet agna lupis:
 Sic ego belligeris à gentibus undique septus,
 Terrear, hoste meum pane premente latus.
 Vigue sit exiguum pœne, quod conjuge clara,
 Quod patria careo, pignoribusque meis:

Vt mala nulla feram, nisi nudam Caesaris iram,
 Nuda parum nobis Caesaris ira mali est?
 Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retrahet,
 Solvat & in mores ora diserta meos.
 In caussa facili cuivis licet esse deserto:
 Et minina vires frangere quassa valent.
 Subruere est arcus, & stantia moenia, virtus:
 Quamlibet ignavi precipitata premunt.
 Non sum, qui fueram: quid inanem proteris umbrā?
 Quid cinerem saxi bustique nostra petis?
 Hector erat tunc, cum bello certabat: & idem
 Traetus ab Amonio non erat Hector equo.
 Me quoque, quem noras olim, non esse memento:
 Ex illo superant hac simulacra viro.
 Quid simulacra ferox dictis incessis amaris?
 Parce, precor, manes sollicitare meos.
 Omnia vera puta mea crimina: nil sit in illis,
 Quod magis errorem, quam scelus esse putes;
 Pendimus in profugi (satis tua pectora) poenas
 Exilioque graves exiliique loco.
 Carnifici fortuna potest mea flenda videri,
 Te tamen est uno iudice mersa parum.
 Saviour es tristi Busiride, savior illo,
 Qui falsum lento torruit igne bovem:
 Quisque bovem Siculo fertur donasse tyranno,
 Et dictis artes conciliasse suas.
 Munere in hoc, rex, est usus, sed imagine major:
 Nec sola est operis forma probanda mei.
 Aspicis à dextra latus hoc adaperite tauri?
 Hac tibi, quem perdes, conspiciendus erit.
 Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
 Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
 Pro quibus inventis, ut munus munere penses,
 Da, precor, ingenio premia digna meo.
 Dixerat: at Phalaris, poena mirande repertor,
 Ipse tuum praesens imbue, dixit, opus.

Nec

Nec mora: monstratis crudeliter ignibus ustus
 Exhibuit geminos ore gemente sonos.
 Quid mihi cum Siculis? inter Scythicosque, Getasque
 Ad te (quisquis is es) nostra querebra redit.
 Vique sitim nostro posse expleri cruore,
 Quantaque vis, avido gaudia corde feras:
 Tot mala sum fugiens tellure, tot aquore passus,
 Te quoque ut auditis posse dolere putem.
 Crede mihi, si sit nobis collatus Vlysses,
 Neptuni minor est quam Iovis ira fuit.
 Ergo quicumque es, rescindere crimina noli:
 Deque gravi duras vulnere tolle manus.
 Vtque mea famam tenuent oblivio culpa:
 Facta cicatricem ducere nostra sine.
 Humanaeque memor sortis, qua tollit eisdem,
 Et premit, incertas ipse verere vices.
 Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
 Est tibi de rebus maxima cura meis:
 Non est quod timeas: fortuna miserrima nostra est:
 Omne trahit secum Caesaris ira malum.
 Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credar,
 Ipse velim poenas experire meas.

E L E G I A X I I.

Rogat mitiorem exilii locum.

FRigora jam Zephyri minuunt: annoque peractō
 Longior antiquis visa Maotis hyems.
 Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellen,
 Tempora nocturnis aqua diurna facit.
 Iam violas puerique legunt, hilaresque puella,
 Ruraque qua nullo nata serente ferunt.
 Pratque pubescent variorum flore colorum:
 Indocilique loquax gutture vernat avis.
 Vtque mala crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas, teoque parva facit.

C 7

Her-

Herbaque quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
 Exerit è tepida molle cacumen humo:
 Quoque loco est vitis, de palmitè gemma movetur:
 Nam procul à Getico litore vitis abest.
 Quoque loco est arbor, turgescit in arbore rumus:
 Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
 Ocia nunc isthic, junctisque ex ordine ludis
 Cedunt verbosi garrula verba fori.
 Lusæ equis nunc est: levibus nunc luditur armis,
 Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
 Nunc ubi persusa est oleo labente juventus,
 Desessos artus virgine tingit aqua.
 Scena viget: studiisque favor distantibus ardet:
 Cumque tribus resonant terna theatra foris.
 O quantum & quoties, non est numerare, beatum,
 Non interdicta cui licet urbe frui!
 At mihi sentitur nix verno Sole soluta,
 Quoque lacu duro non fodiantur aqua:
 Nec mare concrevit glacie: nec, ut ante, per Istrum
 Stridula Sauromates plausura bubulcus agit.
 Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinae,
 Hospitæque in Ponti litore puppis adest:
 Sedulus occurram nauta, dictæque salute,
 Quid veniat, quæram, quisve, quibusve locis.
 Ille quidem (mirum) nisi de regione propinqua:
 Non nisi vicinas tutus araret aquas.
 Rarus ab Italia tantum mare navita transit;
 Littora rarus in hæc portubus orba venit.
 Sive tamen Græcia scierit, sive ille Latina
 Voce loqui, certe gratior huius erit.
 Fas quoque ab ore freti, longæque Propontidos undis
 Huc aliquem certo vela dedisse noto.
 Quisquis is est, memori rumorem voce referre,
 Et fieri fama parsque gradusque potest.
 Is, precor, auditos possit narrare triumphos
 Cæsaris, & Latio reddita vota Iovi:

Teque

Teque rebellatrix tandem Germania magni
 Triste caput pedibus supposituisse ducis.
 Hac mihi qui referat, quæ non videri dolebo,
 Ille mea domui protinus hospes erit.
 Hei mihi jamne domus Scythico Næsonis in orbe est?
 Iamque suum mihi dat pro lare pœna locum?
 Dii facite, ut Cæsar non hoc penetrabile, domumque,
 Hospitium pœna sed vellet esse mea.

ELEGIA XIII.

In natalem suum.

E Cce supervacuus (quid enim fuit utile nasci?)
 Ad sua natalis tempora noster adest.
 Dure quod ad miseros veniebas exulis annos?
 Debueras illis imposuisse modum.
 Si tibi cura mei, vel si pudor ullus adesset,
 Non ultra patriam me sequerere meam.
 Quoque loco primum male sum tibi cognitus infans,
 Illo tentasses ultimus esse mihi.
 Inque relinquendo, quod idem fecere sodales,
 Tu quoque dixisses tristis in urbe, vale.
 Quid tibi cum Ponto? num te quoque Cæsaris ira
 Extremam gelidi misit in orbis humum?
 Scilicet expectas solitum tibi moris honorem?
 Pendeat ex humeris vestis ut alba meis?
 Fumida cingatur florentibus ara coronis?
 Micæque sollenni thuris in igne sonet?
 Libaque dem pro te genitale notantia tempus?
 Concipiamque bonas ore favente preces?
 Non ita sum positus, nec sunt ea tempora nobis:
 Adventu possim latus ut esse tuo.
 Funeris ara mihi ferali cincta cupresso
 Convenit, & structis flamma parata rogis.
 Nec dare thura libet nil exorantia divos:
 In tantis subeunt nec bona verba malis.

Si

*Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum,
In loca ne redeas amplius ista, precor :
Dum me terrarum pars pane novissima Ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.*

E L E G I A X I V .

Ad amicum, ut libros suos tueatur.

CUtor, & antistes doctorum sancte virorum,
Quid facis, ingenio semper amice meo ?
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare solebas,
Nunc quoque, ne videar totus abesse, carves ?
Suscipis exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artificum qua nocuere suo ?
Immo ita fac, quæso, vatium studiose novorum,
Quaque potes retine nomen in urbe meum.
Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis :
Qui domini poenam non meruere sui.
Sæpe per extremas profugus pater exulat oras,
Urbe tamen natus exulis esse licet :
Palladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt stirps hæc, progeniesque mea.
Hanc tibi commendo : qua, quo magis orba parente est,
Hoc tibi tutori sarcina major erit.
Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti :
Cætera fac cura sit tibi turba palam.
Sunt quoque mutata ter quinque volumina forma,
Carmina de domini funere raptæ sui.
Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu :
Nunc incorrectum populi pervenit in ora ;
In populi quicquam si tamen ore meum est.
Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis,
Diverso missum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicumque leget, si quis leget, æstimet ante,
Compositum quo sit tempore, quoque loco.

Æquus

*Æquus erit scriptis, quorum cognoverit esse
Exilium tempus, barbariemque locum.
Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
Ingenium fregere meum mala : cuius & ante
Fons infœcundus, parvæque vena fuit.
Sed quascunque fuit, nullo exercente refugit,
Et longo periit arida facta situ.
Non hic librorum, per quos inviter, alarumque,
Copia : pro libris arcus & arma sonant.
Nullus in hac terra, recitem si carmina, cuius
Intellecturis auribus utar, adest.
Nec, quo secedam, locus est : custodia muri
Summoveret infestis clausaque porta Getas.
Sæpe aliquod quero verbum, nomenque, locumque ;
Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt, dididicique loqui.
Threicio, Scyticoque fere circumsonor ore :
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo, ne sint immixta Latinis,
Inque meis scriptis Pontica verba legas.
Qualecumque legas, venia dignare libellum :
Sortis & excusa conditione mea.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
TRISTIVM
LIBER QVARTVS.

ELEGIA I.

Excusat libros si quid vitii habeant.

Siqua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis,
Excusata suo tempore lector habe.
Exul eram, requiesque mihi, non fama, petita est:
Mens intenta suis ne foret usque malis.
Hoc est, cur cantet vincetus quoque compede fossor:
Indocili numero cum grave molliot opus.
Cantat & innitens limosa pronus arena,
Adverso tardam qui trahit amne ratem:
Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsa brachia versat aqua.
Fessus ubi incubuit baculo, saxoque resedit
Pastor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancilla, decipiturque labor.
Fertur & abducta Lyrnesside tristis Achilles
Harmonia curas attenuasse lyra.
Cum traheret sylvas Orpheus & dura canendo
Saxa, bis amissa conjuge mastus erat.
Me quoque Mysis levat Pontica iussa petentem:
Sola comes nostra perstitit illa fuga.
Sola nec insidias inter, nec Thracia tela,
Nec mare, nec ventos, barbariamque timet.
Scit quoque cum perii, quis me deceiverit error:
Et culpam in facto, non scelus esse meo.
Scilicet hoc ipso nunc aqua, quod obfuit ante,
Cum mecum junctis criminis acta rea est.

Non

Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sacrorum:
Et carmen demens carmine laesus amo.
Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit amans sua damna fere, tamen haret in illis:
Materiam culpa prosequiturque sua.
Nos quoque delectant, quamvis nocuere, libelli,
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forſitan hoc studium possit furor esse videri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum:
Praesentis casus immemoremque facit.
Vique suum Bacche non sentit sancia vulnus,
Dum stupet Idaeis exululata modis:
Sic, ubi mota calent sacro mea pectora thyrso,
Altior humano spiritus ille malo est.
Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos sentit habere Deos.
Vique soporifera biberem si pocula Lethes:
Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
Iure Deas igitur veneror mala nostra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fuge:
Et partim pelago, partim vestigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede, nostra sequi:
Sint, precor, haec saltem faciles mihi: Namque Deorum
Caesare cum magno cetera turba facit.
Meque tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.
Vere prius flores, astu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribusque nives:
Quam mala, qua patior toto jactatus in orbe,
Dum miser Euxini littora saeva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum est,
Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.

Hic

Hic quoque cognovi natalis stamina nostri,
 Stamina de nigro vellere facta mihi.
 Utque neque insidias, capitisque pericula narrem:
 Vera quidem vidi, sed graviora fide.
 Vivere quam miserum est inter Bessosque Getasque
 Illum, qui populi semper in ore fuit.
 Quam miserum est porta vitam muroque tueri
 Vixque sui tutum viribus esse loci!
 Aspera militia juvenis certamina fugi,
 Nec nisi lusura movimus arma manu.
 Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,
 Canitiem galea subijcioque meam:
 Nam dedit e specula custos ubi signa tumultus,
 Iudicimus trepida protinus arma manu.
 Hostis habens arcus, imbutaque tela veneno,
 Sævis anhelanti mœnia lustrat equo.
 Utque rapax pecudem, que se non texit ovili,
 Per sata, per sylvas fertque refertque lupus:
 Sic, si quem nondum portarum sede receptum
 Barbarus in campis repperit hostis, habet.
 Aut sequitur captus, injectaque vincula collo
 Accipit, aut telo, virum habente, perit.
 Hic ego sollicita jaceo novis incola sedis:
 Heu nimium fatis tempora lenta mei!
 Et tamen ad numeros, antiquaque sacra reverti
 Sustinet in tantis hospita Musa malis.
 Sed neque cui recitem, quisquam est, mea carmina:
 Auribus accipiat verba Latina suis. (nec qui
 Ipse mihi (quid enim faciam?) scriboque legoque,
 Tutaque iudicio littera nostra suo est.
 Sape tamen dixi, cui nunc hac cura laborat,
 An mea Sauromata scripta Getaque legent?
 Sape etiam lacryma sunt me scribente profusa:
 Humidaque est fletu littera facta meo.
 Corque vetusta meum tanquã nova vulnera sentit,
 Inque sinum mœsta labitur imber aque.

Dum vice mutata qui sum, fuerimque recorde,
 Et tulit quo me casus, unde, subit:
 Sape manus demens studiis irata, sibi
 Misit in arduos carmina nostra focos:
 Atque ea de multis, quoniam non multa supersunt,
 Cum venia facito, quisquis es, ista legas.
 Tu quoque, non melius, quã sunt mea tempora, carmẽ;
 Interdicta mihi consule Roma boni.

E L E G I A I I.

Dolet non interesse triumpho devicta Germania.

I Am fera Caesaribus Germania, totus ut orbis,
 Victa potest flexo succubuisse genu.
 Altaque velantur fortasse palatia feris,
 Thuræque in igne sonant, inficuntque diem:
 Candidaque adducta collum percussa securi
 Victima purpureo sanguine tingit humum:
 Donaque amicorum templis promissa Deorum
 Reddere victores Caesar uterque parant:
 Et qui Casareo juvenes sub nomine crescent,
 Perpetuo terras ut regat ista domus:
 Cumque bonus nurbes pro sospite Livra nato
 Munera dat meritis, sape datura, Deis:
 Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
 Perpetua servant virginitate focos.
 Plebs pia, cumque pia latatur plebs Senatus,
 Parvaque cuius erant pars ego nuper eques.
 Nos procul expulsos communia gaudia fallunt,
 Famaque tam longe non nisi parva venit.
 Ergo omnis populus poterit spectare triumphos,
 Cumque ducum, titulis oppida capta leget:
 Vinculaque captivæ reges cervice gerentes
 Ante coronatos ire videbit equos.
 Et cernet vulnus aliis pro tempore versos:
 Terribiles aliis, immemoresque sui.

Quorum pars causas, & res, & nomina quaret :
 Pars referet, quamvis noverit illa parum.
 Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
 Dux fuerat belli, proximus ille duci.
 Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
 Non isto vultu, cum tulit arma, fuit.
 Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
 Hortator pugna, consiliumque fuit.
 Persidus hic nostros inclussit fraude locorum,
 Squallida demissis qui tegit ora comis :
 Illo, qui sequitur, dicunt maciata ministro,
 Sape recusanti corpora capta Deo.
 Hic lacus, hi montes, hac tot castella, tot amnes,
 Plena fera cadis, plena cruoris erant.
 Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
 Qua bona progenies digna parente fuit.
 Cornibus hic fractis viridi male rectus ab ulva
 Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
 Crinibus en etiam feritur Germania passis,
 Et ducis invicti sub pede mœsta sedet :
 Collaque Romana præbens animosa securi
 Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
 Hos super in curru Caesar victore veheris
 Purpureus populi rite per ora tui.
 Quaque ibis, manibus circum plaudere tuorum,
 Vndique jactato flore tegente vias.
 Tempora Phœbea lauro cingentur : Ioque
 Miles, Io, magna voce, triumphæ canet.
 Ipse sono, plausuque simul, fremituque calentes
 Quadrijuges cernes sæpe resistere equos :
 Inde petes arcem, & delubra faventia votis,
 Et dabitur merito laurea vota Iovi.
 Hæc ego summotus, qua possum mente, videbo :
 Erepti nobis jus habet illa loci.
 Illa per immensas spatiatür libera terras :
 In Cælum celeris pervenit illa via,

Illam meos oculos mediam deducit in urbem :
 Immunes tanti nec finit esse boni.
 Invenietque animus, qua currus spectet eburnos :
 Sic certe in patria per breve tempus ero.
 Vera tamen capiet populus spectacula felix,
 Letaque erit præsens cum duce turba suo.
 At mihi, fingenti tantum, longæque remoto,
 Auribus hic fructus percipiendus erit.
 Atque procul Latio diversum missus in orbem,
 Qui narret cupido vix erit ista mihi.
 Is quoque jam serum referet veteremque triumphum :
 Quo tamen audiero tempore, latus ero.
 Illa dies venit, mea qua lugubria ponam :
 Causaque privata publica major erit.

E L E G I A I I I.

Alloquitur utramque Vrsam.

Magna minorq; fera, quarum regis altera Grajas,
 Altera Sidonias, utraque sicca, rates :
 Omnia cum summo posita videatis in axe,
 Et maris occiduas non subeatis aquas :
 Æthereamque suis cingens amplexibus arcem,
 Vester ab intacta circulus extet humo.
 Aspicite illa, precor, qua non bene mœnia quondam
 Dicitur Iliades transiisse Remus.
 Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
 Sitque memor nostri, nec ne, referte mihi.
 Hei mihi, cur nimium qua sunt manifesta requiro ?
 Cur labat ambiguo spes mea mista metu ?
 Crede quod est, & vis, ac desine tuta vereri,
 Deque fide certa sit tibi certa fides.
 Quodque polo fixa nequeunt tibi dicere flamma,
 Non mentitura tu tibi voce refer :
 Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est :
 Quodque potest, secum nomen habere tuum :

Vultibus illa tuis tanquam praesentibus haeret,
 Teque remota procul, si modo vivit, amat.
 Equid, ubi incubuit, iusto mens agra dolori,
 Lenis ab admonito pectore somnus abit?
 Tunc subeunt cura, dum te lectusque, locusque
 Tangit, & oblitam non finit esse mei?
 Et veniunt aestus, & nox immensa videtur?
 Fessaque factati corporis ossa dolent?
 Non equidem dubito, quin haec & cetera fiant,
 Detque tuus mcesti signa doloris amor.
 Nec cruciari minus, quam cum Thebana cruentum
 Hectora Thessalico vidit ab axe rapi.
 Quid tamen ipse precer dubito, nec dicere possum,
 Affectum quem te mentis habere velim.
 Tristis es: indignor, quod sim tibi causa doloris:
 Non es, ut amisso conjugis digna fores.
 Tu vero, tua damna dolo, mitissima conjux,
 Tempus & à nostris exige triste malis:
 Fleque meos casus, est quaedam flere voluptas:
 Expletur lacrymis egeriturque dolor.
 Atque utinam non vita tibi lugenda, sed esset
 Mors mea; morte fores sola relicta mea.
 Spiritus hic per te patrias exisset in auras,
 Sparsissent lacryma pectora nostra pia:
 Supremoque die notum spectantia coelum
 Texissent digiti lumina nostra tui:
 Et cinis in tumultu positus jacuisset avito:
 Tactaque nascenti corpus haberet humus:
 Denique dum vixi sine crimine, mortuus essem:
 Nunc mea supplicio vita pudenda suo est.
 Me miserum, si tu, cum diceris exulis uxor,
 Avertis vultus, & subit ora rubor.
 Me miserum, si turpe putas mihi nupta videri:
 Me miserum, si te jam pudet esse meam.
 Tempus ubi est illud, quo te iactare solebas
 Coniuge? nec nomen dissimulare viri?

Tem-

Tempus ubi est, quo te, (nisi non vis illa referri,)
 Et dici (memini) iurvit & esse meam?
 Utque proba dignum est, omni tibi dote placebam:
 Addebat veris multa faventis amor.
 Nec, quem praeserres (ita res tibi magna videbar)
 Quemve tuum malles esse, vir alter erat.
 Nunc quoque ne pudeat, quod sis mihi nupta, tuusque
 Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
 Cum cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
 Non legis Euadnen erubuisse viro.
 Nec quia rex mundi compelescuit ignibus ignes,
 Ipse suis Phaëthon inficiandus erat.
 Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
 Quod precibus periiit ambitiosa suis.
 Nec tibi quod savis ego sum locis ignibus ictus,
 Purpureus molli fiat in ore rubor.
 Sed magis in nostri curam consurge tuendi,
 Exemplumque mihi conjugis esto bone:
 Materiamque tuis tristem virtutibus imple:
 Ardua per praeceptis gloria vadit iter.
 Hectora quis nosset, felix si Troja fuisset?
 Publica virtutis per mala facta via est.
 Ars tua, Tiphys, jacet, si non sit in aqore fluctus:
 Si valeant homines, ars tua, Phoebe, jacet.
 Qua latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
 Apparet virtus, arguiturque malis.
 Dat mihi nostra locum tituli fortuna, caputque
 Conspicuum, pietas qua tua tollat, habet.
 Vtere temporibus, quorum nunc munere freta es;
 Et patet in laudes area magna tuas.

ELEGIA IV.

Ad amicum, pro cuius nomine signa ponit.

O Qui, nominibus cum sis generosus avitis,
 Exuperas morum nobilitate genus:

Cuius

Cujus inest animo patrii candoris imago :
 Non careat numeris candor ut ipse suis :
 Cujus in ingenio est patria facundia lingua ,
 Qua prior in Latio non fuit ulla foro :
 Quod minime volui, positus pro nomine signis
 Dictu es : ignoscas laudibus ipse tuis.
 Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt :
 Si, quod es, appares ; culpa soluta mea est.
 Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
 Principe tam iusto posse nocere puto.
 Ipse pater patria, (quid enim civilius illo ?)
 Sustinet in nostro carmine saepe legi.
 Nec prohibere potest, quia res est publica, Caesar ,
 Et de communi pars quoque nostra bono est.
 Iuppiter ingentis praebeat sua nomina vatum ,
 Seque celebrari quolibet ore sinit.
 Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est ,
 Quorum hic aspicitur, creditur ille Deus.
 Vt non debuerim, tamen hoc ego crimen habeo :
 Non fuit arbitrii littera nostra tui.
 Nec nova, quod tecum loquor, est injuria nostra :
 Incolumis cum quo saepe locutus eram.
 Quo vereare minus, ne sis tibi crimen amicus ,
 Invidiam, si qua est, auctor habere potest.
 Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis
 (Hoc certe noli dissimulare) pater.
 Ingeniumque meum (potes hoc meminisse) probabat ,
 Plus etiam, quam me iudice, dignus eram.
 Deque metis illo referebat versibus ore ,
 In quo pars alta nobilitatis erat.
 Non igitur tibi nunc, quod me domus ista recepit ,
 Sed prius auctori sunt data verba tuo.
 Nec data sunt (mihi crede) tamen : sed in omnibus
 Vltima si demas : vita tuenda mea est. (actis
 Hanc quoque, qua perii, culpam, scelus esse negabis,
 Si tanti series sit tibi nota mali ?

Aut

Aut timor, aut error, nobis prius obsuit error :
 Ah sine me facti non meminisse mei !
 Neve retractando nondum coeuntia rumpe
 Vulnere : vix illis proderit ipsa quies.
 Ergo ut iure damus poenas : sic absuit omne
 Peccato facinus, consiliumque meo.
 Idque Deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est ,
 Nec mihi detractas possidet alter opes .
 Forsitan hanc ipsam, vivas modo, finiet olim ,
 Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.
 Nunc precor hinc alio jubeat discedere, si non
 Nostra verecundo vota pudore carent.
 Mitius exilium, pauloque propinquius oro :
 Quisque sit a sero longius hoste, locum.
 Tantaeque in Augusto est clementia, si quis ab illo
 Hac peteret pro me, forsitan ille daret.
 Frigida me cohibent Euxini littora ponti ,
 Dictus ab antiquis Aeneas ille fuit.
 Nam neque jaçantur moderatis aguora ventis :
 Nec placitos portus hospita navis habet.
 Sunt circa gentes, quae pradam sanguine quarunt ,
 Nec minus infusa terra timetur aqua.
 Illi, quos audis hominum gaudere crure ,
 Pene sub ejusdem frigoris axe jacent.
 Nec procul a nobis locus est, ubi Taurica dira
 Cade pharetrata spargitur ara Dea.
 Hac prius (ut memorant) non invidiosa nefandis ,
 Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
 Hic pro supposita virgo Pelopeia cerva
 Sacra Dea coluit qualiacunque sua.
 Quo postquam, dubium pium, an sceleratus, Orestes
 Exactus furius venerat ipse suis ,
 Et comes exemplum veri Phocaeus amoris :
 Qui duo corporibus, mentibus unus erant :
 Protinus evincti tristem ducuntur ad aram ,
 Quae stabat geminas ante cruenta fores.

D 2

Nec

Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illū:
 Alter ab alterius funere mæstus erat.
 Et jam consisterat stricto mucrone sacerdos,
 Cinxerat & Grajas barbara vitta comas:
 Cum vice sermonis fratrem cognovit, & illi
 Pro nece complexus Iphigeneia dedit.
 Lata Dea signum crudelia sacra perosa
 Transulit ex illis in meliora locis.
 Hac igitur regio magni pœne ultima mundi,
 Quam fugere homines, Diūq; propinqua mihi est:
 Atque meam terram prope sunt funebria sacra:
 Si modo Nasonis barbara terra sua est.
 O utinam veni, quibus est ablatus Orestes,
 Placato referant & mea vela Deo!

E L E G I A V.

Ad amicum, cujus nomen tacet, ne noceat.

O Mihi dilectos inter fors prima sodales,
 Unica fortunæ ara reperta meis:
 Cujus ab alloquiis anima hac moribunda revixit,
 Ut vigil infusa Pallade flamma solet:
 Qui veritus non est portus aperire fideles,
 Fulmine percussa confugiumque rati:
 Cujus eram censu non me sensurus egentem,
 Si Cæsar patrias eripuisset opes:
 Temporis oblitum dum me trahit impetus huius,
 Excidit heu nomen quam mihi pane tutum!
 Tu tamen agnoscis, tactusque cupidine laudis,
 Ille ego sum, cuperes dicere posse palam.
 Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem:
 Et raram famæ conciliare fidem.
 Ne noceam grato vereor tibi carmine, neve
 Intempestivus nominis obset honor.
 Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude,
 Adeque tu: memorem, teque fuisse piū.

Vtique

Vique facis, remis ad opem luctare ferendam;
 Dum veniat placido mollior aura Deo:
 Et tutare caput nulli servabile, si non,
 Qui mersit, Stygia sublevet illud aqua.
 Teque (quod est rarum) præsta constanter ad omne
 Indecinata munus amicitia.
 Sic tua processus habeat fortuna perennes:
 Sic ope non egeas ipse, juvesque tuos:
 Sic aquet tua nupta virum bonitate perenni;
 Incidat & vestro rara querela toro:
 Diligat & semper socius te sanguinis illo,
 Quo pius affectu Castora frater amat:
 Sic juvenis tibi consimilis sit natus: & illum
 Moribus agnoscat quilibet esse tuum.
 Sic faciat socerum teda te nata jugali,
 Nec tarde juveni det tibi nomen avi.

E L E G I A V I.

Omnia tempore leniri, sua vero mala exasperari
 eo ipso quod diuturnitate fractus non
 sufficeret iis ferendis.

Tempore ruricola patiens sit taurus aratri,
 Præbet & incurvo colla premenda iugo:
 Tempore paret equus lentis animosus habentis,
 Et placido duos accipit ore lupos.
 Tempore pœnorum compefcitur ira leonum,
 Nec feritas animo, qua fuit ante, manet.
 Quæque sui jussis obtemperat Inda magistri
 Bellua, servitium tempore victa subit.
 Tempus ut extensis tumcat facit uva racemis:
 Vixque merum capiant grana, quod intus habet.
 Tempus & in canas segetem producit aristas:
 Et ne sint tristi poma sapore facit.
 Hoc tenuat dentem, terram fundentis, aratri;
 Hoc rigidos silices, hoc adamantina terit.

D 3

Hoc

Hoc etiam seras paulatim mitigat iras :
 Hoc minuit luctus, mœstaque corda levat.
 Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.
 Vt patria careo, bis frugibus area trita est :
 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
 Nec quasita tamen spacio patientia longo est :
 Mœnsque mali sensum nostra recentis habet.
 Scilicet & veteres fugiunt iuga sæpe iuuenti :
 Et domitus freno sæpe repugnat equus.
 Tristior est etiam præiens ærumna priore :
 Vt sit enim sibi par, crevit, & aucta mora est.
 Nec tam nota mihi quam sunt, mala nostra fuerunt :
 Sed magis hæc, quo sunt cognitiora, gravant.
 Est quoque non minimum vires afferre recentes :
 Nec præconsumptum temporis esse malis.
 Fortior in fulva novus est luctator arena :
 Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.
 Integer est melior nitidis gladiator in armis,
 Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert bene precipites navis modo facta procellas,
 Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
 Nos quoque, quæ ferimus, tulimus patientius ante
 Quam mala sunt longa multiplicata die.
 Credite, deficio : nestroque à corpore (quantum
 Anguror) accedunt tempora parva malis.
 Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat :
 Vix habeo tenuem, quæ tegat ossa, cutem.
 Corpore sed mens est agro magis agra, malique
 In circumspectu stat sine fine sui.
 Urbis abest facies, absunt mea cura sodales :
 Et, quæ nulla mihi carior, uxor abest.
 Vulgus adest Scythicum, braccat aq; turba Getarum :
 Sic mala, quæ video, non videoque nocent.
 Vna tamen spes est, quæ me soletur in istis :
 Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

Accusat amicum, quod ab eo literas
 non acceperit.

B Is me Sol adiit gelidam post frigore brumam :
 Bisque suum tacto pisce peregit iter.
 Tempore tam longo cur non tua dextera versus
 Quamlibet in paucos officiosa fuit ?
 Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
 Exiguus nobis cum quibus usus erat ?
 Cur quoties alicui dum chara vincula dempsi,
 Illam speravi nomen habere tuum ?
 Di faciant, ut sæpe tua sit Epistola dextra
 Scripta, sed ex multis reddita nulla mihi.
 Quod precor, esse liquet. credam prius ora Medusæ
 Gorgonis anguineis cincta fuisse comis :
 Esse canes utero sub virginis, esse Chimæram,
 A truce quæ flammis separat angue leam.
 Quadrupedesq; homines cum pectore pectora iunctos,
 Tergeminumque virum, tergeminumque canem.
 Sphingaque, & Harpyas, serpentipedesque gigantes,
 Centumanumque Gigen, semibovemque virum :
 Hæc ego cuncta prius, quam te carissime, credam
 Mutatum, curam deposuisse mei.
 Innumeri montes inter me teque, viaque,
 Fluminaque, & campi, nec freta pauca jacent.
 Mille potest causis, à te quæ littera sæpe
 Missa sit, in nostras rara venire manus.
 Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
 Excusem ne te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.

Queritur se jam senem exulare.

I Am mea cygneas imitantur tempora plumas,
 Inficit & nigras alba senectæ comas :

*Iam subeunt anni fragiles, & inertior aetas,
Iamque parum firmo me mihi ferre grave est.
Nunc erat, ut posito deberem sine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu:
Quaque mea semper placuerunt ocula menti
Carpere, & in studiis molliter esse meis:
Et parvam celebrare domum, veteresque penates,
Et qua nunc domino rura paterna carent.
Inque sinu domina, carisque nepotibus, inque
Securus patria consensuisse mea.
Hac mea sic quondam peragi speraverat aetas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita Diis visum, qui me terraque, marique,
Aëum, Sarmaticis exposuere locis.
In cava ducuntur quassa navalia puppes,
Ne temere in mediis dissolvantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ubi emeritis non est satis utilis armis,
Ponit ad antiquos, qua tulit arma, lares.
Sic igitur tarda vires minuyente senectâ,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere coelum,
Nec siccam Getico fonte levare sitim.
Sed modo, quos habui, vacuos secedere in hortos:
Nunc hominum visu rursus, & urbe fruui.
Sic animo quondam non divinante futura
Optabam placide vivere posse senex.
Fata repugnarunt: qua, cum mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora gravant.
Iamque decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore mea.
Nec procul à metis, quas pene tenere videbar,
Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergo illum demersis in me saevire coegi,
Mitiuss immensus quo nihil orbis habet:*

Ipse

*Ipsaque delictis victa est clementia nostris,
Nec tamen errori vita negata meo est.
Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est,
Qua maris Euxini terra sinistra jacet.
Hac mihi si Delphos, Dodonaque diceret ipsa:
Esse videretur vanus uterque locus.
Nil adeo validum est, adamas licet alliget illud,
Vt maneat rapido firmius igne Iovis.
Nil ita sublime est, supraque pericula tendit,
Non sit ut inferius suppositumque Deo.
Nam quanquam vitio pars est contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti nostris quoque casibus este,
Æquantem superos emeruisse virum.*

E L E G I A I X.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

S I licet, & pateris, nomen, facinusque tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis:
Nostraque vincetur lacrymis clementia seris:
Fac modo te pateat poenituisse tui.
Fac modo te damnes, cupiasque eradere vitæ
Tempora, si possis, Tisiphonæa tua.
Sin minus, & flagrant odio tua pectora nostro:
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, sicut sum, missus in orbem,
Nostra suas isthinc porriget ira manus.
Omnia, si nescis, Cæsar mihi jura reliquit,
Et sola est patria poena carere mea.
Et patriam, modo sis sospes, speramus ab illo:
Sape Iovis telo quercus adusta viret.
Denique vindicta si sit mihi nulla facultas:
Pierides vires, & sua tela dabunt.
Vt Scythicis habitem longe summotus in oris,
Siccæque sunt oculis proxima signa meis:

D 5

No-

Nostra per immensas ibunt praconia gentes :
 Quodque querar, notum, qua pareat orbis, erit.
 Ibit ad occasum, quicquid dicemus, ab ortu,
 Testis & Hesperia vocis Eois erit.
 Trans ego tellurem, trans altis audiar undas,
 Et gemitus vox est magna futura mei.
 Nec tua te fontem tantummodo secula norint,
 Perpetua crimen posteritatis eris.
 Iam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsit,
 Nec mihi sumendi causa sit ulla, velim.
 Circus adhuc cessat, spargit tamen acer arenam
 Taurus, & infesto jam pede pulsat humum.
 Hoc quoque, quam volui, plus est: cane Musa receptus,
 Dum licet huic nomen dissimulare suum.

E L E G I A X.

De se ipso, ad posteritatem.

Ille ego qui fueram tenerorum lusor amorum,
 Quem legis, ut noris, accipe posteritas.
 Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis,
 Millia qui novies distat ab urbe decem.
 Editus hinc ego sum: nec non, ut tempora noris,
 Cum cecidit fato Consul uterque pari.
 Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis haeres,
 Non modo fortuna munere factus eques.
 Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus,
 Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
 Lucifer amborum natalibus adfuit idem,
 Vna celebrata est per duo liba dies.
 Hac est armifera festis de quinque Minerva,
 Qua fieri pugna prima cruenta solet.
 Protinus excolimur teneri, cura que parentis
 Imus ad insignes urbis ab arte viros.
 Frater ad Eloquium viridi tendebat ab aeo,
 Fortia verbosi natus ad arma fori.

At mihi jam puero coelestia sacra placebant,
 Inque suum furim Musa trahere opus.
 Sape pater dixit: Studium quid inutile tentas?
 Mæonides nullas ipse reliquit opes.
 Motus eram dictis, totoque Helicone relicto,
 Scribere conabar verba soluta modis.
 Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:
 Et quod tentabam scribere, versus erat.
 Interea tacito passu labentibus annis
 Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.
 Induiturque humeros cum lato purpura clavo,
 Et studium nobis, quod fuit ante, manet.
 Iamque decem vita frater geminaverat annos,
 Cum perit, & coepi parte carere mei.
 Cepimus & tenera primos atatis honores,
 Deque viris quondam pars tribus una fui.
 Curia restabat, clavi mensura coacta est:
 Majus erat nostris viribus illud onus.
 Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
 Sollicitaque fugax ambitionis eram.
 Et petere Aonia suadebant tua sorores
 Ocra, iudicio semper amata meo.
 Temporis illius colui fovique poetas:
 Quotque aderant vates, rebar adesse Deos.
 Sape suas volucres legit mihi grandior aeo,
 Quaque nocet serpens, qua juvat herba, Mater.
 Sape suos solitus recitare Propertius ignes,
 Iure sodalium qui mihi iunctus erat.
 Ponticus heroo, Battus quoque clarus iambis,
 Dulcia convictus membra a fuere mei.
 Detinuit nostras numerosus Horatius aures,
 Dum ferit Ausonia carmina culta a lyra.
 Virgilium vidi tantum, nec avara Tibullo
 Tempus amicitia fata dedere meo.
 Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
 Quartus ab his serie temporis ipse fui.

Vique ego majores, sic me coluere minores:
 Notaque non tarde facta Ibalia mea est.
 Carmina cum primum populo juvenilia legi,
 Barba resecta mihi bisve, semelve fuit.
 Moverat ingenium totam cantata per urbem
 Nomine non vero dicta Corinna mihi.
 Multa quidem scripsi, sed qua vitiosa putavi,
 Emendaturis ignibus ipse dedi.
 Tum quoque cum fugerè, quadam placitura cremavi,
 Iratus studio carminibusque meis.
 Molle cupidinis nec inexpugnabile telus
 Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat.
 Cum tamen hic essem, minimoque accenderer igne,
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
 Pene mihi puero nec digna, nec utilis uxor
 Est data, qua tempus perbreve nupta fuit.
 Illi successit, quamvis sine crimine conjux,
 Non tamen in nostro firma futura toro.
 Ultima, qua mecum seros permansit in annos,
 Sustinuit conjux exulis esse viri.
 Filia me mea bis prima fecunda juvena,
 Sed non ex uno conjuge fecit avum.
 Et jam complerat genitor sua fata, novemque
 Addiderat lustris altera lustra novem.
 Non aliter flevi, quam me fleturus adeptum
 Ille fuit: matri proxima busta tuli.
 Felices ambo, tempestiveque sepulti,
 Ante diem poena quod perire mea.
 Me quoque felicem, quod non viventibus illis
 Sum miser, & de me quod dolere nihil.
 Si tamen extinctis aliquid nisi nomina resant,
 Et gracilis structus effugit umbra rogos.
 Fama parentales si vos mea contigit umbra,
 Et sunt in Stygio crimina nostra foro.
 Scite precor causam (nec vos mihi fallere fas est)
 Errorem iussa non scelus esse fuga.

Manibus hoc satis est: ad vos studiosa revertor
 Pectora, qua vita quaritis acta mea.
 Iam mihi canities, pulsus melioribus annis,
 Venerat, antiquas miscueratque comas.
 Postque meos ortus Pisae victus oliva,
 Absfuleram decies pramia victor eques;
 Cum maris Euxini positos ad lava Tomitas,
 Querere me lesi principis ira jubet.
 Causa mea cunctis nimium quoque nota ruina,
 Indicio non est testificanda meo.
 Quid referam comitumque nefas? famulosque nocentes?
 Ipseque multa tuli non leviora fuga.
 Indignata malis mens est succumbere, seque
 Praestitit in victam viribus usa suis.
 Oblitusque mei, ductaque per oia vita,
 Insolita cepi temporis arma manu.
 Totque tuli terra casus pelagoque, quot inter
 Occultum stella conspicuumque polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acto
 Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
 Hic ego finitimis quamvis circumsonor armis,
 Tristia, quo possum, carmine fata levo.
 Quod quamvis nemo est cujus referatur ad aures,
 Sic tamen absumo decipioque diem.
 Ergo quod vivo, durisque laboribus obsto,
 Nec me sollicita tadia lucis habent;
 Gratia Musa tibi: nam tu solatia præbes:
 Tu cura requies, tu medicina venis.
 Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
 In medioque mihi das Helicone locum.
 Tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
 Nomen, ab exequiis quod dare fama solet.
 Nec, qui detrectat presentia livor, iniquo
 Vllum de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cum secula nostra poetas,
 Non fuit ingenio fama maligna meo.

*Cumque ego praponom multos mihi, non minor illis
Dicor, & in toto plurimus orbe legor.*

*Si quid habent igitur vatum præsagia veri,
Protinus ut moriar, non ero terra tuus.*

*Sive favore tui, sive hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates, candide lector, ago.*

P. OVIDII NASONIS
T R I S T I V M
LIBER QUINTVS.

ELEGIA I.

Ad amicum, ut & hunc librum accipiat.

H*Vnc quoque de Getico, nostri studiose, libellum
Littore, premisiss quattuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetae:
Inuenies toto carmine dulce nihil.*

*Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,
Materia scripto conveniente suo.*

*Integer & latus lata & iuvenilia lusi,
Illa tamen nunc me composuisse piget.*

*Vt cecidi, perago subiti praecordia casus,
Sumque argumenti conditor ipse mei.*

*Vtique jacens ripa deslere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.*

*Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras,
Efficio tacitum ne mihi funus eat.*

*Delicias si quis lascivaeque carmina quarit,
Promoneo, nunquam scripta quod ista legat.*

*Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Et plures, quorum nomina magna vigent.*

*Atque utinam, numero nos non essemus in illo,
Hei mihi cur nunquam Musa locuta mea est!*

Sed

*Sed dedimus poenas, Scythicique in finibus Istris
Ille pharetrati luser amoris abest.*

*Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
Et memores iussi nominis esse mei.*

*Si tamen ex vobis aliquis tam multa requirit,
Vnde dolenda canam, multa dolenda tuli.*

*Non hac ingenio, non hac componimus arte:
Materia est propriis ingeniosa malis.*

*Et quota fortuna pars est in carmine nostra?
Felix qui patitur quae numerare potest.*

*Quot fructus sylva, quot flammae Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:*

*Tot mala pertulimus: quorum medicina quiesque
Nulla nisi in studio est Pieridumque mora.*

*Quis tibi Naso modus lacrymosi carminis? inquis:
Idem, fortune qui modus huius erit.*

*Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat:
Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.*

*At mihi si cara patriam cum conjuge reddas:
Sint vultus hilares, sinque quod ante fui.*

*Lenior invicti si sit mihi Caesar ira:
Carmina latitiae jam tibi plena dabo.*

*Non tamen ut luser, rursus mea littera ludet:
Sit semel illa joco luxuriata meo.*

*Quod probet ipse canam: poena modo parte levata,
Barbariam, rigidos effugiamque Getas.*

*Interea nostri quid agant, nisi triste, libelli?
Tibia funeribus convenit ista meis.*

*At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
Et tacitus casus dissimulare tuos:*

*Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur:
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.*

*Ipse Perilleo Phalaris permittit in aere
Edere mugitus, & bovis ore queri.*

*Cum Priami lacrymis offensus non sit Achilles:
Tui fletus inhibes, durior hoste, meos?*

Cum

Cum faceret Nioben orbam Latonia proles :
 Non tamen & siccas jussit habere genas.
 Est aliquid fatale malum per verba levare :
 Hoc querulam Progen, Halcyonenque facit.
 Hoc erat in gelido quare Paantius antro
 Voce fatigaret Lemnia saxa sua.
 Strangulat inclusus dolor atque cor aestuat intus,
 Cogitur & vires multiplicare suas.
 Da veniam potius, vel toros tolle libellos :
 Si mihi non prodest, hoc tibi, lector, obest.
 Sed nec obesse potest ulli : nec scripta fuerunt
 Nostra, nisi auctori pernicioxia suo.
 At mala sunt, fateor : quis te mala sumere cogit ?
 Aut quis deceptum ponere sumpta vetat ?
 Ipse nec emendo : sed, ut huc deducta legantur,
 Non sunt illa suo barbariora loco.
 Nec me Roma suis debet conferre poetis :
 Inter Sauromatas ingeniosus eram.
 Denique nulla mihi captatur gloria, quaque
 Ingenio stimulos subdere fama solet.
 Nolumus assiduus animum tabescere curis :
 Quae tamen irrumpunt, quoque versantur, eunt.
 Cur scribam, docui : cur mittam, quaritis istos :
 Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Caesarem.

E Cquid, ut è Ponto nova venit Epistola, palles ?
 Et tibi sollicita solvitur illa manu ?
 Pone metum, valeo : corpusque, quod ante laborum
 Impatiens nobis, invalidumque fuit :
 Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu :
 An magis infirmo non vacat esse mihi ?
 Mens tamen agra jacet, nec tempore robora sumisit :
 Affectusque animi, qui fuit ante, manet.

Qua-

Quaque mora, spatioque suo coitura putavi,
 Vulnera non aliter, quam modo facta, dolent.
 Scilicet exiguis prodest annosa vetustas :
 Grandibus accedunt tempore damna malis.
 Pene decem totis aluit Poenitius annis
 Pestiferum tumido vulnus ab angue datum.
 Telephus aeterna consumptus tabe perisset :
 Si non, qua nocuit, dextra tulisset opem.
 Et mea, si facinus nullum commisimus, opro,
 Vulnera qui fecit, facta levare velit.
 Contentusque mei jam tandem parte doloris,
 Exiguum pleno de mare demat aquae.
 Detrahat ut multum, multum restabit acerbi :
 Parque mea poene totius instat erit.
 Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
 Quot ve soporiferum grana papaver habet :
 Sylva fera quot alit, quot piscibus unda natatur,
 Quot tenerum pennis aëra pulsat avis :
 Tot premor adversis, quae si comprehendere coner,
 Icaria numerum dicere coner aquae.
 Vtique via casus, ut amara pericula Ponti,
 Ut taceam strictas in mea fata manus :
 Barbara me tellus, orbique novissima magni
 Sustinet, & saxo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego trajicerer (neque enim mea culpa cruenta est)
 Effer, quae debet, si tibi cura mei.
 Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
 Saepe suo victor lenis in hoste fuit.
 Quid dubitas ? & tuta times ? accede, rogaque :
 Caesare nil ingens mitius orbis habet.
 Me miserum, quid agam ! si proxima quaeque relinquunt,
 Subtrahis & fracto tu quoque colla iugo.
 Quo ferar ? unde petam lapsis solatia rebus ?
 Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
 Viderit, ipse sacram, quamvis invisus, ad aram
 Confugiam, nullas summo vet ara manus.

E L E.

ELEGIA III.

Ad Cæsarem, ut sibi jam parcat.

Alloquar en absens absentia numina supplex,
 Si fas est homini cum Iove posse loqui.
 Arbitr imperii, quo certum est sospite cunctos
 Ausonia curam gentis habere Deos:
 O decus, o patria per te florentis imago!
 O vir non ipso, quem regis, orbe minor!
 Sic habites terras, & te desideret aether:
 Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.
 Parce precor, minimamque tuo de fulmine partem
 Deme: satis poena, quod superabit, erit.
 Ira quidem moderata tua est: vitamque dedisti:
 Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
 Nec mea concessa est aliis fortuna: nec exul
 Edicti verbis nominor ipse tui.
 Omniaque hac timui, quoniam mernisse videbar:
 Sed tua peccato lentior ira meo est.
 Arva relegatum iussisti visere Ponti,
 Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.
 Iussus ad Euxini deformia littora veni
 Aequoris, hac gelido terra sub axe jacet.
 Nec me tam cruciat nunquam sine frigore coelum;
 Glebaque canenti semper obusta gelu.
 Nesciaque est vocis quod barbar a lingua Latina:
 Grajaque quod Getico mista loquela sono est:
 Quam quod finitimo cinctus premor undique Marte:
 Vixque previs tutum murus ab hoste facit.
 Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam:
 Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
 Hinc ego dum muter, vel me Zandea Charybdis
 Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis:
 Vel rapida flammis urar patienter in Ætna:
 Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.

Quod

Quod petimus, poena est: neque enim miser esse recuso,
 Sed precor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA IV.

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget.

Illa dies hac est, qua te celebrare poeta,
 Si modo non fallunt tempora, Bacche, solent:
 Festaque odoratis innectunt tempora sertis,
 Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
 Inter quos memini, dum me mea fata sinebant,
 Non invisa tibi pars ego scpe fui:
 Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos ursæ
 Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
 Quisque prius mollem, vacuamque laboribus egi
 In studiis vitam, Pieridumque choro.
 Nunc procul à patria Geticis circumsonor armis;
 Multa prius pelago, multa que passus humo.
 Sive mihi casus, sive hoc dedit ira deorum,
 Nubila nascenti seu mihi Parca fuit:
 Tu tamen è sacris hedera cultoribus unum
 Numine debueras sustinuisse tuo.
 An dominae fati quicquid cecineret sorores,
 Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
 Ipse quoque athereas meritis innectus es arces,
 Quo non exiguo facta labore via est.
 Nec patria est habitata tibi, sed adusque nivosum
 Strymona venisti, Marticolamque Geten.
 Persidaque, & lato spaciantem sumine Gangem,
 Et quascunque bibit decolor Indus aquas.
 Scilicet hanc legem nentes fatalia Parca
 Stamina bis genito bis cecinere tibi.
 Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum,
 Ferrea fors vitæ difficilisque premit,
 Illo nec melius cecidi, quem magna locutum
 Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.

Vt

Vt tamen audisti percussus fulmine vatem :

Admonitis nostris condoluisse potes.

Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas ,
Nescio quis nostri, dicere, cultor abest.

Fer bone liber opem, sic altera degravet ulmum
Vitis, Et incluso plena sit uva mero :

Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnava Juventus
Adsit, Et attonito non taceare sono :

Ossa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi :
Impia nec poena Pentheos umbra vacet :

Sic micet aeternum, vicinaque sidera vincat
Conjugis in caelo clara corona tua.

Huc ades, Et casus relevet pulcerrime nostros :
Vnum de numero me, memor, esse tuo.

Sunt Diis inter se commercia : flectere tenta
Caesarum numen numine, Bacche, tuo.

Vos quoque consortes studii, pia turba, poeta ,
Hac eadem sumto quisque rogare mero.

Atque aliquis vestrum, Nasonis nomine dicto ,
Deponat lacrymis pocula mista suis.

Admonitusque mei, cum circumspexerit omnes ,
Dicat, ubi est nostri pars modo Naso chori ?

Idque ita, si vestrum merui candore favorem ,
Nullaque iudicio littera lasa meo est :

Si, veterum digne veneror cum scripta virorum ,
Proxima non illis esse minora reor.

Sicigitur dextro faciat Apolline carmen :
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA V.

Loquitur epistola auctoris incommoda.

Littore ab Euxino Nasonis epistola veni,
 Lassaque facta mari, lassaque facta via.
 Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aspice Romam :
 Heu quanto melior fors tua sorte mea est !

Flens

Flens quoque me scripsit, nec qua signabar, ad os est
Ante, sed ad madidas gemma relata genas.

Tristitia causam si quis cognoscere quarit :
Ostendi Solem postulat ille sibi.

Nec frondem in sylvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.

Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore raptō :
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.

Dii facerent utinam talis status esset in illo :
Vt non tristitia causa dolenda foret.

Fert tamen, ut debet, castus patienter amarus :
More nec indomiti frenas recusat equi.

Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram ;
Consciis in culpa non scelus esse sua.

Sape refert, sit quantā Dei clementia : cuius
Se quoque in exemplis annumerare solet.

Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis :
Denique quod vivat : munus habere Dei.

Te tamen (o si quid credis mihi) carius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.

Teque Menœiaden, te qui comitatus Orestem ,
Te vocat Ægiden, Eurialumque suum.

Nec patriam magis ille suam desiderat ; Et quā
Plurima cum patria sentit abesse sibi :

Quam vultus, oculosque tuos, o dulcor illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis.

Sape etiam mœrens tempus reminiscitur illud ,
Quod non preventum morte fuisse dolet.

Cumque alii fugerent subita contagia cladis :
Nec vellent icta limen adire domus :

Te sibi cum paucis meminuit mansisse fidem ,
Si paucos aliquis tresve, duosve vocat.

Quarvis attonitus, sensit tamen omnia, nec te
Se minus adversis indoluisse suis.

Verba solet vultumque tuum, gemitusque referre ,
Et, te flente, suos demaduisse sinus :

Quam

*Quam sibi praesiteris, qua consolatus amicum
 Sis ope, solandus cum simul ipse fores.
 Pro quibus affirmat fore se memoremque piumque,
 Serve diem videat, serve tegatur humo.
 Per caput ipse suum solitus jurare, tuumque,
 Quod scio non illi vilius esse suo.
 Plena tot & tantis referetur gratia factis,
 Non sinet ille tuos litus arare boves.
 Fac modo constanter profugum tueare; quod ille,
 Qui bene te novit, non rogat, ipsa rogo.*

ELEGIA V.

Celebrat natalem uxoris.

A *nnuus assuetum domina natalis honorem
 Exigit: ite manus ad mea sacra mea.
 Sic quondam festum Laërtius egerat heros,
 Forsan in extremo conjugis orbe diem.
 Lingua favens adsit nostrorum oblita malorum,
 Qua puto deditit jam bona verba loqui:
 Quaque semel toto vestis mihi sumitur anno,
 Sumatur satis discolor alba meis.
 Araque gramineo viridis de cespite fiat,
 Et velet tepidos nexa corona focos.
 Da mihi thura, puer, pingues facientia flammis,
 Quodque pio fustum stridat in igne merum.
 Optime natalis, quanvis procul absumus, opto
 Candidus huc venias, dissimilisque meo.
 Si quod & instabat domina miserabile vulnus:
 Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
 Quaque gravi nuper plusquam quassata procella est,
 Quod superest, tutum per mare navis eat.
 Illa domo, nataque sua, patriaque fruatur:
 Erepta hac uni sit satis esse mihi.
 Quatenus & non est in caro conjuge felix,
 Pars vita tristi cetera nube vacet.*

Vivat,

*Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur, absens:
 Consumatque annos, sed diuturna suos.
 Adjicerem & nostros: sed ne contagia sati
 Corrumphant timeo, quos agit ipsa, mei.
 Nil homini certum est, fieri quis posse putaret,
 Ut facerem in mediis hac ego sacra Getis?
 Aspice ut aura tumens fumos è thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
 Consilium fugiunt cetera pene meum.
 Consilio, commune sacrum cum fiat in ara
 Fratribus, alterna qui periere manu:
 Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra favilla duas.
 Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar,
 Et me Battiades iudice falsus erat.
 Omnia nunc credo, cum tu non stultus ab Arcto
 Terga vapor dederis, Ausoniamque petas.
 Hac ergo lux est, qua si non orta fuisset,
 Nulla fuit misero festa videnda mihi.
 Edidit hac mores illis heroibus equos:
 Quis erat Eurytion, Icarusque pater.
 Nata pudicitia est secum, probitasque, fidesque:
 At non sunt ista gaudia nata die:
 Sed labor, & cura, fortunaque moribus impar,
 Iustaque de viduo pene querela toro.
 Scilicet adversis probitas exercita rebus
 Tristi materiam tempore laudis habet.
 Si nihil infesti durus vidisset Vlysses,
 Penelope felix, sed sine laude foret.
 Victor Echionias si vir penetrasset in arces,
 Forsitan Euadnen vix sua nosset humus.
 Cum Pelia genita tot sint, cur nobilis una est?
 Nempe fuit misero nupta quod una viro.
 Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas:
 Laodameja, nihil, cur referatur, erit.*

Et

Et tua, quod malles, pietas ignota maneret,
 Implere ventis si mea vela sui.
 Dii tamen, & Caesar Diis accessure, sed olim,
 Æquarint Pylios cum tua fata dies,
 Non mihi, qui poenam fateor meruisse: sed illi
 Parcite, qua nullo digna dolore doler.

ELEGIA VII.

Rogat amicum quemdam, ne discedat ab officio.

TV quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
 Qui mihi confugium, qui mihi portus eras:
 Tu quoque suscepti curam dimittis amici,
 Officiumque pium tam cito ponis onus?
 Scire sum, fateor: quam si nunc tempore nostro
 Depositurus eras, non subeunda fuit.
 Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis:
 Ne fuge, neve tua sit minor arte fides.
 Nunquid Achilleos dura inter Prælia fidi
 Deseruit levitas Automedontis equos?
 Quem semel accepit, nunquam Podalirius agro
 Promissam medica non tulit artis opem.
 Turpius ejicitur, quam non admittitur, hospes:
 Quæ patuit dextra firma sit ara mea.
 Nil nisi me solum primo tutatus es: at nunc
 Me pariter serva, iudiciumque tuum.
 Si modo non aliqua est in me nova culpa, tuamque
 Mutarant subito crimina nostra fidem.
 Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura,
 Quod cupio, membris exeat ante meis:
 Quam tua delicto stringantur pectora nostro,
 Et videar merito vilior esse tibi.
 Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
 Ut mea sit longis mens quoque meta malis.
 Finge tamen motam, quoties Agamemnone natum
 Dixisse in Pyladen verba proterva putas?

Nec

Nec procul à vero est, quod vel pulsarit amicum:
 Mansit in officiis non minus ille suis.
 Hoc est cum miseris solum commune beatis,
 Ambobus tribui quod solet, obsequium.
 Creditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
 Virgaque cum verbis imperiosa facit.
 Si mihi non parcis, fortuna parcere debes,
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorum minimum de parte malorum,
 Isto, quo querevis, grandius illud erit.
 Quam multa madida celantur arundine fossa,
 Florida quam multas Hybla tuetur apes,
 Quam multa gracili terrena sub horrea ferre
 Limite formica grana reperta solent:
 Tam me circumstat densorum turba malorum:
 Crede mihi, vero est nostra querela minor.
 His qui contentus non est, in litus arenas,
 In segetem spicas, in mare fundat aquas.
 Intempestivos igitur compesce furores,
 Vela neque in medio desere nostra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miseriam suam, & habitus, & mores Getarum.

QVam legis ex illa tibi venit epistola terra,
 Latus ubi aquoreis jungitur Ister aquis:
 Sic tibi contingit cum dulci vita salute,
 Candida fortuna pars manet una mea.
 Scilicet, ut semper, quid agam, carissime, quaris:
 Quamvis hoc vel me scire tacente potes.
 Sum miser: hac brevis est nostrorum summa malorum,
 Quisquis & offenso Casare vivet, erit.
 Turba Tomitana que sit regionis, & inter
 Quos habitem mores, discere cura tibi est.
 Mista sit hac quamvis inter Græcosque, Getasque:
 A male pacatis plus trahit ora Getis.

E

Sax-

Sarmatica major Geticaque frequentia gentis
 Per medias in equis itque redivitque vias.
 In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
 Telaque vipereo lurida felle gerat.
 Vox fera, trux vultus, verissima moris imago,
 Non coma, non ulla barba resecta manus.
 Dextera non segnis stricto dare vulnera cultro,
 Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
 Vivit in his igitur tenerorum oblitus Amor:
 Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
 Atque utinam vivat, & non moriatur in illis:
 Absit ab invisitis & tamen umbra locis.
 Carmina quod pleno saltari nostra theatro,
 Versibus & plaudis scribis, amice, meis:
 Nil equidem feci (tu scis hoc ipse,) theatris,
 Musa nec in plausus ambitiosa mea est:
 Non tamen ingratum est quodcunque oblivis nostri
 Impedit, & profugi nomen in ora refert.
 Quamvis interdum, qua me lassisse recorder,
 Carmina de voce, Pieridasque meas.
 Cum bene devovi, nequeo tamen esse sine illis;
 Vulneribusque meis tela cruenta sequor.
 Quaque modo Enboicis lacerata est fluctibus, audet
 Graja Capbaream currere puppis aquam.
 Nec tamen, ut lauder, vigilo; curamque futuri
 Nominis, utilius quod latuisset, ago.
 Detinco studiis animum, falloque labores,
 Experior curis & dare verba meis.
 Quid potius faciam desertis solus in oris?
 Quamve malis aliam querere coner opem?
 Sive locum specto, locus est inamabilis, & quo
 Esse potest toto tristius orbe nihil:
 Sive homines; vix sunt homines hoc nomine digni,
 Quamque lupi, serva plus feritatis habent.
 Non metuunt leges, sed cedit viribus equum,
 Vixitque pugnaci jura sub ense jacent.

Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis,
 Oraque sunt longis horrida tecta comis.
 In paucis extant Græcæ vestigia linguae,
 Hæc quoque jam Getico barbara facta sono.
 Vnus in hoc non est populo, qui forte Latine
 Qualibet è medio reddere verba queat.
 Ipse ego Romanus vates, (ignoscite Musa,)
 Sarmatico cogor plurima more loqui.
 Et pudet, & fateor: jam desuetudine longa
 Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
 Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
 Barbaræ: non hominis culpa, sed ista loci.
 Ne tamen Ausonia perdam commercia linguae,
 Et fiat patrio vox mea muta sono:
 Ipse loquor tecum, desuetæque verba retracto:
 Et studii repetito signa sinistra mei.
 Sic animum tempusque traho, meque ipse reduco,
 A contemplatu semoveoque mali.
 Carminibus quæro miserarum oblivis rerum:
 Præmia si studio consequar ista, sat est.

ELEGIA IX.

Invehitur in quendam, quod ipsum lacerasset.

Non adeo cecidi, quamvis abjectus, ut infra
 Te quoque sim, inferius quo nihil esse potest.
 Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve
 Casibus insultas, quos potes ipse pati?
 Nec mala te reddunt mitem placidumque jacentis
 Nostra, quibus possunt illacrymare fera?
 Nec metuis dubio Fortune stantis in orbe
 Numen? & exola verba superba Dea?
 Exiget ad dignas ultrix Rhæmnusia pœnas,
 Imposito calcas quod mea fata pede.
 Vidi ego naufragiumque virosque sub aquore mergi:
 Et nunquam, dixi, iustior unda fuit.

Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,
 Nunc mendicatio pascitur ille cibo.
 Passibus ambiguus Fortuna volubilis errat,
 Et manet in nullo certa tenaxque loco:
 Sed modo lata manet, vultus modo sumit acerbos,
 Et tantum constans in levitate sua est.
 Nos quoque floruius: sed flos fuit ille caducus:
 Flammaque de stipula nostra, brevisque fuit.
 Neve tamen tota capias fera gaudia mente,
 Non est placandi spes mihi nulla Dei.
 Vel quia peccavi citra scelus, utque pudore
 Non caret, invidia sic mea culpa caret.
 Vel quia nil ingens, ad finem Solis ab ortu,
 Illo, cui paret, mitius orbis habet.
 Scilicet ut non est per vim superabilis ulli,
 Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
 Exemploque Deum, quibus accessurus & ipse est,
 Cum poena venia plura petenda petam.
 Si numeres anno Soles & nubila toto,
 Invenies nitidum sapientius ille diem.
 Ergo ne nimium nostra latere ruina:
 Restitui quondam me quoque posse puta.
 Posse puta fieri, lenito principe, vultus
 Ut videas media tristis in urbe meos:
 Vtique ego te videam causa graviore fugatum:
 Hac sunt à primis proxima vota meis.

ELEGIA X.

Cur amici cuiusdam nomen non ponat in
 Carminibus suis.

O Tuae si sineres in nostris nomina poni
 Carminibus, potius quam mihi saepe fores!
 Te canerem solum meriti memor, inque libellis
 Crevisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberem, tota sciretur in urbe:
 Exul in amissa si tamen urbe legor.

Te praesens mitem nosset, te senior atas:
 Scripta vetustatem si modo nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector,
 Hic te servato vate maneret honor.
 Caesaris est primum munus, quod ducimus auras:
 Gratia post magnos est tibi habenda Deos.
 Ille dedit vitam: tu, quam dedit ille, tueris,
 Et facis accepto munere posse frui.
 Cumque perhorreret casus pars maxima nostros:
 Pars etiam credi pertimuisse velit.
 Naufragiumque meum tumulto spectaret ab alto,
 Nec dederit nautae per freta levia manum:
 Seminecem Stygia revocasti solus ab unda;
 Hoc quoque quod nemores possumus esse, tuum est!
 Dii tibi se tribuant cum Caesare semper amicos:
 Non potuit votum plenius esse meum.
 Hac meus arguit, si tu patiare, libellis
 Poneret in multa luce videnda labor.
 Nunc quoque se quamvis jam est iussa quiescere, quin te
 Nominet invitum, vix mea Musa tenet.
 Vtique canem pavida natum vestigia cerva
 Lucrantem frustra copula dura tenet:
 Vtique fores nondum refferati carceris acer
 Nunc pede, nunc ipsa fronte laceffit equus:
 Sic mea lege data vincita atque inclusa Thalia
 Per titulum vetiti nominis ire cupit.
 Ne tamen officio memoris ledaris amici:
 Parebo iussis, parce timere, tuis.
 At non parerem, si non meminisse putares:
 Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero;
 Dumque (quod o breve sit) lumen vitale videbo,
 Serviet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA XI.

Queritur se triennium exulare in Ponto.

VT sumus in ponto, ter frigore constitit Ister,
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul esse tot annis,
Dardana quot Grajo Troja sub hoste fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde,
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert,
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata est,
Cumque meis curis omnia longa facit.
An peragunt solitos communia tempora motus?
Suntque magis vita tempora longa mea?
Quem tenet Euxini mendax cognomine litus,
Et Scythici vere terra sinistra freti.
Imnumera circum gentes fera bella minantur:
Que, nisi de raptō vivere, turpe putant.
Nil extra tutum est, tumultus defenditur ipse
Mœnibus exiguis, ingenioque loci.
Cum minime credas, ut avis, densissimus hostis
Advolat, & pradam vix bene visus agit.
Sæpe intra muros clausis venientia portis
Per medias legimus noxia telere vias.
Est igitur rarus qui jam colere audeat, isque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor junctis pice cantat avenis:
Proque lupo parvula bella verentur oves:
Vix ope castelli defendimur, & tamen intus
Missa facit Grajis barbara turba metum.
Quippe simul nobis habitat discrimine nullo
Barbarus; & tecti plus quoque parte tenet.
Quos, ut non timeas, possis odisse, videndo
Pelibus & longa corpora tecti coma.

Hos

Hos quoque, qui geniti Graja creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
Exercent illi socia commercia lingua:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli:
Et rident stolidi verba Latina Getæ.
Meque palam tuto de me mala multa loquuntur:
Forſitan obiciunt exiliumque mihi.
Vtique sit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
Abnuerim quoties, adnuerimque, putant.
Adde quod injustum rigido jus dicitur ense,
Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
O duram Lachesi, que tam grave sidus habenti
Fila dedit vita non breviora mea!
Quod patriæ vultu vestroque caremus amici,
Quod sic in Scythicis gentibus esse queror:
Viraque pœna gravis, merui tamen urbe carere:
Non merui tali forſitan esse loco.
Quid loquor ah demens? ipsam quoque perdere vitam
Cæsaris offenso numine, dignus eram.

ELEGIA XII.

Ad uxorem, quod eam quidam exulis
uxorem vocasset.

Quod te, nescio quis, per jurgia dixerit esse
Exulis uxorem, littera quæstia tua est;
Indolui: non tam mea quod fortuna male audit,
Qui jam consuevi fortiter esse miser:
Quam quod, cui minime vellem, sum causa pudoris:
Teque reor nostris erubuisse malis.
Perfer, & obdura, multo graviora tulisti,
Eripuit cum me principis ira tibi.
Fallitur iste tamen, quo iudice nominor exul:
Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna mihi est ipsum offendisse, priusque
Venisset mallet funeris hora mihi.

E 4

Quassa

Quassa tamen nostra est, non mersa, nec obruta na-
 Vique caret portu, sic tamen extat aquis. (vis:
 Nec vitam, nec opes, nec ius mihi civis ademit,
 Qui merui vitio perdere cuncta meo.
 Sed quia peccato facinus non adjuvit ullum,
 Nil nisi me patrius iussit abesse fecis.
 Vtque aliis quorum numerum comprehendere non est,
 Caesareum numen sic mihi mite fuit.
 Ipse relegati, non exulis utitur in me
 Nomine, tuta suo iudice causa mea est.
 Iure igitur laudes, Caesar, pro parte virili
 Carmina nostra tuas qualiacunque canunt.
 Iure Deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant,
 Teque velint sine se, comprecor, esse Deum.
 Optat idem populus: sed, ut in mare flumina vastum,
 Sic solet exigua currere rivus aqua.
 At tu fortunam, cuius vocor exil ab ore,
 Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, qui monebat, ut exilium carmini-
 bus oblectaret.

Scribis, ut oblectem studio lacrymabile tempus,
 Ne pereant turpi pectora nostra sinu:
 Difficile est, quod, amice, mones: quia carmina latum
 Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
 Nostra per adversas agitur fortuna procellas:
 Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
 Exigis, ut Priamus natorum funere plaudent,
 Et Niobe festos ducat ut orba choros.
 Luctibus, an studio videor debere teneri,
 Solus in extremos iussus abire Geras?
 Des licet in valido pectus mihi robore fultum,
 Fama refert Anyti quale fuisse reo:
 Fracta cadet tanta sapientia mole ruina:
 Plus valet humanis viribus ira Dei.

Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
 Scribere in hoc casu sustinisset opus.
 Vt veniant patriæ, veniant oblivia nostri:
 Omnis & admissi sensus abesse queat:
 At timor officio fungi vetat ipse quieto,
 Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
 Adde quod ingenium longa rubigine læsum
 Torpet, & est multo, quam fuit ante, minus.
 Fertilis, assiduo si non renovetur aratro,
 Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.
 Tempore qui longo steterit, male currit: & inter
 Carceribus missos, ultimus ibit equus.
 Vertitur in teneram cariæ, rimisque debiscit,
 Si qua diu solitis cymba vacavit aquis.
 Me quoque despero (fuerim cum parvus & ante)
 Illi, qui fueram, posse redire parem.
 Contudit ingenium patientia longa malorum,
 Et pars antiqui magna vigoris abest.
 Sape tamen nobis, ut nunc quoque, summa tabella est,
 Inque suos volui cogere verba pedes:
 Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis,
 Digna sui domini tempore, digna loco.
 Denique non parvas animo dat gloria vires,
 Et secunda facit pectora laudis amor.
 Nominis & fama quondam fulgore trahebar,
 Dum tulit antennis aura secunda meas.
 Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria cura:
 Si liceat, nulli cognitus esse velim.
 An, quia cesserunt primo bene carmina, suades
 Scribere, successus ut sequar ipse meos?
 Pace novem vestra liceat dixisse sorores,
 Vos estis nostra maxima causa fuge.
 Vtique dedit iustas tauri fabricator abeni,
 Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
 Nil mihi debebat cum versibus amplius esse,
 Sed fugerem merito naufragus omne fretum.

*At puto, si demens studium fatale retentem :
 Hic mihi praebebit carminis arma locus.
 Non liber hic ullus, non, qui mihi commodet aurem,
 Verbaque significant quid mea, norit, adest.
 Omnia barbara loca sunt, vocisque ferina :
 Omnia sunt Getici plena timore soni.
 Ipse mihi videor jam didicisse Latine :
 Nam didici Getice Sarmaticeque loqui.
 Non tamen, ut verum fatear tibi, nostra revelli
 A componendo carmine Musa potest.
 Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos :
 Exitus est studii parva favilla mei.
 Nec possum, & cupio non ullos ducere versus :
 Ponitur idcirco noster in igne labor.
 Nec nisi pars casu flammis erepta dolore,
 Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
 Sic utinam, quae nil metuentem tale magistrum
 Perdidit, in cineres ars mea versa foret.*

ELEGIA XIV.

*Ad amicum, quod nihil literarum daret, cum
 faceret caetera.*

H*anc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem,
 Mittere si quisquam, quo caret ipse, potest.
 Aeger enim traxi contagia corpore mentis,
 Libera tormento pars mihi ne qua vacat.
 Perque dies multos lateris cruciatibus uror :
 Sic quoque non modico frigore lesit hyems.
 Si tamen ipse vales, aliqua non parte valemus :
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
 Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cumque
 Per numeros omnes hoc tuare caput :
 Quod tua me raro solatur epistola, peccas :
 Remque piam praestas, & mihi verba negas.
 Hoc, precor, emenda : quod si correxeris unum,
 Nullus in egregio corpore navus erit.*

Pluri-

*Pluribus accusem, fieri nisi posset, ut ad me
 Littera non veniat, missa sit illa tamen.
 Dii faciant, ut sit temeraria nostra querela,
 Teque putem falso non meminisse mei.
 Quod precor, esse liquet, neque enim mutabile robur
 Credere me fas est pectoris esse tui.
 Cana prius gelido desint absinthia Ponto,
 Et careat dulci Trinacris Hybla thymo :
 Immemorem quam te quisquam convincat amici :
 Non ita sunt fati stamina nigra mei.
 Tu tamen, ut falsa possis quoque pellere culpa
 Crimina : quod non es, ne videre, cave.
 Vique solebamus consumere longa loquendo
 Tempora, sermoni desiciente die :
 Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces,
 Et peragant lingue charta, manusque vices.
 Quod fore, ne nimium videar diffidere, sit me
 Versibus hoc paucis admonuisse satis.
 Accipe quo semper fixitur epistola verbo,
 Atque meis discent ut tua fata, vale.*

ELEGIA XV.

Ad uxorem, quod suis libris sit aeterna.

Q*uanta tibi dederim nostris monumenta libellis
 O mihi me conjux carior, ipsa vides.
 Derrabat auctori multum fortuna licebit :
 Tu tamen ingenio clara ferere mao.
 Dumque legar, mecum pariter tua fama legetur,
 Nec potes in maestos omnis abire rogos.
 Cumque viri casu possis miseranda videre,
 Invenies aliquas, quae quod es, esse velint :
 Quae te, nostrorum cum sis in parte malorum,
 Felicem dicant, invidiantque tibi.
 Non ego divitiis dando tibi plura dedissem :
 Nil feret ad manes divitis umbra suos.*

Pera

Perpetui fructum donavi nominis : idque ,

Quo dare nil potui munere majus, habes.

Adde, quod & rerum sola es tutela mearum ,

Ad te non parvi venit honoris onus :

Quod nunquam de te vox est mea muta, tuisque
Iudiciis debes esse superba viri.

Qua ne quis possit temeraria dicere, persta ,

Et pariter serva meque, piamque fidem.

Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,

Et tantum probitas irreprehensa fuit :

Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina :

Conspicuum virtus hic tua ponat opus.

Esse bonam facile est, ubi, quod vetat esse, remotum

Et nihil officii nupta, quod obstat, habes : (est,

Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,

Id demum est pietas, id socialis amor.

Rara quidem est virtus, quæ non fortuna gubernat :

Qua maneat stabili, cum fugit illa, pede.

Si tamen est, precium cui virtus ipsa petitum,

Inque parum laetis ardua rebus adest :

Si tempus numeres, per secula nulla tacetur ,

Et loca transgreditur, qua patet orbis iter.

Aspicias, ut longo teneat laudabilis ævo

Nomen inextinctum Penelopeja fides ?

Cernis, ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor ?

Ansaque in accensos Hippias ire rogos ?

Vt vivat fama conjux Philactea, cujus

Iliacæ celeri vir pede pressit humum ?

Nil opus est morte pro me, sed amore, fideque :

Non ex difficili fama petenda tibi est.

Nec te credideris, quia non facis, ista moneri :

Vela damus, quamvis remige navis eat.

Qui monet, ut facias, quod jam facis, ille monendo

Laudat, & hortatu comprobata acta suo.

FINIS.

P V B L I I
O V I D I I
N A S O N I S
D E P O N T O
L I B R I I V.

AMSTELÆDAMI,
Apud IOANNEM BLAEV,
M. DC. XXXXIX.

P. OVIDII NASONIS³
DE P O N T O
LIBER PRIMVS.

ELEGIA I.

Ad Brutum.

Aso Tomitana jam non novus
incola terra,
Hoc tibi de Getico littore mittit
opus.

Si vacat, hospitio peregrinos, Bru-
te, libellos

Excipe, dumque aliquo, quolibet
abde loco.

Publica non audent inter monumenta venire,

Ne suus hoc illis clauserit auctor iter.

Ab quoties dixi! certè nil turbe docetis,

Ite, patet castis versibus iste locus.

Nec tamen accedunt: sed, ut aspicias ipse, latere

Sub lare privato tutius esse putant:

Quaris, ubi hos possis nullo componere laso:

Qua steterant Artes, pars vacat illa tibi.

Quid veniat novitate roges fortasse sub ipsa,
Accipe, quodcunque est, dummodo non sit amor.

Invenies, quamvis non sit miserabilis index,

Non minus hoc illo triste, quod ante dedi.

Rebus idem, titulo differt: Et Epistola, cui sit

Non occultato nomine missa, docet.

Nec vos hoc vultis, sed non prohibere potestis:

Musaque ad invitos officiosa venit.

Quicquid id est, adijunge meis: nil impedit ortos
 Exule, servatis legibus, urbe frui:
 Quod metuus non est: Antoni scripta leguntur:
 Doctus & in promptu carmina Brutus habet.
 Nec me nominibus furiosus consero tantis:
 Sæva Deos contra non tamen arma tuli.
 Denique Casareo, quod non desiderat ipse,
 Non caret è nostris ullus honore liber.
 Si dubitas de me, laudes admitte Deorum,
 Et carmen demto nomine sume meum.
 Adjuvat in bello pacata ramus olivæ:
 Proderit auctorem pacis habere nihil?
 Cum foret Æneæ cervix subjecta parenti,
 Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.
 Feri liber Æneaden, & non iter omne patebit?
 At patriæ pater hic, ipsius ille fuit.
 Equis ita est audax, ut limine cogat abire
 Istantem Pharia tinnula sinistra manu?
 Ante Deum matrem cornu tibicen adunco
 Cum canit, exigua quis stipis ara neget?
 Scimus ab imperio fieri nil tale: Diana:
 Vnde tamen vivat, vaticinator habet.
 Ipsa movent animos superiorum numina nostros,
 Turpe nec est tali credulitate capi.
 En ego pro sistro, Phrygiique foramine buxi,
 Genis luleæ numina sacra fero.
 Vaticinor, monecque: locum date sacra ferenti:
 Non mihi, sed magno poscitur ille Deo.
 Nec quia vel merui, vel sensi Principis iram,
 A nobis ipsum nolle putate coli.
 Vidi ego lingera numen violasse fatentem
 Iphid, Isiacos ante sedere focos.
 Alter ob huius similem privatus lumine culpam,
 Clamabat media se meruisse via.
 Talia caelestes fieri præconia gaudent,
 Ut sua quid valeant numina, teste probent.

Sæpe

Sæpe levant pœnas ereptaque lumina reddunt,
 Cum bene peccati præsentuisse vident.
 Pœniet ô, si quid miserorum creditur ulli,
 Pœniet, & factò torqueor ipse meo.
 Cumque sit exilium, magis est mihi culpa dolori:
 Estque pati pœnam, quam meruisse, minus.
 Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipse,
 Pœna potest demi, culpa peremnis erit.
 Mors faciet certe, ne sim, cum venerit, exsul:
 Ne non peccarim, mors quoque non faciet.
 Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta
 De nive manantis more liquecit aqua.
 Estur ut occulta vitiatæ putredine navis,
 Equoreos scopulos ut cavat unda salis:
 Roditur ut scabra possum rubigine ferrum,
 Conditus ut tinea carpitur ore liber:
 Sic mea perpetuos curarum pectora morsus,
 Fine quibus nullo consiciantur, habent.
 Nec prius hi mentem stimuli, quam vita, relinquent:
 Quisque dolet, citius, quam dolor ipse, cadet.
 Hoc mihi si superi, quorum sumus, omnia credent,
 Forsitan exigua dignus habebor ope.
 Inque locum Scythico vacuum mutabor ab arcu:
 Plus isto duri, si precor, oris ero.

ELEGIA II.

Ad Maximum.

Maxime qui tanti mensuram nominis imple,
 Et geminas animi nobilitate genus.
 Qui nasci ut posses, quamvis cecidere trecenti,
 Non omnes Fabios abstulit una dies:
 Forsitan hæc à quo mittatur epistola quæras,
 Quisque loquar tecum, certior esse velis.
 Hei mihi, quid faciam? vereor, ne, nomine lecto,
 Durus, & aversa cetera mente legas.

*Viderit hac si quis, tibi me scripsisse fateri
 Audebo, & propriis ingemuisse malis.
 Viderit: audebo tibi me scripsisse fateri,
 Atque modum culpa notificare mea.
 Qui dignum poena cum me graviore fuisse
 Confitear, possum vix graviora pati.
 Hostibus in mediis, interque pericula versor,
 Tanquam cum patria pax sit adempta mihi.
 Qui mortis sevo gement ut vulnere caussas,
 Omnia vipereo spicula felle linunt.
 His eques instructus perterrita moenia lustrat,
 More lupi clausas circumcunctis oves.
 At semel intentus nervo levis arcus equino,
 Vincula semper habens irresoluta manet.
 Tecta rigent fixis veluti vallata sagittis,
 Portaque vix firma summovet arma sera.
 Adde loci faciem nec fronde nec arbore tecti,
 Et quod iners hyemi continuatur hyems.
 Hic me pugnantem cum frigore, cumque sagittis,
 Cumque meo fato, quarta fatigat hyems.
 Fine caret lacryma, nisi cum stupor obstitit illis,
 Et similis morti corpora torpor habet.
 Felicem Nioben, quamvis tot funera vidit,
 Qua posuit sensum saxea facta malis.
 Vos quoque felices, quarum clamantia fratrem
 Cortice velavit populus ora novo.
 Ille ego sum, lignum qui non admittit in illum:
 Ille ego sum, frustra qui lapis esse velim.
 Ipsa Medusa oculis veniat licet obvia nostris,
 Amittet vires protinus ipsa suas.
 Vivimus, ut nunquam sensu careamus amaro,
 Et gravius longa sit mea poena mora.
 Sic inconsumtum Tityri, semperque renascens
 Non perit, ut possit saepe perire, jecur.
 At puto, cum requies, medicinaque publica cura
 Somnus adest, solitis nox venit orba malis.*

*Somnia me terrent veros imitantis casus,
 Et vigilant sensus in mea damna mei.
 Aut ego Sarmaticas videor vitare sagittas,
 Aut dare captivas in fera vincla manus.
 Aut ubi decipior melioris imagine somni,
 Aspicio patria tecta relicta mea.
 Et modo vobiscum, quos sum veneratus, amici,
 Et modo cum cara conjuge multa loquor.
 Sic, ubi percepta est brevis & non vera voluptas,
 Pejor ab admonitu fit statutus ille boni.
 Sive dies igitur caput hoc miserabile cernit,
 Sive pruinosa noctis aguntur equi:
 Sic mea perpetuis liquecunt pectora curis,
 Ignibus admotis ut nova cera solet.
 Sape precor mortem, mortem quoque deprecor idem,
 Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum.
 Cum subit, Augusti quae sit clementia, credo
 Mollia naufragiis littora posse dari.
 Cum video quam sint mea fata tenacia, frangor:
 Spesque levis magno victa timore cadit.
 Nec tamen ulterius quicquam sperare, precorve,
 Quam male mutato posse carere loco.
 Aut hoc, aut nihil est, pro me tentare modeste
 Gratia quod salvo vestra pudore queat.*

ELEGIA III.

Ad Maximum.

*S*Ucipe Romana facundia, Maxime, lingua
 Difficilis causa mite patrocinium.
 Est mala, (confiteor) sed te bona fiet agente:
 Lenia pro misera fac modo verba fuga.
 Nescit enim Casar, quamvis Deus omnia norit,
 Ultimus hic qua sit conditiōe locus.
 Magna tenent illud numen molimina rerum:
 Hac est caelesti pectore cura minor.

Non vacat, in qua sint positi regione Tomita,

Quarere, funitimo vix loca nota Getæ:

Aut quid Sauromata faciant, quid Iazyges acres,

Cultraque Orestea Taurica terra Dea:

Quaque alia gentes, ubi frigore constitit Ister,

Dura meant celeri terga per amnis equo.

Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat

Roma, nec Ausonii militis arma timet.

Dant illis animos arcus, plenaque pharetra,

Quamque libet longis curribus aptus equus.

Quodque sitim didicere diu tolerare famemque,

Quodque sequens nullas hostis habebit aquas.

Ira viri mitis non me misisset in istam,

Si satis hac illi nota fuisset humus.

Nec me, nec quemquam Romanum gaudet ab hoste,

Meque minus, vitam cui dedit ipse, capi.

Noluit, ut poterat, minimo me perdere nutu:

Nil opus est ullis in mea fata Getis.

Sed neq; cur morerer, quidquā mihi comperit actum:

Et minus infestius, quam fuit, esse potest.

Tunc quoque nil fecit, nisi quod facere ipse cōegi,

Pœne etiam merito parciōr ira meo est.

Diifaciant igitur, quorum mitissimus ille est,

Alma nihil majus Cæsare terra ferat,

Virque diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra,

Perque manus hujus tradita gentis eant.

At tu tam placido, quam nos quoque sensimus illum,

Iudice, pro lacrymis ora resolve meis.

Non petis, ut bene sit, sed uti male tutius, utque

Exilium salvo disset ab hoste meum:

Quamque dedere mihi præsentia numina vitam,

Non adimat stricto squalidus ense Getes.

Denique si moriar, subeam pacatius aruum,

Ossa nec à Scythica nostra premanitur humo.

Nec male compositos, ut scilicet exsule dignum est,

Bistonii cineres ungula pulset equi:

Et

Et ne, si superest aliquis post funera sensus,

Terreat ut manes Sarmatis umbra meos.

Cæsaris hac animum poterant audita movere,

Maxime, movissent si tamen ante tuum.

Vox precor Augustas pro me tua molliat aures,

Auxilio trepidus quæ solet esse reis.

Assuetaque tibi docta dulcedine lingua

Equandi superis pectora flecte viri.

Non tibi Theromedon, crudusque rogabitur Atræus,

Quique suis homines pabula fecit equis:

Sed piger ad pœnas Princeps, ad pramia velox:

Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.

Qui vincit semper, victis ut parcere possit,

Claudit & æterna civica bella sera.

Multa metu pœna, pœna qui pauca cœrcet,

Et jacit invita fulmina rara manu.

Ergo tam placidas orator missus ad aures,

Vt propior patriæ sit fuga nostra, roga.

Ille ego sum, qui te colui: quem festa solebat

Inter convivias mensa videre tuos.

Ille ego, qui duxi vestros Hymenæon ad ignes,

Et cecini fausto carmina digna toro.

Cujus te solitum memini laudare libellos,

Exceptis, domino qui nocuere suo.

Cui tua nonnunquam miranti scripta legebas:

Ille ego de vestra cui data nupta domo est.

Hanc probat, & primo dilectam semper ab ævo

Est inter comites Marcia censa suas.

Inque suis habuit matertera Cæsaris ante:

Quarum iudicio si qua probata, proba est.

Ipsa sua melior fama, laudantibus istis,

Claudia divina non eguisset ope.

Nos quoque præteritos sine labe peregrinus annos,

Proxima pars vitæ transilienda mea est.

Sed de me ut sileam, conjunx mea sarcina vestra est:

Non potes hanc salva dissimulare fide.

A 5

Confugit

*Con fugit hac ad vos, vestraque amplectitur aras,
(Iure venit cultos ad sibi quisque Deos)
Flensque rogat, precibus lenito Casare vestris,
Basta sui fiant ut propiora viri.*

ELEGIA IV.

Ad Rufinum.

Hanc tibi Naso tuus mittit, Rufine, salutem:
Qui miser est, ulli si suus esse potest.
Reddita confusa nuper solatia menti,
Auxilium nostris spernque tulere malis:
Utque Machaoniis Paeanius artibus heros
Lenito medicam vulnere sensit opem:
Sic ego mente jacens, & acerbo saucius ictu,
Admonitu coepi fortior esse tuo.
Et jam deficiens sic ad tua verba revixi,
Ut solet infuso vena redire mero.
Nec tamen exhibuit tantas facundia vires,
Ut mea sint dictis pectora sana tuis.
Ut multum demas nostro de pectore cura,
Non minus exhausto, quod superabit, erit.
Tempore ducetur longo fortasse cicatrix,
Horrent admotas vulnere cruda manus.
Non est in medico semper, relevetur ut ager:
Interdum docta plus valet arte malum.
Cernis, ut è molli sanguis pulmone remissus
Ad Stygiis certo limite ducat aquas.
Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoque interdum nulla est medicabilis arte:
Aut, si sit, longa est attenuanda mora.
Cum bene firmarunt animum precepta iacentem,
Sumtaque sunt nobis pectoris arma tui:

Rursus

*Rursus amor patria ratione valentior omni,
Quod tua fecerunt scripta, retexit opus.
Sive pium vis hoc, seu vis mulicbre vocari,
Confiteor misero molle cor esse mihi.
Non dubia est Ithaci prudentia: sed tamen optat
Fumum de patris posse videre focis.
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.
Quid melius Roma? Scythico quid frigore pejus?
Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.
Cum bene sint clausa cavea Pandione nata,
Nititur in sylvas quaque redire suas.
Assuetos tauri saltus, assueta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Tu tamen exilii morsus ex pectore nostro
Fomentis speras cedere posse tuis.
Effice, vos ipsi ne tam mihi sitis amandi,
Talibus ut levius sit caruisse malum.
At puto, qua fueram genitus tellure, carenti,
In tamen humano coniguit esse loco.
Orbis in extremi jaceo desertus arenis,
Fert ubi perpetuas obruta terra nives.
Non ager hic pomum, non dulces educat uvas,
Non salices ripa, robora monte virent.
Neve fretum laudes terra magis, aquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Quocunque aspicias, campi cultore carentes,
Vastaque, qua nemo vindicet, arva jacent.
Hostis adest dextra lavaque à parte timendus,
Vicinoque metu terret utrumque latus.
Altera Bistonias pars est sensura sagittas,
Altera Sarmatica spicula missa manu.
I nunc, & veterum nobis exempla virorum,
Qui forti casum mente tulere, refer.
Et grave magnanimi robur mirare Rutili,
Non usi redditus conditione dati.*

A 6

Smyrna

*Smyrna virum tenuit, non Pontus & hostica tellus:
Smyrna minus nullo pene petenda loco.
Non doluit patria Cynicus procul esse Sinopens,
Legit enim sedes Attica terra tuas.
Arma Neoclides qui Persica contudit armis,
Argolica primam sensit in urbe fugam.
Pulsus Aristides patria, Lacedaemona fugit,
Inter quas dubium, qua prior esset, erat.
Cade puer facta Patroclus Opuntia reliquit,
Thessalicamque adiit hospes Achilles humum.
Exul ab Aemonia Pirenida cessit ad undam,
Quo duce trabs Colcha sacra cucurrit aqua.
Liquit Agenorides Sidonia moenia Cadmus,
Poneret ut muros in meliore loco.
Venit ad Adrastum Tydeus Calydone fugatus:
Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
Quid referam veteres Romana gentis, apud quos
Exsilibus tellus ultima Tybur erat?
Persequar ut cunctos, nulli datus omnibus arvis
Tam procul à patria est, horridiorve locus.
Quo magis ignoscat sapientia vestra dolenti,
Qua facit ex dictis non ita multa tuis.
Nec tamen inficior, si possint nostra coire
Vulnera, praeceptis posse coire tuis.
Sed vereor, ne me frustra sanare labores,
Nec iuver admota perditus ager ope.
Nec loquor hæc, quia sit major prudentia nobis,
Sed sim quam medico, notior ipse mihi.
Vt tamen hoc ita sit, munus tua grande voluntas
Ad me pervenit, consilii que boni.*

ELEGIA V.

Ad Vxorem.

Iam mihi deterior canis aspergitur atas:
Iamque meos vultus ruga senilis arat,

Iam

*Iam vigor, & quasso languent in corpore vires,
Nec iuveni lusius, qui placere, iurant.
Nec me, si subito videas, cognoscere possis:
Ætatis facta est tanta ruina mea.
Confiteor facere hoc annos: sed & aliera causa est,
Anxietas animi, continuusque labor.
Nam mea per longos si quis male digerat annos,
Crede mihi, Pyllo Nestore major ero.
Cernis, ut in duris (& quid bove firmitus?) arvis
Fortia taurorum corpora frangant opus?
Qua nunquam vacuo solita est cessare norali,
Fructibus assiduis lassæ senescit humus.
Occidit, ad Circi si quis certamina semper
Non intermissis cursibus ibit equus.
Firma si illa licet, solvetur in aqore navis,
Qua nunquam liquidis sicca carebit aquis:
Me quoque debilitat series immensa laborum:
Ante meum tempus cogor & esse senex.
Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis:
Immodicus contra carpit utrumque labor.
Aspice in has partes quod venerit Æsone natus,
Quam laudem à sera posteritate ferat.
At labor illius nostro leviorque minorque,
Si modo non verum nomina magna premunt.
Ille est in Pontum Pelia mittente profectus,
Qui vix Thessalia sine timendus erat.
Cæsaris ira mihi nocuit, quem Solis ab ortu,
Solis ad occasus, utraque terra timet.
Iunctior Aemonia est Ponto, quam Roma sit Istro:
Et brevis, quam nos, ille peregit iter.
Ille habuit comites primos telluris Achiva:
At nostram cuncti deseruere fugam.
Nos fragili ligno vastum sulcavimus aquor:
Qua tulit Æsoniden, firma carina fuit.
Nec mihi Tiphys erat rector, nec Amyntore natus
Quas fugerem docuit, quas sequereturque vias.*

A 7

Illum

*Illum tutata est cum Pallade regia Iuno,
 Defendere meum numina nulla caput.
 Illum furtiva juvare Cupidin's artes,
 Quas à me vellem non didicisset amans.
 Ille domum rediit, nos his moriemur in arvis,
 Perfluerit læsi si gravis ira Dei.
 Durius est igitur nostrum, fidissima conjux,
 Illo, quod subiit Æsone natus, opus.
 Te quoque, quam juvenem discedens urbe reliqui,
 Credibile est nostris insensuisse malis.
 O ego, Dii faciant, talem te cernere possim,
 Caraque mutatis oscula ferre comis.
 Amplectique meis corpus non pingue lacertis,
 Et gracile hoc fecit dicere cura mei.
 Et narrare meos flenti flens ipse dolores,
 Sperato nunquam colloquioque frui.
 Thuraque Caesaribus cum conjuge Casare digna,
 Diis veris memori debita ferre manu.
 Memnonis hanc utinam, lenito Casare, mater
 Quam primum roseo provocet ore diem.*

ELEGIA VI.

Ad Maximum.

Ille tuos quondam non ultimus inter amicos,
 Vt sua verba legas, Maxime, Naso rogat.
 In quibus ingenium desiste requirere nostrum,
 Nescius exilii ne videre mei.
 Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus?
 Vt capiant vitium, ni moveantur, aquæ?
 Sic mihi, si quis erat dicendi carminis usus,
 Deficit, estque minor factus inerte situ.
 Hac quoque qua legitis si quid mihi, Maxime, credis:
 Scribimus invita, vixque coacta, manu.
 Non libet in tales animum contendere curas:
 Nec venit in duros Musa vocata Getas.

*Vt tamen ipse luctor deducere versum,
 Sed non sit fato mollior ipse meo.
 Cum relego, scripsisse pudet: quia plurima cerno,
 Me quoque, qui feci, iudice digna lini.
 Nec tamen emendo: labor hic, quam scribere major
 Mensque pati durum sustinet ægra nihil.
 Scilicet incipiam lima mordacius uti,
 Vt sub iudicium singula verba vocem?
 Torquet enim fortuna parum: nisi Lychus in Hebræis
 Confluat? & frondes Alpibus addat Athos?
 Parcendum est animo miserabile vulnus: habenti:
 Subducunt oneri colla perusta boves.
 At puto fructus adest, iustissima causa laborum,
 Et sata cum multo scenore reddit ager.
 Tempus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
 Profuit, atque utinam non nocuisset, opus.
 Cur igitur scribam miraris? miror & ipse,
 Et tecum quero sæpe quid inde petam.
 An populus vere sanos negat esse potius?
 Summe fides huius maxima vocis ego?
 Qui sterili cum sim toties deceptus ab arvo,
 Damnosa persto condere semen humo.
 Scilicet est cupidus studiorum quisque suorum,
 Tempus & assueta ponere in arte iuvat.
 Saucius ejurat pugnas gladiator, & idem
 Immemor antiqui vulneris, arma capit.
 Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,
 Et ducit remos, qua modo navit aqua.
 Sic ego constanter studium non utile servo:
 Et repeto, nollem quas coluisse, Deas.
 Quid potius faciam? non sum qui segnia ducam
 Otia: mors nobis tempus habetur iners.
 Nec juvat in lucem nimio marcescere vino,
 Nec tenet incertas alea blanda manus.
 Cum dedimus somno, quas corpus postulat, horas,
 Quo ponam vigilans tempora longa modo?*

Moris an oblitus patrii contendere discam
Sarmaticos arcus? Et trahar arte loci?
Hoc quoque me studium prohibent assumere vires,
Mensque magis gracili corpore nostra valet.
Cum bene quaesieris, quid agam: magis utile nil est
Artibus istis, quae nil utilitatis habent.
Consequor ex illis casus obliviae nostri:
Hanc messem satis est si mea reddit humus.
Gloria vos acuat: vos, ut recitata probentur
Carmina, Pieriis invigilate choris.
Quod venit ex facili, satis est componere nobis,
Et nimis intenti causa laboris abest.
Cur ego sollicita poliam mea carmina cura?
An verear, ne non approbet illa Getes?
Forstā audacter faciam, sed gloriōs Istrum
Ingenio nullum majus habere meo.
Hoc, ubi vivendum est, satis est si consequor, arvo,
Inter inhumanos esse poeta Getas.
Quid mihi diversa fama contendere in orbem?
Quem fortuna dedit, Roma sit ille locus.
Hoc mea contenta est infelix Musa theatro:
Sic merui, magni sic volvere Dei.
Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis,
Quo Boreas penna deficiente venit.
Drædimur calo, quaque est procul urbe Quirini,
Aspicit hirsutos comminus Vrsae Getas.
Per tantum terra, tot aquas, vix credere possum
Indicium studii transiisse mei.
Finge legi, quodque est mirabile, finge placere:
Auctorem certe res juvat ista nihil.
Quid tibi si calida prosit laudare Syene,
Aut ubi Taprobanen Indica tingit aqua?
Alius ire liber: si te distantia longe
Pleiadum laudent signa, quid inde feres?
Sed neque pervenio scriptis melioribus istuc,
Famaque cum domino fugit ab urbe suo,

Vosque

Vosque quibus perii, tunc cum mea fama sepulta est,
Nunc quoque de nostra morte tacere reor.

ELEGIA VII.

Ad Græcinum.

Ecquid ut audisti (nam te diversa tenebat
Terra) meos casus, cor tibi triste fuit?
Dissimiles, metuasque licet, Gracine, fateri,
(Si bene te novi) triste fuisse liquet.
Non cedit in mores feritas inamabilis istos;
Nec minus à studiis dissidet ista tuis.
Artibus ingenius, quarum tibi maxima cura est,
Pectora mollescent, asperitasque fugit.
Nec quisquam meliore fide complectitur illas,
Quam sinit officium, militique labor.
Certe ego cum primum potui sentire quid essem,
(Nam fuit attonito mens mihi nulla diu)
Hanc quoque fortunam sensi, quod amicus abesses,
Qui mihi praesidium grande futurus eras.
Tecum nunc aberant agra solatia mentis,
Magnaque pars animi consilique mei.
At nunc, quod superest, ser opem precor eminui unam,
Alloquioque iuva pectora nostra tuo.
Qua (non mendaci si quicquam credis amico)
Stult a magis dici, quam scelerata, decet.
Nec breve, nec tutum est, peccati qua sit origo,
Scribere: tractari vulnere nostra timent.
Qualicumque modo mihi sint ea facta, rogare
Desine: non agites, si qua coire velis.
Quicquid id est, ut non facinus, sic culpa vocanda est:
Omnis at in magnos culpa deos scelus est.
Spes igitur poena menti, Gracine, levanda
Non est ex toto nulla relicta mea.
Hac Dea, cum fugerent sceleratas numina terras,
In diis invisa sola remansit humo.

Hac

*Hæc facit, ut vivat fossor quoque compede victus,
 Liberaque à ferro crura futura puet.
 Hæc facit, ut videat cum terras undique nullas,
 Naufragus in mediis brachia jaceret aquis.
 Sape aliquem solers medicorum cura relinquit,
 Nec spes huic vena deficiente cadit.
 Carcere dicuntur clausi sperare salutem,
 Atque aliquis pendens in cruce, vota facit.
 Hæc Dea quam multos laqueo sua colla ligantes,
 Non est proposita passa perire necesse?
 Me quoque conantem gladio finire dolorem
 Arcuit, injecta continuitque manu.
 Quidque facis? lacrymis opus est, non sanguine, dixit:
 Sape per has flecti Principis ira solet.
 Quamvis est igitur meritis indebita nostris,
 Magna tamen spes est in bonitate Dei.
 Qui ne difficilis mihi sit, Gracine, precare:
 Confer & in votum tu quoque verba meum.
 Inque Tomitana jaceam tumulatus arena,
 Si te non nobis ista rovere liquet.
 Nam prius incipient turres vitare columba,
 Antra fere, pecudes gramina, mergus aquas:
 Quam male si præstet Veteri Gracinus amico:
 Non ita sumis fatis omnia versa meis.*

ELEGIA VIII.

Ad Messalinum.

Littera pro verbis tibi, Messaline, salutem,
 Quam legis, à sevis attulit usque Getis.
 Indicat auctorem locus? an, nisi nomine lecto,
 Hæc me Nasonem scribere verba latet?
 Ecquis in extremo positus jacet orbe tuorum,
 Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
 Dii procul à cunctis, qui te venerantur, amantque,
 Hujus notitiam gentis abesse velint.

Nos

*Nos satis est inter glaciem, Scythicasque sagittas
 Vivere, si vitæ est mortis habenda genus.
 Non premat aut bello tellus, aut frigore calum,
 Truxque Getes armis, grandine pugnet hyems:
 Nos habeat regio nec pomis foeta, nec uvis,
 Et cuius nullum cessat ab hoste latus:
 Cætera sit sospes cultorum turba tuorum,
 In quibus, ut populo, pars ego parva fui.
 Me miserum, si tu verbis offenderis istis,
 Nosque negas ulla parte fuisse tuos.
 Utque sit hoc verum, mentito ignoscere debes:
 Nil demi laudi gloria nostra tua.
 Quis se Caesaribus notum non fingit amicum?
 Da veniam falso, tu mihi Cæsar eris.
 Nec tamen irrumpe, quo non licet ire, satisque est,
 Atria si nobis non patuisse negas.
 Utque tibi fuerit mecum nihil amplius, uno
 Nempe salutis, quam prius, ore minus.
 Nec tuus est genitor nos inficiatus amicos,
 Hortator studii, causaque, faxque mei.
 Cui nos & lacrymas, supremum in funere munus,
 Et dedimus medio scripta canenda foro.
 Adde, quod est frater tanto mihi junctus amore,
 Quantum in Atroidis, Tyndaridisque fuit:
 Is me nec comitem, nec dedignatus amicum est:
 Si tamen hæc illi non nocitura putas.
 Sin minus, hæc quoque me mendacem parte fatebor:
 Clausa mihi potius tota sit illa domus.
 Sed neque claudenda est: & nulla potentia vires
 Præstandi, ne quid peccet amicus, habet.
 Et tamen ut cuperem, culpam quoque posse negari,
 Sic facinus nemo nescit abesse mihi.
 Quod nisi delicti pars excusabilis esset,
 Parva relegati poena futura fuit.
 Ipse sed hoc vidit, qui prævidet omnia, Cæsar,
 Stultitiam dici crimina posse mea.*

Quaque

Quaque ego permisi, quaque est res passa, pepercit:
 Vixit & est modice fulminis igne sui.
 Nec vitam, nec opes, nec ademit posse reverti:
 Si sua per vestras victa sit ira preces.
 At graviter cecidi: quid enim mirabile, si quis
 A love percussus non leve vulnus habet?
 Ipse suas quamvis vires inhiberet Achilles,
 Missa graves ictus Pelias hasta dabat.
 Iudicium nobis igitur cum vindicis adsit,
 Non est cur tua me janua nosse neget.
 Culpa quidem, fateor, citra quam debuit, illa est:
 Sed fuit in factis hoc quoque, credo, meis:
 Nec tamen officium sensit domus altera nostrum:
 Hic illic vestro sub lare semper eram.
 Quaque tua est pietas, ut te non excolat ipsum,
 Ius aliquod tecum fratri amicis habet.
 Quid? quod ut emeritis referenda est gratia semper,
 Sic est fortuna promeruisse tuis.
 Quod si promittis nobis suadere quid optes,
 Ut des, quam reddas, plura precare Deos.
 Idque facis, quantumque licet meminisse, solebas
 Officiis caussa pluribus esse dari,
 Quolibet in numero me Messaline repone,
 Sim modo pars vestra non aliena domus.
 Et mala Nasonem, quoniam meruisse videtur,
 Si non ferre doles, at meruisse dole.

ELEGIA IX.

Ad Severum.

A Tibi dilecto missam Nasone salutem
 Accipe, pars anime magna, Severe, mee.
 Neve roga quid agam, si persequar omnia, flebis:
 Summa satis nostri sit tibi nota mali.
 Vivimus assiduus expertes pacis in armis,
 Dura pharetrato bella movente Geta.

Deque tot expulsi sum miles in exule solus:
 Tuta (neque invideo) cetera turba latet.
 Quoque magis nostros venia dignere libellos,
 Hæc in procinctu carmina facta leges.
 Stat vetus urbs, ripa vicina binominis Istri,
 Mœnibus, & positu vix adeunda loci.
 Caspius Ægyptus, de se si creditur ipsis,
 Condidit, & proprio nomine dixit opus.
 Hanc ferus Odrisiis inopino Marte peremptis
 Cepit, & in regem sustulit arma Getes.
 Ille memor magni generis, virtute quod augeat,
 Protinus innumero milite cinctus adest.
 Nec prius abscessit, merita quam cade nocentum
 Se nimis ulciscens extitit ille nocens.
 At tibi rex avo detur fortissime nostro,
 Semper honorata sceptrâ tenere manu.
 Teq., quod & præsstat, (quid enim tibi plenius optem?)
 Martia cum magno Cesare Roma probet.
 Sed memor unde abii queror, ô jucunde sodalis,
 Accedant nostris sæva quod arma malis.
 Ut careo vobis Scythicas detrusus in oras,
 Quatuor autumnos Pleias orta facit.
 Nec tu credideris urbana commoda vita
 Quære Nasonem, quærit & illa tamen.
 Nam modo vos animo dulces reminiscor amici:
 Nunc mihi cum cara conjuge nata subit.
 Aquæ domo rursus pulcra loca vertor ad urbis,
 Cunctaque mens oculis prævidet illa suis.
 Nunc fora, nunc ades, nunc marmore tecta theatra,
 Nunc subit equata porticus omnis humo.
 Gramina nunc campi pulcros spectantis in hortos,
 Stagnaque, & Euripi, virgineusque liquor.
 At (puto) sic urbs misero est erepta voluptas,
 Quolibet ut saltem rure frui liceat.
 Non meus amissos animus desiderat agros,
 Ruræque Peligno conspicienda solo:

Nec quos promiseris positos in montibus hortos
 Spectat Flaminia Claudia juncta via.
 Quos ego nescio cui colui, quibus ipse solebam
 Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas.
 Sunt ibi, si vivunt, nostra quoque consista quadam,
 Sed non & nostra poma legenda manu.
 Pro quibus amissis, utinam contingere posset
 Hic saltem profugo gleba colenda mihi.
 Ipse ego pendentes (liceat modo) rupe capellas,
 Ipse velim baculo pascere nixus oves.
 Ipse ego, ne solitis insistant pectora curis,
 Ducam ruricolae sub juga panda boves.
 Et discam, Getici quae norunt verba juvenci,
 Assuetas illis adjiciamque minas.
 Ipse manu capulum pressi moderator aratri,
 Experiar mota spargere semen humo.
 Nec dubitem longis purgare ligonibus arva,
 Et dare, quas sitiens jam bibit hortus, aquas.
 Unde sed hoc nobis? minimum quos inter, & hostem
 Discrimen murus, clausaque porta facit?
 At tibi nascenti (quod toto pectore laetor)
 Nerunt fatales fortia fila Dea.
 Te modo campus habet, densa modo porticus umbras
 Nunc, in quo ponis tempora rara, forum.
 Umbria te revocat, nec non Albana parentem,
 Appia ferventi ducit in arva rota.
 Forsitan hoc optes, ut justam supprimat iram
 Caesar, & hospitium sit tua villa meum.
 Ah nimium est, quod amice petis, moderantius opta,
 Et voti (quae so) contrahere vela tui.
 Terra velim propior, nullique obnoxia bello
 Detur, erit nostris pars bona demta malis.

E L E-

E L E G I A X.

Ad Maximum.

Q Va mihi de raptu tua venit epistola Celso,
 Protinus est lacrymis humida facta meis:
 Quodque nefas dictu, fieri nec posse putavi,
 Inviis oculis littera lecta tua est.
 Nec quidquam ad nostras pervenit acerbius aures,
 Vi sumus in Ponto, perveniatque precor.
 Ante meos oculos tanquam praesentis imago
 Haret, & extinctum vivere fingit amor.
 Saepe refert animus lusus gravitate carentes,
 Seria cum liquida saepe peracta fide.
 Nulla tamen subeunt mihi tempora densius istis,
 Qua vellem vita summa fuisse mea.
 Cum domus ingenti subito mea lapsa ruina
 Concidit, in domini procubuitque caput:
 Adfuit ille mihi, cum me pars magna reliquit,
 Maxime, fortuna nec fuit ille comes.
 Illum ego non aliter flentem mea funera vidi,
 Ponendus quam si frater in igne foret.
 Haesit in amplexu, consolansque jacentem est,
 Cumque meis lacrymis miscuit usque suas.
 O quoties, vita custos invius amara,
 Continuit promptas in mea fata manus!
 O quoties dixit, placabilis ira Deorum est!
 Vive, nec ignosci tu tibi posse nega.
 Vox tamen illa fuit celeberrima, Respice, quantum
 Debeat auxilium Maximum esse tibi.
 Maximus incumbet, quaque est pietate, rogabit
 Ne sit ad extremum Caesaris ira tenax.
 Cumque suis fratris vires adhibebit, & omnem;
 Quo levius doleas, experietur opem.
 Hac mihi verba mala minuerunt tadia vita:
 Qua modo ne fuerint, Maxime, vana, cave.

Huc

Huc quoque venturum mihi se jurare solebat,
 Non nisi te longa jura sibi dante via.
 Nam tua non alio coluit penetralia ritu,
 Terrarum dominos quam colis ipse deos.
 Crede mihi, multos habeas cum dignus amicos,
 Non fuit è multis quolibet ille minor.
 Si modo non census, nec clarum nomen avorum,
 Sed probitas magnos ingeniumque facit.
 Iure igitur lacrymas Celsò libamus adempto,
 Cum fugerem, vivo quas dedit ipse mihi.
 Carmina jure damus raros testantia mores,
 Vt tua venturi nomina, Celsè, legant.
 Hoc est quod possum Geticis tibi mittere ab arvis:
 Hoc solum est istic, quod licet esse meum.
 Funera non potui comitare, nec ungere corpus,
 Atque tuis toto dividor orbe rogis.
 Quod potuit, quem tu pro numine virum habebas,
 Præstitit officium Maximus omne tibi.
 Ille tibi exequias, & magni sumus honoris
 Fecit, & in gelidos fudit amoma sinus:
 Diluit & lacrymis morens unguenta profusis,
 Ossaque vicina condita texit humo.
 Qui quoniam extinctis, qua debet, præstat amicis,
 Et nos extinctis annumerare potest.

ELEGIA XI.

Ad Flaccum.

Naso suo profugus mittit tibi, Flacce, salutem,
 Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.
 Longus enim curis vitiatum corpus amaris
 Non patitur vires languor habere suas.
 Nec dolor ullus adest, nec febris uror anhelis,
 Et peragit soliti vena tenoris iter.
 Os hebes est, positaque movent fastidia mensa,
 Et queror, invisi cum venit hora cibi.

Quod

Quod mare, quod tellus, appone, quod educat aer,
 Nil ibi, quod nobis ejuriatur erit.
 Nectar & ambrosiam, latices epulasque deorum
 Det mihi formosa grata juvenia manu:
 Non tamen exacuet torpens sapor iste palatum,
 Stabit & in stomacho pondus inerte diu.
 Hac ego non ausim, cum sint verissima, cuiquam
 Scribere, delicias ne mala nostra vocet.
 Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
 Deliciis etiam possit ut esse locus.
 Delicias illi precor has contingere, siquis,
 Ne mihi sit levior Caesaris ira, timet.
 Is quoque, qui gracili cibus est in corpore, somnus
 Non alii officio corpus inane suo.
 Sed vigilo, vigilantque mei sine fine dolores:
 Quorum materiam dat locus ipse mihi.
 Vix igitur possis visos agnoscere vultus:
 Quoque iterit, quaras, qui fuit ante, color.
 Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,
 Membraque sunt cera pallidiora nova.
 Non hac immodico contraxi damna Lyao:
 Scis, mihi quod sola pene bibantur aquæ.
 Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
 Est tamen in Geticis copia nulla locis.
 Nec vires adimit Veneris dammosa voluptas:
 Non solet in mæstos illa venire thoros.
 Vnda locusque nocent, & causa valentior istis,
 Anxietas animi, qua mihi semper adest.
 Hanc nisi tu pariter simili cum fratre lebares,
 Vix mens tristitia mæsta tulisset onus.
 Vos estis fracta tellus non dura faselo,
 Quamque negant multi, vos mihi fertis opem.
 Ferte precor semper, quia semper egebimus illa,
 Caesaris offensum dum mihi numen erit.
 Qui meritam nobis minuat, non finiat, iram,
 Supplittiter vestros quisque rogare Deos.

B

P. OVI.

P. OVIDII NASONIS
DE P O N T O
LIBER SECVNDVS.

ELEGIA I.

Ad Germanicum.

HVC quoque Casarei pervenit fama triumphi,
Languida quo fessi vix venit aura Nothi.
Nil fore dulce mihi Scythica regione putari:
Iam minus hic odio est, quam fuit ante, locus.
Tandem aliquod pulsa curarum nube serenum
Vidi, fortuna verba dedique mea.
Nolit ut illa mihi contingere gaudia Caesar,
Velle potest cuivis hac tamen una dari.
Dii quoque ut à cunctis hilari pietate colantur,
Tristitiam poni per sua festa iubent.
Denique, quod certius furor est audere fateri,
Hac ego latitia, si vetet ipse, fruar.
Iuppiter utilibus quoties rigat imbribus agros,
Mista tenax segeti crescere lappa solet.
Nos quoque frugiferum sentimus inutilis herba
Numen, & in vita saepe iuvamur ope.
Gaudia Casarea mentis pro parte virili
Sunt mea, privati nil habet illa domus.
Gratia Fama tibi, per quam spectata triumpho
Incluso medius est mihi pompa Getis.
Indice te didici, nuper visenda coisse
Innumeras Gentes ad ducis ora sui.
Quaque capit latè immensum mœnibus orbem,
Hospitibus Romam vix habuisse locum.
Tu mihi narrasti, cum multis lucibus ante
Fuderit assiduas nubibus Auster aquas,

Numine

Numine caelesti solem fulsisse serenum,
Cum populi vultu conveniente die.
Atque ita victorem cum magna vocis honore
Bellica laudatis dona dedisse viris.
Claraque sumturum pictas insignia vestes,
Thura prius sanctis imposuisse focis.
Iustitiaque sui castos placasse parentes,
Illo quo templum pectore semper habet.
Quaque ierit, felix adiectum plausibus omen,
Saxaque jactatis erubuisse rosis.
Protinus argento veros imitantia muros
Barbara cum victis oppida lata viris.
Fluminaque & montes, & in altis profusa silvas,
Armaque cum telis in strue juncta suis.
Deque triumphorum, quod Sol incenderat, auro,
Aurea Romani tecta fuisse fori.
Totque tulisse duces capitis addita collis
Vincula, pane hostes quot satis esse fuit.
Maxima pars horum vitam veniamque tulere,
In quibus & belli summa caputque fuit.
Cur ego posse negem minui mihi Casaris tram,
Cum videam mites hostibus esse Deos?
Pertulit huc idem nobis, Germanice, rumor,
Oppida sub titulo nominis esse tui.
Atque ea te contra nec muri mole, nec armis,
Nec satis ingenio tuta fuisse loci.
Dii tibi dent annos, à te nam cetera sumes,
Sint modo virtuti tempora longa tua.
Quod precor, eveniet, sunt quadam oracula vatum,
Nam Deus optanti prospera signa dedit.
Te quoque victorem Tarpeas scandere in arces
Leta coronatis Roma videbit equis.
Maturosque pater nati spectabit honores,
Gaudia percipiens, quæ dedit ante suis.
Iam nunc hæc à me, juvenum belloque togaque
Maxime, dicta tibi vaticinante nota,

B 2

Humo

Hunc quoque carminibus referam fortasse triumphum,
 Sufficiat nostris si modo vita malis.
 Imbuero Scythicas si non prius ipse sagittas,
 Abstuleritque ferox hoc caput ense Getes.
 Quod si me salvo dabitur tua laurea templis,
 Omina bis dices vera fuisse mea.

ELEGIA II.

Ad Messalinum.

Ille domus vestra primis venerator ab annis,
 Pulsus ab Euxini Naso sinistra freti,
 Mittit ab indomitis hanc, Messaline, salutem,
 Quam solitus praesens est tibi ferre, Getis.
 Hec mihi, si lecto vultus tibi nomine non est,
 Qui fuit; & dubitas cetera perlegere!
 Perlege: nec mecum pariter mea verba relega:
 Vrbe licet vestra verbis esse meis.
 Non ego concepi, si Pelion Ossa tulisset,
 Clara mea tangi sidera posse manu.
 Nec nos Enceladi dementia castra secuti,
 In rerum dominos movimus arma deos.
 Nec quod Tydide temeraria dextera fecit,
 Numina sunt telis ulla petita meis.
 Est mea culpa gravis, sed qua me perdere solum
 Ausa sit, & nullum majus adorsa nefas,
 Neve roges qua sit, stultam quam scripsimus artem
 Innocuas nobis non finit esse manus.
 Nil nisi non sapiens possum timidusque vocari:
 Hac duo sunt animi nomina vera mei.
 Esse quidem fateor, meritam post Caesaris iram,
 Difficilem precibus te quoque jure meis.
 Quaeque tua est pietas in totum nomen Iuli,
 Te ladi, cum quis leditur inde, puto.
 Sed licet arma feras, & vulnera lava mineris,
 Non tamen efficies ut timeare mihi.

Puppis

Puppis Achemenides Grajum Trojana recepit,
 Profuit & Myso Pelias hasta duci.
 Confugit interdum templi violator ad aram,
 Nec petere offensi numinis horret opem.
 Dixerit hoc aliquis tutum non esse: fateamur:
 Sed non per placidas it mea navis aquas.
 Tuta petant alii, fortuna miserrima nostra est:
 Nam timor eventus deterioris adest.
 Qui rapitur fatis, quid praeter fata requirit?
 Saepe creat molles aspera spina rosas.
 Qui rapitur spumante salo, sua brachia campi
 Porrigit ad spinas, duraque saxa manus.
 Accipirem metuens pennis trepidantibus ales,
 Audet in humanos sessa venire sinus.
 Nec se vicino dubitat committere tecto,
 Qua fugit infestos territa cervia canes.
 Da, precor, accessum lacrymis mitissime nostris,
 Nec rigidam timidus vocibus obde forem.
 Verbaque nostra favens Romana ad numina perfer,
 Non tibi Tarpejo culta tonante minus.
 Mandatique mei legatus suscipe causam,
 Nulla meo quamvis nomine causa bona est.
 Iam prope depositus, certe iam frigidus aeger,
 Servatus per te, si modo servor, ero.
 Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis,
 Principis aeterni quam tibi praestat amor.
 Nunc tibi & eloqui nitor ille domesticus adsit,
 Quo poteris trepidis utilis esse viris.
 Vivit enim in vobis facundi lingua parentis,
 Et res heredem reperit illa suum.
 Hanc ego non ut me defendere tentet, adoro:
 Non est confessi causa tuenda rei.
 Nunc tamen excuses erroris origine factum,
 An nihil expediat tale monere, vide.
 Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit,
 Non contrectari tutius esse puto.

B 3

Lingua

Lingua sile: non est ultra narrabile quidquam,
 Posse velim cineres obruere ipse meos.
 Sic igitur, quasi me nullus deceperit error,
 Verba face, ut vita, quam dedit ipse, fruatur.
 Cumque serenus erit, vultusque remiserit illos,
 Qui secum terras Imperiumque movent:
 Exiguam ne me pradam sinat esse Getarum,
 Detque solum misera mite, precare fuga.
 Tempus adest aptum precibus: valet ille, videtque,
 Quas fecit vires, Roma, valere tuas:
 Incolumis coniux sua pulvinaria servat,
 Promovet Imperium filius Ausonium.
 Præterit ipse suos animo Germanicus annos:
 Nec vigor est Drusi nobilitate minor.
 Adde nurus, neptisque pius, charoque nepotes,
 Ceteraque Augusta membra valere domus.
 Adde triumphatos modo Pæonas, adde quieti
 Subdita montana brachia Dalmatia.
 Nec designata est abjectis Illyris armis
 Cæsareum famulo vertice ferre pedem.
 Ipse super currum placido spectabilis ore
 Tempora Phœbea virgine nexa tulit,
 Quem pia nobiscum proles comitavit euntem,
 Digna parente suo, nominibusque datis.
 Fratribus assimilis, quos proxima templa tenentes
 Divus ab excelsa Iulius ade videt.
 His Messalinus, quibus omnia cedere debent,
 Latitæ primum non negat esse locum.
 Quidquid ab his superest, venit in certamen amoris:
 Hac hominum nulli parte secundus erit.
 Hanc colit ante diem, per quam decreta merenti
 Venit honoratis laurea digna comis.
 Felices, quibus hos licuit spectare triumphos,
 Et ducis ore Deos aequiparante frui!
 At mihi Sauromata pro Cæsaris ore videndi,
 Terraque pacis inops, undaque iuncta gelu.

Si tamen hoc audis, & vox mea pervenit istuc,
 Si tua mutando gratia blanda loco.
 Hoc pater ille tuus primo mihi ciliis ab avo,
 Si quid habet sensus umbra diserta, petit.
 Hoc petit & frater, quamvis fortasse veretur,
 Servandi noceat ne tibi cura mei.
 Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipse negare,
 Et nos in turba parte fuisse tue.
 Ingenii certe, quo nos male sensimus usos,
 Artibus exceptis, sepe probator eras.
 Nec mea, si tantum peccata novissima demas,
 Esse potest domui vita pudenda tua.
 Sic igitur vestra vigeant penetralia gentis,
 Curaque sit superis, Cæsaribusque tui.
 Mite, sed iratum merito mihi, numen adora,
 Eximar ut Scythici de feritate loci:
 Difficile est, fateor, sed tendi't in ardua virtus:
 Et talis meriti gratia major erit.
 Nec tamen Ætnæus vasto Polyphemus in antro
 Accipiet voces Antiphatesve tuas:
 Sed placidus, facilisque parens, veniaque paratus,
 Et qui fulmineo sepe sine igne tonat.
 Qui cum triste aliquid statuit, sit tristis & ipse:
 Cuique fere poenam sumere, poena sua est.
 Victa tamen vitio est huius clementia nostro:
 Venit & ad vires ira coacta suas,
 Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti,
 Non licet ante ipsos procubuisse deos.
 Quos colis, ad superos hac fer mandata sacerdos:
 Adde sed & proprias ad mea verba preces.
 Sic tamen hac tenta, si non nocitura putabis:
 Ignoscas: timeo naufragus omne fretum.

Ad Maximum.

M Axime, qui claris nomen virtutibus aquas,
 Nec finis ingenium nobilitate premi:
 Culte mihi (quid enim status hic à funere differt?)
 Supremum vita tempus ad usque mea;
 Rem facis, afflictum non aversatus amicum,
 Qua non est auro rarior ulla tuo.
 Turpe quidem dictu, sed (si modo vera fatemur)
 Vulgus amicitias utilitate probat.
 Cura, quid expediat, prior est, quam quid sit honestu;
 Et cum fortuna statque cadique fides.
 Nec facile invenies multis in millibus unum,
 Virtutem precium qui putet esse sui.
 Ipse decor recti, facti si pramia desint,
 Non movet, & gratis poenitet esse probum.
 Nil, nisi quod prodest, carum est; en detrahe menti
 Spem fructus avida, nemo petendus erit.
 At reditus jam quisque suos amat, & sibi quid sit
 Utile, sollicitis computat articulis.
 Illud amicitia quondam venerabile nomen
 Prostat, & in quasiu pro meretrice sedet.
 Quo magis admiror, non ut torrentibus undis
 Communis vitii te quoque labe trahi.
 Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:
 Quæ, simul intonuit, proxima quasque fugat.
 En ego non paucis quondam munitus amicis,
 Dum flavit velis aura secunda meis:
 Vt fera nimbo tumuerunt aquora vento,
 In mediis lacera nave relinquer aquis.
 Cumque alii nolint, etiam me nosse fateri,
 Vix duo projecto trefve tulisti opem:
 Quorum tu princeps neq; enim comes esse, sed auctor:
 Nec petere exemplum, sed dare dignus eras.

Te,

Te, nihil exacto, nisi nos peccasse fatentem,
 Sponte sua probitas officiumque jurat.
 Iudice te, mercede caret, per seque petenda est
 Externis virtus incommutata bonis.
 Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum:
 Quodque sit infelix desinere esse tuum.
 Mitius est lapsu digitum supponere mento,
 Mergere quam liquidis ora natantis aquis.
 Cerne quid Æacides post mortem præstet amico:
 Instar & hanc vitam mortis habere puta.
 Pirithoum Theseus Stygias comitavit ad undas:
 A Stygia quantum mors mea distat aqua?
 Adfuit infans juvenis Phocæus Orestis:
 Et mea non minimum culpa furoris habet.
 Tu quoque magnorum laudes admittite virorum,
 Vt facis, & lapsu, quam potes, affer opem.
 Si bene te novi, si, qui prius esse solebas,
 Nunc quoque es, atque animi non cecidere tui:
 Quo fortuna magis sævit, magis ipse resistis:
 Vigue decet, ne te vicerit illa, carves.
 Et bene uti pugnes, bene pugnans efficit hostis,
 Sic eadem prodest causa, nocetque mihi.
 Scilicet indignum, juvenis rarissime, ducis
 Te fieri comitem stans in orbe Dea.
 Firmus es, & quoniam non sunt hæc, qualia velles,
 Vela regis quassa qualiacunque ratis.
 Quæque ita concussa est, ut jam casura putetur,
 Restat adhuc humeris sulta carina tuis.
 Ira quidem primo fuerat tua iusta, nec ipso
 Lenior, offensus qui mihi iure fuit.
 Quique dolor pectus tetigisset Caesaris alti,
 Illum jurabas protinus esse tuum.
 Vt tamen audita est nostræ quoque cladis origo,
 Diceris erratis ingemuisse meis.
 Tunc tua me primum solari littera cæpit,
 Et lajum flecti spem dare posse Deum.

B 5

Moris

Movit amicitia tum te constantia longa,
 Ante tuos ortus qua mihi cœpta fuit.
 Et quod eras aliis factus, mihi natus amicus,
 Quodque tibi in cunis oscula prima dedi.
 Quod, cū vestra domus teneris mihi semper ab annis
 Culta sit, esse vetus nunc tibi cogor onus.
 Me tuus ille pater, Latia facundia lingua,
 Qui non inferior nobilitate fuit,
 Primus, ut auderem committere carmina fama,
 Impulit, ingenii dux fuit ille mei.
 Nec quod sit primo nobis à tempore cultus,
 Contendo fratrem posse referre tuum.
 Te tamen ante omnes ita sum complexus, ut una
 Quolibet in casu gratia nostra foret.
 Vltima me tecum vidit, mœstisque cadentes
 Excepit lacrymas Italæ ora genis.
 Cum tibi quarenti, num verus nuncius esset,
 Attulerat culpa quem mala fama mea;
 Inter confessum mediis, dubieque negantem
 Hærebam, pavidas dante timore notas.
 Exemploque nivis, quam mollit aquaticus Ausfer,
 Gutta per attonitas ibat oborta genas.
 Hæc igitur referens, & quod mea carmina primi
 Erroris venia posse latere vides:
 Respicias antiquum lapsis in rebus amicum,
 Fomentisque juvas vulnera nostra tuis.
 Pro quibus, optandi si nobis copia fiat,
 Tam bene promerito commodam mille precor.
 Sed si sola mihi dentur tua vota, precabor,
 Ut tibi sit salvo Casare salva parens.
 Hæc ego, cum faceres altaria pingua thure,
 Te solitum meminî prima rogare deos.

ELEGIA IV.

Ad Atticum.

Accipe colloquium gelido Nasonis ab Istro,
 Attice, iudicio non dubitate meo.
 Ecquid adhuc remanes memor infelicitis amici?
 Deserit an partes languida cura suas?
 Non ita dii mihi sunt testes, ut credere possim,
 Fasque putem jam te non meminisse mei.
 Ante meos oculos præsto est tua semper imago,
 Et videor vultus mente videre tuos.
 Seria multa mihi tecum collata recorde:
 Nec data jucundis tempora pauca jocis.
 Sæpe cita longis visa sermonibus hora:
 Sæpe fuit brevior, quam mea verba, dies.
 Sæpe tuas venit factum modo carmen ad aures:
 Et nova iudicio subdita Musa tuo est.
 Quod tu laudabas populo placuisse putabam:
 Hoc precium cura dulce recentis erat.
 Vtique meus lima rarus liber esset amici,
 Non semel admonitu facta litura tuo est.
 Nos foras viderunt pariter, nos porticus omnis,
 Nos via, nos cunctis curva theatra locis.
 Denique tantus amor nobis carissime semper,
 Quantus in Æaciden Actoridenque fuit.
 Non ego, si biberes securâ pocula Lethæ,
 Excidere hæc credam pectore posse tuo.
 Longa dies citior brumali tempore, noxque
 Tardior hyberna solstitialis erit:
 Nec Babylon æstus, nec rigor à Pontus habebit,
 Calthæque Pastanas vincet odore rosas:
 Quam tibi nostrarum veniant oblivia rerum:
 Non ita pars fati candida nulla mei est.
 Ne tamen hæc dici possit fiducia mendax,
 Stultique credulitas nostrâ fuisse, cave.

Constantique fide veterem tueare sodalem :
Qua licet, & quantum non onerosus ero.

ELEGIA V.

Ad Solanum.

Condita disparibus numeris ego Naso Solano
Præposita misi verba salute meo.
Qua rata sit, cupio, rebusque ut comprobet omen,
Te precor ut salvo possit, amice, legi.
Candor, in hoc ævo res inter mortua pene,
Exigit ut faciam talia vota, tuus.
Nam fuerim quamvis modico tibi junctus ab usu,
Diceris exiliis ingemuisse meis.
Missaque ab Euxino legeres cum carmina Ponto,
Illa tuus prævit qualiacunque favor.
Optastique brevem fieri mihi Cæsaris iram :
Quod tamen optari, si sciat ipse, sinat.
Moribus ista tuis tam mitia vota dedisti :
Nec minus idcirco sunt ea grata mihi.
Quoque magis moveare malis doctissime nostris,
Credibile est fieri conditione loci.
Vix hac invenies totum (mihi crede) per orbem,
Qua minus Augusta pace fruatur humum.
Tu tamen hic structos inter fera prælia versus
Et legis, & lectos ore favente probas :
Ingenioque meo, vena quod paupere manat,
Plaudis, & è rivo flumina magna facis.
Grata quidem sunt hac animo suffragia nostro,
Vix sibi cum miseros posse placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina parvis,
Materia gracili sufficit ingenium.
Nuper ut huc magni pervenit fama triumphi,
Ausus sum tanta sumere molis onus.
Obruit audentem rerum gravitas atque nitorque,
Nec potui præcepti pondera ferre mei.

Illic,

Illic, quam laudes, erit officiosa voluntas,
Cætera materia debilitante jacent.
Quod si forte liber vestras pervenit ad aures,
Tutelam mando sentiat ille tuam.
Hac tibi facturo, vel si non ipse rogarem,
Accedet cumulus gratia nostra levis.
Non ego laudandus, sed sunt tua pectora lacte,
Et non calcata candidiora nive.
Mirarique alios, cum sis mirabilis ipse,
Ne lateant artes, eloquiumque tuum.
Te juvenum princeps, cui dat Germania nomen,
Participem studii Cæsar habere solet.
Tu comes antiquus, tu primis junctus ab annis
Ingenio mores aquiparante places.
Te dicente prius, sit protinus imperius illi :
Teque habet, elicias qui sua verba tuis.
Cum tu desistis, mortaliaque ora quierunt,
Tectaque non longa conticuere mora :
Surgit Iuleo juvenis cognomine dignus,
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis :
Dumque silens astat, status est vultusque disertus,
Spemque docens docta vocis amicus habet.
Mox ubi pulsa mora est, atque os cæleste solutum
Hoc superos jures more solere loqui.
Atque hac est dicas sacundia Principe digna :
Eloquio tantum nobilitatis inest.
Huic tu cum placeas, & vertice sidera tanges,
Scripta tamen profugi vatis habenda putas.
Scilicet Ingeniis aliqua est concordia junctis,
Et servat studii fœdera quisque sui.
Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubia navita puppis amat.
Tu quoque Pieridum studio studiose teneris,
Ingenioque faves ingeniose meo.
Distat opus nostrum : sed fontibus exit ab iisdem,
Artis & ingenii cultor uterque sumus.

B 7

Thyræus

*Thyrsus enim vobis, gestat a est laurea nobis:
Sed tamen ambobus debet inesse calor.
Vtique meis numeris tua dat facundia nervos:
Sic venit à nobis in tua verba ritor.
Iure igitur studio consinia carmina nostro,
Et commilitii sacra tuenda putas.
Pro quibus ut maneat de quo censeris amicus,
Comprecator ad vitæ temporis summa tua.
Succedatque suis orbis moderator habentis,
Quod mecum populi vota precantur idem.*

ELEGIA VI.

Ad Gracinum.

Carmine Gracinum quem præsens voce solebat,
Tristis ab Euxinis Naso salutatur aquis.
Exulis hæc vox est præbet mihi littera linguam,
Et si non liceat scribere, mutus ero.
Corripis, ut debes, stulti peccata sodalis:
Et mala me meritis ferre minora doles.
Vera facis, sed sera, mea convicia culpa:
Aspera confesso verba remitte reo.
Cum poteram recto transire Ceraunia velo,
Vt fera vitarem saxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodest dicere factis,
Qua mea debuerit currere cymba via?
Brachia da lasso potius prendenda natanti,
Nec pigeat mento supposuisse manum.
Idque facis, faciasque precor: sic mater, & uxor,
Sic tibi sint fratres, totaque salva domus.
Quodque soles animo semper, quod voce precari:
Omnia Casaribus sic tua facta probes.
Turpe erit, in miseris veteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tulisse tuum.
Turpe referre pedem, nec passus stare tenaci,
Turpe laborantem deseruisse ratem.

Turpe

*Turpe sequi casum, & fortuna cedere: amicum
Et, nisi sit felix, esse negare suum.
Non ita vixerunt Strophio atq; Agamemnone nati:
Non hæc Ægida, Pirithoique fides.
Quos prior est mirata, sequens mirabitur atas:
In quorum plausus tota theatra sonant.
Tu quoque per durum servato tempus amico,
Dignus es in tantis nomen habere viris.
Dignus es: & quoniam laudem pietate mereris,
Non erit officii gratia furda tui.
Crede mihi, nostrum si non mortale futurum est
Carmen, in ore frequens posteritatis eris.
Fac modo permaneat lapsa, Gracine, fidelis:
Duret & in longas impetus iste moras.
Quæ tu cum præstes, remo tamen utar, & aura:
Nil nocet admissio subdere calcare equo.*

ELEGIA VII.

Ad Atticum.

Esse salutatum te vult mea littera primum,
A male pacatis, Attice, missa Getis.
Proxima subsequitur, quid agas audire, voluntas:
Et modo si quid agas, sit tibi cura mei.
Nec dubito quin sit: sed me timor ipse malorum
Sæpe supervacuos cogit habere metus.
Da veniam quæso, nimioque ignosce timori:
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui semel est lapsus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus unca cibis æra subesse putat.
Sæpe canem visum longe fugit agna, lupumque
Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoq; saucia tactum,
Vanæque sollicitis incitatur umbra metum.
Sic ego fortuna telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil nisi triste meo.

Iam

Iam mihi fata liquet coeptos servantia cursus
 Per sibi consuetas semper itura vias.
 Observare Deos ne quid mihi cedat amice,
 Verbaque fortuna vix puto posse dari.
 Est illi cura me perdere, quaque solebat
 Esse levis, constans & bene certa nocet.
 Crede mihi si sum veri tibi cognitus oris,
 Nec numerus nostris casibus esse potest.
 Cinyphia segetis citius numerabis aristas,
 Altaque quam multis floreat Hybla thymis:
 Et quot aves motis nitantur in aëra pennis,
 Quotque natent pisces aquore, certus eris:
 Quam tibi nostrorum statuatur summa laborum,
 Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.
 Nulla Getis toto gens est truculentior orbe:
 Sed tamen hi nostris ingemuere malis.
 Qua tibi si memori coner perscribere versu,
 Ilias est sati longa futura mei.
 Non igitur vereor, quod te rear esse verendum,
 Cuius amor nobis pignora mille dedit.
 Sed quia Res timida est omnis miser, & quia longo
 Tempore latitia janua clausa mee.
 Iam dolor in morem venit meus: utque caducis
 Percussu crebro saxa cavantur aquis:
 Sic ego continuo fortune vulneror ictu,
 Vixque habet in nobis jam nova plaga locum.
 Nec magis assiduo vomer tenuatur ab usu,
 Nec magis est curvis Appia trita rotis:
 Pectora quam mea sunt serie calcata malorum:
 Et nihil inveni, quod mihi ferret opem.
 Artibus ingenuis quaesita est gloria multis:
 Infelix perii dotibus ipse meis.
 Vita prior vitio caret, & sine labe peracta est:
 Auxilii misero nil tulit illa mihi.
 Culpa gratias precibus donatur saepe suorum:
 Omnis pro nobis gratia muta fuit,

Adju-

Adjuvat in duris aliquos praesentia rebus:
 Obruit hoc absens vasta procella caput.
 Quem non obrueret taciti quoque Caesaris ira?
 Addita sunt poenis aspera verba meis.
 Fit fuga temporibus levior, projectus in aquor
 Arcturum subii, Pleiadumque minas.
 Saepe solent hiemem placidam sentire carina:
 Non Ithaca puppi sevirior unda fuit.
 Recta fides comitum poterat mala nostra levare:
 Diutata est spoliis perfrida turba meis.
 Mitius exilium faciunt loca: tristior ista
 Terra sub ambobus non jacet ulla polis.
 Est aliquid patriis vicinum sinibus esse:
 Ultima me tellus, ultimus orbis habet.
 Praestat & exulibus pacem tua laurea Caesar:
 Pontica finitimo terra sub hosie jacet.
 Tempus in agrorum cultu consumere dulce est:
 Non patitur verti barbarus hostis humum.
 Temperie cali corpusque animusque juvatur:
 Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.
 Est in aqua dulci non invidiosa voluptas:
 Aequoreo bibitur cum sale mista palus.
 Omnia deficiunt: animus tamen omnia vincit:
 Ille etiam vires corpus habere facit.
 Sustineas ut onus, nitendum est vertice recto:
 At, flecti nervos si patiare, cades.
 Spes quoque, posse mora mitescere Principis iram,
 Vivere ne nolim, deficiamque facit.
 Nec vos parva datis pauci solatia nobis,
 Quorum spectata est per mala nostra fides.
 Capti a tene, quæso, nec in aquore desere navem,
 Meque simul serva, iudiciumque tuum.

E L E-

ELEGIA VIII.

Ad Cottam.

Redditus est nobis Casar cum Casare nuper,
 Quos mihi misisti, maxime Cotta, duos.
 Utque tuum munus numerum, quem debet, haberet,
 Est tibi Caesaribus Livra juncta suis.
 Argentum felix omnique beatius auro,
 Quod, fuerit precium cum rude, numen habet.
 Non mihi, divitias dando, majora dedisses
 Cœlitibus missis nostra sub ora tribus.
 Est aliquid spectare Deos, & adeste putare,
 Et quasi cum vero numine posse loqui.
 Quantum ad me, redit, nec me temet ultima tellus:
 Utque prius, media sospes in urbe moror.
 Casareos video vultus, velut ante videbam:
 Vix hujus voti spes fuit ulla mihi.
 Utque salutabam, numen cœleste saluto:
 Quod reduci tribuas, nil puto majus habes.
 Quid nostris oculis nisi sola palatia desunt?
 Qui locus, ablato Casare, vultus erit.
 Hunc ego cum spectem, videor mihi cernere Romam:
 Nam faciem patrie sustinet ille sua.
 Fallor? an irati mihi sunt in imagine vultus?
 Torvaque nescio quid forma minantis habet?
 Parce vir immenso major virtutibus orbe,
 Iustaque vindicta supprime fræna tua.
 Parce puer, seculi decus admirabile nostri,
 Terrarum dominum quem tua cura facit.
 Per patria numen, quod te tibi carius ipso est,
 Per nunquam surdos in tua vota Deos:
 Perque tori sociam, qua par tibi sola reperta est,
 Et cui majestas non onerosa tua est.
 Perque tibi similem virtutis imagine natum,
 Moribus agnosci, qui tuus esse, potest.

Perque

Perque tuos, vel avo dignos, vel patre nepotes,
 Qui veniunt magno per tua iussa gradu.
 Parte leva minima, nostras & contrabe pœnas:
 Daque, procul Scythico qui sit ab hoste, locum.
 Et tua (si fas est) à Casare proxime Casar
 Numina sint precibus non inimica meis.
 Sic fera quamprimum pavido Germania vultu
 Ante triumphantes serva feratur equos.
 Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos
 Vivant, & possis filius esse diu.
 Tu quoque conveniens ingenti nupta marito,
 Accipe non dura supplicis aure preces.
 Sic tibi vir sospes: sic sint cum prole nepotes,
 Cumque bonis nurius, quas peperere, nurus:
 Sic quem dira tibi rapuit Germania, Drusus
 Pars fuerit partus sola caduca tui:
 Sic tibi mature fraterni funeris ultor
 Purpureus niveis filius insset equis.
 Annuite ô timidis mitissima numina votis,
 Præsentes aliquid prosit habere Deos.
 Caesaris adventus tutus gladiator arena
 Exit, & auxilium non leve vulnus habet.
 Nos quoque vestra juvet quod, qua licet, ora videmus,
 Facta quod est superis jam domus una tribus.
 Felices illi, qui non simulacra, sed ipsos,
 Quique Deum coram corpora vera vident!
 Quod quoniam nobis invidit inutile fatum,
 Quos dedit ars vultus effigiemque, colo.
 Sic homines novere deos, quos arduus ather
 Occulit, & colitur pro Iove forma Iovis.
 Denique que mecum est, & erit sine fine, cavete
 Ne sit in invisio vestra figura loco.
 Nam caput è nostra citius cervicē recedat,
 Et patiar fossis lumen abire genis:
 Quam caream vobis, ô publica numina, rapitis:
 Vos eritis nostra portus & aura fuga.

Vos

Vos ego complectar Geticus si cingar ab armis ;
 Vique meas aquilas, vestra ego signa sequar.
 Aut ego me fallo, nimiaque cupidine ludor,
 Aut spes exilii commodioris adest.
 Nam minus & minus est facies in imagine tristis,
 Visaque sunt dictis annuere ora meis.
 Vera, precor, fiant timida presagia mentis,
 Iustaque sit quamvis, sit minor ira Dei.

ELEGIA IX.

Ad Cotyn.

Regia progenies, cui nobilitatis origo
 Nomen in Eumolpi pervenit usque Cotys.
 Fama loquax vestras si jam pervenit ad aures,
 Me tibi finitimi parte jacere soli:
 Supplicis exaudi, juvenum mitissime, vocem,
 Quamque potes profugo (nam potes) affer opem.
 Me fortuna tibi, (de qua quod non queror, hoc est)
 Tradidit, hoc uno non inimica mihi.
 Excipe naufragium non duro litore nostrum,
 Ne fuerit terra tutior unda tua.
 Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis,
 Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
 Fortunam decet hoc istam, qua maxima cum sis,
 Esse potest animo vix tamen aqua tuo.
 Conspicitur nunquam meliore potentia caussa,
 Quam quoties vanas non finit esse preces.
 Hoc nitor iste tui generis desiderat: hoc est
 A superis orta nobilitatis opus.
 Hoc tibi & Eumolpi generis clarissimus auctor,
 Et prior Eumolpo suadet Erichthonius.
 Hoc tecum commune deus, quod utrique rogati
 Supplicibus vestris ferre soletis opem.
 Nam quid erit, quare solito dignemur honore
 Numina, si demas velle juvare deos?

Iuppiter

Iuppiter oranti surdas si prabeat aures,
 Victima pro templo cur cadet ista Iovis?
 Si pacem nullam pontus mihi praestet eunti,
 Irrita Neptuno cur ego thura feram?
 Vana laborantis si fiant vota coloni,
 Accipiet gravis cur suis exta Ceres?
 Nec dabit intonso jugulum caper hostia Baccho,
 Musta sub inducto si pede nulla fluant.
 Caesar ut imperii moderetur frena, precamur,
 Tam bene quod patria consulit ipse sua.
 Vitilias igitur magnos hominesque deosque
 Efficit, auxilium quoque favente suis.
 Tu quoque fac pro sis intra tua castra jacenti,
 O Coty, progenies digna parente tuo.
 Conveniens homini est, hominem servare, voluptas,
 Et melius nulla quaritur arte favor.
 Quis non Antiphaten Laestrygona devovet? aut quis
 Munifici mores improbat Alcinoi?
 Non tibi Cassandrus pater est, durusve Caphareus,
 Quive repertorem torruit arte sua:
 Sed quam Marte ferox, & vinci nescius armis,
 Tam nunquam facta pace cruoris amans.
 Adde, quod ingenuas didicisse fideliter artes
 Emollit mores, nec finit esse feros.
 Nec regum quisquam magis est instructus ab illis,
 Mitibus aut studiis tempora plura dedit.
 Carmina testantur: quae, si tua nomina demas,
 Threicium juvenem composuisse negem.
 Neve sub hoc tractu vates foret unicus Orpheus,
 Bistonis ingenio est terra superba tuo.
 Vique tibi est animus, cum res ita postulat, arma
 Sumere, & hostili tingere cade manum:
 Atque ut es excussio iaculum torquere lacerto,
 Collaque velocis flectere doctus equi:
 Tempora sic studiis data sunt ubi iussa paternis,
 Atque tuis humeris forte quievit opus:

Ne

Ne tua marcescant per inertes otia somnos,
 Lucida Pieria tendis in astra via.
 Hac quoque res aliquid tecum mihi foederis affert:
 Eiusdem sacri cultor uterque sumus.
 Ad vatem vates orantia brachia tendo,
 Terra sit auxiliis ut tua fida meis.
 Non ego cæde nocens in Ponti littora veni:
 Mistæve sunt nostra dira venena manu.
 Nec mea subiecta convicta est gemma tabella
 Mendacem ceris imposuisse notam.
 Nec quicquam, quod lege veter committere, feci:
 Est tamen his gravior noxa fatenda mihi.
 Ne veroges quæ sit, stultam quam scripsimus artem,
 Innocuas nobis hac vetat esse manus:
 Et quid prateræ peccarim, querere noli:
 Vt pateat sola culpa sub arte mea.
 Quicquid id est, habuit moderatam principis iram:
 Qui nisi natalem nil mihi demisit humum.
 Hac quoniam careo, tua nunc vicinia præstet,
 Invisio possim tutus ut esse loco.

ELEGIA X.

Ad Macrum.

E Cquid ab impressa cognoscis imagine cera,
 Hac tibi Nasonem scribere verba, Macer?
 Auctorisque sui si non est annulus index,
 Cognitane est nostra littera facta manu?
 An tibi notitiam mora temporis eripit horum?
 Nec repetunt oculi signa vetusta tui?
 Sis licet oblitus pariter gemmaque manusque,
 Exciderit tantum ne tibi cura mei.
 Quam tu vel longi debes convictibus avi,
 Vel mea quod confux non aliena tibi est:
 Vel studiis quibus es, quam nos, sapientius usus:
 Vtque decet nulla factus es arte nocens.

Tus

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,
 Ne careant summa Troica bella manu.
 Naso parum prudens, artem dum tractat amandi,
 Doctrina precium triste magister habet.
 Sunt tamen inter se communia sacra poetis,
 Diversum quamvis quisque sequamur iter.
 Quorum te memoræ (quamquam procul absumus) esse
 Suspicio, Et casus velle levare meos.
 Te duce magnificas Asia perspeximus urbes:
 Trinacris est oculis, te duce, visa manu.
 Vidimus Ætnæa cœlum splendescere flamma,
 Suppositus monti quam vomit ore gigas:
 Ætnæoque lacus, Et olentia stagna Palici
 Quæque suis Cyanen miscet Anapus aquis. (nem,
 Nec procul hinc Nymphæ, quod dum fugit Elidis am-
 Tecta sub aquarea nunc quoque currit aqua.
 Hic mihi labentis pars anni magna peracta est:
 Eheu quam dispar est locus ille Getis!
 Et quota pars hac sunt rerum, quas vidimus ambo;
 Te mihi iucundas efficiende vias!
 Seu rate caruleas picta sulcavimus undas,
 Effusa nos agili sive tulere rota:
 Sæpe brevis nobis vicibus via visa loquendi est;
 Pluræque, si numeres, verba fuere gradu.
 Sæpe dies sermone minor fuit, inque loquendo
 Tarda per æstivos defuit hora dies.
 Est aliquid casus pariter timuisse marinos,
 Iunctæque ad aquareos vota tulisse deos.
 Est modo res egisse simul, modo rursus ab illis,
 Quorum non pudeat posse referre, jocos.
 Hac tibi si subeant, hic sim licet omnibus annis,
 Ante tuos oculos ut modo visus ero.
 Ipse quidem certe cum sim sub cardine mundi,
 Quis semper liquidis altior extat aquis.
 Te tamen intueor, quo solo pectore possum,
 Et tecum gelido sæpe sub axe loquor,

Hic

*Hic es, & ignoras: sed ades celeberrimus, absens;
Inque Getas media missus ab urbe venis.
Redde vicem, & quoniam regio felicior ista est,
Istic me memori pectore semper habe.*

ELEGIA XI.

Ad Rufum.

HOc tibi, Ruse, brevi properatum tempore mittit
Naso parum fausta conditor artis opus.
*Vt quanquam longe toto sumus orbe remoti,
Scire tamen possis nos meminisse tui.
Nominis ante mei venient oblivia nobis,
Pectore quam pietas sit tua pulsa meo.
Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,
Quam fiat meriti gratia vana tui.
Grande voco meritum lacrymas, quibus ora rigabas,
Cum mea concreto sicca dolore forent.
Grande voco meritum mœste solatia mentis,
Cum pariter nobis illa tibi que dares.
Sponte quidem, per seque mea est laudabilis uxor,
Admonitu melior sit tamen illa tuo.
Namque quod Hermione Castor fuit, Hector Iulo,
Hoc ego te lætor conjugis esse mea.
Qua, ne dissimilis tibi sit probitate, laborat,
Seque tui vita sanguinis esse probat.
Ergo quod fuerat stimulis factura sine ullis,
Plenius auctorem te quoque nacta facit.
Acer, & ad palma per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
Adde, quod absentis cura mandata fideli
Perficis, & nullum ferre gravaris onus.
Ore ferant grates, quoniam non possumus ipsi,
Dii tibi: qui referent, si pia facta vident.
Sufficiatque diu corpus quoque moribus istis,
Maxima Fundani gloria, Ruse, soli.*

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS
DE PONTO
LIBER TERTIVS.

ELEGIA I.

Ad Conjugem.

ÆQuor Iasonio pulsatum remige primum,
Quæq; nec hoste fero, nec nive terra cares;
Ecquod erit tempus, quo vos ego Naso relin-
In minus hostili jussus abesse loco? *(quam)*
An mihi barbaria vivendum est semper in ista?
Inque Tomitana condar oportet humo?
Pace tua, si pax ulla est tua Pontica tellus,
Finitimus rapido quam terit hostis equo:
Pace tua dixisse velim: tu pessima duro
Pars es in exilio, tu mala nostra gravas.
Tu neque ver sentis cinctum florente corona,
Tu neque messorum corpora nuda vides.
Nec tibi pampineas auctumque porrigit uvas:
Cuncta sed immodicum tempora frigus habent.
Tu glacie freta juncta tenes, & in aquore piscis
Inclusus tecta sæpe natavit aqua.
Non tibi sunt fontes, laticis nisi pane marini:
Qui potus, dubium est, sistat alatne sitim.
Rara, nec hac felix, in apertis eminet arvis
Arbor: & in terra est altera forma maris.
Non avis obloquitur: sylvis nisi si qua remotis
Æquoreas rauco gutture potet aquas.
Tristia per vacuos horrent absinthia campos:
Convenientque suo messis amara loco est.
Adde metus, & quod murus pulsatur ab hoste:
Tinctaque mortifera tace sagitta madet.

C

Quam

Quam procul hac regio est, & ab omni devia cursu,
 Nec pede quo quisquam, nec rate tutus eat!
 Non igitur mirum finem quarentibus horum
 Altera si nobis uique rogatur humus.
 Te magis est mirum non hac evincere conjux,
 Inque meis lacrymas posse tenere malis.
 Quid facias, quæris: quæras hoc scilicet ipsum:
 Invenies, vèrè si reperire voles.
 Velle parum est: cupias, ut re potiaris oportet:
 Et faciat somnos hac tibi cura breves.
 Velle reor multos: quis enim mihi tam sit iniquus,
 Optet ut exilium pace carere meum?
 Pectore te toto cunctisque incumbere nervis,
 Et niti pro me nocte dieque decet.
 Vique juvent alii, tu debes vincere amicos
 Vxor, & ad partes prima venire tuas.
 Magna tibi imposita est nostris persona libellis:
 Conjugis exemplum diceris esse bona.
 Ne cave degeneres: & sint praconia nostra
 Vera vide fama quo tuearis opus.
 Vt nihil ipse querar, tacito me fama queretur:
 Qua debet, fuerit ni tibi cura mei.
 Exposuit memet populo fortuna videndum:
 Et plus notitia quam fuit ante, dedit.
 Notior est factus Capaneus de fulminis ictu:
 Notus humo mersis Amphiaræus equis.
 Si minus errasset, notus minus esset Vlysses:
 Magna Philoetæa vulnere fama suo est.
 Si locus est aliquis magna inter nomina parvis,
 Nos quoque conspicuos nostra ruina facit.
 Nec te nesciri patitur mea pagina, qua non
 Inferius Coa Battide nomen habes.
 Quicquid ages igitur, scena spectabere magna:
 Et pia non paucis testibus uxor eris.
 Crede mihi, quoties laudaris carmine nostro,
 Qui legit has laudes, an mereare, rogat.

Vique

Vique favere reor plures virtutibus istis,
 Sic tua non paucæ carpere facta volent.
 Quarum tu presta ne livor dicere possit,
 Hac est pro miseri lenta salute viri.
 Cumque ego deficiam, nec possim ducere currum,
 Fac tu sustineas debile sola jugum.
 Ad medicum specto venis fugientibus ager:
 Ultima pars anima dum mihi restat, ades.
 Quodque ego prestarem, si te magis ipse valerem,
 Id mihi, cum valeas fortius ipsa, refer.
 Exigit hoc socialis amor, foedusque maritum:
 Moribus hoc conjux exigit ipsa tuis.
 Hoc domui debes, de qua censeris, ut illam
 Non minus officiis quam probitate colas.
 Cuncta licet facias, nisi eris laudabilis uxor,
 Non poterit credi Martia culta tibi.
 Nec sumus indigni, nec (si vis vera fateri)
 Debetur meritis gratia nulla meis.
 Redditur illa quidem grandi cum fenore nobis:
 Nec, te si cupiat ladere rumor, habet.
 Sed tamen hoc factis adjuuge prioribus unum,
 Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
 Vt minus infesta jaceam tellure, labora:
 Clausa nec officii pars erit ulla tui.
 Magna peto, sed non tamen invidiosa roganti:
 Vique ea non teneas, tut a repulsa tua est.
 Nec mihi succense, toties si carmine nostro,
 Quod facis, ut facias, teque imitare, rogo.
 Fortibus assuevit tubicem prodasse, suoque
 Dux bene pugnares incitat ore viros.
 Nota tua est probitas, testataque tempus in omne,
 Sit virtus etiam non probitate minor.
 Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis,
 Aut excussa levi pelta gerenda manu.
 Numen adorandum est, non ut mihi fiat amicum:
 Sed sit ut iratum, quam fuit ante, minus.

G 2

Gratia

Gratia si nulla est, lacryma tibi gratia fiant :
 Hac potes, aut nulla parte movere deos.
 Quæ tibi ne desint, bene per mala nostra cavetur :
 Deque viro flendi copia dives adest.
 Vitæ meæ res sunt, omni puto tempore flebis :
 Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
 Si mea mors redimenda tua, quod abominor, esset :
 Admeti conjux, quam sequereris, erat.
 Æmula Penelopes fieres, si fraude pudica
 Instantes velles fallere nupta procos.
 Si comes extincti manes sequerere mariti,
 Effet dux facti Laodamia tui.
 Iphias ante oculos tibi erit ponenda, volentis
 Corpus in accensos mittere sorte rogos.
 Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela ;
 Caesaris at conjux ore precanda tuo.
 Quæ præstat virtute sua, ne prisca vetustas
 Laude pudicitia secula nostra premat.
 Quæ Veneris formam, mores Iunonis habendo,
 Sola est cælesti digna reperta toro.
 Quid trepidas ? & adire times ? non impia Progne,
 Filiarum ætæ voce movenda tua est.
 Nec nurus Ægiphi, nec sæva Agamemnonis uxor,
 Scyllaque, quæ Siculas inguine terret aquas.
 Telegonive parens vertendis nata figuris,
 Nexaque nodosæ angue Medusa comas :
 Femina sed princeps, in qua fortuna videre
 Se probat, & cæca crimina falsa tulit.
 Quæ nihil in terris ad finem Solis ab ortu
 Clarius, excepto Casare, mundus habet.
 Eligito tempus captatum sapere roganti,
 Exeat adversa ne tua navis aqua.
 Non semper sacras reddunt oracula sortes,
 Ipsaque non omni tempore sana patent.
 Cum status urbis erit, qualem nunc auguror esse,
 Et nullus populi contrahet ora dolor.

Cum domus Augusti, Capitoli more colenda,
 Lata (quod est, & sit) plenaque pacis erit.
 Tunc tibi, dii faciant, adeundi copia fiat :
 Profectura aliquid tunc tua verba putes.
 Si quid aget majus, differ tua cæpta, caveque
 Spem festinando præcipitare meam.
 Nec rursus jubeo, dum sit vacuissima, quæras :
 Corporis ad cultum vix vacat illa sui.
 Curia cum patribus fuerit stipata verendis,
 Per patrum turbam tu quoque oportet eas.
 Cum tibi contigerit formam Iunonis adire,
 Fac, sis persona, quam tueare, memor.
 Nec factum defense meum (mala causa silenda est)
 Nec nisi sollicita sint tua verba preces.
 Tum lacrymis demenda mora est, summissaque terra
 Ad non mortales brachia tende pedes.
 Tu pete nil aliud, salvo nisi ab hoste recedam :
 Hostem fortunam sit satis esse mihi.
 Plura quidem subeunt : sed tu turbata timore
 Hac quoque vix poteris ore tremente loqui.
 Suspitor hac damno tibi non fore, sentiet illa
 Te majestatem pertimuisse suam.
 Nec tua si fletu scindentur verba, nocebit :
 Interdum lacryma pondera vocis habent.
 Lux etiam cæptis facito bona talibus adsit,
 Horaque conveniens, auspiciumque favens.
 Sed prius imposito sanctis altaribus igne,
 Thura ser ad magnos, vinaque pura, Deos.
 E quibus ante omnes Augusti numen adora,
 Progeniemque piam, participemque tori.
 Sint utinam mites solito tibi more, tuæque
 Non duris lacrymas vultibus aspiciant.

ELEGIA II.

Ad Cottam.

Quam legis à nobis missam tibi, Cotta, salutem,
 Missa sit ut vere, perveniatque, precor.
 Namque meis sospes multum cruciatibus aufers,
 Atque, sit ut nobis pars bona salva, facis.
 Cumque labent alii, jactataque vela relinquant,
 Tu lacerà remanes anchora sola rati.
 Grata tua est igitur pietas: ignoscimus illis,
 Qui cum fortuna terga dedere fuga.
 Cum feriant unum, non unum fulmina terrent,
 Iunctaque percusso turba parere solet.
 Cumque dedit paries ventura signa ruina,
 Sollicito vacuus fit locus ille metu.
 Quis non è timidis agri contagia vitat,
 Vicinum metuens ne trahat inde malum?
 Me quoque amicorum nimio terrore metuque,
 Non odio quidam desituere mei.
 Non illis pietas, non officiosa voluntas
 Desiit, adversos extimere deos.
 Vtique magis cauti possunt timideque vocari,
 Sic appellari non meruerè mali.
 At meus excusat caros ita candor amicos.
 Vtique habeant de me crimina nulla, facit.
 Sint hi contenti venia, signentque licebit,
 Purgari factum me quoque teste suum.
 Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis
 Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
 Tunc igitur meriti morietur gloria vestri,
 Cum cinis absunto corpore factus ero.
 Fallor, & illa mea superabit tempora vita,
 Si tamen à memori posteritate legar.
 Corpora debentur mæstis exsanguia bustis:
 Effugiunt structos nomen honosque rogos.

Occidit

Occidit & Thesus, & qui comitavit Oresten:
 Sed tamen in laudes vivit uterque suas.
 Vos etiam feri laudabunt saepe nepotes,
 Claraque erit scriptis gloria vestra meis.
 Hic quoque Sauromata jam vos novere Getaque,
 Et tales animos barbarà turba probat.
 Cumque ego de vestra nuper probitate referrem,
 (Nam didici Getice Sarmaticeque loqui.)
 Forte senex quidam, cætu cum staret in illo,
 Reddidit ad nostros talia verba sonos:
 Nos quoque amicitia nomen bene novimus, hospes,
 Quos procul à vobis alter & orbis habet.
 Est locus in Scythia, Taurus dixere priores,
 Hic Getica longe non ita distat humo.
 Hac ego sum terra, patria nec pœnitet, ortus:
 Consortem Phœbi gens colit illa Deam.
 Tempia manent hodie vastis immixta columnis,
 Perque quater denos itur in illa gradus.
 Fama refert illic signum cœleste fuisse:
 Quoque minus dubites, stat basis orba Dea.
 Araque, quæ fuerat natura candida saxi,
 Decolor affuso tincta cruore rubet.
 Femina sacra facit tæda non nupta jugali,
 Quæ superat Scythicas nobilitate nurus.
 Sacrifici genus est (sic insitituri priores)
 Advena virgineo casus ut ense cadat.
 Regna Thoas habuit Mæotide clarius in ora,
 Nec fuit Euxinis notior alter aquis.
 Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
 Nescio quam dicunt Iphigenian iter.
 Quam levibus ventis sub nube per aquora vectam
 Creditur his Phœbe deposuisse locis.
 Pras fuerat templo multos ea rite per annos,
 Invita peragens tristitia sacra manu:
 Cum duo velifera juvenes venerè carina,
 Presseruntque suo littora nostra pede.

Par fuit his ætas, & amor: quorum alter Orestes,
 Alter erat Pylades; nomina fama tenet.
 Protinus immitem Trivia ducuntur ad aram,
 Evincti geminas ad sua terga manus.
 Sparsit aqua captos lustrali Graja sacerdos,
 Ambiat ut fulvas insula longa comas.
 Dumque parat sacrum, dum velat tempora vittis,
 Dum tarda causas invenit illa mora:
 Non ego crudelis; juvenes ignorete, dixit:
 Sacra suo facio barbariora loco.
 Ritus is est gentis: qua vos tamen urbe venitis?
 Quodve parum fausta puppe petistis iter?
 Dixit, & audito patria pia nomine virgo,
 Consortes urbis repperit esse sua.
 Alter ut è vobis, dixit, cadat hostia sacris,
 Ad patrias sedes nuncius alter eat.
 Ire jubet Pylades carum periturus Orestem,
 Hic negat, inque vicem pugnat uterque mori.
 Exitit hoc unum, quod non convenerat illis,
 Cetera pars concors & sine lite fuit.
 Dum peragunt juvenes pulcri certamen amoris,
 Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
 Ad fratrem mandata dabat, cuique illa dabantur,
 (Humanos casus aspice) frater erat.
 Nec mora, de templo rapiunt simulacra Diane,
 Clamque per immensas puppe feruntur aquas.
 Mirus amor juvenum! quamvis abiere tot anni.
 In Scythia magnum nunc quoque nomen habent.
 Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo.
 Laudarunt omnes facta piæque fidem.
 Stilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,
 Nomen amicitia barbara corda movet.
 Quid facere Ausonia geniti debetis in urbe,
 Cum tangant diros talia facta Getas?
 Adde, quod est animus semper tibi mitis, & alta
 Indicium mores nobilitatis habent.

Quos

Quos Volesus patrii cognoscat nominis auctor.
 Quos Numa maternus non neget esse suos:
 Adjectique probent genitura agnomina Costa,
 Si tu non esses, interitura domus.
 Digne vir hac serie, lapsò succurrere amico
 Conveniens istis moribus esse puta.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

SI vacat exiguum profugo dare tempus amico,
 O fidus Fabia, Maxime, gentis ades.
 Dum tibi, qua vidi, refero, seu corporis umbra est,
 Seu veri species, seu fuit ille sopor.
 Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
 Mense fere medio quanta nitere solet.
 Publica me requies curarum somnus habebat,
 Fusaque erant toto languida membra toro.
 Cum subito pennis agitatus inhorruit aër,
 Et sonnit parvo mota fenestra sono.
 Territus in cubitum relexo mea membra sinistrum:
 Pulsus & è trepido pectore somnus abit.
 Stabat Amor vultu, non quo prius esse solebat,
 Sceptra tenens læva tristis acerna manu.
 Nec torquem collo, nec habens crinale capillis,
 Nec bene compositas comas, ut ante, comas.
 Horrida pendebant molles super ora capilli:
 Et visa est oculis horrida penna meis:
 Qualis in aëria tergo solet esse columba,
 Tractatam multa quam tetigere manus.
 Hunc simul agnovi (neque enim mihi notior alter)
 Talibus affata est libera lingua sonis:
 O puer, exiliū decepto caussa magistro,
 Quem fuit utilius non docuisse mihi:
 Huc quoque venisti, pax est ubi tempore nullo,
 Et coit astrictis barbarus Ister aquis?

C 5

Qua

Qua tibi caussa via? nisi uti mala nostra videres?
 Qua sunt, si nescis, invidiosa tibi.
 Tu mihi distastisti juvenilia carmina primus,
 Apposui senis, te duce, quinque pedes.
 Nec me Mœonio consurgere carmine, nec me
 Dicere magnorum passus es acta ducum.
 Forsitan exiguis, aliquas tamen arcus & ignes
 Ingeniū vires comminuere mei.
 Namque ego dum canto tua regna, tuaque parentis,
 In nullum mea mens grande vacavit opus.
 Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,
 Artibus ut posses non rudis esse meis.
 Pro quibus exitium durum mihi reddita merces,
 Id quoque in extremis & sine pace locis.
 At non Chionides Eumolpus in Orphea talis,
 In Phryga nec Satyrum talis Olympus erat.
 Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit:
 Pythagoræque ferunt non nocuisse Numam.
 Nomina neu referam longum collecta per ævum,
 Discipulo perii solus ab ipse meo.
 Dum damus arma tibi, dum te lascive docemus,
 Hac de discipulo dona magister habet.
 Scis tamen, & liquido juratus dicere posses,
 Non me legitimos sollicitasse toros.
 Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
 Attingit crines, nec stola longa pedes.
 Dic, precor, hoc, quando didicisti fallere nuptas,
 Et facere incertum per mea iussa genus?
 An sit ab his omnis rigide summota libellis,
 Quam lex furtivos arcet habere viros?
 Quid tamen hoc prodest vetiti si lege severa
 Credor adulterii composuisse notas?
 At tu, sic habeas ferientes cuncta sagittas,
 Sic nunquam rapido lampades igne vacent:
 Sic regat imperium, terrasque coerceat omnes
 Cæsar, ab Ænea qui tibi fratre nepos:

Effice,

Effice, sit nobis non implacabilis ira,
 Meque loco plecti commodiore velit.
 Hæc ego visus eram puero dixisse volucris.
 Hos visus nobis ille dedisse sonos:
 Per, mea tela faces, & per, mea tela, sagittas,
 Per matrem juro, Cæsareumque caput.
 Nil, nisi concessum, nos te didicisse magistro,
 Artibus & nullum crimen inesse tuis.
 Vtique hoc, sic utinam defendere cetera posses;
 Scis aliud, quod te læserit, esse magis.
 Quicquid id est (neque enim debet dolor ipse referri)
 Non potes à culpa dicere abesse tua.
 Tu licet erroris sub imagine crimen obumbras,
 Non gravior merito iudicis ira fuit.
 Ut tamen aspicerem, consolarerque jacentem.
 Lapsa per immensas est mea penna vias:
 Hæc loca tum primum vidi, cum, matre rogante,
 Phasias est telis fixa puella meis.
 Qua nunc cur iterum post secula longa revisam,
 Tu facis ô castris miles amice meis.
 Pone metus igitur: mitescet Cæsaris ira:
 Et veniet votis mollior aura tuis.
 Neve moram timeas, tempus, quod quarimus, instat:
 Cunctaque lætitia plena triumphus habet.
 Dum domus, & nati, dum mater Livia gaudet:
 Dum gaudes patria magne duci que pater:
 Dum tibi graturus populus, totamque per urbem
 Omnis odoratis ignibus ara calet.
 Dum præbet faciles adiutus venerabile tempus,
 Sperandum est nostras posse valere preces.
 Dixit: & aut ille est tenues dilapsus in auras:
 Cœperunt sensus aut vigilare mei.
 Si dubitem, faveas quin his, ô Maxime dictis,
 Memnonio cygnos esse colore putem.
 Sed neque mutatur nigra pice lacteus humor:
 Nec quod erat candens, fit terebinthus, ebur.

C 6

Conven-

Conueniens animo genus est tibi: nobile namque
 Pectus, & Herculeæ simplicitatis habes.
 Livor iners vitium, mores non exit in istos,
 Vitque latens ima vipera serpit humo.
 Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum:
 Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
 Ergo alii noceant miseris, optentque timeri,
 Tinctaque mordaci spicula felle gerant:
 At tua supplicibus domus est assueta iuvandis,
 In quorum numero me, precor, esse velis.

ELEGIA IV.

Ad Rufinum.

HÆc tibi non vanam portantia verba salutem
 Naso Tomitana mittit ab urbe tuus:
 Vitque suo faveas mandat, Rufine, libello,
 In vestras venit si tamen ille manus.
 Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar:
 Quale tamen cunque est, ut tuare, rogo.
 Firma valent per se, nullumq; Machaona quarunt:
 Ad medicam dubius confugit ager opem.
 Non opus est magnis placido lectore poetis:
 Quemlibet in vitum difficilemque tenent.
 Nos, quibus ingenium longi minuere labores,
 Aut etiam nullum forsitan ante fuit:
 Viribus infirmi, vestro candore valeamus:
 Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
 Cunctaque cum mea sint propenso nixa favore,
 Præcipuum venia jus habet ille liber.
 Spectatum vates alii scripsere triumphum:
 Est aliquid memori visa notare manu.
 Nos ea vix avidam vulgi captata per aurem
 Vidimus, atque oculi fama fuere mei.
 Scilicet affectus similes, aut impetus idem
 Rebus ab auditis conspicuisque venit?

Nec nitor argenti quem vos vidistis, & auri
 Quod mihi defuerit, purpuraque illa, quoror.
 Sed loca, vel gentes formata mille figuris
 Nutrissent carmen, præliaque ipsa, meum.
 Et regum vultus certissima pignora mentis
 Inrissent aliqua forsitan illud opus.
 Plausibus ex ipsis populi latoque favore
 Ingenium quod vis incaluisse potest.
 Tamque ego sumissem tali clamore vigorem,
 Quam rudis audita miles ad arma tuba.
 Pectora sint nobis nivibus, glacieque licebit,
 Atque hoc, quem patior, frigidiora loco:
 Illa ducis facies in curru stantis eburno
 Excuteret frigus sensibus omne meis.
 His ego defectus, dubiisque auctoribus usus,
 Ad vestri venio iure favoris opem.
 Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
 Nomina: materiam non habuere manus.
 Pars quota de tantis rebus, quam fama referre,
 Aut aliquis nobis scribere posset, erat?
 Quo magis, o lector, debes ignorare, si quid
 Erratum est illic, præteritumve mihi.
 Adde quod assiduus domini meditata querelas
 Ad latum carmen vix mea versa lyra est.
 Vix bona post tanto quarenti verba subibant:
 Et gaudere aliquid res mihi visa nova est.
 Vitque reformidant insuetum lumina Solem,
 Sic ad latitiam mens mea segnis erat.
 Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum,
 Gratiaque officio, quod mora tardat, abest.
 Cætera certatim de magno scripta triumpho
 Iam pridem populi suspicor ore legi.
 Illa bibit lector sitiens, mea pocula plenus,
 Illa recens pota est, nostra tepedit aqua.
 Non ego cessavi, nec fecit inertia serum:
 Ultima me vasti sustinet ora freti.

Dum venit huc rumor, propter atque carmina fiunt,
 Factaque eunt ad vos: annus abisse potest.
 Nec minimum refert, intacta rosaria primus,
 An sera carpas pane relicta manu.
 Quid mirum lectis exhausto floribus horto,
 Si duce non facta est digna corona suo?
 Deprecor hac, vatium contra sua carmina ne quis
 Dicta putet: pro se Musa locuta mea est.
 Sunt mihi vobiscum communia sacra poeta,
 In vestro miseris si licet esse choro.
 Magnaque pars animi mecum vixistis amici,
 Hac ego vos absens nunc quoque parte colo.
 Sint igitur vestro mea commendata favore
 Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
 Scripta placent a morte fere: quia ledere vivos
 Livor, & in viso carpere dente solet.
 Si genus est mortis male vivere, terra moratur,
 Et desunt satis sola sepulcra meis.
 Denique opus nostra culpetur ut undique cura,
 Officium nemo qui reprehendat, erit.
 Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas:
 Hac ego contentos auguror esse deos.
 Hac facit, ut veniat pauper quoque gratus ad aras,
 Et placeat caso non minus agna bove.
 Res quoque tanta fuit, quantam subsistere summo
 Æneidos vati grande fuisset onus,
 Ferre etenim molles Elegi tam vasta triumphi
 Pondera disparibus non potuere rois.
 Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis:
 Alter enim de te, Rhene, triumphus adest.
 Irrita votorum non sunt prasagia vatium,
 Danda Iovi laurus, dum prior illa vires.
 Nec mea verba legis, qui sum summotus ad Istrum,
 Non bene pacatis flumina pota Getis.
 Ista Dei vox est: Deus est in pectore nostro,
 Hoc duce pradiro vaticinorque Deo.

Quid

Quid cessas currum, pompamque parare triumphis,
 Livia? dant nullas jam tibi bella moras.
 Perfida damnatus Germania projicit hastas:
 Iam pondus aices omen habere meum.
 Crede, brevique fides aderit: geminabit honorem
 Filius, & junctis, ut prius, ibit equis.
 Promte, quod injicias humeris victoribus, ostrum:
 Ipsa potest solitum nosse corona caput.
 Scuta sed, & galea gemmis radiantur & auro,
 Stentque super victos trunca trophæa viros.
 Oppida turris cingantur eburnea muris:
 Fictaque res vero more putetur agi.
 Squallidus immittat fracta sub arundine crines
 Rhenus, & insectas sanguine potet aquas.
 Barbara jam capti poscant insignia reges,
 Textaque fortuna divitiarum sua.
 Et qua præterea virtus invicta tuorum
 Sæpe parata tibi sæpe paranda facit.
 Dii, quorum monitu sumus hac ventura locuti:
 Verba, precor, celeri nostra probate fide.

ELEGIA V.

Ad Cottam.

Q Vam legis, unde tibi mittatur epistola, quaris?
 Hinc, ubi caruleis jungitur Ister aquis.
 Vt regio dicta est, succurrere debet & auctor,
 Lasus ab ingenio Naso poeta suo.
 Qui tibi, quam mallet præsens asserere salutem,
 Mittit ab hirsutis, maxime Cotta, Getis.
 Legimus, ô juvenis patrii non degener oris,
 Dicta tibi pleno verba disertæ foro. (ras)
 Quæ, quanquam lingua mihi sunt properante per ho-
 Lecta satis multas pauca fuisse queror.
 Plura sed hac feci relegendo sæpe, nec unquam
 Hac mihi, quam primo, grata fuere minus.

Cum-

*Cumque sua toties nihil è dulcedine perdant,
 Viribus illa suis, non voritate placent.*
*Felices, quibus hac ipso cognoscere in actu,
 Et tam sacundo contigit ore frui.*
*Nam quanquam sapor est ablata dulcis in unda,
 Gratus ex ipso fonte bibuntur aqua.*
*Et magis adducto pomum decerpere ramo,
 Quam de calata sumere lance iuvat.*
*At, nisi peccassem, nisi me mea Musa fugasset,
 Quod legi, tua vox exhibuisset opus.*
*Vtque sui solitus: sedissem forsitam unus
 De centum iudex in tua verba viris.*
*Major & impleisset praeordia nostra voluptas,
 Dum traheret dictis annueremque tuas.*
*Quem quoniam fatum, patria vobisque relictis,
 Inter inhumanos maluit esse Getas:*
*Quod licet, ut videar tecum magis esse legendo,
 Sape precor, studii pignora mitte tui.*
*Exemploque meo, nisi dedignaris idipsum,
 Vtere: quod nobis rectius ipse dares.*
*Namque ego, qui perii jampridem, Maxime, vobis,
 Ingenio nitor non perissem meo.*
*Redde vicem, nec rara tui monumenta laboris
 Accipiant nostra grata futura manus.*
*Dic tamen, o juvenis studiorum plene meorum,
 Ecquid ab his ipsis admoneare mei?*
*Equibus aut recitas factum modo carmen amicis?
 Aut (quod saepe soles) exigis ut recitent?*
*Interdum queritur tua mens oblita quid absit,
 Nescio quid certe sentit abesse tui.*
*Vtique loqui multum de me praesente solebas,
 Nunc quoque Nasonis nomen in ore tuo est.*
*Ipse quidem Getico peream violatus ab arcu,
 Et sit perjuri quam prope poena vides:*
*Te nisi momentis video pene omnibus absens,
 Gratia sit menti, quolibet ire licet,*

*Hac ubi perveni nulli cernendus in urbem,
 Sape loquor tecum, teque loquente fruor.*
*Tunc mihi difficile est, quam sit bene, dicere, quamque
 Candida iudicii illa sit hora meis.*
*Tunc me, si qua fides coelesti sede receptum
 Cum fortunatis suspicor esse deis.*
*Rursus ubi huc redii, caelum superosque relinquo,
 A Styge non longe Pontica distat humus.*
*Vnde ego si fato nitor prohibente reverti,
 Spem sine profectum, Maxime, tolle mihi.*

ELEGIA VI.

Ad Sodalem quandam.

Naso suo, posuit nomen cui pene, sodali
 Mittit ab Euxinis hoc breve carmen aquis.
*At si cauta parum scripsisses dextra quis esses,
 Forsitan officio parta querela foret.*
*Cur tamen hoc aliis tutum credentibus, unus
 Appellent recte carmina nostra, rogas?*
*Quanta sit in media clementia Caesaris ira,
 Si nescis, ex me certior esse potes.*
*Huic ego, quam patior, nil possem demere poena,
 Si iudex meriti cogeret esse mei.*
*Non vetat ille sui quenquam meminisse sodalis,
 Nec prohibet tibi me scribere, teque mihi.*
*Nec sceleris admittas, si consoletis amicum,
 Mollibus & verbis aspera fata leves.*
*Cur tum tanta times, facis ut reverentia talis
 Fiat in Augustos invidiosa deos?*
*Fulminis afflatus interdum vivere telis
 Vidimus & resciri, non prohibente Iove.*
*Nec, quia Neptunus navem lacerarat Vlyssis,
 Leucothoe nanti ferre negavit opem.*
*Crede mihi, miseris coelestia numina parcant,
 Nec semper laesos & sine fine premunt.*

Principe nec nostro Deus est moderatior ullus :
 Iustitia vires temperat ille suas.
 Nuper eam Caesar factio de marmore templo ,
 Iam pridem posuit mentis in ade sua.
 Iuppiter in multos temeraria fulmina torquet ,
 Qui poenam culpa non meruere pati.
 Obruerit cum tot servis Deus aquoris undis ,
 Ex illis mergi pars quota digna fuit ?
 Cum pereant acie fortissima quaque vel ipso
 Iudice delectus Martis iniquique erit.
 At si forte velis in nos inquirere, nemo est ,
 Qui se, quod patitur, commuisse neget.
 Adde, quod extinctos vel aqua, vel Marte, vel igne,
 Nulla potest iterum restituisse dies.
 Restituit multos, aut poena parte levavit
 Caesar, & in multis me, precor, esse velit.
 At tu, cum tali populus sub principe simus ,
 Alloquio profugi credis inesse metum.
 Forsitan hac domino Busiride sure timeres ,
 Aut solito clausos urere in are viros.
 Desine mitem animum vano infamare timore :
 Sæva quid in placidis saxa vereris aquis ?
 Ipse ego quod scripsi primo sine nomine vobis ,
 Vix excusari posse mihi videor.
 Sed pavor attonito rationis ademerat usum ,
 Cesserat omne meis consiliumque malis.
 Fortunamque meam metuens, non vindicis iram ,
 Terrebar titulo nominis ipse mei.
 Hactenus admonitus memori concede poeta ,
 Ponat ut in chartis nomina cara suis.
 Turpe erit ambobus, longo mihi proximus usq;
 Si nulla in libri parte legere mei.
 Ne tamen iste metus possit tibi rumpere somnos ,
 Non ultra, quam vis, officiosus ero.
 Teque tegam, qui sis: nisi cum permiseris ipse,
 Cogetur nemo munus habere meum.

Tu modo, quem poteras vel aperte tutus amare ,
 Si res est anceps, illa, latenter ama.

ELEGIA VII.

Ad Amicos.

Verba mihi desunt eadem tam sæpe roganti ,
 Iamque pudet vanas sine carere preces.
 Tædia consimili fieri de carmine vobis ,
 Quidque petam cunctos edidicisse reor.
 Nostraque quid portet jam nostris epistola, quamvis
 Charta sit à vinculis non labefacta suis.
 Ergo mutetur scripti sententia nostri,
 Ne toties contra, quam rapit annis, eam.
 Quod bene de vobis speravi, ignoscite amici :
 Talia peccandi jam mihi finis erit.
 Ne gravis uxori dicar, quæ scilicet in me
 Quam proba, tam timida est, experiensq; parum:
 Hoc quoque Naso feres: etenim peior a tulisti:
 Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.
 Ductus ab armento taurus detrectat aratrum ,
 Subtrahit & duro colla novella iugo.
 Nos, quibus assuevit fatum crudeliter uti,
 Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.
 Venimus in Geticos fines: moriamur in illis:
 Parcaque ad extremum, quo mea cæpit, eat.
 Spem juvet amplecti, quæ non juvat irrita semper ,
 Et fieri cupias, si quæ futura putes.
 Proximis huic gradus est, bene desperare salutem,
 Sequæ semel vera scisse perisse fide.
 Curando fieri quadam majora videmus
 Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
 Mitius ille perit, subitæ qui mergitur unda ,
 Quam sua qui liquidis brachia lassat aquis.
 Cur ego concepti Scythicis me posse carere
 Fimbis, & terræ prosperiore frui?

Cur aliquid de me speravi lenius unquam?
An fortuna mihi sic mea nota fuit?
 Torqueor en gravibus, repetitaque forma locorum
 Exilium renovat triste, recensque facit.
 Est tamen utilis studium cessare meorum,
 Quam, quas admorint, non valuisse preces.
 Magna quidem res est, quam non audetis amici:
 Sed, si quis peteret, qui dare vellet, erat.
 Dum modo non nobis hoc Caesaris ira negarit,
 Fortiter Euxinis immoriemur aquis.

ELEGIA VIII.

Ad Maximum.

Qua tibi, quarebam, memorem testantia curam
 Dona Tomitanus mittere posset ager.
 Dignus es argento, fulvo quoque dignior auro:
 Sed te, cum donas, ista juvare solent.
 Nec tamen hac loca sunt ullo preciosa metallo:
 Hostis ab agricola vix sinit illa fodi.
 Purpura saepe tuos fulgens protexit amictus,
 Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
 Vellera dura ferunt pecudes: & Palladis uti
 Arte Tomitana non didicere natus.
 Femina pro lana Cerealia munera frangit,
 Suppositoque gravem vertice portat aquam.
 Non hic Pampineis amicitur vitibus ulmus:
 Nulla premunt ramos pondere poma suo.
 Tristia deformes paritum absinthia campi,
 Terraque de fructu, quam sit amara, docet.
 Nil igitur tota Ponti regione sinistra,
 Quod mea sedulitas mittere posset, erat.
 Clausa tamen misi Scythica tibi tela pharetra:
 Hoste, precor, fiant illa cruenta tuo.
 Hos habet hac calamos, hos hac habet ora libellos:
 Hac viget in nostris, Maxime, Musa locis.

Qua

Qua quamquam misisse pudet, quia parva videntur,
 Tu tamen haec, quae so, consule missa boni.

ELEGIA IX.

Ad Brutum.

Quod sit in his eadem sententia, Brute, libellis,
 Carmina, nescio quem, carpere nostra refers.
 Nil, nisi me terra fruatur ut propiore, rogare:
 Et quam sim densa cinctus ab hoste, loqui.
 O quam de multis vitium reprehenditur unum!
 Hoc peccat solum si mea Musa, bene est.
 Ipse ego librorum video delicta meorum,
 Cum sua plus justo carmina quisque probet.
 Auditor opus laudat: sic forsitam Accius olim
 Therpsitem facie dixerit esse bona.
 Iudicium tamen hoc nostrum non decipit error:
 Nec, quicquid genui, protinus illud amo.
 Cur igitur, si me videam delinquere, peccem?
 Et patiar scripto crimen inesse, rogas?
 Non eadem ratio est sentire, & demere morbos:
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.
 Saepe aliquod verbum cupiens mutare, relinquo:
 Iudicium vires destituuntque meum.
 Saepe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
 Corrigere, & longi ferre laboris onus.
 Scribentem juvat ipse favor, minuitque laborem:
 Cumque suo crescens pectore fervet opus.
 Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto
 Magnus Aristarcho major Homerus erat.
 Sic animum lento curarum frigore ladit:
 Ut cupidi si quis frenas reventat equi.
 Atque ita dii mites minuant mihi Caesaris iram,
 Ossaque pacata nostra tegantur humo:
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas,
 Fortuna species obsistat acerba mee.

Vix-

*Vixque mihi videor, faciam quod carmina, sanus,
 Inque feris curem corrigere illa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris,
 Quam sensus cunctis pæne quod unus inest.
 Lætæ fere lætus cecini: cano tristitia tristis:
 Conveniens operi tempus utrumque suo est.
 Quid nisi de vitio scribam regionis amara?
 Vitque loco moriar commodiore, precer?
 Cum toties eadem dicam, vix audior ulli,
 Verbaque profectû dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdem;
 Vnaque per plures ars mea tentat opem.
 Anne, bis ut sensum lector reperiret eundem,
 Vnus amicorum, Brute, rogandus erat?
 Non fui hoc tanti: confesso ignoscite docti:
 Vilior est operis fama salute mea.
 Denique materia, quam quis sibi sinxerit, ipse
 Arbitrio variat multa poeta suo.
 Musa mea est index, nimium quoq; vera malorum,
 Atque incorrupti pondera testis habet.
 Non liber ut feret, sed uti sua cuique daretur
 Littera, propositum curaque nostra fuit.
 Post modo collectas utcunque sine ordine junxi,
 Hoc opus electum ne mihi forte putes.
 Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas officiumque fuit.*

P. OVI.

P. OVIDII NASONIS
 DE P O N T O
 LIBER QVARTVS.

ELEGIA I.

Ad Sextum Pompejum.

Accipe Pompei deductum carmen ab illo,
 Debitor est vita qui tibi, Sexte, sua:
 Qui seu non prohibes à me tua nomina poni,
 Accedet meritis hac quoque summa tuis.
 Sive trahis vultus, equidem peccasse fatebor,
 Delicti tamen est caussa probanda mei.
 Non potuit mea mens, esset quin grata, teneri:
 Sit, precor, officio non gravis ira pio.
 O quoties ego sum libris mihi visus in istis
 Impius, in nullo quod legerere loco!
 O quoties, aliis vellem cum scribere, nomen
 Rettulit in ceras inscia dextra tuum!
 Ipse quidem placuit mendis in talibus error:
 Et vix invita est facta litura manu.
 Viderit ad summum, dixi, licet ipse queratur:
 Ah pudet offensam non meruisse prius!
 Da mihi, si quid ea est, bebetantem pectora Lethææ
 Oblitus potero non tamen esse tui.
 Idque sinas, oro, nec fastidii a repellas
 Verba, nec officio crimen inesse putes.
 Et levis hac meritis referatur gratia tanti:
 Sin minus, invito te quoque gratis ero.
 Nunquam pigra fuit nostris tua gratia rebus:
 Nec mihi munificas arca negavit opes.
 Nunc quoque nil subitis clementia terreat satis
 Auxilium vite fertque refertque mea.

Vnde,

Vnde, rogas forsan, fiducia tanta futuri
 Sit mihi : quod finxit quisque tuetur opus.
 Ut Venus artificis labor est & gloria Coi,
 Æquoreo madidas qua premit imbre comas:
 Arcis ut Ætææ vel eburna vel ærea custos,
 Bellica Phidiaca stat Dea facta manu:
 Vendicat ut Calais laudem, quos fecit, equorum,
 Vi similis veræ vacca Myronis opus:
 Sic ego sum rerum non ultima, Sexte, tuarum:
 Tutelaque feror munus opusque tua.

ELEGIA II.

Ad Severum.

Q uod legis, ô vates magnorum maxime vatum,
 Venit ab intonsis usque, Severe, Getis.
 Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos,
 (Si modo permittis dicere vera) pudet.
 Orba tamen numeris cessavit epistola nunquam
 Ire per alternas officiosa vices.
 Carmina sola tibi memorem, testantia curam
 Non data sunt: quid enim, qua facis ipse, darem?
 Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerna,
 Triptolemo fruges, poma det Alcinoos?
 Fertile pectus habes: interque Heliconæ colentes,
 Vberius nulli provenit ista seges.
 Mittere ad hunc carmen frondes erat addere sylvis:
 Hac mihi cunctandi caussa, Severe, fuit.
 Nec tamen ingenium nobis respondet, ut ante:
 Sed sic cum sterili vomere litus aro.
 Scilicet ut limus venas execat in undis,
 Lasæque suppresso fonte resistit aqua:
 Pectora sic mea sunt limo vitata malorum,
 Et carmen vena pauperiore fluit.
 Si quis in hac ipsum terrâ posuisset Homerum,
 Esset, crede mihi, factus & ille Getes,

Da

Da veniam sasso, studiis quoque frena remissi:
 Ducitur & digitis littera rara meis.
 Impetus ille sacer, qui vaturn pectora nutrit,
 Qui prius in nobis esse solebat, abest.
 Vix venit in partes, vix summa Musa tabella
 Imponit pigras pene coacta manus.
 Parvaque, ne dicam, scribendi nulla voluptas
 Est mihi nec numerisnectere verba iuvat.
 Sive quod hinc fructus adeo non cepimus ullos,
 Principium nostri res fuit ista mali.
 Sive quod in tenebris numerosos ponere gestus,
 Quodque legas nulli, scribere carmen obest.
 Excitat auditor studium, laudatæque virtus
 Crescit, & immensum gloria calcar habet.
 Hic mea cui recitem, nisi flavis scripta Corallis,
 Quasque alias gentes barbaras Ister habet?
 Sed quid solus agam? quaque infelicia perdam
 Otia materia, surripiamque diem?
 Nam neque me vinum, nec me tenet alea fallax,
 Per qua clam tacitum tempus abire solet.
 Nec me, quod cuperem, si per fera bella liceret,
 Oblectat cultu terra novata suo.
 Quid, nisi Pierides, solatia frigida restant,
 Non bene de nobis qua meruere dea?
 At tu, cui bibitur felicius Aonijs fons,
 Vtiliter studium, quod tibi cedit, ama.
 Sacraque Musarum merito cole: quodque legamus,
 Huc aliquod cura mitte recentis opus.

ELEGIA III.

In amicitiam diffimulantem.

C onquerar? an taceam? ponā sine nomine crimen?
 An notum quis sis omnibus esse velim?
 Nomine non utar, ne commendare querela,
 Quaraturque tibi carmine fama meo,

D

Dum

*Dum mea puppis erat valida fundata carina,
 Qui mecum velles currere, primus eras.
 Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis,
 Auxilio postquam scis opus esse tuo.
 Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri,
 Quisque sis, audito nomine, Naso rogas.
 Ille ego sum, quamquam non vis audire, vetusta
 Pane puer puero junctus amicitia.
 Ille ego, qui primus tua seria nosse solebam,
 Qui tibi iucundis primus adesse joci.
 Ille ego convictor, densoque domesticus usu,
 Ille ego iudiciis unica Musa tuis.
 Ille ego sum, qui nunc an vivam, perfide nescis,
 Cura tibi de quo querere nulla fuit.
 Sive fui nunquam carus, simulasse fateris:
 Seu non fingebas, inveniere levis.
 Aut age dic aliquam, qua te mutaverit, iram:
 Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est.
 Quod te nunc crimen similem vetat esse priori?
 An crimen, coepi quod miser esse, vocas?
 Si mihi rebus opem nullam factisque ferebas,
 Venisset verbis charta notata tribus.
 Vix equidem credo: sed & insultare jacenti
 Te mihi, nec verbis parcere, fama refert.
 Quid facis ab demens? cur, si fortuna recedat,
 Naufragio lacrymas eripis ipse tuo?
 Hac Dea non stabili, quam sis levis, orbe fatetur,
 Quae summum dubio sub pede semper habet.
 Quolibet est folio, & quavis incertior aura,
 Par illi levitas, improbe, facta tua est.
 Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,
 Et subito casu, qua valuerunt, ruunt.
 Divitis audita est cui non opulencia Cræsi?
 Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.
 Ille Syracosia modo formidatus in urbe,
 Vix humili duram reppulit arte famem,*

Quid

*Quid fuerat Magno majus? tamen ipse rogavit
 Summissa fugiens voce clientis opem:
 Cuique viro totus terrarum paruit orbis,
 Indigus effectus omnibus ipse magis.
 Ille Iugurthino clarus, Cimbroque triumpho,
 Quo victrix toties conside Roma fuit;
 In cæno Marius jacuit cannaque palustri,
 Pertulit & tanto multa pudenda viro.
 Ludit in humanis divina potentia rebus,
 Et certam præsens vix habet hora fidem.
 Litus ad Euxinum, si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues arcu ne feriare Geta;
 I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
 Quicquid & in tota nascitur Anticyra.
 Sum tamen hac passus: nec, si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cavere Dei.
 Tu quoque fac timeas, & que tibi lata videntur,
 Dum loqueris, fieri tristitia posse puta.*

ELEGIA IV.

Ad Sextum Pompejum.

Nulla dies adeo est australibus humida nimbis,
 Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo
 Mistra fere duris utilis herba rubis.
 Nil adeo fortuna gravis miserabile fecit,
 Ut minuant nulla gaudia parte malum.
 Ecce domo patriaque carens, oculisque meorum,
 Naufragus in Getici litoris actus aquis:
 Qua tamen, inveni, vultum diffundere caussa
 Possim, fortuna nec meminisse mea.
 Nam mihi, cum fulva tristis spaciarer arena,
 Visa est à tergo penna dedisse sonum.
 Respicio: nec corpus erat quod cernere possem:
 Verba tamen sunt hac aure recepta mea.

En ego latarum venio tibi nuncia rerum
 Fama, per immensas aëre lapsa vias.
 Consule Pompejo, quo non tibi carior alter,
 Candidus & felix proximus annus erit.
 Dixit: & ut lato Pontum rumore replevit,
 Ad gentes alias hinc Dea vertit iter.
 At mihi dilapsis inter nova gaudia curis,
 Excidit asperitas hujus iniqua loci.
 Ergo ubi, Iane biceps, longum reseraveris annum,
 Pulsus & à sacro mense December erit:
 Purpura Pompejum summi velabit honoris,
 Ne titulis quicquam debeat ille suis.
 Cernere jam video rumpi pane atria turba,
 Et populum ladi deficiente loco.
 Templaque Tarpeja primum tibi sedis adiri,
 Et fieri faciles in tua vota deos.
 Colla boves niveos certa præbere securi,
 Quos aluit campis herba Falisca suis.
 Cumque deos omnes, tum quos impensius aquos
 Esse tibi cupias, cum Iove Caesar erit.
 Curia te excipiet, patresque ex more vocati
 Intendent aures ad tua verba suas.
 Hos ibi facundo tua vox hilaraverit ore,
 Vique solet, tulerit prospera verba dies:
 Egeris & meritis superis cum Casare grates,
 Qui caussam, facias cur ita sepe, dabit.
 Inde domum repetes, toto comitante senatu,
 Officium populi vix capiente domo.
 Me miserum! turba quod non ego cernor in illa,
 Nec possunt istis lumina nostra frui.
 Qua licet absentem, qua possum mente videbo:
 Aspiciet vultus consulis illa sui.
 Dii faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum
 Nomen: &, heu, dicas, quid miser ille facit?
 Hac tua protulerit si quis mihi verba, fatebor
 Protinus exilium mitius esse meum.

ELEGIA V.

Ad Elegos.

ITe leves elegi doctas ad Consulis aures,
 Verbaque honorato ferte legenda viro:
 Longa via est, nec vos pedibus proceditis aquis,
 Testaque brumali sub nive terra latet.
 Cum gelidam Thracen & opertum nubibus, Æmon,
 Et maris Ionii transferitis aquas:
 Luce minus decima dominam venietis in urbem,
 Vt festinatum non faciatis iter.
 Protinus inde domus vobis Pompeja petatur:
 Non est Augusto junctior ulla foro.
 Si quis, ut in populo, qui sitis, & unde, requirat,
 Nomina decepta qualibet aure ferat.
 Vt sit enim tutum, sicut reor esse, fateri,
 Verba minus certe ficta timoris habent.
 Copia nec vobis ullo prohibente videndi
 Consulis, ut limen contigeritis, erit.
 Aut reger ille suos dicendo jure Quirites,
 Conspicuum signis cum premet altus ebur:
 Aut populi reditus positam componet ad hastam,
 Et minui magna non sinet urbis opes:
 Aut, ut erunt patres in Iulia templa vocati,
 De tanto dignis conside rebusaget.
 Aut feret Augusto solitam, natoque salutem,
 Deque parum noto consulat officio.
 Tempus ab his vacuum Caesar Germanicus omne
 Auferet: à magnis hunc colit ille deis.
 Cum tamen à turba rerum requieverit harum,
 Ad vos mansuetas porriget ille manus:
 Quidque parens ego vester agam, fortasse requireret:
 Talia vos illi reddere verba velim:
 Vivit adhuc, vitamque tibi debere fatetur,
 Quod prius à mihi Casare munus habet.

*Te sibi, cum fugeret, memori solet ore referre,
 Barbaria tuias exhibuisse vias.
 Sanguine Bistonium quod non tepe fecerit ensem,
 Effectum cura pectoris esse tui.
 Addita præterea vitæ quoque multa tuenda
 Munera, ne proprias attenuaret opes.
 Pro quibus ut meritis referatur gratia, jurat,
 Se fore mancipium tempus in omne tuum.
 Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
 Et freta velivolæ non habitura rates:
 Fluminaque in fontes cursu reditura supino,
 Gratia quam meriti possit abire tui.
 Hac ubi dixeritis, servet sua dona, rogate:
 Sic fuerit vestra caussa peracta via.*

E L E G I A V I.

Ad Brutum.

Quam legis, ex illis tibi venit epistola, Brute,
 Nasōnem nolles in quibus esse, locis.
 Sed quod tu nolles, voluit miserabile fatum:
 Hei mihi plus illud, quam tua vota, valet!
 In Scythia nobis quinquennis Olympias æta est:
 Iam tempus lustris transit in alterius.
 Perstat enim fortuna tenax, votisque malignum
 Opponit nostris invidiosa pedem.
 Certus eras pro me, Fabia laus maxima gentis,
 Numen ad Augustum supplice voce loqui:
 Occidis ante preces: caussamq; ego, Maxime, mortis,
 (Non fueram tanti) me reor esse tua.
 Iam timeo nostram cuiquam mandare salutem:
 Ipsum morte tua concidit auxilium.
 Cæperat Augustus decepta ignorare culpa,
 Spem nostram, terras deseruitque simul.
 Quale tamen potui de cœleste, Brute, recenti,
 Vestra procul positus carmen in ora dedi.

*Quæ prosit pietas utinam mihi, sitque malorum
 Iam modus, & sacra mitior ira domus.
 Te quoque idem, liquido possum jurare, precari,
 O mihi non dubia cognite Brute fide.
 Nam cum præstiteris verum mihi semper amorem,
 Hic tamen aduerso tempore crevit amor.
 Quique tuas pariter lacrymas nostrasque videret,
 Passuros pœnam crederet esse duos.
 Lenem te miseris genuit natura, nec ulli
 Muius ingenium, quam tibi, Brute, dedit.
 Vt quicquid valeas, ignoret Marte forensi,
 Posse tuo peragi vix putet ore reos.
 Scilicet ejusdem est, quamvis pugnare videtur,
 Supplicibus facilem, fontibus esse truce.
 Cum tibi suscepta est legis vindicta severa,
 Verba velut tinctum singula virus habent.
 Hostibus eveniat, quam sis violentus in armis,
 Sentire, & lingua tela subire tua.
 Quæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
 Istius ingenium corporis esse negent.
 At, si quem ladi fortuna cernis iniqua,
 Mollior est animo femina nulla tuo.
 Hoc ego præcipue sensi, cum magna meorum
 Notitiam pars est inficiata mei.
 Immemor illorum, vestri non immemor unquam,
 Qui mala sollicitè nostra levatis, ero.
 Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
 In caput Euxino de mare vertet iter:
 Utque, Thyestæa redeant si tempora mensa,
 Solis ad Eoas currus agetur aquas:
 Quam quicquam vestrum, qui me doluistis ademptum,
 Arguat ingratum non meminisse sui.*

ELEGIA VII.

Ad Vestalem.

Missus es Euxinas quoniam Vestalis ad oras,
 Vt positis reddas jura sub axe locis:
 Aspicis en prasens quali jaceamus in arvo,
 Nec me, testis eris, falsa solere queri.
 Accedet voci per te non irrita nostra,
 Alpinis juvenis regibus orte, fides.
 Ipse vides certe glacie concrefere Pontum:
 Ipse vides rigido stantia vima gelu.
 Ipse vides, onerata ferox ut ducat lapyx
 Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.
 Aspicis & mitti sub aduncis toxica ferro,
 Et telum caussas mortis habere duas.
 Atque utinam pars hac tantum spectata fuisset,
 Non etiam proprio cognita Marte tibi.
 Tendis is ad primum per densa pericula pilum,
 Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
 Sit licet hic titulus plenus tibi fructibus ingens,
 Ipsa tamen virtus ordine major erit.
 Non negat hoc Ister, cujus tua dextera quondam
 Puniceam Getico sanguine fecit aquam.
 Non negat Aegyptos, qua te subeunte recepta
 Sensit in ingenio nil opis esse loci.
 Nam dubium est, positi melius defensa, manu,
 Urbs erat in summo nubibus aqua jugo,
 Sithonio regi ferus interceperat illam
 Hostis, & ereptas victor habebat opes:
 Donec fluminea devecta Vitellius unda,
 Intulit exposito milite signa Getis.
 At tibi progenies alti fortissima Domni,
 Venit in adversos impetus ire viros.
 Nec mora, conspicuus longe fulgentibus armis,
 Fortia ne possint facta latere, caves.

Ingenti-

Ingentique gradu contra ferrumque locumque,
 Saxaque brumali grandine plura subis.
 Nec te missa super jaculorum turba moratur:
 Nec quae vipereo tela cruore madent.
 Spicula cum pictis harent in casside pennis,
 Parique fere scuti vulnere nulla vacat.
 Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
 Sed minor est acri laudis amore dolor.
 Talis apud Trojam Danais pro navibus Ajax
 Dicitur Hector eas sustinuisse faces.
 Vt propius ventum est, admot aque dextera dextra,
 Resque fero potuit comminus ense geri:
 Dicere difficile est, quid Mars tuus egerit illic:
 Quotque neci dederis, quosque, quibusque modis.
 Ense tuo factos calcabas victor acervos,
 Impositoque Getes sub pede multus erat.
 Pugnat ad exemplum primi minor ordine pili:
 Multaque fert miles vulnera, multa facit.
 Sed tantum virtus alios tua praterit omnes,
 Ante citos quantum Pegasus ibat equos.
 Vincitur Aegyptos, testataque tempus in omne
 Sunt tua Vestalis carmine facta meo.

ELEGIA VIII.

Ad Suillum.

Littera sera quidem, studiis exculte Suilli,
 Huc tua pervenit, sed mihi grata tamen.
 Qua, pia si possit superos lenire rogando
 Gratia, laturum te mihi dicis opem.
 Vi jam nil praestes, animi sum factus amicit
 Debitor, & meritum, velle juvare, voco.
 Impetius iste tuus longum modo duret in avum,
 Neve malis pietas sit tua lassa meis.
 Ius aliquod faciunt affinia vincula nobis,
 Quae semper maneant illabefacta, precor.

D 5

Nam

Nam tibi qua conjux, eadem mihi filia pene est:
 Et, qua te generum, me vocat illa virum.
 Hei mihi, si lectis vultum tu versibus istis
 Ducis, & affinem te pudet esse meum.
 At nihil hic dignum poteris reperire pudore,
 Præter fortunam, qua mihi caca fuit.
 Seu genus excutias, equites ab origine prima
 Vsq̃ue per innumeros inveniemur avos.
 Sive velis mores qui sint inquirere nostri,
 Errorem misero detrahe, labe carent.
 Tu modo, si quid agi sperabis posse precando,
 Quos colis, exora supplice voce deos.
 Dii tibi sunt, Cæsar juvenis: tua numina placa,
 Hac certe non est notior ara tibi.
 Non finit illa sui vanas antistitis unquam
 Esse preces: nostris hinc pete rebus opem.
 Quamlibet exigua si nos ea juverit aura,
 Obruta de mediis cymba resurget aquis.
 Tum ego thura feram rapidis solennia flammis,
 Et, quantum valeant numina, testis ero.
 Nec tibi de Pario statuam, Germanice, templum
 Marmore: carpsit opes illa ruina meas.
 Templâ domus facient vobis, urbesque beatæ:
 Naso suis opibus carmine gratus erit.
 Parva quidem fateor pro magnis munera reddi,
 Cum pro concessa verba salute damus.
 Sed qui quam potuit, dat maxima, gratus abunde est:
 Et finem pietas contigit illa suum.
 Nec, qua de parva pauper diis libat acerra,
 Thura minus, grandi quam data lance, valet.
 Agnaque tam lactens, quam gramine pasta Falisco
 Victimâ, Tarpejos inscit tæta focos.
 Nec tamen officio vatium per carmina facti
 Principibus res est aptior ulla viris.
 Carmina vestrarum peragunt præconia laudum:
 Neve sit actorum fama caduca, carent.

Carminē sit vivax virtus, expersque sepulcri
 Notitiam serâ posteritatis habet.
 Tabida consumit ferrum lapidemque vetustas:
 Nullaque res majus tempore robur habet.
 Scripta ferunt annos: scriptis Agamemmonia nosti:
 Et quisquis contra, vel simul arma tulit.
 Quis Thebas, septemque duces sine carmine nosset?
 Et quicquid post hac, quicquid & ante fuit?
 Dii quoque carminibus, si fas est dicere, fiunt:
 Tantaque majestas ore cæcæntis egere.
 Sic Chaos ex illa natura mole prioris
 Digestum partes scimus habere suas:
 Sic affectantes cœlestia regna Gigantes
 Ad Styga nubifero vindictis igne datos.
 Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,
 Alcides capta traxit ab Oechalia.
 Et modo Cæsar avum, quem virtus addidit astris,
 Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
 Si quid adhuc igitur vivi, Germanice, nostro
 Restat in ingenio, serviet omne tibi.
 Non potes officium vatis contemnere vates:
 Iudicio precium res habet ista tuo.
 Quod nisi te nomen tantum ad majora vocasset,
 Gloria Pieridum summa futurus eras.
 Sed dare materiam nobis, quam carmina MAVIS:
 Nec tamen ex toto deserere illa potes.
 Nam modo bella geris, numeris modo verba coërces,
 Quodque aliis opus est, hoc tibi lusus erit.
 Vique nec ad citharam, nec ad arcum segnis Apollo,
 Sed venit ad sacras nervus uterque manus:
 Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes:
 Mistâ sed est animo cum love Musa tuo.
 Quæ quoniam nec nos unda submovit ab illa,
 Vngula Gorgonei quam cava fecit equi:
 Prosit, opemque ferat communia sacra tueri,
 Atque isdem studiis imposuisse manum:

Littora pellitis nimum subjecta Corallis,
 Vt tandem savos effugiamque Getas.
 Clausaque si misero pairia est, ut ponar in illo,
 Qui minus Ausonia distat ab urbe, loco.
 Vnde tuas possim laudes celebrare recentes,
 Magnaque cum minima facta referre mora,
 Tangat ut hoc votum coelestia, care Suilli,
 Numina, pro socero poëne precare tuo.

ELEGIA IX.

Ad Gracinum.

Vnde licet, non unde juvat, Gracine, salutem
 Mittit ab Euxinis hanc tibi Naso vadis.
 Missaque, dii faciant, auroram occurrat ad illam,
 Bis senos fasces qua tibi prima dabit.
 Et quoniam sine me tanges Capitolia consul,
 Et siam turba pars ego nulla tua:
 In domini subeat partes, & praestet amici
 Officium jussu littera nostra die.
 Atque ego si satis essem melioribus ortus,
 Et mea sincero curreret axe rota.
 Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur, esset
 Lingua salutandi munere functa tui:
 Gratatusque darem cum dulcibus oscula verbis:
 Nec minus ille meus, quam tuus esset honor.
 Illa (confiteor) sic essem luce superbus,
 Vt caperet fastus vix domus ulla meos.
 Dumque latus cinget sancti tibi turba senatus,
 Consulis ante pedes ire juberer eques.
 Et quanquam cuperem semper tibi proximus esse,
 Gauderem lateris non habuisse locum.
 Nec querulis, turba quamvis elideret, essem:
 Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
 Prospicerem gaudens, quantum foret agminis ordo,
 Densaue quam longum turba teneret iter.

Quoque

Quoque magis noscas quam me vulgaria tangant,
 Spectarem qualis purpura te tegeret.
 Signa quoque in sella, nossem formata curuli,
 Et totum Numida sculptile dentis opus.
 At cum Tarpejas esses deductus in arces,
 Dum caderet jussu victima sacra tuo:
 Me quoque secreto grates sibi magnus agentem
 Audisset, media qui sedet aë Deus.
 Thuraque mente magis plena quam lance dedissem,
 Ter quater imperii latus honore tui.
 Hic ego praesentes inter numerarer amicos,
 Mitta jus urbis si modo fata darent.
 Quaque mihi sola capitur nunc mente voluptas,
 Tunc oculis etiam percipienda foret.
 Non ita oculis visum est, & forsitan aquis:
 Nam quid me poena causâ negata juvet?
 Mente tamen, qua sola loco non exulat, utar:
 Prætextam, fasces assiciamque tuos.
 Hac modo te populo reddentem jura videbit:
 Et se secretis finget adesse tuis.
 Nunc longi reditus hasta supponere lustris
 Credet, & exacta cuncta locare fide.
 Nunc facere in medio sacundum verba senatus,
 Publica quarentem quid petat utilitas.
 Nunc pro Caesaribus superis decernere grates,
 Albæ opimorum colla ferire bouum.
 Atque utinam, cum jam fueris potiora precatus,
 Vt mihi placetur principis ira, roges.
 Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara:
 Detque bonum voto lucidus omen apex.
 Interea qua parte licet, ne cuncta queramus,
 Hic quoque te festum consule tempus agam.
 Altera latitia est, nec cedens causâ priori:
 Successor tanti frater honoris erit.
 Nam tibi finitum summo, Gracine, Decembri
 Imperium lani suscipit ille die.

D 7

Qua-

Quaque est in vobis pietas, alterna feretis
 Gaudia: tu fratris fascibus, ille tuis.
 Sic tu bis fueris consul, bis consul & ille:
 Inque domo binus conspicietur honor. (mo
 Qui quamquam est ingens, & nullum Martia sum-
 Altius imperium consule Roma videt:
 Multiplicat tamen hunc gravitas auctoris honorem,
 Et maiestatem res data dantis habet.
 Iudicis igitur liceat Flaccoque tibi que
 Talibus Augusti tempus in omne frui.
 Cum tamen à rerum cura propiore vacabit,
 Vota, precor, votis addite vestra meis.
 Et si qua dabit aura sinum, iactate rudentes,
 Exeat à Stygiis ut mea navis aquis.
 Præfuit his, Gracine, locis modo Flaccus, & illo
 Ripa ferox Isfri sub duce tuta fuit.
 Hic tenuit Mysia gentes in pace fideles,
 Hic arcu fidos terruit ense Getas.
 Hic raptam Træzen celeri virtute recepit,
 Infecitque fero sanguine Danubium.
 Quare loci faciem, Scythicique incommoda cali,
 Et quam vicino terrear hoste, roga:
 Sint ne lita tenues serpentis felle sagittæ,
 Fiat an humanum victima dira caput:
 Mentiar, an coëat duratus frigore Pontus,
 Et teneat glacies jugera multa freti.
 Hac ubi narravit, qua sit mea fama, require:
 Quoque modo peragam tempora dura, roga.
 Nec sumus hic odio, nec scilicet esse meremur:
 Nec cum fortuna mens quoque versa mea est.
 Illa quies animi est, quam tu laudare solebas,
 Ille vetus solito perstat in ore pudor.
 Sic ego sum longe, sic hic, ubi barbarus hostis,
 Vt fera plus valeant legibus arma, facit.
 Rem queat ut nullam tot jam, Gracine, per annos
 Femina de nobis, virgo puerve queri.

Hæc facit, ut misero faveant adsinique Tomita,
 Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.
 Illi, qui me velle vident, discedere malunt:
 Respectu capiunt hic tamen esse sui.
 Nec mihi credideris: extant decreta, quibus nos
 Laudat, & immunes publica cera facit.
 Conveniens miseris & quamquam gloria non est,
 Proxima dant nobis oppida munus idem.
 Nec pietas ignota mea est: videt hospita terra
 In nostra sacrum Caesarum esse domo.
 Stant pariter, natusque pius, conjuxque sacerdos,
 Numina jam factio non leviora Deo.
 Nen desti pars ulla domus, stat uterque nepotum,
 Hic avia lateri proximus, ille patris.
 His ego do toties cum thure precantia verba,
 Eo quoties surgit ab orbe dies.
 Tota, licet quaras, hoc me non fingere dicet
 Officii testis Pontica terra mei.
 Pontica me tellus quantis hæc possumus ora
 Natalem ludis scit celebrare Dei.
 Nec minus hospitibus pietas est cognita talis,
 Misti in has si quos longa Propontis aquas.
 Is quoque, quo levior fuerat sub præside Pontus,
 Audierat frater forsitan ista tuus.
 Fortuna est impar animo, talique libenter
 Exiguas carpo munere pauper opes.
 Nec vestris damus hæc oculis, procul urbe remoti,
 Contenti tacita sed pietate sumus.
 Et tamen hæc tangent aliquando Caesaris aures;
 Nil illum, toto quod sit in orbe, latet.
 Tu certe scis hæc superis adscite, videſque
 Caesar, ut est oculis subdita terra tuis.
 Tu nostras audis, inter convexa locatus
 Sidera, sollicitio quas damus ore, preces.
 Pervenient illuc & carmina forsitan illa,
 Quæ de te mihi cœlite facta novo.

*Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu
Immerito nomen mite parentis habes.*

ELEGIA X.

Ad Albinovanum.

Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur aëtas
Littore, pellitos inter agenda Gelas.
Et quos tu silices? & quod charissime ferrum
Duritiam confers Albinovane mea?
Gutta cavat lapidem, consumitur annulus usu:
Et teritur pressa vomer aduncus humo.
Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdit:
Cessat duritia mors quoque victa mea.
Exemplum est animi nimium patientis Ulysses,
Iactatus dubio per duo lustra mari.
Tempora solliciti sed non tamen omnia fati
Pertulit, & placida sæpe fuere mora.
An grave sex annis pulcrum fovisse Calypso?
Æquoreaque fuit concubuisse Dea?
Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,
Curvet ut impulsos utilis aura sinus.
Non bene cantantes labor est audire puellas,
Nec degustanti lotos amara fuit.
Hos ego, qui patria faciant obliviosa, succos
Parte mea vita, si modo dentur, emam.
Nec tu contuleris urbes Læstrygonis unquam
Gentibus, obliqua quas obit Ister aqua.
Nec vincet Cyclops sævum feritate Phylacem,
Qui quotia terroris pars solet esse mei?
Scylla ferox trunco cum latret ab inguine monstria,
Endochia nobis plus nocuere rates.
Nec potes infestis conferre Charybдин Achaïs,
Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.
Qui quamquam dextra regione licentius errant,
Securum latus hoc non tamen esse sinunt.

Hic

*Hic agri infrondens, hic spicula tincta venenis,
Hic freta vel pediti pervia reddit hyems.
Et qua remus iter pulsus modo fecerat undis,
Siccus contemta nave viator eat.
Qui veniunt istinc, vix vos ea credere dicunt:
Quam miser est, qui fert asperiora fide?
Crede tamen, nec te causam nescire sinemus,
Horrida Sarmaticum cur mare duret hyems.
Proxima sunt nobis plaustris præsentia formam,
Et qua præcipuum sidera frigis habent.
Hic oritur Boreas, oraque domesticus huic est,
Et sumit vires à propiore loco.
At Notus, adverso tepidus qui spirat ab axe,
Est procul, & rarus languidiorque venit.
Adde, quod hic clauso miscetur flumina Ponto,
Vimque fretum multo perdit ab amne suam.
Huc Lycus, huc Sagaris, Peneusq;, Hypanisq; Crates,
Insui, & crebro vortice tortus Halys. (que
Partheniusque rapax, & volvens saxa Cynapes
Labitur, & nullo tardior amne Tyras.
Et tu femineæ Thermodon cognite turba,
Et quondam Grajis Phasi petite viris.
Cumque Borysthenio liquidissimus amne Dyrapses,
Et tacite peragens lene Melanthus iter.
Quique duas terras Asiam Cadmique sororem
Separat, & cursus inter utranque facit:
Innumerique alii, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.
Copia tot laticum, quas auget, adulterat undas,
Nec patitur vires aquor habere suas.
Quin etiam stagno similis, pigraque paludi,
Ceruleus vix est, diluiturque color.
Innatat unda fredo dulcis, leviorque marina est,
Qua proprium misto de sale pondus habet.
Si roget hac aliquis, cur sint narrata, Pedoni,
Quidve loqui certis juxerit ista modis.*

Deti.

Detinui, dicam, curas tempusque fefelli:
 Hunc fructum praesens attulit hora mihi.
 Abstimus solito, dum scripsimus ista, dolore,
 In mediis nec nos sensimus esse Getis.
 At tu, non dubito, cum Thesea carmine laudes,
 Materia titulos quin tuare tua.
 Quemque refers imitare virum: vetat ille profecto
 Tranquilli comitem temporis esse fidem.
 Qui quanquam est factis ingens, & conditur à te,
 Vix tanto, quanto debuit ore cani.
 Est tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
 Inque fide Theseus quilibet esse potest.
 Non tibi sunt hostes ferro clavaque domandi,
 Per quos vix ulli pervius Isthmos erat:
 Sed praestandus amor, res non onerosa volenti:
 Quis labor est puram non temerasse fidem?
 Hac tibi qui perstas indeclinatus amico,
 Non est quod lingua dicta tremente putes.

ELEGIA XI.

Ad Gallionem.

GAllio, crimen erit vix excusabile nobis,
 Carmine te nomen non habuisse meo.
 Tu quoque enim (memini) celesti custode facta
 Fovisti lacrymis vulnera nostra tuis.
 Atque utinam, rapti iactura latus amici,
 Sensisses ultra, quod quererere, nihil.
 Non ita diis placuit, qui te spoliare pudica
 Coniuge crudeles non habuere nefas.
 Nuncia nam luctus mihi nuper epistola venit,
 Lectaque cum lacrymis sunt tua damna meis.
 Sed neque solari prudentem stultior tibi,
 Verbaque doctorum nota referre tuis:
 Finitumque tuum, si non ratione, dolorem
 Ipsa jam pridem suspicor esse mora.

Dum tua pervenit, dum littera nostra recurrens
 Tot maria & terras permeat, annus abit.
 Temporis officium solaria dicere certi est,
 Dum dolor in cursu est, dum petit ager opem.
 At cum longa dies sedavit vulnera mentis,
 Intempestive qui movet illa, novat.
 Adde, quod (atq; utinam verum tibi venerit omen)
 Conjugio felix jam potes esse novo.

ELEGIA XII.

Ad Tuticanum.

Quo minus in nostris ponaris, amice, libellis,
 Nominis efficitur conditione tui.
 Ast ego non alium prius hoc dignarer honore:
 Est aliquis nostrum si modo carmen honos.
 Lex pedis officio, fortunaque nominis obstat:
 Quaque meos adeas, est via nulla, modos.
 Nam pudeat in geminos ita nomen scindere versus,
 Desinat ut prior hoc, incipiatque minor.
 Et pudeat si te qua syllaba parte moretur,
 Arctius appellem, Tuticanumque vocem.
 Et potes in versum Tuticani more venire,
 Fiat ut è longa syllaba prima brevis.
 Aut ut ducatur, qua nunc correptius exit,
 Et sit porrecta longa secunda mora.
 His ego si vitius ausim corrumpere nomen,
 Ridear, & merito peccatus habere neget.
 Hac mihi caussa fuit dilati muneris huius,
 Quod meus adjecto fenore reddet ager.
 Teq; canam quacumq; nota: tibi carmina mittam,
 Pene mihi puero cognite pane puer.
 Perque tot annorum seriem, quot habemus uterque,
 Non mihi quam fratri frater amate minus.
 Tu bonus hortator, tu duxque, comesque fuisti,
 Cum regerem tenera frana novella manu.

Sape ego correxī sub te censor libellos,
 Sape tibi admonitu facta litura meo est.
 Dignum Maoniis Phaecida condere chartis
 Cum te Pierides perdocuere dea.
 Hic tenor, hac viridi concordia cœpta iuventa
 Venit ad albentes illabefacta comas.
 Quæ nisi te moveant, duro tibi pectora ferro
 Esse, vel invicta clausa adamante putem.
 Sed prius huic desint & bellum & frigora terra,
 Invisus nobis quæ duo Pontus habet:
 Et tepidus Borcas, & sit præfrigidus Austro,
 Et possit fatum mollius esse meum:
 Quam tua sint lapsa praeordia dura sodali,
 Hic cumulus nostris absit, abestque malis.
 Tu modo per superos, quorum certissimus ille est,
 Quo tuus assidue principe crevit honor:
 Effice, constanti profugum pietate tuendo,
 Ne sperata meam deserat aura ratem.
 Quid mandem quaris? percam, nisi dicere vix est,
 Si modo, qui perit, ille perire potest.
 Nec quid agam invenio, nec quid nolimve, velimve:
 Nec satis utilitas est mea nota mihi.
 Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit,
 Et sensus cum re consiliumque fugit.
 Ipse, precor, quaras, quæ sim tibi parte juvandus,
 Quove viam facias ad mea vota vado.

ELEGIA XIII.

Ad Carum.

O Mihi non dubios inter memorande sodales,
 Qui quod es id vere, Care, vocaris, ave.
 Unde saluteris, color hic tibi protinus index,
 Et structura mei carminis esse potest.
 Non quia mirifica est, sed non quod publica certe:
 Qualis enim cunque est, non latet esse meam.

Ipse

Ipse quoque, ut titulum charta de fronte revellas,
 Quod sit opus videor dicere posse tuum.
 Quamlibet in multis positus noscere libellis,
 Perque observatas inveniere notas.
 Produunt auctorem vires, quas Hercule dignas
 Novimus, atque illi, quem canis, esse pares.
 Et mea Musa potest proprio deprensa colore
 Insignis vitii forsitan esse suis.
 Tam mala Therpsiten prohibebat forma latere,
 Quam pulcra Nireus conspiciendus erat.
 Nec te mirari, si sunt vitiosa, decebit
 Carmina, quæ faciam pane poeta Getes.
 Ab pudet, & scripsi Getico sermone libellum:
 Structuraque sunt nostris barbaræ verba modis.
 Et placui, gratare mihi: cœpique poeta
 Inter inhumamos nomen habere Getas:
 Materiam quaris? laudes de Casare dixi,
 Adjuta est novitas numine nostra Dei.
 Nam patris Augusti docui mortale fuisse
 Corpus, in ætherias numen abisse domos.
 Esse parem virtute patri, qui frana rogatus
 Sape recusati coepit imperii.
 Esse pudicarum te Vestam, Liviam, matrum,
 Ambiguum est nato dignior, anne viro.
 Esse duos juvenes firma adjumenta parentis,
 Cui dederint animi pignora certa sui.
 Hæc ubi non patria perlegi scripta camœna,
 Venit & ad digitos ultima charta meos:
 Et caput, & plenas omnes movere pharetras:
 Et longum Getico murmur in ore fuit.
 Atque aliquis, scribas hæc cum de Casare, dixit,
 Caesaris imperio restituendus eras.
 Ille quidem dixit: sed me jam, Care, nivali
 Sexta relegatum bruma sub axe videt.
 Carmina nil profunt: nocuerunt carmina quondam:
 Præmaque tam misera causa fuisse fuga.

At

*At tu per studii communia fœdera sacri,
 Per non vile tibi nomen amicitia.
 Sic capto Latius Germanicus hoste catenis,
 Materiam vestris præbeat ingeniis :
 Sic valeant pueri, votum commune duorum,
 Quævis laus formandis est tibi magna datis :
 Quamvis potes, præbe nostra monumenta saluti,
 Quæ nisi mutato nulla futura loco est.*

ELEGIA XIV.

Ad Teuticanum.

HÆc tibi mittuntur, quæ sum modo carmine quæ-
 Non aptū numeris nomen habere meis. (stus
*In quibus excepto quod adhuc utcumque valeamus,
 Nil me præterea quod iuvet invenies.
 Ipsa quoque est invisa salus, suntque ultima vota,
 Quolibet ex istis scilicet ire locis.
 Nulla mihi cura est, terra quo muter ab ista,
 Hac quoque, quam video, gravior omnis erit.
 In medias Syrtis, mediam mea vela Charybdin
 Mittite, præsentī dum careamus humo.
 Styx quoque, si quid ea est, bene commutabitur Istros:
 Si quid & inferius, quam Stryga, mundus habet.
 Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo,
 Proxima Marticolis quam loca Naso Getis.
 Talia succensent propter mihi verba Tomita,
 Iraque carminibus publica mot a meis.
 Ergo ego cessabo nunquam per carmina lædi?
 Plectar & incauto semper ab ingenio?
 Ergo ego ne scribam, digitos incidere cunctos?
 Telaque adhuc demens, qua nocuere, sequor?
 Ad veteres scopulos iterum divertor : & illas,
 In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
 Sed nihil admisi : nulla est mea culpa, Tomita :
 Quos ego, cum loca sim vestra perosus, amo.*

*Quilibet excutiat nostri monumenta laboris,
 Littera de vobis est mea quæstæ nihil.
 Frigus, & incursum omni de parte timendos,
 Et quod pulsetur murus ab hoste, queror.
 In loca, non homines, verissima crimina dixi:
 Culpatis vestrum vos quoque sæpe solum.
 Effet perpetuo sua quam vitabilis Asæra,
 Ausa est agricola Musa docere lenis.
 At fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa :
 Intumuit vati non tamen Asæra suo.
 Quis patriam solerte magis dilexit Vlyssæ?
 Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
 Non loca, sed mores scriptis vexavit amaris
 Sceptius Ausonios, actaque Roma rea est.
 Falsa tamen passa est aqua convicia mente :
 Obfuit auctori nec fera lingua suo.
 At malus interpretis populi mihi concitat iram,
 Inque novum crimen carmina nostra vocat.
 Tam felix utinam, quam pectore candidus, essem,
 Extat adhuc nemo saucius ore meo.
 Adde, quod Illyrica si jam pice nigrior essem,
 Non mordenda mihi turba fidelis erat.
 Molliter à vobis mea sors excepta, Tomita,
 Tam mites Grajos indicat esse viros.
 Gens mea Peligni, regioque domestica Sulmo,
 Non potuit nostris lenior esse malis.
 Quem vix incolumi cuiquam salvoque daretis,
 Is datus à vobis est mihi nuper honor.
 Solus adhuc ego sum vestris immunis in oris,
 Exceptis, si qui munera legis habent.
 Tempora sacrata mea sunt velata corona,
 Publicis invito quam favor imposuit.
 Quam grata est igitur Latona Delia tellus,
 Erranti tutum que dedit una locum :
 Tam mihi cara Tomus, patria qua sede fuisset
 Tempus ad hoc nobis hospita fida manet.*

*Dii modo fecissent, placida spem posset habere
Pacis, & à gelido longius axe foret.*

ELEGIA XV.

Ad Sextum Pompejum.

SI quis adhuc usquam nostri non immemor extat,
Quidve relegatus Naso, requirat, agam:
Casaribus vitam, Sexto debere salutem
Me sciat: à superis hic mihi primus erit.
Tempora nam misera complectar ut omnia vite,
A meritis ejus pars mihi nulla vacat:
Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arvi
Punica sub lento cortice grana rubent.
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla favos.
Consiteor, testere licet, signate Quirites:
Nil opus est legum viribus, ipse loquor.
Inter opes, & me, rem parvam, pone paternam:
Pars ego sum census quantulacunque tui.
Quam tua Trinacria est, regnataq; terra Philippo,
Quam domus Augusto continuata foro:
Quam tua rursus oculis domini Campana gratum,
Quaque relicta tibi, Sexte, vel emta tenes:
Tam tuus en ego sum: cujus te munere tristi
Non potes in Ponto dicere habere nihil.
Atque utinam possis, & deris amicitias arvum,
Remque tuam ponas in meliore loco.
Quod quoniam in Diis est, tenta lenive precando
Numina, perpetua quæ pietate colis.
Erroris nam tu, vix est discernere, nostri
Sis argumentum majus, an auxilium.
Nec dubitans oro, sed flumine sæpe secundo
Augetur remis cursum euntis aqua.
Et pudet, & metuo semperque eademque precari,
Ne subeant animo iadua iussa tuo.

Verum

*Verum quid faciam? res immoderata cupido est:
Da veniam vitio mitis amice meo.
Scribere sæpe aliud cupiens delabor eodem,
Ipsa locum per se littera nostra rogat.
Seu tamen effectus habitura est gratia, seu me
Dura jubet gelido Parca sub axe mori:
Semper inoblita repetam tua munera mente:
Et mea me tellus audiet esse tuum.
Audiet, & cælo posita est quacunque sub ullo,
Transit nostra feros si modo Musæ Getas.
Teque mea caussam servatoremque salutis,
Meque tuum libra norit & are minus.*

ELEGIA XVI.

Ad Invidum.

Invide, quid laceras Nasonis carmina rapti:
Non solet ingentis summa nocere dies.
Famaque post cineres major venit: & mihi nomen
Tunc quoque, cum vivis annumerarer, erat.
Cum foret & Marius, magnique Rabirius oris,
Illiæque Macer, siderisque Pedito.
Et, qui Iunonem lassisset in Hercule, Carus,
Iunonis si jam non gener ille foret.
Quique dedit Latio carmen regale Severus,
Et cum subtili Priscus uterque Numa.
Quique vel imparibus numeris, Montane, vel aquis
Sufficis, & gemino carmine nomen habes.
Et qui Penelope rescribere jussit Ulyssæ
Errantem sævo per duo lustra mari.
Quique suam Træzen, imperfectumque dierum
Deserui celeri morte Sabinus opus.
Ingenique sui dictus cognomine Largus,
Gallica qui hrygium ducit in arva senem.
Quiq; canit domito Camerinus ab Hæctore Trojam,
Quique sua nomen Phyllide Thuscus habet.
De Ponto, E Velivæ

Velivolique maris vates, cui credere posses

Carmina caruleos composuisse Deos :

Quique acies Libycas, Romanaque praelia dixit :

Et Marius scripti dexter in omne genus.

Trinacriusque sua Perseidos auctor & actor,

Tantalida reducis, Tyndaridosque Lupus.

Et qui Meoniden Phaeacida vertit, & una

Pindarica fidicen tu quoque Ruse lyra.

Musaque Turani tragicis innixa cothurnis,

Et tua cum socco Musa Melisse levis.

Cum Varius Gracchusq; darent fera dicta tyranni,

Callimachi Proculus molle teneret iter :

Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,

Aptaque venandi Gratius arma daret.

Najadas à Satyris caneret Fontanus amatas :

Clauderet imparibus verba Capella modis :

Cumque forent alii, quorum mihi cuncta referre

Nomina longa mora est, carmina vulgus habet :

Essent & juvenes, quorum, quod inedita causa est,

Appellandorum nil mihi juris adest.

Te tamen in turba non ausim, Cotta, silere.

Pieridum numen, praesidiumque fori.

Maternos Cottas cui, Messallasque paternos

Maxima nobilitas ingeminata dedit.

Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,

Atque inter tantos, qua legeretur, erat.

Ergo summotum patria proscindere livor

Desine, neu cineres sparge, cruento, meos.

Omnia perdidimus : tantummodo vita relicta est,

Præbeat ut sensum materiamque malis.

Quid juvat extinctos ferrum demittere in artus ?

Non habet in nobis jam nova plaga locum.

F I N I S.